Amadís *de* Gaula

Garci Rodríguez de Montalvo

Volumul 2

www.virtual-project.eu

NEMAIPOMENITELE PERIPEŢII ALE NEÎNFRICATULUI CAVALER AMADIS DE GAULA

II

Povestite în limba română,
cu un cuvînt înainte de
DAN MUNTEANU

București, 1988

Editura Univers

ÎNCEPE A TREIA CARTE A NEÎNFRICATULUI CAVALER AMADIS DE GAULA

În care se povestește despre marile neînțelegeri și zîzanii stîrnite în casa și la curtea regelui Lisuarte de sfaturile rele date regelui de Gandandel, menite să lovească în Amadis și neamurile și prietenii săi, al căror început a fost porunca regelui ca Angriote și nepotul său să plece de la curtea sa și din toate ținuturile stăpînite de el și să fie chemați la luptă, așa cum aceștia au și primit, după cum vă vom istorisi mai departe.

Istoria spune că după uciderea feciorilor lui Gandandel și Brocadan de către Angriote de Estravaus și nepotul lui, Sarquiles, cum aţi auzit, cei doisprezece cavaleri și Madasima i-au condus pe aceștia din urmă cu multă veselie la corturile lor, în vreme ce regele Lisuarte a plecat de la fereastră ca să nu-i vadă pierind pe cei trei, nu pentru că ţinea la ei, socotindu-i la fel de răi ca părinții lor, ci fiindcă, astfel, Amadis dobîndea și mai multă glorie, întru știrbirea faimei curții sale. Trecînd cîteva zile și

aflînd regele că Angriote şi nepotul lui s-au mai întremat de pe urma rănilor primite şi pot călări, le-a trimis vorbă să părăsească regatele sale şi să nu mai calce prin ţinuturile lui pînă nu le va porunci el, ceea ce i-a întristat foarte pe aceşti cavaleri şi amarnic i s-au plîns lui don Grumedan şi altor cavaleri de la curte ce veniseră să-i viziteze ca să-şi arate preţuirea, dar mai cu seamă lui Brian de Monjaste şi Gavarte de la Valea Temătoare, spunînd că, de vreme ce regele, uitînd marile servicii ce i le-au adus, se purta astfel cu ei şi îi izgonea, să nu se mire dacă, devenindu-i duşmani, se va căi mai mult pentru viitor decît pentru trecut ; şi, strîngîndu-şi corturile, însoţiţi de toţi oamenii lor, au pornit spre Insula Ferecată ; după trei zile de mers, într-un schit, au întîlnit-o pe Gandeza, nepoata lui Brocadan şi iubita lui Sarquiles, cea care îl ascunsese în cămara de unde auzise toată mîrşăvia urzită de Gandandel împotriva lui Amadis, cum v-am povestit mai înainte. Aceasta fugise de frică şi mult s-au bucurat cavalerii că au întîlnit-o, mai ales Sarquiles, care o iubea nespus, aşa că, luînd-o cu ei, şi-au continuat drumul. Regele Lisuarte, ce se depărtase de la fereastră ca să nu vadă victoria lui Angriote şi a nepotului său, cum v-am mai spus, tocmai intra în odaia sa mînios foarte fiindcă lucrurile se sfîrşiseră întru cinstea şi faima lui Amadis şi a prietenilor săi, cînd s-au întors don Grumedan şi ceilalţi cavaleri, ce se despărţiseră de cei ce porneau spre Insula Ferecată şi care i-au transmis tot ce li se spusese, precum şi plîngerea celor doi cavaleri împotriva sa, ceea ce l-a mîniat şi l-a tulburat şi mai abitir pe rege, care a spus : „Deşi suferinţa este semn de mare înţelepciune şi, de cele mai multe ori, folositoare, uneori este pricină de mari greşeli, cum mi s-a întîmplat cu aceşti cavaleri, căci, dacă aşa cum ei s-au îndepărtat de mine, eu nu le-aş mai fi arătat bunăvoinţă şi dragoste, ei n-ar fi îndrăznit să spună cîte au spus, dar mai cu seamă să vină la curte şi să-mi calce pămînturile. Dar cum eu am făcut ceea ce îmi cerea raţiunea, Dumnezeu va şti, în cele din urmă, să mă acopere de glorie, iar pe ei să-i facă să-şi plătească sminteala ; aşa că vreau ca, pe dată, să fie chemaţi la luptă împreună cu Amadis, căruia i se supun toţi, şi vom vedea cît de mare le este tru-

fia". Arban, regele din Norgales, care dorea să-l slujească pe rege, i-a spus : „Seniore, chibzuiţi bine ceea ce spuneţi, mai înainte de-a trece la fapte, atît datorită marii vitejii a acestor cavaleri ce sînt în stare de multe, cît şi fiindcă Dumnezeu ne-a arătat limpede că dreptatea este de partea lor, că de-ar fi fost altfel, deşi Angriote este un cavaler viteaz, nu i-ar fi învins, aşa cum a făcut-o, pe feciorii lui Gandandel, socotiţi atît de curajoşi şi puternici, şi nici Sarquiles nu l-ar fi înfrînt pe Adamas, de unde se vede că marea dreptate pe care au apărat-o le-a dat şi le-a adus victoria ; de aceea, stăpîne, socotesc că ar fi bine să se întoarcă în slujba voastră, căci nu e spre folosul nici unui rege să poarte război cu supuşii săi, cînd îl poate înlătura, pentru că toate pierderile de o parte şi de alta, în oameni şi bogăţii, sînt o pierdere pentru rege, fără să dobîndească nici o cinste învingîndu-şi şi supunîndu-şi vasalii ; şi, adesea, asemenea neînţelegeri pricinuiesc mari pagube şi îi fac pe regi şi pe marii seniori ai ţinuturilor învecinate să cugete că dînd dovadă de oarece bunăvoinţă pot înlătura un asemenea război şi dobîndi mai mult decît pierduseră în trecut ; şi lucrul cel mai de temut e ca vasalii să nu mai ştie de frica şi ruşinea seniorilor care, cîrmuindu-i cu blîndă înţelepciune, supunîndu-i mai mult prin dragoste decît prin frică, îi pot stăpîni şi conduce asemeni bunului păstor ce-şi mînă turma ; dar dacă îi înrobesc mai mult decît pot îndura, se întîmplă, deseori, să o ia razna toţi, după primul, şi cînd greşeala a ajuns să fie cunoscută, e foarte greu să mai fie îndreptată. Aşa că, seniore, acum e vremea să o îndreptăm, mai înainte ca mînia să se aprindă şi mai tare, fiindcă Amadis vă este atît de supus, încît cu puţină bunăvoinţă îl puteţi cîştiga şi, o dată cu el, pe toţi cei ce v-au părăsit pentru el". Regele a răspuns : „Aţi grăit bine, dar nu voi da ţinutul pe care i l-am dăruit fiicei mele, Leonoreta, şi pe care mi l-au cerut ei, iar puterea lor, deşi e mare, nu înseamnă nimic pe lîngă a mea ; aşa că nu-mi mai vorbiţi despre asta şi pregătiţi-vă armele şi caii ca să mă slujiţi, căci mîine, Cendil de Ganota va pleca spre Insula Ferecată să-i cheme la luptă". „Facă-se voia Domnului — au răspuns cavalerii —, şi fie ca el să facă aşa cum socoate mai bine, iar noi vă vom sluji precum doriţi".

După aceasta, toţi au plecat la casele lor, iar regele a rămas la palat. Gandandel şi Brocadan, văzîndu-şi feciorii morţi, şi ştiindu-se ei înşişi pierduţi pentru această lume şi pentru cealaltă, căci îşi primiseră pedeapsa pe care, în vremurile noastre, mulţi semeni n-o primesc, ferindu-i Dumnezeu de asta fie în marea lui milă, ca să se îndrepte, fie în numele dreptăţii, ca să plătească o dată pentru toate faptele lor, căci oamenii nu se îndreaptă fără nădejdea mîntuirii, au hotărît să plece pe o insuliţă cu puţini locuitori stăpînită de Gandandel, şi, luîndu-şi fiii morţi, nevestele şi slujitorii, s-au urcat pe două corăbii, cu gîndul să ajungă în insula Mongaza, dacă urieşiţa Gromadaza nu i-ar fi predat castelele sale regelui ; aşa că, plîngînd de mama focului cu toţii şi blestemaţi de cei ce îi priveau, au părăsit portul şi au ajuns undeva unde nu se mai pomeneşte de ei, dar putem crede cu îndreptăţire că cei ce săvîrşesc fapte rele pînă la bătrîneţe tot aşa îşi sfîrşesc zilele, dacă nu se pogoară asupra lor harul prea înaltului stăpîn, mai curînd din milosîrdie decît pentru meritele lor, pentru ca, o dată cu trecerea vremii, să se îndrepte. Regele Lisuarte a poruncit, după asta, să se adune la palat toţi marii nobili de la curtea sa şi cavalerii de rang mai mic şi, plîngîndu-se că a fost jignit de vorbele trufaşe ale lui Amadis şi ale prietenilor acestuia, i-a rugat să fie alături de el în această durere, aşa cum făcea şi el în toate cîte îi privea pe ei. Toţi i-au răspuns că îl vor sluji ca pe stăpînul lor, în tot ce va porunci. Atunci, regele l-a chemat pe Cendil de Ganota şi i-a spus : „Încălecaţi pe dată şi porniţi spre Insula Ferecată cu carte de împuternicire din parte-mi şi chemaţi-l la luptă pe Amadis şi pe toţi cei ce vor să apere cauza lui don Galvanes ; şi spuneţi-le să se păzească de mine, că le voi nimici vieţile şi averile, de voi putea, oriunde îi voi afla, şi la fel vor face toţi supuşii mei“.

Don Cendil, după ce a primit mesajul regelui, s-a înarmat şi, încălecînd, a pornit pe dată la drum, căci dorea să împlinească porunca stăpînului său. Regele a mai rămas acolo cîteva zile, şi apoi a plecat spre o cetate de-a sa, ce se numea Gracedonia, fiindcă în toate cele era plină de farmec şi graţie, ceea ce mult le-a bucurat pe Oriana şi Mabilia, mai ales fiindcă cetatea era aproape de Miraflores şi Orianei i se apropia sorocul să nască, iar ele socoteau

că cel mai bine vor aranja totul la Miraflores. Cei doisprezece cavaleri ce o însoţeau pe Madasima au tot umblat, fără popas, pînă au ajuns la două leghe de Insula Ferecată unde, pe malul unui rîu, îi aştepta Amadis cu două mii trei sute de cavaleri bine înarmaţi, toţi călare, care i-a primit cu multă bucurie, arătîndu-şi marea dragoste şi prietenia faţă de Madasima şi îmbrăţişîndu-l de mai multe ori pe Angriote, căci aflase printr-un sol trimis de fratele său, Florestan, cum se desfăşurase lupta. Şi, pe cînd stăteau împreună plini de voiebună, l-au văzut coborînd pe un drumeag din vîrful unui munte pe don Cendil de Ganota, cavaler al regelui Lisuarte, care venea să-i cheme la luptă. Acesta, de cum a văzut atîţia cavaleri şi atît de bine înarmaţi, a simţit că i se umplu ochii de lacrimi la gîndul că toţi aceştia îi părăsiseră pe rege, stăpînul său, al cărui slujitor preacredincios era, lipsindu-l de multă cinste şi bogăţie ; dar, ştergîndu-şi ochii, s-a arătat cît mai senin cu putinţă la chip, căci era un cavaler foarte chipeş, tare înţelept şi foarte curajos, şi s-a apropiat de ceilalţi, întrebînd de Amadis; aceştia i l-au arătat cum stă de vorbă cu Madasima şi cavalerii ce tocmai sosiseră de la drum. El s-a îndreptat spre ei şi, cum aceştia l-au recunoscut, l-au primit foarte bine, iar el i-a salutat cu multă curtenie şi le-a spus : „Domnilor, am venit la Amadis şi la voi toţi cu solie din partea regelui şi, cum vă aflaţi toţi împreună, ar fi bine să mă ascultaţi“.

Toţi s-au apropiat ca să audă ce va spune, şi Cendil i s-a adresat lui Amadis, rostind aceste vorbe : „Domnule, citiţi această carte“. De cum a citit-o, Amadis i-a zis : „Aceasta e o carte de împuternicire ; acum spuneţi-ne care-i solia“. „Seniore Amadis, regele, stăpînul meu vă cheamă la luptă pe domnia voastră, pe toţi cei de-un neam cu voi, pe toţi cîţi se află aici şi pe cei ce vor să cucerească Insula Mongaza ; şi vă mai spune că, de azi înainte, să vă străduiţi să vă apăraţi pămînturile şi averile şi vieţile, căci are de gînd să vă nimicească de tot, de-i va sta în putere ; şi să nu vă mai calce piciorul în regatul său, că, pe cine va prinde, nu va scăpa cu viaţă“.

Don Cuadragante a vorbit : „Don Cendil, domnia voastră ne-aţi spus ce vi s-a poruncit şi bine aţi făcut, dar cum

stăpînul vostru ne amenință că ne va lua viețile și averile, fără a ține seamă de ce vor spune acești cavaleri, răspunde-ți-i maiestății sale, din partea mea, că, deși e rege și stăpîn pe întinse ținuturi, eu îmi iubesc viața și sărăcia tot atît pe cît își iubește el viața și bogățiile și că nu e cu nimic mai presus întru stirpe, căci nu e coborîtor din regi dinspre mamă și dinspre tată mai mult decît mine ; iar de trebuie să mă feresc de el, să se ferească și el de mine cu întregul lui regat".

Lui Amadis i-ar fi plăcut ca răspunsul să fie dat cu mai multă chibzuință, și i-a spus : „Seniore don Cuadragante, așteptați ca acest cavaler să primească răspunsul tuturor celor de aici și al vostru și acum, că am ascultat solia, să hotărîm împreună ce răspuns să dăm, căci așa e potrivit cu rangul și faima noastră ; iar voi, don Cendil de Ganota, îi puteți spune regelui că tare greu îi va fi să facă ceea ce gîndește ; și-acum, veniți cu noi în Insula Ferecată, să treceți pe sub bolta iubiților credincioși, că, de veți sfîrși încercarea cu bine, veți fi mai iubit și mai prețuit de prietena voastră și o veți simți lîngă voi încă mai drăgăstoasă". „Dacă asta vă e dorința -- a răspuns don Cendil —, așa voi face, dar în ceea ce privește iubirea nu vreau să dau în vileag nimic mai mult decît știe inima mea".

Și, pe dată, au pornit cu toții spre Insula Ferecată ; cînd Cendil a văzut stînca aceea nespus de înaltă și marea fortăreață, tare s-a mai minunat, iar cînd au pătruns în ținut a fost încă și mai uimit văzînd pămînturile atît de îmbelșugate și și-a dat seama că nimeni pe lume nu putea lovi acest meleag. Amadis l-a poftit acasă la el și l-a primit cu multă cinstire, pentru că don Cendil era de neam foarte înalt. A doua zi, s-au adunat toți cavalerii și au hotărît să-l cheme la luptă pe regele Lisuarte și chemarea să i-o ducă un cavaler ce venise cu oamenii lui Dragonis și Palomir, pe numele său Sadamon ; acești doi frați, Dragonis și Palomir, erau feciorii lui Grasujis, regele întunecatei Germanii, ce era căsătorit cu Saduva, sora regelui Perion din Gaula ; aceștia, ca și toți ceilalți, de stirpe foarte aleasă, fii de regi, duci și conți aduseseră mulți oameni de-ai părinților lor și multe corăbii, pentru ca don Galvanes să poată ajunge pe Insula Mongaza ; cavalerii i-au dat lui

Sadamon carte de împuternicire semnată de toţi cu numele lor şi i-au zis : „Spuneţi-i regelui Lisuarte că, de vreme ce ne cheamă la luptă şi ne ameninţă, să se păzească de noi, căci îl vom lovi necontenit, şi să ştie că, la vremea potrivită, vom debarca pe Insula Mongaza şi că, de este un mare senior, nu e departe ceasul cînd se va vedea vitejia lui şi a noastră ; iar de vă va spune ceva, răspundeţi-i ca un cavaler, că noi sîntem gata de orice, fără şovăire, după cum va fi voia Domnului, numai să nu ne ceară pace, pentru că la aşa ceva nu ne învoim pînă ce lui don Galvanes nu i se va da Insula Mongaza“. Sadamon a răspuns că va face totul aşa cum i s-a poruncit. Amadis i-a spus, atunci, tutorelui său, don Gandales : „Ar fi bine să vă duceţi la regele Lisuarte şi să-i spuneţi din partea mea, fără nici o teamă de el, că nu pun preţ pe chemarea la luptă şi ameninţările sale, ba chiar mai puţin decît îşi închipuie el ; şi că dacă aş fi ştiut că îmi va fi atît de nerecunoscător pentru toate serviciile pe care i le-am făcut, nu mi-aş fi pus viaţa în asemenea primejdii ca să-l slujesc ; şi că marea lui glorie şi putere cu care ne ameninţă pe mine, prietenii şi neamurile mele, le-am apărat cu sîngele meu şi mă încred în Dumnezeu atoateştiutorul că această nerecunoştinţă va fi plătită mai curînd prin propriile mele forţe decît cu voia lui ; şi mai spuneţi-i că, dat fiind că a dobîndit Insula Mongaza mulţumită mie, nu prin mine o va pierde şi nici nu-i voi pricinui necazuri acolo unde se află regina, întru cinstirea ei, căci o merită pe deplin ; şi să-i spuneţi asta şi ei de o veţi vedea ; iar de regele vrea să-i fiu duşman, îl voi duşmăni cîte zile voi avea şi în asemenea chip, încît nu-şi va mai aminti de duşmanii din trecut“. Agrajes i-a spus : „Don Gandales, faceţi totul ca să o vedeţi pe regină, sărutaţi-i mîinile din parte-mi şi spuneţi-i să poruncească să fie trimisă aici sora mea, Mabilia, căci, dacă am ajuns în această stare, nu mai trebuie să stea la curtea regelui“. Pe Amadis tare l-au mai mîhnit vorbele lui Agrajes, pentru că în această domniţă îşi pusese toată nădejdea ca s-o mai vadă pe doamna sa, şi n-ar fi vrut s-o ştie departe de ea aşa cum n-ar fi vrut să-şi vadă sufletul departe de trup, dar n-a îndrăznit să rostească nici o vorbă pentru a nu dezvălui taina iubirii lor. După toate acestea, solii au plecat cu mare bucurie în tovărăşia lui don Cendil de Ga-

nota, poposind în felurite aşezări. Şi, după zece zile, au ajuns în cetatea unde se afla regele Lisuarte, în palatul lui, cu mulţi cavaleri şi alţi gentilomi, care i-a primit cu voie bună, deşi aflase, printr-un sol trimis de Cendil de Ganota, că este chemat la luptă. Solii i-au dat cartea, iar regele le-a poruncit să îi spună tot ce li se poruncise. Don Gandales a zis : „Domnule, Sadamon vă va spune ceea ce vă transmit nobilii de vază şi cavalerii aflaţi în Insula Ferecată, iar apoi vă voi spune eu pentru ce m-a trimis Amadis, pentru că eu am venit cu o solie pentru voi şi cu un mesaj pentru regină din partea lui Agrajes, dacă îmi veţi îngădui să o văd". „Cu multă plăcere — a răspuns regele —, căci şi ea se va bucura să vă vadă, pentru că aţi slujit-o foarte bine pe fiica noastră, Oriana, cînd a locuit pe meleagurile voastre, lucru pentru care vă aduc mulţumiri". „Vă sînt adînc recunoscător — a spus Gandales —, şi numai Dumnezeu ştie cît mi-ar plăcea să vă pot sluji şi cît mă doare că nu pot s-o fac". „Aşa gîndesc şi eu — a răspuns regele ; şi nu fiţi mîhnit că faceţi ceea ce trebuie pentru cel pe care l-aţi crescut, căci altfel n-aţi fi privit cu ochi buni".

Apoi Sadamon i-a transmis regelui solia sa, aşa cum v-am înfăţişat-o, şi, la sfîrşit, l-a chemat la luptă pe el, întreg regatul cu toţi supuşii săi, aşa cum i se poruncise să facă ; dar cînd i-a spus să nu spere într-o pace cu ei pînă nu-i va înapoia lui don Galvanes şi Madasimei Insula Mongaza, regele a răspuns : „Tîrziu ne vom împăca, dacă asta aşteaptă. Şi aşa să mă ajute Dumnezeu de mă voi mai socoti rege, dacă nu îi voi lecui de această nebunie". „Seniore — a zis Sadamon —, v-am spus ce mi s-a poruncit şi de voi mai spune ceva de-acum înainte, asta nu va mai face parte din solia mea ; aşa că vă răspund la ceea ce aţi zis, domnule, şi anume că mult trebuie să preţuiască şi mare putere trebuie să aibă cel ce va frînge mîndria acelor cavaleri şi vă va fi mult mai greu decît se poate închipui". „Se prea poate să fie aşa — a răspuns regele —, dar acum vom vedea la ce slujeşte puterea mea şi a supuşilor mei şi puterea lor".

Don Gandales i-a transmis regelui din partea lui Amadis tot ce aţi auzit, fără să uite nimic, căci era un bărbat tare înţelept, iar cînd i-a spus că Amadis nu va pleca pe Insula Mongaza, fiindcă prin el a dobîndit-o şi nici nu se

va afla acolo unde va fi regina pentru a nu-i pricinui necazuri, toţi, vorbind între ei, au preţuit aceasta ca pe un semn de mare cinste şi credinţă, aşa cum a gîndit şi regele. Apoi, regele le-a poruncit solilor să-şi scoată armurile şi să se ospăteze, căci sosise vremea mesei, şi s-a făcut întocmai; solii au fost poftiţi în sala unde mînca el şi aşezaţi la o masă în faţa lui, unde mîncau nepotul său, Giontes, don Guilan Gînditorul şi alţi cavaleri preţuiţi, cărora li se făcea, între toţi, această mare cinste pentru nemăsurata lor vitejie, ca astfel, să le sporească curajul şi lor şi altora şi aceştia din urmă să se străduiască să fie asemeni lor, pentru a fi la fel de preţuiţi de stăpînul lor, regele ; şi dacă domnitorii ar face toţi astfel, slujitorii lor ar fi virtuoşi, curajoşi, cinstiţi şi i-ar sluji cu dragoste, preţuindu-i mult mai mult decît bogăţiile vremelnice, amintindu-şi de vorbele vestitului Fabricius[1], consulul roman, adresate solilor Samniţilor, pe care avea să-i cucerească, după ce aceştia îi aduseseră daruri de aur şi argint şi alte scule nepreţuite, văzîndu-l că mănîncă în străchini de lut şi gîndind că astfel îl vor îmbuna şi îl vor abate de la ceea ce îi poruncise să facă Senatul Romei ; el însă, cu marea lui virtute, a dispreţuit ceea ce mulţi, ca să dobîndească, îşi pun în mare primejdie vieţile şi sufletele. În timpul mesei, regele era foarte vesel, spunînd tuturor cavalerilor ce se aflau de faţă să se pregătească cît mai iute cu putinţă pentru plecarea spre Insula Mongaza şi că, de va fi nevoie, va merge el însuşi cu ei. Şi, de cum s-a strîns masa, don Grumedan l-a condus pe Gandales la regină, care dorea să îl vadă ; ceea ce mult le-a bucurat pe Oriana şi Mabilia, fiindcă astfel aveau să afle veşti despre Amadis, căci mult doreau să ştie ce e cu el ; don Gandales a intrat în odaia unde se afla regina, care l-a primit foarte bine şi cu multă dragoste şi l-a poftit să ia loc în faţa ei, lîngă Oriana, spunîndu-i : „Don Gandales, prietene, o cunoaşteţi pe această domniţă de lîngă voi, pe care aţi slujit-o multă vreme ?“ „Doamnă — a răspuns el —, dacă am slujit-o bine în vreun fel, mă socotesc fericit, şi aşa mă voi socoti ori de cîte ori vă voi

---

[1] Caius Fabricius Luscinus, consul roman între 282—278 î.e.n., simbol al simplicităţii şi al dezinteresului.

putea sluji pe voi, stăpînă, ori pe domnia ei ; şi tot astfel pe rege, dacă nu ar fi împotriva lui Amadis, pupilul şi stăpînul meu". Regina a zis : „Aşa să faceţi cum aţi spus, de dragul meu". Gandales i-a spus : „Doamnă, eu am venit cu solie de la Amadis pentru rege ; şi mi-a mai poruncit ca, de voi putea să vă văd, să vă sărut mîinile din partea lui, căci tare mîhnit este că nu vă mai slujeşte ; acelaşi lucru mi-a spus şi Agrajes, care vă roagă să porunciţi, în bunătatea voastră, să i-o trimiteţi pe sora lui, Mabilia, căci dacă el şi don Galvanes nu mai sînt iubiţi de rege, nici ea nu mai are ce căuta în palatul lui". Cînd Oriana a auzit acestea, tare s-a mai întristat şi ochii i s-au umplut de lacrimi fără să se poată stăpîni, atît pentru că ţinea din toată inima la Mabilia, cît şi pentru că fără ea nu ştia cum avea să se descurce cu naşterea, căci i se apropiase sorocul. Mabilia, văzînd-o astfel, a simţit o mare milă pentru ea şi i-a spus : „Ah, stăpînă ! Ce mare nedreptate mi-ar face tatăl şi mama voastră dacă m-ar despărţi de voi !" „Nu plîngeţi — a spus Gandales —, că totul este pregătit prea bine şi, cînd veţi pleca de-aici, veţi fi condusă la mătuşa voastră, regina Elisena de Gaula, ce este, după cea în faţa căreia ne aflăm, cea mai slăvită dintre toate, şi vă veţi petrece timpul cu verişoara voastră primară, Melicia, care vă doreşte foarte mult". „Don Gandales — a spus regina —, mă întristează foarte dorinţa lui Agrajes şi voi vorbi cu regele ; iar de-mi va asculta sfatul, această domniţă nu va pleca de aici decît căsătorită cum se cuvine înaltului ei rang". „Atunci, vorbiţi cu regele cît mai repede, doamnă — a răspuns el —, fiindcă nu mai pot zăbovi". Regina a poruncit să fie chemat, iar Oriana, văzîndu-l venind şi ştiind că salvarea ei depinde de voinţa lui, s-a apropiat de el şi, îngenunchind, i-a spus: „Domnule, ştiţi cîtă cinstire mi s-a arătat la curtea regelui Scoţiei şi cum, atunci cînd aţi trimis după mine, acesta mi-a dat-o pe fiica sa, Mabilia, să mă însoţească ; urît ar fi să nu o răsplătim la fel, şi, pe deasupra, ea este leacul şi bucuria durerilor şi suferinţelor mele ; dar acum, Agrajes a trimis după ea, şi dacă îngăduiţi să plece de lîngă mine fără să-şi fi primit răsplata pentru felul cum m-a cinstit tatăl ei, săvîrşiţi cea mai crudă şi mai nedreaptă faptă din cîte s-au săvîrşit împotriva unui muritor". Mabilia stătea şi ea în genunchi

lîngă Oriana şi îl ţinea de mîini pe rege, plîngînd şi implorîndu-l să nu o lase să plece, că altfel, în marea-i deznădejde, îşi va lua viaţa ; apoi a îmbrăţişat-o pe Oriana. Regele, care era tare cumpănit şi cu multă judecată, a spus: „Să nu credeţi, Mabilia, fiica mea, că datorită neînţelegerilor dintre mine şi cei din familia voastră pot să uit cum m-aţi slujit şi nu îi voi mai primi în slujba mea şi răsplăti pe cei din neamul vostru care vor dori să mă slujească ; şi nu-i voi urî pe unii din pricina altora şi cu atît mai puţin pe domnia voastră, căreia îi datorăm atît de mult ; şi pînă nu vă veţi primi răsplata pe potriva meritelor voastre, nu veţi pleca de la curtea mea". Ea a vrut să-i sărute mîinile, dar regele n-a lăsat-o şi, ridicîndu-le de jos, le-a aşezat în jilţuri şi el a luat loc alături de ele. Don Gandales, care văzuse totul, a spus : „Doamnă, de vreme ce vă iubiţi atît de mult şi vă înţelegeţi atît de bine, nepotrivit ar fi să fiţi despărţite şi, după mintea şi voia mea, doamnă Oriana, Mabilia nu va pleca de lîngă voi decît aşa cum aţi spus domnia voastră şi maiestatea sa ; eu le-am transmis regelui şi reginei solia mea şi voi duce răspunsul unchiului vostru, don Galvanes, şi fratelui vostru, Agrajes, şi oricum ar fi, de le va fi pe plac ori dimpotrivă, toţi vor încuviinţa ce face regele şi ce doriţi voi". Regele i-a răspuns : „Mergeţi cu Dumnezeu şi spuneţi-i lui Amadis că vorbele pe care mi le-a trimis solie, cum că nu se va duce pe Insula Mongaza, fiindcă datorită lui am dobîndit-o, socotesc că o face mai mult spre folosul lui decît întru cinstirea mea, şi, fiindcă asta e părerea mea, îi mulţumesc, dar de azi înainte fiecare dintre noi va face cum va crede mai bine". Şi a ieşit din odaie. Regina a spus : „Don Gandales, prietene, nu luaţi aminte la vorbele mînioase ale regelui, nici la cele ale lui Amadis, ci, mai curînd, rogu-vă, încercaţi să faceţi pace între ei, cum voi încerca şi eu ; salutaţi-l cu plecăciune pe Amadis şi spuneţi-i că îi mulţumesc pentru frumoasele vorbe pe care mi le-a trimis, cum că nu-mi va pricinui necazuri oriunde m-aş afla, şi că îl rog mult să-mi preţuiască solia". „Doamnă — a răspuns el —, voi face tot ce îmi stă în puteri, aşa cum aţi poruncit". Şi şi-a luat rămas bun, iar ea s-a rugat lui Dumnezeu să îl păzească şi să îi dea harul de a reînnoda prietenia

dintre rege şi Amadis, ce dăinuise mereu. Oriana şi Mabilia l-au chemat şi ele şi Oriana i-a spus : „Seniore don Gandales, prietene credincios, sînt tare mîhnită că nu vă pot răsplăti pentru toate cîte aţi făcut pentru mine, căci nu e vremea potrivită şi nici n-aş avea bogăţii pe potriva meritelor voastre ; dar cu bunăvoinţa Domnului, o voi face, aşa cum sînt datoare şi doresc să o fac. Dar acum, tare mă mîhneşte această duşmănie, pentru că, ştiind firea unuia şi a celuilalt, nu aştept decît multe necazuri şi rele, văzînd cum creşte ura lor de la zi la zi, dacă Dumnezeu, în mila lui, nu va îndrepta lucrurile ; şi doar în el mi-e speranţa că va pune capăt răului ; îi trimit multe salutări lui Amadis şi spuneţi-i că îl rog ca, în amintirea tuturor celor petrecute în casa tatălui meu, să-şi domolească pornirile de-acum şi să urmeze sfaturile tatălui meu, ce mult îl preţuieşte şi îl iubeşte". Mabilia a spus, la rîndul ei : „Gandales, vă rog din suflet să duceţi cu voi multe plecăciuni vărului şi stăpînului meu, Amadis, şi domnului frate al meu, Agrajes, precum şi virtuosului senior don Galvanes, unchiul meu, şi să le spuneţi să nu se îngrijeze din pricina mea şi nici să nu se muncească să mă despartă de stăpîna mea, Oriana, pentru că s-ar osteni în zadar ; că mai degrabă mi-aş pierde viaţa decît să plec de lîngă ea, ştiind că doreşte să rămîn; daţi-i această carte lui Amadis şi spuneţi-i că din ea va afla tot ce trebuie să ştie despre mine; şi cred că mare mîngîiere îi va aduce". După ce-a ascultat aceste vorbe, Gandales şi-a luat rămas bun şi s-a despărţit îndată de ele ; apoi, luîndu-l cu el pe Sadamon, ce se afla la rege, şi-au îmbrăcat armurile şi au pornit la drum ; la ieşirea din cetate, au întîlnit o mulţime de cavaleri de-ai regelui, bine înarmaţi, ce se făleau că pornesc spre Insula Mongaza ; regele poruncise aceasta pentru ca solii lui Amadis să vadă mulţimea de oşteni viteji şi să povestească celor ce îi trimiseseră, ca să bage spaima în ei. Solii i-au văzut, printre căpetenii, pe regele Arban de Norgales, prea viteaz cavaler şi pe Gasquilan Şiretul, fiul lui Madarque, uriaşul cel sălbatic de pe Insula Tristă, şi al unei surori a lui Lancino, regele Suediei. Acest Gasquilan Şiretul se arătase atît de puternic şi de viteaz în luptă, încît, atunci cînd unchiul său, Lancino, a murit fără să lase moştenitori, toţi supuşii din regat au socotit că e bine să le fie el rege şi stăpîn ;

cînd Gasquilan a auzit despre războiul dintre regele Lisuarte şi Amadis, a plecat din regatul său, atît pentru a lua parte la război, cît şi pentru a-şi măsura puterile cu Amadis, la porunca unei doamne pe care mult o mai iubea. Dar toate acestea, pe îndelete şi în întregime, vor fi povestite în cartea a patra, unde vă vom spune mai multe despre acest cavaler şi despre lupta lui cu Amadis.

Don Gandales şi Sadamon, după ce i-au privit pe acei cavaleri, şi-au urmat drumul, cugetînd şi spunîndu-şi că oamenii regelui sînt foarte viteji, dar că n-au de ce să se sperie de ei ; şi au umblat ei cît au umblat pînă au ajuns la Insula Ferecată, unde cei ce îi aşteptau mult s-au bucurat de sosirea lor ; şi după ce şi-au scos armurile, au intrat într-o frumoasă grădină, unde Amadis şi toţi domnii săi îşi treceau ziua, şi le-au istorisit cum se petrecuse solia la rege, cum văzuseră oastea pregătindu-se să plece spre Insula Mongaza, avînd drept căpetenii pe regele Arban de Norgales şi pe Gasquilan, regele Suediei, motivul pentru care acesta sosise de pe meleaguri atît de îndepărtate, pricina cea mai de seamă fiind dorinţa lui de a se lupta cu Amadis şi cu toţi ceilalţi cavaleri, precum şi cît de viteaz şi iscusit este şi de cîtă faimă se bucură printre toţi cei ce îl cunosc. Gavarte de la Valea Temătoare a spus : „Pentru a-şi potoli această mare dorinţă şi suferinţă, va găsi aici doftori foarte buni şi pricepuţi : pe don Florestan şi pe don Cuadragante. Iar dacă ei vor fi ocupaţi, sînt şi eu aici şi îi voi sta la poruncă, pentru că n-ar fi drept să fi bătut cale atît de lungă de pomană“. Don Cuadragante i-a spus lui Amadis : „Aflaţi de la mine că dacă eu aş fi suferind ca el, aş lăsa deoparte toată ştiinţa şi, mai degrabă, mi-aş pune nădejdea în Dumnezeu, decît să încerc leacurile şi fierturile domniei voastre“. Brian de Monjaste a spus : „Seniore, cum grija nu vă e atît de mare ca a celui ce ne caută, ar fi bine să-i venim în ajutor, ca să poată spune în ţara sa ce doftori învăţaţi a aflat aici pentru asemenea boli“. Şi aşa au rămas acolo o vreme sporovăind şi rîzînd, pînă ce Amadis, vesel foarte, a întrebat dacă vreunul dintre ei îl cunoaşte pe Gasquilan. Listoran de la Turnul Alb a răspuns : „Eu îl cunosc foarte bine şi ştiu totul despre el“. „Povestiţi-ne şi nouă“, a spus Amadis. Atunci a prins să le istorisească cine sînt tatăl şi mama lui, cum a ajuns rege da-

torită marii sale vitejii, că se luptă cu mult curaj, că de opt ani îmbrăcase armura şi săvîrşise atîtea isprăvi de arme, că nu avea pereche în toată ţara lui, nici în ţinuturile învecinate. „Dar nu s-a înfruntat cu cei pe care îi caută acum ; eu m-am luptat cu el într-un turnir la Valtierra şi, de la prima ciocnire, ne-am prăbuşit cu cai cu tot la pămînt, şi graba a fost atît de mare, că nu ne-am mai putut înfrunta a doua oară, iar grupul din care făceam parte a fost învins atît din vina unor cavaleri ce nu şi-au făcut datoria cît şi mulţumită marii vitejii a lui Gasquilan, ce ne-a fost duşman de moarte şi s-a acoperit de glorie şi-ntr-un cîmp şi-n celălalt, fără să cadă de pe cal în ziua aceea decît prima dată cînd ne-am întîlnit". „Ne-aţi descris un mare bărbat, într-adevăr — a spus Amadis —, care soseşte aici ca un rege foarte vestit, ca să-şi arate vitejia". „Aveţi dreptate — a spus don Cuadragante —, dar a greşit, pentru că ar fi trebuit să fie alături de noi, care sîntem mai puţini, arătînd astfel şi mai mult curaj ; şi ar fi putut s-o facă fără să-şi ştirbească onoarea". „Ba n-a greşit defel — a spus don Galvanes —, pentru că deşi s-a alăturat celor mai mulţi, aceştia sînt mai slabi, şi nu şi-ar fi putut dovedi curajul dacă nu s-ar înfrunta cu cei mai viteji şi mai puternici cavaleri". Pe cînd tăifăsuiau ei aşa, au sosit căpitanii corăbiilor şi le-au spus : „Domnilor, puneţi-vă armurile, pregătiţi toate cîte vă fac trebuinţă şi urcaţi pe punte, că avem vînt prielnic pentru călătoria ce doriţi s-o faceţi".

Aşa că au plecat toţi din grădină cu multă veselie şi în grabă, larma făcută de oameni şi de velele ce se înălţau fiind atît de mare, că de-abia se puteau înţelege ; în scurtă vreme s-au înarmat şi au dus caii pe corăbii, împreună cu toate celelalte lucruri de care aveau nevoie şi, cu multă bucurie, au pornit şi dînşii spre corăbii ; Amadis şi don Bruneo de Bonamar, aflaţi împreună într-o barcă, au ajuns la una din corăbii, pe care se îmbarcaseră laolaltă don Florestan, Brian de Monjaste, don Cuadragante şi Angriote de Estravaus ; urcînd pe punte, Amadis i-a îmbrăţişat de parcă nu îi văzuse vreme îndelungată şi, cu ochii plini de lacrimi datorită dragostei ce le-o purta şi despărţirii de ei, le-a spus : „Vitejii mei domni, mult mă bucur că vă văd împreună". Don Cuadragante a răspuns : „Domnul meu,

așa împreună vom călători pe mare și pe uscat, dacă nu ne va despărți cine știe ce întîmplare și așa am hotărît între noi să ne apărăm unul pe altul în această călătorie".

Și i-au arătat o flamură ce o luaseră cu ei, o minune de frumusețe, pe care erau înfățișate douăsprezece domnițe cu flori albe în mîini. Amadis s-a bucurat nespus că i-au arătat această flamură și le-a spus să aibă multă grijă de ei. Apoi i-a sfătuit cum să se poarte și și-a luat rămas bun de la ei ; după care, însoțit de don Bruneo de Bonamar și de Gandales, tutorele său, a trecut cu barca pe la toate corăbiile, stînd de vorbă cu toți cavalerii săi ; după asta, s-a întors pe uscat, iar flota a pornit în urma corăbiei pe care se aflau don Galvanes și Madasima, ce deschidea drumul, în mare larmă de surle și trîmbițe, de te minunai privind ; și, așa cum ați auzit, a plecat această mare flotă din portul Insulei Ferecate spre castelul Lacul care fierbe, de pe Insula Mongaza ; și au plutit ei pe mare mai multă vreme, astfel că, după șapte zile, în toiul nopții, înainte de a se crăpa de ziuă, au ajuns la castelul Lacul care fierbe, aflat chiar lîngă port, pe țărmul mării ; pe dată și-au pus toți armurile, au pregătit bărcile ca să ajungă pe uscat, și au întins punți de scînduri și din împletituri de trestie pe care să treacă armăsarii, totul în mare liniște, ca să nu fie auziți de contele Latine și de Galdar de Rascuil, ce se aflau în cetate cu cei trei sute de cavaleri ; dar, nu după multă vreme, au fost simțiți de străjeri, care i-au înștiințat pe stăpînii lor că se apropie oameni de castel, dar nu și-au dat seama cîți, fiindcă noaptea era tare neagră ; pe dată, contele și Galdar s-au îmbrăcat și au urcat în castel, de unde au auzit zgomotul făcut de ceilalți și li s-a părut că trebuie să fie mulți, iar cînd s-au ivit zorile, zărind mulțimea corăbiilor, Galdar a spus : „Acesta este don Galvanes cu tovarășii și prietenii săi porniți împotriva noastră ; dar să n-am parte de Dumnezeu dacă vor lua portul din mîna mea pe cît de ușor își închipuie".

Și, poruncind ca toată lumea să-și ia armele, după ce și-au pus și ei armurile, au ieșit din cetate împotriva cavalerilor ; Galdar s-a îndreptat spre portul cetății, iar contele Latine spre celălalt port, dinspre castel, unde se aflau don Galvanes, Agrajes și toți cîți îi însoțeau ; în fruntea lor era Gavarte de la Valea Temătoare, Orlandin, Osinan

de Burgundia și Madancil de la Puntea de Argint ; aici a sosit contele Latine, cu mulți cavaleri și pedestrași, în vreme ce Galdar, cu mulți alții ajungea în celălalt port, unde se aflau don Florestan, Cuadragante, Brian de Monjaste, Angriote și ceilalți tovarășii lor. Și a început o bătălie cumplită și cruntă, cu lănci, săgeți și pietre, așa că au fost mulți răniți și morți; cei de pe insulă au apărat porturile pînă după-amiază; don Florestan, Brian de Monjaste, don Cuadragante și Angriote se aflau pe aceeași corabie. Cu don Florestan veniseră Enil, viteazul cavaler de care ați auzit în cartea a doua, și Amorantes de Salvatierra, vărul lui ; cu Brian, Coman și Nicoran ; cu don Cuadragante, Landin și Orian Viteazul, iar cu Angriote, fratele său, Gradovo și nepotul său, Sarquiles. Don Florestan a început să strige că ar trebui să arunce puntea și să iasă cu caii de pe corabie, dar Angriote i-a răspuns : „De ce vreți să faceți o asemenea nebunie, căci de sărim de pe punte, apa este atît de adîncă pînă la țărm, încît caii ar trebui să înoate !“ La fel a spus și don Cuadragante, dar Brian de Monjaste a fost de părerea lui Florestan și, o dată aruncată puntea, au pășit amîndoi pe ea și, cînd au ajuns la capătul ei, și-au îndemnat caii să sară în apa ce era atît de adîncă, încît le ajungea pînă la capul șeii ; în jurul lor s-au strîns mulți dușmani ce au început să le dea lovituri grele și ucigașe; atunci au sosit și don Cuadragante cu Angriote, care li s-au alăturat cu tovarășii lor ; dar țărmul era atît de înalt și atît de mulți cei ce apărau portul, încît nu izbuteau s-o scoată la capăt. Și era o asemenea zarvă și atîtea strigăte de luptă într-o tabără și în cealaltă, încît ai fi zis că toată lumea se strînsese acolo. Dragonis și Palomir au rămas în apa ce le ajungea pînă la gît, cu cai cu tot, agățîndu-se de scîndurile galerelor sfărîmate și, ajutîndu-se unul pe altul, au izbutit cu multă trudă să înainteze pînă ce apa le-a ajuns la brîu ; și, cu toate că cei de pe țărm erau mulți, bine înarmați și rezistau plini de curaj, nu i-au putut împiedica pe don Florestan și tovarășii săi și îndată după ei pe Dragonis și Palomir cu toți oamenii lor să nu atingă uscatul. Cînd Galdar a văzut că oamenii săi pierd teren și nu mai pot ține piept dușmanilor, ce se întăriseră pe poziții plini de vitejie, n-a avut altceva mai bun de făcut decît să-și retragă oștenii, ca să nu-i piardă pe toți, căci și el era greu

rănit la mînă de don Florestan şi de Brian de Monjaste, care îl doborîse de pe cal, şi era atît de zdrobit de pe urma căzăturii, că de-abia se mai putea ţine în şa pe alt cal adus de ai săi ; şi pe cînd se îndrepta spre cetate, l-a văzut pe contele Latine alergînd cu toţi oamenii săi spre cetate, căci don Galvanes, Agrajes şi tovarăşii lor cuceriseră portul, ca nişte bărbaţi ce luptă pentru cauza lor ; acum, trebuie să ştiţi că Latine, contele, îl întemniţase pe Dandasido, unul din feciorii uriaşului cel bătrîn, împreună cu alţi douăzeci de bărbaţi din cetate, sub învinuirea că ar putea să le fie potrivnici în luptă ; şi îi ţinea la castel, într-o temniţă ce se afla în turnul cel mai înalt, bine păziţi ; în timpul bătăliei dintre cavaleri, temnicerii au ieşit pe terasa turnului să privească lupta. Cînd Dandasido a văzut că paznicii plecaseră şi că ar avea timp să scape, le-a spus celor ce se aflau cu el : „Ajutaţi-mă să ieşim de-aici !“ „Cum ?“, au întrebat ei. „O să spargem lacătul cu care e ferecat lanţul ce ne leagă pe toţi“. Aşa că au luat o funie groasă de cînepă cu care li se legau mîinile şi picioarele în timpul nopţii, au trecut-o prin urechea lacătului cît mai iute cu putinţă şi, datorită marii forţe a lui Dandasido şi a celorlalţi, au rupt urechea, deşi era destul de groasă, şi au ieşit cu toţii din temniţă foarte repede ; punînd mîna pe spadele temnicierilor ce se aflau în vîrful turnului, cum aţi auzit, au pornit spre aceştia, care nu aveau altă grijă decît să privească lupta din porturi, şi i-au omorît pe toţi, pornind să strige din răsputeri : „La luptă ! La luptă, pentru stăpîna noastră, Madasima !“

Cînd cei din cetate au înţeles ce se întîmplă, au pus stăpînire pe turnurile cele mai puternice şi au prins să-i ucidă pe cîţi îi prindeau. Contele Latine, văzînd asta, a intrat pe o poartă a cetăţii şi s-a oprit în dreptul unei case aflate în apropiere, împreună cu Galdar de Rascuil, neîndrăznind să meargă mai departe şi aşteptînd, mai curînd, să fie ucişi, decît să rămînă în viaţă. Cei din cetate ocupaseră străzile şi se străduiau să le dea cît mai mult ajutor celor de afară, strigîndu-le să intre cu stăpîna lor, Madasima, că le vor preda cetatea. Cuadragante şi Angriote s-au apropiat de o poartă, ca să vadă ce se petrece cu adevărat şi aflînd de la Dandasido cum stau lucrurile, s-au dus să-i spună lui don Galvanes ; după care, au încălecat cu toţii şi au purtat-o pe

Madasima, cu frumosu-i chip descoperit, călare pe un cal alb, îmbrăcată într-o pelerină din fir de aur, pînă în apropierea cetăţii ; atunci s-au deschis porţile şi au ieşit o sută de bărbaţi, dintre cei mai de vază, care i-au sărutat mîinile, iar ea le-a spus : „Sărutaţi-i mîinile stăpînului şi soţului meu, don Galvanes, căci, după Dumnezeu, datorită lui am scăpat de moarte şi v-am redobîndit pe voi, supuşii mei de drept, pe care vă pierdusem împotriva oricărei dreptăţi ; aşa că, pe el să îl socotiţi stăpînul vostru, dacă mă iubiţi".

Atunci, toţi s-au apropiat de don Galvanes şi îngenunchind în faţa lui, cu vorbe foarte smerite, i-au sărutat mîinile, iar el i-a primit pe toţi cu bunăvoinţă şi multă bucurie, mulţumindu-le şi lăudîndu-i îndelung pentru marea lor credinţă şi dragostea nesmintită faţă de Madasima, buna lor stăpînă ; apoi, au intrat în cetate, unde s-au întîlnit cu Dandasido, căruia multă cinstire i-au arătat Madasima şi toţi acei seniori. După toate acestea, Ymosil de Burgundia a spus : „Ar fi foarte bine, acum, să scăpăm de toţi duşmanii ce au mai rămas în cetate". Agrajes, care era cuprins de mînie, a spus : „Am poruncit să fie curăţate uliţele de duşmani şi să nu rămînă unul în viaţă". „Domnule — a spus Florestan —, nu lăsaţi ura şi mînia să pună astfel stăpînire pe voi şi să vă împingă să faceţi lucruri pentru care, o dată săvîrşite, aţi dori cît mai iute să fiţi mort". „Are dreptate — a spus don Cuadragante ; e de-ajuns să îi aruncăm pe toţi în temniţa lui don Galvanes, unchiul vostru, dacă izbutim, pentru că mai mare e victoria cînd învinşii sînt în viaţă decît cînd sînt morţi, dacă ţinem seama de mersul schimbătoarei şi nesigurei sorţi ce, în scurt timp, îi poate aduce pe cei fericiţi în starea învinşilor".

S-a hotărît, deci, ca Angriote de Estravaus şi Gavarte de la Valea Temătoare să pună capăt luptei ; ajunşi aceştia în locul unde se aflau contele Latine şi Galdar de Rascuil, i-au găsit pe oamenii acestora tare zdrobiţi, iar pe ei greu răniţi şi cu inimile îndurerate, pentru că lucrurile se întorseseră, astfel, împotriva lor ; şi după ce s-au sfătuit între ei, au socotit înţelept să se încreadă în voinţa şi marea cumpătare a lui don Galvanes. Sfîrşindu-se totul, după ce Madasima şi cavalerii ei au pus deplină stăpînire pe oraş şi pe castel, spre marea bucurie a tuturor, a doua zi au pri-

mit vestea că regele Arban de Norgales și Gasquilan, regele Suediei, acostaseră în portul insulei cu trei mii de cavaleri și, acum, coborau, în mare grabă, pe țărm, ca să trimită flota înapoi după provizii. Această veste i-a tulburat foarte, știind cît de numeroși sînt dușmanii și cît de zdrobiți oamenii lor, dar fiind cavaleri de onoare, nu s-au înfricoșat și și-au amintit că Amadis le spusese să facă lucrurile cu chibzuință, așa că, deși părerea unora era să iasă din cetate și să se lupte, au hotărît să nu o facă pînă ce nu li se vor vindeca rănile, nu li se vor întrema caii și nu își vor repara armele. Așa că, lăsîndu-i pe unii și pe alții acolo, istoria noastră vă va povesti, acum, ce s-a mai întîmplat cu Amadis și cu don Bruneo de Bonamar, rămași în Insula Ferecată.

CAPITOLUL LXV

Cum l-a întrebat Amadis pe tutorele său, don Gandales, ce se mai petrecuse la curte, și cum a plecat împreună cu tovarășii săi spre Gaula, precum și prin ce aventuri au trecut pe o insulă unde acostaseră, apărîndu-i de primejdia morții pe don Galaor, fratele lui Amadis, și pe regele Cildadan, aflați în puterea uriașului Madarque.

După ce flota a plecat din Insula Ferecată spre Insula Mongaza, așa cum ați auzit, Amadis a rămas în Insula Ferecată cu don Bruneo de Bonamar, dar cu zorul pregătirilor nu avusese timp să afle de la tutorele său, don Gandales, ce se petrecuse la curtea regelui Lisuarte, așa că, luîndu-l la o plimbare prin grădina casei sale, l-a întrebat cum îi mersese. Don Gandales i-a spus că a văzut-o pe regină, care a primit cu dragoste și prețuire solia lui și că aceasta îl roagă să facă pace cu regele ; de asemenea,

i-a istorisit ce vorbise cu Oriana şi Mabilia, ce îi spuseseră acestea, şi i-a dat acea carte de la Mabilia, din care a aflat că neamul avea să le sporească, pricepînd că Oriana rămăsese grea. Amadis a ascultat totul cu multă plăcere, deşi tare îi mai ducea dorul doamnei sale şi inima lui nu-şi găsea cu nici un chip tihnă şi odihnă ; şi a rămas el aşa, singur, în foişorul din grădină, cufundat adînc în gînduri şi cu lacrimile şiroindu-i pe obraji, de parcă îşi pierduse simţirea ; dar, luîndu-şi seama, s-a dus la don Bruneo şi i-a poruncit să încarce pe o corabie armele sale şi pe cele ale lui don Bruneo, precum şi alte lucruri trebuincioase, pentru că, oricum, a doua zi voia să plece spre Gaula. Totul s-a făcut pe dată, cum poruncise, şi a doua zi dimineaţă, au pornit pe mare ; vremea a fost ba prielnică, ba duşmănoasă, şi, după cinci zile, au ajuns în apropierea unei insule ce părea a fi un meleag frumos, plin de păduri. Don Bruneo a spus : „Priviţi, domnule, ce ţinut frumos !“ „Aşa mi se pare şi mie“, a spus Amadis. „Atunci, să poposim aici cîteva zile, domnule — a spus don Bruneo —, şi cine ştie ce lucruri ciudate vom mai vedea“. „Aşa să facem“, a spus Amadis. Şi i-au poruncit căpitanului să acosteze, fiindcă vor să viziteze insula aceea ce le pare foarte frumoasă, precum şi cu gîndul că vor avea parte de vreo aventură deosebită. „Dumnezeu să vă apere de aşa ceva !“, a răspuns căpitanul corăbiei. „De ce ?“, a întrebat Amadis. „Ca să scăpaţi de moarte — a răspuns el —, ori de o prea cumplită temniţă, căci trebuie să ştiţi că aceasta e Insula Tristă, unde stăpîneşte acel sălbatic uriaş Madarque, cel mai crud şi mai nemilos din cîţi se află pe lume ; şi mai aflaţi că de mai bine de cincisprezece ani n-a călcat picior de cavaler pe insulă, nici vreo doamnă ori domniţă, să nu fie ucişi ori întemniţaţi“. Cînd au auzit asta, tare s-au mai minunat cavalerii noştri şi nu mică le-a fost spaima la gîndul de a se aventura pe insulă, dar cum aveau inimi viteze şi rostul lor adevărat era să stîrpească de pe lume asemenea rele şi năravuri fără să se teamă că îşi pun viaţa în primejdie mai mult decît că s-ar acoperi de o mare ruşine dacă nu ar face-o, i-au spus căpitanului să tragă, oricum, corabia la ţărm, ceea ce, cu multă greutate şi aproape cu forţa au izbutit

şi, luîndu-şi cu ei doar armele şi caii, au pornit spre interiorul insulei cu Gandalin şi Lasindo, scutierul lui don Bruneo, cărora le-au poruncit să le vină în ajutor pe cît le va sta în puteri, dacă vor fi atacaţi de oameni ce nu sînt cavaleri. Ei au răspuns că aşa vor face. Şi au mers ei aşa o bucată de vreme, pînă au ajuns în vîrful unui munte unde au văzut, nu departe de ei, un castel, ce li s-a părut foarte puternic şi frumos, şi s-au îndreptat într-acolo, ca să afle veşti despre uriaş ; cînd au ajuns la castel, au auzit, în cel mai înalt turn, un corn ce suna atît de tare de se cutremurau toate văile din jur. „Domnule — a spus don Bruneo —, cornul acesta sună, după zisele căpitanului de pe corabie, cînd porneşte uriaşul la luptă ; şi asta se întîmplă cînd oamenii lui nu pot învinge ori ucide cavalerii cu care se înfruntă ; şi-atunci, uriaşul este atît de furios, încît ucide pe oricine întîlneşte, uneori, chiar dintre ai săi". „Atunci, să mergem mai departe", a răspuns Amadis. Şi n-a trecut multă vreme, că au auzit zarvă mare, stîrnită de mulţi oameni şi zăngănit straşnic de lănci şi spade foarte ascuţite şi cu tăiş de brici. Şi luîndu-şi toate armele, au pornit într-acolo şi au văzut o grămadă de oameni ce încercuiseră doi cavaleri şi doi scutieri, toţi pedeştri, căci le muriseră caii, pe care voiau să-i ucidă ; dar cei patru se apărau cu spadele atît de vitejeşte că te minunai, nu alta, privindu-i ; Amadis l-a văzut venind spre el pe Ardian, piticul care, de cum a zărit herbul lui Amadis, l-a recunoscut pe dată şi a prins să strige din răsputeri : „Oh, domnule Amadis, săriţi în ajutorul fratelui vostru, don Galaor, şi a prietenului său, regele Cildadan, că oamenii aceia îi omoară". Cînd au auzit asta, amîndoi cavalerii au pornit împreună, unul lîngă altul, în cea mai mare goană a cailor, că don Bruneo nu lăsa pe nimeni să-l întreacă în asemenea împrejurări. Şi pe cînd goneau ei aşa, l-au văzut sosind pe Madarque, uriaşul cel sălbatic, stăpînul insulei, călare pe un cal mare, îmbrăcat într-o armură grea din oţel tare şi o lorică din zale foarte groase, iar în loc de coif purtînd o chivără groasă, curată şi strălucitoare ca o oglindă ; în mînă ţinea o suliţă foarte mare şi atît de grea, încît orice alt cavaler sau bărbat oarecare cu multă trudă ar fi putut-o ridica, şi un scut mare

şi greu ; pe cînd se apropia, striga în gura mare : „Daţi-vă la o parte, nemernici şi nevolnici ce sînteţi, neputincioşi să omorîţi doi cavaleri osteniţi şi lipsiţi de forţa voastră ! Daţi-vă la o parte şi lăsaţi-i în seama suliţei mele, să se bucure de sîngele lor !“ Oh, cum se răzbună Dumnezeu pe cei nedrepţi şi se mînie pe cei ce urmează calea trufiei şi cît de iute sînt înfrînte orgoliul şi trufia ; iar tu, cititorule, priveşte pilda dată acelui Nemrod, care a înălţat turnul Babel şi a altora despre care s-ar mai putea pomeni, dar nu o fac spre a nu mă întinde prea mult ! La fel s-a întîmplat şi în această luptă. Amadis, care auzise tot ce spunea uriaşul, tare s-a înspăimîntat, văzîndu-l atît de mare şi fără pereche, dar, rugîndu-se Domnului, a spus : „Acum e momentul să-mi veniţi în ajutor, buna mea doamnă Oriana !“ Şi l-a rugat pe don Bruneo să-i atace pe ceilalţi cavaleri, că el vrea să se înfrunte cu uriaşul. Şi, strîngînd bine lancea sub braţ, şi-a îmboldit armăsarul să pornească spre Madarque în goana cea mai mare şi l-a izbit atît de tare în piept, încît l-a făcut să se aplece pe spate pe crupa calului ; uriaşul, cum ţinea căpăstrul strîns în mînă, a smucit tare frîul şi calul s-a cabrat şi s-a prăbuşit prinzîndu-l sub el ; uriaşul şi-a rupt un picior, iar calului i s-a sucit spata din încheietură, aşa că nici unul, nici celălalt nu s-au mai putut ridica de jos. Amadis, văzînd asta, a pus mîna pe spadă şi a prins să strige : „Pe ei, frate Galaor, eu sînt Amadis şi v-am venit în ajutor !“

Şi s-a îndreptat spre ceilalţi, văzînd că don Bruneo ucisese cu o singură lovitură de lance în gîtlej pe un nepot al uriaşului şi făcea minuni de vitejie cu spada, pentru care mult l-a admirat ; Amadis i-a dat o lovitură în coif altui cavaler, despicîndu-i-l pînă la creştet, astfel că l-a doborît la pămînt. Galaor a sărit pe calul acestuia, dar nu s-a îndepărtat de regele Cildadan ; dar a sosit Gandalin şi a descălecat, dîndu-i calul său regelui, iar el s-a alăturat celorlalţi scutieri. Cînd toţi cei patru cavaleri au fost pe cai, atunci să fi văzut ce minuni făceau, cum trînteau şi omorau pe cîţi le ieşeau în cale, iar scutierii, la rîndul lor, grele pierderi le pricinuiau pedestraşilor.

Aşa că, în scurtă vreme, mai toţi erau morţi sau răniţi, iar ceilalţi au fugit spre castel de teama loviturilor cum-

plite pe care le primiseră, urmăriţi de cei patru cavaleri ce voiau să-i ucidă ; aşa au ajuns la poarta castelului ce era închisă şi nu putea fi deschisă decît cînd venea uriaşul, căci aşa era porunca ; fugarii, văzînd că n-au scăpare, cei ce erau călări, au descălecat şi azvîrlind spadele cu toţii s-au îndreptat spre Amadis, care venea în frunte, şi, îngenunchind la picioarele armăsarului său, i-au cerut îndurare, rugîndu-l să nu-i ucidă, şi i s-au agăţat de poalele loricii, ca să scape de ceilalţi ce se repeziseră spre ei. Amadis i-a apărat de regele Cildadan şi de don Galaor, care, datorită celor suferite din partea lor, nu i-ar fi lăsat pe nici unul în viaţă de bunăvoie ; apoi i-a pus să jure că vor face tot ce le va porunci el. Apoi s-au dus la locul unde zăcea uriaşul, tare vlăguit de puteri, fiindcă armăsarul zăcea peste piciorul lui rupt şi îl apăsa aşa de tare, că mai mai să-şi dea duhul. Regele Cildadan a descălecat şi le-a poruncit scutierilor să-l ajute să răstoarne calul pe-o parte, astfel că uriaşul a putut respira mai în voie şi şi-a tras sufletul ; şi, cu toate că din pricina lui se aflaseră în pragul morţii şi el şi don Galaor, aşa cum aţi auzit, nu avea inimă să-l ucidă, nu pentru că aceasta ar fi fost o faptă rea şi trufaşă, ci din dragoste pentru feciorul său, Gasquilan, regele Suediei, ce era un cavaler foarte viteaz, la care ţinea mult ; aşa că l-a rugat şi pe Amadis să nu îi facă nici un rău. Amadis s-a învoit şi i-a spus uriaşului, care îşi mai venise în simţiri : „Madarque, vedeţi bine în ce stare sînteţi, aşa că dacă îmi veţi da ascultare, veţi trăi, de nu, vă aşteaptă moartea“. Uriaşul i-a răspuns : „Viteazule cavaler, dacă de mine depinde de mor ori trăiesc, voi face ce-mi ceri ca să rămîn în viaţă şi mă încred în tine“. Amadis i-a spus : „Îţi cer să te botezi creştineşte şi să respectaţi această credinţă tu şi toţi ai tăi, să ridici în acest ţinut biserici şi mănăstiri, să-i eliberezi pe toţi captivii şi, de azi înainte, să te lepezi de acest năravˮ. Uriaşul, căruia i se cuibărise frica în inimă, a răspuns, cu spaima morţii : „Voi face totul aşa cum porunciţi, căci îmi dau seama, după puterea mea şi a oamenilor mei, pe de o parte, şi puterea voastră, pe de alta, că n-am fost învins decît din pricina păcatelor mele, mai cu seamă dintr-o singură lovitură, cum s-a întîmplat, aşa că, dacă vă

e pe plac, duceţi-mă la castel, unde mă voi întrema şi voi face ceea ce aţi poruncit". „Aşa să fie", a răspuns Amadis.

Aşa că a poruncit să fie chemaţi oamenii uriaşului, ce îi juraseră supunere lui Amadis, care l-au purtat pînă la castel, unde au intrat el, Amadis şi tovarăşii săi ; de cum şi-au scoş armurile, Amadis şi don Galaor s-au îmbrăţişat de mai multe ori, plîngînd de bucurie că se regăsiseră, şi au rămas toţi patru împreună, plini de voie bună, pînă ce uriaşul le-a trimis vorbă că masa e pregătită, căci era vremea să mănînce. Amadis a spus că nu se aşază la masă pînă nu vor fi aduşi acolo toţi captivii, să mănînce cu ei. „Asta se va întîmpla pe dată — au răspuns oamenii uriaşului —, căci a poruncit deja să fie eliberaţi".

După asta, i-au adus pe captivi, o sută la număr, printre care treizeci de cavaleri şi peste patruzeci de doamne şi domniţe. Toţi s-au apropiat plini de umilinţă să-i sărute mîinile lui Amadis, întrebîndu-l ce le porunceşte. El le-a răspuns : „Prieteni, cel mai mult mi-ar plăcea să vă duceţi la regina Brisena şi să-i spuneţi că v-a trimis cavalerul ei de pe Insula Ferecată, şi că l-am găsit pe don Galaor, fratele meu ; şi să-i sărutaţi mîinile din partea mea".

Captivii au răspuns că vor face tot ce porunceşte, atît aceasta, cît şi orice altceva ce le stă în puteri, pentru a-l sluji. Apoi s-au aşezat la masă şi s-au ospătat pe cinste cu numeroase bucate. Amadis a poruncit să li se dea captivilor corăbiile uriaşului, ca să poată pleca, şi s-a făcut întocmai ; cu toţii au pornit spre regina Brisena, ca să îndeplinească ce li se poruncise. Amadis şi tovarăşii săi, după ce au mîncat, au venit în cămara uriaşului ca să îl vadă şi l-au găsit împreună cu o urieşiţă, sora lui, care îl îngrijea, pe numele ei Andandona, cea mai sălbatică şi mai nemiloasă din cîte se aflau pe lume. Urieşiţa se născuse cu cincisprezece ani înaintea lui Madarque şi ea îl crescuse. Avea părul alb şi atît de creţ, că nu îl putea pieptăna. Şi era atît de slută, că părea dracul gol. Urieşiţa era nespus de mare, dar atît de sprintenă, că nu era cal, oricît de sălbatic, ori alt animal, pe care să nu încalece şi să nu le îmblînzească. Trăgea cu arcul şi arunca suliţa cu atîta putere şi aşa de bine, că vîna o mulţime de urşi, lei şi mistreţi, în blănurile cărora umbla îmbrăcată mai tot timpul.

Sălăşluia în munţi, ca să poată vîna fiare sălbatice, îi duşmănea groaznic pe creştini şi mult rău le făcea şi avea s-o facă mai abitir de acum înainte, împingîndu-l din spate şi pe fratele ei, Madarque, să se poarte la fel, pînă ce, în timpul bătăliei purtate de regele Lisuarte cu regele Arabigo şi ceilalţi şase regi, a fost ucis de regele Perion, cum o să vă istorisim mai departe.

După ce au stat cavalerii o bucată de vreme cu uriaşul şi acesta le-a făgăduit că se va boteza, au pornit spre încăperile lor, unde s-au odihnit în noaptea aceea şi, a doua zi, urcîndu-se pe corăbii, şi-au urmat drumul spre Gaula, pornind pe un braţ de mare ce hotărnicea un capăt al insulei, unde se afla un codru des ; aici afurisita aceea de Andandona îi pîndea să le facă un rău ; şi, de cum i-a văzut pe mare, a coborît coasta muntelui pînă a ajuns pe o stîncă chiar deasupra lor şi, alegînd cea mai bună suliţă din cîte adusese cu ea, cînd corabia a ajuns aproape, fără să fie văzută de cavaleri, a cumpănit suliţa şi a azvîrlit-o cu putere, astfel că suliţa a trecut prin piciorul lui don Bruneo şi s-a înfipt în puntea corăbiei, frîngîndu-se ; dar datorită avîntului pe care şi-l luase şi a dorinţei de a-i nimici cu orice preţ, urieşiţei i-a alunecat piciorul de pe stîncă şi a căzut în apă cu un asemenea zgomot, de parcă s-ar fi prăbuşit un turn ; cei ce-o priveau, văzînd-o atît de mare şi înfăşurată în blănuri negre de urs, şi-au zis că e chiar ucigă-l toaca şi au prins să se închine şi să se roage lui Dumnezeu ; apoi, cînd au văzut-o că a început să înoate atît de voinicește de să te minunezi nu alta, au tras cu arcurile în ea, dar urieşiţa se tot cufunda în apă, pînă a ajuns cu bine la ţărm ; cînd a păşit, însă, pe uscat, Amadis şi regele Cildadan au nimerit-o fiecare cu cîte o săgeată în spate. Cu toate acestea, ea a rupt-o la fugă prin hăţişul pădurii, iar regele Cildadan, văzînd-o astfel, cu săgeţile în spate, nu şi-a putut stăpîni rîsul ; apoi i-au venit în ajutor lui don Bruneo, i-au oprit sîngele şi l-au culcat în pat ; dar, după puţină vreme, urieşiţa s-a ivit pe un colnic şi a început să strige cît o ţineau puterile : „Să nu credeţi că sînt necuratul ; sînt Andandona şi o să vă fac rău pe cît îmi va sta în putinţă, oricîtă trudă şi osteneală m-ar costa“. Şi a plecat alergînd pe ţancuri, atît

de iute, că nimic n-ar fi putut-o ajunge din urmă, ceea ce mult i-a uimit pe toţi, căci o credeau moartă din pricina rănilor. Atunci au aflat întreaga ei istorie de la doi captivi pe care Gandalin îi luase pe galeră ca să îi ducă în Gaula, de unde erau de fel, şi tare s-au mai minunat ; şi de n-ar fi fost don Bruneo, care îi rugase din suflet să fie dus cît mai curînd cu putinţă undeva unde să-şi oblojească rana, s-ar fi întors şi ar fi căutat-o în toată insula pe afurisita de urieşiţă ca să o ardă de vie. Aşa că şi-au văzut de drum, cum aţi auzit, pe braţul acela, de mare, pînă au ajuns în larg, tăifăsuind despre multe lucruri, fără să se ferească, ca nişte prieteni ce se iubesc din suflet. Amadis le-a povestit cum se iscase vrajba între regele Lisuarte şi el şi toţi prietenii şi neamurile sale ce se aflau la curte, precum şi din ce pricină ; despre căsătoria lui don Galvanes cu prea frumoasa Madasina, şi cum pornise acela cu o flotă puternică spre Insula Mongaza ca să o cucerească fiindcă i se cuvenea ca moştenire ; toţi cavalerii aflaţi cu el i-au spus că doresc din toată inima să îl ajute. Cînd a auzit toate acestea, don Galaor tare s-a mai mîhnit şi o mare durere i-a cuprins inima, căci îşi dădea seama ce multe şi mari nenorociri se puteau ivi din pricina asta ; şi mult s-a îngrijorat, pentru că, deşi îl iubea aşa de tare pe fratele său, Amadis, şi îi datora atît de mult respect, nu putea, totuşi, în inima lui, să primească a nu-l mai sluji pe regele Lisuarte, la curtea căruia avea să trăiască mai departe, cum veţi auzi mai încolo. Aşa s-a făcut că, pe cînd cugeta la toate acestea, şi-a amintit cum l-a părăsit Amadis pe Insula Ferecată şi, luîndu-l deoparte, într-un capăt al punţii, l-a întrebat : „Domnule şi frate, ce lucru atît de însemnat şi de grav încît să fie mai presus decît legătura de sînge şi dragostea dintre noi, vi s-a putut întîmpla, de v-aţi ascuns de mine ?“ „Bunul meu frate — a răspuns Amadis —, de vreme ce acel lucru a avut puterea să rupă trainicele legături de sînge şi de iubire de care pomeneaţi, puteţi să mă credeţi prea bine că a fost mai primejdios decît însăşi moartea, aşa că, vă rog mult, nu-mi cereţi, de astă dată, să vă spun despre ce e vorba“. Galaor, mai îmbunîndu-se un pic, că era cam mînios, văzîndu-l că vrea să mai păstreze taina, n-a mai stăruit şi au schimbat vorba.

Au călătorit ei aşa pe mare vreme de patru zile, la capătul cărora au ajuns la o cetate din Gaula ce se numea Mostrol, unde, chiar în vremea aceea, se aflau regele Perion şi regina, fiindcă portul era faţă în faţă cu Marea Britanie şi aici puteau primi mai uşor veşti despre fiii lor ; de cum au zărit corabia, regele şi regina au trimis să vadă cine sînt cei ce sosesc ; şi cînd solul a ajuns la nave, Amadis a poruncit să i se spună că cei ce sosesc sînt regele Cildadan şi don Bruneo de Bonamar, căci, pentru moment, nu voia să se ştie nimic de el şi de fratele său. Cînd regele Perion a auzit asta, tare s-a mai bucurat, la gîndul că regele Cildadan îi va da veşti despre don Galaor, fiindcă Amadis îl înştiinţase că amîndoi se află în casa Urgandei ; aşa că a poruncit întregii sale suite să încalece şi a plecat să-i întîmpine pe oaspeţi, mai ales că îl iubea mult pe don Bruneo, ce venise de mai multe ori la curtea sa, şi ştia că are grijă de feciorii lui. Amadis şi don Galaor şi-au încălecat armăsarii şi, îmbrăcaţi în straie bogate, au plecat pe alt drum spre încăperile reginei şi, o dată ajunşi, i-au zis străjerului : „Spuneţi-i reginei că au sosit doi cavaleri din familia sa, care vor să-i vorbească". Regina le-a poruncit să intre şi, de cum i-a văzut, l-a recunoscut pe Amadis şi, datorită lui, şi pe don Galaor, căci semănau tare mult, deşi pe acesta din urmă nu-l mai văzuse de cînd îl răpise uriaşul ; aşa că a strigat : „Ah, Sfîntă Fecioară Maria ! Ce minune, să-mi văd la chip feciorii !" Şi, oprindu-i-se vorbele în gît, s-a prăbuşit ca moartă ; ei au îngenuncheat în faţa ei şi i-au sărutat mîinile cu multă smerenie, iar regina s-a ridicat şi i-a luat în braţe, i-a strîns la piept şi i-a sărutat pe rînd de multe ori, fără să-i lase să vorbească, pînă ce a intrat în odaie sora lor, Melicia, şi regina le-a dat drumul ca să-i poată vorbi ; iar ei tare s-au minunat de frumuseţea fetei. Cine ar putea povesti bucuria acelei nobile regine, văzîndu-i în faţa ochilor pe acei doi cavaleri, feciorii săi, atît de frumoşi, cînd sufletul ei fusese veşnic chinuit de o mare nelinişte şi durere, ştiind prin ce primejdii trece Amadis, aşteptîndu-şi

viaţa sau moartea după cum avea să se întîmple cu el, şi socotindu-l pierdut, datorită soartei, pe don Galaor după ce îl răpise uriaşul ; iar acum, toate sfîrşindu-se cu bine, cu multă cinste şi glorie ; de bună seamă că nimeni nu poate povesti o asemenea bucurie în afară de ea însăşi sau cineva care a trecut prin ceva asemănător. Amadis i-a spus reginei : „Doamnă, l-am adus cu noi pe don Bruneo de Bonamar ; porunciţi să fie cinstit ca unul dintre cei mai viteji cavaleri din lume". „Aşa voi face, fiul meu — a spus ea —, pentru că asta vă e voia şi pentru că ne-a adus multe servicii ; iar atunci cînd nu voi putea trece eu să-l văd, va sta cu el sora voastră, Melicia". „Aşa să faceţi, doamnă şi soră — a spus don Galaor —, pentru că sînteţi domnişoară şi toate cele ca voi trebuie să îl cinstească nespus pe cel ce le slujeşte şi le respectă mai mult decît oricare altul ; iar cea pe care o iubeşte trebuie să se socotească fericită, căci a trecut fără nici o piedică pe sub bolta vrăjită a iubiţilor credincioşi, semn sigur că nu i-a greşit niciodată". Cînd Melicia a auzit aceste vorbe, a simţit un fior în inimă, fiindcă ştia prea bine că acea încercare fusese dusă la capăt pentru ea, dar a răspuns, foarte cumpătată cum era, spunînd : „Domnule, voi face tot ce voi putea cît mai bine şi facă-se voia Domnului ; asta pentru că aşa porunciţi şi pentru că acel cavaler vă iubeşte mult".

Pe cînd regina se afla împreună cu fiii ei, cum aţi auzit, au sosit regele Perion şi regele Cildadan ; Amadis şi Galaor, de cum l-au văzut pe regele Perion au venit să îngenuncheze în faţa lui şi fiecare i-a sărutat cîte o mînă ; el i-a sărutat, la rîndul său, şi ochii i s-au umplut de lacrimi de bucurie. Regele Cildadan le-a spus : „Bunii mei prieteni, nu uitaţi de don Bruneo". Atunci, cum regele Cildadan vorbise deja cu regina şi cu fiica ei, s-au dus cu toţii la don Bruneo, ce fusese adus de pe galeră pe braţe de mai mulţi cavaleri, la porunca regelui Perion, şi întins într-un pat foarte bogat, într-una din încăperile regelui cu o fereastră ce dădea spre o grădină plină de trandafiri

și de alte flori. Aici au venit regina și fiica ei să îl vadă, regina arătîndu-se foarte îndurerată de suferința lui, iar el dîndu-i dovezi de adîncă recunoștință ; după ce a rămas acolo o bucată de vreme, regina i-a spus : „Don Bruneo, voi trece să vă văd cît mai des cu putință, iar cînd alte treburi mă vor împiedica să o fac, va sta cu domnia voastră Melicia, ce vă este prietenă și vă va îngriji rana“. El i-a sărutat mîna drept mulțumire și regina a plecat ; Melicia și domnișoarele ei de onoare au rămas acolo și ea s-a așezat în fața patului, de unde el putea să-i vadă foarte bine frumosul chip, ceea ce îl făcea să fie atît de bucuros, că de ar fi putut sta tot timpul așa, n-ar mai fi vrut să se însănătoșească, pentru că vederea ei îi oblojea și îi lecuia altă rană mai dureroasă și mai primejdioasă pentru viața lui. Melicia i-a scos fașa de pe rană și a văzut că e mare, dar deschisă de o parte și alta, așa că, nutrind speranța că se va vindeca repede, i-a spus : „Don Bruneo, o să am grijă să vi se vindece rana, dar trebuie să nu-mi ieșiți din vorbă cu nici un chip, căci altminteri s-ar putea ca primejdia să devină mai mare“. „Doamnă — a răspuns don Bruneo —, deie Domnul ca niciodată să nu vă încalc poruncile, căci sînt sigur că de s-ar întîmpla așa ceva, nimeni n-ar putea să-mi mai poruncească“. Aceste vorbe din urmă Melicia le-a înțeles mai bine decît oricare dintre domnișoarele aflate acolo. Apoi i-a uns piciorul și rana cu un asemenea ir, că, pe dată, s-a dezumflat aproape de tot și i-a trecut durerea ; după asta, i-a dat să mănînce chiar cu preafrumoasele ei mîini și i-a spus : „Acum, odihniți-vă, și, la vremea potrivită, voi veni să vă văd“.

Ieșind din odaie, Melicia s-a întîlnit cu Lasindo, scutierul lui don Bruneo, care știa povestea lor și că se iubesc, și i-a spus : „Lasindo, voi sînteți cunoscut aici ; să cereți tot ce dorește stăpînul vostru“. „Doamnă — a răspuns el —, să dea Dumnezeu să vină vremea să vă poată răsplăti pentru ceea ce faceți pentru el“. Și, apropiindu-se mai mult de ea, ca să nu fie auzit de alții, a adăugat : „Doamnă, cine dorește să lecuiască un om, trebuie să-i oblojească rana cea mai grea care îl chinuie cel mai tare.

Așa că, pentru Dumnezeu, doamnă, aveți milă de el, că are atîta nevoie, și vindecați-l nu de durerile de pe urma rănii, ci de celelalte, atît de cumplite, pe care le îndură din pricina voastră". Cînd a auzit aceste vorbe, Melicia a spus : „Prietene, eu îi voi lecui rana pe care o văd, dacă voi putea, căci despre celelalte dureri nu știu nimic". „Doamnă — a răspuns el —, ați aflat, totuși, că suferințele și durerile ucigătoare pe care le îndură din pricina voastră au avut puterea să îl ducă în fața statuilor lui Apolidon și a Grimanesei". „Lasindo — a spus ea —, deseori se întîmplă ca oamenii să se vindece de astfel de boli ca cea de care spui că suferă stăpînul tău, doar cu trecerea timpului, fără nici un alt leac, și s-ar putea ca așa să se fi petrecut lucrurile și cu stăpînul tău, așa că nu trebuie să ceri leacuri pentru el de la cine nu ți le poate da".

Și, părăsindu-l, s-a îndreptat spre odăile mamei sale ; acum, cu toate că Lasindo i-a spus lui don Bruneo ce vorbise cu ea, acesta nu s-a tulburat cîtuși de puțin, căci el credea că Melicia gîndește cu totul altfel și o binecuvînta adesea pe urieșița Andandona că îl ajutase, fiindcă în prezența Meliciei se bucura de acele plăceri fără de care orice altceva pe lume îl făcea să se simtă singur și tare nefericit.

Și, așa cum ati auzit, în Gaula se aflau regele Cildadan, Amadis și Galaor, cu regele Perion al Gaulei, întru marea desfătare și plăcere a tuturor acestora, în vreme ce don Bruneo era îngrijit de doamna pe care o iubea atît de mult ; și așa s-a întîmplat că, într-o zi, don Galaor, luîndu-i deoparte pe rege, tatăl său, pe regele Cildadan și pe fratele său, Amadis, le-a spus : „Am credința, domnii mei, că oricît m-aș strădui, n-aș putea găsi alți trei oameni care să mă iubească și să țină la cinstea mea ca domniile voastre, și de aceea vă rog să-mi dați un sfat într-o chestiune ce, după suflet, trebuie socotită cea mai de preț, și iată despre ce anume e vorba : voi, domnule și frate Amadis, m-ați adus la curtea regelui Lisuarte, cerîndu-mi cu multă dragoste să fiu cavalerul său ; acum, văzînd ruptura dintre voi și el, sînt foarte frămîntat, pentru că eu nu m-am despărțit de curtea lui și dacă voi veni în tabăra voastră, onoarea mea va fi știrbită foarte, iar dacă voi

rămîne alături de regele Lisuarte, mă va ucide gîndul că vă stau în cale. Aşa că, bunii mei domni, găsiţi un leac pentru această frămîntare, care nu e numai a mea ci şi a domniilor voastre şi puneţi mai mult preţ pe onoarea mea decît pe împlinirea propriilor voastre dorinţe". Regele Perion a spus : „Fiule, nu poate fi o greşeală să vă aflaţi alături de fratele vostru împotriva unui rege atît de nerecunoscător şi nechibzuit, alături de care aţi rămas fiindcă asta a fost voia lui Amadis, şi pe bună dreptate îl puteţi părăsi, pentru că vă e duşman şi încearcă să vă distrugă neamul, care l-a slujit atît de mult". Don Galaor a răspuns : „Domnule, trag nădejde în Dumnezeu şi în maiestatea voastră, în mîinile căruia se află, acum, onoarea mea, că nu mă va învinui niciodată cineva că l-am părăsit pe acest rege în vreme de izbelişte, cînd are atîta nevoie de mine, şi n-am făcut-o mai înainte". „Bunul meu frate — a spus Amadis —, cu toate că sîntem foarte datori să ne supunem poruncilor tatălui şi stăpînului nostru, ştiind că înţelepciunea lui e mult mai mare decît a noastră, în orice ne-ar porunci, îndrăznesc a spune acum, în aceste clipe, să nu îl părăseşti şi să nu te desparţi de rege decît dacă aceasta s-ar putea face fără să aibă nimeni de suferit ; pentru că, dacă e vorba de neînţelegerea dintre el şi mine, nu se poate afla nici un cavaler atît de puternic, oricît de puternic ar fi, în tabăra sa, încît să nu fie învins de atotputernicul stăpîn, care ştie ce mari servicii i-am adus regelui şi ce proastă răsplată am primit de la el, fără s-o fi meritat ; şi dacă el este judecătorul, sînt sigur că fiecare va primi ceea ce merită". Înţeleaptă judecată cu două gînduri : unul, că totul se află în puterea sorţii, celălalt, că deşi Amadis nu punea mult preţ pe regele Lisuarte, ştia că fratele său ţinea foarte să rămînă în slujba aceluia.

Aşa că, hotărînd cu toţii ca Galaor să plece la curtea regelui Lisuarte, regele Cildadan le-a spus lui Amadis şi don Galaor : „Bunii mei prieteni, ştiţi istoria bătăliei purtate de mine cu regele Lisuarte, în care am fost învins datorită vitejiei voastre şi am pierdut măreaţa glorie pe care am fi dobîndit-o eu şi oamenii mei ; după cum, de

asemenea, ştiţi, domnilor, care a fost învoiala şi cum ne-am legat că cel ce va fi învins să-l slujească pe învingător într-un chip sau altul ; şi dacă soarta a vrut să fiu învins de domniile voastre, trebuie să-mi ţin făgăduielile, chiar dacă voi suferi toată viaţa mea şi dacă, din pricina acestei dureri şi amărăciuni, inima îmi va fi întotdeauna zdrobită ; dar cum înaintea tuturor celorlalte se află onoarea şi onoarea înseamnă să-ţi înăbuşi propria voinţă şi să faci ceea ce eşti obligat să faci, sînt nevoit să mă înfăţişez regelui Lisuarte cu numărul de cavaleri făgăduit şi să rămîn cu el cît va voi Dumnezeu ; aşa că aş vrea să plec cu don Galaor, pentru că, azi, pe cînd ieşeam de la liturghie, am primit carte de la regele Lisuarte, în care îmi cere să vin acolo, aşa cum sînt dator".

Cu aceasta, sfatul s-a încheiat şi, a doua zi, luîndu-şi rămas bun de la regină şi de la Melicia, fiica ei, s-au îmbarcat pe o corabie pentru Marea Britanie, unde au ajuns fără necazuri ; de cum au coborît pe uscat, au pornit de-a dreptul spre cetatea unde au aflat că e regele Lisuarte, care, mînios foarte din pricina celor petrecute cu oamenii săi pe Insula Mongaza şi a marilor pierderi suferite, se hotărîse să nu mai aştepte să se adune toţi cei cărora le poruncise să vină, ci, mai curînd, să plece cu cavalerii ce vor fi cît mai iute gata ; aşa că, înainte cu trei zile de a se îmbarca pe corăbii, i-a spus reginei să le vestească pe fiica lor, Oriana, şi pe doamnele şi domnişoarele din suită, că vor merge împreună la o vînătoare în pădure ca să petreacă acolo cu toţii ; regina a făcut întocmai şi, a doua zi, luînd cu ei corturi şi toate cele trebuincioase, au pornit cu multă voie bună şi au poposit într-o luncă plină de copaci, aflată în mijlocul pădurii, unde regele a petrecut în acea zi ; şi s-au vînat mulţi cerbi şi alte sălbăticiuni şi toţi cîţi s-au aflat acolo s-au ospătat şi au petrecut pe cinste. Şi, cu toate că regele era acolo cu inima şi cu mintea, mai mult îl frămînta înfrîngerea suferită de oamenii săi pe insulă, aşa că, după ce s-a sfîrşit vînătoarea şi petrecerea, a poruncit să se pregătească toate cele de trebuinţă pentru călătorie.

CAPITOLUL LXVI

Cum regele Cildadan şi don Galaor, în drumul lor spre curtea regelui Lisuarte, au întîlnit o doamnă cu fratele ei, un tînăr paj, însoţiţi de doisprezece cavaleri, şi doamna i-a rugat să îl implore pe rege să îl facă pe fratele ei cavaler ; ceea ce s-a întîmplat întocmai şi, apoi, regele şi-a dat seama că acela e propriul lui fecior

Văzîndu-şi de drumul lor spre locul unde se afla regele Lisuarte, regele Cildadan şi don Galaor au aflat că acesta se pregăteşte să plece spre Insula Mongaza, aşa că s-au grăbit să ajungă la timp ca să plece cu el, dar s-a întîmplat că, pe cînd poposiseră pentru noapte într-o pădure, în zorii zilei au auzit un clopot bătînd pentru utrenie şi s-au îndreptat spre un schit să asculte slujba ; cînd au intrat înăuntru, au văzut douăsprezece scuturi foarte frumoase în jurul altarului, pictate cu grijă, cu un cîmp violet şi castele aurii, iar în mijlocul lor un scut alb, nespus de frumos, tivit cu aur şi nestemate ; după ce şi-au spus rugăciunile, i-au întrebat pe nişte scutieri ce se aflau acolo ale cui sînt scuturile, iar ei le-au răspuns că nu le pot spune cu nici un chip, dar că vor afla în curînd dacă se duc la curtea regelui Lisuarte ; pe cînd stăteau ei aşa de vorbă, au văzut intrînd în curte pe cavalerii stăpîni ai scuturilor, fiecare cu cîte o domnişoară de mînă, iar în urma lor, cavalerul neofit ce vorbea cu o doamnă nu foarte tînără ; cavalerul era foarte bine făcut, chipeş şi cu straie bogate, încît cu greu ai fi găsit pe cineva să-i stea alături. Tare s-au mai minunat regele Cildadan şi don Galaor văzîndu-l pe acest străin şi şi-au zis că vine fără tăgadă de pe meleaguri îndepărtate, căci, pînă atunci, pe acolo nu se auzise de el. Apoi s-au aşezat toţi în faţa altarului şi au ascultat liturghia şi, de cum s-a sfîrşit, doamna i-a

întrebat dacă sînt de la curtea regelui Lisuarte. „De ce ne întrebaţi ?“, au zis ei. „Pentru că, dacă nu vă e cu supărare, am vrea să rămînem împreună cu domniile voastre ; am aflat că regele se află în pădurea aceasta din apropiere, cu regina şi multe doamne din suita ei, unde au ridicat corturi, petrec şi vînează“. „Dar ce putem face noi — au întrebat ei — ca să vă fim pe plac ?“ „Vă rugăm să aveţi bunătatea — a răspuns doamna — de a-i ruga pe rege, pe regină şi pe fiica lor, Oriana, să vină pînă aici şi să îi dea însemnele de cavaler acestui scutier, pentru că merită toată cinstirea ce i s-ar aduce“. „Doamnă — au răspuns ei —, vom face cu plăcere ceea ce ne cereţi şi credem că regele vă va îndeplini rugămintea, după cît este de înţelept şi cumpătat în toate faptele sale“.

Aşa că, pe dată, au încălecat cu toţii, doamna, domnişoarele şi ei, şi s-au dus pe un colnic ce se afla alături de drumul pe unde trebuia să vină regele ; şi n-a trecut multă vreme că l-au văzut venind împreună cu regina şi suita ; regele mergea în frunte şi, văzîndu-le pe acele domnişoare şi pe cei doi cavaleri în armură, a socotit că aceştia vor să lupte, aşa că l-a trimis pe don Grumedan, ce îl însoţea împreună cu treizeci de cavaleri în chip de gardă, să le spună să nu stăruie în dorinţa lor de a lupta şi să i se înfăţişeze lui. Don Grumedan a pornit spre ei, iar regele s-a oprit din drum ; văzînd aceasta, regele Cildadan şi don Galaor au coborît colnicul cu cele douăsprezece domnişoare şi au pornit către rege. După ce-au mers o bucată, don Galaor l-a recunoscut pe Grumedan şi i-a spus regelui Cildadan : „Seniore, priviţi acolo pe unul dintre bărbaţii viteji ai lumii“. „Cine e ?“, a întrebat regele. „Don Grumedan — a răspuns Galaor —, cel care a purtat însemnele regelui Lisuarte în bătălia împotriva voastră“. „Aţi spus un mare adevăr — a zis regele —, fiindcă eu însumi am încercat să-i smulg flamura din mînă şi n-am izbutit pînă nu s-a rupt băţul ; şi l-am văzut săvîrşind atîtea vitejii împotriva mea şi a oamenilor mei, că n-aş mai fi vrut cu nici un chip să i se fi rupt flamura şi să-l văd luptînd“.

De cum şi-au scos coifurile, ca să fie recunoscuţi, don Grumedan, ce se afla mai aproape, l-a recunoscut pe don

Galaor şi a spus tare, cum avea obiceiul să vorbească : „Ah, prietenul meu, don Galaor ! Sînteţi la fel de binevenit ca îngerii din rai“ ; şi a venit cît mai repede lîngă el ; cînd a ajuns, Galaor i-a spus : „Senior don Grumedan, iată-l pe regele Cildadan“. Grumedan s-a dus să-i sărute mîinile şi regele l-a primit foarte bine ; apoi, s-a întors spre don Galaor şi s-au îmbrăţişat de mai multe ori, ca doi oameni ce se iubeau din inimă ; don Grumedan le-a spus : „Domnilor, veniţi în urma mea, iar eu îl voi înştiinţa pe rege de venirea voastră“. Şi, despărţindu-se de ei, s-a apropiat de rege şi i-a spus : „Stăpîne, vă aduc veşti care o să vă înveselească foarte, căci, iată, soseşte vasalul şi prietenul vostru, don Galaor, ce niciodată nu v-a părăsit la vreme de izbelişte ; iar celălalt cavaler este regele Cildadan“. „Mult mă bucur de sosirea lui şi ştiam prea bine că dacă e sănătos şi liber, nu va zăbovi să vină la curtea mea, aşa cum eu aş face orice întru cinstirea sa“.

În vremea asta au sosit cavalerii. Regele i-a primit cu multă dragoste. Don Galaor a vrut să-i sărute mîinile, dar el n-a îngăduit, ci l-a îmbrăţişat cu atîta căldură, încît le-a dat să înţeleagă tuturor celor ce priveau că îl iubeşte din inimă. Cavalerii i-au spus ce îi rugase doamna, cum îl întîlniseră pe acel tînăr ce voia să primească însemnele de cavaler şi că era foarte frumos şi bine făcut ; regele a rămas o vreme pe gînduri, pentru că nu obişnuia să dea însemnele de cavaler decît unui bărbat foarte viteaz, şi a întrebat al cui fiu este. Doamna i-a răspuns : „Asta nu veţi putea afla acum, dar vă jur pe credinţa datorată lui Dumnezeu, că dinspre amîndoi părinţii se trage din neam regesc“. Regele l-a întrebat pe don Galaor : „Ce credeţi că trebuie să fac ?“ „Domnule, socotesc că trebuie să îl faceţi cavaler şi să nu vă feriţi, pentru că tînărul e foarte deosebit ca înfăţişare şi frumuseţe şi nu se poate să nu fie un cavaler viteaz“. „Dacă aşa gîndiţi — a spus regele —, aşa să facem“. Şi i-a poruncit lui don Grumedan să-i conducă pe regele Cildadan şi pe don Galaor la regină şi să îi spună să vină cu ei la schitul unde se duce el. Cavalerii au plecat de-ndată şi nu mai e nevoie să vă povestesc cum au fost primiţi de regină, de Oriana şi de toate cele-

lalte, că niciodată n-au fost primiţi undeva mai bine şi cu mai multă dragoste ; regina, aflînd porunca regelui, a plecat cu toată suita în urma lui, iar cînd au ajuns la schit şi au văzut scuturile, dar, mai cu osebire, pe cel alb între ele, atît de frumos şi de bogat, tare s-au mai minunat, dar mult mai mult le-a uimit marea frumuseţe a pajului fără să-şi poată închipui cine este, pentru că, pînă atunci, nu auziseră niciodată vorbindu-se de el. Pajul a sărutat mîinile regelui, dar regina şi Oriana nu i-au îngăduit s-o facă fiindcă era de neam mare. Regele l-a făcut cavaler şi i-a spus : „Primiţi-vă spada de la cine doriţi mai mult". „Dacă maiestatea voastră îngăduie — a răspuns el —, o voi primi din mîinile Orianei, căci astfel vrerea şi dorinţa mea vor fi împlinite". „Să fie aşa cum spuneţi — a zis regele —, dacă asta vă e dorinţa". Şi chemînd-o pe Oriana, i-a spus: „Iubita mea fiică, dacă binevoiţi, înmînaţi-i spada acestui cavaler, de vreme ce doreşte să o primească mai degrabă din mîna voastră decît din mîna altcuiva". Oriana, foarte sfioasă, căci îl socotea cu totul străin, a luat spada şi i-a înmînat-o şi, astfel, tînărul a devenit cavaler pe de-a-ntregul. Săvîrşite toate acestea cum aţi auzit, doamna i-a spus regelui : „Seniore, eu trebuie să plec pe dată cu aceste domnişoare, fiindcă aşa mi s-a poruncit şi nu pot face altminteri, cu toate că, dacă ar fi după voia mea, aş vrea să mai rămîn aici cîteva zile, dar va rămîne să vă slujească, de porunciţi, Norandel, pe care l-aţi făcut cavaler, împreună cu cei doisprezece cavaleri ce l-au însoţit". Auzind aceasta, tare s-a mai bucurat regele, căci prinsese mult drag de cavalerul neofit, şi i-a spus : „Doamnă, mergeţi cu Dumnezeu !" Ea şi-a luat rămas bun de la regină şi de la fiica acesteia, preafrumoasa Oriana. Dar cînd a fost să-şi ia rămas bun de la rege, i-a strecurat în mînă o scrisoare, fără să o vadă nimeni, şi i-a spus cît mai în şoaptă cu putinţă : „Citiţi această carte fără să vă vadă cineva şi apoi faceţi ce veţi socoti de cuviinţă". După aceasta a plecat spre corabia sa, iar regele a rămas cu gîndul la vorbele doamnei ; apoi, i-a spus reginei să se întoarcă la corturi cu regele Cildadan şi don Galaor, iar

dacă el va întîrzia la vînătoare, să mănînce şi să se odihnească. Regina a făcut întocmai şi, cînd a rămas singur, regele a deschis scrisoarea.

Carte de la prinţesa Celinda către regele Lisuarte

„Prealuminate Lisuarte, rege al Marii Britanii, Eu, prinţesa Celinda, fiica regelui Hegido, vă sărut dreapta. Vă amintiţi, de bună seamă, domnul meu, că, pe vremea cînd eraţi cavaler rătăcitor, umblînd în căutarea unor mari isprăvi şi ducînd la bun sfîrşit multe, întru marea voastră cinste, soarta şi norocul v-au purtat paşii în regatul tatălui meu, care, la vremea aceea, părăsise această lume, iar pe mine m-aţi aflat în castelul meu, pe numele său Castelul Marelui Trandafir, asediat de Antifon cel Cumplit, ce voia să pună stăpînire pe toată ţara mea pentru că nu voisem să mă mărit cu el, fiindcă nu era de stirpe la fel de aleasă ca mine ; şi aţi hotărît să vă luptaţi unul cu celălalt, el încrezîndu-se în marea lui vitejie, şi domnia voastră socotind că sînt o domniţă lipsită de apărare ; şi v-aţi luptat, punîndu-vă viaţa în primejdie, iar, în cele din urmă, l-aţi învins şi l-aţi ucis. Astfel că, voi aţi cucerit gloria în urma unei lupte nemiloase, iar mie mi-aţi redat libertatea şi fericirea ; şi, după ce aţi intrat în castel, fie datorită frumuseţii mele, fie pentru că aşa a vrut soarta, cum eu mă îndrăgostisem nespus de voi, sub acea tufă mare de trandafiri, avînd deasupra noastră acoperiş de roze şi flori şi pierzîndu-mi eu propria-mi floare pe care o avusesem pînă atunci, a fost zămislit acest cocon ; şi datorită marii lui frumuseţi, se poate spune că acel păcat a dat rod frumos şi, astfel, va fi iertat de Atotputernicul stăpîn ; şi vă trimit prin el acest inel ce mi-a fost dăruit de voi cu atîta dragoste şi păstrat de mine la fel, ca martor al tuturor celor petrecute. Cinstiţi-l şi iubiţi-l, bunul meu stăpîn, şi, făcîndu-l cavaler, cum se trage din neam de regi, moştenind de la voi marele curaj şi de la mine dragostea prea pătimaşă pe care am nutrit-o

pentru domnia voastră, trebuie să ne punem mari speranţe în el că se va folosi bine de aceste însuşiri".

După ce a citit cartea, regele şi-a amintit pe dată de vremurile cînd cutreierase regatul Danemarcei în chip de cavaler rătăcitor şi cînd, datorită marilor sale fapte de arme, preafrumoasa Brisena, fiica regelui acestei ţări se îndrăgostise de el, şi a luat-o de soţie, cum v-am mai povestit, cum ajunsese la infanta Celinda, asediată în castelul ei, şi cum se petrecuseră toate cîte i le scrisese în carte; şi văzînd inelul a fost mai sigur că totul e adevărat, dar, cu toate că marea frumuseţe a tînărului cavaler îl făcea să nutrească mari speranţe că este şi viteaz, a hotărît să păstreze taina pînă ce faptele nu vor sta mărturie a virtuţii sale. Şi astfel a plecat la vînătoare şi, cu tolba plină, s-a întors la corturi, unde îl aştepta regina, vesel foarte ; aici, în semn de preţuire, s-a dus la cortul unde i se spusese că stau regele Clidadan şi don Galaor, însoţiţi de cei mai vestiţi cavaleri de la curtea sa, toţi în veştminte bogate şi, în faţa tuturor, le-a adus multe laude pentru marile lor fapte, aşa cum meritau, şi pentru marele ajutor pe care îl aştepta de la ei în războiul pe care avea să îl poarte cu cei mai viteji cavaleri din lume ; apoi le-a povestit cu multă voie bună cît a vînat, spunîndu-le că nu le va da nimic din tot ce prinsese, rîzînd şi glumind ca să le facă plăcere ; după aceea, a poruncit să fie chemate Oriana, fiica sa, şi celelalte domniţe, cerîndu-le să le ţină tovărăşie regelui Cildadan şi lui don Galaor, iar el a rămas să mănînce acolo, cu ei, cu mare bucurie ; de cum s-a strîns masa, regele l-a luat pe don Galaor cu el şi s-a tras la umbra unor copaci unde, punîndu-i mîna pe umăr, i-a spus : „Bunul meu prieten, don Galaor, Dumnezeu mi-e martor cît vă iubesc şi vă preţuiesc, pentru că mult bine datorez curajului şi sfaturilor voastre şi sînt atît de sigur de credinţa voastră, încît ceea ce nu vă dezvălui vouă, n-aş spune nici propriului meu suflet ; dar lăsînd deoparte lucrurile cele mai însemnate, pe care întotdeauna vi le voi aduce la cunoştinţă, vreau să aflaţi ce mi s-a întîmplat acum". Şi i-a dat cartea să o citească ; cînd don Galaor a aflat că Norandel este feciorul regelui, tare s-a mai bucurat

şi i-a spus : „Stăpîne, dacă aţi trecut prin grele încercări şi primejdii venind în ajutorul acelei prinţese, aţi fost răsplătit pe deplin cu un fecior aşa frumos şi aşa să mă ajute Dumnezeu, dacă nu cred că va fi atît de viteaz încît vă va fi mai mare teama de a da în vileag taina decît de a o ascunde ca acum ; iar dacă domnia voastră, seniore, vă învoiţi, aş vrea să-mi fie tovarăş tot anul acesta, pentru ca o parte din dorinţa mea de a vă sluji să se răsfrîngă asupra celui ce e sînge din sîngele vostru". „Vă mulţumesc mult pentru vorbele voastre — a spus regele —, pentru că nu va mai fi nici o taină şi toată cinstirea ce i se va aduce lui, mi se aduce mie. Dar, cum să vă dau drept tovarăş un copil despre care încă nu ştim cum îl vor arăta faptele ? Eu m-aş socoti, de bună seamă, foarte mulţumit şi onorat şi, dacă aşa doriţi, aşa vom face". Şi s-au întors în cort, unde se afla regele Cildadan, Norandel şi alţi mulţi cavaleri de neam mare. Cînd toţi au făcut linişte, Galaor s-a ridicat şi i-a spus regelui : „Stăpîne, cunoaşteţi foarte bine obiceiul casei voastre şi al întregului regat al Londrei. Şi anume, că prima favoare pe care un cavaler ori o domnişoară o cere unui cavaler neofit, trebuie să îi fie acordată nesmintit". „E-adevărat — a răspuns regele —, dar, de ce îmi spuneţi asta ?" „Pentru că sînt cavaler — a zis Galaor — şi îi cer lui Norandel să-mi împlinească rugămintea ce i-o voi face, şi anume, să fie tovarăşi vreme de un an încheiat, în care să ne fim credincioşi unul altuia şi să nu ne despartă decît moartea sau temniţa, cînd nu vom mai avea nimic de făcut". Cînd Norandel a auzit aceste vorbe, tare s-a mai minunat de spusele lui Galaor şi mult s-a bucurat, pentru că ştia cît este de vestit şi văzuse cinstea deosebită pe care i-o arăta regele printre atîţia cavaleri viteji, după cum, mai ştia că, după fratele său, Amadis, nu se afla altul pe lume care să-l întreacă în vitejie, aşa că a spus : „Domnul meu, don Galaor, pe cît vă sînt de mari vitejia şi meritele şi pe cît de mici sînt ale mele, se pare că îmi cereţi acest lucru mai mult îndemnat de bunătatea voastră decît de însuşirile mele, dar oricum ar fi, vă îndeplinesc rugămintea şi vă mulţumesc ca pentru lucrul care, în afară de acela de a-l sluji pe stăpînul meu, regele, mă poate face cel mai fericit". Văzînd

regele Cildadan cum stau lucrurile, a spus : „Ţinînd seama de vîrsta şi de frumuseţea voastră, a amîndorura, cu multă dreptate vi s-a cerut şi aţi îndeplinit acest lucru, şi deie Domnul să fie spre bine ; şi aşa va fi, ca toate cele ce se cer şi se săvîrşesc mai mult cu judecată decît dintr-un hatîr".

Hotărîtă tovărăşia dintre don Galaor şi Norandel, aşa cum aţi auzit, regele Lisuarte le-a spus că hotărîse ca a treia zi să se îmbarce pe corăbii, pentru că, după veştile primite din Insula Mongaza, sosirea lui acolo era foarte necesară. „Dumnezeu să ne-ajute — a spus regele Cildadan —, iar noi vă vom sluji în toate cîte se vor săvîrşi întru cinstea voastră". Iar don Galaor i-a spus : „Seniore, de vreme ce inimile oamenilor voştri sînt alături de voi, nu mai trebuie să vă temeţi decît de Dumnezeu". „Aşa gîndesc şi eu — a răspuns regele —, fiindcă deşi curajul vostru e mare, mă simt mult mai sigur cunoscînd dragostea ce-mi purtaţi".

În ziua aceea au petrecut, acolo, cu multă veselie, iar a doua zi, după ce au ascultat liturghia, au încălecat cu toţii ca să se întoarcă în cetate. Regele le-a cerut lui don Galaor şi don Grumedan să o însoţească pe regină şi, luîndu-l deoparte pe don Galaor, i-a dat îngăduinţa să-i spună Orianei că Norandel este fratele ei, dar să păstreze taina. Apoi a plecat cu vînătorii săi, iar ceilalţi doi s-au dus la regină, ce pornise deja călare ; don Galaor s-a apropiat de Oriana şi, apucîndu-i calul de dîrlogi, au prins să stea de vorbă, ceea ce multă plăcere i-a făcut Orianei, atît datorită marei dragoste pe care don Galaor o nutrea pentru tatăl ei, cît şi fiindcă i se părea că, fiind fratele iubitului ei, Amadis, prezenţa sa o linişteşte. Şi, tăifăsuind ei aşa despre multe lucruri, au ajuns să vorbească de Norandel şi Oriana a întrebat : „Ştiţi ceva despre istoria acestui cavaler cu care aţi venit şi acum vă este tovarăş ? Pe cît vă e de mare vitejia, n-ar fi trebuit să o faceţi dacă n-aţi avea nici o ştire despre el, căci toţi cei ce vă cunosc nu ştiu să aveţi pereche, în afară de fratele vostru, Amadis". „Doamna mea — a răspuns don Galaor —, e atît de mare depărtarea între mine şi Amadis în privinţa curajului, ca de la pămînt la cer, şi ar fi o mare nebunie din partea cuiva să socotească că îi sînt egal, pentru că Dumnezeu

l-a făcut să fie mai presus decît toţi muritorii, atît ca putere cît şi în toate celelalte însuşiri pe care trebuie să le aibă un cavaler". Auzind aceasta, Oriana a început să cugete în sinea ei, zicîndu-şi : „Ah, Oriana ! Ce se va întîmpla dacă într-o bună zi te-ai vedea lipsită de iubirea unui om ca Amadis ? Fără să mai dobîndească pentru tine o asemenea faimă datorită faptelor de arme şi frumuseţii ?" Dar ca să nu se vadă ce gîndeşte, s-a prefăcut foarte veselă şi bucuroasă că are un prieten ce nu-şi află pereche în lume. „Iar cît despre tovărăşia mea cu Norandel — a continuat don Galaor —, eu cred, doamnă, după cum se arată şi cît de cinstit se poartă, că va fi un bărbat viteaz ; dar eu am aflat altceva despre el şi, cînd se va şti, tuturor li se va părea un lucru foarte ciudat, şi asta m-a îndemnat să-i cer să fim tovarăşi". „Aşa am socotit şi eu — a spus Oriana —, că n-aţi fi făcut acest lucru, cunoscîndu-vă felul de a fi şi nu l-aţi fi vrut ca tovarăş, fără o pricină însemnată ; şi dacă puteţi să mi-o spuneţi fără să aduceţi vătămare cinstei voastre, m-aş bucura să o aflu". „Prea scump ar trebui să fie lucrul care să vă facă plăcere să-l aflaţi de la mine, doamnă, şi eu să nu vi-l spun — a răspuns el. O să vă spun tot ce ştiu despre povestea lui Norandel, dar, cu nici un chip, nu trebuie să mai afle cineva". „Cît despre asta puteţi fi sigur şi fără grijă — a spus ea —, că aşa va fi". „Aflaţi, atunci, doamnă — a spus Galaor —, că Norandel e fiul tatălui vostru". Şi i-a istorisit cum citise scrisoarea domniţei Celinda şi văzuse inelul şi tot ce vorbise cu tatăl ei, regele. „Galaor — a zis Oriana —, tare mă bucură ceea ce mi-aţi spus şi vă sînt recunoscătoare, atît pentru că n-aş fi putut afla povestea de la altcineva, cît şi pentru marea cinste pe care i-aţi arătat-o acestui cavaler, ce-mi este rudă atît de apropiată, căci, în mod sigur, dacă va fi să fie viteaz, va fi cu mult mai mult în tovărăşia voastră, iar de nu, marea voastră vitejie îl va face şi pe el să devină viteaz". „Vă sînt adînc îndatorat, doamnă, pentru preţuirea ce îmi arătaţi — a spus el —, chiar dacă nu e meritată, dar, oricum ar fi, întotdeauna voi fi gata să vă slujesc pe voi, pe rege, tatăl vostru, şi pe mama voastră". „Aşa gîndesc şi eu, don Galaor — a răspuns ea —, şi deie Domnul, în marea sa bunătate, să vă putem răsplăti şi ei şi eu".

Astfel au ajuns în cetate, unde Oriana a rămas cu mama sa, regina, iar Galaor s-a dus acasă la el împreună cu noul său tovarăş, Norandel ; şi, chiar a doua zi, după ce regele a ascultat liturghia, a poruncit să i se servească masa pe corabie, căci toţi cei ce urmau să plece cu el se îmbarcaseră cu arme şi cai ; aşa că el, însoţit de regele Cildadan, Galaor şi Norandel, şi-a luat rămas bun de la regină, de la fiica sa şi de la doamnele şi domnişoarele ce s-au pornit toate pe plîns, şi s-a îndreptat spre portul Jafoque, unde se afla întreaga lui flotă ; aici s-a urcat pe corabia sa şi au pornit către Insula Mongaza unde, după cinci zile de vreme cînd bună, cînd potrivnică, au acostat chiar în portul cetăţii de la care îşi luase numele insula ; aici regele l-a găsit pe Arban de Norgales într-o tabără bine întărită şi a aflat că se dăduse o luptă crîncenă între ai săi şi cavalerii ce cuceriseră cetatea, că ai săi fuseseră respinşi şi ar fi pierit toţi, dacă regele Arban de Norgales n-ar fi cucerit o poziţie pe nişte stînci abrupte, unde au fost lăsaţi în pace de duşmani ; şi a mai aflat că prea viteazul Gasquilan, regele Suediei, fusese grav rănit de don Florestan, şi oamenii săi îl duseseră pe o corabie pe mare să îl oblojească, că îl luase captiv pe Brian de Monjaste, ce îl atacase cu ceilalţi duşmani pe regele Arban de Norgales, şi că, după această luptă, nu mai îndrăzniseră să părăsească acele poziţii din munţi, unde îi găsise regele Lisuarte, fiindcă, deşi cavalerii de pe Insula Ferecată îi asaltaseră de mai multe ori, nu le putuseră face nici un rău, pentru că locul era bine întărit. Aflînd acestea regele Lisuarte, tare s-a mai înfuriat pe cavalerii de pe Insula Ferecată şi a poruncit să coboare toată lumea de pe corăbii, cu corturi şi toate cele trebuincioase, şi şi-a aşezat tabăra, aşteptînd inamicul.

Oriana s-a bucurat mult de plecarea regelui, tatăl său, pentru că i se apropiase sorocul să nască, aşa că a chemat-o pe Mabilia şi i-a spus că după leşinuri şi celelalte semne, nu poate fi vorba de altceva decît că are să nască şi, poruncindu-le celorlalte domnişoare să o lase singură, s-a dus în cămara ei cu domnişoara din Danemarca şi

Mabilia, care pregătiseră din vreme toate cele trebuincioase pentru naştere. Aici, Oriana a stat o vreme cu dureri, începînd să se simtă niţel istovită, dar spre noapte durerile au devenit tot mai dese, aşa că tare era speriată şi se muncea, ca cea care nu ştiuse nimic pînă atunci despre asemenea lucruri ; dar marea teamă de a nu fi descoperită ruşinea i-a dat asemenea curaj, că suferea fără să se plîngă, şi, la miezul nopţii, preaînaltul stăpîn, lecuitorul tuturor, a vrut să nască un fecior tare chipeş şi să o scape de chinuri ; pruncul a fost, pe dată, învelit în scutece bogate şi Oriana a cerut să-i fie adus la pat, l-a luat în braţe şi l-a sărutat de mai multe ori. Domnişoara din Danemarca a întrebat-o pe Mabilia : „Ai văzut ce are pruncul pe trup ?“ „Nu — a răspuns ea —, am avut atîtea de făcut ca să-i ajut pe el şi pe maică-sa să îl nască, încît n-am mai văzut nimic altceva“. „Atunci află — a spus domnişoara — că are pe piept ceva ce n-au ceilalţi prunci“. Şi au aprins o lumînare, i-au desfăcut scutecele şi au văzut sub sînul drept nişte slove albe ca neaua, iar sub cel stîng, şapte litere, atît de roşii, ca jăratecul aprins, dar n-au fost în stare să le citească şi să afle ce scrie, deoarece cuvîntul cu litere albe era într-o latină foarte veche, iar cel cu litere roşii în limba greacă ; de cum au văzut slovele, l-au înfăşat din nou şi l-au aşezat pe pat, lîngă maică-sa, hotărînd să fie dus de îndată acolo unde avea să fie crescut, aşa cum hotărniciseră ; aşa că, domnişoara din Danemarca a ieşit din palat pe ascuns şi i-a dat ocol pe afară pînă în dreptul ferestrei de la odaia Orianei, unde se afla frate-său, Durin, cu doi cai ; în vremea asta, Mabilia a pus copilul într-un coş, legat cu o panglică pe deasupra, şi, agăţîndu-l de o frînghie, l-a coborît pînă a ajuns în mîinile domnişoarei din Danemarca ; aceasta a dezlegat coşul şi a pornit spre Miraflores, unde urma să fie crescut în taină, ca şi cum ar fi fost copilul ei ; după scurtă vreme, lăsînd drumul mare, au apucat-o pe o cărare ştiută de Durin, ce trecea printr-o pădure foarte deasă, ca să meargă mai feriţi ; Durin deschidea drumul şi domnişoara îl urma. Şi aşa au ajuns la un izvor, aflat într-un luminiş fără copaci, după care urma o vale cu copaci atît de deşi şi aşa de

neprimitoare, că nimeni nu o putea străbate, atît de sălbatic şi des era codrul de-acolo ; aici trăiau lei şi alte fiare sălbatice ; pe muchia văii se afla un mic schit vechi, unde sălăşluia un pustnic numit Nasciano, socotit de toţi drept un bărbat sfînt şi credincios, atît de respectat de toată lumea, încît oamenii din ţinuturile învecinate gîndeau chiar că, uneori, se hrăneşte cu mană cerească ; cînd n-avea ce mînca, pornea să caute de-ale gurii prin pădure, fără ca leii ori alte fiare să-i facă vreun rău, cu toate că, pe cînd umbla pe asinul lui, multe îi ieşeau în cale ; mai curînd ai fi zis că i se închină, căci lîngă schit se afla o peşteră printre nişte stînci, unde o leoaică îşi creştea puii şi, deseori, bunul om venea să îi vadă şi, cînd avea, le aducea de mîncare, fără să se teamă de leoaică ; ba mai mult chiar, cînd îşi vedea puii cu el, ea se îndepărta pînă ce pleca de-acolo, iar el, după ce îşi făcea rugăciunile, îşi petrecea timpul privindu-i pe puii de leu cum se joacă prin peşteră. Cînd domnişoara din Danemarca şi fratele ei au ajuns la acel izvor, cum ei îi era foarte sete după oboseala nopţii şi a drumului, i-a spus fratelui ei : „Să descălecăm că vreau să beau nişte apă : ţineţi voi pruncul". El a luat copilul, aşa înfăşat în scutecele scumpe, şi l-a aşezat pe un trunchi de copac aflat în apropiere, dar cînd s-o ajute pe soră-sa să descalece, au auzit nişte răgete groaznice de leu, ce răsunau din valea întunecoasă, şi caii s-au înspăimîntat aşa de tare, că au rupt-o la fugă mîncînd pămîntul, fără ca domnişoara să-l poată stăpîni pe al său ; ba chiar îşi zicea că se va zdrobi printre copaci şi se ruga lui Dumnezeu să îi vină în ajutor ; Durin gonea în urma ei, cu gîndul să apuce frîul calului şi să o oprească, dar soră-sa era atît de zdrobită şi pierită, că de-abia putea vorbi ; aşa că a ajutat-o să descalece şi i-a spus : „Surioară, rămîneţi aici, iar eu o să plec pe calul vostru să îl caut pe-al meu". „Duceţi-vă să aduceţi copilul — a spus ea —, să nu i se întîmple ceva". „Aşa voi face — a spus el —, dar atunci, ţineţi voi calul de frîu să nu fugă, căci teamă mi-e că nu voi putea ajunge cu el pînă la izvor". „Şi a plecat pe jos. Mai înainte, însă, s-a petrecut un lucru

foarte ciudat, şi anume : leoaica aceea, ce îşi creştea puii şi scosese acele răgete, venea în fiecare zi la izvor ca să ia urma cerbilor ce se adăpau acolo şi astfel, umblînd ea prin jurul izvorului şi adulmecînd peste tot, a auzit plîngînd copilul pus pe trunchi ; leoaica s-a dus spre el, l-a apucat cu colţii ei ascuţiţi de scutece şi l-a purtat în gură, fără să-l străpungă cu dinţii, pentru că asta a fost voia Domnului, cu gîndul să-l ducă drept hrană puilor ei ; asta se întîmpla cam pe la răsăritul soarelui, dar marele stăpînitor al lumii, milostiv cu cei ce îi cer îndurare şi cu nevinovaţii ce n-au încă anii şi mintea s-o facă, i-a venit în ajutor, şi iată cum : acel sfînt Nasciano, după ce rostise liturghia în zorii zilei, pe cînd se îndrepta spre izvor să se răcorească, fiindcă noaptea fusese foarte călduroasă, a văzut-o pe leoaică ducînd pruncul în gură ; acesta scîncea de-abia auzit, căci se născuse chiar în noaptea aceea, şi pustnicul a înţeles că e vorba de un copil, ceea ce l-a speriat foarte, căci nu ştia de unde îl luase leoaica ; aşa că, a înălţat mîna, a făcut semnul crucii asupra ei şi i-a spus : „Pleacă fiară rea şi lasă în pace pruncul, că nu i s-a dat viaţă întru folosul tău". Leoaica, cu urechile pleoştite, de parcă ar fi alintat-o cineva, s-a apropiat de el foarte blîndă, i-a lăsat pruncul la picioare şi a plecat de îndată. Nasciano a făcut semnul crucii deasupra copilului şi, apoi, l-a luat în braţe şi a pornit spre schit ; trecînd pe lîngă peştera leoaicei şi văzînd că aceasta îşi alăptează puii, i-a spus : „Îţi poruncesc, în numele Domnului, să nu-ţi mai alăptezi puii, să-i dai ţîţă acestui prunc şi să-l aperi, ca pe ei, de orice rele". Leoaica s-a întins la picioarele lui şi bunul om i-a pus copilul la ţîţe, i-a dat puţin lapte şi l-a făcut să ia ţîţa în gură ; copilul s-a săturat, iar, de-atunci, leoaica a venit, cît se poate de blîndă, să-i dea ţîţă ori de cîte ori era nevoie. Pustnicul, însă, l-a trimis în grabă pe un băietan ce îl ajuta la slujbă şi-i era nepot, să îi cheme pe maică-sa şi pe taică-său şi să îi aducă la schit, fără nimeni altcineva, căci avea mare nevoie de ei. Băiatul a plecat pe dată spre casa acestora, ce se afla la ieşirea din codru ; dar cum taică-său era dus de-acasă, n-au putut veni la schit decît după zece zile, vreme în care pruncul a fost

foarte bine hrănit cu laptele leoaicei, al unei capre şi al unei oi ce fătase un miel ; capra şi oaia îl hrăneau pe copil cîtă vreme leoaica era la vînătoare pentru puii ei.

Cînd Durin s-a despărţit de soră-sa, cum aţi auzit, a pornit pe jos cît mai iute cu putinţă spre izvorul unde lăsase copilul, dar negăsindu-l, tare s-a mai speriat şi l-a căutat peste tot, dar n-a dat decît de urmele leoaicei, astfel că a fost convins că aceasta îl mîncase, şi cu multă mîhnire şi tristeţe s-a întors la sora lui ; de cum i-a spus ce se întîmplase, ea a prins să se bată cu palmele peste faţă şi să se jeluiască amarnic, blestemîndu-şi soarta şi ceasul cînd se născuse, căci, din pricina acestei întîmplări, îşi pierde toată fericirea, neputînd să i se mai înfăţişeze stăpînei sale. Durin o mîngîia plîngînd şi el, dar nu de mîngîieri era nevoie, fiindcă suferinţa şi tristeţea i-au fost atît de mari, încît a zăcut fără simţire mai bine de două ore. Durin i-a spus : „Buna mea doamnă şi soră, ceea ce faceţi nu vă e de nici un folos, ba chiar s-ar putea s-o puneţi în primejdie pe stăpîna voastră şi pe iubitul ei, dacă se află despre povestea lor". Ea şi-a dat seama că are dreptate şi a întrebat : „Dar ce să facem, că eu nu sînt în stare să judec ?" „Am impresia că eu mi-am pierdut calul — a spus el —, dar trebuie să ajungem la Miraflores, să rămînem acolo trei-patru zile, ca să se creadă că aţi venit cu o treabă şi, la întoarcere, să nu-i spunem Orianei decît că pruncul e la loc sigur, pînă s-o înzdrăveni după lehuzie ; apoi o să vă sfătuiţi cu Mabilia ce e de făcut". Ea a răspuns că i se pare bun sfatul şi, călare amîndoi pe un singur cal, s-au dus la Miraflores, iar după trei zile s-au întors la Oriana, căreia, domnişoara din Danemarca, arătîndu-se veselă, i-a spus că totul se petrecuse aşa cum fusese plănuit.

Acum, întorcîndu-ne la pustnicul care creştea copilul, aflaţi că, după zece zile, au sosit le el soră-sa şi soţul ei, iar el le-a povestit cum, printr-un mare noroc, a găsit acel prunc, iubit de Dumnezeu, de vreme ce a vrut să-l salveze astfel, şi i-a rugat să îl crească în casa lor pînă ce va fi să vorbească, şi, atunci, să i-l aducă înapoi, ca să îl înveţe carte. Ei i-au răspuns că vor face întocmai ceea ce le ceruse. „Aş vrea, însă, să-l botez", a spus bunul

om. Şi aşa s-a făcut ; dar cînd femeia l-a desfăşat lîngă cristelniţă, a văzut slovele albe şi roşii şi i le-a arătat bunului om, ce tare s-a mai înspăimîntat, şi citindu-le, a văzut că cele latineşti formau cuvîntul *Esplandian,* şi şi-a zis că acela trebuie să fie numele copilului, aşa că l-a botezat cu acest nume ; dar pe cele roşii, cu toată truda lui, nu le-a deslușit şi nu le-a înţeles ; aşa că pruncul a fost botezat Esplandian, nume cu care s-a făcut cunoscut pe multe meleaguri străine, datorită unor însemnate fapte săvîrşite de el, aşa cum vă vom istorisi mai departe. După asta, femeia l-a luat acasă la ea, cu multă plăcere şi cu nădejdea că va fi răsplătită cu dărnicie nu numai ea, ci tot neamul ei, şi l-a crescut cu multă grijă, pe potriva speranţelor pe care şi le pusese în el.

Şi la vremea poruncită de sihastru, i l-au adus acestuia ; şi era, copilul, atît de frumos şi de voinic, că toţi cei ce îl vedeau, mult se mai desfătau privindu-l.

CAPITOLUL LXVII

În care se povesteşte crîncena bătălie dintre regele Lisuarte cu oamenii săi şi don Galvanes cu tovarăşii săi, şi despre generoasa şi măreaţa faptă săvîrşită de rege după înfrîngere (...), dîndu-le ţinutul lui don Galvanes şi Madasimei, rămînînd (...) vasalii săi cîtă vreme vor locui acolo

Cum aţi auzit, regele Lisuarte a debarcat în portul Insulei Mongaza, unde l-a găsit pe regele Arban de Norgales cu oamenii săi, retras într-o tabără în munte, căruia i-a poruncit să coboare, pe dată, şi să se unească, jos, cu armata sa ; aici a aflat că don Galvanes şi tovarăşii săi, ce se aflau la Lacul care fierbe, trecuseră muntele, pregătiţi să îl înfrunte, aşa că a pornit şi el cu toată armata împotriva lor, încurajîndu-şi oamenii pe cît putea, aşa cum se cuvenea pentru o bătălie cu cei mai viteji

cavaleri din lume ; şi au umblat ei pînă au ajuns la depărtare de o leghe de ceilalţi, pe malul unui rîu, unde au poposit în noaptea aceea, iar cînd s-au ivit zorile, au ascultat cu toţii liturghia, s-au înarmat, şi regele i-a împărţit în trei grupuri. Primul, de cinci sute de cavaleri, era comandat de don Galaor, însoţit de tovarăşul lui, Norandel, Guilan Gînditorul şi vărul său, Ladasin, Grimeo Viteazul, Cendil de Ganota şi Nicoran de la Puntea Temătoare, prea încercatul luptător cu lancea ; al doilea grup, de şapte sute de cavaleri, i-a fost încredinţat regelui Cildadan, însoţit de Ganides de Ganota, Acedis, nepotul regelui, Guadasonel Fallistre, Brandoibas, Tasian şi Filispinel, toţi cavaleri foarte iscusiţi, iar, în mijlocul grupului, se aflau don Grumedan de Norvegia şi alţi cavaleri veniţi cu regele Arban de Norgales, ce aveau însărcinarea să îl apere pe rege şi să nu se ocupe de nimic altceva. Aşa înaintau pe cîmp, arătîndu-se nespus de chipeşi şi bine înarmaţi, în sunetul atîtor surle şi trîmbiţe, că de-abia se mai puteau auzi, pînă au ajuns într-un loc întins, unde s-au oprit ; regele era apărat din spate de Baladan şi Leonis cu încă treizeci de cavaleri. Don Galvanes şi marii nobili aflaţi cu el, aflînd despre înaintarea regelui Lisuarte şi cîţi oameni are, cu toate că aveau de luptat unul contra cinci şi tare mult simţeau lipsa lui Brian de Monjaste, luat în captivitate, şi a lui Agrajes, plecat să aducă merinde, căci le făceau trebuinţă, nu s-au pierdut cu firea, ci dimpotrivă, cu mult curaj îşi îmbărbătau oamenii, puţini la număr pentru asemenea bătălie, căci erau vestiţi pentru faptele lor de arme, aşa cum aţi aflat din această istorie ; aşa că au hotărît să se împartă în două pîlcuri : unul de o sută şase şi celălalt de o sută nouă cavaleri. În primul se aflau don Florestan, don Cuadragante, Angriote de Estravaus şi fratele său, Grovadan, nepotu-su, Sarquiles şi cumnatu-su, Gasinan, ce purta flamura domnişoarelor, iar alături de acesta, Branfil şi viteazul Gavarte de la Valea Temătoare, Olivas, Balais de Carsante şi Enil, curajosul cavaler pe care Frumosul Întunecat îl adusese să lupte împotriva regelui Cildadan. În al doilea pîlc se aflau don Galvanes, însoţit de vitejii fraţi Palomir şi Dragonis, Listoran de la Turnul Alb, Dandales de Sadoca şi Tantalis Trufaşul ; pe lîngă

aceste pîlcuri mai veneau cîţiva arbaletieri şi arcaşi. Cu această ceată, atît de mică în comparaţie cu numeroasa armată a regelui, au intrat pe cîmpul unde îi aşteptau ceilalţi ; don Florestan şi don Cuadragante l-au chemat pe Elian cel Chipeş, unul dintre cei mai mîndri cavaleri şi cu cea mai frumoasă armură din cîţi se aflau şi i-au cerut să se ducă la regele Lisuarte, împreună cu alţi doi cavaleri, verii săi, şi să îi spună acestuia că dacă porunceşte să fie retraşi arbaletierii şi arcaşii, va vedea una dintre cele mai frumoase lupte cavalereşti. Cei trei, ieşind din rînduri, au plecat pe dată să îndeplinească porunca şi mulţi îi priveau plini de admiraţie ; aflaţi, acum, că acest Elian cel Chipeş era nepotul lui don Cuadragante, fiul sorei lui, şi al contelui Liquedo, văr primar cu regele Perion al Gaulei ; ajunşi în faţa primului grup, condus de don Galaor, cavalerii au cerut chezăşie că nu li se va întîmpla nimic, căci vin cu solie la rege ; don Galaor le-a făgăduit libertatea şi l-a trimis pe Cendil de Ganota să îi însoţească, pentru a trece nestingheriţi de ceilalţi ; cînd au ajuns în faţa regelui, cei trei i-au spus : „Domnule, don Florestan, don Cuadragante şi ceilalţi cavaleri veniţi să apere ţinutul Madasimei, ne trimit să vă spunem că, dacă doriţi să fie retraşi arbaletierii şi arcaşii dintre noi, veţi vedea o frumoasă bătălie“. „Aşa să fie, cu voia Domnului — a răspuns regele ; retrageţi-i pe ai voştri, iar Cendil de Ganota îi va retrage pe ai mei“. Ceea ce s-a făcut pe dată ; cei trei cavaleri s-au întors la ai lor, iar Cendil s-a dus să-i spună lui don Galaor pentru ce veniseră solii la rege ; apoi, armatele s-au apropiat una de alta atît de mult că nu erau între ele trei aruncături de săgeată, şi don Galaor i-a recunoscut pe fratele său, don Florestan, după tunica pusă peste platoşă, şi pe don Cuadragante şi Gavarte de la Valea Temătoare, ce veneau în fruntea oamenilor lor, asa că i-a spus lui Norandel : „Bunul meu prieten, priviţi-i pe cei trei cavaleri de colo ; sînt cei mai viteji bărbaţi dintre cîţi se pot afla ; cel cu scutul roşu cu lei albi este don Florestan, cel cu blazon cu flori aurii şi lei vineţii pe cîmp siniliu este Angriote de Estravaus, şi cel cu herbul cu flori argintii pe un cîmp albastru este don

Cuadragante ; iar cel din fruntea tuturor, cu blazonul verde, este Gavarte de la Valea Temătoare, prea viteazul cavaler ce a omorît balaurul din acea vale, de unde şi-a luat şi numele. Şi-acum, la atac". Şi, pe dată, au pornit cu lăncile aplecate, apăraţi de scuturi, iar cei trei cavaleri le-au ieşit în întîmpinare ; Norandel a dat pinteni armăsarului său şi l-a înfruntat pe Gavarte de la Valea Temătoare, izbindu-l cu atîta forţă, încît l-a azvîrlit de pe cal şi şaua s-a prăvălit peste el. Aceasta a fost prima lovitură dată de Norandel, socotită de toţi drept un început foarte bun ; don Galaor s-a înfruntat cu don Cuadragante şi s-au izbit atît de sălbatic că amîndoi s-au prăbuşit la pămînt cu cai cu tot ; Cendil s-a înfruntat cu Elian cel Chipeş şi, cu toate că amîndoi şi-au frînt lăncile şi au fost răniţi, au rămas în şa. La vremea aceasta, cele trei grupuri se strînseseră laolaltă şi larma glasurilor şi a loviturilor era atît de mare, încît surlele şi trîmbiţele nu se mai auzeau. Mulţi cavaleri au fost ucişi şi răniţi, iar alţii trîntiţi de pe cai. Mare mînie şi ură creşteau în inimi de o parte şi de cealaltă, dar lupta cea mare s-a dat pentru apărarea lui don Galaor şi a lui don Cuadragante, ce se înfruntau fără milă, strîngîndu-se în braţe şi dîndu-şi lovituri de spadă atît de cumplite, că cei ce îi priveau erau înspăimîntaţi, şi, mai bine de o sută de cavaleri descălecaseră dintr-o tabără şi din alta, ca să îi ajute şi să le dea caii lor, dar ei erau atît de încleştaţi şi se încrîncenau atît de tare, că nu îi puteau despărţi ; şi ce minuni săvîrşeau Norandel şi Guilan Gînditorul de partea lui don Galaor, şi don Florestan şi Angriote, de partea lui don Cuadragante, nu se poate povesti, căci fiecare era copleşit de numărul mare al duşmanilor ce tăbărau asupra lor ; şi totuşi, împărţeau asemenea lovituri, încît făceau roată în jurul lor şi nu îndrăznea nimeni să se apropie de ei ; în cele din urmă, don Galaor şi don Cuadragante au găsit o clipă de răgaz să-şi încalece caii şi, ca nişte lei furioşi, s-au repezit în mijlocul celorlalţi, doborînd şi izbindu-i pe cei ce le stăteau în cale, ajutîndu-şi fiecare oamenii. La ceasul acela, regele Cildadan a atacat cu grupul său atît de năprasnic, că mulţi cavaleri au fost trîntiţi la pămînt de amîndouă părţile, dar don Galvanes s-a aruncat, pe dată, în luptă izbindu-i cu pu-

tere pe vrăjmași, ca să se vadă limpede că el e cel ce dă bătălia și pentru el se pornise, fără să se teamă de moarte ori de primejdie și pricinuindu-le ca nimeni altul pierderi dușmanilor, pe care îi ura nespus pentru că veniseră să îi răpească pămînturile ; iar cei din pîlcul lui veneau alături de el și, cum toți erau cavaleri foarte curajoși și aleși pe sprînceană, mari daune le-au adus dușmanilor. Don Florestan era foarte mînios, socotind că pricina dintîi a acestei bătălii este fratele său, Amadis, deși el nu se afla acolo ; și dacă ceilalți cavaleri din tabăra sa săvîrșeau isprăvi nemaipomenite, el trebuia să fie mai presus, și umbla ca un cîine turbat, să vadă unde putea pricinui cele mai mari pierderi ; așa că, văzîndu-l pe regele Cildadan ce se lupta vitejește, lovind năprasnic în dușmani, astfel că ai săi, la ceasul acela, aveau o poziție foarte bună, a pornit spre el prin vălmășagul de cavaleri ce, în ciuda multelor lovituri pe care i le dădeau, nu au izbutit să îl oprească, și a ajuns la rege atît de vijelios și atît de dornic să se înfrunte cu el, încît n-a mai putut face alta decît să-l cuprindă în brațe cu putere, iar regele să se încleșteze cu el, și, pe dată, au fost înconjurați de mulți cavaleri ce îi păzeau ; dar, cum armăsarii lor s-au îndepărtat unul de altul, ei au căzut pe jos în picioare și, punînd mîna pe spade, au prins să-și dea lovituri grele și ucigătoare ; Enil, viteazul cavaler, și Angriote de Estravaus, ce îl apărau pe don Florestan, au făcut, însă, în așa fel, încît i-au adus calul și, cînd don Florestan s-a văzut călare, s-a îndîrjit și mai mult, săvîrșind minuni, avînd în minte ceea ce ar fi putut face fratele său, Amadis, dacă ar fi fost acolo ; Norandel, care avea armura sfîrtecată, cu sîngele șiroindu-i din multe răni și spada ruptă de la mîner de cîte lovituri dăduse, văzîndu-l pe regele Cildadan fără cal, l-a strigat pe don Galaor și i-a spus : „Domnule, don Galaor, priviți ce se întîmplă cu prietenul vostru, regele Cildadan ; să-i venim în ajutor, căci altfel va fi ucis. Bunul meu prieten, don Galaor, arătați-vă, acum, marea vitejie ; să-i dăm un cal și să rămînem alături de el“. Și au dat iama prin oameni, pălind și doborînd pe cîți îi nimereau, și cu mare trudă l-au urcat pe rege pe un cal ; acesta era greu rănit de o lovitură de

spadă pe care i-o dăduse Dragonis în cap, şi era plin de sînge pînă la ochi ; la ceasul acela, oamenii regelui Lisuarte n-au mai putut face alta în faţa marii forţe a adversarilor, decît să dea bir cu fugiţii şi să întoarcă spatele, fără să mai aştepte alte lovituri, rămînînd doar don Galaor şi alţi cîţiva vestiţi cavaleri să îi acopere şi să îi apere pînă ce au ajuns în locul unde se afla regele Lisuarte. Acesta, văzîndu-i venind învinşi, a strigat : „Acum, vitejii mei prieteni, arătaţi-vă curajul şi să apărăm onoarea regatului Londrei“ ; şi, înfigîndu-şi pintenii în burta calului şi strigînd „Clarence, Clarence !“, căci acesta era numele casei sale, s-a năpustit asupra vrăjmaşilor, unde încleştarea era mai aprigă ; şi zărindu-l pe don Galvanes, ce se lupta îndîrjit, i-a dat o asemenea lovitură, încît lancea i s-a făcut ţăndări, iar celălalt şi-a pierdut scările şi s-a agăţat de grumazul calului ; regele a pus mîna pe spadă şi a prins să pălească roată în jur, arătîndu-şi mare parte din curaj şi vitejie ; ai săi, plini de însufleţire veneau în urma lui curajoşi, dar totul a fost în zadar, pentru că don Florestan, don Cuadragante, Angriote şi Gavarte, aflaţi toţi la un loc, săvîrşeau asemenea minuni de vitejie, încît se părea că numai ei vor izbuti să-i învingă pe duşmani, şi toţi şi-au zis că, de-acum înainte, nu vor mai putea fi înfrînţi. Regele Lisuarte, văzîndu-şi oamenii retrăgîndu-se zdrobiţi, cuprins de marea teamă că va fi învins, l-a strigat pe don Guilan Gînditorul, ce era grav rănit, şi apropiindu-se de regele Arban din Norgales şi de Grumedan de Norvegia, le-a spus : „Văd că oamenii noştri nu o duc bine şi mă tem că Dumnezeu, pe care niciodată nu l-am slujit pe cît se cuvine, nu-mi va da cinstea de a cîştiga această bătălie. Aşa că, mai bine un rege învins, dar mort pentru onoarea lui, decît în viaţă şi dezonorat“. Şi, dînd pinteni calului, s-a aruncat în vîrtejul luptei, fără nici o teamă de moarte, şi, zărindu-l pe don Cuadragante că se îndreaptă spre el, şi-a întors calul spre acesta şi s-au lovit cu spadele în coifuri atît de năprasnic, încît amîndoi s-au încovoiat peste grumajii armăsarilor ; dar cum spada regelui era mult mai bună, a pătruns atît de adînc, încît l-a rănit la cap pe adversar ; pe dată, însă, în ajutorul regelui au sărit don Galaor, Norandel şi cîţiva dintre cavalerii

ce îl apărau, iar în ajutorul lui don Cuadragante, don Florestan şi Angriote de Estravaus ; regele, văzînd ce minuni săvîrşeşte don Florestan, s-a apropiat de el şi i-a pălit calul atît de zdravăn cu spada în cap, încît l-a doborît printre ceilalţi cavaleri ; dar n-a trecut mult şi şi-a primit răsplata, căci don Florestan, ieşind de sub cal iute, s-a îndreptat spre rege, cu toate că acesta era apărat de mulţi cavaleri, dar n-a izbutit decît să-i reteze un picior calului şi regele s-a prăvălit la pămînt ; regele a ieşit atît de sprinten de sub cal, că don Florestan s-a minunat, şi i-a dat acestuia două lovituri cu vajnica lui spadă, încît armura nu i-a mai slujit la nimic şi spada i-a sfîşiat carnea ; Florestan, însă, amintindu-şi că fusese cavalerul regelui şi că se bucurase de multă cinstire din partea sa, s-a ferit să-l lovească, apărîndu-se doar cu restul de scut ce-i mai rămăsese ; regele, cum era foarte mînios, îl izbea de cîte ori putea, dar Florestan tot nu voia să-l lovească, aşa că, l-a strîns în braţe şi nu l-a mai lăsat nici să încalece, nici să scape din încleştare. Şi s-a încins o luptă aprigă între o tabără şi alta, ca să le vină în ajutor ; regele striga cine este, ca să fie recunoscut de ai săi şi, la glasul lui, s-a apropiat don Galaor şi i-a spus : „Domnule, luaţi calul meu“ ; împreună cu don Galaor veniseră Filispinel şi Brandoibas, pe jos, să-i ofere regelui caii lor ; Galaor a repetat : „Domnule, luaţi calul meu“. Dar regele, făcîndu-i semn să nu descalece, a luat calul lui Filispinel, lăsîndu-l pe don Florestan rănit de buna lui spadă ce întotdeauna cînd dădea vreo lovitură, sfîrteca orice armură şi pătrundea în carne ; cum v-am spus, don Florestan nu voise să ridice spada contra regelui şi acum, fusese urcat pe un cal adus de don Cuadragante. Regele, punîndu-şi viaţa în primejdie cu nesocotinţă, chemîndu-i la el pe don Galaor, Norandel, regele Cildadan şi pe alţii care îl urmau, s-a vîrît în cel mai mare vîrtej al luptei, pălind şi nimicind tot ce întîlnea în cale, astfel că, în acele clipe, datorită lui, toţi ai săi îşi redobîndiseră curajul, iar don Florestan, don Cuadragante, Gavarte şi alţi cavaleri vestiţi ţineau piept regelui şi oamenilor săi pe cît le stătea în puteri, făcînd minuni de vitejie. Dar cum erau puţini şi mulţi dintre ei zdrobiţi

şi răniţi, iar vrăjmaşii erau o mare mulţime ce prinsese curaj văzînd vitejia regelui lor, aceştia din urmă au tăbărît cu atîta putere asupra lor, încît, atît din pricina multelor răni primite, cît şi din pricina cailor ce nu mai aveau vlagă, i-au împins de pe cîmpul de luptă pînă la poalele muntelui, unde don Florestan, don Cuadragante, Angriote şi Gavarte de la Valea Temătoare, cu armurile ferfeniţă, primind lovituri nenumărate, nu numai pentru a-i apăra pe cei din tabăra lor, dar şi pentru a recîştiga terenul pierdut, cu caii ucişi şi ei aproape morţi, au rămas în puterea regelui şi a oamenilor săi ; şi împreună cu ei au mai fost făcuţi captivi Palomir, Elian cel Chipeş, Branfil, Enil, Sarquiles şi Maratros de Lisando, văr primar cu Florestan ; şi mulţi morţi şi răniţi au fost de o parte şi de alta. Şi don Galvanes ar fi pierit de mai multe ori, dacă nu i-ar fi venit în ajutor Dragonis cu ai săi, care, în cele din urmă, l-a scos din vălmăşagul luptei atît de greu rănit, că nu se mai putea ţine pe picioare şi îşi pierduse simţurile, şi a poruncit să fie dus la Lacul care fierbe, iar el a rămas cu o ceată mică de oameni ce a scăpat, apărîndu-se de vrăjmaşi, la adăpostul muntelui; aşa că se poate spune pe bună dreptate că bătălia aceasta s-a sfîrşit aşa cum aţi auzit, datorită bărbăţiei regelui şi marii bunătăţi a lui don Florestan care, avîndu-l în puterea sa, n-a vrut să îl rănească şi să îl încolţească ; şi, de aceea, poate fi comparat cu puternicul Hector, care, în prima luptă purtată cu grecii, cînd aceştia au vrut să debarce la Troia şi, după ce fuseseră aproape învinşi şi cei mai mulţi se refugiaseră în grabă pe corăbii, unde nu mai opuneau rezistenţă, s-a întîlnit, din întîmplare, în toiul acelei mari bătălii cu vărul său Aiax, fiul lui Telamon şi al Ansionei, mătuşa lui. Recunoscîndu-se şi îmbrăţişîndu-se, la rugămintea acestuia, Hector i-a retras pe troieni de pe cîmpul de luptă, răpindu-le victoria aproape dobîndită, şi i-a adus înapoi în cetate ; din această pricină, grecii au izbutit să debarce, şi-au întărit tabăra şi, astfel, după multă moarte, mari pîrjoluri şi pustiiri, acel popor puternic, acea vestită cetate cunoscută în toată lumea a fost distrusă şi ştearsă de pe faţa pămîntului în aşa fel, încît niciodată nu va pieri din

amintirea oamenilor cîtă vreme va exista lumea aceasta ; de unde se vede că în asemenea bătălii, îndurarea şi purtările alese nu-şi au locul nici faţă de prieteni, nici faţă de rude, pînă ce nu s-a ajuns la victoria finală, pentru că, de multe ori, se întîmplă ca, din asemenea motive, fericirea şi norocul pregătite pentru tine, dacă nu ştii să le vezi şi să te foloseşti de ele cum se cuvine, să se întoarcă în favoarea celor ce le-au pierdut şi tu să rămîi lipsit de ele, în vreme ce le dobîndesc ceilalţi. Dar, revenind la ale noastre, cînd regele Lisuarte şi-a văzut vrăjmaşii părăsind cîmpul de luptă şi adăpostindu-se în munte, cum soarele stătea să apună, a poruncit ca nici unul dintre oamenii săi să nu mai înainteze, pentru moment, şi a pus peste tot străji, ca să fie în siguranţă ; şi cum Dragonis şi oamenii săi se refugiaseră în munţi şi stăpîneau cele mai importante trecători, a poruncit să se strîngă corturile de pe locul unde fuseseră ridicate mai înainte şi să fie aşezate pe malul unei ape ce cobora la poalele muntelui ; apoi a poruncit să fie chemaţi regele Cildadan şi don Galaor, dar i s-a răspuns că aceştia îi boceau amarnic pe don Florestan şi don Cuadragante, ce se aflau în pragul morţii ; cum regele descălecase, a cerut să i se aducă armăsarul, mai mult ca să-i mîngîie decît din dorinţa de a porunci să fie ajutaţi acei cavaleri ce îi erau duşmani, cu toate că se simţea oarecum înclinat spre milă, amintindu-şi cum, în timpul bătăliei cu regele Cildadan, don Florestan stătuse în faţa lui fără coif pe cap şi primise o cumplită lovitură de la viteazul Gandacuriel, ca să îl apere pe rege, şi cum, chiar în acea zi, nu îl atacase datorită generozităţii sale ; aşa că s-a dus la ei şi i-a mîngîiat cu vorbe drăgăstoase, făgăduindu-le că vor fi îngrijiţi, şi a plecat, lăsîndu-i mulţumiţi ; dar toate acestea n-au avut atîta forţă încît să-l împiedice pe don Galaor să nu leşine de cîteva ori alături de fratele său, don Florestan ; regele a poruncit ca răniţii să fie duşi într-un cort frumos şi să fie îngrijiţi de doctorii săi ; apoi, luîndu-l cu el pe regele Cildadan, i-a îngăduit lui don Galaor să rămînă cu ei, acolo, în noaptea aceea, şi i-a adus în acelaşi cort şi pe ceilalţi şapte cavaleri captivi de care v-am povestit,

poruncind să fie îngrijiţi împreună cu ceilalţi. Şi, aşa cum aţi auzit, au rămas în paza lui don Galaor cei doi cavaleri răniţi, fără cunoştinţă, şi cei ce fuseseră prinşi ; şi aici, cu ajutorul lui Dumnezeu, în primul rînd, şi al doftorilor, ce erau tare învăţaţi, răniţii şi-au venit în simţiri mai înainte de ivirea zorilor, iar doctorii l-au asigurat pe don Galaor că, după cum arată rănile, vor fi iarăşi pe picioare, teferi şi nevătămaţi.

A doua zi, pe cînd don Galaor se afla cu prietenul lui, Norandel şi cu don Guilan Gînditorul, ce îi ţineau de urît în marea lui tristeţe ce o încerca pentru fratele său şi alţii din neamul lor, au auzit răsunînd trîmbiţe şi surle în cortul regelui, semn că oamenii trebuie să se pregătească de luptă ; cei trei şi-au oblojit bine rănile, ca să nu sîngereze, şi-au pus armurile şi, încălecînd, au pornit pe dată într-acolo ; aici l-au văzut pe rege într-o armură nouă, călare pe un cal odihnit, sfătuindu-se cu regele Arban de Norgales, regele Cildadan şi don Grumedan ce să facă împotriva cavalerilor din munţi ; părerile erau felurite, căci unii ziceau că, fiind oamenii atît de sleiţi şi răniţi, nu are rost să-i atace pe duşmani pînă nu se mai întremează ; alţii ziceau că, fiind acum cu toţii îndîrjiţi de luptă, să nu mai amîne înfruntarea, căci apoi va fi greu să fie porniţi din nou, mai cu seamă dacă sosea şi Agrajes între timp, care plecase în Mica Britanie după provizii şi oameni, ceea ce însemna un mare ajutor pentru ceilalţi ; regele l-a întrebat pe don Galaor ce socoteşte că e mai bine să facă, şi acesta a răspuns : „Domnule, dacă oamenii voştri sînt osteniţi şi vlăguiţi, tot astfel sînt şi duşmanii noştri, dar cum ei sînt puţini şi noi mulţi, ar fi bine să îi atacăm chiar acum“. „Aşa vom face“, a spus regele. Şi, rînduindu-şi oamenii, au luat cu asalt muntele, avîndu-l în frunte pe don Galaor, urmat de Norandel, tovarăşul său, şi apoi de toţi ceilalţi. Şi, cu toate că Dragonis cu oamenii pe care îi avea a apărat o bucată de vreme trecătorile şi potecile spre creastă, i-au atacat atît de mulţi arbaletieri şi arcaşi încît, rănind mulţi dintre ei, i-au silit, împotriva voinţei lor, să-şi părăsească poziţiile ; cînd au ajuns sus şi cavalerii, s-a încins o luptă destul de primejdioasă, dar, pînă la urmă,

neputînd rezista numărului mare al vrăjmaşilor, Dragonis a fost nevoit să se retragă în cetate şi în fortăreaţă ; regele a sosit curînd după asta şi, poruncind să se aducă maşini de război şi corturi, şi-a instalat tabăra şi i-a încercuit, poruncind şi flotei să încercuiască fortăreaţa dinspre mare ; dar cum nu e prea important pentru povestea noastră ceea ce s-a petrecut acolo, pentru că aceasta este istoria lui Amadis şi el n-a luat parte la acel război, ne vom opri aici. Aflaţi doar că regele i-a asediat treisprezece luni pe uscat şi pe mare şi n-au primit ajutor de nici unde, că Agrajes se îmbolnăvise şi oricum nu avea atîtea corăbii încît să poată zdrobi marea flotă a regelui şi, cum cei din cetate nu mai aveau de-ale gurii, au început negocierile, urmînd ca regele să-i elibereze pe toţi prinşii, iar don Galvanes, de asemenea, să-i elibereze pe cei aflaţi în puterea lui, să-i predea regelui cetatea şi castelul Lacul care fierbe şi să înceteze luptele timp de doi ani ; dar, cu toate că această înţelegere era în avantajul regelui, acesta, în marea lui asprime, n-a vrut să se învoiască, pînă ce nu a primit carte de la contele Argamonte, unchiul său, ce rămăsese în ţară, prin care îl înştiinţa că toţi regii din insule se ridicaseră împotriva lui, văzîndu-l prins în acest război, şi îl aleseseră drept căpetenie şi conducător pe regele Arabigo, stăpîn al insulelor Landelor, care era cel mai puternic dintre toţi ; şi că toate acestea le urzise Arcalaus Vrăjitorul, ce umbla personal prin toate insulele, ridicîndu-i, strîngîndu-i laolaltă şi dîndu-le asigurări că nu le va sta nimic în cale şi îşi vor putea împărţi între ei regatul Marii Britanii ; drept pentru care, contele Argamonte îl sfătuia pe rege să lase toate celelalte treburi şi să se întoarcă în regatul său. Aceste veşti l-au făcut pe rege să cadă la învoială, căci vrerea lui ar fi fost să îi prindă pe toţi şi să îi ucidă.

Aşa că, o dată înţelegerea încheiată, regele, însoţit de mulţi gentilomi, a pornit spre cetate, unde a găsit porţile deschise, şi, de aici, la castel ; don Galvanes, cu cavalerii ce se aflau cu el şi Madasima, cu lacrimile curgîndu-i şiroaie pe frumoşii-i obraji, s-au apropiat de rege şi înmînîndu-i cheile cetăţii, i-au spus : „Seniore, faceţi cu ele ce vă poftеşte inima“. Regele le-a luat şi i le-a dat lui

Brandoibas. Galaor s-a apropiat de rege şi i-a spus : „Stăpîne, fiţi cumpătat şi milostiv, căci aşa se cuvine ; şi dacă socotiţi că v-am slujit, amintiţi-vă, acum, de asta". „Don Galaor — a răspuns regele —, dacă aş socoti serviciile ce mi le-aţi adus, n-aş găsi răsplată pentru ele, chiar de aş preţui de o mie de ori mai mult decît preţuiesc, şi orice aş face acum, aici, tot n-aş putea să-mi plătesc datoriile faţă de domnia voastră". Apoi i-a spus lui don Galvanes : „Acest ţinut pe care mi l-aţi luat cu forţa, împotriva voinţei mele şi, cu forţa l-am redobîndit, vreau, de bună voie, pentru meritele voastre, pentru bunătatea Madasimei şi la rugămintea fierbinte a lui don Galaor, să fie al vostru, iar eu să vă rămîn suzeran şi domnia voastră în slujba mea, iar urmaşii voştri să fie stăpîni peste aceste pămînturi". „Seniore — a spus don Galvanes —, de vreme ce soarta nu mi-a îngăduit să am parte de ceea ce îmi doream pe calea voită de inima mea, căci socoteam că am făcut tot ce trebuia să fac, fără să greşesc defel, îmi primesc, acum, răsplata cu condiţia ca atîta vreme cît voi stăpîni acest ţinut, să fiu vasalul vostru, iar dacă inima mea va dori altminteri, vă cer ca, înapoindu-vă ţinutul, să fiu liber să fac ceea ce voiesc". Cavalerii regelui ce se aflau de faţă i-au sărutat acestuia mîna pentru bunătatea sa, iar don Galvanes şi Madasima i s-au închinat ca vasali. Încheindu-se, deci, acest război, regele Lisuarte a hotărît să se întoarcă de-ndată în regatul său, şi aşa a şi făcut, căci, după ce s-a odihnit acolo cincisprezece zile, în care atît el cît şi ceilalţi, ce erau răniţi, s-au întremat, luîndu-l cu sine pe don Galaor şi pe cei ce voiseră să vină cu el, a pornit pe mare cu flota sa şi a ajuns în regatul său, unde a aflat veşti despre cei şapte regi ce se ridicaseră împotriva lui şi, cu toate că asta îl îngrijora foarte, n-a lăsat să se vadă nimic, ba dimpotrivă, dădea de înţeles că socoteşte acest lucru un fleac ; coborînd de pe corabie s-a dus în cetatea unde îl aştepta regina, ce l-a primit cu acea adevărată dragoste pe care i-o purta ; aici, aflînd că veştile sînt sigure şi că regii aceia porniseră împotriva lui, în vreme ce se odihnea şi se bucura că se află cu regina, cu fiica sa şi cu toţi cavalerii săi, pregătea toate cîte făceau trebuinţă în aşteptarea acestei înfruntări.

CAPITOLUL LXVIII

Care povesteşte cum au rămas în Gaula Amadis şi don Bruneo, şi don Bruneo era foarte bucuros, iar Amadis trist, şi cum don Bruneo s-a hotărît să se despartă de Amadis şi să pornească în căutare de aventuri, iar Amadis, tatăl său, regele Perion, şi Florestan au hotărît să-i vină în ajutor regelui Lisuarte

După ce regele Cildadan şi don Galaor au plecat din Gaula, aici au rămas Amadis şi don Bruneo de Bonamar ; dar cu toate că se iubeau din inimă, îşi duceau traiul foarte deosebit unul de celălalt, pentru că don Bruneo, aflîndu-se împreună cu doamna sa, Melicia, şi putînd sta de vorbă cu ea, alungase şi îndepărtase din mintea sa toate celelalte lucruri de pe lume ; în schimb, Amadis, fiind departe de doamna sa, Oriana, fără vreo speranţă de-a o putea vedea, fiece lucru pentru el nu era decît prilej de mare întristare şi dor ; şi aşa s-a făcut că, într-o zi, călărind pe ţărmul mării însoţit doar de Gandalin, s-a căţărat pe nişte stînci să vadă de nu se zăreşte vreo corabie sosind dinspre Marea Britanie şi, astfel, să afle veşti din ţara unde se afla stăpîna sa ; şi după ce stătuse o vreme acolo, numai ce a zărit apropiindu-se o corabie din direcţia dorită ; şi de cum a intrat corabia în port, Amadis i-a spus lui Gandalin : „Du-te să afli veşti de la noii veniţi şi ţine-le bine minte, ca să mi le poţi povesti“ ; asta o făcuse mai mult ca să se poată gîndi în voie la doamna lui, decît din altă pricină, căci Gandalin întotdeauna îl tulbura ; şi de cum a plecat acesta, a descălecat, şi-a priponit calul de crengile unui copac şi s-a aşezat pe o stîncă, să privească mai bine spre Marea Britanie ; şi, pe cînd stătea aşa, amintindu-şi de bucuriile şi desfătările de care avusese parte în acea ţară împreună cu doamna şi stăpîna sa, făcînd tot ceea ce îi poruncea aceasta, la gîndul că toate acestea sînt aşa de îndepărtate şi speranţa de-a le redobîndi atît de mică,

a fost cuprins de o mare mîhnire şi nu mai privea decît în pămînt, iar din ochi lacrimile îi curgeau şiroaie.

Gandalin s-a dus în port şi, privindu-i pe cei ce sosiseră, l-a văzut printre ei pe Durin, fratele domnişoarei din Danemarca ; acesta a coborît repede şi trăgîndu-se deoparte, s-au îmbrăţişat îndelung amîndoi, pentru că ţineau unul la altul, şi Gandalin, luîndu-l cu el, l-a dus la Amadis ; dar, ajunşi în apropiere de locul unde se afla acesta, au văzut o arătare ca un diavol uriaş, stînd cu spatele spre ei, care, cumpănind în mînă o suliţă, a aruncat-o cu forţă asupra lui Amadis ; suliţa i-a trecut pe deasupra capului şi lovitura a dat greş datorită strigătelor lui Gandalin ; Amadis, trezindu-se din gîndurile lui, a văzut că diavolul azvîrle altă suliţă ; el, însă, făcînd un salt, s-a ferit de lovitură şi, punînd mîna pe spadă, a pornit spre el să-l pălească, dar diavolul fugea atît de repede că nu se afla nimeni să-l ajungă din urmă. Şi, apropiindu-se de calul lui Amadis, l-a încălecat şi a strigat ascuţit : „Ah, Amadis, duşmane ! Eu sînt Andandona, urieşiţa de pe Insula Tristă, şi dacă, acum, n-am sfîrşit ceea ce doream, va veni ea vremea răzbunării mele“. Amadis, care voia să o urmărească pe calul lui Gandalin, văzînd că e femeie, a renunţat şi i-a spus lui Gandalin : „Încalecă-ţi calul şi dacă poţi să-i retezi capul diavolului aceluia, mare bine ai face“. Gandalin a încălecat şi a pornit în cea mai mare goană în urma ei, iar Amadis, văzîndu-l pe Durin, l-a îmbrăţişat cu multă bucurie, căci era sigur că îi aduce veşti de la doamna sa. Conducîndu-l spre stînca unde stătuse mai înainte, l-a întrebat pentru ce a venit. Durin i-a dat o scrisoare de la Oriana, ce îl împuternicea ca sol al ei, şi Amadis i-a zis : „Acum, spune-mi ce trebuie să-mi spui“. El a spus : „Stăpîne, prietena voastră este sănătoasă, vă trimite multe salutări şi vă roagă să nu fiţi trist, ci să vă mîngîiaţi ca şi ea cu gîndul că Dumnezeu va aduce vremuri mai bune ; şi vă înştiinţează că a născut un fecior, pe care, sora mea şi eu, i l-am dus Adalasei, stareţa de la Miraflores, să îl crească, ea ştiind că e copilul sorei mele (dar nu i-a spus cum îl pierduseră). Şi vă mai roagă ca, în numele marii iubiri pe care v-o poartă, să nu plecaţi de aici fără încuviinţarea ei“. Amadis s-a bucurat de veştile despre doamna sa şi copil, dar nu i-a fost pe plac porunca

de a nu pleca de-acolo, pentru că, în felul acesta, oamenii aveau să-l bîrfească şi cinstea lui să fie ştirbită ; dar, cu toate acestea, nu voia să-i încalce porunca. Şi stînd el acolo o vreme, cît i-a povestit Durin noutăţile, l-a văzut venind pe Gandalin, ce pornise în urma diavolului şi, acum, se înapoia cu armăsarul lui Amadis şi capul Andandonei spînzurat de pieptarul calului, de pletele ei lungi şi cărunte, ceea ce mare plăcere le-a făcut lui Amadis şi lui Durin ; Amadis l-a întrebat cum o ucisese, iar el i-a răspuns că, pe cînd o urmărea să o prindă, cum ea a vrut să descalece de pe cal ca să se urce pe o corabie cu pînzele ridicate, din pricina grabei, calul s-a cabrat şi a prins-o sub el, frîngîndu-i oasele, iar el a sosit şi a lovit-o, pînă ce urieşiţa a rămas lată la pămînt şi, atunci, i-a tăiat capul.

Amadis a încălecat de-ndată şi a pornit spre cetate, poruncind să-i fie dus lui don Bruneo capul Andandonei, ca să-l vadă, şi apoi i-a spus lui Durin : „Prietene, întoarce-te la stăpîna mea şi spune-i că îi sărut mîinile pentru scrisoarea trimisă şi pentru solia adusă de tine, că o rog să fie bună şi să aibă milă de cinstea mea, să nu mă lase multă vreme să lîncezesc aici, căci, cum nu pot să-i încalc porunca, cei ce mă vor vedea lenevind atît de mult, neştiind cauza, o vor pune pe seama laşităţii şi lipsei de curaj, şi cum faima se dobîndeşte foarte anevoios, şi cum printr-o scurtă uitare şi un neînsemnat necaz, marea glorie şi faima pe care m-am străduit să le dobîndesc pînă acum, în numele ei, pot fi ştirbite, dacă vor fi întunecate multă vreme ; şi fiind toţi oamenii, de felul lor, mai înclinaţi să lovească în faptele bune decît să le fie avocaţi, cu limbile lor ascuţite, foarte curînd, această glorie şi acest renume vor fi atît de ştirbite şi acoperite de dezonoare, încît şi moartea ar fi mai bine venită“. După aceasta, Durin s-a întors de unde venise ; don Bruneo de Bonamar, fiind mult mai înzdrăvenit de pe urma rănii sale trupeşti, dar mai greu bolnav sufleteşte, căci o vedea pe doamna şi stăpîna sa, Melicia, foarte des, şi din pricina asta dureri şi mai mari îi sfîşiau inima, chibzuind că nu putea să-şi împlinească dorinţele fără multă trudă şi mari primejdii, săvîrşind astfel de fapte încît, datorită deosebitului său curaj, să fie dorit şi iubit de o doamnă de neam aşa de mare, a hotărît să se lipsească de marea lui plăcere de a se afla

acolo, pentru a urma calea prin care ar fi putut dobîndi ceea ce îşi dorea cel mai mult ; şi, fiind, acum, în stare să îmbrace armura, pe cînd se afla în codru cu Amadis, care nu făcea nimic alta decît să vîneze, i-a spus : „Domnule, puţinii mei ani şi puţina glorie ce am dobîndit-o, îmi cer să renunţ la această viaţă tihnită pentru o alta, în care să mă bucur de mai multă cinstire şi slavă, şi, dacă domnia voastră vă simţiţi chemat să porniţi în căutarea unor aventuri, vă voi însoţi, iar de nu, vă cer îngăduinţa ca mîine să pornesc la drum".

Auzind aceasta, Amadis a fost cuprins de o mare mîhnire, căci dorea din toată inima să plece, dar nu o putea face fiindcă îl oprise doamna sa, aşa că a spus : „Don Bruneo, aş dori să vă ţin tovărăşie, pentru că, în felul acesta, aş putea dobîndi multă cinste, dar mă opreşte porunca tatălui meu, care mi-a spus că are nevoie de mine pentru ocrotirea unor ţinuturi ale sale, aşa că, deocamdată, nu pot face alta decît să mă rog lui Dumnezeu să vă apere". Seara, cînd s-au întors în cetate, don Bruneo a stat de vorbă cu Melicia şi ea i-a spus că ar vrea să se mărite cu el, cu îngăduinţa regelui, tatăl ei, şi a reginei. Don Bruneo şi-a luat rămas bun de la ea, precum şi de la rege şi regină, arătîndu-şi adînca recunoştinţă pentru binele pe care i-l făcuseră şi spunîndu-le că va fi întotdeauna în slujba lor ; apoi, s-a dus să se culce şi, în zorii zilei următoare, după ce a ascultat liturghia, în armură, călare, însoţit de rege şi de Amadis, luîndu-şi rămas bun cu multă smerenie de la el, a pornit la drum, lăsîndu-se călăuzit de soartă ; şi multe şi neobişnuite fapte de arme a săvîrşit, ce mult timp ne-ar lua să le povestim, aşa că, acum, nu vom vorbi despre el pînă la vremea potrivită. Amadis a rămas în Gaula, cum aţi auzit, timp de treisprezece luni şi jumătate, vreme în care regele Lisuarte asedia castelul Lacul care fierbe, mergînd la vînătoare în păduri, căci era înclinat spre asta mai mult decît spre altele, şi, în acest răstimp, marea lui faimă şi vitejie erau date uitării şi făcute de ocară de toată lumea care, binecuvîntîndu-i pe alţi cavaleri ce săvîrşeau fapte de arme, îl blestema pe el, spunînd că renunţase, la cea mai potrivită vîrstă, la ceea ce îi dăruise Dumnezeu cu prisosinţă,

mai presus decît tuturor celorlalţi ; şi mai cu osebire făceau asta doamnele şi domnişoarele care, venind la el să-i ceară ajutorul împotriva celor ce le nedreptăţiseră şi le făcuseră rău, găsindu-l, altfel decît de obicei, trîmbiţau în cele patru vînturi, mînioase foarte, jignirea ce le fusese adusă ; şi, în ciuda faptului că toate aceste vorbe sau cea mai mare parte îi ajungeau la urechi şi socotea asta o mare nenorocire pentru el, nici pentru alte lucruri mai grave n-ar fi îndrăznit să nesocotească ori să încalce porunca stăpînei sale. Şi toată vremea asta, cum aţi auzit, a fost defăimat şi ocărît de toţi, aşteptînd porunca doamnei şi stăpînei sale, pînă cînd regele Arabigo şi ceilalţi şase regi, cu toţi oamenii lor, s-au strîns în peninsula Leonida, ca să treacă în Marea Britanie, iar Arcalaus Vrăjitorul îi îmboldea cu multă sîrguinţă, dîndu-le asigurări că, de cum vor ajunge acolo, vor fi stăpîni pe regat, şi spunîndu-le mulţime de alte poveşti, ca să nu se răzgîndească ; regele Lisuarte strîngea cîţi mai mulţi oameni cu putinţă ca să îi înfrunte ; şi cu toate că, datorită inimii viteze şi marii sale înţelepciuni, el nu se arăta îngrijorat de această bătălie, nu acelaşi lucru îl făcea regina, ba dimpotrivă, foarte neliniştită, le spunea tuturor ce mare pierdere e pentru rege plecarea lui Amadis şi a celor din neamul lui, căci dacă aceştia ar fi fost acolo, nu le-ar fi păsat de ceea ce ar fi putut face vrăjmaşii. Cavalerii din Insula Mongaza ce fuseseră înfrînţi de rege, deşi nu îi voiau binele, văzînd că don Galaor este de partea lui şi că don Brian de Monjaste sosea în ajutorul lui, la porunca regelui Ladasan al Spaniei cu două mii de cavaleri, al căror căpetenie urma să fie regele, şi cum don Galvanes, fiindu-i vasal, trebuia să îl urmeze, au hotărît să îi vină în ajutor în această bătălie, unde mari primejdii îi aşteptau ; printre aceştia se numărau don Cuadragante, Listoran de la Turnul Alb, Ymosil de Burgundia şi Madancil de la Puntea de Argint, precum şi alţi tovarăşi de-ai lor, care au rămas din prietenie pentru ei. Toţi îşi dădeau silinţa să-şi pregătească armele, caii şi toate cele de trebuinţă, aşteptînd ca regii răzvrătiţi să părăsească peninsula şi regele Lisuarte să pornească împotriva lor. Mabilia a stat de vorbă, într-o zi, cu Oriana, spunîndu-i că nu e bine să nu ia o hotărîre în legătură cu ceea ce ar trebui să facă Amadis, căci, dacă întîmplarea ar face

să fie împotriva tatălui ei, primejdia va fi mai mare pentru ei fiindcă, de va fi învins tatăl ei, pe lîngă marea pagubă pe care o va suferi prin pierderea regatului ce ar urma să fie al ei, după cît de viteaz este regele, cu siguranță că ar pieri în luptă, după cum, la fel s-ar întîmpla cu Amadis, dacă ar fi învinsă tabăra lui. Oriana, dîndu-și seama de adevărul spuselor Mabiliei, a hotărît să îi scrie lui Amadis să nu lupte împotriva tatălui ei în acea bătălie, dar că îi îngăduie să plece în altă parte, unde dorește, ori să rămînă în Gaula dacă îi face plăcere. Această scrisoare a fost ascunsă în alta, scrisă de Mabilia, și încredințată unei domnișoare ce venise la curte cu daruri din partea reginei Elisena pentru Oriana și Mabilia ; aceasta, după ce a plecat de acolo, s-a oprit în Gaula și i-a dat scrisoarea lui Amadis care, după ce a citit-o a fost atît de bucuros, cum nu se mai poate, ca un om ce iese din întuneric la lumină. Dar a fost pus în grea cumpănă, neștiind ce hotărîre să ia și cum să facă, pentru că, după voia lui, nu îi venea să lupte alături de regele Lisuarte, iar împotriva lui nu puteą lupta, pentru că îl oprise stăpîna sa, așa că era tare nehotărît, neștiind ce să facă ; apoi s-a dus la tatăl său, regele cu cel mai vesel chip pe care îl avusese vreodată, și, tăifăsuind, amîndoi, s-au așezat la umbra unor ulmi, într-o piațetă aflată aproape de țărmul mării ; aici au vorbit despre una și alta, dar mai cu seamă despre veștile sosite din Marea Britanie despre răzvrătirea regilor porniți cu armată numeroasă împotriva regelui Lisuarte. Și pe cînd stăteau ei acolo, cum ați auzit, regele Perion și Amadis au văzut venind un cavaler vlăguit și ostenit, cu scutul purtat de un scutier atît de sfîrtecat în multe locuri, că herbul și deviza nu se mai vedeau, iar armura cavalerului era ruptă și atît de stricată că puțin îl mai putea apăra. Cavalerul era înalt și părea bine legat ; cei doi s-au ridicat de unde stăteau și i-au ieșit în întîmpinare, pentru a-l cinsti cum se cuvine, ca pe un cavaler în căutarea aventurilor ; și cînd s-a apropiat mai mult, Amadis și-a dat seama că e fratele lui, don Florestan, și i-a spus regelui : „Domnule, iată-l pe cel mai viteaz cavaler din cîți cunosc, după don Galaor, și aflați că e don Florestan, fiul vostru". Regele s-a bucurat foarte, pentru că nu îl văzuse niciodată, dar auzise de ma-

rea lui faimă și s-a grăbit spre el, dar don Florestan a ajuns în fața lui, a descălecat și îngenunchind, a vrut să-i sărute picioarele, dar regele l-a ridicat de jos, i-a întins mîna și l-a sărutat pe gură. Apoi, l-au condus la palat și au poruncit să i se scoată armura și să fie spălat pe față și pe mîini, iar Amadis i-a dat să îmbrace niște straie de-ale sale foarte bogate și frumos cusute, pe care nu le pusese pînă atunci, și cum don Florestan era înalt și bine făcut, frumos la chip, arăta atît de bine că puțini erau cei ce-i puteau sta deopotrivă. Așa l-au înfățișat reginei, care, împreună cu fiica ei, Melicia, l-au primit cu aceeași dragoste cu care l-ar fi primit pe oricare dintre frații săi, căci nu-l socoteau cu nimic mai prejos după faptele de arme săvîrșite de el și de care auziseră ; și vorbind cu el despre unele dintre acestea, don Florestan le-a răspuns ca un cavaler înțelept și bine educat. Apoi, cum sosea din Marea Britanie, l-au întrebat ce e cu regii din peninsulă care se răzvrătiseră și ridicaseră armata. Don Florestan le-a răspuns : „Acest lucru îl știu foarte bine și, credeți-mă, domnilor, că forța acelor regi este atît de mare și au oameni atît de deosebiți si de puternici, încît cred că regele Lisuarte nu-și va putea apăra regatul și viața, lucru ce nu trebuie să ne mîhnească prea tare, după cele ce s-au întîmplat". „Fiule, don Florestan — a spus regele —, eu socotesc că regele Lisuarte, din cîte mi s-a spus despre el în această împrejurare, atît în privința curajului său, cît și al celorlalte purtări alese ce se cuvine să le aibă un rege, va sfîrși această bătălie acoperit de mai multă glorie decît în celelalte, și chiar de s-ar întîmpla altminteri, nu trebuie să ne bucurăm de asta, pentru că nici un rege nu trebuie să se bucure de nimicirea altui rege, dacă nu îl nimicește el însuși, datorită unor cauze drepte ce l-au silit să o facă". Și au mai stat o vreme împreună, pînă ce regele s-a retras în odaia sa, iar Amadis cu Florestan în încăperea primului ; cînd au rămas singuri, Florestan a spus : „Domnule, v-am căutat ca să vă spun un lucru pe care l-am auzit peste tot pe unde am umblat, ce tare mi-a îndurerat sufletul, dar să nu vă mîhniți cînd îl veți auzi". „Frate — a răspuns Amadis —, orice lucru spus de domnia voastră

îl ascult cu plăcere, iar de este ceva ce se cuvine pedepsit, voi face așa cum mă sfătuiți". Don Florestan a spus : „Să știți, domnule, că toată lumea vă bîrfește și vă batjocorește onoarea, zicînd că din răutate ați lepădat armura și ați renunțat la viața pentru care ați fost înzestrat în mod deosebit de la naștere, mai presus decît toți ceilalți". Amadis i-a răspuns rîzînd : „Lumea gîndește ce nu trebuie despre mine, dar de acum înainte va fi altfel și altfel va vorbi".

Ziua aceea a trecut cu multă veselie, datorită sosirii cavalerului, pe care mulți au venit să îl vadă și să i se închine. Cînd s-a făcut noapte, s-au culcat în paturi bogate, dar Amadis nu putea să doarmă, gîndindu-se la două lucruri. Primul, ca în acel an să săvîrșească asemenea fapte de arme, încît acestea să spele tot ceea ce se spusese despre el. Al doilea, ce să facă în legătură cu bătălia așteptată, căci pe cît de însemnată avea să fie, nu putea să nu ia parte la ea fără să nu se acopere de o mare rușine ; dar nu putea lupta împotriva regelui Lisuarte pentru că îl oprea doamna sa, iar să lupte alături de acesta, îl oprea rațiunea, pentru că fusese nerecunoscător cu el și le făcuse rău celor din neamul său ; în cele din urmă, însă, s-a hotărît să lupte alături de regele Lisuarte, din două motive : unul, pentru că oamenii regelui erau mult mai puțini decît vrăjmașii, și celălalt, pentru că, dacă ar fi fost învins, ar fi pierdut regatul ce urma să fie al stăpînei sale, Oriana.

A doua zi de dimineață, Amadis l-a luat pe Florestan și s-au dus în odaia tatălui lor, regele ; și poruncindu-le tuturor să iasă, a spus : „Domnule, în noaptea asta am vegheat, cu gîndul la bătălia ce se pregătește între regii din insule și regele Lisuarte ; și cum va fi o bătălie de seamă, toți cei ce poartă arme trebuie să ia parte la o faptă atît de mare, fie într-o tabără, fie în alta ; iar eu, fiindcă am stat atîta vreme fără să fac nimic, și astfel mi-am cîștigat un renume foarte prost, cum bine știți, frate, ca să pun capăt frămîntărilor mele, am hotărît să iau parte la bătălie, alături de regele Lisuarte, nu pentru că țin la el, ci din alte două pricini pe care le veți auzi chiar acum. Prima, pentru că are oameni mai puțini și, deci, orice bărbat viteaz trebuie să îl ajute, și a doua, pentru că am de gînd

să-mi las viaţa acolo ori să săvîrşesc fapte mai mari decît tot ceea ce am făptuit pînă acum ; iar de aş lupta împotriva regelui Lisuarte, alături de care se află Galaor, don Cuadragante şi Brian de Monjaste, şi fiecare dintre ei, după cît de mare le este vitejia, va avea acelaşi gînd ca mine, neputînd să nu se înfrunte cu mine, din toate acestea n-ar ieşi altceva decît moartea lor, ori a mea ; dar voi pleca acolo pe ascuns şi voi face totul să nu se ştie că iau parte la luptă". Regele i-a răspuns : „Fiule, eu sînt prietenul celor viteji şi, ştiu că regele de care vorbiţi este unul dintre ei, iar dorinţa mea a fost întotdeauna să îl cinstesc şi să îl ajut cînd îmi va sta în putinţă, şi dacă, acum, n-am făcut-o, a fost din pricina neînţelegerilor avute de voi şi prietenii voştri cu el ; dar, dacă aceasta e intenţia voastră, vreau să-i vin şi eu în ajutor şi să văd ce se va petrece acolo. Imi pare rău că timpul e scurt şi nu voi putea strînge cîţi oameni aş fi voit, dar vom pleca cu cîţi oameni vom avea". Auzind aceste vorbe, don Florestan a rămas o vreme gînditor şi, apoi, a spus : „Domnule, amintindu-mi de cruzimea acestui rege, ce ne-ar fi lăsat să murim pe cîmpul de luptă, dacă n-ar fi fost don Galaor, şi de duşmănia pe care ne-o poartă fără nici o pricină, nimic pe lume nu m-ar fi îndemnat, în sufletul meu, să îl ajut ; dar două lucruri care îmi vin în minte acum, m-au făcut să-mi schimb gîndul. Unul este că domniile voastre, pe care trebuie să vă slujesc, doriţi să-i veniţi în ajutor, iar celălalt este că, atunci cînd don Galvanes a negociat cu regele predarea Insulei Mongaza, s-a hotărît să nu ne mai luptăm cu el vreme de doi ani, aşa că, de vreme ce nu îl pot sluji pe don Galvanes, îl voi sluji pe rege, în pofida voinţei mele. Aşa că vreau să merg împreună cu domniile voastre, căci sufletul meu ar fi cuprins de o veşnică amărăciune dacă această bătălie ar avea loc fără ca eu să iau parte la ea, într-o tabără ori alta".

Amadis a fost foarte bucuros că toate se petreceau după voia lui si i-a spus regelui : „Seniore, persoana voastră valorează cît foarte mulţi oameni, iar noi vă vom sluji, aşa că nu ne mai rămîne decît să hotărîm cum să pornim într-acolo pe ascuns, cu arme însemnate şi cunoscute de noi după care să ne recunoaştem şi să ne putem ajuta, căci dacă luaţi mai mulţi oameni ar fi cu ne-

putinţă să păstrăm taina plecării noastre". „Dacă aşa credeţi — a răspuns regele —, să mergem în sala de arme şi să le luăm pe cele mai vechi şi mai vestite pe care le vom găsi". Şi, ieşind din încăpere, au trecut printr-o curte interioară unde creşteau cîţiva copaci ; cînd au ajuns la umbra acestora, au văzut apropiindu-se o domnişoară îmbrăcată în straie bogate, pe un cal foarte mîndru, urmată de trei scutieri şi un cal de povară cu un balot pe spinare. După ce scutierii au ajutat-o să descalece, domnişoara s-a apropiat de rege şi i-a salutat pe toţi ; regele a primit-o foarte bine şi a întrebat-o : „Domnişoară, vreţi s-o vedeţi pe regină ?" „Nu — a răspuns ea —, pe domnia voastră şi pe aceşti doi cavaleri ; vin din partea stăpînei Insulei Neaflate şi vă aduc nişte daruri, aşa că, porunciţi să plece toată lumea şi vi le voi arăta". Regele a dat poruncă tuturor celor aflaţi acolo să plece.

Domnişoara i-a pus pe scutieri să dezlege balotul de pe spatele calului şi a scos din el trei scuturi, cu cîmpul de argint şi balauri aurii, atît de ciudat zugrăviţi, că păreau vii ; marginile scuturilor erau din aur fin, bătute cu nestemate. Apoi a scos trei flamuri, lucrate la fel ca scuturile, şi trei coifuri diferite unul de celălalt : unul alb, unul vineţiu şi unul auriu. Pe cel alb, cu un scut şi o flamură i l-a dat regelui Perion, pe cel vineţiu lui don Florestan, şi pe cel auriu lui Amadis, căruia i-a spus : „Seniore Amadis, stăpîna mea vă trimite aceste arme şi vă sfătuieşte să luptaţi cu ele mai bine decît aţi făcut-o de cînd aţi păşit pe acest pămînt". Amadis s-a temut că domnişoara va dezvălui şi pricina purtării sale şi a răspuns : „Domnişoară, spuneţi-i stăpînei voastre că preţuiesc mai mult acest sfat decît armele, deşi sînt frumoase şi de preţ, şi că mă voi strădui din răsputeri să-i împlinesc porunca".

Domnişoara le-a spus : „Domnilor, stăpîna mea vă trimite aceste arme ca, în timpul luptei să vă recunoaşteţi şi să vă ajutaţi la nevoie". „Cum de a ştiut stăpîna voastră — a întrebat regele — că vom lua parte la luptă cînd încă nu ştiam nici noi ?" „Nu ştiu — a răspuns domnişoara —, dar mi-a spus că la ceasul acesta vă voi găsi laolaltă în acest loc şi că aici trebuie să vă înmînez armele."

Regele a poruncit ca domnişoara să fie cspătată cu tcată cinstirea. După ce a mîncat, domnişoara a plecat pe

dată spre Marea Britanie, căci aşa avea poruncă. Amadis, văzîndu-se cu asemenea arme, tare mai zorea plecarea, temîndu-se să nu aibă loc bătălia, fără ca el să ia parte la ea ; tatăl său, regele, ştiind aceasta, a poruncit în taină să se pregătească o corabie pe care, sub pretext că pleacă la vînătoare, într-o noapte, s-au îmbarcat pe la miezul nopţii şi au ajuns cu bine în Marea Britanie, în partea unde aflaseră mai dinainte că se află cei şapte regi ; aici, au intrat într-o pădure deasă, unde slujitorii le-au ridicat un cort, iar ei au trimis un scutier să afle ce fac cei şapte regi, unde se află exact şi cînd avea să fie bătălia ; tot de-aici au trimis şi carte din partea regelui pentru regele Lisuarte şi don Galaor, ca şi cum ar fi trimis-o din Gaula, urmînd ca solul lor să le spună cu vorbe că toţi trei vor rămîne în Gaula şi că îi roagă mult ca după bătălie să le dea veşti despre sănătatea sa ; asta o făcuseră ca să se poată ascunde mai bine.

Scutierul s-a întors a doua zi după masă şi le-a spus că oamenii regilor erau fără număr, că printre ei se aflau unii foarte ciudaţi, şi vorbeau limbi de neînţeles şi că asediaseră un castel al unor domniţe care, cu toate că acel castel era puternic, se aflau la mare ananghie ; le-a mai spus că, umblînd prin tabăra vrăjmaşă, l-a văzut pe Arcalaus Vrăjitorul stînd de vorbă cu doi regi şi zicînd că ar trebui ca bătălia să aibă loc peste şase zile, pentru că era greu de procurat merinde pentru atîta lume. Şi au stat ei în locul acela de popas, cu multă plăcere şi desfătare, vînînd cu arcul păsări, ce veneau să bea apă la un izvor din apropiere, şi chiar cîte un căprior, pînă în a patra zi, cînd a venit celălalt sol şi le-a spus : „Domnilor, don Galaor este sănătos foarte şi plin de curaj, astfel încît, toţi se simt mai viteji alături de el, iar cînd i-am spus solia mea, cum că toţi trei rămîneţi împreună în Gaula, ochii i s-au umplut de lacrimi şi, suspinînd, a zis : «Oh, Doamne, dacă aţi vrea să-i aduceţi aici pe toţi trei, să lupte de partea regelui, aşa cum ştiu ei, mi s-ar risipi orice teamă» ; şi, apoi, mi-a zis : «Dacă rămîn în viaţă după această luptă, de îndată le voi trimite vorbă despre mine şi toate cele ce s-au petrecut»“. „Dumnezeu să-l păzească — au spus ei ; şi-acum, povesteşte-ne despre armata regelui Lisuarte“.

„Domnilor — a răspuns el —, regele are oameni foarte buni şi cavaleri foarte vestiţi şi cunoscuţi, dar în comparaţie cu armata vrăjmaşă, se spune că sînt foarte puţini, iar regele va da ochi cu duşmanul chiar în aceste două zile, pentru că vrea să le vină în ajutor domnişoarelor asediate". Şi astfel, regele Lisuarte a sosit acolo cu oamenii săi şi şi-a aşezat tabăra pe un munte, la jumătate de leghe de lunca unde se aflau duşmanii săi, aşa că se vedeau unii pe alţii ; şi, cu toate că armata celor şapte regi era cam de două ori mai numeroasă, au rămas acolo peste noapte, pregătindu-şi armele şi caii pentru a porni la luptă a doua zi. Acum, trebuie să ştiţi că cei şase regi şi alţi mari seniori i-au jurat credinţă, în noaptea aceea, regelui Arabigo, socotindu-l căpetenia lor în acea bătălie şi urmînd să-i asculte poruncile ; el le-a jurat că nu va lua o parte mai mare decît ei din regat, dar voia ca ceilalţi să îi fie vasali ; apoi, au trecut cu toată armata un rîu ce se afla între ei şi regele Lisuarte, ajungînd astfel foarte aproape de el. A doua zi de dimineaţă s-au înarmat cu toţii şi s-au adunat în faţa regelui Arabigo în număr atît de mare şi atît de bine înarmaţi că nu puneau nici un preţ pe duşmanii lor şi toţi spuneau că dacă regele Lisuarte îndrăzneşte să se lupte cu ei, Marea Britanie va fi a lor. Regele Arabigo şi-a împărţit oamenii în nouă grupuri, fiecare de cîte o mie de cavaleri pe care le-a încredinţat regilor şi altor cavaleri şi le-a rînduit foarte apropiate unele de altele ; numai ceata sa număra o mie cinci sute de cavaleri. Regele Lisuarte le-a poruncit lui don Grumedan, don Galaor, don Cuadragante şi lui Angriote de Estravaus să împartă oamenii şi să îi rînduiască după cum aveau să lupte, pentru că aceştia erau tare pricepuţi în treburile războiului ; apoi au coborît povîrnişul muntelui spre cîmpul de luptă şi, cum la ora aceea răsărea soarele, se răsfrîngea în armuri şi armata părea atît de puternică şi de chipeşă, că vrăjmaşii lor, care pînă atunci nu puseseră mare preţ pe ei, acum gîndeau cu totul altfel. Cavalerii de care v-am pomenit şi-au împărţit oamenii în cinci grupuri, primul, comandat de don Brian de Monjaste, cu o mie de cavaleri din Spania, pe care tatăl său îi trimisese regelui Lisuarte. Al doilea grup îl formau regele Cildadan cu oamenii săi şi alţi cavaleri ce îi fuseseră încredinţaţi. Al treilea era condus

de don Galvanes şi de Gavarte, nepotul lui, ce venise mai mult de dragul unchiului său şi al prietenilor aflaţi acolo decît ca să-l slujească pe rege. Al patrulea grup îl comanda Giontes, nepotul regelui, şi era alcătuit din cavaleri viteji. Al cincilea, cu două mii de cavaleri, era condus de regele Lisuarte, care i-a rugat şi le-a poruncit lui don Galaor, don Cuadragante, Angriote de Estravaus, Gavarte de la Valea Temătoare şi Agrimon cel Viteaz să aibă grijă de el şi să îl apere, motiv pentru care nu le dăduse comanda unor grupuri.

Şi aşa cum aţi auzit, în această ordine, au pornit să înainteze pe cîmpul de luptă, foarte încet, unii împotriva celorlalţi. La ceasul acesta, în luncă sosiseră regele Perion şi feciorii săi, Amadis şi Florestan, călare pe nişte armăsari mîndri, purtînd scuturile cu balauri, ce străluceau în soare de-ţi luau ochii, şi porniseră să ajungă exact între unii şi alţii, cumpănindu-şi lăncile ale căror vîrfuri erau atît de lustruite, că scînteiau ca nişte stele ; tatăl mergea între cei doi feciori. Mult i-au mai privit şi unii şi ceilalţi şi bucuroşi i-ar fi vrut fiecare de partea lor, dar nimeni nu ştia pe cine vor să ajute, şi nici nu îi cunoşteau ; ei, văzînd că grupul lui Brian de Monjaste urma să se înfrunte cu duşmanul, au dat pinteni cailor, s-au apropiat de flamura lui Brian de Monjaste şi, pe dată, s-au întors împotriva regelui Targadan, ce pornise împotriva aceluia. Don Brian s-a bucurat de ajutorul primit, deşi nu îi cunoştea ; ei, cînd au văzut că a sosit momentul, s-au năpustit toţi trei în grupul regelui Targadan cu atîta forţă că au băgat spaima în toţi ; în acest iureş, regele Perion l-a izbit pe regele Pedis, dar nu l-a doborît la pămînt şi vîrful lăncii i-a pătruns în piept. Amadis l-a lovit pe Abdasian cel Brav şi, cum armura acestuia n-a rezistat, l-a străpuns cu lancea dintr-o parte în alta şi acesta a căzut mort la pămînt. Don Florestan l-a prăvălit pe Carduel la picioarele calului, cu şaua peste el ; cei trei, cum erau cei mai vestiţi din grup, porniseră în frunte să le ţină piept cavalerilor cu balauri ; aceştia au pus mîna iute pe spade si au dat iama prin acel prim grup, doborînd pe cîţi întîlneau în cale, şi au ajuns la al doilea ; şi cînd s-au trezit în mijlocul celor două grupuri, atunci să fi văzut ce minuni de neînchipuit

făptuiau cu spadele că nu puteau ajunge la ei nici unii, nici alţii, iar la picioarele cailor lor erau peste zece cavaleri doborîţi ; în cele din urmă, însă, vrăjmaşii văzînd că nu sînt decît trei, s-au aruncat asupra lor din toate părţile, dîndu-le lovituri grele, aşa că se simţea nevoia să fie ajutaţi de don Brian de Monjaste, care a sosit de-ndată cu spaniolii săi, oameni puternici şi bine înfipţi în şei, ce au năvălit ca o vijelie, doborînd şi ucigînd vrăjmaşii, dar murind şi căzînd la pămînt şi dintre ai lor ; şi, astfel, cavalerii cu balauri au fost salvaţi, iar vrăjmaşii atît de risipiţi, încît au trecut de cele două grupuri şi au ajuns la al treilea ; aici încleştarea a fost crîncenă şi primejdia mare pentru toţi şi mulţi cavaleri au murit din amîndouă taberele ; dar isprăvile regelui Perion şi ale feciorilor săi nici nu se pot povesti. Vălmăşeala era atît de mare, încît regele Arabigo se temea că însăşi oamenii lui, care se retrăgeau, îi vor face şi pe ceilalţi să o ia la fugă ; aşa că l-a strigat din răsputeri pe Arcalaus să poruncească tuturor grupurilor să atace deodată ; şi astfel, toţi au pornit la atac deodată, împreună cu regele Arabigo ; dar aproape pe dată a făcut acelaşi lucru şi regele Lisuarte. Aşa că toţi s-au luptat de-a valma, iar loviturile erau atît de multe, strigătele şi tropotul cailor atît de puternice că se cutremura pămîntul şi răsunau văile. La vremea aceasta, regele Perion care, plin de curaj, se afla printre cei din frunte, a dat un iureş atît de neaşteptat printre duşmani, de maimai să-şi piardă viaţa ; dar, pe loc, i-au venit în ajutor fiii săi, şi mulţi dintre cei ce îl atacaseră şi-au pierdut viaţa, iar domnişoarele, aflate în turnul castelului, strigau : „Curaj, cavaleri, că cel cu coiful alb e cel mai viteaz !“ ; dar în această încleştare, calul lui Amadis a fost ucis şi s-a prăbuşit cu el în cea mai mare învălmăşeală, iar cei ai tatălui şi fratelui său, răniţi grav ; astfel că, văzîndu-l pe Amadis pe jos, în mare primejdie, au descălecat şi ei şi s-au strîns lîngă el. Şi ş-au adunat o grămadă de cavaleri în jurul lor, unii ca să-i omoare, alţii ca să le vină în ajutor, dar primejdia era mare pentru ei, şi de n-ar fi fost loviturile puternice şi nemiloase pe care le dădeau, astfel că nimeni nu îndrăznea să se apropie de ei, ar fi fost ucişi ; cum regele Lisuarte colinda cîmpul de luptă de la un capăt la

altul, cu cei şapte însoţitori ai săi, de care v-am vorbit, i-a văzut pe cavalerii cu balauri în încleştarea aceea năprasnică şi le-a spus lui don Galaor şi celorlalţi : „Acum, bunii mei prieteni, arătaţi-vă vitejia şi să-i ajutăm pe cei ce ne ajută atît de bine“. „Atunci, pe ei !“, a strigat don Galaor. Şi dînd pinteni cailor, au pătruns în mijlocul acelei nemaipomenite învălmăşeli, pînă au ajuns la flamura regelui Arabigo, ce strriga îmbărbătîndu-şi oamenii ; regele Lisuarte înainta atît de curajos cu minunata lui spadă în mînă şi împărţea atît de multe lovituri ucigătoare, că toţi se speriau văzîndu-l, iar apărătorii săi de-abia îl puteau urma ; şi în ciuda nenumăratelor lovituri pe care i le dădeau duşmanii, n-au putut să-l împiedice să nu ajungă la flamură şi să n-o smulgă cu forţa din mîinile celui ce o purta ; apoi, azvîrlind-o la picioarele cailor, a prins să strige din răsputeri : „Clarence ! Clarence ! Eu sînt, regele Lisuarte !“, căci, aşa cum v-am spus, Clarence era numele casei sale ; şi atîta s-a luptat şi a rămas în mijlocul duşmanilor, încît aceştia i-au ucis calul şi el a căzut pe jos, lovindu-se foarte rău ; apărătorii săi nu au izbutit să-l urce pe alt cal, dar, în scurt timp, au sosit Angriote, Agrimon cel Viteaz şi Landin de Fajarque ; Angriote a descălecat şi regele a fost urcat de cei ce îl apărau pe calul acestuia, în ciuda duşmanilor ; şi cu toate că era grav rănit şi tare zdrobit de căzătură, regele nu s-a mişcat de acolo pînă ce Agrimon şi Landin de Fajarque nu i-au adus lui Angriote un cal dintre cei aflaţi pe cîmpul de luptă la porunca regelui, ca să le fie de ajutor. La vremea cînd se întîmplau acestea, tot greul bătăliei şi al înfruntării îl purtau don Galaor şi don Cuadragante, ce şi-au arătat, aici, cu prisosinţă vitejia, dînd şi primind lovituri de moarte ; şi să ştiţi că de n-ar fi fost ei să-i nimicească pe duşmani, regele Lisuarte şi cei ce se aflau cu el, pe jos, ar fi fost în mare primejdie ; astfel că domnişoarele din turn strigau că cei doi cavaleri cu flori pe blazon se luptă cel mai bine ; dar, cu toate acestea, la vremea aceea, oamenii regelui Arabigo înaintau şi cîştigaseră teren nu glumă, şi cauza principală a fost că le-au venit ca întăriri doi cavaleri atît de iscusiţi în fapte de arme şi atît de viteji, încît socoteau că îi vor învinge pe ceilalţi cu ajuto-

rul lor, gîndind că în tabăra regelui Lisuarte nu se află cavaler să le țină piept ; unul se numea Brontajar Danfania, iar celălalt Argomades din Insula Fugară. Acesta avea ca herb un cîmp verde semănat cu porumbei albi, iar Brontajar, avea pe scut clopoței aurii și roșii ; în mijlocul mulțimii păreau atît de înalți, că li se vedeau coifurile și umerii pe deasupra tuturor celorlalți ; iar cînd au izbit cu lăncile, n-a mai rămas cavaler potrivnic în șa, și după ce și le-au frînt, au pus mîna pe niște spade uriașe și nemaivăzute. Ce să vă mai spun ? Asemenea lovituri dădeau cu ele, că aproape nu mai aveau pe cine să păleasscă, atît de cumplit îi nimiceau pe toți cîți li se împotriveau ; și înaintau tot așa, eliberînd cîmpul de luptă, iar domnișoarele din turn strigau : „Cavaleri, nu fugiți, că sînt oameni, nu diavoli !“ Dar cei din tabăra celor doi au prins să răcnească : „Regele Lisuarte e învins !“ Cînd regele a auzit aceasta, a prins să-și îmbărbăteze oamenii, spunînd : „Voi rămîne neclintit, mort sau învingător, pentru ca regatul Marii Britanii să nu piară“. Aproape toți s-au strîns în jurul lui, căci multă nevoie avea. Amadis își luase alt cal, foarte zdravăn și odihnit, și aștepta să încalece și taică-su ; și cînd a auzit acele strigăte, cum că regele Lisuarte e învins, i-a spus lui don Florestan, care era călare : „Ce-nseamnă asta ? De ce urlă mizerabilii aceia ?“ El i-a răspuns : „Nu-i vedeți pe acei doi cavaleri, cei mai puternici și mai viteji din cîți s-au întîlnit vreodată, ce nimicesc și distrug tot ce întîlnesc în cale și care, deși nu s-au arătat pînă acum, prin isprăvile lor, îi duc spre victorie pe cei din tabăra cealaltă ?“ Amadis și-a ridicat privirea și l-a văzut venind spre locul unde se afla el pe Brontajar Danfania, lovindu-i și doborîndu-i cu spada pe cavalerii potrivnici ; uneori, își lăsa spada să atîrne de un lanț de care o avea agățată, și îi cuprindea în brațe pe cavalerii pe care îi întîlnea, nelăsînd pe nici unul în șa, astfel că toți se îndepărtau de el în goană. „Apără-mă și păzește-mă, Sfîntă Fecioară Maria ! — a spus Amadis ; cine să fie acești cavaleri ?“ Și a luat o lance pe care i-a dat-o scutierul ce îi ținea calul, și, cu gîndul la marea nenorocire ce ar lovi-o pe Oriana dacă tatăl ei ar pierde bătălia, s-a îndreptat în șa, spunîndu-i lui don Florestan : „Aveți grijă de tatăl nostru“. În vremea aceasta, Bronta-

jar se apropiase mai mult şi l-a văzut pe Amadis ţeapăn în şa, cu coiful lui aurit, pornind spre el ; şi cum, datorită celor auzite despre marile isprăvi înfăptuite de Amadis înainte de a intra el în luptă, umbla ca turbat să-l înfrunte, a apucat, pe dată, o lance foarte groasă şi a strigat : „Acum veţi putea vedea o lovitură pe cinste, dacă acel cavaler cu coiful de aur îndrăzneşte să-mi ţină piept“ ; şi, înfigîndu-şi pintenii în burta calului, strîngînd lancea sub braţ, s-a năpustit spre Amadis, iar acesta spre el, şi s-au izbit cu lăncile în scuturi, care s-au şi turtit, iar lăncile li s-au frînt, şi caii s-au ciocnit unul de celălalt cu atîta putere, că fiecăruia dintre cavaleri i s-a părut că se izbise de o stîncă neclintită. Brontajar şi-a simţit capul zguduindu-se atît de tare, că nu s-a mai putut ţine în şa, s-a prăvălit la pămînt şi, spre marea lui supărare şi-a prins un picior sub el, şi l-a rupt, şi a rămas mort, cu o bucată de lance înfiptă în scut, deşi acesta era gros. Calul lui Amadis s-a dat înapoi încă vreo două lungimi bune de braţ şi era cît pe ce să cadă, iar Amadis era atît de năucit, că n-a fost în stare să-i dea pinteni şi nici să apuce spada şi să se apere de cei ce îl loveau ; regele Perion, care încălecase de-acum, văzîndu-l pe cavalerul cel înalt cît de tare s-a ciocnit de Amadis, s-a înspăimîntat şi a spus : „Doamne, Dumnezeule, apără-l !“ „Să-i venim în ajutor !“, a spus don Florestan. Şi au pornit atît de curajoşi, că era mai mare minunea să-i priveşti, năpustindu-se printre vrăjmaşi, izbindu-i şi doborîndu-i, pînă au ajuns la Amadis ; atunci, regele i-a spus : „Ce înseamnă asta, cavalere ? Curaj ! Curaj ! Că sînt şi eu aici“. Amadis a recunoscut glasul tatălui său, deşi nu-şi venise în fire pe de-a-ntregul, şi a pus mîna pe spadă ; văzînd că tatăl şi fratele său sînt asaltaţi de mulţi duşmani, a prins să lovească şi el în dreapta şi-n stînga, dar nu cu multă forţă, şi mare primejdie îi pîndea pe toţi trei, pentru că vrăjmaşii erau tare puternici, iar oamenii regelui Lisuarte pierduseră mult teren, astfel că mulţi tăbărîseră pe ei să-i ucidă şi puţini îi apărau ; dar tocmai atunci a sosit Agrajes, don Galvanes şi Brian de Monjaste, ce veniseră în goană să se înfrunte cu Brontajar Danfania, care făcuse mari ravagii, cum aţi auzit ; şi, văzîndu-i pe cei trei cavaleri cu balauri în asemenea încleştare, le-au sărit în ajutor, căci erau din cei ce nu-şi pierd

curajul în faţa nici unei primejdii ; cu sosirea lor, mulţi potrivnici au fost ucişi sau trîntiţi de pe cai, astfel că vitejii cavaleri cu balauri au putut să-şi atace duşmanii cu şanse mai mari de a se salva.

Amadis, care îşi venise în fire, a privit spre dreapta şi l-a văzut pe regele Lisuarte cu o ceată de cavaleri, aşteptîndu-l pe regele Arabigo, ce venea spre el cu mulţi oameni, în fruntea cărora se aflau Argomades şi doi nepoţi ai regelui Arabigo, cavaleri viteji ; regele Arabigo însuşi striga şi îşi îmbărbăta oamenii, pentru că auzise strigîndu-se din turn : „Cavalerul cu coiful de aur l-a ucis pe diavolul cel înalt". Atunci, Amadis a spus : „Cavaleri, să-l ajutăm pe rege, căci are nevoie !" Şi, pe dată, au pornit toţi ca unul, pătrunzînd în vălmăşag, pînă au ajuns la regele Lisuarte ; acesta, zărindu-i lîngă el pe cei trei cavaleri cu balauri pe scut, a prins şi mai mult curaj, pentru că văzuse că cel cu coiful auriu îl ucisese pe acel viteaz Brontajar Danfania dintr-o lovitură ; şi, de îndată, a pornit contra regelui Arabigo, ce se apropia, în vreme ce Argomades, care venea rotindu-şi spada ca să-l lovească pe regele Lisuarte, a fost oprit de cavalerul cu coiful auriu şi lupta s-a hotărît de la prima lovitură. Cavalerul cu coiful auriu, văzînd spada aceea grea abătîndu-se asupra lui, şi-a ridicat scutul şi spada a izbit în el, i-a spintecat marginea mai bine de o palmă şi i-a pătruns în coif de trei degete, astfel că puţin a lipsit să nu fie omorît. Amadis l-a pălit în umărul stîng, atît de puternic, că i-a sfîşiat cămaşa de zale, ce era foarte groasă, şi i-a sfîrtecat carnea şi osul pînă la coaste, încît umărul şi braţul celuilalt au rămas spînzurate de trup. Aceasta a fost cea mai puternică lovitură de spadă din toată bătălia aceea.

Argomades a rupt-o la fugă ca lovit de dambla, nemaiştiind de el, şi calul l-a adus înapoi de unde venise, iar cei din turn strigau în gura mare : „Cavalerul cu coiful auriu a speriat porumbeii !" Unul dintre nepoţii regelui Arabigo, ce se numea Ancidel, s-a repezit spre Amadis şi a dat o lovitură de spadă în botul calului, spintecîndu-l de-a curmezişul, astfel că armasarul s-a prăbuşit la pămînt mort. Don Florestan, văzînd aceasta şi cum se laudă cu fapta lui, s-a năpustit asupra lui şi i-a dat o asemenea lovitură în coif, încît l-a făcut să se încovoaie peste gîtul calului, şi, apu-

cîndu-l zdravăn de coif, i l-a smuls din cap şi l-a aruncat la picioarele lui Amadis ; însă şi don Florestan a fost rănit în coaste de vîrful spadei lui Ancidel. La vremea aceasta, regele Lisuarte a prins să se înfrunte cu regele Arabigo, fiecare cu oamenii săi, aşa că a avut loc o luptă cruntă şi nemiloasă şi toţi osteneau din greu ca să se apere unii de alţii şi să-i ajute pe cei ce cădeau morţi sau doborîţi la pămînt.

Durin, pajul Orianei, care venise acolo să afle veşti despre bătălie, călărea unul din caii aduşi pe cîmpul de luptă din porunca regelui Lisuarte pentru cavalerii cărora le-ar fi făcut trebuinţă, şi, cînd l-a văzut pe cavalerul cu coiful auriu pe jos, fără cal, le-a spus altor doi paji ce erau călare : „Vreau să-l ajut pe cavalerul acela şi să-i dau calul meu, căci e cel mai mare serviciu pe care i-l pot face regelui“. Şi, pe dată, a pornit pe unde era mai puţină lume, punîndu-şi viaţa în mare primejdie, şi ajungînd la Amadis, i-a spus : „Nu ştiu cine sînteţi, dar văzîndu-vă cum luptaţi, v-am adus acest cal“. El l-a luat, a încălecat şi i-a spus în şoaptă : „Ah, prietene Durin, nu e prima dată că îmi vii în ajutor“. Durin l-a apucat de braţ şi a zis : „Nu vă dau drumul, pînă nu-mi spuneţi cine sînteţi“. El s-a aplecat cît a putut mai mult şi i-a spus : „Sînt Amadis, dar să nu afle nimeni în afară de persoana pe care o ştii“. Şi, pe loc, s-a vîrît unde era încleştarea mai crîncenă, săvîrşind fapte nemaipomenite şi de toată minunea, cum ar fi făcut dacă ar fi fost de faţă doamna sa, căci el aşa socotea că este, de vreme ce se afla acolo cineva care va şti să i le istorisească prea bine acesteia.

Regele Lisuarte, care se lupta cu regele Arabigo, i-a dat trei lovituri atît de straşnice cu buna lui spadă, încît acesta n-a mai îndrăznit să-i ţină piept, şi, cum regele Lisuarte ştia că el e căpetenia şi conducătorul duşmanilor săi, le-a poruncit tuturora să-l atace ; regele Arabigo s-a retras în spatele alor săi, blestemîndu-l pe Arcalaus Vrăjitorul, care îl făcuse să calce pe acest pămînt, spunîndu-i că îl va cuceri. Don Galaor se lupta cu Salmadan, un cavaler viteaz, dar cum braţul îi obosise de cîte lovituri dăduse, iar spada nu-i mai tăia, l-a prins în braţele sale foarte puternice şi, smulgîndu-l din şa, a dat cu el de pămînt ; şi cum

și-a frînt gîtul, a murit pe loc. Şi mai aflaţi că Amadis, amintindu-şi în clipele acelea de timpul pierdut în Gaula, cum fusese batjocorită şi ştirbită onoarea sa, şi cum acest lucru nu putea fi uitat decît făcînd contrariul, săvîrşea asemenea fapte că nu mai îndrăznea nimeni să-i stea împotrivă, şi alături de el luptau tatăl lui, don Florestan, Agrajes, don Galvanes, Brian de Monjaste, Norandel, Guilan. Gînditorul şi regele Lisuarte, ce se dovedea tare curajos în acele ceasuri. Aşa că au doborît aşa de mulţi duşmani i-au încolţit atît de tare şi i-au înspăimîntat, încît aceştia, nemaiputînd rezista şi văzîndu-l pe regele Arabigo că fuge rănit, părăsind cîmpul de luptă, au dat bir cu fugiţii, încercînd să se adăpostească, unii pe corăbii, alţii în munţii din apropiere. Dar regele Lisuarte şi oamenii săi continuau să-i lovească şi să-i ucidă fără milă, avîndu-i în fruntea tuturor pe cavalerii cu balauri pe scut, care nu îi slăbeau defel, astfel că mai toţi se retrăgeau spre corabia regelui Arabigo şi spre celelalte la care puteau ajunge, dar mulţi au pierit în valuri ori au fost luaţi captivi. Cînd bătălia s-a sfîrşit era noapte neagră şi regele Lisuarte a mas în corturile duşmanilor, veselindu-se foarte de acea victorie dăruită de Dumnezeu. Cavalerii cu balauri pe scut, de cum au văzut cîmpul de luptă gol şi fără picior de vrăjmaş, s-au îndepărtat toţi trei de drumul pe unde socoteau că va veni regele şi s-au tras sub un pîlc de copaci unde au dat de un izvor ; aici şi-au potolit setea şi ei şi caii, căci multă nevoie aveau să bea nişte apă, după cît trudiseră în ziua aceea şi, pe cînd dădeau să încalece ca să plece, au zărit venind un scutier călare, aşa că, punîndu-şi coifurile, ca să nu fie recunoscuţi, l-au chemat la ei încetişor. Scutierul se temea, gîndind că sînt duşmani, dar văzîndu-le herbul cu balauri, s-a apropiat fără nici o frică de ei. Amadis i-a spus : „Viteazule scutier, dacă binevoiţi, vă rugăm să-i duceţi o solie regelui". „Spuneţi-mi despre ce e vorba — a răspuns el —şi vă voi duce solia" .„Spuneţi-i, atunci — a zis el —, că noi, cavalerii cu balauri pe scut, care au luptat alături de el, îl rugăm să aibă bunătatea şi să ne ierte că nu ne înfăţişăm lui, pentru că sîntem nevoiţi să plecăm foarte departe de-aici, pe meleaguri străineşti, să primim judecata şi mila celui ce credem că nu va avea milă de

noi, rugîndu-l ca partea din pradă pe care ar fi vrut să ne-o dea, să o dăruiască domnișoarelor din turn, pentru cît au avut de suferit ; și duceți-i acest cal pe care l-am luat de la un paj de-al său în timpul luptei, fiindcă nu vrem de la el altă răsplată în afară de ceea ce am spus". Scutierul a luat calul și s-a despărțit de ei, pornind spre rege cu solia. Iar ei au încălecat și au tot umblat, pînă au ajuns la locul lor de popas din codru unde, după ce și-au dezbrăcat armurile, s-au spălat pe față și pe mîini de sînge și de colb și și-au oblojit rănile cum s-au priceput mai bine, au cinat, căci li se pregătiseră bucate gustoase, și s-au culcat în paturile lor, dormind un somn adînc în noaptea aceea.

Regele Lisuarte, de cum a ajuns la corturile vrăjmașilor săi, după ce aceștia fuseseră nimiciți toți, a întrebat de cei trei cavaleri cu balauri pe scut, dar nimeni n-a știut să-i spună mai mult că fuseseră văzuți zorind spre pădure. Regele i-a spus lui don Galaor : „S-ar putea ca acel cavaler cu scutul auriu să fie fratele vostru, Amadis, pentru că după isprăvile săvîrșite nu putea fi altul decît el". „Fiți sigur, seniore — a răspuns Galaor —, că nu e el, pentru că n-au trecut nici patru zile de cînd am primit vești despre el, cum că este în Gaula, cu tatăl său și cu don Florestan, fratele lui". „Sfîntă Fecioară ! — a zis regele. Cine să fie oare ?" „Nu știu — a răspuns don Galaor —, dar oricine-ar fi, să-i dea Dumnezeu noroc, căci cu multă osteneală și primejdie și-a dobîndit gloria și faima mai mult decît toți ceilalți".

Pe cînd vorbeau ei așa, a sosit scutierul și i-a spus regelui tot ce i se poruncise și acesta tare s-a mai amărît aflînd că pe cei trei cavaleri îi așteaptă o asemenea primejdie, cum ați auzit, dar dacă Amadis spusese acele vorbe în glumă, tare adevărate s-au arătat a fi, cum vă vom povesti mai departe, și de aceea oamenii ar trebui întotdeauna să creadă în semne și în ursită ; de altfel, calul adus de scutier s-a și prăbușit mort, în fața regelui, datorită numeroaselor sale răni. În noaptea aceea, don Galaor, Agrajes și mulți alți prieteni de-ai lor au dormit în cortul lui Arcalaus, care era foarte frumos și bogat, și unde au văzut pictată pe mătase lupta ce o purtase cu Amadis, cum îl vrăjise și toate cîte se mai petrecuseră.

Chiar a doua zi, regele a împărţit prada între toţi oamenii săi şi le-a dat o mare parte din ea domnişoarelor din turn ; apoi, îngăduindu-le să plece celor ce voiau să se întoarcă pe meleagurile lor, a pornit cu cei rămaşi spre o cetate ce purta numele Gandapa, unde se aflau regina şi fiica lui. Şi nu trebuie să mai povestim bucuria lor cînd s-au întîlnit, căci fiecare îşi poate închipui cum a fost dacă a trecut prin aşa ceva.

CAPITOLUL LXIX

Cum s-au îmbarcat pe o corabie cavalerii cu balauri pe scut pornind spre regatul lor, Gaula, dar soarta i-a azvîrlit într-un loc unde, prin viclenie, au ajuns în puterea lui Arcalus Vrăjitorul şi în primejdie de moarte, şi cum, scăpînd de aici, s-au îmbarcat şi şi-au urmat călătoria, în vreme ce don Galaor şi Norandel porniseră, din întîmplare, pe acelaşi drum, în căutare de aventuri, şi despre ce li s-a mai întîmplat.

Regele Perion şi feciorii săi s-au odihnit cîteva zile în codrul acela, dar văzînd că vremea e frumoasă, s-au îmbarcat pe galera lor şi au pornit de-ndată pe mare, cugetînd că, în scurtă vreme, vor fi în Gaula, dar altfel s-au petrecut lucrurile, căci vîntul prielnic s-a schimbat iute şi marea s-a înfuriat, aşa că au fost nevoiţi să întoarcă galera spre Marea Britanie, dar nu spre locul de unde plecaseră, ci mai într-o parte, astfel că, la capătul a cinci zile de furtună, au acostat la poalele unui munte ce se termina în mare şi au debarcat caii şi armele, ca să rămînă pe uscat, acolo, pînă avea să se liniştească marea

și vîntul să le fie prielnic, iar slujitorii lor să facă provizii de apă dulce la bord, căci aceasta le lipsea ; și, de cum au mîncat ceva, și-au pus armurile și, încălecînd, au pormit să vadă unde acostaseră, poruncindu-le celor de pe galeră să îi aștepte. Au luat cu ei și trei scutieri, dar nu și pe Gandalin, pentru că era prea cunoscut.

Și, cum ați auzit, au urcat ei în susul unei văi, la capătul căreia au dat peste o cîmpie ; și n-au mers prea mult cînd au întîlnit în cale o domnișoară ce își adăpa calul la un izvor, îmbrăcată în straie bogate și cu o pelerină de culoare stacojie cu cheutori și catarame de aur, însoțită de doi scutieri și două domnișoare, ce îi duceau șoimii și cîinii cu care vîna ; de cum i-a văzut, domnișoara i-a recunoscut după herburile cu balauri și s-a îndreptat spre ei cu mare bucurie, iar cînd s-a apropiat de ei, i-a salutat cu multă smerenie, făcîndu-le semn că e mută ; ei i-au răspuns la salut și văzînd-o cît e de frumoasă, s-au întristat că e mută. Ea s-a apropiat de cavalerul cu coiful auriu, l-a îmbrățișat și a vrut să-i sărute mîinile ; apoi, după ce a mai stat o vreme cu ei, i-a poftit, prin semne, să-i fie oaspeți la castelul ei în noaptea aceea, dar ei n-au înțeles ce vrea ; atunci, le-a făcut semn scutierilor să le spună și ei au făcut întocmai. Cavalerii, văzînd asemenea bunăvoință și cum se făcuse tîrziu, au plecat cu ea, ca să-i fie pe plac ; și n-au mers mult, că au și ajuns la un castel frumos, socotind ei că acea domnișoară e foarte bogată, de vreme ce este stăpîna unei asemenea castel ; cînd au intrat, au fost întîmpinați cu plecăciuni adînci de slujitori și de alte doamne și domnișoare ce o tratau pe mută ca pe stăpîna lor. Apoi, au fost conduși, pe dată, într-o încăpere frumoasă, aflată la vreo douăzeci de coți înălțime, unde li s-au scos armurile și li s-au adus niște pelerine bogate în care să se înfășoare ; după ce au stat oleacă de vorbă cu muta și celelalte domnișoare, li s-a adus o cină îmbelșugată, iar domnișoarele s-au retras în încăperile lor ; dar n-a trecut mult timp și s-au întors cu multe lumînări și cu lăute bine strunite ca să-i înveselească, și, cînd s-a făcut vremea de culcare, au plecat și i-au lăsat singuri. În încăperea aceea se aflau trei paturi foarte frumoase, ce fuseseră pregătite la porunca domnișoarei mute,

și lîngă ele se aflau armurile și armele fiecăruia. Cavalerii s-au culcat și au dormit neîntorși, ca niște oameni osteniți și trudiți ce se aflau ; și cu toate că sufletele lor își găsiseră tihna, nu tot astfel se întîmpla cu viețile lor, căci în primejdioasă capcană căzuseră, ce, pe bună dreptate, se poate compara cu toate cele pămîntești ; căci încăperea aceea era construită cu foarte iscusită viclenie, și toată se sprijinea pe un stîlp de fier făcut ca un șurub de teasc ce se rotea într-o talpă de lemn în mijlocul încăperii ; și astfel, încăperea putea fi coborîtă și urcată de jos, cu ajutorul unei pîrghii, fără să se atingă de vreun alt perete. Așa că, dimineața s-au trezit într-o gaură neagră, cu douăzeci de coți mai jos decît atunci cînd intraseră acolo.

Pe această domnișoară mută, chipeșă, o putem compara cu lumea în care trăim ce, părîndu-ni-se frumoasă, fără grai, fără limbă, măgulindu-se și lingușindu-se, ne îmbie cu nenumărate plăceri și desfătări, cărora ne dăruim fără teamă, urmînd-o și alungînd din minte grijile și necazurile ce ne așteaptă după ce am urmat-o și am petrecut cu ea, astfel că, ne culcăm și dormim un somn odihnitor pentru ca, atunci cînd ne trezim, petrecuți de pe tărîmul vieții în cel al morții, deși mai drept ar fi să spunem de pe cel al morții în cel al vieții, căci aceasta este veșnică, să ne aflăm într-o asemenea negură încît să nu mai avem parte de izbăvire, o dată lipsiți de acea mare milosîrdie a atotputernicului ; și dacă acești cavaleri au avut parte de ea, este pentru că în această viață pămîntească nimeni, oricît de rău și de păcătos ar fi, nu trebuie să-și piardă speranța mîntuirii și, renunțînd la faptele ticăloase, să săvîrșească numai fapte întru slujirea acelui Domn ce le poate aduce izbăvirea.

Întorcîndu-ne, deci, la cei trei cavaleri, cînd s-au trezit și n-au văzut nici o rază de lumină, auzindu-i pe cei din castel umblînd deasupra lor, tare s-au mai minunat și, sculîndu-se din paturi, au căutat pe pipăite ușile și ferestrele, dar, după ce le-au găsit și le-au deschis, s-au lovit cu mîinile de zidurile castelului. Astfel că, au priceput, pe dată, că fuseseră înșelați.

Pe cînd stăteau ei așa tare amărîți că se află în asemenea primejdie, sus, deasupra unei ferestre a încăperii, s-a ivit un cavaler înalt și voinic, cu chipul înfricoșător, părul

şi barba mai mult albe decît negre, îmbrăcat în vestminte de doliu ; mîna dreaptă o avea prinsă într-o eşarfă albă ce îi ajungea pînă la cot ; acesta le-a strigat : „Cine sînteţi, voi ce zăceţi acolo ? Chinuiţi-vă cît mai mult, căci după necazul pe care mi l-aţi pricinuit, vă veţi primi răsplata şi vă va aştepta o moarte cumplită şi amarnică foarte ; şi nici în felul acesta nu voi fi răzbunat pentru ce mi-aţi făcut în bătălia cu făţarnicul rege Lisuarte. Aflaţi că eu sînt Arcalaus Vrăjitorul şi, dacă nu m-aţi mai văzut niciodată, priviţi-mă bine, acum, că n-a existat om să-mi facă un rău şi să nu mă răzbun pe el, în afară de unul singur, pe care mai nădăjduiesc să-l închid acolo unde vă aflaţi voi şi să-i retez mîinile pentru mîna asta ce mi-a tăiat-o, dacă nu mor înainte“. Domnişoara ce se afla lîngă el a spus : „Unchiule dragă, tînărul acela de-acolo purta coiful auriu“ ; şi l-a arătat cu mîna pe Amadis.

Cavalerii, aflînd că acela este Arcalaus Vrăjitorul, s-au înspăimîntat de moarte şi ciudat lucru li s-a părut că domnişoara mută ce îi adusese acolo vorbeşte ; şi aflaţi că această domnişoară se numea Dinarda şi era fata lui Ardan Canileul, tare pricepută în vicleşuguri, ce venise pe acele meleaguri să-l ucidă prin vreun şiretlic pe Amadis şi de aceea făcea pe muta.

Arcalaus le-a mai spus : „Cavalerilor, voi porunci să vi se reteze capetele în faţa mea şi le voi trimite regelui Arabigo, pentru a îndrepta, în parte, răul pe care i l-aţi făcut“. Şi a plecat de la fereastră, poruncind să fie închisă, astfel că încăperea a rămas atît de întunecată că nu se mai vedeau unii pe alţii.

Regele Perion le-a spus : „Vitejii mei feciori, ceea ce ni se întîmplă ne dovedeşte cît de schimbătoare este soarta. Cine s-ar fi gîndit că, scăpînd dintr-o bătălie unde au pierit atîţia cavaleri şi în care am trecut prin atîtea primejdii dobîndind atîta glorie şi faimă, vom fi înşelaţi astfel de o domnişoară fără putere, fără limbă şi fără grai ? De bună seamă, acest lucru le pare uimitor celor ce îşi pun speranţele în cele pămînteşti şi vremelnice, fără să-şi amintească cît de puţin valorează acestea şi cît de puţin trebuie preţuite. Dar nouă, care deseori am trecut prin asemenea întîmplări, nu trebuie să ni se pară nici ciudat, nici grav, pentru că, fiind rostul cel mai însemnat al vieţii noastre

căutarea aventurilor, atît fericite cît și nefericite, trebuie să luăm lucrurile așa cum vin, folosindu-ne puterile întru îndreptarea lor, lăsînd restul, ce nu ne stă în putință, în grija înaltului stăpîn, ce este atotputernic ; așa că, fiii mei, lăsînd deoparte marea durere ce omenește o simțiți voi pentru mine și, mai cu seamă, eu pentru voi, să-l lăsăm pe Domnul să ne aducă salvarea, căci numai el o poate face". Feciorii, ce erau mai îngrijorați din pricina tatălui lor, decît a primejdiei în care se aflau, văzîndu-l pe acesta plin de curaj, tare s-au mai bucurat și, îngenunchind, i-au sărutat mîinile, iar el i-a binecuvîntat. Și, așa cum ați auzit, a trecut ziua aceea, fără să mănînce ori să bea. După ce a cinat și se înnoptase bine, Arcalaus s-a arătat la fereastra încăperii unde se aflau cavalerii, însoțit de Dinarda și de doi bătrîni, cu două torțe aprinse și, poruncind să se deschidă fereastra, a zis : „Hei, voi, cavalerii dinăuntru, socotesc că ați mînca ceva, dacă ați avea ce". „Cu plăcere — a răspuns don Florestan —, dacă porunciți să ni se dea". „Și de-aș avea această dorință, deie Domnul să n-o am, dar ca să nu rămîneți pe de-a-ntregul nemîngîiați, în loc de mîncare vreau să vă dau niște vești. Aflați că acum, după ce s-a lăsat noaptea, au bătut la poarta castelului doi scutieri și un pitic, ce întrebau de cavalerii cu balauri pe scut ; eu am poruncit să fie prinși și să fie aruncați într-o temniță aflată sub voi, și mîine voi afla de la ei cine sînteți, ori le voi tăia mîinile și picioarele pe rînd". Și să știți că cele spuse de Arcalaus erau adevărate, căci cei de pe galeră, văzînd că se face tîrziu și vîntul era prielnic pentru a porni, au hotărît să-i trimită în căutarea cavalerilor pe Gandalin, pe pitic și pe Orfeo, chelarul regelui, care, acum, zăceau în temniță, cum v-am spus.

Tare s-au mai amărît regele și feciorii săi din pricina acestei vești, fiindcă primejdia devenea și mai mare pentru ei. Amadis i-a răspuns lui Arcalaus astfel : „Sînt sigur că după ce veți afla cine sîntem, nu ne veți mai face atîta rău, pentru că, fiind și domnia voastră cavaler trecut prin multe, nu veți socoti un lucru rău faptul că i-am ajutat pe prietenii noștri, fără a săvîrși vreo ticăloșie, cum am fi făcut și dacă am fi luptat alături de voi ; și dacă am dat dovadă de oarece vitejie, pentru asta ar trebui să fim încă mai prețuiți și cinstiți. Dacă nu am fi fost viteji în

luptă, desigur, ne-am fi meritat soarta, dar ţinîndu-ne întemniţaţi şi purtîndu-vă astfel cu noi, nu daţi dovadă de purtări alese". „Dar cine spune că nu aveţi dreptate ? — a zis Arcalaus. Vă voi cinsti aşa cum l-aş cinsti pe Amadis de Gaula, dacă ar fi întemniţat aici, pentru că este omul pe care îl urăsc cel mai mult pe lume şi pe care aş vrea cel mai tare să mă răzbun". Dinarda a spus : „Unchiule, dacă oricum îi veţi trimite regelui Arabigo capetele acestor trei cavaleri, pînă atunci nu-i lăsaţi să moară de foame ; ţineţi-i în viaţă, ca să le fie suferinţa mai mare". „Dacă asta e părerea voastră, nepoată — a zis el —, aşa voi face". Şi i-a întrebat : „Cavalerilor, pe cinstea voastră, ce vă chinuie mai mult, foamea ori setea ?" „Dacă e să spunem adevărul — au răspuns ei —, deşi ar fi mai bine să mîncăm, mai mult ne chinuie setea". „Atunci — i-a spus Arcalaus domnişoarei —, aruncaţi-le, nepoată, o bucată de plăcintă cu slănină, să nu spună că nu-i ajut pe oameni la nevoie". Şi a plecat de-acolo împreună cu toţi ceilalţi. Domnişoara, văzîndu-l pe Amadis atît de chipeş şi ştiind ce mari isprăvi săvîrşise în timpul bătăliei, încerca o mare milă pentru el şi pentru ceilalţi, aşa că, a pus într-un coş un urcior de apă şi altul de vin, precum şi plăcinta şi, coborîndu-l cu o sfoară, le-a spus : „Luaţi-le şi păstraţi taina, că dacă voi putea, n-o s-o duceţi rău". Amadis i-a mulţumit mult şi ea a plecat. Cavalerii au cinat şi s-au întins în paturile lor, poruncindu-le scutierilor ce se aflau împreună cu ei acolo, să le ţină armele la îndemînă, căci dacă nu vor muri de foame, îşi vor vinde scump pielea.

Gandalin, Orfeo şi piticul au fost azvîrliţi într-o temniţă ce se afla sub încăperea unde erau închişi stăpînii lor; aici au găsit o doamnă şi doi cavaleri care erau, unul soţul ei, în vîrstă, şi celălalt, fiul ei, destul de tînăr, ce zăceau acolo de un an ; intrînd ei în vorbă, unii cu alţii, Gandalin le-a povestit cum porniseră în căutarea celor trei cavaleri cu balauri pe scuturi şi cum fuseseră întemniţaţi. „Maică Precistă ! — a spus cavalerul ; dar cei despre care vorbiţi au fost primiţi aici, la castel, cu toată cinstea, şi, pe cînd dormeau, au intrat în temniţă la noi patru bărbaţi şi, răsucind pîrghia asta, au coborît încăperea unde se aflau cei trei ; aşa că au fost trădaţi în chip josnic".

Gandalin, care era foarte isteţ, a priceput pe dată că stăpînul lui şi ceilalţi sînt acolo şi în mare primejdie de moarte, aşa că a spus : „Dacă aşa stau lucrurile, să ne căznim s-o ridicăm, căci altfel nici ei, nici noi nu vom mai ieşi de-aici, şi, credeţi-mă, dacă ei scapă, vom fi şi noi liberi“. Atunci, cavalerul şi feciorul lui de o parte şi Gandalin cu Orfeo, de cealaltă, au început să răsucească pîrghia şi încăperea a prins să se ridice ; regele Perion care nu dormea adînc, îngrijorat mai mult pentru fiii săi decît pentru el, a simţit pe dată ce se întîmplă şi, trezindu-i, le-a spus : „Încăperea noastră se ridică nu ştiu din ce pricină“. Amadis a spus : „Oricare ar fi pricina, e mare deosebirea dacă murim ca nişte tîlhari sau ca nişte cavaleri“ ; şi, de îndată, au sărit din paturi, i-au pus pe scutieri să-i îmbrace în armuri, şi au aşteptat să vadă ce se mai întîmplă ; încăperea a fost ridicată, cu multă osteneală, de cei ce răsuceau pîrghia, atît cît era nevoie, şi regele Perion cu feciorii săi, ce stăteau în uşă, au văzut strecurîndu-se lumina de-afară printre crăpături şi şi-au dat seama că pe aici intraseră, aşa că s-au repezit în ea toţi trei cu atîta forţă că au dărîmat-o şi au ieşit pe ziduri, unde se aflau străjerii, cu atîta vitejie şi furie, că era o minune să-i vezi ; şi s-au pornit să arunce de pe ziduri şi să ucidă pe cîţi întîlneau în cale, strigînd : „Gaula ! Gaula ! Al nostru e castelul !“ Arcalaus, auzindu-i, tare s-a mai speriat şi, gîndind că fusese trădat de unul din oamenii săi ce îi adusese pe duşmani acolo, a fugit aşa dezbrăcat într-un turn, trăgînd scara după el, fără să se teamă de captivii săi care, după socoteala lui erau în loc sigur ; dar apropiindu-se de o fereastră i-a văzut pe cavalerii cu balauri umblînd prin castel cu zor mare şi, cu toate că i-a recunoscut, n-a îndrăznit să se arate, nici să coboare la ei, dar le striga oamenilor săi să nu se sperie că au de-a face doar cu trei cavaleri. Cîţiva dintre oamenii săi, ce locuiau în încăperile de jos, au început să se înarmeze, dar cei trei cavaleri, care curăţiseră zidurile de străjeri, au coborît de cum i-au auzit mişcîndu-se şi, în scurtă vreme, i-au căsăpit pe toţi. Cei din temniţă, auzind zarva, au prins să strige după ajutor. Amadis a recunoscut glasul piticului său, căci el şi doamna aceea erau cei mai înfricoşaţi, aşa

că au pornit, pe dată, să-i elibereze, spărgînd lacătele și deschizînd ușa, pe unde au ieșit cei dinăuntru ; aceștia, căutînd prin acareturile aflate jos, în curte, au găsit caii lor, pe cei ai stăpînilor lor precum și alții, ai lui Arcalaus, pe care i-au dat cavalerului și fiului său, și un cal al Dinardei pentru doamnă și au ieșit cu toții afară din castel; după ce au încălecat toți, regele a poruncit să se dea foc clădirilor dinăuntru ce au prins să ardă atît de straşnic, că totul părea o pălălaie ; focul era atît de mare, că ajungea pînă la turn, iar piticul striga cît îl ținea gura : „Domnule Arcalaus, înghițiți cu răbdare fumul, cum am făcut și eu cînd m-ați spînzurat de picioare, pe vremea cînd ați săvîrșit marea ticăloșie împotriva lui Amadis“.

Tare i-a mai plăcut regelui cum îl batjocorea piticul pe Arcalaus și grozav mai rîdeau toți văzînd că acesta e la capătul puterilor. După aceasta, au pornit spre galeră pe drumul pe unde veniseră și, ajungînd în vîrful muntelui, au văzut vîlvătăile ce cuprinseseră castelul și au auzit strigătele celor dinăuntru, ceea ce mult i-a bucurat. Și au tot umblat pînă au trecut muntele și, cum se lumina de ziuă, au văzut jos, pe țărm galera lor, unde, de cum au ajuns, și-au scos armurile ca să se odihnească. După ce regele și-a lepădat armele, doamna a îngenuncheat în fața lui, iar el, recunoscînd-o, a ridicat-o de mînă, îmbrățișînd-o cu voie bună, căci o iubea foarte ; doamna a întrebat : „Seniore, care dintre ei e Amadis ?“ El a răspuns : „Cel cu pieptarul verde“. Atunci doamna s-a apropiat de el și, îngenunchind, a vrut să-i sărute picioarele, dar el a ridicat-o de jos, ruşinat. Doamna i-a spus că ea este cea care îl aruncase în valurile mării pe cînd se născuse, ca să salveze viața mamei lui și că, acum, îi cere iertare. Amadis i-a zis : „Acum am aflat ceea ce nu ştiusem pînă acum, fiindcă, deşi tutorele meu, Gandales, îmi spusese cum m-a găsit pe mare, n-am știut niciodată cauza ; și vă iert, pentru că nu mi-ați greşit, de vreme ce fapta voastră a fost în folosul celei pe care trebuie să o slujesc cu prețul vieții mele“.

Regele s-a desfățat nespus amintindu-și despre acele vremuri și a rămas cu ceilalți tăifăsuind și rîzînd o bună bucată de vreme ; și au tot călătorit așa pe mare, bucuroși

foarte de aventurile lor, pînă au ajuns în regatul Gaulei. Arcalaus, cum aţi auzit, rămăsese dezbrăcat în turnul unde se ascunsese, şi, cum flăcările ajunseseră la uşă, nu mai putea coborî defel. Fumul şi căldura erau atît de mari, că nu era chip să scape de ele, cu toate că se trăsese într-o încăpere boltită, dar aici fumul era atît de gros, că tare se mai chinuia ; şi a stat acolo două zile, fără să poată intra în turn nimeni din castel, atît de mare era focul ; dar în a treia zi, oamenii săi au pătruns în turn fără nici o primejdie şi l-au găsit pe Arcalaus atît de pierit, că puţin mai lipsea să-şi dea duhul ; i-au turnat, însă, apă pe gît şi cu multă trudă l-au făcut să-şi vină în fire şi, apoi, l-au purtat pe braţe pînă în cetate ; Arcalaus, văzînd castelul pîrjolit şi totul distrus, a spus oftînd, cu mare durere în suflet : „Ah, Amadis de Gaula ! Cîte necazuri mi-ai pricinuit ! Dacă vreodată voi pune mîna pe tine, te voi chinui cu cruzime, pînă ce îmi voi săra inima de cîte necazuri mi-ai făcut ; şi din pricina ta fac jurămînt să nu las în viaţă nici un cavaler pe care îl voi prinde, pentru ca, dacă îmi vei mai cădea în mîini, să nu mai scapi ca acum“. Arcalaus a rămas în cetate patru zile, ca să se mai întremeze şi apoi, purtat pe o targă, însoţit de şapte cavaleri, să îl apere, de prea frumoasa Dinarda şi de încă o domnişoară, a pornit spre castelul său de la Monte Aldin ; în noaptea aceea au mas în casa unui prieten de-al său, iar a doua zi şi-a văzut de drum urmînd să sosească la castelul său ; şi să fi trecut o bună parte din zi de cînd tot umblau, că au zărit mergînd de-a lungul unei păduri doi cavaleri ce se odihniseră lîngă un izvor ; cei doi aveau armuri foarte bogate şi călăreau spre ei să afle cine sînt ; în răstimpul acesta, Dinarda s-a apropiat de Arcalaus şi i-a spus : „Unchiule dragă, îi vedeţi pe acei doi cavaleri străini ?“ El şi-a ridicat capul şi, de cum i-a văzut, şi-a chemat oamenii şi le-a spus : „Luaţi-vă armele şi aduceţi-i aici pe acei cavaleri, fără să le spuneţi cine sînt ; iar dacă nu vor, aduceţi-mi capetele lor“. Acum, trebuie să ştiţi că cei doi cavaleri erau don Galaor şi tovarăşul său, Norandel ; cavalerii lui Arcalaus s-au apropiat de ei şi le-au cerut să arunce armele şi să i se înfăţişeze cavalerului de pe targă. „Pentru numele lui Dumnezeu — a spus Galaor —, dar cine este cel ce ne porunceşte asta şi ce îi pasă dacă venim cu arme

ori fără arme ?“ „Nu știm — au răspuns ceilalți —, dar trebuie să vă supuneți sau vă tăiem capetele“. „Încă n-am ajuns atît de rău — a zis Norandel — încît să o puteți face“. „Veți vedea pe dată“, au răspuns ei. Și s-au repezit să-i atace, dar de la prima ciocnire, doi dintre ei s-au prăvălit la pămînt loviți de moarte ; ceilalți și-au frînt lăncile în scuturile lor, fără să-i clintească din șa ; apoi, au pus mîna pe spade și s-a încins între ei o luptă atît de crudă și de nemiloasă, încît, în cele din urmă, căzînd la pămînt trei dintre ei, greu răniți, ultimii doi n-au mai îndrăznit să aștepte loviturile ucigătoare și au rupt-o la fugă prin pădure în cea mai mare goană a cailor. Cei doi tovarăși nu i-au urmărit, ci s-au dus să vadă cine era pe targă ; dar cînd s-au apropiat, toți cei care îl mai însoțeau pe Arcalaus au luat-o la fugă, în afară de doi bărbați călare ; cavalerii noștri au ridicat cuvertura de pe targă și au spus: „Blestemat să fiți cavalere ! Așa vă purtați cu niște cavaleri care merg pe drum în pace ? Dacă ați fi înarmat, am dovedi în fața lui Dumnezeu și a lumii că sînteți ticălos și perfid, dar pentru că sînteți suferind, o să vă trimitem la don Grumedan să hotărască el ce pedeapsă meritați“.

Arcalaus, auzind acestea, tare s-a înfricoșat, căci își dădea prea bine seama că, dacă îl vede don Grumedan, îl așteaptă moartea, și, cum era viclean în toate cele, a răspuns cu chipul zîmbitor : „În mod sigur, domnilor, dacă mă trimiteți la don Grumedan, vărul și stăpînul meu, îmi veți face un mare bine, pentru că el cunoaște foarte bine răutatea și bunătatea mea, dar m-aș socoti nefericit să știu că vă plîngeți de mine pe nedrept, căci gîndul meu nu e altul decît să îi slujesc pe toți cavalerii rătăcitori, așa că, rogu-vă, domnilor, fiți buni și ascultați-mi nenorocirea. și, apoi, faceți cu mine ce veți voi“. Cavalerii, auzind că e vărul lui don Grumedan, pe care îl iubeau foarte mult, s-au căit pentru vorbele rele pe care i le adresaseră și au zis : „Povestiți-ne, dară, căci vă vom asculta cu plăcere“. El a spus : „Aflați, domnilor, că, într-o zi, mergeam călare, îmbrăcat în armură, prin codrii Lagunei Negre, unde am întîlnit o doamnă care mi s-a plîns de o nedreptate ce i se făcuse, iar eu am plecat cu ea și am ajutat-o să-și apere drepturile în fața contelui Guncestre, dar, pe cînd mă întorceam spre castelul meu, n-am apucat să merg prea mult

şi m-am întîlnit cu acel cavaler pe care l-aţi ucis, blestemat să fie, că tare ticălos mai era, însoţit de alţi doi cavaleri ; acesta m-a atacat ca să-mi ia castelul, iar eu, văzînd asta, am pus mîna pe lance şi m-am repezit spre el, luptînd şi apărîndu-mă din toate puterile, dar am fost învins şi luat captiv ; m-a ţinut în castelul lui un an şi singurul fel în care m-a cinstit a fost că mi-a îngrijit rănile acestea (şi şi-a arătat rănile, ce erau multe, fiindcă Arcalaus era un cavaler viteaz şi dăduse şi primise multe lovituri în luptă). Şi, cum eram disperat, m-am învoit să îi dau castelul dacă îmi redă libertatea, dar eram atît de slăbit, că nu m-a putut purta decît pe targă, cum vedeţi ; gîndul meu era ca, după aceea, cît mai iute, să mă duc la don Grumedan, vărul meu, şi la regele Lisuarte, stăpînul meu, să le cer dreptate împotriva acelui trădător ce mă jefuise, ceea ce, îmi pare, domnilor, că, fără să v-o fi cerut, aţi făcut domniile voastre mai bine decît chibzuisem eu ; iar dacă acolo, la curte, n-aş fi aflat îndreptare, voiam să-l caut pe Amadis de Gaula şi pe fratele lui, don Galaor, şi să-i rog să aibă milă de mine şi să mă ajute, aşa cum fac toţi nedreptăţiţii ; iar pricina pentru care v-au atacat acei trădători era să nu aflaţi de la mine toată această poveste".

Cei doi auzind acestea, au crezut că totul, de la un cap la altul, este adevărat şi, cerîndu-i iertare pentru vorbele rele pe care i le adresaseră, l-au întrebat cum se numeşte şi el le-a răspuns : „Numele meu este Granfiles ; nu ştiu dacă aţi auzit de mine". „Am auzit — a spus don Galaor — şi ştiu că îi cinstiţi cum se cuvine pe toţi cavalerii rătăcitori, după cum mi-a spus vărul vostru". „Mulţumesc lui Dumnezeu — a zis celălalt — că aţi auzit asta despre mine şi, acum, că îmi ştiţi numele, mult vă rog să aveţi bunătatea să vă scoateţi coifurile şi să-mi spuneţi numele voastre". Galaor a spus : „Aflaţi că acest cavaler se numeşte Norandel şi este fiul regelui Lisuarte, iar numele meu este don Galaor, fratele lui Amadis" ; şi şi-au scos coifurile. „Mulţumesc lui Dumnezeu — a spus Arcalaus — că mi-a trimis în ajutor asemenea cavaleri" ; şi privindu-l îndelung pe don Galaor ca să-l recunoască şi să-i poată face rău, dacă soarta ar fi făcut să-i cadă în mîini, a adăugat : „Mă încred în Dumnezeu, domnilor, că va veni o vreme cînd soarta va face astfel încît să-mi pot împlini

gîndurile ce le nutresc pentru voi ; şi, acum, spuneţi-mi ce poruncîţi să fac". „Ceea ce doriţi", au răspuns ei. Şi astfel, Arcalaus a plecat pe dată, căci se lăsase noaptea de-a binelea. Dar era lună plină şi, cum a trecut de un deal, a părăsit drumul pe care mergea şi a apucat-o pe un altul, mai ascuns, ştiut de el. Cei doi cavaleri au hotărît să poposească lîngă izvor, pentru că armăsarii le erau obosiţi, iar noaptea înaintată. „Dacă aşa vreţi, fie — a spus scutierul lui don Galaor —, deşi vă aşteaptă un cuibuşor mult mai bun decît vă închipuiţi". „Cum asta ?", a întrebat Norandel. „Aflaţi — a spus scutierul —, că în casa aceea veche din hăţişuri s-au ascuns două domnişoare ce îl însoţeau pe cavalerul de pe targă". Atunci, au descălecat de pe cai lîngă izvor, s-au spălat pe faţă şi pe mîini şi au pornit spre locul unde se aflau domnişoarele ; pătrunzînd prin nişte cotloane strîmte, don Galaor a strigat tare: „Cine se ascunde acolo ? Dă-mi torţa, că-i fac eu să iasă!" Dinarda, auzindu-l, s-a speriat şi a spus : „Ah, domnule cavaler, fie-vă milă că ies afară !" „Ieşiţi — a răspuns el —, să văd cine sînteţi". „Ajutaţi-mă — a zis ea —, că altfel n-o să pot ieşi". Galaor s-a apropiat şi ea a întins braţele, care se vedeau bine la lumina lunii, astfel că el a prins-o de mîini şi a scos-o de unde se ascunsese ; şi tare i-a mai plăcut fata, de parcă nu mai văzuse alta la fel de frumoasă ; Dinarda avea o fustă stacojie şi o pelerină de brocart alb ; Norandel a ajutat-o să iasă pe cealaltă domnişoară şi le-au dus pe amîndouă la izvor, unde s-au ospătat cu multă voie bună din merindele aduse de scutieri şi din ceea ce găsiseră în spinarea unui cal de povară al lui Arcalaus.

Dinarda se temea că Galaor ştie că ea îi aruncase în închisoare pe tatăl şi fraţii lui şi dorea ca acesta să se îndrăgostească de ea şi să vrea să se iubească împreună, ceea ce nu mai făcuse pînă atunci cu nici un bărbat, şi de aceea îl privea tot timpul drăgăstoasă şi îi făcea semne celeilalte domnişoare, lăudîndu-i marea frumuseţe ; toate astea, socotind că dacă se vor iubi împreună, nu o va mai duşmăni pentru faptele ei ; don Galaor, care după cum îi era felul, nu se gîndea decît să o convingă să se iubească cu el de bunăvoie, n-a întîrziat să priceapă că asta dorea şi ea foarte mult, aşa că, după cină, lăsîndu-l pe Norandel cu cealaltă

domnişoară, a plecat cu Dinarda prin tufişuri, tăifăsuind şi îmbrăţişînd-o ; ea i se aruncase de gît şi îi arăta multă dragoste, deşi îl duşmănea, aşa cum fac multe femei, de teamă ori din interes mai de grabă decît din plăcere ; şi astfel s-a întîmplat că cea care pînă atunci, dorită de mulţi, îi respinsese, ca să-şi păstreze cinstea, deşi îi voia ca prieteni, socotind că acesta este darul pe care îl poate face o domnişoară unui bărbat, a fost făcută femeie de duşmanul ei, pentru că aşa a vrut soarta potrivnică. Norandel, care rămăsese cu cealaltă domnişoară, a rugat-o fierbinte să-i dăruiască iubirea, pentru că tare o plăcea, dar ea i-a spus : „Puteţi să vă faceţi cheful cu sila, dar nu cu voia mea, dacă nu îmi porunceşte stăpîna mea, Dinarda". Norandel a întrebat : „Aceasta e Dinarda, fiica lui Ardan Canileul, despre care se spune că a venit pe aceste meleaguri să o povăţuiască Arcalaus Vrăjitorul cum să răzbune moartea tatălui ei ?" „Nu ştiu pricina venirii ei aici — a zis ea —, dar ea este cea de care vorbiţi şi credeţi-mă că acel cavaler care i-a dobîndit iubirea este un fericit, pentru că este dorită şi rîvnită de toţi mai mult decît orice altă femeie. Dar pînă azi nu a fost a nici unui bărbat". Pe cînd vorbeau ei aşa, s-au apropiat Galaor şi Dinarda, ce mult se desfătaseră, dar nu amîndoi, că tristeţea ei, aş spune, era mai mare decît plăcerea lui ; Norandel l-a luat deoparte pe don Galaor şi i-a spus : „Ştiţi cine este această domnişoară ?" „Nu mai mult decît domnia voastră", a răspuns el. „Atunci, aflaţi că e Dinarda, fiica lui Ardan Canileul, cea despre care verişoara voastră, Mabilia, v-a spus că a venit aici ca să-l ucidă printr-un şiretlic ori vrajbă pe Amadis". Don Galaor a rămas pe gînduri şi, apoi, a spus : „Nu ştiu deloc ce-i în sufletul ei, dar după cum se arată, mă iubeşte mult şi pentru nimic în lume nu i-aş face rău, pentru că, din cîte femei am întîlnit, ea m-a făcut cel mai fericit şi nu vreau să mă despart acum de ea ; şi, cum mergem în Gaula, voi face astfel încît Amadis să o răsplătească în vreun fel şi ea să îl ierte".

Pe cînd vorbeau ei aşa, Dinarda a aflat de la cealaltă domnişoară că nu îndeplinise rugămintea lui Norandel şi cum aceasta o dăduse în vileag, ceea ce tare a mîhnit-o, aşa că a spus : „Prietenă, acum e nevoie de înţelepciune ca să ne ascundem voile, căci, altminteri, în mare primejdie

ne vom afla ; deci, rogu-vă, îndepliniţi dorinţa acelui cavaler, şi să le arătăm dragostea noastră pînă va veni vremea să scăpăm de ei". Ea a răspuns că aşa va face.

Don Galaor şi Norandel, după ce-au mai vorbit o vreme, s-au întors la domnişoare şi au petrecut o bună parte din noapte tăifăsuind şi zbenguindu-se cu ele, în chicote şi veselie. Apoi, luîndu-şi fiecare perechea, s-au culcat în paturile din ierburi pregătite de scutieri şi au dormit şi s-au iubit toată noaptea.

Don Galaor a întrebat-o pe Dinarda cum se numeşte cavalerul rău care voia să îi omoare ; el vorbea de cel pe care îl ucisese, dar ea a înţeles că e vorba de cel de pe targă, şi i-a spus : „Cum, cînd v-aţi apropiat de targă, nu v-aţi dat seama că e Arcalaus ? Şi că acei cavaleri pe care i-aţi înfrînt erau oamenii lui ?" „E-adevărat — a zis don Galaor — că acela era Arcalaus ?" „Da, e-adevărat,", a spus ea. „Oh, Sfîntă Fecioară ! — a spus don Galaor. Cum a mai scăpat de moarte cu vicleşugurile lui !" Cînd Dinarda a auzit că nu îl ucisese a fost cum nu se poate mai veselă; dar nu şi-a dat pe faţă veselia, şi a spus : „Pînă astăzi mi-aş fi dat viaţa pentru el, dar acum, cînd sînt iubită, preţuită şi respectată de voi, aş vrea să-l văd mort de moarte rea, fiindcă ştiu că vă urăşte nespus şi ceea ce vă doreşte vouă şi neamului vostru, deie Domnul să se abată cît mai curînd asupra lui" ; şi îmbrăţişîndu-l, îi arăta toată dragostea de care era în stare. Şi, aşa cum auziţi, au petrecut ei noaptea aceea, iar cînd s-a făcut ziuă, şi-au îmbrăcat armurile, şi, împreună cu iubitele şi cu scutierii ce le purtau armele, au pornit spre mare ca să ia drumul spre Gaula.

Arcalaus a ajuns la miezul nopţii la castelul lui, tare înspăimîntat de cele întîmplate, şi a poruncit să se zăvorască porţile şi să nu intre nimeni fără voia lui ; apoi şi-a îngrijit rănile, cu gîndul să se facă mai rău decît fusese şi să săvîrşească ticăloşii şi mai mari decît înainte, aşa cum fac toţi oamenii răi ce, cu toate că Dumnezeu îşi pune speranţa în ei, nu vor, nici nu doresc să fie dezlegaţi de acele lanţuri groase cu care i-a încătuşat duşmanul cel rău, ba dimpotrivă, ajung cu ele în iad, cum trebuie să credem că s-a întîmplat cu acest nemernic.

Don Galaor, Norandel şi iubitele lor au umblat două zile spre un port de unde să se îmbarce pentru Gaula, şi,

în a treia zi, au ajuns la un castel, unde au hotărît să mîne, aşa că, văzînd porţile deschise, au intrat înăuntru, fără să întîlnească suflet de om ; dar, curînd, dintr-o încăpere a ieşit un cavaler, care era stăpînul castelului şi, cînd i-a văzut înăuntru, s-a înfuriat pe slujitorii săi, că lăsaseră porţile deschise, dar pe cavaleri i-a primit cu bunăvoinţă şi vesel, cu deosebită cinste, dar împotriva voinţei sale ; pentru că acest cavaler, pe numele lui Ambades, era văr cu Arcalaus Vrăjitorul şi o recunoscuse pe Dinarda, ce-i era nepoată ; de la ea a aflat că îi însoţeşte pe cavaleri împotriva voinţei sale, şi mama acestui Ambades a bocit împreună cu ea pe ascuns şi ar fi vrut să-i omoare pe cavaleri, dar Dinarda i-a spus : „Nu cumva să faceţi asemenea nebunie, nici voi, nici unchiul meu“ Şi le-a povestit cum îi înfrînseseră pe cei şapte cavaleri ai lui Arcalaus şi ce se întîmplase cu acesta, şi a încheiat : „Doamnă, arătaţi-le toată cinstirea, pentru că sînt cavaleri foarte viteji, iar mîine, eu şi domnişoara mea vom rămîne în urma lor şi, de cum vor ieşi, lăsaţi să cadă poarta suspendată şi. atunci, vom fi la adăpost“. După ce domnişoarele s-au înţeles astfel cu Ambades şi mama sa, i-au ospătat pe don Galaor şi Norandel şi pe scutierii lor şi le-au oferit paturi moi unde să se culce ; Ambades n-a dormit toată noaptea, atît de înfricoşat era că în castelul său se află asemenea oameni ; şi, de cum s-a făcut dimineaţă, s-a sculat, şi-a îmbrăcat armura şi, înfăţişîndu-se oaspeţilor săi, le-a spus : „Domnilor, vreau să vă însoţesc şi să vă arăt drumul, căci asta îmi e menirea : să port armură şi să umblu în căutare de aventuri“. „Domnule — a răspuns don Galaor —, vă sîntem recunoscători“. Apoi, şi-au pus şi ei armurile, le-au urcat pe prietenele lor în şa şi au ieşit din castel ; gazda şi domnişoarele au rămas în urmă şi cînd ei cu scutierii au ajuns afară, au coborît poarta suspendată şi vicleşugul a dat rezultat. Ambades a descălecat vesel foarte şi, urcîndu-se pe ziduri, i-a văzut pe cavaleri, care aşteptau să se ivească cineva cui să le ceară pe domnişoare, şi le-a strigat : „Plecaţi de-aici, oaspeţi ticăloşi şi fătarnici, bată-vă Dumnezeu şi să nu vă lase să dormiţi noaptea, cum nu m-aţi lăsat voi pe mine, căci doamnele cu care chibzuiaţi să petreceţi rămîn la mine“. Don Galaor i-a spus : „Domnule, ce vorbe sînt astea ? Nu se poate ca, după ce

ne-aţi primit în casa voastră, slujindu-ne şi cinstindu-ne, la sfîrşit să faceţi o asemenea mîrşăvie şi să ne răpiţi doamnele cu forţa". „Dacă ar fi aşa — a spus el —, mai mare mi-ar fi bucuria, pentru că supărarea voastră ar fi mai mare ; dar au rămas de bună voie, pentru că au fost silite să-şi urmeze duşmanii". „Atunci, rugaţi-le să se arate ele — a răspuns don Galaor — şi vom vedea dacă e aşa cum spuneţi". „Aşa voi face — a spus celălalt —, nu ca să vă fac pe plac, ci ca să vedeţi cît de mult vă urăsc ele însele". Dinarda s-a urcat pe ziduri şi don Galaor a întrebat-o : „Dinarda, stăpîna mea, acest cavaler spune că rămîneţi la castel de bună voie, şi nu pot crede asta, ţinînd seama de marea noastră iubire". Dinarda a răspuns : „Dacă v-am arătat dragoste, am făcut-o fiindcă mi-era foarte frică ; dar după ce aţi aflat că eu sînt fata lui Ardan Canileul, voi care sînteţi fratele lui Amadis, cum credeţi că aş putea să vă iubesc ? Mai ales, cînd voiaţi să mă duceţi în Gaula, în puterea duşmanilor mei ; plecaţi, don Galaor, iar de am făcut ceva pentru voi, nu-mi mulţumiţi şi nu vă mai amintiţi de mine decît ca de o duşmancă". „Rămîneţi, atunci — a spus don Galaor —, şi deie Domnul să aveţi parte numai de nenorociri, că dintr-o sămînţă ca cea a lui Arcalaus, nu poate răsări decît asemenea vlăstar".

Norandel, care era foarte furios, i-a spus prietenei sale: „Şi domnia voastră ce veţi face ?" „Ce va dori stăpîna mea", a răspuns ea. „Dumnezeu s-o bată cu dorinţa ei — a spus el — şi a acestui ticălos, care ne-a înşelat". „Dacă sînt ticălos — a zis Ambades — nici voi nu meritaţi să mă mîndresc învingînd în luptă doi ca domniile voastre". „Dacă eşti cu adevărat cavaler, cum te lauzi — a spus Norandel —, ieşi afară şi luptă-te cu mine, eu pe jos şi tu călare ; şi dacă mă ucizi, cred că îl scapi pe Arcalaus de un duşman de moarte, dar dacă te înving eu, ne vei da înapoi domnişoarele". „Ce prost eşti — a răspuns Ambades ; nu dau doi bani pe voi amîndoi şi te-aş face fărîme, tu pe jos şi eu călare ; iar cît despre Arcalaus, stăpînul meu, el n-ar da nici o ceapă degerată pe unul ca tine ori ca tovarăşul tău şi nici pe douăzeci ca voi". Şi punînd mîna pe un arc turcesc a început să arunce cu săgeţi în ei. Cavalerii s-au îndepărtat şi au pornit-o pe drumul pe unde veniseră, vorbind despre ticăloşia lui Arcalaus, moş-

tenită de toată stirpea lui, rîzînd în hohote de răspunsul Dinardei şi al gazdei lor, de mînia cumplită a lui Norandel şi de gazda care, ştiindu-se la adăpost, nu punea preţ pe ei. Şi-au umblat ei aşa trei zile, poposind în aşezări omeneşti oriunde aveau chef, iar, în a patra zi, au ajuns într-o cetate, port la mare, pe numele ei Alfial şi, aici, au găsit două corăbii ce mergeau spre Gaula ; aşa că, s-au îmbarcat şi au acostat, fără vreun necaz, chiar unde se aflau regele Perion, Amadis şi Florestan.

Aşa s-a întîmplat că, pe cînd Amadis se afla în Gaula, pregătindu-se să plece în căutare de aventuri, pentru a recîştiga timpul cît stătuse acolo şi tare îi fusese ştirbită gloria, călărind, în fiecare zi, pe ţărmul mării, cu privirea spre Marea Britanie, unde îi erau dorinţele şi întreaga lui fericire, plimbîndu-se într-o zi cu don Florestan, au zărit apropiindu-se corăbiile şi s-au dus să afle veşti ; dar, cînd au ajuns pe ţărm, don Galaor şi Norandel se aflau deja într-o barcă, îndreptîndu-se spre uscat. Amadis l-a recunoscut pe fratele lui şi a spus : „Sfîntă Fecioară ! Dar acesta e fratele nostru, don Galaor ! Bine venit fie !“ ; şi apoi l-a agrăit pe don Florestan : „Îl cunoaşteţi pe celălalt cavaler, care îl însoţeşte ?“ „Da — a răspuns el ; este Norandel, fiul regelui Lisuarte, tovarăşul lui don Galaor; şi să ştiţi că e un cavaler foarte viteaz şi aşa s-a dovedit a fi în bătălia pe care am purtat-o cu tatăl lui pe Insula Mongaza ; dar atunci nu se ştia că e feciorul regelui şi asta pînă acum, cînd cu războiul cu cei şapte regi, cînd regele a vrut să se ştie cine este, datorită vitejiei sale“. Tare s-a mai bucurat Amadis, pentru că era fratele doamnei sale şi ştia că ea îl iubeşte, din cîte îi spusese Durin. În acest răstimp, cavalerii au ajuns la mal şi au coborît pe pămînt, unde îi aşteptau Amadis şi Florestan, care i-au îmbrăţişat de multe ori şi apoi, dîndu-le fiecăruia cîte un cal, au pornit spre regele Perion, ce tocmai voia să le iasă în întîmpinare. Cînd i s-au înfăţişat, cavalerii au vrut să-i sărute mîinile, dar regele nu i-a îngăduit asta lui Norandel, ci l-a îmbrăţişat şi l-a cinstit în chip deosebit, după care, i-a condus la regină, unde nu s-au bucurat de mai puţină cinste. Amadis, cum v-am mai spus, se pregătise să fie gata de plecare peste patru zile şi, cu o zi înainte, a stat de vorbă cu tatăl şi fraţii săi, spunîndu-le că trebuie să se

despartă de ei şi că, a doua zi, pleacă la drum. Regele i-a spus : „Fiul meu, Dumnezeu ştie cît de mult vă voi duce dorul, dar nu vă stau în cale, pentru că plecaţi să cîştigaţi glorie şi faimă, aşa cum aţi făcut întotdeauna". Don Galaor i-a spus : „Domnule şi frate, de n-am fi legaţi de o făgăduială pe care nu e drept să o călcăm, Norandel şi cu mine v-am fi ţinut tovărăşie ; dar trebuie să o ducem la capăt, ori să aşteptăm să se împlinească un an şi o zi, cum e obiceiul în Marea Britanie". Regele a zis : „Fiule, despre ce făgăduială e vorba ? Se poate şti ?" „Da, domnule — a răspuns el ; în timpul bătăliei cu cei şapte regi din insule, de partea regelui Lisuarte au luptat trei cavaleri avînd toţi nişte balauri la fel drept herb, dar coifurile se deosebeau între ele, că unul era alb, altul vineţiu şi altul auriu ; cei trei au săvîrşit minuni de vitejie, mai cu osebire, cel cu coiful auriu, şi toţi au rămas uimiţi, că nu cred să-şi afle pereche de viteaz ce e. În mod sigur, toată lumea crede că dacă n-ar fi fost ei, regele Lisuarte n-ar fi cucerit victoria ; dar, de cum s-a sfîrşit lupta, cei trei au părăsit cîmpul de bătaie pe ascuns şi nimeni nu îi cunoaşte ; şi cum se vorbeşte aşa mult despre ei, am făgăduit să îi căutăm şi să îi cunoaştem". Regele a spus : „Ni s-a povestit şi aici despre aceşti cavaleri şi deie Domnul să aflaţi veşti bune despre ei". Şi aşa a trecut ziua aceea, pînă s-a înserat. Atunci, Amadis i-a luat deoparte pe tatăl său şi pe don Florestan şi le-a spus : „Seniore, eu vreau să plec în zori şi chibzuiesc că, după plecarea mea, trebuie să-i spuneţi lui don Galaor adevărul, pentru că truda lui va fi zadarnică şi dacă nu află adevărul de la noi, nu-l va afla de la nimeni ; şi arătaţi-i scuturile, că sigur le va recunoaşte". „Aţi vorbit cu înţelepciune — a spus regele — şi aşa vom face". În noaptea aceea au rămas toţi cu regina şi fiica ei şi cu multe dintre doamnele şi domnişoarele lor, trecîndu-şi vremea în chip deosebit de plăcut, deşi toate simţeau o mare întristare pentru că Amadis voia să plece cine ştie unde. Apoi, luîndu-şi rămas bun de la toate, au plecat să se culce şi, a doua zi, după ce au ascultat liturghia cu toţii, l-au însoţit pe Amadis, care pornea la drum călare pe armăsarul său şi îmbrăcat în armură, urmat de Gandalin şi de pitic, fără altă suită ; regina îi dăduse lui Gandalin galbeni mulţi, să-i ajungă stăpînului său pen-

tru un an. Don Florestan l-a rugat fierbînte să îl ia cu el, dar n-a izbutit să-l convingă din două pricini : una, pentru că voia să se poată gîndi nestînjenit la doamna și stăpîna lui ; cealaltă, fiindcă dacă avea să treacă de unul singur prin mari înfruntări și lupte, așa cum nădăjduia, tot singur avea să se aleagă cu moartea ori cu gloria. După ce-au umblat împreună o leghe, Amadis și-a luat rămas bun de la ceilalți și a pornit în drumul său, iar regele și feciorii săi s-au întors în cetate, unde regele i-a chemat deoparte pe don Galaor, fiul său, și pe Norandel, și le-a spus : „Domniile voastre v-ați legat să faceți un lucru pe care dacă nu veți izbuti să-l împliniți aici, în nici un colț al lumii nu veți izbuți, și de aceea îi mulțumesc Domnului că v-a călăuzit pașii aici și v-a scutit de o trudă zadarnică ; aflați că cei trei cavaleri avînd drept herb niște balauri, pe care îi căutați, sînt eu, Amadis și don Florestan ; eu purtam coiful alb, don Florestan pe cel vinețiu și Amadis pe cel auriu, cu care a săvîrșit marile minuni ce le-ați văzut". Și le-a istorisit cum s-au sfătuit să plece la luptă și cum le-a trimis Urganda acele arme. „Și ca să credeți ce vă spun și să socotiți că v-ați împlinit făgăduiala, veniți cu mine". Și, ducîndu-i în sala armelor, le-a arătat scuturile cu balauri, găurite în multe locuri de lovituri, pe care ei le-au recunoscut de îndată, pentru că mult le priviseră în timpul bătăliei, uneori bucurîndu-se de ajutorul primit, alteori încercînd o mare invidie pentru faptele săvîrșite de stăpînii lor. Don Galaor a spus : „Seniore, mare bine ne-a făcut Dumnezeu și domnia voastră scutindu-ne de truda aceasta, pentru că noi aveam de gînd să nu ne precupețim puterile ca să-i găsim pe acești cavaleri și dacă nu ar fi vrut să priceapă că nu putem înghiți marea rușine pe care ne-au pricinuit-o, să ne luptăm cu ei pe viață și pe moarte și să facem, astfel, cunoscut tuturor că, deși, în general, au săvîrșit mai multe fapte vitejești decît oricare altul, în particular, altfel stau lucrurile". „Dumnezeu a potrivit lucrurile mai bine — a spus regele —, în marea lui bunătate". Norandel l-a rugat pe rege din tot sufletul să îi dea lui acele arme iar regele i le-a dăruit, dar cu multă greutate. Apoi regele le-a povestit cum au ajuns să fie captivii lui Arcalaus și prin ce întîmplare au scăpat.

Lui Galaor i s-au umplut ochii de lacrimi la gîndul marii primejdii prin care trecuseră, şi le-a istorisit ce păţiseră el şi Norandel cu Arcalaus, care le scăpase spunînd că se numeşte Granfiles, şi tot ce li se întîmplase cu Dinarda, cum a rămas la castel şi ce le-a făcut gazda lor, Ambades. Şi au rămas la curte să petreacă paisprezece zile, după care, luîndu-şi rămas bun de la rege şi regină, s-au urcat pe o corabie, luînd cu ei armele cu balauri. Pe mare au avut vreme bună şi au ajuns cu bine în Marea Britanie ; aici, o dată sosiţi în cetatea unde se aflau regele Lisuarte şi regina, s-au dus acasă la ei să-şi lepede armele şi au pornit spre palat să dea seamă de cum îşi îndepliniseră legămîntul, luînd cu ei şi armele cu balauri ; regele şi toţi cei de la curte i-au primit foarte bine. Galaor a spus : „Seniore, dacă nu vă e cu supărare, porunciţi să fim ascultaţi înaintea reginei". „Aşa să fie", a spus el. Şi au plecat pe dată spre încăperile reginei, urmaţi de toţi ceilalţi, dornici să vadă ce veşti aduc. Regina s-a bucurat de venirea lor, iar ei i-au sărutat mîinile. Galaor a spus : „Domnilor, ştiţi că Norandel şi eu am plecat de-aici, legîndu-ne să îi căutăm pe cei trei cavaleri cu balauri pe scuturi ce au luptat alături de domniile voastre în bătălie, şi slavă Domnului, ne-am îndeplinit legămîntul fără trudă, aşa cum vă va arăta Norandel". Atunci, Norandel a luat în mîini coiful alb şi a spus : „Seniore, cunoaşteţi prea bine acest coif". „Da — a răspuns regele —, căci deseori l-am văzut acolo unde doream să-l văd". „Acest coif l-a purtat pe cap regele Perion, care vă iubeşte nespus de mult" ; apoi, l-a luat pe cel vineţiu şi a spus : „Priviţi, pe acesta l-a purtat don Florestan" ; şi luîndu-l apoi pe cel auriu, a spus : „Priviţi, seniore, acesta l-a purtat Amadis, cel ce a săvîrşit atîtea fapte în slujba voastră, cum nimeni altul n-ar fi fost în stare, şi dacă nu e adevărat ceea ce spun, voi sînteţi cel mai bun martor, căci aţi fost alături de ei de multe ori, bucurîndu-vă, domnia voastră de victorie, iar ei de glorie". Şi le-a povestit cum au venit pe ascuns regele Perion şi feciorii săi să ia parte la bătălie şi din ce pricină au plecat fără să spună cine sînt, cum au fost aruncaţi în temniţa lui Arcalaus, cum scăpaseră de-acolo şi puseseră foc castelului, cum îl întîlniseră el şi don Galaor pe Arcalaus pe o targă şi cum le scăpase, spu-

nînd că e Granfiles, vărul lui don Grumedan ; şi la asta toţi au izbucnit în hohote de rîs, împreună cu don Grumedan, ce se afla şi el acolo, zicînd că e foarte vesel că şi-a găsit o asemenea rudă de care nu ştia.

Regele l-a întrebat mai multe despre regele Perion, şi Norandel i-a spus : „Să ştiţi, domnule, că nu se află pe lume rege cu o ţară atît de întinsă încît să-i stea alături". „Şi nu se va pierde nimic din acel regat — a zis don Grumedan —, mulţumită feciorilor săi". Regele a tăcut, ca să nu îi aducă laude lui Galaor, ce era de faţă, şi nici celorlalţi, pe care tare puţin îi iubea la vremea aceea ; dar a poruncit ca armele celor trei să fie aşezate sub bolta de cristal din palatul lui, unde se aflau şi alte arme ale unor bărbaţi vestiţi.

Don Galaor şi Norandel au stat de vorbă cu Oriana şi Mabilia, le-au transmis salutările şi binecuvîntările reginei Elisena şi ale fiicei sale, şi au fost primiţi de acestea cu multă dragoste, căci îi iubeau mult ; dar tare s-au întristat aflînd că Amadis plecase singur pe pămînturi străineşti, unde oamenii vorbesc felurite graiuri, ca să caute cele mai mari şi mai primejdioase aventuri.

Apoi, cei doi au plecat la casele lor, iar regele a rămas cu cavalerii săi, vorbind despre diferite lucruri.

CAPITOLUL LXX

În care se povesteşte iarăşi despre Esplandian, ce trăia cu Nasciano, pustnicul, şi cum tatăl său, Amadis, schimbîndu-şi numele şi zicîndu-şi Cavalerul Spadei Verzi, a pornit în căutarea aventurilor şi prin ce întîmplări nemaipomenite a trecut

Cînd s-au împlinit patru ani de cînd se născuse Esplandian, Nasciano, pustnicul, a trimis după el şi copilul i-a fost adus, mare şi frumos pentru vîrsta lui, că sihastrul s-a minunat şi, făcîndu-şi cruce, l-a strîns la piept, iar

copilul l-a îmbrăţişat de parcă l-ar fi cunoscut dintotdeauna. Apoi a trimis-o înapoi pe doica ce îl alăptase pe Esplandian, rămînînd acolo numai copilul ei ; şi amîndoi copilaşii îşi petreceau vremea jucîndu-se lîngă schit şi bărbatul cel sfînt era tare bucuros şi îi mulţumea cerului că voise să păstreze în viaţă pruncul. Şi aşa s-a făcut că, într-o zi, Esplandian, ostenit de cît zburdase, s-a culcat să doarmă sub un copac ; leoaica, de care v-am spus că, uneori, venea la pustnic, iar el îi dădea de mîncare cînd avea ce, l-a văzut pe copil şi s-a apropiat de el ; apoi, dîndu-i tîrcoale niţel, l-a adulmecat şi s-a culcat lîngă el. Celălalt copil s-a dus plîngînd la pustnic, spunîndu-i că un cîine mare vrea să îl mănînce pe Esplandian. Bunul om a ieşit şi, văzînd leoaica, s-a dus spre ea, dar ea a prins să se gudure pe lîngă el ; schimnicul a luat în braţe copilul ce se deşteptase, şi acesta, cum a văzut leoaica, a spus : „Tată, ce frumos cîine ! E al nostru ?“ „Nu — a răspuns bunul om —, ci al lui Dumnezeu, căci ale lui sînt toate“. „Tare mult aş vrea, tată, să fie al nostru“. Pustnicul s-a bucurat de aceste vorbe şi i-a spus : „Fiule, nu vrei să-i dai să mănînce ?“ „Ba da“, a răspunse el. Atunci, a adus o pulpă de cerb, pe care i-o dăruiseră nişte arbaletieri, şi copilul i-a dat-o leoaicei, apropiindu-se de ea şi mîngîind-o pe urechi şi pe bot. Şi să ştiţi că de atunci leoaica a venit în fiecare zi şi îl păzea tot timpul cît umbla în jurul schitului. Cînd Esplandian s-a făcut mai mărişor, pustnicul i-a dat un arc pe măsura lui şi altul nepotului său, cu care învăţau să tragă, după ce citeau, iar leoaica îi însoţea, şi dacă răneau vreun căprior, leoaica alerga şi îl aducea ; uneori, veneau pe-acolo nişte arbaletieri, prieteni de-ai schimnicului, care plecau la vînătoare cu Esplandian de dragul leoaicei ce le aducea vînatul ; şi, de atunci, a învăţat Esplandian să vîneze.

Şi aşa îşi trecea vremea sub îndrumarea acelui sfînt bărbat. Amadis plecase din Gaula, cum v-am povestit, cu gîndul să săvîrşească asemenea isprăvi, încît să-i dea de minciună pe cei ce îi batjocoriseră şi îi ştirbiseră cinstea, datorită lungii sale şederi în Gaula din porunca doamnei sale ; şi, cu acest gînd, a ajuns şi pe meleagurile Germaniei, unde, în scurtă vreme, s-a făcut atît de cunoscut, că mulţi şi multe veneau la el să-i înfăţişeze nedreptăţile ce

li se făcuseră, iar el le aducea dreptatea trecînd prin grele şi primejdioase înfruntări pentru viaţa lui, luptîndu-se în multe locuri cu cavaleri viteji, uneori cu cîte unul, alteori cu cîte doi şi trei, după împrejurare ; aşa că, ce să vă mai spun ? A săvîrşit atîtea isprăvi, încît în toată Germania era cunoscut ca cel mai viteaz cavaler din cîţi păşiseră în ţara aceea, dar nu-l ştiau pe alt nume decît cel de Cavalerul Spadei Verzi, ori Cavalerul cu Piticul, datorită faptului că îl lua pe acesta peste tot cu el. De la plecarea lui trecuseră patru ani, fără să se fi întors vreodată în Gaula, nici pe Insula Ferecată, şi fără să fi avut vreo veste de la doamna sa, Oriana ; şi asta îl chinuia cel mai mult şi îi rănea inima atît de tare, încît toate celelalte primejdii şi munci le socotea o desfătare în comparaţie cu aceasta ; şi dacă încerca vreo mîngîiere, era doar faptul că doamna lui, neclintită în simţămintele ei, suferea de acelaşi dor. Şi a străbătut el, astfel, ţara aceea toată vara, iar cînd s-a apropiat iarna, de teama frigului, s-a hotărît să plece în regatul Boemiei şi să rămînă acolo peste iarnă, în tovărăşia bunului rege Tafinor, ce domnea acolo la vremea aceea, despre care auzise numai de bine şi frumos ; acesta era în război cu Patin, împăratul Romei, pe care Amadis tare îl mai ura, din pricina celor petrecute cu doamna sa, Oriana, cum aţi auzit mai înainte ; aşa că a pornit într-acolo şi s-a întîmplat că, ajungînd la un rîu, a văzut lume multă pe malul celălalt, care slobozise un şoim după un bîtlan ; şoimul a doborît bîtlanul pe malul unde se afla Cavalerul Spadei Verzi, iar el a descălecat, aşa, în armură, cum era, şi i-a strigat îndelung pe cei de pe celălalt mal, întrebîndu-i dacă să-i dea şoimului prada, ori nu. Aceia i-au răspuns că da. Atunci, el i-a dat şoimului să mănînce, văzînd că acestuia îi era foame, căci era priceput în asemenea treburi.

În locul acela rîul era foarte adînc şi nu putea fi trecut. Şi aflaţi că, pe malul celălalt se afla regele Tafinor al Boemiei care, văzîndu-i pe cavaler şi pe pitic cu el, a întrebat dacă îi cunoaşte cineva, dar nimeni nu îi ştia.

„Te pomeneşti — a spus regele — că o fi acel cavaler care a străbătut melagurile Germaniei şi a făcut minuni de vitejie, de vorbesc toţi despre el ca despre un miracol

și i se spune Cavalerul Spadei Verzi și Cavalerul cu Piticul, din pricina piticului pe care îl poartă cu el". Un cavaler, pe numele lui Sandian, căpetenia celor ce îl păzeau pe rege, a spus : „Acesta e, în mod sigur, că poartă o spadă verde".

Regele s-a grăbit să ajungă la un vad al rîului, pentru că îl văzuse apropiindu-se pe Cavalerul Spadei Verzi cu șoimul pe mînă. Și cum a ajuns lîngă el, i-a spus : „Bunul meu prieten, fiți binevenit în această țară a mea". „Domnia voastră sînteți regele ?" „Da, eu sînt — a zis el — atîta vreme cît va vrea Dumnezeu". Atunci, Amadis s-a apropiat, cu mult respect, ca să-i sărute mîinile, și i-a spus : „Seniore, iertați-mă, deși nu v-am greșit cu nimic, pentru că nu v-am recunoscut ; vin la voi să vă cunosc și să vă slujesc, fiindcă mi s-a spus că purtați război cu un bărbat atît de puternic, încît aveți mare nevoie să fiți slujit de supușii voștri, dar și de străini, și, cu toate că fac parte dintre aceștia, atîta vreme cît voi fi alături de voi, mă puteți socoti vasalul vostru de drept". „Cavalere al Spadei Verzi ! Prietene ! Cît de mult vă mulțumesc pentru că ați venit și pentru vorbele voastre, doar inima mea o știe, al cărei curaj s-a dublat ; și, acum, să mergem în cetate".

Și regele a plecat cu el tăifăsuind, iar toți ceilalți îl lăudau pentru cît e de frumos și de bine făcut, mai mult decît oricine altcineva din cîți văzuseră. Ajunși la palat, regele a poruncit ca Amadis să fie găzduit acolo ; după ce și-a scos armura, Amadis s-a îmbrăcat în niște straie bogate și frumoase, pe care i le adusese piticul, și i s-a înfățișat regelui atît de mîndru, că era o dovadă vie că trebuie crezute marile isprăvi ce se povesteau despre el ; apoi a mîncat cu regele, slujit cum se cuvine la masa unui om atît de însemnat. După ce s-a strîns masa și toți s-au retras, regele a spus : „Cavalere al Spadei Verzi, prietene al meu, marile voastre fapte de arme de care am auzit, precum și prea cinstita voastră prezență aici mă îndeamnă să vă cer ajutorul, chiar dacă pînă acum nu am făcut nimic ca să mă ajutați, dar cu voia Domnului, va veni o vreme cînd veți fi răsplătit. Aflați, bunul meu prieten, că port război, împotriva voinței mele, cu cel mai puternic bărbat al creștinătății, și anume, cu Patin, împăratul Romei,

care cu marea lui putere şi trufie, vrea ca acest regat, dat mie liber de Dumnezeu, să i se supună şi să-i plătească tribut ; dar, pînă acum, l-am apărat din răsputeri, cu ajutorul credinţei şi forţei vasalilor mei, şi îl voi apăra cît timp voi trăi ; dar cum este foarte greu şi primejdios ca cei puţini să se apere vreme îndelungată de cei mulţi, mă frămînt mereu în sufletul meu să găsesc o ieşire. Şi cum aceasta, în afară de vrerea Domnului, nu este alta decît vitejia şi curajul pe care anumiţi oameni le insuflă celorlalţi, cum Dumnezeu v-a făcut să fiţi deasupra tuturor în vitejie şi putere, îmi pun mari nădejdi în marele vostru curaj şi că, acoperindu-vă, ca întotdeauna, de glorie şi cinste, vom cîştiga războiul cei mai puţini la număr. Aşa că, bunule prieten, ajutaţi-mă să apăr acest regat, ce vă va îndeplini întotdeauna voia".

Cavalerul Spadei Verzi a spus : „Seniore, vă voi sluji şi domnia voastră îmi va judeca vitejia după fapte". Şi aşa cum aţi auzit, Cavalerul Spadei Verzi a rămas la curtea lui Tafinor de Boemia, unde era foarte cinstit şi primise ca însoţitori, întru mai multă preţuire şi onoare, din porunca regelui, pe un fiu al acestuia, pe numele lui Grasandor, şi pe un văr al regelui, un conte numit Galtines.

Şi aşa s-a întîmplat că, într-o zi, pe cînd regele călărea pe cîmp însoţit de mulţi gentilomi, vorbind cu fiul său Grasandor şi cu Cavalerul Spadei Verzi despre război, căci peste cinci zile se sfîrşea răgazul hotărît între ei şi duşmani, au văzut venind pe cîmp doisprezece cavaleri ale căror armuri erau purtate de cai, iar coifurile, scuturile şi lăncile, de scutieri. Regele a recunoscut printre scutieri herbul lui don Garadan, văr primar al împăratului Patin şi cel mai preţuit cavaler din toată împărăţia Romei, care purta războiul cu regele Boemiei ; şi Tafinor i-a spus oftînd Cavalerului Spadei Verzi : „Ah, cîte supărări mi-a adus cavalerul cu scutul acela" ; şi i-a arătat scutul, care avea cîmpul vineţiu şi două acvile aurii, mari cît scutul.

Cavalerul Spadei Verzi i-a spus : „Seniore, cu cît aţi îndurat mai multe jigniri şi ticăloşii din partea duşmanului vostru, cu atît mai multă încredere să aveţi în răzbunarea ce vă va fi dată de Dumnezeu, dar dacă acum vin în ţara voastră ca să vi se închine, cinstiţi-i şi vorbiţi-le frumos şi nu purtaţi negocieri cu ei decît dacă e întru cinstea

și folosul vostru". Regele l-a îmbrățișat și a spus : „Deie Domnul, în marea lui bunătate să fiți întotdeauna lîngă mine și să faceți ce doriți cu tot ce îmi aparține". Și s-au apropiat de cavaleri ; Garadan și tovarășii lui i s-au înfățișat regelui, iar acesta i-a primit mai frumos cu vorba decît cu sufletul și le-a spus să intre în cetate unde vor fi primiți cu toată cinstea.

Don Garadan a spus : „Am venit să vă spun două lucruri cît mai degrabă și nu aveți nevoie de alt sfetnic decît de sufletul vostru ; și vrem să ne răspundeți pe dată, fiindcă nu putem zăbovi, de vreme ce peste scurt timp, începem lupta". Apoi i-a dat o scrisoare de împuternicire din partea împăratului, în care se spunea că încuviințează nesmintit tot ceea ce va hotărî regele cu don Garadan.

„Se pare — a spus regele după ce-a citit — că vi se arată nu puțină încredere ; acum, spuneți ce vi s-a poruncit". „Maiestate — a spus don Garadan —, cu toate că împăratul este de neam mai nobil și mai puternic decît domnia voastră, pentru că are nenumărate alte treburi, vrea să pună capăt războiului cu voi în două feluri, după cum vă va fi pe plac : primul, să vă luptați, dacă voiți, cu vărul lui, Salustanquidio, principele Calabriei și să vă înfruntați o sută de cavaleri contra o sută, ori pînă la o mie; al doilea, să lupte cu mine și cu acești cavaleri ce mă însoțesc alți doisprezece ; împăratul va face așa cum doriți, iar condiția este următoarea : dacă învingeți, nu veți mai avea nici o datorie față de el, iar dacă veți fi învins, îi veți rămîne vasal, așa cum scrie în hronicile Romei, cum că acest regat a făcut parte din împărăția noastră în vremurile trecute ; acum, hotărîți cum doriți, iar de nu vă învoiți în nici un fel, împăratul vă înștiințează că va lăsa deoparte toate celelalte treburi ale sale și va veni el însuși asupra voastră și nu va pleca de aici pînă nu vă va nimici".

„Don Garadan — a zis Cavalerul Spadei Verzi — ați rostit destule vorbe trufașe, atît din partea împăratului, cît și din partea voastră și, deseori, Dumnezeu înfrînge trufia, arătîndu-se puțin milostiv, iar regele vă va da răspunsul ce îi va plăcea, dar vreau să vă întreb, dacă va hotărî ce luptă să aleagă, cum va fi sigur că vă veți ține

făgăduielile ?“ Don Garadan l-a privit şi s-a mirat că îi răspunsese fără să ţină seama de ce va spune regele ; şi i-a spus : „Domnule cavaler, nu ştiu cine sînteţi, dar după vorbă păreţi din ţară străină, şi să ştiţi că vă socotesc lipsit de judecată că mi-aţi răspuns fără să vă poruncească regele ; dar dacă domnia sa încuviinţează ce aţi spus şi se învoieşte cu ceea ce i-am cerut, vă voi răspunde la întrebare“. „Don Garadan — a zis regele —, încuviinţez şi mă învoiesc cu tot ce va spune Cavalerul Spadei Verzi“. Cînd Garadan a auzit pomenindu-se de acest bărbat atît de preţuit pentru faptele sale de arme, a simţit două lucruri în suflet : pe de o parte, părerea de rău că un asemenea cavaler e în tabăra regelui, şi, pe de altă parte, bucuria de a se lupta cu el, căci în mintea lui cugeta că îl va învinge ori îl va ucide şi va dobîndi, astfel, toată faima şi gloria cu care acesta se acoperise în Germania şi în ţinuturile unde nu se mai vorbea decît de vitejia lui ; aşa că a spus : „Dacă regele v-a împuternicit, spuneţi-mi, atunci, dacă alegeţi una din cele două înfruntări“. Cavalerul Spadei Verzi a răspuns : „Acest lucru îl va hotărî regele, cum va socoti mai bine, dar oricare înfruntare o va alege, să ştiţi că, dacă va voi, îl voi sluji în acest război cît timp voi rămîne la curtea sa“. Regele şi-a petrecut braţul pe după gîtul lui şi a spus : „Bunul meu prieten, vorbele voastre mi-au dat atît de mult curaj, că nu voi şovăi să primesc oricare din înfruntările propuse, aşa că, vă rog mult să o alegeţi voi pe cea care vi se pare mai potrivită“. „Seniore, nu voi face aceasta — a spus el —, ci mai bine sfătuiţi-vă cu nobilii voştri şi luaţi ce hotărîre vi se pare mai bună, iar mie porunciţi-mi cum să vă slujesc ; căci altminteri, pe bună dreptate ar fi nemulţumiţi de mine că iau asupra mea ceea ce nu-mi îngăduie judecata; dar, vă aduc aminte, domnule, să cercetaţi ce chezăşii vă aduce don Garadan pentru a fi siguri de făgăduielile sale“.

Cînd don Garadan a auzit acestea, a spus : „Domnule cavaler, cu toate că voi, cu vorbele voastre, vreţi să întîrziaţi lupta, o să vă arăt ceea ce îmi cereţi, ca să pun capăt acestor amînări“. Cavalerul cu Piticul i-a răspuns : „Nu vă miraţi de asta, don Garadan, că e mai plăcut lucru pacea, decît bătăliile primejdioase ; dar răzbunarea tocmai pe acestea le aduce cu sine, şi dacă acum mă dispreţuiţi

fiindcă nu mă cunoaşteţi, cînd regele vă va da răspunsul, mă încred în Dumnezeu că mă veţi judeca altfel".

Atunci, don Garadan l-a chemat pe un scutier ce ducea un sipet şi a scos din el o scrisoare cu treizeci de peceţi atîrnate de fire de mătase, toate din argint fin, iar cea din mijloc, de aur ; aceasta era a împăratului, iar celelalte ale marilor seniori din împărăţie ; apoi i-a înmînat regelui scrisoarea şi acesta s-a îndepărtat cu nobilii săi şi citind-o, a văzut că e adevărat ce spusese Garadan şi că putea, într-adevăr, să aleagă în ce fel va lupta, aşa că le-a cerut gentilomilor săi să-l sfătuiască. Unii au fost de părere că e mai bine să aleagă înfruntarea între o sută şi o sută de cavaleri, alţii cea de doisprezece contra doisprezece, spunînd că fiind un număr mai mic, regele îi va putea alege mai uşor dintre cavalerii săi, iar alţii spuneau că cel mai bine ar fi să poarte războiul ca pînă acum şi să nu-şi lege regatul de soarta unei lupte.

Aşa că părerile erau foarte împărţite. Atunci, contele Galtines a spus : „Seniore, ascultaţi părerea cavalerului Spadei Verzi, care va fi văzut multe şi dorinţa lui de a vă sluji e mare". Regele şi toţi ceilalţi s-au învoit să facă aşa şi au trimis să fie chemat, pentru că el şi Grasandor rămăseseră de vorbă cu don Garadan ; Cavalerul Spadei Verzi îl tot privea pe acesta şi, văzîndu-l atît de vînjos la trup, socotind, pe bună dreptate, că e şi foarte puternic, gîndea că e cam greu de înfruntat, dar, pe de altă parte, auzindu-l rostind atîtea vorbe goale şi trufaşe, trăgea nădejdea că Dumnezeu îi va da prilejul să-i înfrîngă trufia ; de cum a auzit, însă, că îl cheamă regele, s-a dus la el. Şi regele i-a spus : ..Cavalere cu Piticul, marele meu prieten, mult vă rog să nu vă feriţi să ne sfătuiţi si domnia voastră în legătură cu ceea ce am vorbit". Şi i-au istorisit feluritele păreri. După ce a ascultat totul, Amadis a spus : „Seniore, este foarte însemnat lucru o asemenea hotărîre, pentru că sfîrşitul se află în mîinile Domnului şi nu în judecata oamenilor, dar cu toate acestea, dacă eu aş fi în situaţia aceasta şi ar fi să hotărăsc, vă spun, domnule, că dacă eu aş avea doar un castel şi o sută de cavaleri, iar duşmanul meu, cu zece castele şi o mie de cavaleri, ar vrea să mi-l ia şi Dumnezeu ar găsi o cale ca acest lucru să se hotărască printr-o luptă între două părţi egale ca număr de oameni, aş socoti

că îmi face o mare favoare ; dar nu din pricina asta, domniile voastre, domnilor cavaleri să nu-l sfătuiţi pe rege cum socotiţi că e mai bine, pentru că oricare va fi hotărîrea ce o luaţi, eu voi fi gata de luptă“ ; şi a vrut să plece; dar regele l-a apucat de poala mantiei şi, poftindu-l să se aşeze lîngă el, i-a spus : „Bunul meu prieten, cu toţii ne înclinăm în faţa părerii voastre şi aleg lupta celor doisprezece cavaleri, iar Dumnezeu, care ştie nedreptatea ce ni se face, mă va ajuta. Aşa cum a făcut şi regele Perion al Gaulei, nu de multă vreme, cînd cotropindu-i ţara regele Abies al Irlandei cu oaste numeroasă şi fiind cît pe ce să-şi piardă regatul, toate s-au sfîrşit cu bine printr-o luptă purtată de un singur cavaler cu însuşi regele Abies, care, la vremea aceea, era unul dintre cei mai viteji şi mai vajnici cavaleri din lume, iar celălalt era un flăcăiandru, ce nu împlinise optsprezece ani ; şi regele Irlandei a fost ucis în luptă, iar regele Perion şi-a redobîndit întregul regat. Şi, la puţine zile după, printr-o întîmplare miraculoasă, a aflat că flăcăul este feciorul lui, vestit în toată lumea drept cel mai puternic şi mai viteaz din cîţi se află acum pe pămînt ; nu ştiu dacă îl cunoaşteţi“. „Nu l-am văzut niciodată — a spus Cavalerul Spadei Verzi —, dar am stat o vreme pe meleagurile acelea şi am auzit vorbindu-se mult de acest Amadis de Gaula, ba i-am cunoscut şi pe cei doi fraţi ai săi, care nu sînt mai prejos decît el în isprăvi cavalereşti“. Regele i-a spus : „Avînd deci încredere în Dumnezeu, aşa cum a avut acel rege Perion, aleg lupta celor doisprezece cavaleri“. „Dumnezeu să v-ajute — a spus Cavalerul Spadei Verzi —, că mie mi se pare cea mai bună hotărîre, pentru că deşi împăratul este mai mare decît domnia voastră şi are mai mulţi oşteni, la curtea voastră se vor găsi doisprezece cavaleri la fel de viteji ca ai săi ; iar dacă puteţi hotărî cu Garadan ca lupta să fie între mai puţini, bine ar fi, ba chiar să fie numai între doi cavleri, şi dacă ar vrea să fie el unul, aş fi eu celălalt, căci mă încred în Dumnezeu că datorită marii voastre dreptăţi şi a nemăsuratei lui trufii, vă voi răzbuna împotriva lui şi voi pune capăt războiului pe care îl purtaţi cu stăpînul său“. Regele i-a mulţumit mult şi s-au îndreptat spre locul unde se afla Garadan, ce se plîngea că ceilalţi întîrzie atît de mult cu răspunsul. Şi, de cum s-au apropiat de el, regele i-a spus :

„Don Garadan, nu știu dacă vă veți bucura, dar am ales lupta celor doisprezece cavaleri și aș vrea să fie chiar mîine". „Așa să mă ajute Dumnezeu — a zis Garadan —, dacă nu mi-ați dat tocmai răspunsul dorit, care mult mă bucură". Cavalerul Spadei Verzi a spus : „De multe ori oamenii se bucură la început, iar sfîrșitul li se arată cu totul altfel". Garadan i-a aruncat o cătătură urîtă și i-a spus : „Voi, domnule cavaler, vă băgați mereu în vorbă și, într-adevăr, păreți străin, căci tare străină și puțină vă e mintea ; și de-aș ști că veți fi printre cei doisprezece, v-aș arunca mănușa". Cavalerul Spadei Verzi a luat-o și a spus: „Vă asigur că voi fi printre cei ce vor lupta și așa cum am luat, acum și aici, mănușa voastră, așa am de gînd să vă iau și capul, pe care mi-l oferă prea marea voastră trufie și neobrăzare". Auzind acestea, Garadan s-a mîniat atît de tare, de parcă își ieșise din minți, și i-a strigat în gura mare : „Ah, nefericitul de mine ! De ce nu e deja mîine ca să luptăm și să vadă toți, Cavalere cu Piticul, cum va fi pedepsită sminteala voastră". Cavalerul Spadei Verzi i-a răspuns : „Dacă vi se pare că de-acum pînă mîine e prea lung răstimpul, ziua este încă lungă ca cel mai norocos să-l poată omorî pe celălalt și, dacă doriți, să ne punem armurile și să începem lupta cu învoiala ca cel ce rămîne în viață să-și ajute mîine tovarășii". Don Garadan i-a spus : „De bună seamă, domnule cavaler, și dacă îndrăzniți cu fapta ceea ce ați îndrăznit cu vorba vă iert, acum, pentru cele spuse împotriva mea" ; și a cerut să i se aducă armele în mare grabă. Cavalerul Spadei Verzi i-a cerut lui Gandalin să i le aducă pe ale sale și acesta a făcut întocmai. Lui don Garadan i-au pus armura tovarășii săi, iar Cavalerului Spadei Verzi, regele și fiul său ; apoi s-au dat deoparte, lăsîndu-i doar pe ei doi pe cîmpul unde aveau să se înfrunte.

Don Garadan a încălecat un armăsar mîndru și vînjos, l-a repezit năvalnic pe cîmp și, întorcîndu-se spre însoțitorii săi, le-a spus : „Puteți nădăjdui fără teamă că, de data aceasta, regele se va supune împăratului, iar domniile voastre vă veți acoperi de multă cinste fără să dați o lovitură ; și vă spun asta pentru că dușmanii voștri și-au pus întreaga speranță în acest cavaler care, dacă îndrăznește să-mi țină piept, va fi pe loc înfrînt ; și o

dată mort el, ceilalţi nu vor mai îndrăzni să ni se împotrivească mie şi vouă, mîine". Cavalerul Spadei Verzi i-a spus : „Ce faci, Garadan, de ce nu eşti mai cu băgare de seamă şi laşi să treacă ziua cu lăudăroşenia, căci, în curînd, se va vedea ce poate fiecare, iar laudele nu înseamnă fapte". Şi, dînd pinteni calului, s-a repezit asupra lui, iar celălalt a pornit spre el şi s-au izbit cu lăncile în scuturi care, deşi erau foarte tari, tot s-au îndoit, atît de puternice fuseseră loviturile ; lăncile li s-au frînt, iar ei s-au ciocnit în scuturi şi în coifuri cu atîta forţă, încît calul Cavalerului Spadei Verzi s-a dat înapoi ameţit, dar n-a căzut ; Garadan a fost aruncat din şa şi lovitura a fost atît de zdravănă, încît aproape că şi-a pierdut simţirea ; Cavalerul Spadei Verzi, văzîndu-l că se zvîrcoleşte pe jos ca să se ridice, dar nu izbuteşte, a vrut să se repeadă spre el, dar calul nu s-a putut mişca de ostenit ce era ; şi Amadis era rănit la braţul stîng, căci lancea celuilalt îi străpunsese scutul ; dar a descălecat pe dată, căci tare furios era, şi, punînd mîna pe spada lui arzîndă, s-a îndreptat spre Garadan, ce era destul de zdrobit, dar îşi mai venise în fire, căci îşi rotea spada în mînă, bine apărat de scut, dar nu mai era atît de brav ca înainte ; şi s-au pălit atît de sălbatic şi cu asemenea lovituri nemaivăzute, că tare se mai minunau cei ce îi priveau ; Cavalerul Spadei Verzi, văzîndu-l tare slăbit de pe urma căzăturii, cum era şi foarte mînios, l-a copleşit cu atîtea lovituri grele, încît celălalt, nemaiputînd îndura, s-a tras deoparte şi a zis : „Acum, într-adevăr, Cavalere al Spadei Verzi, vă cunosc mai bine ca înainte şi vă urăsc mai mult ca înainte, şi, cu toate că aţi dat dovadă de multă vitejie, nici a mea nu a pierit într-atît încît să se poată hotărî cine dintre noi va fi învingător ; iar de socotiţi că trebuie, să ne odihnim o bucată de vreme ; de nu, veniţi să ne luptăm". Cavalerul Spadei Verzi i-a răspuns : „De bună seamă, don Garadan, că oleacă de odihnă ar fi mai bine venită pentru mine decît lupta, ceea ce pentru voi, pe cît sînteţi de viteaz şi vestit pentru faptele voastre de arme, ar fi dimpotrivă, după vorbele pe care le-aţi rostit azi ; şi pentru ca un bărbat atît de viteaz ca voi să nu rămînă de ruşine, nu vreau să oprim lupta, pînă nu se sfîrşeşte". Don Garadan tare s-a mai mîhnit, pentru că se vedea foarte zdrobit, cu armura

şi trupul sfîrtecat în multe locuri, cu sîngele şiroind şi era lovit rău de pe urma căzăturii. Atunci şi-a amintit de trufia lui, mai cu seamă, în faţa celui aflat înaintea sa, dar dovedind mult curaj, s-a străduit să iasă la liman din acel necaz, adunîndu-şi toată puterea ; aşa că s-au înfruntat iarăşi, ca mai înainte, dar n-a trecut mult şi Cavalerul cu Piticul a izbutit să facă ce voia din el, astfel că toţi cei aflaţi acolo şi-au dat seama că, deşi erau amîndoi la fel de viteji, tot curajul lui don Garadan n-o să-i fie de nici un folos ; şi pe cînd se zbăteau amîndoi, Garadan a căzut la pămînt fără simţire, izbit de o lovitură pe care i-o dăduse Cavalerul cu Piticul în coif, atît de năprasnică, că de-abia şi-a mai putut scoate spada ; apoi s-a repezit asupra lui cu curaj şi, scoţîndu-i coiful din cap, a văzut că i-l crăpase aşa de tare că i se risipiseră creierii ; şi mult s-a bucurat pentru supărarea împăratului şi veselia regelui pe care dorea să-l slujească ; apoi, şi-a şters spada, a vîrît-o în teacă şi, îngenunchind, i-a adus mulţumiri Domnului pentru cinstea şi bunăvoinţa cu care îl dăruise.

Regele, văzîndu-l, a descălecat şi a îngenuncheat împreună cu alţi doi cavaleri lîngă Cavalerul Spadei Verzi, dar zărindu-i mîinile roşii de sîngele lui şi al potrivnicului său, i-a spus : „Bunul meu prieten, cum vă simţiţi ?“ „Foarte bine — a răspuns el —, mulţumesc lui Dumnezeu, şi mîine voi lupta împreună cu tovarăşii mei“. Apoi l-au urcat pe cal şi l-au dus în oraş cu multă şi mare cinste, unde, în odaia sa i s-a scos armura, şi i s-au oblojit rănile. Cavalerii romani au dus cadavrul lui Garadan la corturi şi tare l-au mai jelit, căci mult îl iubeau şi se gîndeau că le va lipsi în înfruntarea de a doua zi, temîndu-se foarte că fără el nu vor fi nici cum în stare să-i stea împotrivă Cavalerului Spadei Verzi ; aşa că sfătuindu-se ce urmează să facă, s-au oprit la două lucruri foarte însemnate. Primul, de care aţi auzit, şi anume că murise acel viteaz tovarăş al lor, pe cînd potrivnicul lui putea să lupte. Al doilea, că dacă renunţă la luptă, împăratul lor va fi făcut de ruşine, iar ei ameninţaţi cu moartea ; dar au hotărît, totuşi, să nu lupte şi să se scuze în faţa împăratului, punînd totul pe seama trufiei lui Garadan, ce vrusese să se lupte împotriva voinţei lor şi mu-

rise. Mai toţi au fost de această părere, iar restul n-au spus nimic.

Printre ei se afla un cavaler tînăr de neam mare, Arquisil numit, coborîtor direct din neamul împărătesc, atît de apropiat ca rudă, încît dacă Patin ar fi murit fără urmaşi, acesta ar fi moştenit întreaga împărăţie ; din această pricină, Patin îl ura şi îl ţinea departe de el ; acesta, văzînd hotărîrea greşită a tovarăşilor săi, cu toate că, pînă atunci, avînd o vîrstă fragedă, că nu trecuse de douăzeci de ani, nu îndrăznise să vorbească, le-a spus : „Domnilor, sînt, într-adevăr, uimit că nişte bărbaţi atît de viteji ca domniile voastre cad într-o greşeală atît de mare, încît, dacă cineva v-ar sfătui să o faceţi, ar trebui să-l socotiţi duşman ; pe cînd voi hotărîţi de bunăvoie asemenea lucru ; dacă vă temeţi de moarte, mai mare este teama stîrnită de slăbiciunea şi nimicnicia voastră ; vă temeţi şi şovăiţi pentru că vă pare mare diferenţa între zece şi unsprezece ? Dacă o faceţi din pricina morţii lui Garadan, mai curînd ar trebui să vă bucuraţi că un om atît de trufaş şi necumpătat nu mai face parte dintre noi, pentru că, din vina lui, s-ar putea să avem mai mult de suferit. Dacă o faceţi din pricina acelui cavaler de care vă temeţi, de acela voi avea grijă eu şi vă făgăduiesc că nu mă voi dezlipi de el pînă mor. Şi dacă acesta va fi prins o bucată de vreme, vedeţi că nu mai e nici o diferenţă între voi şi duşmani. Aşa că, domnii mei, nu daţi motiv sufletelor voastre să se înfricoşeze atît de tare, căci gîndul vostru vă va atrage moartea acoperită de ruşine în veşnicie". Aceste cuvinte ale lui Arquisil au avut atîta putere, încît tovarăşii săi şi-au schimbat gîndul şi, mulţumindu-i adînc şi lăudîndu-i sfatul, s-au hotărît cu mult curaj să primească lupta.

Cavalerul Spadei Verzi, după ce i s-au oblojit rănile şi i s-a adus de mîncare, i-a spus regelui : „Domnule, ar fi bine să-i înştiinţaţi pe cavalerii ce vor lua parte mîine la luptă să se pregătească şi să fie aici în zorii zilei, ca să ascultăm liturghia în paraclisul vostru şi să ieşim pe cîmp laolaltă". „Aşa voi face — a spus regele ; fiul meu, Grasandor, este unul dintre ei, iar ceilalţi vor fi astfel aleşi încît, cu ajutorul lui Dumnezeu şi al vostru, să cîştigăm victoria". „Deie Domnul ca atîta timp cît pot îmbrăca

armura — a zis el — să nu o puneţi nici voi, nici fiul vostru, pentru că ceilalţi sînt atît de viteji că nu îl vor ierta nici pe el nici pe mine chiar".

Grasandor i-a răspuns : „Domnule Cavaler al Spadei Verzi, nu pot să lipsesc acolo unde va lupta domnia voastră, atît de la această înfruntare cît şi de la toate cîte vor mai avea loc de faţă cu mine ; şi dacă mă socotiţi destul de demn pentru ca un cavaler ca voi să-mi îndeplinească o rugăminte, vă cer încă de pe-acum să-mi îngăduiţi să vă însoţesc. Aşa că, în nici un chip nu voi lipsi mîine de la această luptă, măcar pentru a învăţa ceva din marile minuni ce le săvîrşiţi". Cavalerul Spadei Verzi i-a mulţumit cu adînc respect, cum i se cuvenea, pentru cinstea pe care i-o face şi i-a spus : „Domnul meu, dacă asta vă e dorinţa, aşa să fie, cu ajutorul lui Dumnezeu". Regele i-a zis : „Bunul meu prieten, armura voastră e atît de distrusă, că nu vă mai este de nici un folos şi vreau să vă dăruiesc alta, care n-a fost purtată niciodată şi sper că vă va plăcea ; şi un armăsar cum n-aţi aflat altul mai bun, deşi ştiu că aţi văzut mulţi" ; şi pe dată a poruncit să fie adus calul, înşeuat şi cu un harnaşament nespus de bogat. Cînd Amadis l-a văzut atît de mîndru şi de arătos, a oftat, cugetînd că dacă i l-ar putea trimite credinciosului său prieten, Angriote de Estravaus, ar face-o, căci acela l-ar folosi cum se cuvine ; armura era foarte frumoasă, avînd drept herb pe scut şi flamură un cîmp de aur şi doi lei vineţii ; dar spada era cea mai grozavă din cîte văzuse, în afară de cea a regelui Lisuarte şi a lui însuşi, şi, după ce a privit-o, i-a dat-o lui Grasandor ca să lupte cu ea.

A doua zi dis-de-dimineaţă au ascultat liturghia împreună cu regele şi, după ce şi-au îmbrăcat cu toţii armurile, i-au sărutat mîna şi au încălecat pe cai, însoţiţi de mulţi alţi cavaleri, îndreptîndu-se spre locul unde avea să fie lupta ; aici i-au văzut sosind pe romani, în armuri, călare, însoţiţi de slujitorii lor ce sunau din multe trîmbiţe cu veselie, ca să lea dea curaj. Arquisil, aflat printre ei, pe un cal alb şi în armură verde, le-a spus tovarăşilor săi : „Nu uitaţi ceea ce v-am spus, căci eu îmi voi ţine făgăduiala". Şi au pornit unii împotriva celorlalţi ; Arquisil l-a văzut în faţă pe Cavalerul Spadei Verzi şi

s-a năpustit spre el ; s-au izibt în lănci şi acestea s-au frînt pe dată, iar Arquisil a fost săltat din şa pe crupa calului, dar a izbutit să se prindă de şa şi, cum era sprinten şi viteaz, s-a proptit din nou în ea. Cavalerul Spadei Verzi trecuse de el şi cu bucata de lance care îi rămăsese în mînă l-a lovit în coif pe primul ce-i ieşise în cale, smulgîndu-i-l din cap şi l-ar fi doborît de pe cal, dar l-au atacat alţi doi cavaleri, unul lovindu-l în scut, iar celălalt în picior şi vîrful lăncii i-a trecut prin poalele loricii, făcîndu-i o rană tare adîncă, ceea ce l-a înfuriat mai mult decît înainte, aşa că, punînd mîna pe spadă, l-a pălit pe un cavaler pieziş, astfel că spada s-a abătut spre gîtul calului şi i l-a retezat de tot, iar calul a căzut la pămînt prinzînd sub el piciorul stăpînului şi rupîndu-i-l.

Arquisil, care, acum, se îndrepta în şa, a strîns tare spada în mînă şi l-a pălit în coif pe Cavalerul cu Piticul cu toată forţa, de-au ieşit scîntei din coif şi din spadă, făcîndu-l să-şi aplece niţel capul ; dar n-a trecut mult şi şi-a primit răsplata, căci celălalt l-a lovit în umăr şi i-a sfîrtecat armura şi carnea, încît Arquisil şi-a zis că îşi pierduse braţul.

Cavalerul Spadei Verzi, văzîndu-l astfel, a trecut mai departe şi s-a repezit asupra celorlalţi, pe care Grasandor şi ai săi îi încolţiseră, Arquisil, însă, l-a urmărit şi îl lovea unde nimerea, dar nu cu aceeaşi putere ca la început.

Cavalerul Spadei Verzi se întorcea spre el, şi, apoi, pornea iute să lovească în ceilalţi, pentru că nu voia să-l rănească pe Arquisil, preţuindu-l mai mult decît pe toţi ai săi, fiindcă îl văzuse în fruntea lor, venind să se înfrunte cu el ; Arquisil nu se sinchisea de loviturile primite, ci se vîra în vălmăşagul celorlalţi ca să-l izbească pe Cavalerul Spadei Verzi cum putea mai bine. La vremea aceasta, cei din tabăra lui erau nimiciţi ; unii morţi, alţii răniţi şi alţii, sleiţi, nu se mai apărau. Cavalerul Spadei Verzi, văzînd că Arquisil îl urmăreşte fără să-i pese de loviturile sale, a strigat : „Nu-i nimeni să mă scape de acest cavaler ?“ Grasandor, care îl auzise, a pornit cu alţi doi cavaleri şi l-au atacat împreună şi, cum acela era vlăguit şi ostenit, l-au azvîrlit din şa şi l-au trîntit la pămînt, repezindu-se apoi spre el să îl ucidă ; dar Cavalerul cu Piticul i-a sărit în ajutor şi a spus : „Domnilor, dat fiind

că acest cavaler mi-a făcut mai mult rău decît toţi ceilalţi, lăsaţi-mi-l mie să-mi iau răsplata". Pe dată toţi s-au dat deoparte şi el s-a apropiat de Arquisil şi i-a zis : „Cavalere, daţi-vă prins şi nu doriţi să muriţi de mîna celui care mult vă doreşte moartea".

Arquisil, care nu mai aştepta altceva decît moartea, tare s-a mai bucurat şi a spus : „Domnule, de vreme ce soarta a vrut să nu pot mai mult, mă dau prinsul vostru şi vă mulţumesc că îmi lăsaţi viaţa". Celălalt i-a luat spada şi, apoi, înmînîndu-i-o iarăşi, l-a pus să jure că va face ce îi va porunci el ; după asta a descălecat şi a rămas cu el pînă i s-a adus un cal, l-a aşezat în şa şi, fiecare pe calul său, au plecat spre rege, care îi aştepta bucuros foarte că se sfîrşise primejdiosul său război ; apoi i-a luat cu el la palat şi l-a condus în încăperea sa pe Cavalerul Spadei Verzi, care l-a poftit pe prinsul său să rămînă cu el acolo, ca să-i arate că îl cinsteşte după cum merită fiindcă era un cavaler viteaz şi de neam mare, cum aţi auzit; acesta i-a spus: „Domnule Cavaler al Spadei Verzi, rogu-vă în numele cinstei voastre, deşi prinsul vostru, gata să mă înfăţişez vouă cînd mă chemaţi şi să rămîn în temniţa ce mi-o veţi alege, să-mi îngăduiţi, acum, să plec ca să-mi ajut tovarăşii care au mai rămas în viaţă şi să-mi petrec morţii".

Cavalerul Spadei Verzi a răspuns : „Vă îngădui, dar amintiţi-vă de jurămîntul vostru". Celălalt, strîngîndu-l la piept, şi-a luat rămas bun de la el şi a plecat la tovarăşii săi, pe care vă puteţi închipui cum i-a găsit ; pe dată a poruncit să fie ridicaţi Garadan şi ceilalţi morţi şi au pornit la drum. Aşa că, acum, nu vom mai povesti despre acest cavaler pînă la vremea potrivită, cînd vom istorisi spre ce fapte l-a călăuzit marea sa vitejie.

Cavalerul Spadei Verzi a rămas la curtea regelui Tafinor pînă i s-au lecuit rănile. Şi, ştiind încheiat războiul regelui, a chibzuit că dorinţele lui sfîşietoare şi chinurile din pricina doamnei sale Oriana, ce, la vremea aceea, tare îl copleşiseră, le va îndura mai uşor ostenit de drumuri, decît în acea viaţă plină de plăceri şi trîndăvie de la curte. Aşa că a stat de vorbă cu regele, spunîndu-i : „Seniore, cum războiul vostru a luat sfîrşit şi a venit vremea în care soarta nu mă mai lasă să stau tihnit, trebuie să-i urmez voinţa, înfrîngînd-o pe-a mea, aşa că, mîine vreau

să plec, şi deie Domnul, în bunătatea lui, să ajung întotdeauna la vreme ca să vă slujesc măcar în parte pentru cinstirea şi bunăvoinţa ce mi-aţi arătat". „Ah, Cavalere al Spadei Verzi ! Prietenul meu adevărat, primiţi o parte din regatul meu, care vă e pe plac, împărţind cîrmuirea şi bogăţiile sale cu mine, dar nu mă părăsiţi". „Domnule — a răspuns el —, fiind convins că îmi cunoaşteţi dorinţa de a vă sluji, ştiu că mi-aţi arătat toată preţuirea şi dărnicia voastră ; dar nu depinde de mine şi sufletul meu nu-şi va afla răgaz pînă nu va fi acolo unde mi-e veşnic gîndul". Regele, văzînd că hotărîrea lui e neclintită şi ştiindu-l atît de chibzuit şi sigur în ceea ce face, că nu şi-ar fi schimbat gîndul, i-a spus cu o figură tristă : „Prietene credincios, dacă aşa stau lucrurile, vă rog două lucruri : unul, ori de cîte ori nevoile vă vor ajunge, amintiţi-vă mereu de mine şi de acest regat al meu ; şi celălalt, să veniţi mîine să ascultăm utrenia împreună, căci vreau să vă vorbesc". „Seniore — a răspuns el —, primesc ceea ce îmi spuneţi şi voi ţine minte vorbele voastre de mă voi afla la ananghie, iar mîine, gata de drum, voi fi împreună cu domnia voastră la liturghie".

În seara aceea, Cavalerul Spadei Verzi i-a poruncit lui Gandalin să îi pregătească toate cele de trebuinţă, căci a doua zi vrea să plece, şi acesta i-a îndeplinit porunca întocmai.

În noaptea aceea n-a putut dormi, căci dacă oboseala trupului îi dispăruse, cea a sufletului îşi croise drum mai larg cu mari frămîntări şi arzătoare dorinţi de doamna sa, istovindu-l şi mai tare.

Cînd s-a făcut dimineaţă, după ce plînsese îndelung, s-a sculat, şi-a îmbrăcat armura şi, încălecîndu-şi armăsarul, cu Gandalin şi piticul pe caii lor, purtînd toate cele trebuincioase drumului, s-a dus la capela regelui, ce îl aştepta ; şi după ce au ascultat slujba, regele le-a poruncit tuturor să iasă şi, rămînînd singuri, i-a spus : „Marele meu prieten, vă cer să-mi îndepliniţi o rugăminte, ce nu va fi o piedică în drumul vostru şi nu vă va ştirbi cu nimic onoarea". „Aşa gîndesc şi eu — a spus el —, pentru că voi, seniore, nu puteţi cere decît ceva pe potriva marii

voastre virtuţi, şi vă voi îndeplini rugămintea". „Atunci, bunul meu prieten — a zis regele —, vă cer să îmi spuneţi care e numele vostru şi al cui fiu sînteţi ; şi credeţi-mă că voi păstra taina pînă o veţi da la iveală domnia voastră".

Cavalerul Spadei Verzi a rămas o vreme tăcut, părîndu-i rău de făgăduiala făcută, şi apoi a spus : „Seniore, dacă măria voastră binevoieşte, nu-mi puneţi această întrebare, căci nu vă e de folos". „Bunul meu prieten — a zis el —, nu vă temeţi să-mi răspundeţi, pentru că voi păstra taina la fel ca voi înşivă". Atunci, el a răspuns : „Dacă asta vă e dorinţa, deşi e împotriva voinţei mele, aflaţi că eu sînt acel Amadis de Gaula, fiul regelui Perion, de care aţi pomenit deunăzi cînd s-a hotărît lupta". Regele a spus : „Ah, preafericitule cavaler de neam atît de mare, binecuvîntat fie ceasul cînd aţi fost zămislit, căci multă cinste şi folos au avut de pe urma voastră tatăl, mama şi întregul vostru neam, precum şi cei ce nu vă sîntem rude ; m-aţi făcut foarte fericit cu ceea ce mi-aţi spus şi mă încred în Dumnezeu că va fi spre binele vostru şi că, astfel, îmi voi putea plăti o parte din marile datorii faţă de domnia voastră". Şi, cu toate că regele spusese aceasta mai mult din bunătate decît fiindcă ar fi ştiut de vreo nevoie a cavalerului, şi-a ţinut făgăduiala în două chipuri. În primul rînd, a pus să fie aşternute pe hîrtie toate faptele de arme săvîrşite de Amadis în ţara sa. Şi, în al doilea rînd, i-a fost de foarte mare ajutor cu feciorul şi cavalerii din regatul său, într-o împrejurare cînd multă trebuinţă avea de ajutor, aşa cum vă vom istorisi mai la vale, în cartea a patra.

După asta, Amadis şi-a încălecat armăsarul şi şi-a luat rămas bun de la rege, lăsîndu-l la palat, deşi acesta voia să-l conducă ; dar l-au petrecut Grasandor, contele Galtines şi mulţi alţi gentilomi, iar el a pornit la drum cu gîndul să ajungă în insulele din Romania şi să se încerce în aventurile ce îi vor ieşi în cale pe acolo ; la o jumătate de leghe de cetate, cavalerii s-au întors şi l-au binecuvîntat, iar el şi-a văzut mai departe de drum.

CAPITOLUL LXXI

Cum regele Lisuarte, plecînd la vînătoare cu regina și fiicele sale, însoțit de numeroși cavaleri, a ajuns în codrul unde își avea schitul acel sfînt bărbat Nasciano, și a întîlnit un prea chipeș flăcăiaș, a cărui istorie era foarte ciudată ; și acesta era fiul Orianei și al lui Amadis, cu care regele s-a purtat foarte frumos, deși nu îl cunoștea.

Regele Lisuarte, pentru a se mai odihni şi a le face plăcere cavalerilor săi, a hotărît să plece la vînătoare în pădure şi să le ia cu el pe regină şi pe fiicele sale, cu toate doamnele şi domnişoarele ; aşa că a poruncit să se ridice corturile la Izvorul celor şapte fagi, ce era un loc tare îmbietor. Şi aflaţi că acesta era codrul unde sălăşluia schimnicul Nasciano şi unde îl creştea, în preajma lui, pe Esplandian. Ajungînd acolo regele şi regina cu suita lor, regina a rămas la corturi, iar regele cu vînătorii săi au pătruns în inima codrului şi, cum locul fusese înconjurat, au vînat din belşug ; aşa s-a făcut că, pe cînd regele era în mijlocul cetei sale, a zărit ţîşnind un cerb foarte obosit şi, cu gîndul să-l ucidă, a alergat călare după el, pînă a ajuns în vale ; şi aici s-a petrecut un lucru ciudat : pe costişa din faţa lui a văzut coborînd un fecioraş de vreo cinci ori şase ani, cel mai frumos din cîţi văzuse vreodată, cu o leoaică în lesă ; acesta, de cum a văzut cerbul, a slobozit leoaica, strigîndu-i să-l prindă.

Leoaica s-a repezit în goana cea mai mare şi, ajungîndu-l, l-a doborît şi a început să-i sugă sîngele. Atunci s-a apropiat şi flăcăiaşul, vesel foarte, şi apoi un alt băiat, niţel mai mărişor, ce venea în urma lui, şi, ajunşi lîngă cerb, s-au veselit foarte şi, scoţîndu-şi cuţitele, au tăiat hălci din el, ca să mănînce leoaica.

Regele a rămas în nişte tufişuri, mirat de ceea ce vede, dar cum calul lui era speriat de leoaică, nu se putea apro-

pia de ei ; flăcăiaşul cel frumos a sunat dintr-un corn mic ce-l avea agăţat de gît şi au sosit în goană doi copoi, unul năutiu şi altul negru, ce au prins să sfîşie cerbul. După ce leoaica a mîncat, i-au legat zgarda şi băiatul mai măricel a plecat cu ea prin pădure, împreună cu celălalt. Regele, care acum descălecase şi îşi priponise calul de un copac, le-a ieşit în cale şi i-a strigat băiatului cel chipeş, ce rămăsese mai în urmă, să îl aştepte. Băiatul a rămas pe loc şi regele s-a apropiat de el şi, văzîndu-l atît de frumos, tare s-a mai minunat şi a zis : „Bunule fecior, Dumnezeu să vă binecuvînteze şi să-l slujiţi mereu, spuneţi-mi unde v-aţi născut şi al cui fiu sînteţi". Feciorașul i-a răspuns astfel : „Domnule, un om sfînt, pustnicul Nasciano, m-a crescut şi pe el îl socotesc a fi tatăl meu". Regele s-a gîndit o bună bucată de vreme cum de un bărbat atît de sfînt şi de bătrîn poate avea un băiat atît de mic şi de chipeş şi, în cele din urmă, nu l-a crezut ; băiatul a vrut să plece, dar regele l-a întrebat unde se află casa pustnicului. „Acolo sus — a răspuns el — e casa unde locuim" ; şi arătîndu-i o cărare îngustă, nu prea bătută, i-a spus : „Pe aici ajungeţi şi Dumnezeu să vă aibă-n pază, fiindcă vreau să-l ajung pe flăcăul ce duce leoaica la un izvor unde vînăm noi". Şi aşa a şi făcut.

Regele s-a întors unde-şi lăsase calul şi, încălecînd, a apucat-o pe cărare, dar n-a mers mult că a şi văzut schitul, printre nişte fagi şi tufişuri dese. Ajungînd acolo, n-a văzut pe nimeni cu cine să vorbească, aşa că a descălecat, şi-a priponit calul sub poartă şi a intrat în casă ; aici a văzut un bărbat în genunchi, citind rugăciuni dintr-o carte, îmbrăcat în rasă călugărească şi cu părul coliliu, şi a rostit şi el o rugăciune. Bunul om, sfîrşind de citit, s-a apropiat de rege, care a îngenuncheat în faţa lui, rugîndu-l să-i dea binecuvîntarea. Bunul om l-a binecuvîntat, întrebîndu-l ce doreşte.

Regele i-a spus : „Bunule prieten, am întîlnit în pădure un fecioraş foarte frumos ce vîna cu o leoaică şi mi-a spus că domnia voastră l-aţi crescut ; şi cum mi s-a părut deosebit de frumos şi de chipeş şi m-am mirat că umblă cu leoaica aceea, am venit să vă rog să-mi povestiţi istoria lui şi vă făgăduiesc ca rege ce mă aflu, că nu vi se va întîmpla nici vouă, nici lui, nici un rău".

Bunul om, auzind aceste vorbe, l-a privit mai bine decît înainte şi, recunoscîndu-l, căci îl mai văzuse şi în alte dăţi, a îngenuncheat să-i sărute mîinile ; regele, însă, l-a ridicat de jos, l-a îmbrăţişat şi i-a spus : „Prietene Nasciano, doresc foarte mult să-mi răspundeţi la întrebare şi nu vă temeţi să-mi vorbiţi". Bunul om l-a condus afară, pînă la poartă unde era priponit calul şi, după ce s-au aşezat pe o bancă, i-a zis : „Seniore, cred nesmintit tot ce mi-aţi spus şi că îl veţi apăra pe acest copil cu puterea voastră regească, fiindcă Dumnezeu însuşi a vrut să îl apere ; şi pentru că doriţi atît de mult să-i cunoaşteţi istoria, să ştiţi că l-am găsit şi l-am crescut în împrejurări foarte ciudate". Şi i-a povestit cum îl scosese din botul leoaicei, înfăşat în scutece bogate, cum îl hrănise cu laptele leoaicei şi al unei oi, pînă ce îi găsise o doică adevărată, soţia unui frate al său, pe numele lui Sargil, aşa cum se numeşte şi celălalt fecior ce se afla cu Esplandian. Apoi a spus : „Eu sînt sigur, stăpîne, că acest copil e de neam mare şi vreau să ştiţi că are ceva cu totul ciudat, cum nu s-a mai pomenit vreodată. Şi anume, cînd l-am botezat, în partea dreaptă a pieptului avea nişte slove albe, în latină veche, ce glăsuiau «Esplandian», şi cu acest nume l-am botezat. Iar în partea stîngă, în dreptul inimii, are şapte litere ca de foc, roşii ca un rubin şlefuit, dar pe acestea nu le-am putut desluşi, că nu sînt în latină, nici în graiul nostru".

Regele i-a răspuns : „Mari minuni îmi povestiţi, părinte, de care n-am mai auzit niciodată, şi cred că dacă leoaica l-a adus aşa de mic cum spuneţi, nu putea să-l fi găsit decît pe aici, prin apropiere". „Asta nu mai ştiu — a spus pustnicul — şi nici nu trebuie să vrem să ştim mai multe decît ceea ce ne-a îngăduit Domnul". „Atunci — a spus regele —, vă rog să veniţi mîine la masa mea, aici, în pădurea asta, la Izvorul celor şapte fagi, şi acolo o să le întîlniţi pe regină, pe fiicele sale şi pe mulţi alţii de la curtea noastră, dar luaţi-i cu voi şi pe Esplandian cu leoaica, aşa cum l-aţi găsit, şi pe celălalt băiat, nepotul vostru, căci drept este să îl răsplătesc pentru tatăl său, Sargil, ce a fost un cavaler viteaz şi l-a slujit cu credinţă pe fratele meu, regele".

Auzind acestea, sfîntul bărbat Nasciano a spus : „Voi face aşa cum aţi poruncit, stăpîne, şi deie Domnul, în bunăvoinţa lui, să fie totul întru slujirea sa“. Regele, încălecîndu-şi calul, s-a întors pe cărăruia pe unde venise, şi a tot mers pînă a ajuns la corturi la ceasurile două după amiază ; aici, i-a găsit pe don Galaor, Norandel şi Guilan Gînditorul, ce tocmai sosiseră cu doi cerbi pe care îi omorîseră, şi a petrecut şi s-a veselit mult, dar nu le-a povestit nimic de aventura lui ; pe cînd poruncea să se aştearnă masa, a sosit don Grumedan şi i-a spus : „Domnule, regina nu a mîncat şi vă roagă ca, înainte de-a vă aşeza la masă, să binevoiţi să staţi de vorbă cu ea, căci trebuie neapărat să vă vorbească“. El s-a ridicat de-ndată şi s-a dus la ea, iar regina i-a arătat o scrisoare pecetluită cu un smarald foarte frumos, prin care treceau două şnururi de aur, avînd săpate în jur nişte slove ce grăiau astfel : „Aceasta este pecetea Urgandei Necunoscuta“ ; regina i-a spus : „Aflaţi, domnule, că pe cînd veneam încoace, s-a ivit o domnişoară în straie bogate foarte, călare pe un cal, însoţită de un pitic călărind un şarg mîndru ; şi, cu toate că cei ce mergeau în faţa mea s-au apropiat de ea, n-a vrut să le spună cine este nici lor, nici Orianei şi domniţelor ce o însoţeau, dar de cum am sosit eu, mi-a ieşit înainte şi mi-a zis : «Măria ta, luaţi această carte şi citiţi-o împreună cu regele astăzi, înainte de a vă aşeza la masă» ; şi a plecat pe dată cu piticul în urma ei, îmboldindu-şi calul şi îndepărtîndu-se atît de iute, că n-am apucat s-o mai întreb nimic“. Regele a luat cartea, a deschis-o, şi iată cum grăia :

„Preaînaltului şi preacinstitului rege Lisuarte, Eu, Urganda Necunoscuta, care mult vă iubesc, vă sfătuiesc spre binele vostru ca, de cum vi se va înfăţişa frumosul flăcăiaş crescut de trei doici felurite, să îl iubiţi şi să îl păziţi cu grijă, căci multe bucurii vă va aduce şi vă va scăpa de cea mai mare primejdie prin care aţi trecut vreodată. Este de neam mare şi să ştiţi, maiestate, că de pe urma laptelui supt de la prima sa doică va fi atît de puternic şi cu inima atît de viteză, încît îi va pune în umbră, prin faptele sale de arme, pe toţi vitejii din vremea sa ; de pe urma celei de a doua doici, va fi blînd, cumpătat şi res-

pectuos, plin de voie bună şi putînd să îndure mai multe decît orice om din lume. Iar de pe urma celei de a treia, va fi peste poate de mintos, cu multă înţelepciune, un foarte bun creştin, cu vorbă aleasă şi în tot ceea ce va face va fi mai presus de toţi, iubit şi preţuit de cei buni atît de mult, că nici un cavaler nu-i va sta alături ; iar marile sale fapte de arme le va săvîrşi întru slujirea preaputernicului Dumnezeu, dispreţuind ceea ce fac, în zilele noastre, cavalerii mai mult pentru a se făli cu gloria decît mînaţi de gînduri bune şi veşnic va purta numele său în partea dreaptă, iar pe cel al doamnei sale în partea stîngă; şi îţi mai spun ceva, viteazule rege, că prin acest copil se va încheia pacea între tine şi Amadis şi neamul său, cîte zile vei avea, ceea ce nimeni altul nu va izbîndi".

Regele, sfîrşind de citit, şi-a făcut cruce, văzînd cîte îi scrie şi a zis : „Înţelepciunea acestei femei e de neînchipuit şi de nepovestit" ; apoi i-a spus reginei : „Aflaţi că l-am întîlnit chiar azi pe băiatul de care vorbeşte Urganda". Şi i-a povestit cum îl zărise cu leoaica, cum s-a dus la schimnic şi ce-a aflat de la el, cum o să vină acesta a doua zi să ia masa cu ei şi că o să-l aducă şi pe băiat. Tare bucuroasă a fost regina auzind că îl va avea pe acel copil ciudat şi că va putea vorbi cu acel bărbat sfînt treburi de-ale sufletului ; regele, despărţindu-se de ea şi cerîndu-i să nu spună nimic despre toate acestea, s-a dus în cortul său să mănînce, unde a aflat mulţi cavaleri care îl aşteptau ; şi a rămas la taclale cu ei despre vînătoare, spunîndu-le să nu plece nici unul a doua zi să vîneze, fiindcă vrea să le citească o scrisoare primită de la Urganda Necunoscuta ; apoi le-a poruncit vînătorilor să ducă toate animalele într-o vale îndepărtată şi să le ţină ascunse acolo toată ziua. Asta, ca să nu se sperie de leoaică.

Şi, aşa cum aţi auzit, şi-au petrecut acea zi în odihnă, pe pajiştea aceea smălţuită de flori şi acoperită de iarbă proaspătă şi verde.

A doua zi, toată lumea s-a strîns la cortul regelui, au ascultat liturghia şi, apoi, regele i-a luat pe toţi cu el şi s-au dus la cortul reginei, ce se afla într-o poieniţă lîngă un izvor ; şi cum vremea era frumoasă, că era luna mai,

pereţii cortului erau ridicaţi şi astfel, toate doamnele, domniţele şi celelalte domnişoare puteau fi văzute stînd pe jilţurile lor. Iar cavalerii cei mai de seamă se apropiau de ele să le vorbească. După ce s-au adunat toţi, regele a poruncit să fie citită scrisoarea Urgandei, de care am pomenit, şi auzind-o, mult s-au întrebat toţi cine o fi acel fecioraş plin de noroc. Oriana, ce era mai atentă decît toţi ceilalţi, suspinînd după fiul ei pe care îl pierduse, s-a gîndit că acel băiat ar putea fi chiar el. Regele a întrebat : „Ce părere aveţi de această scrisoare ?“ „Seniore — a spus don Galaor —, eu nu mă îndoiesc defel că lucrurile se vor petrece întocmai cum spune ea, datorită multor preziceri ale Urgandei ce s-au adeverit întru totul, şi chiar dacă mulţi se bucură, probabil, de sosirea acestui flăcăiaş, cînd Dumnezeu va binevoi să ni-l arate, pe bună dreptate, trebuie să mă bucur mai mult decît toţi ceilalţi, pentru că, astfel, se va împlini cea mai mare dorinţă a mea şi anume, să văd că îi arătaţi dragoste lui Amadis, fratele meu şi întregului meu neam şi să vă slujim ca înainte“. Regele i-a răspuns : „Toate sînt în puterea Domnului, facă-se voia sa şi toţi vom fi mulţumiţi“.

Şi, pe cînd vorbeau ei despre aceste lucruri, cum aţi auzit, l-au zărit venind pe pustnic cu băieţii lui. Esplandian mergea în faţă, iar Sargil, fratele său de lapte, în urma lui, ducînd leoaica de o zgardă destul de subţire ; în spatele lor, veneau cei doi arcaşi, ce îl ajutaseră pe pustnic să-l crească pe Esplandian, acolo, pe munte, purtînd pe un cal de povară cerbul pe care regele îl văzuse ucis de leoaică, şi pe alt cal, două căprioare şi iepuri vînaţi de Esplandian şi de ei cu arcurile ; Esplandian îi ducea în lesă pe cei doi copoi, iar în urma tuturor, venea sfîntul bărbat Nasciano. Cînd cei din corturi au văzut această ceată, cu leoaica aşa de mare şi înfricoşătoare, s-au sculat de-a valma şi au dat să se aşeze în faţa regelui, dar el a întins schiptrul, făcîndu-i să se aşeze la locurile lor, şi a spus : „Cel ce are puterea să aducă leoaica aici, vă va apăra de ea“. Don Galaor a răspuns : „Aşa o fi, dar mie îmi pare că slabă nădejde putem avea în acel vînător care o aduce, dacă fiara se înfurie şi e o adevărată minune ce ne văd ochii“.

Copiii şi arcaşii au aşteptat ca bunul om să treacă în faţă şi, cînd a ajuns aproape de rege, acesta a spus : „Prieteni, aflaţi că acesta este sfîntul bărbat Nasciano, ce sălăşluieşte pe acest munte. Să îi cerem să ne binecuvînteze". Toţi au îngenuncheat în faţa lui şi regele i-a spus : „Preafericite slujitor al lui Dumnezeu, daţi-ne binecuvîntarea". El şi-a ridicat mîna şi a rostit : „Fiţi binecuvîntaţi în numele Domnului, de mîna unui păcătos". Apoi, regele s-a dus cu el la regină, dar cînd femeile au văzut leoaica atît de fioroasă, rostogolindu-şi ochii dintr-o parte în alta în timp ce le privea, lingîndu-şi botul cu limba ei roşie şi arătîndu-şi colţii puternici şi ascuţiţi, au fost cuprinse de o mare spaimă.

Regina, fiicele ei şi toate celelalte l-au primit foarte bine pe Nasciano şi toate erau tare uimite de nespusa frumuseţe a băiatului ; el a venit în faţa reginei şi a spus : „Stăpînă, v-am adus în dar acest vînat". Regele s-a apropiat de el şi i-a spus : „Bunule flăcău, împărţiţi-l voi cum socotiţi de cuviinţă". Spusese asta ca să vadă ce va face copilul. Acesta a răspuns : „Vînatul este al vostru, aşa că dăruiţi-l domnia voastră cui doriţi". „Şi totuşi — a spus regele —, aş vrea să-l împărţiţi voi". Flăcăiaşul s-a ruşinat şi obrajii i s-au îmbujorat ca nişte trandafiri, făcîndu-l mai frumos, şi a spus : „Seniore, luaţi cerbul pentru voi şi tovarăşii voştri" ; apoi s-a dus la regină, care vorbea cu tutorele său, Nasciano, şi, punînd genunchii în pămînt, i-a sărutat mîinile şi i-a dat căpriorii ; şi privind în dreapta lui, i s-a părut că, în afară de regină, pe gustul lui, nu mai era altă doamnă demnă de a fi cinstită, decît mama lui, Oriana, care nu îl cunoştea ; aşa că s-a apropiat de ea, a îngenuncheat şi i-a dat potîrnichile şi iepurii, spunîndu-i : „Doamnă, noi nu vînăm cu arcurile noastre decît asemenea vînat". Oriana i-a răspuns : „Frumosule flăcău, deie Domnul să vă meargă bine la vînătoare şi în toate celelalte".

Regele l-a chemat la el, iar Galaor şi Norandel, ce se aflau mai aproape de Esplandian l-au îmbrăţişat de multe ori, căci îi atrăgea legătura de sînge dintre ei. Atunci, re-

gele le-a poruncit tuturor să tacă și i-a spus bunului om : „Părinte, prieten al Domnului, istorisiți, acum, în fața tuturor, povestea acestui copil, așa cum mi-ați spus-o mie".

Bunul om le-a povestit cum, ieșind din schit, o văzuse pe Leoaica cea fioroasă purtînd pruncul în bot, înfășat în scutece bogate, ca pradă pentru puii ei. Și cum, prin mila Domnului, îl lăsase la picioarele lui. Și cum l-a alăptat cu laptele leoaicei și al unei oi ce îi fătase, pînă l-a dat unei doici să îl crească ; și le-a povestit toate cîte i se întîmplaseră copilului în acești ani, fără să uite nimic, așa cum v-am istorisit în carte pînă acum. Cînd Oriana, Mabilia și domnișoara din Danemarca au auzit acestea, s-au privit una pe alta și s-au înfiorat de bucurie, dîndu-și seama că acel copil este, într-adevăr, fiul lui Amadis și al Orianei, pe care îl pierduse domnișoara din Danemarca, așa cum v-am mai spus. Iar cînd schimnicul le-a vorbit despre slovele albe și roșii ce le avea copilul pe piept, arătîndu-le tuturora, toate îndoielile li s-au spulberat și sufletele li s-au umplut de asemenea veselie, că nu se poate povesti. Și mai cu osebire se bucura preafrumoasa Oriana, cînd a înțeles cu adevărat că acela este fiul ei, pe care îl socotea pierdut.

Regele i-a cerut cu multă stăruință sfîntului bărbat Nasciano să-i lase lui pe cei doi flăcăiași, să-i crească la curte, iar acesta, văzînd că sînt făcuți mai mult pentru acea viață decît pentru viața pe care le-o oferea el, deși simțea că va rămîne foarte singur, s-a învoit, cu mare durere în inimă, pentru că tare îl iubea pe Esplandian.

Aflați la porunca regelui, acesta i l-a dat pe Esplandian reginei, să o slujească, iar ea, după scurtă vreme, i l-a dat Orianei, ce s-a bucurat tare mult, ca cea care îl născuse.

Și, așa cum ați auzit, copilul a ajuns în grija mamei sale ce îl socotea pierdut, după ce se ascunsese cu el de teamă și scăpase din colții leoaicei sălbatice, ce îl alăptase. Acestea sînt minunile atotputernicului nostru Domn, apărătorul nostru al tuturor cînd aceasta îi este voința. Așa

după cum alţi feciori de regi şi mari seniori, crescuţi în mătăsuri bogate, în scutece nespus de albe şi fine, cu deosebită dragoste din partea celor ce îi îngrijesc, cu alintări şi nopţi fără somn, fără pic de tihnă, printr-o mică întîmplare şi un rău neînsemnat, părăsesc această lume, pentru că aşa vrea Dumnezeu, drept în toate cele, iar mamele şi taţii trebuie să primească totul ca pentru un lucru drept, aducîndu-i mulţumiri pentru că s-a împlinit voia lui, fiindcă El nu poate greşi, cum facem noi, muritorii.

Regina i s-a spovedit acelui sfînt părinte şi Oriana de asemenea, trebuind să-i dezvăluie toată taina ei şi a lui Amadis şi că acel copil este fiul lor, precum şi în ce împrejurări îl pierduse, ceea ce nu spusese pînă atunci nimănui pe lume, în afară de cei ce ştiau povestea ; apoi l-a rugat să îl pomenească în rugăciunile sale. Bunul om a rămas tare uimit de o asemenea iubire la o persoană de rang atît de înalt, ce era cu atît mai mult obligată să fie pildă, şi a dojenit-o aspru, spunîndu-i să nu mai săvîrşească o greşeală atît de gravă, că altfel nu îi va da iertare, iar sufletul îi va fi în primejdie. Dar ea i-a răspuns plîngînd că, pe vremea cînd Amadis o scăpase de Arcalaus Vrăjitorul, cînd pentru prima oară s-au iubit, el i-a făgăduit că îi va fi soţ de cum va fi cu putinţă şi aşa cum se cuvine. Pustnicul s-a bucurat mult auzind asta şi datorită acestui lucru mult bine li s-a tras multor oameni ce au scăpat de moartea cruntă care îi aştepta, aşa cum se va povesti mai pe îndelete în cartea a patra. Apoi, i-a dat iertarea şi podvigul de cuviinţă, şi s-a dus pe dată la rege unde, luîndu-l în braţe pe Esplandian şi plîngînd, i-a spus : „Odraslă a Domnului, ce mi-ai fost încredinţat de el să te cresc, Dumnezeu să te păzească şi să te facă viteaz, întru sfînta lui slujire“. Şi, sărutîndu-l, l-a binecuvîntat şi i l-a lăsat regelui ; apoi, luîndu-şi rămas bun de la acesta, de la regină şi de la toţi ceilalţi, împreună cu leoaica şi arcaşii, s-au întors la schitul lui, unde adesea îl vom mai întîlni în istoria noastră de-acum înainte. Iar regele s-a întors cu suita lui în cetate.

CAPITOLUL LXXII

Cum Cavalerul Spadei Verzi, după ce a plecat de la curtea regelui Tafinor al Boemiei spre insulele din Romania, a văzut apropiindu-se o ceată numeroasă însoţind-o pe Grasinda şi un cavaler al ei, pe numele său Brandasidel, care a vrut să-l silească pe Cavalerul Spadei Verzi să i se înfăţişeze stăpînei sale, Grasinda, şi cum acesta s-a luptat cu el şi l-a învins

V-am povestit cum Cavalerul Spadei Verzi, cînd s-a despărţit de regele Tafinor al Boemiei avea de gînd să pornească spre insulele din Romania, pentru că auzise că acolo trăiesc oameni viteji ; şi aşa a şi făcut, dar n-a apucat pe drumul drept, ci umblînd de colo-colo, îndreptînd multe fărădelegi şi nedreptăţi săvîrşite împotriva unor oameni slabi, atît bărbaţi cît şi femei, de cavaleri trufaşi, astfel că de multe ori fusese rănit ori suferind şi, împotriva voinţei lui, trebuia să se odihnească. Dar cînd a ajuns pe pămîntului Romaniei, a trecut prin primejdii de moarte, înfruntîndu-se cu cavaleri puternici şi uriaşi cumpliţi ; dar cu toate că şi-a pus viaţa în pericol, Dumnezeu a vrut să-i dăruiască numai victorii împotriva tuturor, făcîndu-l să cucerească atîta faimă şi cinste, încît toţi îl socoteau o adevărată minune. Dar nici aceste nemaipomenite înfruntări şi munci n-au avut destulă forţă să alunge din inima lui acea vîlvătaie pîrjolitoare şi chinurile şi dorinţa ucigătoare pricinuite de doamna sa, Oriana. Şi puteţi fi siguri că de n-ar fi fost sfaturile lui Gandalin, care îl îmbărbăta tot timpul, n-ar fi avut atîta putere să reziste şi inima lui tristă şi mîhnită să nu i se sfîşie în lacrimi. Şi străbătînd el acele meleaguri şi trăind aşa cum aţi auzit, ocolind peste tot unde era nevoie de el, fără să-şi dea odihnă trupului şi sufletului, a ajuns într-o cetate,

port la mare aflat în faţa Greciei, la capătul uscatului, într-un loc frumos, avînd multe turnuri înalte şi grădini, ce se numea Sadiana ; şi cum mai avea o bună parte din zi înainte, n-a vrut să intre în cetate, ci se preumbla privind-o cît e de frumoasă şi bucurîndu-se de priveliştea mării, pe care n-o mai văzuse de cînd plecase din Gaula, să fi trecut mai bine de doi ani de-atunci ; şi cum mergea el aşa, a văzut apropiindu-se de cetate, pe ţărmul mării, o ceată mare de cavaleri, doamne şi domnişoare, iar printre ei, o doamnă înveşmîntată în straie foarte bogate, sub un baldachin din pînză frumoasă sprijinit pe patru beţe, ca să se apere de soare. Cavalerul Spadei Verzi, care nu voia să vadă pe nimeni, ci să umble de unul singur, cu gîndul la doamna sa, s-a abătut din drum, ca să nu-i întîlnească. Dar n-a apucat să se îndepărteze mult de ei, că a văzut venind spre el un cavaler pe un cal vînjos, cu o armură straşnică, legănîndu-şi lancea în mînă de părea că vrea s-o frîngă. Cavalerul era bine legat, vînjos şi bun călăreţ, părînd să fie foarte puternic, şi era însoţit de o domnişoară din suita doamnei, îmbrăcată în straie bogate ; văzîndu-i că vin spre el, a rămas pe loc. Domnişoara s-a oprit în faţa lui şi i-a spus : „Domnule cavaler, acea doamnă, stăpîna mea, pe care o vedeţi acolo, vă porunceşte să i vă înfăţişaţi pe dată, spre binele vostru“. Cavalerul cu Piticul, deşi domnişoara îi vorbise în nemţeşte, a înţeles-o pe loc foarte bine, pentru că se străduia întotdeauna să înveţe limbile ţărilor pe unde umbla, şi i-a răspuns : „Domnişoară, Dumnezeu să vă dea multă cinste stăpînei voastre şi vouă, dar, spuneţi-mi, ce doreşte acest cavaler ?“ „Nu vă e de folos să ştiţi asta — a zis ea —, ci să faceţi ceea ce v-am cerut“. „Nu voi merge cu domnia voastră în nici un chip, dacă nu îmi spuneţi“. Atunci, ea i-a răspuns astfel : „Dacă e aşa, o voi face, deşi împotriva voinţei mele ; aflaţi, domnule cavaler, că stăpîna mea v-a văzut că umblaţi însoţit de acest pitic şi, cum i se vorbise de un cavaler străin ce colindă aceste meleaguri săvîrşind minuni de vitejie, cum nu s-a mai văzut vreodată, gîndind că sînteţi voi acela, doreşte să vă arate toată preţuirea ei şi să vă dezvăluie o taină a inimii sale, pe care, pînă acum, nimeni n-a aflat-o vreodată de la ea. Şi cum acest cavaler i-a auzit dorinţa, a spus că vă va face să-i

ascultaţi porunca, chiar de nu veţi voi, ceea ce, într-adevăr poate face, căci este cel mai puternic în luptă dintre toţi cavalerii de pe aici ; de aceea vă sfătuiesc să-l lăsaţi în pace şi să veniţi cu mine". „Domnişoară — a zis el —, mă simt foarte ruşinat faţă de voi că nu îndeplinesc porunca stăpînei voastre, dar vreau să văd dacă acest cavaler va face ce a spus". „Îmi pare rău — a răspuns ea —, fiindcă îmi plac foarte mult vorbele şi purtarea voastră frumoasă". Şi s-a despărţit de el, iar Cavalerul Spadei Verzi şi-a văzut mai departe de drum, ca mai înainte. Văzînd aceasta, celălalt cavaler i-a strigat tare : „Hei, domnule cavaler ticălos care nu vreţi să mergeţi cu această domnişoară, descălecaţi pe dată de pe cal şi încălecaţi pe dos, ţinîndu-l de coadă în chip de frîu şi cu scutul cu susu-n jos, şi aşa vă veţi înfăţişa acelei doamne ; de nu vă învoiţi, vă veţi pierde capul ; alegeţi ce doriţi". „Să ştiţi, cavalere — a răspuns el —, că n-am chef să aleg nici una din acele două propuneri, ci mai degrabă vi le las domniei voastre". „Veţi vedea pe dată — a spus celălalt —, ce vi se va întîmpla". Şi, dînd pinteni calului, cu speranţa că de la prima ciocnire îl va azvîrli din şa, cum făcuse cu mulţi alţii, pentru că era cel mai bun luptător cu lancea din cîţi se aflau pe o mare întindere în jur. Cavalerul cu Piticul, care pusese mîna pe arme, bine apărat de scut, a pornit spre el şi înfruntarea s-a încheiat de la primele ciocniri, pentru că lăncile s-au frînt, cavalerul gîlcevitor a fost aruncat din şa, iar Cavalerul Spadei Verzi a rămas cu scutul turtit şi vîrful lăncii potrivnice i-a trecut prin lorică şi l-a rănit la gît, lovitură de pe urma căreia se simţea foarte rău ; dar, trecînd de celălalt, şi-a smuls frîntura de lance ce îi rămăsese înfiptă în scut, şi s-a întors spre Brandasidel, căci aşa se numea cavalerul acela, dar văzîndu-l zăcînd pe jos, ca mort, i-a spus lui Gandalin : „Descalecă şi scoate-i scutul şi coiful acestui cavaler, să vezi dacă e mort". Gandalin a făcut întocmai şi cavalerul a mai prins oleacă de putere şi de viaţă, dar fără să-şi vină în simţiri. Cavalerul Spadei Verzi i-a proptit vîrful spadei în obraz, sîngerîndu-l puţin, şi i-a spus : „Domnule cavaler gîlcevitor, care îi disprețuiți pe oameni fără să-i cunoaşteţi, sau vă veţi pierde capul, sau veţi face ceea ce mi-aţi poruncit mie". El, înfricoşat de moarte, şi-a

mai venit în fire şi şi-a înclinat capul, iar Cavalerul Spadei Verzi i-a spus : „Dacă nu vreţi să vorbiţi, o să vă retez capul“. Atunci, celălalt a spus : „Ah, cavalere ! Îndurare, pentru Dumnezeu, că mai degrabă vă voi împlini porunca decît să-mi pierd sufletul murind în starea în care mă aflu. Aşa că voi face totul, fără zăbavă“. Brandasidel şi-a chemat scutierii şi, la porunca lui, aceştia l-au aşezat călare pe dos, dîndu-i să ţină în mînă coada calului, i-au agăţat scutul de gît cu susu-n jos şi aşa l-au purtat prin faţa frumoasei doamne şi prin toată cetatea, ca să îl vadă toată lumea şi să fie pildă pentru cei care, cu marea lor trufie îi înjosesc şi îi disprețuiesc pe cei ce nu-i cunosc şi chiar pe Dumnezeu, de ar izbuti, fără să cugete la nenorocirile ce îi aşteaptă pe lumea asta şi, mai apoi. pe cealaltă. Şi cu cît se minunau mai mult doamna, suita ei şi tîrgoveţii din cetate de nenorocirea celui pe care îl socoteau atît de puternic, cu atît mai mult lăudau şi slăveau forţa celui ce îl învinsese, spunînd că sînt adevărate măreţele sale isprăvi despre care auziseră.

După aceasta Cavalerul Spadei Verzi, văzînd-o pe domnişoara ce îl chemase să vină cu ea, care privise lupta şi auzise ce-şi spuseseră cei doi mai înainte, s-a îndreptat spre ea şi i-a zis : „Domnişoară, dacă binevoiţi, acum voi împlini porunca stăpînei voastre“. „Mă bucur foarte — a răspuns ea — şi aşa va face şi Grasinda, stăpîna mea ; că acesta era numele doamnei.

Şi au pornit împreună ; şi de cum au ajuns, Cavalerul Spadei Verzi a văzut că doamna este atît de frumoasă şi de chipeşă că nu mai întîlnise altă femeie ca ea de cînd se despărţise de sora sa, Melicia ; şi tot astfel i s-a părut şi el doamnei, ca fiind cel mai mîndru, mai frumos şi mai bine făcut din cîţi cavaleri văzuse în viaţa ei ; doamna i-a spus : „Domnule, am auzit vorbindu-se despre multe fapte de arme nemaipomenite, săvîrşite de voi de cînd aţi sosit pe aceste meleaguri, şi, după cum v-aţi înfăţişat, înţeleg că acele vorbe sînt întru totul adevărate ; mi s-a mai spus şi că aţi fost la curtea regelui Tafinor al Boemiei, ce a dobîndit multă cinste şi foloase datorită domniei voastre ; mai ştiu că vi se spune Cavalerul Spadei Verzi ori Cavalerul cu Piticul, pentru că acesta vă însoţeşte mereu, şi aşa vă voi numi şi eu, dar, acum, rogu-vă mult, spre

binele vostru, fiindcă sînteţi rănit, primiţi să fiţi oaspetele acestei cetăţi şi să vi se oblojească rănile, căci nu veţi afla loc mai potrivit în tot ţinutul". El i-a răspuns : „Doamna mea, ascultîndu-vă dorinţa şi rugămintea, vi le-aş îndeplini şi de-ar fi să-mi pun viaţa în primejdie ca să vă slujesc ; aşa că o voi face cu atît mai mult cu cît îmi veniţi în ajutor".

Doamna l-a luat cu ea şi au pornit spre oraş ; un cavaler bătrîn ce ţinea calul doamnei de dîrlogi, i-a dat hăţurile Cavalerului Spadei Verzi, iar el, care era majordomul doamnei, a plecat înainte în cetate, să facă pregătirile trebuincioase pentru adăpostirea cavalerului.

Cavalerul cu Piticul a tot mers în tovărăşia doamnei vorbind cu ea despre diferite lucruri. Şi dacă mai înainte doamna îl preţuia mult pentru faima sa, acum îl preţuia şi mai mult pentru marea lui înţelepciune şi vorba-i frumoasă ; şi tot astfel i s-a întîmplat şi lui, căci era tare frumoasă şi foarte plăcută la vorbă. Cînd au intrat în cetate, toată lumea a ieşit la porţi şi la ferestre să-şi vadă stăpîna, căci toţi o iubeau nespus, şi pe cavalerul pe care îl preţuiau foarte pentru marile sale isprăvi, găsindu-l cel mai frumos şi mai chipeş din cîţi văzuseră vreodată şi cugetînd că cea mai măreaţă faptă de arme a sa este că îl învinsese pe Brandasidel, care era foarte temut de toţi.

Astfel, au ajuns la palatul doamnei, unde stăpîna l-a găzduit într-o încăpere foarte bogat împodobită, cum se cuvenea să fie casa unei asemenea doamne ; aici i s-a scos armura, şi-a spălat faţa şi mîinile de colb şi slujitorii i-au adus o pelerină de stofă roşie în care să se înfăşoare.

Cînd l-a văzut astfel, Grasinda s-a minunat foarte de marea lui frumuseţe, căci nu-şi închipuia că o fiinţă omenească poate arăta astfel, şi a poruncit, pe dată, să vină un doftor de-al ei, meşter în lecuirea rănilor, cel mai bun şi mai învăţat la o mare depărtare în jur ; acesta i-a cercetat rana de la gît şi i-a spus : „Cavalere, sînteţi rănit într-un loc primejdios şi aveţi nevoie de odihnă ; altminteri veţi avea mult de suferit". „Meştere — a zis el —, rogu-vă, în numele credinţei ce i-o daţi lui Dumnezeu şi stăpînei voastre, aici de faţă, să-mi spuneţi de îndată ce voi putea încăleca, pentru că eu nu trebuie să-mi aflu răgaz şi odihnă de vreun fel, pînă ce Dumnezeu, în bună-

tatea lui, nu mă va călăuzi acolo unde dorește inima mea". Și, spunînd aceasta, l-a cuprins o asemenea tristețe, că n-a putut să-și stăpînească lacrimile ce i-au umplut ochii, așa că, rușinîndu-se foarte, și le-a șters iute și s-a prefăcut vesel.

Doctorul i-a oblojit rana și i-a dat să mănînce lucruri potrivite ; Grasinda i-a spus : „Domnule, odihniți-vă și dormiți cît timp vom merge și noi să mîncăm, și ne vom revedea la vremea potrivită ; și spuneți-i scutierului vostru să ceară fără sfială tot ce vă face trebuință". Cu aceste vorbe, l-a lăsat singur, iar el a rămas în pat, gîndindu-se cu înflăcărare la doamna sa, Oriana, căci ea era toată bucuria și veselia lui împletite cu chinuri și patimi ce se înfruntă veșnic în sufletul omului, pînă cînd, ostenit, a adormit.

Grasinda, de cum a mîncat, să știți că s-a retras în încăperea ei și, întinzîndu-se în pat, a prins să se gîndească la frumusețea Cavalerului Spadei Verzi și la marile sale isprăvi de care i se vorbise ; și, cu toate că era atît de frumoasă și bogată, de neam mare, căci era nepoata regelui Tafinor al Boemiei, căsătorită cu un cavaler de stirpe aleasă, cu care nu trăise decît un an fără să aibă copii, s-a hotărît să-l ia de bărbat pe Amadis, deși nu știa despre el nimic alta decît că e cavaler rătăcitor ; dar chibzuind cum să-i spună asta, și-a amintit că îl văzuse plîngînd și și-a zis că nu poate fi decît din pricina vreunei femei pe care o iubește și nu o poate cuceri. Asta a făcut-o să mai aștepte, pînă avea să știe mai multe despre el ; apoi, aflînd că oaspetele ei s-a trezit, s-a dus în odaia lui însoțită de doamnele și domnișoarele sale de onoare, ca să îl vadă și să îi arate prețuirea ei, dar și pentru marea plăcere și desfătare ce o simțea cînd îl vedea și îi vorbea ; aceeași plăcere o încerca și el, dar foarte departe cu gîndul de ceea ce plănuise ea. Și așa, doamna îi ținea de urît, făcîndu-i toate gusturile și plăcerile cu putință. Într-o zi, însă, nemaiputînd răbda, l-a luat deoparte pe Gandalin și i-a spus : „Bunule scutier, Dumnezeu să vă ajute și să vă dea fericire. Spuneți-mi, dacă știți, un lucru pe care vreau să îl aflu și vă făgăduiesc că nu voi dezvălui niciodată ce-mi veți spune, și anume, după știința voastră, există vreo femeie pe care stăpînul vostru să o iubească

nespus de mult, cu dragoste pătimașă ?“ „Doamnă — a răspuns Gandalin —, eu și acest pitic sîntem de puțină vreme cu el și ne-am învoit să îl slujim datorită marilor isprăvi pe care am auzit că le-a săvîrșit, dar el ne-a cerut să nu-l întrebăm nici cum îl cheamă, nici ce e cu el, ci să ne încredem în soartă ; și de cînd sîntem cu el am văzut atîtea fapte măreţe și vitejești săvîrșite de el, că ne-am înspăimîntat foarte ; și puteți crede, doamnă, că este, neîndoios, cel mai viteaz cavaler de pe lume ; dar altceva despre el nu știu“.

Doamna și-a lăsat capul și ochii în jos și a rămas pe gînduri. Gandalin, văzînd-o așa, a cugetat că s-a îndrăgostit de stăpînul lui și a vrut să o scape de acel gînd pe care nu și l-ar fi putut duce cu nici un chip la îndeplinire, așa că i-a spus : „Doamnă, îl văd deseori plîngînd, cu atîta zbucium în suflet, că mă minunez cum de mai e în viață și, după mintea mea, cunoscîndu-i marele curaj și faptul că nu pune preț pe nici o primejdie și încercare grea, pricina nu poate fi decît o prea mare și pătimașă iubire pentru o femeie, căci aceasta este o suferință ce nu se lecuiește nici cu înțelepciune, nici cu curaj“. „Să n-am parte de Dumnezeu — a zis ea —, dacă nu cred ceea ce îmi spuneți și mult vă sînt recunoscătoare ; mergeți la el și Domnul să-l lecuiască de chinurile lui“. Și a plecat la doamnele sale hotărîtă să nu se mai ostenească să-și ducă gîndurile la îndeplinire, căci, văzîndu-l atît de cumpătat în vorbe și fapte, era sigură că nu-și va schimba intenţiile.

Și, așa cum ați auzit, Cavalerul Spadei Verzi a rămas în casa acelei doamne de neam mare, frumoasa și bogata Grasinda, să i se vindece rănile, bucurîndu-se de asemenea cinstire și îngrijire de parcă doamna ar fi știut că nu este un biet cavaler rătăcitor, ci fiul unui rege atît de nobil cum era regele Perion al Gaulei, tatăl său. Iar cînd a fost în stare să-și îmbrace armura, Amadis i-a poruncit lui Gandalin să-i pregătească toate cele trebuincioase pentru drum. Acesta i-a spus că totul este pregătit. Și pe cînd vorbeau ei așa, a intrat în odaie Grasinda, cu patru dintre domnișoarele ei, iar el, venindu-i în întîmpinare, a luat-o de mînă și a poftit-o să șadă pe un jilț acoperit cu brocart cu fir de aur, spunîndu-i: „Doamna mea, sînt în putere să pot pleca la drum și cinstirea ce mi-ați arătat-o mă

face să chibzuiesc adînc cum v-aş putea sluji ; aşa că, doamna mea, dacă în vreun fel pot face ceva pe placul vostru, o voi face din toată inima". Ea i-a răspuns : „Cavalere al Spadei Verzi, cred întru totul ceea ce îmi spuneţi şi de va fi să vă plătiţi vreodată pentru felul cum aţi fost omenit şi slujit aici, cînd vă voi cere ceva, o să vă dezvălui fără ruşine şi teamă ceea ce n-a aflat nimeni pînă acum despre mine ; dar, pînă atunci, rogu-vă, spuneţi-mi spre ce locuri vă mînă mai tare dorinţa ?" „Spre Grecia — a spus el —, cu voia lui Dumnezeu, pentru a vedea cum trăiesc grecii şi a-l cunoaşte pe împăratul lor, de care am auzit lucruri frumoase". „Atunci — a zis ea —, vreau să vă ajut în această călătorie şi vă voi da o corabie solidă, cu marinari la ordinele voastre şi merinde pentru un an ; şi vi-l dau şi pe doctorul ce v-a îngrijit, pe numele său Helisabad, căci cu greu se află cineva mai priceput în meşteşugul său, cu condiţia ca, de vă va fi cu putinţă, peste un an, să vă întoarceţi la mine, aici în această cetate". Cavalerul s-a bucurat foarte de acest ajutor, că multă nevoie avea şi mult se frămîntase chibzuind cum să se descurce, aşa că i-a spus : „Doamna mea, dacă nu vă voi sluji pentru tot binele făcut, mă puteţi socoti cel mai nenorocit cavaler din lume, şi tot aşa mă voi socoti şi eu dacă aş afla că, din sfială ori ruşine, nu-mi veţi mai cere să vă slujesc". „Domnul meu — i-a răspuns ea —, cînd Dumnezeu vă va aduce înapoi din această călătorie, vă voi cere ceea ce inima mea doreşte de multă vreme, şi va fi întru sporirea gloriei voastre, chiar de se vor ivi oarece primejdii". „Aşa va fi — a spus el —, pentru că eu mă încred că, în marea voastră înţelepciune, nu îmi veţi cere decît ceea ce pot făptui cu dreptate". „Atunci — a spus Grasinda —, mai odihniţi-vă aici cinci zile, pînă vor fi gata toate pregătirile pentru călătorie". El s-a învoit, cu toate că avusese de gînd să plece de-acolo a doua zi. În acest răstimp, corabia a fost încărcată cu toate cîte făceau trebuinţă. Cavalerul Spadei Verzi s-a urcat la bord cu maestrul Helisabad, în care, după Dumnezeu, avea cea mai mare încredere că se va îngriji de sănătatea lui, şi, luîndu-şi rămas bun de la frumoasa doamnă, au înălţat pînzele şi, ajutîndu-se cu vîslele, au pornit la drum, nu direct spre Constantinopol, unde se afla împăratul, ci spre

insulele Romaniei, pe care nu le cutreierase încă, şi altele din împărăţia Greciei, unde Cavalerul Spadei Verzi a rămas destulă vreme, făptuind mari vitejii şi luptîndu-se cu străini, cu unii din pricini grele, ce îl îndemnau să îndrepte fărădelegile lor trufaşe, cu alţii, fiindcă, auzind aceia de faima sa, veneau să-şi măsoare puterile cu el.

Aşa că a trecut prin multe înfruntări şi primejdii şi a fost de multe ori rănit, întru gloria sa, căci întotdeauna a ieşit învingător şi a dobîndit faimă ; dar doctorul său îl lecuia de fiecare dată. Şi în această zbuciumare, navigînd de la o insulă la alta, marinarii, simţindu-se tare osteniţi, i s-au plîns doctorului, iar acesta i-a spus Cavalerului cu Piticul ; acesta a hotărît că, de vreme ce dorinţa lui este să vadă toate acele meleaguri şi marinarii sînt obosiţi, să îndrepte corabia direct spre Constantinopol, astfel ca, făcînd acea călătorie dus şi întors, să ajungă înapoi, dacă nu îi împiedica Domnul, la capătul unui an, aşa cum îi făgăduise Grasindei. Această hotărîre i-a bucurat pe toţi cei de pe navă şi au pornit la drum spre Constantinopol cu vînt prielnic din pupa.

În cartea a doua v-am povestit cum Patin, pe cînd era un simplu cavaler fără stare, nădăjduind doar ca după moartea lui Siudan, fratele său, ce era împăratul Romei şi nu avea urmaşi, să moştenească tronul acestuia, auzind de marea faimă a cavalerilor ce se aflau, în vremea aceea, în Marea Britanie, în slujba regelui Lisuarte, se hotărîse să plece acolo să-şi măsoare puterile cu ei ; şi, cu toate că, pe atunci, era foarte îndrăgostit de regina Sardamira a Sardiniei şi pornise în călătoria aceea pentru a o sluji pe ea, ajuns la curtea regelui Lisuarte, unde fusese primit cu deosebită cinstire potrivit rangului său înalt, văzînd-o pe preafrumoasa Oriana, fiica regelui, ce nu avea pereche în lume de frumoasă ce era, s-a îndrăgostit de ea atît de tare, încît uitînd de vechea iubire şi urmînd acel nou simţămînt, a cerut-o în căsătorie ; şi, cu toate că răspunsul fusese cinstit şi îi dădea doar o oarece speranţă, căci voinţa regelui era foarte departe de o astfel de unire, el, socotind că dobîndise ceea ce dorea, voind să-şi arate puterea şi crezînd că în felul acesta va fi mai iubit de acea doamnă, a pornit să cutreiere acele ţinuturi în căutarea cavalerilor rătăcitori, pentru a se lupta cu aceştia ; dar l-a

păscut ghinionul şi paşii l-au purtat în pădurea unde se afla Amadis, ce-şi plîngea amarnic deznădejdea, la vremea aceea, din pricina doamnei sale ; şi aici, după ce, mai întîi, şi-au vorbit, Patin lăudîndu-se cu dragostea lui şi Amadis plîngîndu-se de a sa, a avut loc lupta în care Patin a fost trîntit la pămînt după înfruntarea în lănci şi apoi, după ce a încălecat iarăşi, a fost rănit la cap atît de rău de o lovitură de spadă, încît mult timp a zăcut între viaţă şi moarte, pricină ce l-a făcut să amîne căsătoria cu Oriana şi să se întoarcă la Roma unde, după puţin timp, murind împăratul, fratele său, a fost el uns împărat ; dar neuitînd de acea patimă pentru Oriana ce i se cuibărise în inimă, crezînd că, datorită rangului şi mai înalt la care ajunsese o va dobîndi mai uşor, a hotărît să o ceară, din nou, în căsătorie regelui Lisuarte, trimiţîndu-l ca sol pe un văr de-al său, numit Salustanquidio, principe al Calabriei, cavaler vestit în luptă, însoţit de Brondajel de Roca, mai marele majordomilor, şi de arhiepiscopul de Talancia, împreună cu trei sute de cavaleri şi cu frumoasa regină Sardamira şi o numeroasă suită de doamne şi domnişoare, pentru a-i ţine companie Orianei cînd avea să fie adusă. Aceştia, văzînd că voinţa regelui e neclintită, au început să pregătească toate cele trebuincioase pentru drum, ceea ce vă vom istorisi pe îndelete mai la vale.

CAPITOLUL LXXIII

Cum nobilul Cavaler al Spadei Verzi, după ce s-a despărţit de Grasinda luînd drumul Constantinopolului, a fost prins de o furtună şi a acostat pe Insula Diavolului, unde a întîlnit un monstru sălbatic numit Endriago

Cavalerul Spadei Verzi, călătorind pe mare cu tovarăşii săi în drum spre Constantinopol, aşa cum aţi auzit, a fost prins de o furtună, cum adesea se întîmplă, cu mare furioasă şi vînt potrivnic ce a prins să bată din senin din

direcţie opusă, încît nici corabia, care era mare, nici iscusinţa marinarilor nu i-au putut ţine piept fără a nu fi de mai multe ori în primejdie de a se scufunda. Ploaia era atît de deasă, vînturile atît de puternice şi cerul atît de negru că toţi îşi pierduseră nădejdea că vor mai scăpa cu viaţă în vreun fel ; şi nici Amadis, nici maestrul Helisabad, nici toţi ceilalţi nu puteau crede alta, de n-ar fi fost marea milosîrdie a Domnului, căci deseori corabia se umplea de apă, ziua şi noaptea, şi nu puteau să-şi tragă sufletul, să mănînce ori să doarmă fără să fie cuprinşi de spaimă, căci singura rînduială era bunul plac al sorţii. Şi-au plutit aşa vreme de opt zile fără să ştie, nici să bănuiască în ce parte a mării se află şi fără ca furtuna să slăbească vreo clipă ; la capătul acestor zile, datorită tăriei vînturilor, într-o noapte, înainte de a se lumina de zi, corabia a fost azvîrlită cu atîta forţă pe un ţărm, că n-au mai izbutit în nici un chip să o mişte de-acolo. Asta le-a fost marea mîngîiere tuturor, de parcă s-ar fi întors de la moarte la viaţă, dar, cînd a venit dimineaţa şi marinarii au recunoscut locurile, ştiind că aceea este Insula Diavolului, unde totul fusese pustiit de un monstru sălbatic, sufletele le-au fost cuprinse de îndoite frămîntări şi chinuri, socotind că aici primejdia este mult mai mare decît pe ape şi, lovindu-se cu palmele peste feţe şi plîngînd în hohote, i s-au înfăţişat Cavalerului Spadei Verzi fără să scoată o vorbă. El, foarte uimit că veselia li se preschimbase în tristeţe, fără să cunoască pricina, i-a întrebat, oarecum încurcat, ce lucru atît de neaşteptat le-a transformat aşa de iute bucuria în plînset amarnic. „Oh, cavalere ! Amărăciunea ne este atît de mare — au răspuns ei —, că nu avem putere să vorbim. Dar să vă spună maestrul Helisabad, care ştie prea bine de ce se numeşte locul acesta Insula Diavolului“. Doctorul, care nu era mai puţin tulburat decît ceilalţi, tremurînd tot, deşi îmbărbătat de Cavalerul cu Piticul, cu glasul schimbat, foarte posomorît şi înfricoşat i-a povestit cavalerului ceea ce voia să afle, glăsuind astfel : „Domnule Cavaler cu Piticul, aflaţi că stăpînul acestei insule, unde ne-a azvîrlit marea, a fost un uriaş, numit Bandaguido, care, cu marea lui vitejie şi cruzime, i-a supus pe mai toţi uriaşii ce se învecinau cu el. Acesta s-a însurat cu o urieşiţă blîndă, cu o fire bună şi

pe cît rău le făcea soţul ei creştinilor, cu ură şi cruzime, ucigîndu-i şi nimicindu-i, pe atît îndrepta ea răul, plină de milă, ori de cîte ori putea. Bandaguido a avut cu femeia aceasta o fată care, cînd a ajuns o tînără fecioară, a fost dăruită de natură cu asemenea nuri şi frumuseţe, că pe o mare întindere de pămînt nu puteai afla o alta din aceeaşi stirpe urieşească şi acelaşi sînge să-i stea alături ; dar cum marea frumuseţe e repede însoţită de deşertăciune şi deşertăciunea de păcat, văzîndu-se această duducă atît de nurlie şi chipeşă şi bine făcută, deşi putea să se iubească în voie cu oricine, a ales drept ultimă cale să facă dragoste cu tatăl ei, iubire ticăloasă şi păcătoasă foarte. La început, taică-său socotea aceasta ca o dovadă de dragoste datorată de o fiică părintelui ei, dar tot continuînd aşa, cum fata era nespus de frumoasă, iar tatăl lipsit de multă conştiinţă şi virtute, s-a întîmplat că, simţind el care sînt gîndurile fiicei sale, dorinţa ei mîrşavă şi urîtă s-a împlinit. De unde trebuie să tragem învăţătură că nici un bărbat pe lumea asta nu trebuie să aibă atîta încredere în sine însuşi încît să nu se ferească şi să nu ocolească vorbele şi legăturile, nu numai cu femeile ce-i sînt rude ori surori, dar chiar şi cu propriile fiice, pentru că această patimă ticăloasă, ajunsă la capătul mistuirii ei firești, nu poate fi înfrînată şi întoarsă din drum decît rareori de judecată, conştiinţă şi teamă. Şi de pe urma acestui păcat josnic şi a acestei mari greşeli s-a născut, pe dată, altul şi mai mare. Aşa cum se întîmplă cu cei care, uitînd de mila Domnului şi urmînd voinţa duşmanului cel rău, vor să îndrepte printr-o ticăloşie o alta, neştiind că adevăratul leac al păcătosului este căinţa adevărată şi ispăşirea, căci astfel sînt iertaţi de Domnul. Astfel că, împătimindu-se tatăl în dragoste cu fiică-sa şi ea cu el de asemenea, pentru a se bucura mai în voie de dorinţele lor ticăloase, au chibzuit s-o omoare într-o noapte pe nevasta lui şi mama ei, uriaşul fiind înştiinţat de idolii fătarnici cărora li se închina, că, de se va căsători cu fiica sa, aceasta va zămisli o creatură, cea mai puternică şi mai sălbatică din cîte se vor afla pe lume ; aşa că, schimbînd gîndul în faptă, nenorocita de fiică, pe care maică-sa o iubea mai mult decît pe sine înseşi, pe cînd se plimbau împreună printr-o grădină, s-a prefăcut că vede ceva ciudat într-o fîn-

tînă şi, chemînd-o şi pe maică-sa să se uite, a îmbrîncit-o în fundul puţului şi, în scurt timp, aceasta s-a înecat. Fata a prins să strige, zicînd că maică-sa a căzut în fîntînă, şi au venit toţi de pe-acolo împreună cu uriaşul, care ştia şiretlicul, şi văzînd-o moartă pe stăpîna lor iubită de toţi, au prins s-o jelească foarte, dar uriaşul le-a spus «Nu mai jeliţi, căci aceasta a fost dorinţa zeilor, şi-mi voi lua femeia ce va zămisli o fiintă datorită căreia vom fi temuţi de toţi şi îi vom supune pe cei ce ne duşmănesc». Toţi au tăcut de frica uriaşului şi n-au mai îndrăznit să facă nimic alta. Şi chiar în aceeaşi zi, de faţă cu toată lumea, Bandaguido a luat-o de nevastă pe fiică-sa, şi în acea noapte nefericită, a fost zămislit un monstru, din porunca diavolilor, în care ea şi tatăl-soţ al ei credeau nesmintit aşa cum veţi auzi. Monstrul avea trupul şi chipul acoperite de păr, iar deasupra avea nişte solzi aşezaţi unii peste alţii, atît de tari, că nici o armă nu-i putea străpunge ; picioarele le avea foarte puternice şi groase, iar din umeri îi creşteau nişte aripi atît de mari că îi ajungeau pînă la călcîie; şi nu erau din pene, ci dintr-o piele neagră ca smoala lucitoare, păroasă, şi atît de tare că nici o armă nu le putea veni de hac, cu care se acoperea cum fac oamenii cu scutul ; de sub aripi îi ieşeau nişte braţe foarte vînjoase, ca nişte labe de leu, acoperite cu nişte solzi mai mici decît cei de pe trup ; mîinile erau ca ghearele unui vultur, cu cinci degete şi unghii atît de tari şi de lungi că nu se afla lucru pe lume să nu-l sfîşie pe loc de cum îi pica în gheare. Avea cîte doi colţi pe fiecare falcă, atît de puternici şi de mari, că îi ieşeau din gură de un cot. Ochii erau mari şi rotunzi, foarte roşii, ca de jăratec, astfel că, noaptea, se vedeau de la mare depărtare şi toată lumea fugea de el. Sărea şi alerga atît de repede că nu era vietate nezburătoare să-i scape ; mînca şi bea rareori şi chiar deloc, din vreme în vreme, fără să sufere defel ; singura lui plăcere era să ucidă oameni şi animale vii şi, cînd întîlnea lei şi urşi, care i se mai împotriveau, se înfuria foarte şi arunca pe nări un fum atît de înspăimîntător, că părea o vîlvătaie, şi scotea răgete răguşite ce-ţi băgau groaza în oase, aşa că orice vietate fugea din faţa lui ca de moarte. Puţea atît de urît că otrăvea totul în jur şi era aşa de înfricoşător cînd îşi scutura solzii unii de alţii şi scrîşnea din

dinţi fluturîndu-şi aripile, de părea că se cutremură pămîntul. Aşa arată acest monstru, pe numele lui Endriago ; şi să mai ştiţi — a spus maestrul Helisabad — că datorită marelui păcat al uriaşului şi al fiicei sale, în el sălăşluieşte necuratul, ce îi sporeşte mult forţele şi cruzimea.

Tare s-a mai minunat Cavalerul Spadei Verzi de cele povestite de doftor despre acel diavol numit Endriago, născut dintr-un bărbat şi o femeie, iar ceilalţi erau foarte înspăimîntaţi, dar cavalerul a spus : „Maestre, dar cum s-a putut naşte dintr-un trup de femeie un asemenea monstru ?“ „Am să vă spun — a răspuns maestrul —, aşa cum se află scris într-o carte a împăratului de la Constantinopol, ce a fost stăpînul acestei insule, dar a pierdut-o, pentru că nu are putere destulă ca să-l învingă pe acel diavol ; şi aflaţi — a zis maestrul — că urieşiţa, simţind că a rămas grea cu Bandaguido, i-a spus uriaşului, iar el tare s-a bucurat, văzînd că se adevereşte ceea ce îi prevestiseră zeii şi aşa credea că se va adeveri şi restul, aşa că a zis că va fi nevoie de trei ori patru doici să-i dea să sugă, de vreme ce avea să fie cea mai puternică creatură de pe lume ; monstrul cel rău, crescînd în pîntecele mamei sale, o făcea adesea să sufere, căci era făcătura şi opera necuratului. Şi culoarea feţei şi a ochilor ei era galben deschis, cum arată otrava, dar ea nu se temea de nimic, crezînd că, aşa cum spuseseră zeii, copilul ei va fi cel mai puternic şi mai viteaz din cîţi se văzuseră vreodată, şi că de va fi aşa, o să caute un mijloc de a-şi ucide tatăl şi de a se căsători cu feciorul ei ; căci aceasta este cea mai mare primejdie pentru ticăloşi, să se cufunde şi să se desfete în păcate atît de mult, încît deşi harul Domnului se pogoară asupra lor, nu numai că nu îl simt şi nu îşi dau seama de asta, dar îl dispreţuiesc şi îl urăsc, socotindu-l o povară grea şi străină, cu gîndul şi fapta doar să-şi sporească ticăloşiile, subjugaţi şi învinşi de acestea. Cînd i-a venit, deci, sorocul, a născut un fecior, fără multe chinuri, pentru că, pînă la urmă, cele rele se dovedesc întotdeauna plăcute. Cînd doicile ce aşteptau să se nască au văzut o fiinţă atît de groaznică, tare s-au mai speriat, dar fiindu-le foarte frică de uriaş, au tăcut, l-au înfăşat în scutecele pregătite pentru prunc şi, una dintre ele, mai curajoasă decît celelalte, i-a dat să sugă ; el a luat ţîţa

în gură cu atîta putere încît a făcut-o să ţipe de durere şi, cînd i-au luat creatura de la piept, doica a căzut moartă, căci îi pătrunsese multă otravă în trup. Pe dată a fost înştiinţat uriaşul şi el, văzîndu-şi feciorul, s-a minunat de acea arătare şi s-a hotărît să-şi întrebe zeii de ce îi dăruiseră un asemenea fiu ; aşa că s-a dus la templul unde se aflau idolii, care erau trei la număr : unul, cu înfăţişare de om, celălalt de leu, şi al treilea, de grîfon ; şi, după ce le-a adus jertfele cuvenite, i-a întrebat de ce îi dăruiseră un asemenea fiu. Idolul cu înfăţişare de om i-a spus : „Astfel se cuvine să fie, pentru că, aşa cum faptele sale vor fi nemaipomenite şi miraculoase, mai cu osebire atunci cînd îi va nimici pe creştini, ce încearcă să ne distrugă, tot aşa trebuie să arate şi el, şi de aceea i-am dat din înfăţişarea mea şi din judecata oamenilor, de care sînt lipsite toate fiarele".

Celălalt îdol i-a răspuns : „Eu am vrut să-l înzestrez cu curajul şi forţa noastră, a leilor".

Al treilea a zis : „Eu i-am dat aripi şi gheare şi mai multă sprinteneală decît toate fiarele de pe pămînt". Auzind acestea, uriaşul i-a întrebat : „Cum o să-l cresc, că doica a murit cînd i-a dat să sugă ?" Ei i-au răspuns : „Pune-le pe încă două doici să-i dea să sugă şi vor muri şi acestea ; dar cea care va mai rămîne în viaţă să îl hrănească doar cu lapte de la vitele tale vreme de un an ; şi, în acest răstimp, se va face mare şi frumos ca noi, căci noi am fost pricina zămislirii sale ; dar ai grijă, îţi poruncim ca, în nici un chip, nici tu, nici femeia ta, nici vreo altă persoană, să nu îl vedeţi în tot acest an, în afară de femeia care îl va îngriji, aşa cum ţi-am spus".

Uriaşul a poruncit să se facă totul aşa cum spuseseră idolii şi, aşa cum aţi auzit, a fost crescut acest monstru sălbatic. La capătul unui an, aflînd uriaşul de la doica fiului său că acesta crescuse bine şi auzindu-l scoţînd nişte strigăte răguşite şi îngrozitoare, a hotărît să meargă cu fiică-sa, ce-i era nevastă, să îl vadă ; şi, cum au intrat în odaia unde se afla, l-au văzut ţopăind şi alergînd. Endriago, de îndată ce a zărit-o pe maică-sa, s-a repezit la ea şi, făcînd un salt, a zgîriat-o pe faţă cu ghearele, i-a sfîrtecat nasul şi i-a crăpat ochii ; şi mai înainte de a scăpa din mîinile lui, maică-sa şi-a dat duhul. Cînd a

văzut asta, uriaşul a pus mîna pe spadă ca să-l ucidă, dar s-a izbit cu ea în picior, şi l-a retezat cu totul şi s-a prăbuşit la pămînt ; iar după scurtă vreme a murit şi el.

Endriago a sărit peste trupul lui, a ieşit pe uşa odăii şi, otrăvind toată lumea din castel, a fugit în munţi ; şi nu după mult timp, cum unii locuitori fuseseră ucişi de el, iar cei ce avuseseră corăbii şi galere fugiseră pe mare, insula a rămas pustie şi aşa este de mai bine de patruzeci de ani. Asta este tot ce ştiu despre acest monstru ticălos şi diavolesc", a spus maestrul.

Cavalerul Spadei Verzi a spus : „Doctore, mari minuni mi-aţi povestit şi multe îndură Domnul de la cei ce nu îl slujesc, dar, în cele din urmă, dacă nu se îndreaptă, le trimite pedeapsa pe potriva răutăţii lor ; iar acum, maestre, vă rog ca mîine să ne citiţi liturghia, fiindcă vreau să văd această insulă şi, dacă Domnul mă călăuzeşte, să o aduc pe calea dreaptă, întru slujirea sa".

Noaptea aceea au petrecut-o în mare spaimă, atît datorită mării, ce era tare furioasă, cît şi de teama lui Endriago, gîndind că va ieşi dintr-un castel pe care îl avea în apropiere, unde poposea adesea ; cînd s-au ivit zorile, maestrul a citit liturghia, iar Cavalerul Spadei Verzi a ascultat-o cu multă pioşenie, rugîndu-se Domnului să-l ajute în acea încercare primejdioasă întru slujirea sa, şi că de voieşte să moară acolo, să aibă grijă, în marea lui milă, de sufletul său. Apoi şi-a pus armura, a pus să-i fie coborît armăsarul pe uscat şi, luîndu-l pe Gandalin cu el, le-a spus celor de pe corabie : „Prieteni, vreau să intru în castelul acela şi, dacă îl aflu acolo pe Endriago, să mă lupt cu el ; iar de nu-l găsesc, am să văd dacă vă puteţi adăposti în castel pînă se va îmbuna marea, şi, în răstimpul acesta, voi căuta monstrul prin munţi ; dacă scap, mă voi întoarce aici ; de nu, faceţi ce veţi socoti mai bine".

Cînd au auzit aceste vorbe, cei de pe corabie s-au înfricoşat şi mai mult decît înainte, pentru că, deşi se aflau acolo, pe mare, curajul lor la un loc tot nu era de-ajuns ca să nu se teamă de Endriago, socotindu-l mai primejdios decît însăşi marea înfuriată ; pe cînd acel cavaler avea curaj să plece nesilit de nimeni, să îl caute pe monstru şi să se lupte cu el ; şi îşi ziceau că toate măreţele lui fapte de arme de care auziseră şi cele pe care le văzuseră

săvîrşite de el, nu sînt nimic faţă de asta ; maestrul Helisabad, ca om învăţat şi slujitor al bisericii, s-a mirat foarte de hotărîrea lui, aducîndu-i aminte că asemenea lucruri, fiind mai presus de natura omenească, nu trebuie făcute, pentru a nu cădea în păcatul sinuciderii, dar Cavalerul Spadei Verzi i-a răspuns că, dacă ar fi ţinut seama de asta, n-ar mai fi plecat din ţara sa în căutarea celor mai primejdioase aventuri, şi că, dacă trecuse prin unele, ştiind că aceasta le lasă în urmă pe celelalte, e ca şi cum n-ar fi trecut prin nici una, aşa că trebuie să ucidă acel monstru crud şi nemaiîntîlnit, ori să moară, aşa cum trebuie să facă cei ce, primejduindu-şi viaţa pentru cea a altora, vor să cîştige faimă şi cinste.

Apoi, s-a întors spre Gandalin, care, în vreme ce el vorbise cu maestrul şi cu cei de pe corabie, se înarmase cu armele găsite la bord, ca să îl ajute, şi l-a văzut călare pe calul său, plîngînd în hohote ; atunci, i-a spus : „Cine ţi-a spus să faci asta ? Leapădă-ţi armele, căci dacă vrei să mă slujeşti şi să mă ajuţi, ştii că nu aşa trebuie s-o faci, pierzîndu-ţi viaţa, ci păstrîndu-ţi-o, ca să poţi povesti norocul morţii mele celei ce este pricina cea dintîi, în numele căreia înfrunt moartea“. Şi silindu-l să-şi lepede armele, a plecat cu el spre cetatea unde se afla castelul ; cînd au intrat în castel, au văzut că e părăsit şi doar păsările se adăpostesc în el, dar înăuntru arăta bine, deşi unele lucruri erau distruse ; porţile principale erau foarte puternice şi aveau zăvoare zdravene cu care puteau fi încuiate, ceea ce l-a bucurat mult pe Amadis şi l-a trimis pe Gandalin să-i cheme pe toţi de pe corabie, spunîndu-le că se pot adăposti foarte bine în castel ; el a făcut întocmai. Aşa că, pe dată, au coborît toţi de pe corabie, deşi temîndu-se foarte de Endriago ; dar cum puternica furtună de pe mare nu se potolea, au intrat în castel, şi Cavalerul Spadei Verzi le-a spus : „Bunii mei prieteni, eu vreau să plec să-l caut pe insulă pe Endriago şi, dacă totul îmi va merge bine, Gandalin va suna din corn şi atunci veţi şti că monstrul a murit şi eu trăiesc ; dacă mi se va întîmpla o nenorocire, nu va mai fi nevoie să vă dau vreun semn ; dar pînă atunci, zăvorîţi porţile şi aduceţi merinde de pe corabie, căci puteţi rămîne aici pînă se va îndrepta vremea ca să puteţi naviga“.

Apoi Cavalerul Spadei Verzi s-a despărţit de ei, lăsîndu-i pe toţi plîngînd, iar jalea şi durerea lui Ardian, piticul, erau atît de mari, că nu se pot povesti ; îşi smulgea părul din cap şi se lovea cu palmele peste faţă, se izbea cu capul de pereţi, spunînd că e un nenorocit pentru că soarta lui crudă îl făcuse să slujească un asemenea om, datorită căruia simţea cum îşi pierde viaţa de mii de ori privind faptele nemaivăzute pe care le săvîrşeşte, ca acum să făptuiască o ispravă ce nici împăratul Constantinopolului, cu toată marea sa putere nu îndrăzneşte şi nu poate s-o ducă la capăt ; şi văzînd că stăpînul său se îndepărta deja peste cîmp, s-a urcat pe o scară de piatră deasupra zidului, aproape nebun de durere pentru stăpînul său ; maestrul Helisabad a poruncit să se ridice un altar cu sfinte moaşte, pe care îl luase cu el pentru liturghie şi, punîndu-i pe toţi să ţină în mîini lumînări aprinse, în genunchi, s-a rugat lui Dumnezeu să-l apere pe acest cavaler ce se îndrepta spre moarte de bunăvoie, întru slujirea sa şi pentru a le salva lor vieţile. Cavalerul Spadei Verzi mergea, aşa cum aţi auzit, plin de curaj şi neînfricat pe cît îi era de vitează inima, urmat de Gandalin, ce plîngea amarnic, fiind sigur că, în ziua aceea, se vor sfîrşi zilele stăpînului său. Cavalerul s-a întors spre el şi i-a spus rîzînd : „Bunul meu frate, nu arăta atît de puţină speranţă în mila lui Dumnezeu, nici în imaginea doamnei mele, Oriana, şi nu mai fii atît de deznădăjduit, căci n-am în faţa ochilor doar minunata ei amintire, ci însăşi fiinţa ei ; iar ochii mei îmi spun că trebuie să o apăr de această bestie ticăloasă. Şi ce crezi tu, adevăratul meu prieten, că trebuie să fac ? Nu ştii că viaţa şi moartea mea depind de viaţa şi moartea ei ? Mă sfătuieşti să las să fie ucisă, să piară în faţa ochilor mei, vreie Domnul să nu gîndească astfel ; şi dacă tu nu o vezi, eu o văd în faţa mea. Şi dacă doar amintirea ei m-a făcut să săvîrşesc, întru marea mea cinste, faptele pe care le cunoşti, cu atît mai multă putere va avea prezenţa sa“. Şi spunînd aceste vorbe, s-a simţit cuprins de un asemenea curaj, că ardea de nerăbdare să îl întîlnească pe Endriago. Şi, pe cînd pătrundea într-o vale străjuită de munţi sălbatici şi înalţi, a spus : „Strigă, Gandalin, că poate ne va auzi Endriago şi ne va ieşi în cale, iar de o fi să mor pe aici, rogu-te mult, să în-

cerci să-i duci doamnei mele, Oriana, ceea ce îi aparţine în întregime, şi anume, inima mea, şi să-i spui că i-o trimit ca să nu dau socoteală în faţa Domnului că plec cu ceea ce nu este al meu". Auzind aceasta, Gandalin nu numai că a prins să strige, dar, smulgîndu-şi părul şi plîngînd, a început să urle în gura mare, dorind, mai curînd, să moară, decît să-l vadă mort pe stăpînul său, pe care îl iubea atît de mult ; şi n-a trecut mult, că l-au văzut ivindu-se dintre stînci pe Endriago, cu mult mai înfricoşător şi mai puternic decît fusese vreodată, din pricină că dracii, văzînd că acest cavaler îşi pune mai multă nădejde în iubita lui Oriana decît în Dumnezeu, izbutiseră să pătrundă mai tare în trupul lui Endriago, mîniindu-l mai mult, şi spunîndu-şi între ei : „Dacă îl scăpăm de ăsta, nu se mai află altul pe lume mai îndrăzneţ şi mai puternic, care să se încumete să-l înfrunte".

Endriago venea atît de furios, scuipînd fum amestecat cu flăcări, clănţănind din colţi şi curgîndu-i balele din belşug, scrîşnind din solzii săi şi din aripi aşa de groaznic, că te înspăimîntai de moarte văzîndu-l. Aşa s-a înspăimîntat Cavalerul Spadei Verzi, mai cu seamă, auzind şuierăturile şi răgetele înfricoşătoare pe care le scotea şi, cu toate că îi fusese zugrăvit în vorbe, în comparaţie cu vederea lui, descrierea nu era nimic. Cînd i-a văzut, Endriago a prins să facă salturi mari şi să urle, căci de multă vreme nu mai văzuse om, şi, pe loc, s-a repezit spre ei. Cînd caii celor doi au văzut monstrul, au luat-o la goană atît de înspăimîntaţi, gîfîind din greu, încît de-abia mai puteau fi struniţi. Cînd Cavalerul Spadei Verzi a văzut că nu se poate apropia de monstru călare, a descălecat iute şi i-a spus lui Gandalin : „Frate, ţine-te departe cu armăsarii, să nu pierim amîndoi şi priveşte cum mă va ajuta Dumnezeu împotriva acestui împieliţat înfricoşător şi roagă-te ca, în marea lui milă să mă înveţe cum să-l îndepărtez de-aici şi acest ţinut să fie iarăşi în slujba Domnului ; iar de-o fi să mor aici, să se milostivească de sufletul meu şi tu să faci tot ce ţi-am spus". Gandalin nu i-a putut răspunde, atît de amarnic plîngea, pentru că era sigur că va muri, dacă Dumnezeu nu avea să-l scape printr-o minune.

Cavalerul Spadei Verzi şi-a luat lancea şi s-a acoperit cu scutul, ca omul ce îşi vedea moartea cu ochii şi, nemaisimţind nici o teamă, s-a îndreptat spre Endriago pe jos, adunîndu-şi tot curajul.

Diavolul, cum l-a văzut, a venit spre el şi a aruncat pe gură o pală de foc cu un fum atît de negru, că de-abia se mai puteau vedea unul pe celălalt. Cavalerul Spadei Verzi a păşit înainte prin fum şi, ajungînd aproape de monstru l-a lovit cu lancea şi, din fericire, l-a nimerit în ochi şi i l-a crăpat ; Endriago a apucat lancea cu gheare le şi, băgînd-o în gură, a rupt-o în bucăţi dar vîrful şi o bucată din lemn i s-a înfipt în limbă şi în mandule, căci se repezise năprasnic, făcînd un salt, s-o prindă, dar nimerise prost din pricina ochiului crăpat ; la rîndul său, cavalerul se ferise cu mult curaj şi, cu inima vitează, căci îşi vedea moartea aproape, a pus mîna pe spada lui minunată şi s-a aruncat asupra monstrului, ce era parcă orbit, atît din cauza ochiului, cît şi a sîngelui ce îi ţîşnea din gură ; iar din pricina gîfîiturilor şi a răgetelor pe care le scotea, aproape toată bucata de lance îi intrase în gît, încît mai că îşi pierduse răsuflarea şi nu mai putea nici să închidă gura, nici să muşte ; cavalerul s-a apropiat de el dintr-o parte şi i-a dat o lovitură cumplită în acei solzi, de parcă ar fi izbit într-o stîncă tare, fără să-l zgîrie măcar. Endriago, văzîndu-l atît de aproape, s-a gîndit să-l prindă în gheare, dar n-a izbutit să apuce decît scutul, pe care i l-a smuls cu asemenea forţă, că l-a făcut pe cavaler să cadă pe jos în mîini ; şi cîtă vreme diavolul a făcut fărîme scutul cu ghearele lui puternice, Cavalerul Spadei Verzi a avut răgaz să se ridice, dar, văzîndu-se fără scut şi ştiind că spada nu străbate prin solzii monstrului, a priceput că n-are nici o scăpare dacă Dumnezeu nu îndreaptă astfel lucrurile încît să-i poată scoate şi celălalt ochi, căci în alt loc s-ar fi ostenit de pomană să-l rănească ; aşa că, plin de furie, scuturîndu-se de orice teamă, a pornit spre Endriago, ce era tare vlăguit şi ostenit, atît datorită sîngelui mult pe care îl pierduse, cît şi din pricina ochiului scos ; şi cum cele rele se prăbuşesc şi pier datorită propriei lor răutăţi, Domnul, supărat că duşmanul cel rău, atît de puternic, le făcuse aşa de mult rău celor ce, deşi păcătoşi, cred în sfînta religie catolică, a binevoit să-i

dea cavalerului deosebit curaj şi har, fără de care nimeni n-ar fi avut puterea să înfrunte şi nici măcar să îndrăznească a înfrunta o primejdie aşa de mare, pentru ca, împotriva oricărei legi a firii, să-i ia viaţa celui ce le-o luase multora, printre care nefericiţii săi părinţi ; şi cum cavalerul gîndea să-l nimerească în celălalt ochi, soarta a vrut să-i călăuzească spada într-una din nările monstrului, ce erau foarte mari ; şi datorită forţei loviturii, precum şi greutăţii lui Endriago ce se năpustise asupra cavalerului, spada i-a pătruns pînă la creier. Endriago, însă, văzîndu-l pe cavaler atît de aproape, l-a strîns în braţe şi, cu ghearele lui foarte puternice şi ascuţite, i-a sfîşiat toată armura în spate, pătrunzîndu-l prin carne şi oase pînă la măruntaie ; dar, cum îl îneca sîngele pe care îl înghiţea, datorită loviturii de spadă ce îi străpunsese creierii, dar, mai cu osebire, datorită hotărîrii Domnului, ce nu mai putea fi schimbată, lipsit de putere, şi-a desfăcut braţele şi s-a prăbuşit într-o parte ca mort şi fără urmă de viaţă. Cavalerul, văzîndu-l astfel, şi-a tras spada şi i-a înfipt-o de mai multe ori în gură, pînă la ucis cu adevărat ; dar vreau să vă spun că, mai înainte de a-şi da sufletul, din gura lui a ieşit ucigă-l toaca şi a ţîşnit prin aer cu o bubuitură cumplită, de au auzit-o cei din castel de parcă ar fi tunat lîngă ei, speriindu-se foarte şi înţelegînd astfel că se pornise lupta între cavaler şi monstru ; şi, cu toate că erau închişi într-un loc atît de apărat, cu zăvoare şi lacăte, n-au fost prea siguri de vieţile lor, şi numai pentru că marea era încă foarte furioasă, au avut curajul să aştepte acolo şi să nu fugă pe corabie ; dar au prins, iarăşi, să înalţe multe rugăciuni Domnului, să-i scape din acea primejdie şi să-l apere pe cavalerul care pornise la o asemenea faptă nemaivăzută întru slujirea sa.

De îndată ce a murit Endriago, cavalerul s-a dat deoparte şi, pe cînd se îndrepta spre Gandalin, ce pornise spre el, nu s-a mai putut ţine pe picioare şi s-a prăbuşit fără simţire lîngă un pîrîuaş ce curgea prin apropiere.

Gandalin, cînd s-a apropiat şi a văzut ce răni groaznice are, şi-a zis că e mort şi, lăsîndu-se să cadă de pe cal, a prins să ţipe ca din gură de şarpe, smulgîndu-şi părul. Atunci, cavalerul şi-a mai revenit niţel şi i-a spus : „Ah, bunul meu frate şi prieten adevărat ! Vezi că sînt un om

mort, așa că, te rog, în numele tatălui și mamei tale care m-au crescut și al marii dragoste ce ți-am purtat întotdeauna, fii bun cu mine în ceasul morții, cum ai fost pe cînd trăiam, și, de îndată ce voi muri, du-i inima mea doamnei mele, Oriana, și spune-i că, de vreme ce întotdeauna i-a aparținut și s-a aflat în puterea ei din prima zi cînd am văzut-o, deși a fost închisă în acest trup chinuit și nici o clipă n-a obosit să o slujească, să-i rămînă ei ca amintire a celui în al cărui piept a bătut, deși îi era străină, pentru că, în felul acesta, sufletul meu își va găsi odihna, acolo unde se va afla" ; și n-a mai putut scoate nici o vorbă.

Gandalin, văzîndu-l astfel, n-a mai stat să-i răspundă, ci a încălecat cît mai iute și, urcîndu-se pe un deal, a sunat din corn cît mai tare cu putință în semn că Endriago fusese ucis. Piticul Ardian, ce se afla în turn, l-a auzit și i-a strigat din răsputeri maestrului Helisabad să-i vină în ajutor stăpînului său, că Endriago este mort ; acesta, cum era pregătit, a încălecat cu toate cîte îi făceau trebuință și a pornit cît mai iute în direcția arătată de pitic ; și a umblat el mult, pînă ce l-a văzut pe Gandalin în vîrful dealului ; acesta, de cum l-a zărit pe maestru, i-a ieșit în întîmpinare în goană și i-a spus : „Vai, domnule ! Pentru Dumnezeu și mila sa, veniți-i în ajutor stăpînului meu, căci multă nevoie are ; iar Endriago este mort". Auzind aceasta, maestrul s-a bucurat tare mult de spusele lui Gandalin, neștiind în ce primejdie e cavalerul și s-a grăbit cît mai mult ; Gandalin l-a călăuzit la locul unde se afla Cavalerul Spadei Verzi, pe care l-au găsit fără simțire și tare zdrobit, gemînd din greu ; maestrul s-a apropiat de el și i-a spus : „Ce se întîmplă, domnule cavaler ? Unde vă este marele vostru curaj, acum, cînd aveți mai multă nevoie de el ? Nu vă temeți de moarte, căci aici se află bunul vostru prieten și credincios servitor, maestrul Helisabad, ce vă vine în ajutor".

Cînd Cavalerul Spadei Verzi l-a auzit pe maestrul Helisabad, cu toate că era foarte zdrobit, l-a recunoscut, a deschis ochii și a vrut să-și ridice capul, dar n-a putut și și-a înălțat brațele, ca și cum ar fi dorit să-l îmbrățișeze.

Maestrul Helisabad și-a scos de-ndată pelerina, a întins-o pe jos și, împreună cu Gandalin, l-au așezat pe ea

pe cavaler şi i-au scos armura cît mai cu grijă ; cînd maestrul i-a văzut rănile, deşi era unul dintre cei mai buni doftori din lume şi văzuse multe şi urîte răni, tare s-a mai înspăimîntat şi s-a temut pentru viaţa lui ; dar, cum îl iubea şi îl socotea cel mai viteaz cavaler din lume, s-a hotărît să-şi dea toată osteneala ca să-l lecuiască, aşa că, cercetîndu-i rănile, a văzut că doar carnea şi oasele îi sînt vătămate, fără să-i fie atinse măruntaiele şi i-au sporit speranţele că îl va pune pe picioare ; apoi, i-a aşezat oasele şi coastele la locul lor, i-a cusut carnea sfîrtecată, i-a pus leacuri şi i-a înfăşat atît de bine trupul peste tot, că i-a oprit sîngele şi viaţa ce i se scurgea prin răni. Pe dată, cavalerul şi-a mai venit în fire şi în putere şi, putînd vorbi, a deschis ochii şi a spus : „Oh, Dumnezeule atotputernic ! Tu care, în marea ta milă, ai binevoit să cobori pe lumea aceasta şi ai luat înfăţişare omenească în pîntecele Fecioarei Maria şi, ca să ne deschizi porţile raiului ce erau închise, ai vrut să înduri nenumărate ocări, şi, în cele din urmă să mori, ucis de acei oameni nemernici şi nenorociţi, te rog, Doamne, ca unul dintre cei mai păcătoşi, să ai milă de sufletul meu, căci trupul mi-a fost hărăzit ţărînei“. Şi a tăcut, fără să mai spună nimic. Maestrul i-a spus : „Domnule cavaler, mult mă bucur că vă aud vorbind astfel, căci cel căruia îi cereţi milă, vă va da adevăratul leac şi apoi eu, slujitorul său, îmi voi pune viaţa în joc pentru viaţa voastră şi, cu ajutorul său, vă voi aduce vindecarea ; aşa că, nu vă temeţi de moarte de astă dată şi fiţi curajos, iar inima voastră să nutrească speranţa că va trăi, aşa cum crede că va muri“. Apoi a luat un burete îmbibat cu leacuri contra otrăvii şi i l-a pus la nas, făcîndu-l să se simtă mult mai bine. Gandalin, în genunchi în faţa maestrului, îi săruta acestuia mîinile, rugîndu-l să aibă milă de stăpînul lui. Maestrul i-a poruncit să încalece, să alerge la castel şi să aducă vreo cîţiva oameni să-l ia de-acolo pe cavaler cu o targă, înainte de căderea nopţii. Gandalin a făcut întocmai şi, cînd au sosit oamenii, au făcut cum s-au priceput mai bine un pat din crengile copacilor din pădure, l-au aşezat pe Cavalerul Spadei Verzi pe ea şi, purtîndu-l pe umeri, l-au dus la castel ; aici, au pregătit cea mai bună odaie, aducînd aşternuturi bogate de pe corabie, pe care le porun-

cise Grasinda, și l-au așezat în pat, atît de pierit că nu știa ce-i cu el ; și cavalerul a rămas așa toată noaptea, fără să vorbească, gemînd din greu, ca omul rănit foarte, vrînd să vorbească fără să poată.

Maestrul a poruncit să i se pregătească și lui patul tot acolo și a rămas cu el să-l îngrijească, dîndu-i asemenea leacuri bune și potrivite pentru a scoate din el otrava ucigașă primită de la Endriago, încît în zorii zilei, rănitul a căzut într-un somn foarte liniștit ; apoi, le-a poruncit tuturor să iasă afară, ca să nu-l trezească, fiindcă știa că somnul acela îi va face foarte bine ; după o bucată de vreme, trezindu-se din somn, cavalerul a prins să strige foarte zbuciumat : „Gandalin, Gandalin, ai grijă să nu te ucidă diavolul ăsta crud și nemernic !“ Maestrul, auzindu-l a venit lîngă el rîzînd și foarte vesel la chip, mai vesel decît era în sufletul său, pentru că încă se mai temea pentru viața lui, i-a spus : „Dacă domnia voastră s-ar feri așa ca el, faima voastră n-ar fi atît de cunoscută în toată lumea“. El a ridicat capul și, văzîndu-l pe maestru, l-a întrebat : „Maestre, unde ne aflăm ?“ Helisabad s-a apropiat de el, i-a luat mîinile și, văzînd că e încă slăbit, a poruncit să se aducă de mîncare și i-a dat să mănînce ceea ce îi făcea trebuință ca să prindă puteri, iar el a mîncat fără să știe pe ce lume se află.

Maestrul a rămas cu el și i-a dat tot soiul de leacuri, căci era cel mai iscusit în meseria sa din cîți se pot afla pe lume, și, mai înainte de lăsatul serii, cavalerul își venise pe de-a-ntregul în fire, îi recunoștea pe toți și vorbea ; maestrul nu s-a dezlipit deloc de el, îngrijindu-l și dîndu-i toate leacurile trebuincioase bolii sale, astfel că, datorită acestora, dar, în primul rînd, prin voința Domnului, și-a dat seama limpede, cercetîndu-i rănile, că se va înzdrăveni și le-a spus, pe dată, tuturor celor ce se aflau acolo, întru marea lor bucurie ; toți i-au adus mulțumiri Atotputernicului Stăpîn, pentru că îi salvase de furtuna de pe mare și de primejdia acelui necurat.

Dar mai mult decît toți se bucurau Gandalin, credinciosul său scutier, și piticul, căci îl iubeau din adîncul inimii lor, și parcă renăscuseră la viață ; apoi, s-au așezat toți, cu mare bucurie, în jurul patului Cavalerului Spadei Verzi, îmbărbătîndu-l și spunîndu-i să nu pună nici

un preţ pe boala sa, de vreme ce Dumnezeu îi dăduse în asemenea măsură cinstea şi fericirea de care nu mai avusese parte pînă atunci nici un muritor în privinţa faptelor de arme şi de vitejie ; şi l-au rugat din suflet pe Gandalin să le povestească totul aşa cum se petrecuse, căci văzuse totul cu ochii lui, ca să poată şi ei, la rîndul lor, istorisi această măreaţă ispravă cavalerească. El le-a răspuns că o va face cu foarte multă plăcere, cu condiţia ca maestrul să-l pună să jure pe Sfînta Evanghelie, ca ei să îl creadă şi să aştearnă totul pe hîrtie întocmai, pentru ca o astfel de faptă însemnată să nu fie dată uitării de oameni.

Maestrul Helisabad a făcut întocmai, întru mai adînca adeverire a acestei fapte măreţe. Iar Gandalin le-a povestit totul de-a fir a păr, aşa cum aţi aflat din istoria noastră ; şi toţi, pe cînd îl ascultau, se înspăimîntau de cele auzite, ca de o faptă nemaipomenită vreodată, cu toate că nici unul dintre ei încă nu-l văzuse pe Endriago, ce zăcea în nişte tufişuri, fiindcă se grăbiseră să-i vină în ajutor cavalerului. Dar acum, toţi au spus că vor să-l vadă pe Endriago. Maestrul le-a îngăduit să se ducă şi le-a dat multe leacuri contra otrăvii. Şi cînd au văzut acea fiinţă atît de înfricoşătoare şi deosebită de toate făpturile vii pe care le întîlniseră pînă atunci, tare s-au mai minunat şi nu le venea să creadă că există pe lume o inimă atît de viteză încît să îndrăznească a înfrunta asemenea diavol cumplit şi, cu toate că ştiau în mod sigur că fusese ucis de Cavalerul Spadei Verzi, li se părea tuturor că visează ; după ce l-au privit o lungă bucată de vreme, s-au întors la castel, vorbind între ei despre cum izbutise Cavalerul Spadei Verzi să-l răpună. Ce să vă mai spun ? Să ştiţi că au rămas acolo mai bine de douăzeci de zile, deoarece Cavalerul Spadei Verzi nu se înzdrăvenea deloc într-atît încît ceilalţi să îndrăznească să-l scoale din patul lui, dar cum Dumnezeu îngăduise lecuirea lui şi marea iscusinţă a maestrului Helisabad îl ajuta din plin, în răstimpul acesta s-a întremat astfel încît să poată porni pe mare ; maestrul, văzîndu-l în această stare, a stat de vorbă cu el, într-o zi, spunîndu-i : „Domnul meu, datorită bunătăţii Domnului care a vrut aşa, căci altminteri nu s-ar fi putut, acum vă arătaţi astfel încît mă încumet, bizuindu-mă pe

tăria voastră deosebită, să vă las să porniţi pe mare unde vă e voia ; dar pentru că ne lipsesc unele lucruri ce ne sînt foarte trebuincioase, atît pentru sănătatea voastră, cît şi pentru traiul celorlalţi, trebuie să daţi poruncă pentru aflarea lor, căci, cu cît vom mai rămîne aici, cu atît mai multe lucruri ne vor lipsi".

Cavalerul cu Piticul a răspuns : „Domnule şi adevărate prieten, aduc multe mulţumiri şi prinos de recunoştinţă lui Dumnezeu pentru că m-a scăpat de primejdie, mai mult datorită milostiveniei sale decît datorită meritelor mele, căci nimic nu se poate compara cu marea lui putere, de vreme ce totul este îngăduit şi călăuzit de voinţa sa şi pe seama lui trebuie să punem toate lucrurile bune ce se petrec pe lumea asta ; şi, de asemenea, domnule, vă mulţumesc vouă pentru că mi-aţi salvat viaţa, căci cred nesmintit că nimeni altul din cîţi trăiesc pe lume în ziua de azi, nu ar fi putut să mă lecuiască precum domnia voastră. Dar cum soarta îmi e foarte potrivnică, deşi Dumnezeu a binevoit să-mi dea o răsplată atît de mare, nu vă pot plăti pentru ceea ce aţi făcut decît ca un cavaler sărac, ce nu are altceva decît un cal şi o armură, şi aceasta ruptă, după cum vedeţi".

Maestrul i-a spus : „Domnule, eu nu am nevoie de altă răsplată decît gloria ce am dobîndit-o pentru că, după Dumnezeu, i-am salvat viaţa celui mai viteaz cavaler ce a purtat vreodată armură, şi îndrăznesc să vă spun asta ca răspuns la vorbele voastre dinainte ; iar plata pe care o aştept de la domnia voastră este mult mai mare decît cea pe care mi-ar putea-o da vreun rege ori mare senior, şi anume, ajutorul ce îl vor afla de la voi multe femei şi mulţi bărbaţi nefericiţi ce vor avea nevoie de voi, şi domnia voastră le veţi întinde mîna ; şi acesta va fi pentru mine un cîştig mai mare decît oricare altul, căci, după Dumnezeu, datorită mie vor fi ajutaţi".

Cavalerul Spadei Verzi s-a ruşinat auzind ce laude i se aduc şi a zis : „Domnul meu, lăsînd deoparte cele vorbite pînă acum, vreau să ştiţi care este dorinţa mea cea mai însemnată. Voiam să străbat toate insulele Romaniei, dar fiindcă mi-aţi spus că marinarii sînt obosiţi, mi-am schimbat gîndul şi am pornit spre Constantinopol, unde n-am ajuns datorită timpului atît de potrivnic, cum aţi văzut,

dar acum, fiindcă s-a mai îndreptat, doresc să-l văd pe acest mare împărat, pentru ca, dacă Dumnezeu va voi să mă întorc unde-mi dorește inima, să pot povesti despre lucruri deosebite, ce rareori pot fi văzute altfel decît în asemenea călătorii. Și, domnule maestru, în numele dragostei ce-mi purtați, rogu-vă să nu vă fie asta cu supărare, căci, într-o bună zi, vă voi răsplăti pentru aceasta ; iar de la Constantinopol, cu voia Domnului, doresc să ne întoarcem la vremea hotărîtă de acea prea nobilă doamnă Grasinda, căci trebuie să-mi țin făgăduiala, cum bine știți. pentru ca, de-mi va sta în putință, după cum îmi e dorința, să o pot sluji pentru o parte din marea bunătate ce mi-a arătat fără s-o merit".

CAPITOLUL LXXIV

Cum i-a scris Cavalerul Spadei Verzi împăratului de la Constantinopol, stăpînul acelei insule, că ucisese monstrul fioros și că duc lipsă de merinde ; și cum împăratul i-a îndestulat cu de toate, iar pe cavaler l-a răsplătit cu multă cinstire și dragoste pentru ajutorul său și pentru gloria pe care i-o adusese eliberînd aceea insulă ce o socotea pierdută de atîta vreme

„Dacă asta vă e dorința, domnule — i-a răspuns maestrul Helisabad —, trebuie să scrieți împăratului despre cele petrecute, ca să ne trimită unele lucruri ce ne fac trebuință pentru drum." „Maestre — a zis el —, eu nu l-am văzut niciodată și nu-l cunosc pe împărat și, de aceea, las totul în seama voastră, să faceți cum credeți mai bine, și voi socoti că astfel mi-ați adus un însemnat serviciu."

Maestrul Helisabad, pentru a-i face pe plac cavalerului, i-a scris pe dată carte împăratului, istorisindu-i tot ce

i se întîmplase cavalerului străin, numit Cavalerul Spadei Verzi, după ce plecase de la stăpîna sa, Grasinda, şi cum, după ce făptuise foarte mari isprăvi de arme în insulele Romaniei, cum nici un alt cavaler n-ar fi fost în stare s-o facă, porniseră spre Constantinopol, dar o furtună cumplită îi azvîrlise pe Insula Diavolului, unde sălăşluia Endriago ; şi cum Cavalerul Spadei Verzi, de bunăvoie, în pofida voinţei tuturor celorlalţi, a pornit în căutarea monstrului, s-a luptat cu el şi l-a ucis ; şi i-a scris pe larg cum se dusese lupta şi cu ce răni se alesese Cavalerul Spadei Verzi. Astfel că nu mai rămăsese nimic să nu-i fi adus la cunoştinţă ; iar în încheiere, i-a scris că, de vreme ce, acum, insula fusese eliberată de acel diavol, cum se afla sub stăpînirea lui, să poruncească să fie iarăşi locuită şi să fie numită, la rugămintea Cavalerului Spadei Verzi, Insula Sfînta Maria.

Cartea, aşa cum aţi auzit că a scris-o, i-a dat-o unui scutier, rudă de-a sa ce se afla acolo, cu el, poruncindu-i să plece cu corabia lor şi cu cîţi marinari are nevoie spre Constantinopol, să-i înmîneze împăratului scrisoarea şi să aducă de acolo merindele ce le lipseau.

Scutierul a pornit pe dată cu însoţitorii săi, căci vremea se îndreptase bine, şi, după trei zile, corabia a acostat în port ; aici a coborît de pe punte şi s-a dus la palatul împăratului, pe care l-a găsit cu mulţi gentilomi, aşa cum se cuvine unui mare senior, şi, îngenunchiind, i-a spus : „Servitorul vostru, maestrul Helisabad mi-a poruncit să vă sărut tălpile în numele său şi vă trimite această scrisoare ce vă va face multă plăcere“. Împăratul a luat-o şi, văzînd ce spune, s-a mirat foarte şi a glăsuit tare, astfel că toţi l-au auzit : „Cavaleri, am primit veşti atît de neobişnuite, cum nu s-au mai auzit pînă acum“. Atunci, s-au apropiat mai mult de el Gastiles, nepotul său, fiul sorii sale, ducesa de Gajaste, tînăr cavaler viteaz, şi contele Saluder, fratele Grasindei, cea care îi arătase atîta cinstire Cavalerului Spadei Verzi, şi încă mulţi alţii. Împăratul le-a spus : „Aflaţi că acel Cavaler al Spadei Verzi, despre care ni s-a spus că a săvîrşit mari fapte de arme în insulele Romaniei, s-a luptat de bună voie cu Endriago şi l-a ucis ; şi dacă nu se va minuna toată lumea de această faptă, ce altceva ar mai putea să ne uimească ?“ Şi le-a arătat scrisoarea de la Helisabad. Apoi i-a poruncit solului să le povestească prin

viu grai cum se petrecuseră lucrurile, iar acesta le-a istorisit totul ca și cum ar fi fost de față ; atunci, Gastiles a spus : „Într-adevăr, seniore, este o mare minune, căci niciodată n-am mai auzit ca un muritor să se lupte cu diavolul, în afară de acei sfinți, cu armele spiritului, pentru că doar aceștia ar putea-o face, cu sfințenia lor ; și dacă un astfel de om a sosit în țara voastră cu marea dorință de a vă sluji, ar fi o lipsă de judecată să nu îl primiți cu mare cinste“. „Nepoate — a zis regele —, ați grăit înțelepțește, așa că, pregătiți cîteva corăbii și plecați domnia voastră și contele Saluder ca să-l aduceți aici, căci trebuie să-l privim ca pe cineva nemaivăzut vreodată ; și luați cu voi și niște meșteri să mi-l zugrăvească pe Endriago așa cum arată, că vreau să poruncesc să fie turnat în metal ; și tot astfel, pe cavalerul ce s-a luptat cu el, în mărime naturală și întocmai ca înfățișare, iar cele două statui voi porunci să fie așezate chiar în locul unde s-a dat lupta și voi pune să se sape pe o placă mare de aramă cum s-a petrecut totul și numele cavalerului ; de asemenea, voi porunci să se înalțe acolo o mănăstire de călugări care să aducă această insulă în slujba Domnului, căci mult au fost loviți oamenii de pe acele meleaguri de chipul diavolesc al acelui dușman al nostru.“ Tare s-au mai bucurat toți de vorbele împăratului, dar mai mult decît toți, Gastiles și contele, fiindcă li se poruncise să facă acea călătorie, putînd astfel să-l vadă pe Endriago și pe cavalerul care l-a ucis ; așa că, pregătind corăbiile, au pornit la drum pe mare și au ajuns pe Insula Sfînta Maria, cum poruncise împăratul să fie numită de-acum înainte ; de îndată ce Cavalerul Spadei Verzi a aflat de sosirea lor, a poruncit ca încăperea unde locuia să fie împodobită cît mai frumos și cu cele mai bogate lucruri pe care Grasinda le încărcase pe corabie, căci, acum, se simțea atît de bine, încît putea face cîțiva pași prin odaie ; trimișii împăratului au sosit la castel îmbrăcați în straie bogate, însoțiți de nobili, iar Cavalerul Spadei Verzi a ieșit din odaia sa să-i primească și acolo au schimbat cîteva vorbe cu multă curtenie ; apoi gazda i-a poftit să stea în jilțurile pe care le poruncise pentru ei, și, cum aflase de la maestrul Helisabad că acest conte este fratele doamnei Grasinda, i-a mulțumit acestuia pentru ceea ce făcuse sora lui pentru el pentru cinstirea

şi ajutorul dat, precum şi pentru că, după Dumnezeu, îi salvase viaţa, încredinţîndu-l acelui doctor ce îl lecuise şi îl scăpase de moarte. Grecii sosiţi la castel îl tot priveau pe Cavalerul Spadei Verzi şi, cu toate că slăbiciunea săpase urme pe chipul lui, îşi ziceau că niciodată nu văzuseră cavaler mai frumos şi mai plăcut la vorbă ; şi, pe cînd stăteau ei aşa, simţindu-se foarte bine, Gastiles i-a spus : „Viteazule domn, unchiul meu, împăratul, doreşte să vă vadă şi vă roagă, prin noi, să veniţi la curtea sa ca să vă arate cinstea ce vi se cuvine pentru felul cum l-aţi slujit, redobîndind această insulă, pe care o socotea pierdută". „Domnul meu — a răspuns Cavalerul cu Piticul — voi face ceea ce a poruncit împăratul, pentru că dorinţa mea este să-l cunosc şi să-l slujesc atît cît poate un biet cavaler străin ca mine". „Să-l vedem, acum, pe Endriago — a spus Gastiles — şi să vină să-l vadă şi meşterii trimişi de împărat, ca să-l zugrăvească întru totul aşa cum arată". Doctorul i-a spus : „Seniore, trebuie să fiţi bine apărat împotriva otrăvii, căci altfel v-ar putea fi rău vătămată viaţa". El i-a răspuns : „Bunule prieten, de asta o să aveţi grijă domnia voastră". „Aşa voi face", a zis celălalt. Şi le-a dat nişte şipuri să le miroase cîtă vreme se vor uita la monstru ; apoi au pornit călare, călăuziţi de Gandalin, ce le-a istorisit, pe drum, ce li se întîmplase stăpînului său şi lui în acele locuri pe care le străbăteau şi cum se desfăşurase lupta şi cum se pornise el să strige, smulgîndu-şi părul, cînd l-a văzut pe stăpînul său plecînd să întîmpine moartea, cum s-a ivit acel diavol îndreptîndu-se spre ei şi tot ce s-a mai petrecut după aceea, aşa cum aţi auzit.

În acest răstimp, au ajuns la pîrîul unde se prăbuşise leşinat stăpînul său, şi, acolo, i-a condus prin hăţişuri pînă la stînci, unde l-au găsit pe Endriago mort şi tare s-au mai înfricoşat, neputînd să creadă că există pe lume şi în iad un monstru atît de groaznic şi de înspăimîntător ; şi dacă pînă atunci preţuiseră mult faptele acelui cavaler, acum le-au preţuit cu mult mai mult văzînd acel diavol, de care nu îndrăzneau să se apropie şi să-l atingă, deşi îl ştiau mort ; iar Gastiles a spus că acest curaj de a îndrăzni să înfrunţi o asemenea fiară, nu trebuie preţuit prea mult decarece, fiind atît de mare, nu trebuie atribuit nici unui muritor, ci lui Dumnezeu, că doar lui şi nimănui altcuiva

i se datorează. Meşterii au privit monstrul şi l-au măsurat ca să-l facă întocmai cum era şi au izbutit, pentru că erau neîntrecuţi în meşteşugul lor. Apoi s-au întors la castel, unde Cavalerul cu Piticul îi aştepta la masă şi au fost serviţi după datina locului, cu multă plăcere şi veselie.

Toţi oaspeţii s-au odihnit la castel trei zile, admirînd acel ţinut foarte frumos şi grădina cu puţul în care nefericita fiică o azvîrlise pe maică-sa, iar în ziua a patra au pornit cu toţii pe mare, astfel că, în scurtă vreme, au intrat în port la Constantinopol, la poalele palatului împărătesc. Lumea a ieşit la ferestre să-l privească pe Cavalerul Spadei Verzi, căci tare mai doreau să îl vadă. Împăratul a poruncit să li se aducă nişte cai pe care să vină la palat. Acum, Cavalerul Spadei Verzi îşi redobîndise mult din sănătate şi frumuseţe şi îmbrăcase nişte straie frumoase şi bogate, pe care i le dăruise regele Boemiei cînd plecase de la el. Pe după gît îi atîrna acea ciudată şi frumoasă spadă verde pe care o cîştigase datorită nemăsuratei sale iubiri pentru doamna sa şi, privind-o şi amintindu-şi de vremea cînd o cîştigase, precum şi de viaţa plină de desfătări dusă la Miraflores cu cea care îl iubea atît de mult şi era aşa de departe, îi şiroiau lacrimile, atît de durere cît şi de bucurie, aşa cum se întîmplă cu toţi cei ce sînt înrobiţi şi chinuiţi de o astfel de patimă. După ce au coborît de pe corabie, călare pe caii cei mîndri şi împodobiţi ce li se aduseseră, în straie foarte bogate, au pornit spre împărat, care le ieşise în întîmpinare. Atunci, toţi s-au dat în lături şi Cavalerul Spadei Verzi, după ce s-a apropiat de el, a vrut să descalece şi să-i sărute mîinile, dar împăratul, văzînd asta, nu i-a îngăduit, ci s-a apropiat mai mult, îmbrăţişîndu-l şi dîndu-i dovezi de mare dragoste ; şi, în vreme ce îl ţinea lîngă el, i-a spus : „Doamne, Dumnezeule ! Cavalere al Spadei Verzi, bunul meu prieten, cu toate că atotputernicul mi-a dat atîta putere şi sînt coborîtor din neamul celor ce au stăpînit această mare împărăţie, mai multă cinste vi se cuvine domniei voastre decît mie, căci voi aţi cîştigat-o prin marele vostru curaj, trecînd prin primejdii nemăsurate ca nimeni altul, pe cînd eu mă bucur de cea moştenită, dormind şi fără nici un merit“. Cavalerul cu Piticul i-a răspuns :

„Seniore, omul poate face doar ceea ce are măsură, dar cinstea pe care mi-o arătaţi lăudîndu-mă atît de mult e prea mare, şi, de aceea, domnule, persoana mea vă va sta la dispoziţie pînă la moarte, pentru a vă sluji după cum porunciţi". Şi vorbind aşa, împăratul s-a întors cu el la palat ; Cavalerul Spadei Verzi privea acel oraş mare şi lucrurile nemaivăzute şi minunate de-acolo, şi mulţimea ce ieşea pe străzi să îl vadă, şi, în sufletul lui, îi mulţumea cu adîncă smerenie Domnului că îi purtase paşii aici, unde era atît de cinstit de către cel mai de seamă bărbat al creştinătăţii şi unde tot ceea ce vedea i se părea mult mai presus decît cele văzute în alte locuri. Dar cu mult mai uimit a fost cînd a intrat în marele palat, căci i se părea că aici se adunaseră toate bogăţiile lumii. Aici se afla o aripă unde împăratul poruncea să fie găzduiţi marii seniori ce veneau să-l vadă, cu cele mai frumoase şi mai fermecătoare încăperi din cîte se pot afla în lume, cu lucruri de preţ, fîntîni şi copaci nemaiîntîlniţi. Şi aici a poruncit să fie găzduiţi Cavalerul Spadei Verzi şi maestrul Helisabad, ca să îl îngrijească, precum şi Gastiles şi contele Saluder, ca să îi ţină tovărăşie ; şi lăsîndu-l să se odihnească, împăratul a plecat cu nobilii din suită spre încăperile sale. Toată lumea din oraş care îl văzuse pe Cavalerul Spadei Verzi vorbea despre marea lui frumuseţe, dar mai mult despre marele său curaj ce îl întrecea pe al oricărui alt cavaler şi muritor ; şi dacă el se minunase văzînd un oraş ca acesta, cu atît de mulţi locuitori, mai mult se minunau aceştia văzîndu-l pe el, aşa că toţi îl slăveau şi îl cinsteau mai mult decît o făcuseră vreodată cu orice rege ori mare cavaler sosit aici de pe meleaguri străine.

Împăratul i-a spus soaţei sale, împărăteasa : „Doamnă, Cavalerul Spadei Verzi, cel despre care am auzit atîtea lucruri vestite, se află aici. Şi atît pentru marea sa vitejie, cît şi pentru serviciul ce ne-a făcut, dobîndind pentru noi acea insulă, aflată atîta vreme în puterea acelui blestemat duşman, deci pentru această faptă săvîrşită de el, se cuvine să îl cinstim în mod deosebit ; aşa că, porunciţi ca palatul să fie gătit foarte frumos, ca să ne poată lăuda cu dreptate pe oriunde va umbla şi să povestească despre noi, aşa cum vă povesteam şi eu despre palatele pe care le-am văzut în anumite locuri; şi vreau să le vadă

pe doamnele și domnișoarele voastre cu straiele și podoabele pe care trebuie să le poarte persoanele ce slujesc o doamnă atît de mare ca voi". După ce a ascultat tot ce i-a spus, ea a răspuns : „Pe Sfîntul Dumnezeu, totul va fi așa cum porunciți".

A doua zi de dimineață, Cavalerul Spadei Verzi s-a sculat, și-a îmbrăcat niște straie mîndre și frumoase, cum obișnuia, și împreună cu Gastiles, contele și maestrul Helisabad s-au dus toți să asculte liturghia cu împăratul, care îi aștepta în capela sa, iar apoi s-au dus să o vadă pe împărăteasă. Dar mai înainte de-a ajunge la ea, în cale le-au ieșit multe doamne și domnișoare în straie nespus de bogate, care se dădeau în lături ca să-i lase să treacă și îi primeau cu multă curtenie. Palatul era atît de frumos și de împodobit, că de n-ar fi fost bogata încăpere vrăjită de pe Insula Ferecată, ceva mai frumos nu se putea să mai fi văzut vreodată Cavalerul Spadei Verzi ; și ochii îi obosiseră privind atît de multe femei frumoase, precum și toate cîte vedea ; ajungînd la împărăteasă, ce stătea pe tronul ei, a îngenuncheat în fața ei cu multă smerenie și a spus : „Doamnă, mult îi mulțumesc lui Dumnezeu că m-a purtat aici ca să vă văd pe domnia voastră și nespusa voastră măreție și bogăție, mai presus de a celorlalte doamne din lume, precum și curtea voastră plină și împodobită de atîtea doamne și domnișoare de neam mare ; și vă mulțumesc prea plecat, doamnă, că ați primit să mă vedeți. Deie Domnul, în marea lui bunătate, să vină vremea să vă pot sluji măcar în parte, pentru toată această cinste ; și dacă, doamnă, nu izbutesc să spun cu vorbe ceea ce vor să grăiască gîndul și inima mea, căci îmi e străină limba voastră, binevoiți a mă ierta, căci e puțină vreme de cînd am învățat-o de la maestrul Helisabad". Împărăteasa l-a apucat de mîini și i-a spus să nu mai stea în genunchi, poftindu-l să se așeze lîngă ea și a rămas de vorbă cu el vreme mai lungă, despre lucruri pe care o doamnă de neam atît de mare le poate vorbi cu un cavaler străin, pe care nu îl cunoaște. El i-a răspuns cu atîta iscusință și farmec, încît împărăteasa, care era foarte înțeleaptă, îl tot privea și își spunea în sinea ei că nu e cu putință ca vitejia sa să fie

atît de mare încît să-i poată întrece înţelepciunea şi isteţimea.

În vremea aceasta, împăratul stătea pe tronul său, sporovăind şi rîzînd cu doamnele şi domnişoarele, căci era foarte iubit de toate, pentru că le făcea multe daruri şi le căsătorea cu nobili de vază. Şi numai ce le spune cu glas tare, că toate l-au auzit : „Preacinstite doamne şi domnişoare, iată-l pe Cavalerul Spadei Verzi, slujitorul vostru credincios ; cinstiţi-l şi iubiţi-l, căci aşa face şi el cu toate femeile de pe lume, punîndu-şi viaţa în mari primejdii pentru a vă face dreptate. Şi de multe ori s-a aflat în pragul morţii, din cîte am auzit de la cei ce îi cunosc marile isprăvi". Ducesa, mama lui Gastiles, a spus : „Seniore, Dumnezeu să-l cinstească, să-l iubească şi să-l răsplătească pentru că ne ocroteşte". Împăratul le-a rugat pe două prinţese, fiicele lui Barandel, care, pe atunci, era regele Ungariei, să se ridice şi le-a spus : „Mergeţi s-o aduceţi pe fiica mea, Leonorina şi întoarceţi-vă doar voi două cu ea". Ele au făcut întocmai şi, după scurt timp, s-au întors cu ea, ducînd-o de braţ ; între ele ; şi, cu toate că fata era foarte împodobită, totul părea nimic în faţa frumuseţii ei din naştere, că nu era om pe lume să o vadă fără să se minuneze şi să se bucure privind-o, deşi era o copilă, că n-avea mai mult de nouă ani ; fata a venit lîngă maică-sa, împărăteasa, i-a sărutat mîinile cu o plecăciune smerită şi s-a aşezat pe un jilţ mai jos decît cel al împărătesei.

Cavalerul Spadei Verzi o privea cu multă plăcere, minunîndu-se foarte de marea ei frumuseţe, părîndu-i-se cea mai frumoasă fiinţă din cîte văzuse prin locurile pe unde umblase şi, în clipa aceea, şi-a amintit de preafrumoasa Oriana, doamna şi stăpîna sa, pe care o iubea mai mult decît pe sine, şi de vremea cînd începuse să o iubească şi ea avea cam aceeaşi vîrstă. Şi cum, dragostea ce înflorise atunci între ei crescuse tot mai mult şi nu scăzuse defel, amintindu-şi de vremurile fericite cînd avusese parte de mari desfătări cu ea, şi de cele potrivnice, cînd, din pricina ei simţise atîta tristeţe şi durere în suflet. Astfel că a rămas multă vreme pe gînduri. Şi cum nu nădăjduia să o vadă înainte de a se scurge multă vreme, această amintire l-a copleşit şi, pierzîndu-şi parcă

simţirea, ochii i s-au umplut de lacrimi. Aşa că toţi l-au văzut plîngînd, pentru că, datorită marii lui vitejii, toţi aveau privirile aţintite asupra lui ; el, venindu-şi în fire şi ruşinîndu-se foarte, şi-a şters ochii şi s-a arătat bine dispus. Împăratul, însă, care era mai aproape de el şi îl văzuse plîngînd, a aşteptat să-şi dea seama din ce pricină o făcuse, dar nemaivăzînd alte semne la el, tare a mai dorit să ştie de ce un cavaler atît de curajos şi de înţelept a dat dovadă, în faţa sa, a împărătesei şi a atîtor alţi oameni, de asemenea slăbiciune, ce n-ar fi fost privită cu ochi buni nici chiar din partea unei femei, în asemenea loc, şi în mijlocul unei astfel de bucurii, dacă la mijloc, zic eu, nu se află vreo mare taină. Gastiles, ce se afla lîngă împărat a spus : „Oare de ce plînge un bărbat ca acesta în asemenea loc ?“ „Eu nu l-aş întreba — a răspuns împăratul —, dar cred că puterea dragostei l-a silit să o facă“. „Seniore, dacă doriţi să aflaţi cauza, nu e altul s-o ştie decît maestrul Helisabad, în care are multă încredere şi, adesea, vorbeşte cu el între patru ochi“. Atunci, împăratul l-a chemat la el, l-a poftit să se aşeze în faţa lui şi, poruncind tuturor să se retragă, i-a spus : „Maestre, vreau să-mi spuneţi un lucru, dacă îl ştiţi, şi vă făgăduiesc pe cinstea mea de împărat că nici vouă, nici altcuiva nu vi se va întîmpla nimic rău“. Maestrul a zis : „Stăpîne, am atît de multă încredere că, în marea voastră noblеţe şi virtute, veţi face precum aţi spus şi întotdeauna îmi veţi arăta bunăvoinţă, chiar de nu o merit, încît dacă pot să vă spun ce doriţi, o voi face din toată inima“. „De ce a plîns, mai adineauri — a întrebat împăratul —, Cavalerul Spadei Verzi ? Spuneţi-mi, pentru că sînt îngrijorat şi de are vreo supărare şi îl pot ajuta, îi voi da tot sprijinul meu, astfel încît să fie cît se poate de mulţumit“ Auzind acestea, maestrul a răspuns : „Seniore, n-aş putea să vă răspund la această întrebare, pentru că este omul care se pricepe cel mai bine din lume să ascundă ceea ce nu vrea să se ştie, pentru că este cel mai cu judecată cavaler din cîţi s-au văzut vreodată ; dar îl văd adesea plîngînd şi frămîntîndu-se atît de cumplit, de parcă şi-ar pierde minţile, şi oftînd cu atîta năduf, de parcă i s-ar rupe inima în piept Şi eu

socotesc, stăpîne, că numai puterea dragostei îl chinuie și dorul de cea pe care o iubește, că de ar fi vorba de altă suferintă, mai curînd mi s-ar destăinui mie decît oricui altcuiva". „Într-adevăr — a spus regele —, așa gîndesc și eu cum spuneți voi ; și dacă iubește vreo femeie, deie Domnul să fie din împărăția mea, căci i-aș dărui atîtea averi și ranguri, că nu s-ar afla rege ori principe să nu-mi dea mîna fiicei sale pentru el. Și aș face asta din toată inima, ca să-l păstrez lîngă mine și să-mi fie vasal, că nimic n-ar fi mai bine decît să mă slujească prin marea lui vitejie ; și, de aceea, maestre, rogu-vă mult să-l convingeți să rămînă la curtea mea și tot ce va cere i se va împlini" ; apoi, după ce o vreme a rămas pe gînduri, fără să vorbească, a zis : „Maestre, mergeți la împărăteasă si spuneti-i în taină să îl roage pe cavaler să rămînă aici, și, de dragul meu, sfătuiți-l tot așa ; iar între timp o să pun la cale ceva ce mi-a venit, acum, în minte" Maestrul s-a dus la împărăteasă și la Cavalerul cu Piticul, iar împăratul le-a chemat pe frumoasa Leonorina fiica sa, și pe cele două domnițe ce o însoțeau și a vorbit cu ele vreme îndelungată, cu multă înflăcărare, dar fără ca cineva să fi auzit ce le spune. Cînd au sfîrșit de vorbit, Leonorina i-a sărutat mîinile și a plecat cu printesele în odaia ei. Iar el a rămas la taifas cu nobilii săi. Împărăteasa i-a spus Cavalerului Spadei Verzi să rămînă la curtea împăratului, iar maestrul l-a rugat și l-a sfătuit același lucru, și, cu toate că aceasta era cea mai bună și mai înaltă situație de care se putea bucura cîtă vreme mai trăia regele Perion, tatăl său, n-a izbutit să-și înfrîngă inima, ce nu-și afla alean și odihnă decît la gîndul că se va întoarce pe meleagurile unde se afla prea iubita lui Oriana. Așa că nici rugăminţile, nici sfaturile nu l-au putut atrage, nici abate de la dorința sa. Atunci, împărăteasa i-a făcut semn împăratului că oaspetele nu i-a ascultat rugămintea. Împăratul s-a sculat și, apropiindu-se de ei, a spus : „Cavalere al Spadei Verzi. există oare vreun mijloc de a vă hotărî să rămîneți aici ? Nu e lucru care să-mi stea în putință și să nu-l îndeplinesc, dacă mi se cere în schimbul acestei hotărîri". „Seniore — a răspuns el — virtutea și măreția voastră sînt atît de

nemăsurate, încît n-aş îndrăzni şi nici n-aş şti să cer atîta bunăvoinţă cîtă mi-aţi arăta ; dar nu am atîta putere încît să-mi înfrîng inima şi, vă rog, seniore, nu-mi faceţi vină că nu vă împlinesc porunca, căci de aş face-o, moartea nu m-ar lăsa să vă slujesc vreme îndelungată". Împăratul a crezut într-adevăr că înfocarea sa nu se datorează decît unei mari iubiri, şi tot astfel au gîndit cu toţii ; în vremea aceasta, în sală a intrat frumoasa Leonorina cu frumuseţea ei strălucitoare ce o întrecea pe oricare alta, împreună cu cele două prinţese. Pe cap purta o coroană foarte bogată şi în mîini ţinea alta şi mai frumoasă ; domniţa s-a dus drept spre Cavalerul Spadei Verzi şi i-a spus : „Domnule Cavaler al Spadei Verzi, pînă acum nu mi-a venit vremea să cer altcuiva decît tatălui meu să-mi împlinească vreo rugăminte ; dar, acum, v-o cer vouă şi vreau să ştiu ce-mi răspundeţi". El a îngenuncheat în faţa ei şi i-a spus : „Buna mea stăpînă, cine ar fi atît de lipsit de judecată încît să nu vă îndeplinească porunca, dacă poate s-o facă ; şi eu aş fi cu atît mai mult, dacă nu v-aş face voia, aşa că, cereţi-mi, doamnă, ce vă poftește inima şi vi se va împlini, cît timp sînt în viaţă". „Mult m-aţi bucurat — a răspuns ea — şi mult vă mulţumesc pentru asta ; vreau să vă cer trei lucruri" ; şi scoţîndu-şi frumoasa coroană de pe cap, a adăugat : „Primul, să daţi această coroană celei mai frumoase domniţe pe care o cunoaşteţi şi, salutînd-o din partea mea, să-i spuneţi să-mi trimită veste prin carte ori printr-un sol şi că eu, deşi nu o cunosc, îi trimit coroana ce reprezintă bogăţiile acestei ţări" ; apoi, a luat cealaltă coroană, bătută în multe perle şi nestemate de mare preţ, printre care trei, ce ar fi luminat o încăpere întreagă, oricît de întunecoasă ar fi fost, şi, dîndu-i-o cavalerului, i-a spus : „Pe aceasta, s-o daţi celei mai frumoase doamne pe care o cunoaşteţi, spunîndu-i că i-o trimit ca să o cunosc şi că o rog mult să-mi îngăduie s-o cunosc prin solia ce-mi va trimite ; aceasta e a doua rugăminte. Dar mai înainte de a vă spune care este a treia, vreau să ştiu ce veţi face cu aceste coroane". „Iată ce voi face — a răspuns calaverul ; vă voi îndeplini prima rugăminte". Şi luînd prima coroană, a aşezat-o pe capul

ei, spunînd : „Pun această coroană pe capul celei mai frumoase domniţe din cîte cunosc eu acum, şi de se va afla cineva să susţină contrariul, îmi voi dovedi spusele cu arma în mînă“. Tuturor le-a plăcut foarte mult fapta lui, iar Leonorinei nu mai puţin, deşi se simţea ruşinată din pricina laudelor, şi toţi au zis că oaspetele i-a îndeplinit rugămintea cum nu se poate mai bine ; împărăteasa a zis : „Cavalere al Spadei Verzi, credeţi-mă că eu, mai curînd, aş vrea pentru mine victoriile voastre în luptă, decît victoria cîştigată de fiica mea prin frumuseţe“. El s-a ruşinat că este astfel lăudat de o doamnă de rang atît de mare şi, fără să răspundă nimic, s-a întors spre Leonorina şi i-a spus : „Stăpîna mea, vreţi să-mi spuneţi care e cealaltă rugăminte ?“ „Da — a răspuns ea —, şi vă cer să-mi spuneţi de ce aţi plîns şi cine este cea care are o atît de mare putere asupra domniei voastre si a inimii voastre“. Cavalerul a pălit şi s-a schimbat la faţă, astfel că toţi şi-au dat seama că l-a tulburat întrebarea, şi a spus : „Stăpînă, fiţi bună şi nu-mi puneţi această întrebare ; cereţi-mi altceva, mai spre folosul vostru“. Ea a spus : „Asta vă cer, şi nu vreau altceva“. El şi-a lăsat capul în jos şi o vreme a rămas pe gînduri, astfel că toţi au înţeles că ceea ce avea să spună e foarte însemnat, dar nu după mult timp, şi-a ridicat privirea şi, cu chipul vesel, a privit-o pe Leonorina, ce se afla în faţa lui, şi a spus : „Doamna mea, fiindcă în alt chip nu îmi pot ţine făgăduiala, aflaţi că, atunci cînd aţi intrat aici prima oară şi v-am privit, mi-am amintit de vîrsta şi de vremea cînd eram ca domnia voastră şi în inimă mi s-au trezit amintirile altor timpuri la fel de frumoase şi plăcute care, ştiindu-le trecute, m-au făcut să plîng, aşa cum aţi văzut“. Ea i-a răspuns : „Acum, spuneţi-mi cine este cea de care ascultă inima voastră“. „Deosebita voastră înţelepciune — a răspuns el —, ce n-a dat greş niciodată, îmi este potrivnică, spre marea mea nefericire, şi fiindcă nu-mi rămîne altceva de făcut, vă voi spune, deşi nu îmi face plăcere. Aflaţi, doamnă, că cea pe care o iubesc cel mai mult, este chiar doamna căreia îi trimiteţi coroana şi, după mintea mea, este cea mai frumoasă doamnă din cîte am cunoscut, ba cred chiar că din cîte se află în

lume ; şi-acum, pentru Dumnezeu, doamnă, nu-mi cereţi să vă mai spun nimic, pentru că mi-am ţinut făgăduiala". „V-aţi ţinut făgăduiala, într-adevăr — a spus împăratul —, dar în aşa fel, încît nu ştim mai mult ca înainte". „Iar mie mi se pare — a zis cavalerul — că am spus mai mult decît a rostit vreodată gura mea, şi aceasta, din dorinţa de a o sluji pe această frumoasă domniţă". „Pe Dumnezeul meu — a spus împăratul —, mult vă mai feriţi şi vă mai tăinuiţi iubirea, de vreme ce socotiţi că acum aţi dezvăluit-o ; şi fiindcă pricina a fost fiica mea, se cuvine să vă ceară iertare". „Această greşeală — a răspuns el — au făcut-o mulţi alţii şi niciodată n-au aflat atîtea de la mine, aşa că, deşi pe aceia m-am supărat, pentru ceea ce a făcut această atît de frumoasă domniţă îi sînt recunoscător, căci fiind de neam aşa de înalt şi atît de vestită în lume, a vrut, totuşi, cu multă înţelepciune, să afle cîte ceva despre un cavaler rătăcitor ca mine, dar pe domnia voastră, seniore, nu vă voi ierta la fel de uşor, căci după lunga şi tăinuita vorbă ce aţi avut-o cu ea mai înainte, se pare că a făcut-o nu după mintea ei, ci după voia voastră".

Împăratul a rîs îndelung şi a zis : „În toate Dumnezeu v-a făcut desăvîrşit ; aflaţi că aşa e cum spuneţi şi, prin urmare, vreau să îndrept greşeala ei şi a mea". Cavalerul Spadei Verzi a îngenuncheat să-i sărute mîinile, dar el nu i-a îngăduit ; atunci cavalerul a spus : „Seniore, primesc să vă reparaţi greşeala, pentru a vă cere să o faceţi cînd nici nu vă veţi mai gîndi la ea". „Asta nu se va putea — a spus împăratul —, pentru că niciodată nu veţi pieri din amintirea mea şi nici îndreptarea greşelii mele, oricînd veţi voi". Vorbele acestea fuseseră schimbate între acel împărat şi Cavalerul Spadei Verzi aproape în glumă, dar a venit o vreme cînd au dat roade însemnate, cum se va povesti în cartea a patra a acestei istorii.

Frumoasa Leonorina a spus : „Domnule Cavaler al Spadei Verzi, cu toate că nu aţi ridicat nici o plîngere contra mea, nu mă simt spălată de vina de a vă fi încolţit cu întrebări împotriva voinţei voastre şi, ca să mă iertaţi, vreau să primiţi acest inel". El a spus : „Domniţă, mîna ce îl poartă ar trebui să mi-o daţi s-o sărut, ca

unui slujitor ce vă sînt, căci acest inel nu poate sta pe altă mînă fără să se mînie pe mine". „Şi totuşi — a spus ea — vreau să fie al vostru, ca să vă amintiţi de capcana ascunsă pe care v-am întins-o şi din care aţi scăpat cu atîta iscusinţă". Şi scoţîndu-şi inelul, l-a aruncat la picioarele cavalerului, spunînd : „Aşa cum mie îmi va fi amintire această coroană, ce nu ştiu dacă mi-aţi dat-o pe drept". „Martori drepţi şi adevăraţi — a spus el — sînt aceşti ochi frumoşi şi plete minunate, precum şi toate celelalte cu care Dumnezeu, în deosebita lui bunătate, v-a dăruit". El a luat inelul şi a văzut că este cel mai frumos şi mai ciudat din cîte văzuse vreodată, şi nu-i stătea alături în lume decît cealaltă jumătate de nestemată, rămasă în coroană. Pe cînd Cavalerul Spadei Verzi privea acea piatră, împăratul a spus : „Vreau să ştiţi de unde vine această nestemată, căci vedeţi, jumătate din ea e cel mai preţios şi mai strălucitor rubin din cîte s-au văzut vreodată, iar cealaltă jumătate e un rubin alb, piatră pe care, poate, nu aţi văzut-o niciodată, mult mai frumos şi mai de preţ decît cel roşu ; iar inelul e făcut dintr-un smarald cum greu se mai află altul pe undeva. Şi-acum, aflaţi că Apolidon, cel atît de pomenit în lume, a fost bunicul meu, nu ştiu de aţi auzit de asta". „Ştiu foarte bine istoria lui — a spus Cavalerul Spadei Verzi —, pentru că, trăind multă vreme în Marea Britanie, am văzut Insula Ferecată, cum i se spune, unde mari minunăţii a lăsat Apolidon ; şi, după cum se povesteşte, a cîştigat acest ţinut spre marea sa cinste, cînd, răpind-o pe sora împăratului Romei, o mare furtună l-a azvîrlit pe această insulă unde, potrivit obiceiului pămîntului, a fost nevoit să se lupte cu un uriaş, ce domnea acolo la acea vreme ; şi cum l-a ucis pe uriaş cu mare curaj, a rămas el stăpînul ţinutului şi a locuit acolo vreme îndelungată cu iubita lui, Grimanesa, lăsînd multe lucruri legate cu vrăji. Dar au trecut o sută de ani fără ca vreun alt cavaler să-l întreacă în vitejie ; eu am fost pe-acolo şi să ştiţi, seniore, că păreţi, într-adevăr din stirpea lui, dacă vă privesc pe voi şi statuile lor de sub Bolta iubiţilor credincioşi, ce parcă au viaţă". „Multă bucurie mi-aţi făcut — a spus împăratul —, amintindu-mi de faptele celui care n-a avut pereche în vitejie, în vremea lui ; dar,

rogu-vă, spuneți-mi numele cavalerului ce s-a dovedit mai viteaz și mai iscusit în faptele de arme decît cel ce a cîștigat Insula Ferecată". Cavalerul i-a răspuns : „Se numește Amadis de Gaula, fiul regelui Perion, despre care se povestesc multe fapte măreţe şi neobișnuite în întreaga lume, cel ce, cînd s-a născut, a fost aruncat în mare și găsit pe valuri într-un cufăraş, şi care, pe cînd se numea Feciorul Mării l-a ucis în luptă dreaptă pe puternicul rege Abies al Irlandei şi, apoi, a fost recunoscut de tatăl său și de mama sa". „Acum sînt încă mai bucuros ca înainte — a spus împăratul —, căci după marile sale isprăvi, nu socotesc o ruşine că l-a întrecut în vitejie pe bunicul meu, fiindcă îi întrece pe toţi cei născuți în vremurile noastre ; și de-aş putea crede că, fiind feciorul unui asemenea rege şi senior atît de mare, se încumetă să plece atît de departe de meleagurile sale, aș zice, fără tăgadă, că voi sînteți acela ; dar chiar aceste vorbe mă fac să şovăi, fiindcă de ar fi aşa, nu mi-aţi aduce jignirea de-a nu mi-o spune".

Tare l-au mai durut pe Cavalerul Spadei Verzi aceste vorbe, dar tot n-a vrut să-şi dezvăluie taina şi, fără să răspundă nimic la asta, a spus : „Seniore, dacă nu vă e cu supărare, istorisiţi-mi povestea nestematei". „O voi face — a zis el —, cu multă plăcere, căci iată, acest Apolidon, bunicu-meu, de care v-am vorbit, pe cînd era stăpînul acestei împărăției, a primit de la Felipanos, ce, în vremea aceea, era regele Iudeei, douăsprezece coroane foarte frumoase şi de mare preţ şi, cu toate că fiecare era bătută în perle mari şi nestemate, cea pe care i-aţi dat-o fiicei mele avea această piatră, care era întreagă ; Apolidon, văzînd că această coroană e cea mai frumoasă, datorită nestematei, i-a dăruit-o Grimanesei, bunica mea ; ea, vrînd ca şi Apolidon să aibă o parte din piatră, i-a poruncit unui meşter să o taie în două şi din jumătate să facă acest inel pe care i l-a dat lui Apolidon, în vreme ce a doua jumătate a rămas în coroană, cum vedeţi, aşa că această piatră a fost împărţită din dragoste şi din dragoste dăruită, şi cred că şi fiica mea vi l-a dăruit cu dragoste curată şi, cine ştie, poate şi domnia voastră îl veți dărui dintr-o şi mai mare dragoste". Şi s-a întîmplat întocmai cum a spus împăratul, pînă s-a întors pe mîna

celei de la care plecase dăruit de acela care, vreme de trei ani, a făptuit multe isprăvi vitejeşti, suferind mari chinuri şi frămîntări din dragoste, fără să o revadă pe domniţă, aşa cum se povesteşte într-o continuare, vlăstar al acestei istorii, numită *Isprăvile lui Esplandian,* sau, cu alte cuvinte, faptele vitejeşti ale lui Esplandian. Şi, aşa cum aţi auzit, Cavalerul Spadei Verzi a petrecut şase zile la curtea împăratului, fiind atît de cinstit de acesta, de împărătească şi de acea frumoasă Leonorina, cum mai mult nu se poate, dar, amintindu-şi că îi făgăduise Grasindei să se întoarcă la ea peste un an, cum sorocul se apropia, i-a spus împăratului că e nevoit să plece curînd şi că îl roagă să binevoiască a-l chema să-l slujească oriunde s-ar afla, că niciunde nu se va bucura de atîta cinste şi plăcere şi nici nu va fi atîta nevoie de el, încît să nu lase totul pentru a-l sluji ; şi că de-i va ajunge la urechi că are nevoie de serviciile sale, nu-i va mai aştepta solia, ci va veni oricum. Împăratul i-a spus : „Bunul meu prieten, amînaţi-vă această plecare grabnică, dacă vreţi să-mi faceţi o bucurie şi puteţi fără să vă călcaţi cuvîntul". „Seniore — a răspuns el — nu pot fără ca cinstea şi cuvîntul meu să nu sufere o grea ştirbire, după cum ştie şi maestrul Helisabad că trebuie să fiu la vremea hotărîtă, acolo unde am făgăduit". „Dacă aşa stau lucrurile — a zis el —, rogu-vă, mai rămîneţi doar trei zile". El a răspuns că aşa va face, dacă aceasta e porunca împăratului ; cum, în clipa aceea, de faţă era şi frumoasa Leonorina, aceasta l-a apucat de pelerină şi i-a spus : „Bunul meu prieten, dacă la rugămintea tatălui meu rămîneţi trei zile, vreau să mai rămîneţi două la rugămintea mea, în care să fiţi oaspetele meu şi al domnişoarelor mele, în încăperile noastre, căci vreau să stăm de vorbă cu domnia voastră fără să ne stea nimeni în cale, în afară de doi cavaleri pe care îi veţi alege voi, să vă fie tovarăşi de masă şi de somn ; şi vă cer să-mi îndepliniţi această rugăminte de bună voie, căci altminteri voi porunci să fiţi prins de domnişoarele mele şi nu va mai trebui să vă mulţumesc". Şi, pe dată, l-au înconjurat peste douăzeci de domnişoare foarte frumoase şi bogat înveşmîntate ; iar Leonorina, cu multă voioşie şi rîzînd, a spus : „Lăsaţi-l pînă vedem ce răspunde". El a fost foarte încîntat de gestul acelei fru-

moase domniţe, socotindu-l drept cea mai mare cinstire ce i se adusese acolo, şi i-a spus : „Preafericită şi frumoasă domniţă, cine ar îndrăzni să nu vă împlinească voia, sperînd, că de n-o va face, va fi azvîrlit într-o temniţă atît de groaznică ; aşa că voi face ceea ce mi-aţi poruncit, precum şi tot ceea ce pot face întru slujirea tatălui, mamei şi domniei voastre, şi deie Domnul, în marea lui bunătate, blînda mea domniţă, să vină vremea ca cinstea şi bunăvoinţa ce mi-aţi arătat să vă poată fi răsplătite de mine şi de neamul meu".

Ceea ce s-a întîmplat întru totul, dar n-a făcut-o acest Cavaler al Spadei Verzi, ci fiul său, Esplandian, care i-a venit în ajutor acelui împărat, la vremea şi la ceasul cînd mare nevoie avea, aşa cum avea să profeţească Urganda Necunoscuta şi cum vă voi istorisi mai la vale, la timpul potrivit, în cartea a patra. Domnişoarele au spus : „Înţeleaptă hotărîre aţi luat, căci altminteri n-aţi fi putut scăpa de o primejdie mai mare decît cea prin care aţi trecut în lupta cu Endriago". „Aşa socotesc şi eu, domniţă — a spus el —, că mai mare năpastă m-ar fi lovit mîniindu-i pe îngeri decît pe ucigă-l toaca". Mare plăcere le-au făcut aceste vorbe împăratului, împărătesei şi tuturor gentilomilor aflaţi acolo şi foarte înţelepte li se păreau răspunsurile pline de haz pe care Cavalerul Spadei Verzi le dădea de fiecare dată. Ceea ce îi făcea să creadă şi mai mult că, pe lîngă marele său curaj, era de obîrşie aleasă, pentru că, deseori, curajul şi vitejia se află la oamenii de jos, cu puţină judecată şi puţini sînt cei înzestraţi cu înţelepciune şi purtări alese, pentru că aceste însuşiri le găsim la cei cu sînge curat şi nobil ; nu spun că toţi sînt astfel, dar afirm că aşa ar trebui să fie, căci aşa se cuvine şi trebuie să fie, întocmai ca acest Cavaler al Spadei Verzi care, îngrădindu-şi curajul vitezei sale inimi cu suferinţe şi tristeţe din dragoste, făcea astfel, încît trufia şi mînia să nu poată dăuna înaltei sale virtuţi.

Şi a petrecut, acolo, Cavalerul Spadei Verzi trei zile, împreună cu împăratul, care i-a pus pe nepotul său, Gastiles, şi pe contele Saluder să îl plimbe prin oraş şi să îi arate lucrurile cele mai deosebite, căci era cetatea cea mai însemnată a creştinătăţii ; restul timpului, cît l-a petrecut la palat a stat cel mai mult în încăperile împără-

tesei, tăifăsuind cu aceasta şi cu alte doamne de neam mare, ce o însoţeau cu multă grijă şi atenţie ; apoi, s-a mutat în încăperile frumoasei Leonorina, unde se aflau multe fiice de regi şi duci, de conţi şi alţi nobili de rang înalt, cu care a petrecut cele mai curate şi plăcute clipe trăite vreodată undeva, în afară de cele scurse împreună cu Oriana, doamna sa ; domniţele l-au rugat fierbinte să le vorbească despre minunăţiile de pe Insula Ferecată, căci fusese acolo, şi, mai cu osebire, despre Bolta iubiţilor credincioşi, despre încăperea fermecată şi cine şi cîţi sînt cei ce au izbutit să vadă chipurile lui Apolidon şi Grimanesei, precum şi despre felul de a fi al doamnelor şi domnişoarelor de la curtea regelui Lisuarte şi cum se numesc cele mai frumoase dintre ele El le-a răspuns tuturor cu multă înţelepciune şi smerenie ceea ce ştia despre toate acestea, căci le văzuse şi avusese de-a face cu ele de atîtea ori, aşa cum v-am istorisit în poveste, şi, aşa s-a făcut că, privind graţia şi nemăsurata frumuseţe a acelei domniţe şi a domnişoarelor ei, a prins să se gîndească la doamna sa, Oriana, zicîndu-şi că, dacă ea s-ar afla acolo, s-ar aduna la un loc toată frumseţea din lume ; şi amintindu-şi că se află atît de departe, peste mări şi ţări, de el, fără nici o speranţă de a o putea vedea, l-a cuprins o mare sfîrşeală şi aproape că şi-a pierdut cunoştinţa. Doamnele şi-au dat seama de asta, fiindcă nu mai auzea nimic din ceea ce îi spuneau ; şi a zăcut aşa o lungă bucată de vreme, pînă ce regina Menoresa, ce stăpînea marea insulă Gadabasta şi era cea mai frumoasă femeie din Grecia, după Leonorina, l-a luat de mînă şi l-a tras spre ea, făcîndu-l să se trezească din acele gînduri adînci, de care s-a despărţit gemînd şi oftînd ca un om încercat de o mare durere ; dar de cum şi-a venit în fire, s-a simţit ruşinat foarte, căci şi-a dat seama prea bine că toate îl văzuseră, şi a spus : „Doamnelor, să nu vi se pară ciudat şi să nu vă mire ce mi s-a întîmplat, căci cine vede marea voastră frumuseţe cu care v-a dăruit Dumnezeu, în bunătatea sa, îşi aminteşte numai de lucruri bune şi, după ce a privit-o şi a petrecut, bucurîndu-se de cinstea şi bunăvoinţa voastră, fără să merite, gîndul de-a le pierde fără să ştie cînd le va putea redobîndi oricît s-ar strădui şi s-ar osteni, îl tulbură nespus“. Rostea aceste

vorbe cu tristeţea întipărită pe chip de inima-i chinuită, astfel că doamnele au încercat o adîncă milă pentru el, dar el, stăpînindu-şi cu multă greutate lacrimile ce i se urcau dinspre inimă spre ochi, a izbutit să fie iarăşi vesel şi să readucă printre ele pierduta veselie. Cam în acest fel şi-a petrecut, acolo, Cavalerul Spadei Verzi timpul făgăduit, iar cînd a fost să plece, toate acele doamne au vrut să-i dăruiască giuvaieruri şi scule de mare preţ, dar el n-a voit să primească nimic, în afară de şase spade, pe care i le-a dat regina Menoresa, printre cele mai frumoase şi împodobite din cîte se pot afla pe lume, spunîndu-i că i le dăruieşte pentru ca, atunci cînd, la rîndu-i, le va da prietenilor săi, să-şi amintească de ea şi de acele doamne ce îl iubesc atît de mult.

Frumoasa Leonorina i-a spus : „Domnule Cavaler cu Piticul, rogu-vă să aveţi bunătatea, de vă va fi cu putinţă, să veniţi cît mai curînd să ne vedeţi şi să staţi la curtea tatălui meu, care vă iubeşte mult, căci ştiu că îi veţi face o mare bucurie lui şi tuturor nobililor de la curtea sa, şi mai mare bucurie nouă, căci vom fi ocrotite şi apărate de domnia voastră, dacă cineva ne va supăra ; iar de nu vă va fi cu putinţă, rogu-vă, împreună cu toate aceste doamne, să ne trimiteţi un cavaler din neamul vostru, pe care îl veţi socoti mai potrivit, ca să ne slujească la nevoie şi cu care să vorbim despre voi, ca astfel să mai alungăm aleanul după plecarea voastră, căci sîntem sigure, cunoscîndu-vă pe domnia voastră, că aveţi în neam cavaleri ce vor putea să vă ţină locul fără să vă facă de ruşine“. „Domniţă — a răspuns el — aţi rostit un mare adevăr, căci în neamul meu există cavaleri în faţa vitejiei cărora vitejia mea nu preţuieşte mai nimic, şi, printre ei, se află unul în care mă încred că, de va putea veni să vă slujească, cu voia lui Dumnezeu, va răsplăti toată marea cinste şi bunăvoinţă ce mi-aţi arătat tatăl vostru şi voi, fără să le merit, cu asemenea servicii, încît oriunde mă voi afla, să mă pot socoti scăpat de această mare datorie“. Asta o spusese cu gîndul la don Galaor, chibzuind să-l trimită aici, unde i s-ar fi arătat multă cinstire şi marea sa vitejie ar fi fost preţuită cum se cuvine. Dar acest gînd al Cavalerului Spadei Verzi n-a fost să se împlinească. Căci în locul lui don Galaor, fra-

tele său, avea să vină alt cavaler din neamul său, ce, la vremea aceea, a făcut-o pe această frumoasă domniţă să îndure atîtea chinuri şi dorinţi, că ar fi tare greu de povestit ; acesta a săvîrşit isprăvi ciudate şi pline de primejdii, atît pe mare cît şi pe uscat, ca nimeni altul în zilele sale şi încă mult timp după aceea nu s-a aflat cineva să-i stea alături, aşa cum se va vedea într-o continuare a acestor cărţi, numită *Isprăvile lui Esplandian,* pe care vi le vom istorisi mai departe, cum v-am spus.

Deci, după ce domniţa Leonorina l-a rugat cu multă căldură să se întoarcă, ori să-l trimită pe acel cavaler de care pomenise şi el i-a făgăduit că aşa va face, i-au îngăduit să plece şi toate domnişoarele au ieşit la ferestrele palatului, petrecîndu-l cu privirea şi n-au plecat de-acolo pînă nu s-a pierdut cu corabia sa în zare. V-am povestit, mai înainte, că Patin îl trimisese pe Salustanquidio, vărul său, cu o numeroasă suită de cavaleri, precum şi pe regina Sardamira, cu multe doamne şi domnişoare, să-i ceară regelui Lisuarte mîna fiicei sale, Oriana. Acum, trebuie să ştiţi că aceşti soli, peste tot pe unde ajungeau, împărţeau principilor şi marilor seniori întîlniţi în cale scrisori din partea împăratului, în care erau rugaţi să o preacinstească şi să o slujească pe împărăteasa Oriana, fiica regelui Lisuarte, căci o socotea ca şi soţia lui. Şi, cu toate că aceştia, cu vorba, se arătau gata să facă tot ce li se cerea, în sinea lor se rugau lui Dumnezeu ca o doamnă atît de bună să nu se lege de un bărbat atît de disprețuit şi de urît de toţi cei ce îl cunoşteau ; şi asta, pe bună dreptate, fiindcă neobrăzarea şi trufia lui erau atît de mari, că nu preţuia pe nimeni, oricît de nobil ar fi fost, din împărăţia sa şi din celelalte ţări pe care le putea supune, ci, mai degrabă, îi disprețuia şi îi batjocorea, crezîndu-se astfel mai însemnat şi mai stăpîn. Oh, gînd nebunesc ! Nici un principe nu trebuie să creadă că, nefiind iubit de supuşii săi, poate fi iubit de Dumnezeu ! Iar dacă nu este iubit de Dumnezeu, ce mai poate nădăjdui în lumea aceasta şi în cea veşnică ? De bună seamă, nimic altceva, decît că va fi dezonorat şi nimicit, iar sufletul îi va zace în iad pentru veşnicie.

Şi aceşti soli au ajuns într-un port aflat în faţa ţărmurilor Marii Britanii, pe numele său Zamando, unde au

așteptat să găsească niște corăbii ; apoi, de cum au ajuns în Marea Britanie, i-au trimis veste regelui Lisuarte că vin la el, la porunca stăpînului lor, împăratul, și că mult se va bucura de veștile ce i le aduc.

CAPITOLUL LXXV

Cum a plecat Cavalerul Spadei Verzi de la Constantinopol pentru a-și ține făgăduiala făcută preafrumoasei Grasinda, și cum, după ce hotărîse să plece cu această doamnă în Marea Britanie ca să-i îndeplinească porunca, pe cînd se aflau la vînătoare, l-au întîlnit pe don Bruneo de Bonamar, greu rănit. Și se mai povestește prin ce întîmplare Angriote de Estravaus s-a întîlnit cu ei și cum au venit cu totii acasă la frumoasa Grasinda

După ce Cavalerul Spadei Verzi a plecat din portul Constantinopol, vremea a fost frumoasă și prielnică pentru călătoria sa, pornită cu gîndul de a ajunge pe meleagurile unde se afla doamna sa, Oriana. Din pricina asta era foarte vesel, deși, la vremea aceea, era tare mîhnit și frămîntat din cauza ei, cum nu mai fusese niciodată, pentru că stătuse trei ani în Germania și doi în Romania și Grecia, și, în acest răstimp, nu numai că nu primise vreo solie de la ea, dar nici măcar nu aflase vești despre ea. Și, după douăzeci de zile de călătorie, a ajuns în cetatea unde se afla Grasinda. Aflînd de sosirea lui, aceasta s-a bucurat foarte, căci știa, de-acum, că îl ucisese pe Endriago și că îi învinsese și omorîse pe puternicii uriași din insulele Romaniei, așa că s-a gătit cît mai frumos, ca o doamnă bogată și de neam ce era, ca să îl primească,

și a poruncit să li se trimită cai lui și maestrului Helisabad, cu care să vină de la corabie în cetate ; Cavalerul Spadei Verzi s-a îmbrăcat în straie bogate și, călare pe un cal mîndru, însoțit de maestru, tot călare, a intrat în cetate unde, cum se aflase de faptele sale nemaipomenite și vestite, toți îl priveau ca pe o minune și îl proslăveau și, o dată cu el și pe maestru, ce avea multe neamuri în acel ținut și era foarte bogat.

Grasinda le-a ieșit în întîmpinare la intrarea în palat, cu toate doamnele și domnișoarele ei, iar el, descălecînd, i s-a închinat preaplecat și ea l-a salutat cu aceeași curtenie, căci se iubeau prietenește ; Grasinda i-a spus : „Domnule Cavaler al Spadei Verzi, Dumnezeu v-a făcut desăvîrșit în toate, căci, trecînd prin atîtea primejdii și peripeții atît de neobișnuite, soarta voastră bună a vrut să vă aducă aici ca să vă țineți făgăduiala făcută, căci, iată, de azi în cinci zile, se împlinește anul, așa cum mi-ați promis și deie Domnul să aveți inima de a-mi îndeplini la fel și cealaltă rugăminte, ce nu v-am făcut-o încă". „Doamnă — a răspuns el —, cu voia Domnului, niciodată nu îmi voi călca făgăduielile, mai cu seamă pe cele făcute unei doamne atît de bună ca voi, care mi-a făcut atîta bine ; și chiar de-ar fi să-mi dau viața slujindu-vă, nu trebuie să-mi aduceți mulțumiri, căci datorită domniei voastre, ce mi l-ați dat pe maestrul Helisabad, trăiesc acum". „Bună faptă am făcut — a zis ea —, de vreme ce îmi este atît de bine răsplătită ; dar, acum, mergeți să vă ospătați, că, oricum, nu vă pot cere un lucru atît de greu încît marele vostru curaj să nu-l ducă la bun sfîrșit".

Și cavalerul a fost condus în curtea cu copaci falnici, unde i se oblojiseră rănile, așa cum v-am povestit, și, acolo, au fost ospătați el și maestrul Helisabad, cum se cuvenea în casa unei doamne ce îi iubea atît de mult ; Cavalerul Spadei Verzi a fost găzduit, în noaptea aceea, într-o încăpere ce dădea spre acea curte, și, înainte de a adormi, a stat de vorbă multă vreme cu Gandalin, spunîndu-i ce bucurie simte în inimă pentru că se îndreaptă spre locurile unde se află doamna sa, dacă nu îl va împiedica rugămintea acelei doamne ; Gandalin i-a spus : „Domnule, bucurați-vă cînd aveți motiv s-o faceți și lă-

saţi restul în seama Domnului Dumnezeul nostru, că s-ar putea ca rugămintea aceasta să vă ajute şi să vă sporească bucuria".

Astfel că, în noaptea aceea, a dormit ceva mai liniştit şi, a doua zi dimineaţa, s-a sculat şi s-a dus să asculte slujba cu Grasinda, în capela ei ; aceasta îl aştepta aici cu toate doamnele şi domnişoarele ei şi, de cum s-a sfîrşit liturghia, poruncindu-le tuturor să se îndepărteze, luîndu-l de mînă, s-a aşezat cu el pe o bancă aflată acolo şi i-a spus : „Cavalere al Spadei Verzi, vreau să ştiţi că înainte cu un an de venirea voastră aici, toate doamnele cele mai frumoase dintre frumoase s-au adunat laolaltă la nunta ducelui de Basel, unde am fost poftită şi eu, însoţită de contele Saluder, fratele meu, pe care l-aţi cunoscut. Şi, pe cînd eram toate împreună, au intrat în sală toţi marii nobili poftiţi la sărbătoare ; contele, fratele meu, nu ştiu dacă din dragoste ori sminteală, a spus cu glas tare, astfel că toţi l-au auzit, că frumuseţea mea o întrece pe a tuturor celorlalte doamne de faţă şi că dacă cineva se împotriveşte vorbelor sale, i-o va dovedi cu arma în mînă ; şi nu ştiu dacă din cauza curajului său, ori pentru că şi ceilalţi gîndeau ca el, nimeni n-a spus nimic şi eu am rămas să fiu cea mai frumoasă femeie din Romania, ţinut foarte mare, după cum ştiţi. Din această pricină simt o mare bucurie în inimă şi sînt tare veselă, dar aş fi şi mai mult şi m-aş socoti şi mai presus, dacă, ajutată de domnia voastră, aş dobîndi ceea ce îmi doresc cel mai mult ; şi nu mă voi teme de nici o încercare şi de nici o cheltuială din averea mea, oricît de mare ar fi". „Doamna mea — a spus el —, cereţi-mi ce doriţi şi dacă îmi stă în puteri, neîndoielnic, voi face pe dată ceea ce voiţi". „Domnul meu — a răspuns ea —, iată, ce vă cer : ştiind fără sminteală că la curtea regelui Lisuarte, regele Marii Britanii, se află cele mai frumoase femei din lume, vă rog să aveţi bunătatea de a mă duce acolo şi să mă ajutaţi luptînd cu arma în mînă, dacă altfel nu se va putea, să dobîndesc gloria frumuseţii în faţa tuturor domnişoarelor de acolo, de vreme ce, aici, am dobîndit-o în faţa doamnelor, cum v-am povestit ; şi veţi spune că, acolo, la curte, nu se află nici o domniţă atît de frumoasă

ca doamna pe care o însoţiţi şi că, dacă cineva vă contrazice, i-o veţi dovedi prin puterea armelor ; eu voi lua cu mine o coroană de preţ, pe care o veţi aşeza în dreptul meu şi tot astfel va trebui să facă şi cavalerul ce se va lupta cu voi, pentru ca învingătorul să le primească pe amîndouă, ca semn că a luptat pentru cea mai frumoasă ; şi dacă Dumnezeu va voi să plecăm de-acolo acoperiţi de cinste, vreau să mă duceţi într-un loc căruia i se spune Insula Ferecată, unde mi s-a spus că se află o încăpere fermecată, în care nu poate intra nici o doamnă ori domnişoară, dacă frumuseţea ei n-o întrece pe cea a preafrumoasei Grimanesa, ce n-a avut pereche în vremea ei ; aceasta este rugămintea mea".

Cînd a auzit aceasta, Cavalerul Spadei Verzi s-a schimbat la faţă şi a spus cu un chip foarte trist : „Vai, doamnă ! M-aţi ucis ! Şi dacă mai înainte mult bine mi-aţi făcut, acum îmi faceţi un rău mult mai mare !" ; şi şi-a pierdut cunoştinţa pe de-a-ntregul. Asta fiindcă se gîndise că dacă se va înfăţişa cu această pricină la curtea regelui Lisuarte, o va pierde pe doamna sa, Oriana, de care se temea mai tare ca de moarte, şi ştia prea bine că la curte se află mulţi cavaleri viteji ce ar fi primit să lupte cu el şi că, avînd întru totul dreptatea de partea lor, după cît de mare era deosebirea dintre frumuseţea Orianei şi cea a tuturor femeilor din lume, nu putea ieşi din această înfruntare decît dezonorat sau mort. Pe de altă parte, însă, cugeta că dacă nu-şi va ţine cuvîntul faţă de acea doamnă, ce îi arătase atîta preţuire şi bunăvoinţă fără să-l cunoască, faima şi gloria sa vor fi foarte pătate. Astfel că trecea, acum, prin cea mai grea încercare din cîte înfruntase de cînd plecase din Gaula şi îşi blestema soarta, pe sine, ceasul în care se născuse şi călătoria prin acele meleaguri ale Romaniei, dar, mai apoi, şi-a amintit dintr-o dată că există o ieşire, pentru că Oriana nu mai era domnişoară şi cel ce s-ar lupta pentru ea, ar face-o fără dreptate. Şi cînd, după aceea, o va putea vedea pe Oriana, îi va explica motivul purtării sale. Şi, găsind această scăpare, a dat deoparte gîndurile negre ce îl chinuiseră nespus şi îl azvîrliseră în cea mai mare încurcătură ce nici prin minte nu-i trecuse vreodată, şi, pe dată a devenit foarte vesel, înseninîndu-se la chip de

parcă nu i s-ar fi întîmplat nimic, şi i-a spus Grasindei : „Buna mea doamnă, vă cer iertare pentru supărarea ce v-am pricinuit-o, căci vreau să îndeplinesc tot ceea ce îmi cereţi, dacă asta e şi voinţa Domnului ; iar dacă am şovăit puţin, nu a fost din vina mea, ci din cea a inimii mele, căreia nu mă pot împotrivi, ce se pregătise să călătorească în altă parte ; şi tot din cauza ei am rostit acele vorbe, căci îi sînt rob în toate ; dar marea cinstire pe care mi-aţi arătat-o a avut atîta forţă, încît, înfrîngînd forţa inimii mele, mă lasă liber să pot împlini fără nici o piedică ceea ce vă doriţi atît de mult“. Grasinda i-a răspuns : „Bunul meu domn, cred întru totul ceea ce îmi spuneţi, dar să ştiţi că am fost foarte tulburată văzîndu-vă în starea aceea“ ; şi întinzîndu-şi frumoasele-i braţe şi punîndu-i-le pe umeri, l-a iertat pentru cele întîmplate, spunînd : „Domnul meu, cînd voi vedea ziua în care marea voastră faimă în faptele de arme îmi va aşeza pe cap coroana cîştigată de voi de la cele mai frumoase domnişoare ale Marii Britanii şi mă voi întoarce în ţara mea acoperită de acea mare glorie, după ce am plecat din Romania triumfînd asupra tuturor doamnelor sale !“ El i-a spus : „Doamna mea, cine pleacă la un asemenea drum, nu trebuie să piardă din vedere că vom trece prin ţinuturi foarte ciudate, cu limbi şi oameni feluriţi, unde vă pasc mari primejdii şi peripeţii ; şi de nu v-aş fi făgăduit şi mi s-ar cere sfatul, n-aş spune altceva decît că o persoană de rang atît de mare şi atît de avută cum sînteţi domnia voastră, n-ar trebui să treacă prin asemenea înfruntări, pentru a cîştiga un lucru de care se poate lipsi prea bine, fără să-şi întunece întru nimic faima, de vreme ce se bucură de atîta frumuseţe“. „Domnul meu — a răspuns ea —, îmi place mai mult bravul vostru curaj de a porni la drum, decît sfatul ce mi-l daţi, căci avînd un astfel de ajutor ca domnia voastră, nădăjduiesc, fără nici o teamă, să-mi îndeplinesc dorinţa din pricina căreia am suferit atîta vreme, iar pămînturile ciudate şi oamenii pomeniţi de voi se pot ocoli foarte bine, căci am putea călători mai bine pe mare decît pe uscat, după cum mi-au spus mulţi oameni care ştiu asta“. „Doamna mea — a zis el —, eu vă voi păzi şi vă voi sluji ; porunciţi ce vă e

pe plac şi aşa voi face". „Vă mulţumesc din inimă — a răspuns ea —, şi să ştiţi că voi lua cu mine şi scule şi o suită, toate după cum i se cuvine unui mare senior ca domnia voastră". „Aşa să v-ajute Dumnezeu, cum doriţi !", a zis el şi au încheiat sfatul pentru moment ; şi după ce Cavalerul Spadei Verzi s-a odihnit două zile, a avut chef să plece la vînătoare, căci neavînd de luptat, nu-şi petrecea timpul decît cu această îndeletnicire ; aşa că, luînd cu el cîţiva cavaleri şi vînători iscusiţi în acest meşteşug, a plecat spre un codru des aflat la două leghe de cetate, unde era vînat din belşug ; el s-a aşezat cu doi copoi frumoşi în mijlocul unei cete de hăitaşi, între codrul cel des şi un crîng, unde vînatul obişnuia să vină adesea, şi, n-a trecut mult timp, că a şi ucis doi cerbi foarte mari, iar ceilalţi vînători încă unul ; şi, cum se înserase, vînătorii au sunat din corn de plecare, dar, pe cînd pornise spre ei, Cavalerul Spadei Verzi a zărit ţîşnind dintr-un tufiş o minunăţie de cerb şi a slobozit cîinii asupra lui ; cerbul, văzîndu-se încolţit tare, a intrat într-o baltă, socotind că astfel va scăpa, dar copoii au intrat după el aţîţaţi foarte de vînat şi l-au înşfăcat, iar Cavalerul Spadei Verzi, ajungînd la locul cu pricina, l-a ucis. Gandalin, ce se afla cu el şi mare bucurie îi făcuse, căci, astfel, îi putuse vorbi pe îndelete despre plecarea lor, spunîndu-i că nădăjduieşte ca, în curînd, să pornească spre meleagurile unde se află doamna sa, simţindu-se, de aceea, cuprins de o mare linişte, căci de multă vreme n-o mai văzuse, cum aţi auzit, a descălecat şi, priceput cum era în asemenea treburi, le-a dat cîinilor, ce erau tare iscusiţi la vînătoare, cîte o halcă de carne. În acest răstimp, noaptea se lăsase de-a binelea, că aproape nu se mai vedea nimic, aşa că, ascunzînd cerbul într-un tufiş şi acoperindu-l cu ramuri verzi, au pornit călare în grabă, dar au greşit drumul din pricina hăţişurilor şi nu mai ştiau pe unde s-o apuce ; aşa că, fără să ştie încotro se îndreaptă, au mers prin pădure o vreme, gîndind că vor da de vreun drum, ori de cineva din ceata lor, dar n-au întîlnit pe nimeni şi au ajuns, din întîmplare la un izvor, unde şi-au adăpat caii ; pierzînd orice speranţă de-a mai găsi un adăpost, au descălecat, le-au scos cailor şeile şi frîiele şi i-au lăsat să pască iarba verde din

preajmă ; Cavalerul Spadei Verzi, poruncindu-i lui Gandalin să aibă grijă de cai, s-a îndreptat spre un pîlc de copaci falnici, ca să fie singur și să chibzuiască mai în voie la ale sale și la doamna sa ; dar, apropiindu-se de copacii aceia, a văzut lîngă ei un cavaler alb la față ca un mort, cu multe răni grele, și a auzit printre copaci un geamăt dureros, dar nu și-a dat seama cine e cavalerul, pentru că noaptea era neagră și copacii foarte deși ; așa că, așezîndu-se la poalele unui pom, a stat să asculte cam ce poate fi și, nu după multă vreme, a auzit un glas ce rostea cu multă mihnire și durere : „Ah, nenorocit și nefericit muritor fără de noroc, Bruneo de Bonamar, astăzi trebuie să moară și să piară o dată cu tine și dorințele tale pămîntești ce te-au chinuit pururea ; nu-l vei mai vedea pe marele tău prieten Amadis de Gaula, pentru care ai trudit și ai trecut prin atîtea munci pe meleaguri străine, cel pe care l-ai prețuit și l-ai iubit mai mult decît pe oricine pe lume, căci fără el și fără vreo rudă ori prieten care să te jelească, îți este dat să treci din lumea asta spre moartea ce sosește“ ; apoi a mai spus : „Oh, Melicia, doamna și stăpîna mea, floare și oglindă a tuturor femeilor din lume ! Nu vă va mai vedea și nu vă va mai sluji credinciosul vostru vasal Bruneo de Bonamar, cel ce, cu fapta și vorba, niciodată nu v-a greșit în iubirea ce v-o poartă, decît acum. Căci, doamna mea, pierdeți acum ceea ce nu veți putea dobîndi niciodată, fiindcă niciodată nu se va mai afla cineva să vă iubească la fel de plin de credință ca mine. Datorită vouă și fermecătoarei voastre amintiri am rămas în viață și am fost vesel ; datorită vouă am dat dovadă de curaj și vitejie, fără să vă pot sluji, și, acum, cînd pornisem în căutarea fratelui vostru, pe care îl iubiți atît de mult, faptă la care nu aș fi renunțat niciodată și, dacă ar fi fost să nu îl găsesc, n-aș fi îndrăznit să apar în fața voastră, soarta nu mi-a îngăduit să vă slujesc și m-a dus la moartea de care întotdeauna m-am temut că mi se va trage din pricina voastră“ ; apoi a spus iarăși : „Ah, bunul meu prieten, Angriote de Estravaus, unde sînteți, acum, voi, care mi-ați fost atîta vreme alături în această încercare, iar, acum, cînd îmi dau ultima suflare n-am parte de nici un sprijin și ajutor ; crudă a fost soarta cu mine, cînd a vrut să

ne despartă aseară, grea şi dureroasă a fost această despărţire, căci cît va mai dăinui lumea, nu ne vom mai vedea ; dar, primească-mi Dumnezeu sufletul, iar pe voi să vă apere, după cum meritaţi pentru marea voastră credinţă". După asta, a tăcut şi a prins să geamă şi să ofteze cu multă durere.

Cavalerul Spadei Verzi, ce auzise totul, plîngea în hohote, dar, de-ndată ce a văzut că celălalt s-a liniştit, s-a dus la el şi i-a spus : „Ah, domnule şi bunul meu prieten, don Bruneo de Bonamar, nu vă mai plîngeţi şi puneţi-vă speranţa în preamilostivul Dumnezeu, ce a vrut să vă găsesc la ceasul acesta, ca să vă vin în ajutor cu ceea ce aveţi nevoie cel mai mult, cu leacul împotriva răului de care suferiţi, şi credeţi-mă, don Bruneo, că dacă un om poate fi lecuit şi înzdrăvenit prin ştiinţa unui muritor, voi veţi fi acela, cu ajutorul Domnului nostru".

Don Bruneo, văzîndu-l plîngînd atît de amarnic, şi-a zis că Lasindo, scutierul său, trimisese după vreun călugăr să-l spovedească, şi a spus : „Prietene Lasindo, mult ai mai zăbovit, că uite, moartea mi se apropie, şi te rog, ca de-ndată ce mă vei lua de-aici, să te duci direct în Gaula, să-i săruţi mîinile domniţei pentru mine şi să-i dai această bucată dintr-o mînecă a cămăşii mele, pe care am scris şapte slove, cu un beţişor muiat în sîngele meu, că nu mi-au ajuns puterile să-i scriu mai mult ; mă încred în mintea ei atît de înţeleaptă, că aşa cum s-a milostivit de mine să rămînă în viaţă, văzîndu-le, o va încerca durerea pentru moartea mea, înţelegînd că m-a lovit slujind-o pe ea, pe cînd îl căutăm, trecînd prin atîtea încercări şi munci, pe fratele ei atît de iubit".

Cavalerul Spadei Verzi i-a spus : „Prietene don Bruneo, eu nu sînt Lasindo, ci acela pentru care aţi suferit atîtea necazuri, sînt prietenul vostru, Amadis de Gaula, îndurerat ca şi voi din pricina primejdiei prin care treceţi ; dar nu vă temeţi, că Domnul vă va ajuta şi eu, de asemenea, cu un maestru doctor ce vă va reda sănătatea cîtă vreme sufletul nu v-a părăsit trupul".

Don Bruneo, cu toate că era aproape fără simţire şi slăbit, căci pierduse mult sînge, l-a recunoscut după glas şi, întinzînd braţele l-a strîns la piept, în vreme ce lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraz. Cavalerul Spadei Verzi,

ţinîndu-l, de asemenea, în braţe şi plîngînd, l-a strigat pe Gandalin să vină într-acolo şi, cînd acesta s-a apropiat, i-a spus : „Vai, Gandalin, uite-l pe domnul şi prietenul meu credincios, don Bruneo, ce a trecut prin mari încercări în căutarea mea şi, acum, se află în pragul morţii ; ajută-mă să-i scot armura". Aşa că l-au apucat amîndoi şi l-au aşezat pe o pelerină a lui Gandalin, i-au scos încetişor armura şi l-au acoperit cu o mantie a Cavalerului Spadei Verzi ; acesta i-a poruncit lui Gandalin să se urce pe-un deal cît mai iute şi să aştepte acolo să se lumineze, să vadă drumul şi să se ducă în cetate la maestrul Helisabad, rugîndu-l ca, în numele încrederii pe care o are în el, să-şi ia toate cele trebuincioase şi să vină de-ndată acolo, ca să-l îngrijească pe un cavaler foarte greu rănit, unul dintre prietenii săi cei mai buni. Iar Grasindei să îi spună că o roagă mult să aibă bunătatea şi să-i trimită ajutoare ca să-l aducă în cetate, aşa cum i se cuvine unui cavaler de stirpe atît de aleasă şi atît de viteaz în luptă ca acesta ; el a rămas acolo cu don Bruneo, ţinîndu-i capul pe genunchi şi îmbărbătîndu-l, iar Gandalin a plecat, pe dată, cu acel mesaj şi, din vîrful unui deal înalt din pădure, de cum s-au ivit zorile, a zărit cetatea şi, dînd pinteni calului, a pornit într-acolo ; şi era atît de zorit, că nu răspundea nimic celor ce îl întrebau ce i s-a întîmplat, ca să nu zăbovească, aşa că toţi socoteau că se petrecuse ceva cu stăpînul său ; ajuns acasă la maestrul Helisabad, acesta, auzind mesajul Cavalerului Spadei Verzi şi văzînd graba lui Gandalin, socotind că treaba e într-adevăr serioasă, şi-a luat toate cele trebuincioase meşteşugului său şi şi-a încălecat calul, aşteptînd să-l călăuzească Gandalin, ce îi povestea Grasindei păţania stăpînului său şi ce o roagă acesta ; apoi, despărţindu-se de ea, au apucat-o pe drumul spre codru, şi, în scurtă vreme, au ajuns la locul unde se aflau cavalerii. Cînd maestrul Helisabad l-a văzut pe Cavalerul Spadei Verzi, credinciosul său prieten, ţinînd în poală capul celuilalt cavaler şi plîngînd amarnic, a gîndit că, într-adevăr, îşi iubeşte mult prietenul şi, apropiindu-se rîzînd, a spus : „Domnii mei, nu vă temeţi, că Dumnezeu vă va da curînd prilej să vă veseliţi". Apoi s-a apropiat de don Bruneo şi i-a cercetat rănile, găsindu-le întărite şi obrintite de

frigul de peste noapte, dar i-a pus asemenea leacuri pe ele, că, pe dată, i-a pierit durerea şi l-a cuprins somnul, ce i-a fost spre mult bine şi odihnă. Cavalerul Spadei Verzi, văzînd asta şi dîndu-şi seama că maestrul socoteşte că don Bruneo nu e în mare primejdie, s-a bucurat foarte şi, îmbrăţişîndu-l i-a spus : „Ah, maestre Helisabad, bunule domn şi prieten al meu, binecuvîntată fie ziua cînd v-am întîlnit, căci numai de bine şi de foloase am avut parte. Şi îl rog pe Dumnezeu, în bunătatea lui, să mă lase să vă răsplătesc, într-o bună zi, căci, deşi acum mă vedeţi a fi un cavaler sărac, s-ar putea ca, mai înainte de-a trece prea multă vreme, să mă judecaţi altfel". „Aşa să m-ajute Dumnezeu, Cavalere a Spadei Verzi — a răspuns el —, dacă eu nu sînt mai mulţumit şi nu-mi place mai mult să vă slujesc şi să vă ajut, decît aţi fi domnia voastră răsplătindu-mă, căci sînt foarte sigur că niciodată nu veţi da dovadă de nerecunoştinţă ; şi-acum, să nu mai vorbim despre asta şi să mîncăm, că e vremea mesei". Şi asta au şi făcut, căci Grasinda le trimisese bucate foarte alese, fiindcă, pe lîngă faptul că era o mare doamnă, avea multă grijă să-i fie pe plac Cavalerului Spadei Verzi în tot ceea ce dorea. Şi, după ce au mîncat, pe cînd vorbeau despre frumuseţea acelor fagi, ce, după părerea lor, erau cei mai înalţi copaci din cîţi văzuseră şi îi admirau. au văzut venind un călăreţ care ducea agăţate pe pieptarul hamului două capete de cavaleri, iar în mînă ţinea un baltag roşu de sînge ; văzînd grupul de lîngă pîlcul de copaci, s-a oprit locului şi a vrut să se retragă, dar Cavalerul Spadei Verzi şi Gandalin şi-au dat seama că e Lasindo, scutierul lui don Bruneo şi atunci, Cavalerul Spadei Verzi, temîndu-se că, dacă se apropie, va dezvălui, fără voie, cine este, a spus : „Staţi toţi aici şi eu o să văd cine e cel ce se teme de noi şi de ce poartă acele capete cu el". Şi, încălecînd pe un cal şi luînd o lance cu el, i-a spus lui Gandalin : „Vino după mine şi, dacă omul acela vrea să fugă, porneşte tu pe urmele lui".

Scutierul, văzînd că vin spre el, a dat să se piardă prin pădure, dar Cavalerul Spadei Verzi s-a ţinut pe urmele lui şi, cînd a ajuns într-o văiugă, unde ceilalţi nu mai puteau să-i vadă şi să-i audă, a început să-l strige, spunînd :

„Așteaptă-mă, Lasindo, nu te teme de mine !“ Auzindu-l, Lasindo a întors capul și l-a recunoscut pe Amadis, așa că, foarte bucuros, a venit spre el și, sărutîndu-i mîinile, i-a spus : „Ah, domnule, nu știți nenorocirile și tristele întîmplări prin care a trecut don Bruneo, stăpînul meu, ce a înfruntat atîtea primejdii căutîndu-vă pe meleaguri străine“ ; și a început să plîngă amarnic, zicînd mai departe : „Domnule, acești doi cavaleri i-au spus lui Angriote că l-au lăsat pe don Bruneo mort, aici, în pădure, drept care, el le-a retezat capetele și mi-a poruncit ca, de e mort într-adevăr, să le așez alături de el, iar de este în viață să i le aduc din partea lui“. „Ah, Dumnezeule ! — a spus Cavalerul Spadei Verzi : ce-nseamnă toate astea ? Am dat de don Bruneo, dar era în asemenea stare că nu mi-a putut istorisi nimic ; acum, însă, rămîi, aici, niţel, cu Gandalin, să pară că el te-a ajuns din urmă și ți-a dat veşti despre stăpînul tău ; iar cînd voi fi și eu de faţă, să nu-mi spui altfel decît Cavalerul Spadei Verzi și să ne povesteşti toate noutățile“. „Știam că nu trebuie să vă spun altfel“, a răspuns Lasindo ; apoi, Amadis s-a întors la prietenii săi, spunînd că Gandalin e pe urmele scutierului, și, după puțină vreme, i-au zărit apropiindu-se pe amîndoi ; Lasindo, de cum a ajuns lîngă ei și l-a văzut pe Cavalerul Spadei Verzi, a descălecat iute și, îngenunchiind în fața lui, a spus : „Binecuvîntat fie Domnul ce ne-a adus în acest loc, ca să-l ajutați pe stăpînul meu, don Bruneo, pe care îl iubiți atît de mult“. El l-a ridicat de mînă și i-a răspuns : „Prietene Lasindo, fii bine venit și află că stăpînul tău e bine acum. Dar, povestește-ne de ce porți acele două capete atîrnate de ham ?“ „Seniore — a spus el —, duceți-mă la don Bruneo și vă voi povesti totul, căci așa am primit poruncă“. Și s-au dus îndată la don Bruneo, ce se afla într-un cort, pe care îl trimisese Grasinda cu celelalte lucruri ; Lasindo, îngenunchiind în fața lui, a spus : „Stăpîne, iată capetele cavalerilor ce v-au făcut atîta rău, pe care vi le trimite prietenul vostru credincios Angriote de Estravaus ; el a aflat de mișelia lor și s-a luptat cu amîndoi și i-a ucis, iar peste puțin timp va veni și el aici, fiindcă, acum, se află la o mănăstire de călugărițe, la capătul acestei păduri, unde își oblojește o rană la picior și, de cum i se

oprește sîngele, pornește încoace". „Doamne ajută ! — a spus don Bruneo ; dar cum va nimeri aici ?" „El mi-a spus să mă duc la pîlcul cu cei mai înalți copaci din pădure, că aici vă voi găsi mort, după mintea lui și după cîte aflase de la unul din acei trădători înainte de a-l ucide ; și nu se poate povesti și spune cît de tare vă jelește". „Doamne apără-l de rele și de primejdii !", a spus Cavalerul Spadei Verzi și, apoi, l-a întrebat pe Lasindo : „Spune-mi, ai ști să mă duci pînă la mănăstirea aceea ?" „Aș ști", a răspuns el. Atunci i-a spus maestrului Helisabad să-l ducă pe don Bruneo în cetate pe o targă, iar el, punîndu-și armura lui don Bruneo și luînd calul acestuia, a pornit prin pădure cu Lasindo, care îi ducea scutul, lancea și coiful ; și cînd au ajuns la tufișul unde ascunsese cerbul în seara dinainte, l-au văzut venind pe Angriote pe calul său, cu capul plecat, ca un om îndurerat ; Cavalerul Spadei Verzi s-a bucurat foarte văzîndu-l, dar, după scurtă vreme, a văzut în urma lui patru cavaleri cu armuri foarte frumoase, care strigau din răsputeri : „Așteptați, domnule cavaler fățarnic, căci trebuie să vă luăm capul fiindcă le-ați tăiat pe ale unor oameni mult mai de preț ca voi".

Angriote și-a întors calul spre ei și și-a trecut scutul pe braț, vrînd să se apere, fără să-l fi văzut pe Cavalerul Spadei Verzi. Acesta își și luase armele și, în cea mai mare goană a calului, a ajuns lîngă Angriote, mai înainte ca acesta să-i întîlnească pe ceilalți, și i-a spus : „Bunule prieten, nu vă temeți, că Dumnezeu e de partea voastră". Angriote a gîndit că e don Bruneo, după armură și s-a bucurat cum nu se poate mai tare ; Cavalerul Spadei Verzi l-a izbit pe primul dintre cavaleri, ce venea mai în față, și acesta era chiar Brandasidel, cu care se mai înfruntase și îl pusese să călărească de-a-ndoaselea, cu coada calului în mînă, cum ați auzit, deși era unul dintre cei mai viteji în luptă din cîți se aflau în tot acel ținut ; și l-a lovit pe lîngă scut, sub partea de jos a coifului, chiar în piept, atît de puternic, încît l-a azvîrlit din șa și a rămas lat pe jos fără să mai miște defel ; ceilalți l-au atacat pe Angriote, și el pe ei, căci tare curajos era, dar Cavalerul Spadei Verzi, apucînd spada s-a repezit în ei cu atîta furie, dîn-

du-le lovituri atît de grele, că, pălindu-l pe unul dintre ei în umăr, i-a sfîrtecat armura împreună cu carnea şi osul, prăbuşindu-l la picioarele lui Angriote, ce mult se minuna de aceste lovituri, neputînd să creadă că don Bruneo e atît de viteaz încît să doboare doi cavaleri aproape deodată. Cel ce rămăsese singur, văzîndu-l venind spre el pe Cavalerul Spadei Verzi, n-a mai îndrăznit să-l aştepte şi a rupt-o la fugă în cea mai mare goană a calului, cu Cavalerul Spadei Verzi pe urmele lui, gata să-l lovească ; primul, din cauza spaimei mari, a greşit vadul unui rîu şi a intrat în apa adîncă, aşa că, deşi calul a ieşit din apă, cavalerul s-a înecat, din pricina armurii grele ; atunci, dîndu-i scutul şi coiful lui Lasindo, s-a întors spre Angriote, ce era uluit de vitejia sa, gîndind, cum v-am mai spus, că e don Bruneo, dar, apropiindu-se de el, a văzut că e Amadis şi a venit spre el cu braţele întinse, mulţumindu-i Domnului că îl găsise, iar Cavalerul Spadei Verzi s-a dus, de asemenea, să-l îmbrăţişeze, amîndoi cu ochii înotînd în lacrimi, căci mult se iubeau ; şi Cavalerul Spadei Verzi a spus : „Acum, domnul meu, s-a dovedit dragostea adevărată şi credincioasă pe care mi-o purtaţi, căutîndu-mă atîta vreme şi cu preţul atîtor primejdii, pe meleaguri străine". „Domnul meu — a răspuns celălalt —, nu voi putea face niciodată atît de mult, oricît m-aş strădui, întru cinstea şi slujirea voastră, încît să nu vă mai rămîn dator, pentru că, datorită vouă, am dobîndit-o pe aceea fără de care n-aş fi putut trăi ; dar să lăsăm asta, fiindcă datoria mea este atît de mare, încît cu greu aş putea-o plăti ; spuneţi-mi, mai bine, dacă aţi aflat nefericitele veşti despre marele vostru prieten, don Bruneo de Bonamar". „Le-am aflat — a răspuns Cavalerul Spadei Verzi — şi sînt îmbucurătoare, pentru că Dumnezeu, în marea-i milă, a vrut să-l găsesc la ceasul potrivit". Şi i-a povestit cum îl găsise şi îl lăsase în grija celui mai bun doctor din cîţi se află în lume, fără primejdie de a-şi pierde viaţa. Angriote a înălţat braţele spre cer, mulţumindu-i Domnului că îndreptase lucrurile în felul acesta. Apoi au dat să plece, dar, trecînd pe lîngă cavalerii învinşi, au văzut că unul dintre ei trăieşte şi Cavalerul Spadei Verzi s-a oprit lîngă el şi i-a zis : „Ca-

valere ticălos, lovească-vă Domnul, spuneţi-mi de ce vreţi să-i ucideţi, fără pricină, pe cavalerii rătăcitori ; răspundeţi-mi, pe dată, că altminteri vă tai capul ! Şi mai spuneţi-mi dacă şi voi l-aţi atacat pe cavalerul ale cărei arme le port". „Asta n-o poate nega — a zis Angriote —, pentru că l-am lăsat împreună cu alţi doi în tovărăşia lui don Bruneo şi, apoi, i-am întîlnit pe cei doi, ce se lăudau că l-au ucis pe don Bruneo, care plecase cu ei să-i ajute, fiindcă îi spuseseră că o soră de-a lor urmează să fie arsă de vie. Aşa că toţi sînt trădători, pentru că don Bruneo plecase cu ei de bună credinţă să o salveze pe domnişoară de la moarte, iar eu l-am însoţit pe un cavaler bătrîn, ce ne găzduise în noaptea trecută, pentru a-l elibera pe un fecior de-al său, aflat captiv într-un cort, aici, în susul rîului ; şi am izbutit să-l eliberez şi să-l pun în lanţuri pe cel ce îl ţinea captiv ; în felul acesta ne-am despărţit unul de altul. Şi-acum să ne spună, de ce au pus la cale această trădare mîrşavă". Cavalerul Spadei Verzi i-a spus lui Lasindo : „Descalecă şi retează-i capul, că e un trădător". Cavalerul s-a înspăimîntat foarte şi a zis : „Domnule, fie-vă milă, pentru Dumnezeu, că vă voi spune adevărul despre cele petrecute. Să ştiţi, domnule cavaler, că aflînd că aceştia doi îl caută pe Cavalerul Spadei Verzi, pe care noi îl urîm de moarte, şi că sînt prietenii lui, am hotărît să-i ucidem, dar, cugetînd că nu-i vom putea omorî dacă sînt împreună, am născocit povestea pomenită de acest cavaler ; şi, pe cînd ne urmam drumul, chipurile, ca s-o salvăm pe acea domnişoară, fără coifuri în cap şi mănuşi în mîini, am ajuns la izvorul fagilor înalţi şi, în vreme ce cavalerul îşi adăpa calul, am pus mîna pe lănci, iar eu, care eram lîngă el, i-am smuls spada din teacă, şi, mai înainte ca el să se poată apăra, l-am doborît de pe cal şi i-am dat atîtea lovituri, că l-am lăsat ca mort şi cred că aşa şi este acum".

Cavalerul Spadei Verzi l-a întrebat : „De ce mă urîţi într-atît încît să săvîrşiţi o asemenea trădare ?" „Cum — a răspuns el —, voi sînteţi Cavalerul Spadei Verzi ?" „Da, eu sînt — a zis el — şi iată spada mea". „Atunci o să vă răspund la întrebare : vă amintiţi, probabil, că acum vreun an, cînd aţi trecut prin aceste locuri, s-a luptat cu

voi un cavaler ce zace mort acolo — şi a întins mîna spre Brandasidel —, care era cel mai neînfricat şi mai puternic cavaler din tot acest ţinut ; lupta s-a dat în faţa frumoasei Grasinda şi Brandasidel, cu multă trufie, a hotărît ce urma să facă învinsul, şi anume, să călărească de-a-ndoaselea, cu scutul la spate şi cu coada calului în mînă, în chip de frîu, şi astfel să treacă prin faţa frumoasei Grasinda şi printr-o cetate a sa, ceea ce Brandasidel, fiind învins, a fost nevoit să facă, spre marea sa dezonoare şi batjocură. Şi pentru că l-aţi dezonorat astfel vă ura de moarte, ca şi noi toţi, ce-i sîntem rude şi prieteni, şi de-asta am căzut în această greşeală. Acum, porunciţi să fiu ucis, ori lăsaţi-mi viaţa, pentru că v-am spus ceea ce doreaţi să ştiţi". „Nu o să vă ucid, pentru că ticăloşii mor de mai multe ori trăind şi plătind după merit pentru faptele lor rele şi, după cum vă purtaţi cu alţii, întocmai se vor purta şi alţii cu voi". Apoi i-a poruncit lui Lasindo să prindă unul din caii rămaşi liberi, ca să care cerbul vînat şi, slobozind ceilalţi cai, i-au mînat spre pădure şi au pornit spre cetate, unde sperau să-l găsească pe don Bruneo, în frunte cu calul purtînd cerbul. Cavalerul Spadei Verzi îl întreba cu mare plăcere pe Angriote noutăţi despre Marea Britanie, iar el îi povestea tot ce ştia, cu toate că trecuse un an şi jumătate de cînd el şi don Bruneo plecaseră de-acolo în căutarea lui ; şi printre alte lucruri i-a spus : „Aflaţi, domnul meu, că la curtea regelui Lisuarte trăieşte un paj, cel mai deosebit şi mai frumos din cîţi s-au văzut vreodată, despre care Urganda Necunoscuta i-a înştiinţat, printr-o scrisoare, pe rege şi pe regină, că va săvîrşi fapte măreţe dacă are zile" ; şi i-a povestit cum fusese crescut acesta de schimnic, după ce îl salvase din gura leoaicei, şi cum îl găsise regele Lisuarte, pomenindu-i de slovele albe şi roşii de pe pieptul lui, că regele îl creşte în mare cinste datorită prezicerilor Urgandei, şi că, pe lîngă faptul că este atît de frumos şi plin de graţie, e şi învăţat şi priceput în toate. „Doamne, ajută-mă ! — a zis Cavalerul Spadei Verzi. Despre ce om deosebit îmi vorbiţi ! Spuneţi-mi, cam ce vîrstă are ?" „În jur de doisprezece ani — a răspuns Angriote — şi, împreună cu feciorul meu, Ambor de Gadel,

o slujeşte pe Oriana, ce îi preţuieşte foarte pentru buna lor purtare, astfel că, nu se află la curtea regatului alţii mai cinstiţi şi mai răsfăţaţi ca ei. Dar sînt foarte diferiţi, fiindcă unul e frumos de n-are pereche şi mult mai iscusit, pe cînd Ambor îmi seamănă mie şi e foarte leneş". „Vai, Angriote ! — a spus Cavalerul Spadei Verzi. Nu vă judecaţi copilul la vîrsta la care încă nu poate şti ce e bine şi ce e rău şi, să ştiţi, bunul meu prieten, că, de ar fi mai măricel şi Oriana ar vrea să mi-l dea, l-aş lua cu mine şi l-aş face cavaler pe Gandalin, care mă slujeşte de atîta vreme". „Aşa să m-ajute Dumnezeu — a spus Angriote —, dacă n-o merită cu prisosinţă, şi cred că ordinul cavaleresc va fi slujit foarte bine de el, căci este unul dintre cei mai viteji scutieri din lume, şi, dacă va deveni cavaler şi fiul meu vă va sluji în locul lui, n-aş mai avea îndoielile pe care le am şi aş nutri mari speranţe că, în tovărăşia voastră, va ajunge să dobîndească multă cinste pentru întregul său neam ; dar să lăsăm asta pentru cînd o veni vremea, că Dumnezeu le rînduieşte pe toate". Apoi, a adăugat : „Să ştiţi, domnule, că don Bruneo şi eu am străbătut în lung şi-n lat toate aceste insule ale Romaniei, unde am aflat despre marile fapte de arme săvîrşite de domnia voastră, atît împotriva cavalerilor prea trufaşi, cît şi a acelor puternici şi nemiloşi uriaşi, şi toată lumea care vă cunoaşte isprăvile e uluită că un singur trup omenesc a putut îndura asemenea încercări şi primejdii ; şi, tot acolo, am aflat de moartea înfricoşătorului şi puternicului Endriago şi mult ne-am mai minunat că aţi îndrăznit să-l înfruntaţi chiar pe necuratul, că aşa ni s-a spus că arată şi că diavolii l-au zămislit şi l-au crescut, cu toate că era feciorul acelui uriaş şi al fiicei sale ; aşa că, vă rog, seniore, să-mi povestiţi cum v-aţi luptat cu el, ca să aud cea mai neobişnuită şi vitejească ispravă săvîrşită vreodată de un muritor". Cavalerul Spadei Verzi i-a răspuns : „Această rugăminte, mai bine v-o pot împlini Gandalin şi maestrul ce-l îngrijeşte pe don Bruneo, căci au fost de faţă la întîmplare. Aşa că vă vor povesti ei". Şi, tăifăsuind ei, aşa cum auziţi, au ajuns în cetate, unde au fost primiţi cu multă bucurie de Grasinda, după ce Angriote fusese prevenit să nu-i spună lui Amadis alt-

fel decît Cavalerul Spadei Verzi ; aici au găsit mai mulţi cavaleri înarmaţi ce, la porunca Grasindei, voiau să plece în căutarea lor ; Grasinda i-a condus în încăperea Cavalerului Spadei Verzi, unde, într-un pat, se afla don Bruneo de Bonamar. Şi, cînd au intrat înăuntru şi l-au văzut mai întremat, cine ar putea povesti ce bucurie le-a cuprins sufletele, văzîndu-se toţi trei laolaltă ; şi la fel se bucura şi acea preafrumoasă doamnă, socotindu-se foarte cinstită că îi găzduieşte în casa ei şi e însoţită de asemenea cavaleri, ce îşi aflaseră acolo adăpost şi tihnă cum greu ar fi putut găsi în alt loc ; pe dată lui Angriote i s-a oblojit rana de la picior, ce i se umflase foarte din pricina drumului şi a efortului făcut în lupta cu acei cavaleri, şi a fost culcat într-un pat alături de don Bruneo ; şi după ce răniţii au mîncat ce le dăduse voie maestrul, toţi au ieşit din încăpere, ca să îi lase să doarmă şi să se odihnească ; Cavalerului cu Piticul i s-a aşternut masa în altă odaie şi, aici, i-a vorbit Grasindei despre vitejia şi marele curaj al acelor foarte credincioşi prieteni ai săi ; după ce a mîncat, Grasinda s-a dus la doamnele şi domnişoarele sale, iar Cavalerul Spadei Verzi, la tovarăşii săi, pe care mult îi iubea, şi i-a găsit treji şi sporovăind. Aşa că a poruncit să i se pună patul lîngă ale lor şi au petrecut, vorbind cu multă plăcere despre multele lucruri ce li se întîmplaseră ; Cavalerul Spadei Verzi le-a povestit despre făgăduiala făcută doamnei şi ce îi ceruse aceasta, precum şi că se pregătea să pornească pe ape spre Marea Britanie, ceea ce mult i-a bucurat pe don Bruneo şi pe Angriote, pentru că, acum, găsindu-l pe cel pe care îl căutau, doreau să se întoarcă pe acele meleaguri. Deci, aşa cum spune povestea, Cavalerul Spadei Verzi, don Bruneo de Bonamar şi Angriote de Estravaus au rămas în casa acelei frumoase doamne Grasinda, simţindu-se foarte bine, pînă ce n-a mai fost nici o primejdie pentru vieţile lor acea călătorie pe mare, timp în care corăbiile fuseseră încărcate cu merinde pe un an şi la bord se urcaseră marinarii şi soldaţii de care aveau trebuinţă.

Şi, într-o duminică dimineaţa, în luna lui Florar, s-au urcat pe corăbii şi, cum vremea era prielnică, şi-au început călătoria spre Marea Britanie.

CAPITOLUL LXXVI

Cum au sosit în Marea Britanie regina Sardamira și ceilalți soli pe care împăratul Romei îi trimisese să o aducă pe Oriana, fiica regelui Lisuarte, și ce li s-a întîmplat într-o pădure, unde ieșiseră să-și treacă vremea, cu un cavaler rătăcitor pe care solii l-au batjocorit cu vorba și cum le-a plătit acesta obrăzniciile ce i le-au spus

Solii împăratului Patin, după ce au ajuns în Lombardia, au găsit corăbii şi au plecat spre Marea Britanie, aruncînd ancora la Fenusa, unde se afla regele Lisuarte, care i-a primit foarte bine şi cu multă cinste, poruncind să fie bine găzduiţi şi să li se dea tot ce le face trebuinţă. În vremea aceasta, la curte se aflau mulţi gentilomi şi regele mai aştepta şi alţii, după care trimisese, ca să ţină sfat cu ei despre căsătoria Orianei, aşa că le-a spus solilor că vor primi răspunsul peste o lună, dîndu-le mari speranţe că va fi îmbucurător. Şi a hotărît ca regina Sardamira, trimisă de împărat cu douăzeci de doamne şi domnişoare să-i ţină de urît Orianei şi s-o slujească în timpul călătoriei pe mare, să plece la Miraflores, unde se afla Oriana, ca să-i vorbească despre măreţiile Romei şi înaltul rang dobîndit prin acea căsătorie, cînd va deveni stăpîna atîtor regi, prinţi şi alţi mari seniori. Regele Lisuarte hotărîse asta, fiindcă ştia că fiica lui era foarte pornită împotriva acestei căsătorii şi spera că regina, ce era foarte înţeleaptă, o va convinge ; dar, la vremea aceea, Oriana era atît de necăjită şi de frămîntată, că nu mai judeca şi nu mai vorbea, la gîndul că, împotriva voinţei ei, taică-su o va da romanilor, ceea ce avea să le aducă moartea ei şi iubitului ei, Amadis. Deci, regina Sardamira a pornit spre Miraflores cu don Grumedan, din porunca regelui, ca să o slujească, însoţită de cavaleri romani şi de cavaleri din Sardinia, unde era regină. Şi

aşa s-a întîmplat că, aflîndu-se pe malul unui rîu, cu iarbă şi flori, aşteptînd să se mai potolească vipia, cavalerii reginei, preţuiţi pentru faptele lor de arme şi-au pus scuturile, cinci la număr, în faţa corturilor ; atunci, don Grumedan le-a spus : „Domnilor, puneţi-vă scuturile în cort, căci altminteri trebuie să vă supuneţi obiceiului pămîntului, potrivit căruia orice cavaler ce îşi pune scutul în faţa cortului, a casei, ori a sălaşului unde locuieşte, trebuie să primească să lupte cu toţi cavalerii ce i-o cer". „Am înţeles foarte bine acest obicei — au spus ei — şi de-asta le vom lăsa afară. Şi deie Domnul ca, mai înainte de-a pleca de-aici, să ne ceară vreun cavaler să luptăm cu el". „Dumnezeu să v-ajute — a zis don Grumedan —, căci sînt cavaleri ce obişnuiesc să treacă pe-aici şi, de vor veni, vom privi cum vă veţi înfrunta". Şi, pe cînd stăteau ei acolo, cum auziţi, nu după multă vreme, a trecut acel preţuit şi viteaz don Florestan, ce cutreiera multe meleaguri în căutarea fratelui său, Amadis, fără să afle nici o veste despre el. Şi mergea tare amărît şi întristat şi, pentru că auzise că la curtea regelui Lisuarte sosiseră oaspeţi din Roma şi din alte părţi, veniţi de peste mări, se îndrepta într-acolo ca să afle veşti despre fratele său ; iar cînd a văzut corturile în apropierea drumului pe unde trecea, s-a dus să vadă cine sînt drumeţii aceia ; ajuns la cortul reginei Sardamira, ce era una dintre cele mai frumoase femei din lume, a văzut-o stînd pe un jilţ şi, cum cortul avea pereţii laterali daţi deoparte, le-a văzut şi pe toate doamnele şi domnişoarele ei ; ca s-o vadă mai bine pe regină, ce i se arăta atît de frumoasă şi de gătită, a intrat călare pînă între corzile cortului şi a rămas s-o privească o bucată de vreme, pînă ce a venit la el o domnişoară şi i-a spus : „Domnule cavaler, nu e foarte cuviincios să staţi călare în apropierea unei regine atît de nobile şi a altor doamne de neam ales ce se află aici ; mai bine aţi privi acele scuturi şi pe stăpînii lor, ce vă cheamă la luptă". „Aşa este, buna mea doamnă — a spus don Florestan. Aţi grăit un mare adevăr, dar ochii mei, ce doreau să o vadă pe preafrumoasa regină, m-au silit să cad într-o greşeală atît de mare, şi, cerîndu-i iertare bunei doamne şi domniilor voastre, tuturora, îmi voi în-

drepta greşeala, cum mi-a poruncit". „Aţi vorbit înţelept — a spus domnişoara —, dar mai înainte de a primi iertarea, îndreptaţi-vă greşeala". „Bună domnişoară — a răspuns don Florestan —, asta o voi face după aceea, dacă aveţi încredere în mine şi, ca să nu mi se ceară să nu fac ceea ce trebuie împotriva acelor scuturi, voi porunci să fie puse înăuntru în cort". „Domnule cavaler — a spus ea —, să nu credeţi că scuturile au fost puse acolo cu atîta uşurinţă şi, mai înainte de-a fi mutate de-acolo, datorită curajului stăpînilor lor, aceştia îi vor înfrînge pe toţi cei ce vor trece pe-aici şi vor vrea să se înfrunte cu ei, căci vor să ia scuturile cu ei la Roma ; pe marginea lor stau scrise numele cavalerilor învinşi, pentru a se vedea vitejia romanilor în luptele cu feluriţi cavaleri de pe alte meleaguri ; aşa că, dacă vreţi să scăpaţi de ruşinea de a fi înfrînt, întoarceţi-vă pe unde aţi venit şi nu vă veţi pierde scutul iar numele vostru nu va fi batjocorit întru ştirbirea cinstei voastre". „Domnişoară — a zis el —, dacă Domnul va voi, nu mă voi păzi de această ruşine de care îmi vorbiţi şi nici nu mă încred atît de mult în dragostea voastră, încît să ţin seama de vreunul din sfaturile ce mi-aţi dat, ci, mai curînd, am de gînd să duc aceste scuturi în Insula Ferecată".

Apoi i s-a adresat reginei : „Doamnă, Dumnezeu să vă aibă în pază şi să vă dea multă bucurie şi voie bună, după cum v-a făcut atît de frumoasă". Don Grumedan, care auzise bine tot ce vorbise cu domnişoara, l-a preţuit mult, mai cu seamă după ce a pomenit de Insula Ferecată şi, pe dată, şi-a zis că trebuie să fie din neamul acelui foarte curajos Amadis şi că singur avea să facă întocmai ceea ce îi spusese domnişoarei, şi anume, să ducă scuturile în Insula Ferecată ; aşa că s-a bucurat că va vedea înfruntarea dintre calaverii romani, ce erau vestiţi pentru faptele lor de arme, şi don Florestan, pe care nu-l recunoscuse, dar i se părea că e o minune de bărbat, bine legat şi chipeş călăreţ, cum era de fapt, socotind că trebuie să fie foarte curajos de porneşte la o asemenea faptă strașnică şi dorindu-i numai bine ; şi ar fi făcut-o mai abitir încă, de-ar fi ştiut că e don Florestan, pe care tare îl mai iubea şi îl mai preţuia ; don Florestan, ce se vedea înaintea celui ce nu avea pereche în toată curtea în

știința și meșteșugul luptelor cavalerești, simțea cum îi crește inima și curajul, fără să-l mai încerce urmă de teamă. Și apropiindu-se de scuturi, le-a atins cu mînerul lăncii, în ordine, pe primul, al doilea, al treilea, al patrulea și al cincilea, pentru că așa urma să se înfrunte cu acei cavaleri, pe rînd, după cum le atinsese scuturile. Apoi s-a îndepărtat cam la o aruncătură de săgeată, și-a petrecut scutul pe după gît, a luat o lance groasă și zdravănă și, proptindu-se bine în șa, a rămas în așteptare ; don Florestan avea întotdeauna cu el doi sau trei scutieri, ca să fie mai bine slujit, să-i aducă lăncile și baltageie, cu care se ajuta foarte bine, și pe multe meleaguri nu se afla cavaler să se înfrunte cu lancea atît de bine ca el ; și pe cînd stătea el așa, așteptînd, romanii, care își puseseră armurile într-un cort, s-au bulucit toți călare spre el și, atunci, don Florestan, le-a strigat : „Ce înseamnă asta, domnilor ? Tăbărîți toți pe unul ? Să știți că încălcați obiceiul pămîntului acestuia". Gradamor, un cavaler roman, ce era căpetenia celorlalți, l-a rugat pe don Grumedan să le spună cum trebuie să procedeze, pentru că știe aceste lucruri cel mai bine. Don Grumedan i-a răspuns : „În ordinea în care au fost atinse scuturile, unul după altul, trebuie să se înfățișeze stăpînii lor, cavalerii, pentru a se înfrunta ; și dacă vreți sfatul meu, nu vă avîntați nebunește, căci, după cum se pare, acel cavaler nu vrea să se facă de rușine". „Don Grumedan — a spus Gradamor —, romanii nu sînt ca voi, care vă lăudați înainte de a face un lucru. Noi și după ce îl săvîrșim, uităm și, de aceea, nu ne stă nimeni alături ; și-acum, cu voia Domnului, după aceste vorbe, să începem lupta cu acel cavaler, deși cred că nu va fi nevoie ca tovarășii mei să se străduiască prea mult". Don Grumedan i-a spus : „Domnule, înfruntați-vă, acum, cu acel cavaler, după cum va fi voia Domnului, și de va ieși teafăr din aceste încercări, îi voi cere să se lupte cu voi, pentru aceste vorbe pe care le-ați rostit ; iar de n-o va putea face din cine știe ce pricină, mă voi înfrunta eu cu domnia voastră, în numele Domnului ; și-acum, porniți la luptă și, de veți scăpa cu bine, ne vom întîlni în fața acestei nobile regine, căci nu mai

putem da înapoi". Gradamor a rîs dispreţuitor şi a spus : „Ce bine-ar fi ca această luptă să fie la fel de curînd ca înfruntarea la care îndrăzneşte să ne aştepte acel cavaler nătîng" ; apoi l-a agrăit pe cavalerul al cărui scut fusese atins primul : „Porniţi pe dată şi faceţi astfel încît să ne scăpaţi de puţina glorie ce am dobîndi învingîndu-l". „Domnia voastră odihniţi-vă — i-a răspuns cavalerul —, că voi face aşa cum voiţi, iar cu scutul şi numele lui faceţi aşa cum v-a poruncit împăratul, dar calul, ce mi se pare bun, îl vreau pentru mine". Apoi a trecut apa călare şi şi-a îndreptat lancea spre don Florestan ; acesta, văzîndu-l că a trecut rîul şi vine spre el, a dat pinteni calului, romanul a făcut aşijderea, şi s-au izbit în cai şi în scuturi, astfel că lăncile şi-au greşit ţintele, dar romanul, care era călăreţ mai prost, a căzut la pămînt pe dată şi buşitura a fost atît de puternică, încît şi-a rupt braţul drept şi a rămas tare zdruncinat, astfel că cei ce priveau, au socotit că murise, văzîndu-l aşa ; don Florestan i-a poruncit unuia din scutierii săi să descalece, să-i ia scutul şi să-l agaţe într-un copac şi, de asemenea, să îi ia calul, iar el s-a întors la locul unde stătuse mai înainte, făcînd nişte gesturi de parcă s-ar fi dojenit pe sine însuşi că lancea îi dăduse greş, şi a proptit-o cu mînerul în pămînt ; dar, de-ndată, a văzut venind spre el alt cavaler şi a pornit în întîmpinarea acestuia în cea mai mare goană a calului, fără să-şi greşească ţinta de astă dată, căci l-a izbit atît de tare în scut, încît l-a azvîrlit de pe cal cu şaua peste el, în mijlocul cîmpului, şi lancea i-a străpuns scutul şi trupul, ieşindu-i prin spate ; don Florestan a trecut mai departe, tare falnic şi călărind frumos, dar s-a întors pe dată lîngă el şi i-a spus : „Domnule cavaler roman, şaua pe care aţi luat-o cu voi să vă rămînă vouă, dar calul va fi al meu ; şi dacă vreţi să povestiţi această păţanie la Roma, vă îngădui". Şi spusese aceste vorbe cu glas tare, astfel încît a fost bine auzit de regină, cu doamnele şi domnişoarele ei. Şi trebuie să vă spun ca don Grumedan tare s-a mai înveselit, auzind ce spune şi văzînd ce face cavalerul din Marea Britanie cu cel din Roma, şi i-a spus lui Gradamor : „Domnule, dacă domnia voastră şi tovarăşii voştri nu vă veţi arăta mai

viteji, cu dreptate se vor prăbuși zidurile Romei asupra voastră, cînd le veți trece la întoarcere". Gradamor i-a răspuns : „Puneți mare preț pe cele petrecute, dar după ce tovarășii mei vor sfîrși înfruntarea, voi face astfel încît să-i spuneți acelui cavaler aceste vorbe și nu cu atîta trufie ca acum". „Vom vedea asta peste puțină vreme — a spus don Grumedan —, căci, după cît se pare, acest cavaler din Insula Ferecată își apără bine pielea și am atîta încredere în el, încît sînt convins că nu va mai trebui să lupt cu domnia voastră". Gradamor a prins să rîdă galben și a spus : „Cînd mi-o veni rîndul, voi face tot ce v-am făgăduit". Să v-ajute Dumnezeu ! — a zis don Grumedan ; iar eu îmi voi ține calul și armele pregătite, ca să-mi îndeplinesc vorba, căci, după socoteala voastră, acel cavaler nu vă va ține piept multă vreme, deși eu cred că el gîndește cu totul altfel decît voi". Regina era tare mîhnită, auzind vorbele smintite ale lui Gradamor și ale celorlalți romani. Don Florestan a poruncit să i se ia scutul și calul cavalerului doborît, ce zăcea fără simțire, ca mort, pe pămînt ; și cînd i-au scos din trup frîntura de lance, cavalerul a scos un țipăt dureros, cerînd un duhovnic. Don Florestan, luînd o lance, s-a întors în același loc unde stătuse mai înainte, și, nu peste mult timp, a văzut venind spre el un alt cavaler, pe un cal vînjos și mîndru, dar cu mai puțin curaj ca primul ; acesta s-a năpustit cît mai în goană spre don Florestan, dar pieziș, așa că lancea i s-a dus într-o parte și nu și-a nimerit ținta ; don Florestan l-a lovit, însă, în coif și, rupîndu-i legăturile, i l-a smuls din cap și coiful s-a rostogolit pe jos, iar cavalerul a căzut peste grumazul calului, dar nu s-a prăbușit. Don Florestan a strîns lancea sub braț și a pornit spre el furios foarte, dar cavalerul, văzîndu-l, și-a ridicat scutul și don Florestan i-a dat o asemenea lovitură în el, încît i l-a lipit de față, astfel că, năucit fiind de izbitură, cavalerul a scăpat frîul din mînă ; don Florestan, văzîndu-l atît de zdruncinat, a aruncat lancea și l-a apucat de scut, trăgînd tare pînă ce i l-a scos de după gît și i-a dat cu el două lovituri atît de puternice, că l-a doborît de pe cal, lăsîndu-l atît de zdrobit, că nu mai făcea alta decît să se zvîrcolească

pe jos ; don Florestan a poruncit să i se ia calul, iar el, cerînd să i se dea lancea, s-a dus la roman şi i-a spus : „De azi înainte, de veţi mai fi în stare, puteţi să mergeţi la Roma şi să-i lăudaţi pe cavalerii din Marea Britanie“. Şi, îndreptîndu-se în şa, a pornit spre cel de-al patrulea cavaler ce venea spre el, dar înfruntarea s-a sfîrşit de la prima ciocnire, fiindcă don Florestan l-a izbit atît de tare, încît cal şi călăreţ s-au prăbuşit, cavalerul şi-a rupt piciorul aproape de gleznă şi, cum calul s-a ridicat, el a rămas pe jos, fără să se poată mişca; don Florestan a poruncit să i se ia scutul şi calul, ca şi celorlalţi, iar el a luat o lance solidă de la scutierii săi, tocmai cînd a văzut că porneşte spre el Gradamor, într-o armură foarte frumoasă şi nouă, pe un armăsar vînjos, mare şi frumos, scuturîndu-şi lancea de mai-mai s-o rupă ; don Florestan s-a înfuriat foarte, pentru că îl ameninţa, strigîndu-i lui don Grumedan : „Don Grumedan, pregătiţi-vă armura, că mai înainte de-a apuca să încălecaţi, cavalerul acesta ce mă aşteaptă o să aibă nevoie de ajutorul vostru“. „O să vedem pe dată — a răspuns don Grumedan —, dar pentru laudăroşenia asta nu vreau să mă ostenesc pînă nu sfîrşiţi înfruntarea“. Gradamor, care trecuse apa, l-a văzut venind spre el pe don Florestan în cea mai mare goană a calului, bine apărat de scut şi cu lancea aplecată, gata să-l izbească. Atunci, a pornit şi el în goana mare spre celălalt şi, cum amîndoi cavalerii erau puternici şi viteji, s-au lovit cu lăncile ; Gradamor l-a lovit în scut şi lancea a pătruns prin el mai bine de o palmă şi s-a frînt ; don Florestan i-a străpuns scutul în partea stîngă, i-a spart armura datorită forţei mari cu care îl izbise şi l-a azvîrlit din şa într-o groapă aflată în apropiere, plină cu apă şi noroi, şi a trecut mai departe, poruncindu-le scutierilor săi să ia calul celuilalt ; don Grumedan, văzînd aceasta, i-a spus reginei : „Doamnă, îmi pare că mă voi putea odihni încă o bucată de vreme, pînă ce Gradamor îşi usucă armura şi găseşe alt cal pe care să lupte“. Regina i-a răspuns : „Blestemate fie-le nebunia şi trufia, căci pe toţi îi stîrnesc împotriva lor şi apoi se fac de ruşine“. Gradamor s-a bălăcit o vreme în apă şi în noroi şi, cînd a izbutit să iasă, tare supărat

de ce i se întîmplase, şi-a scos coiful din cap, s-a curăţat cu palmele pe faţă şi pe ochi de apă şi de noroi, s-a şters cum a putut mai bine şi şi-a pus coiful la loc ; don Florestan, văzîndu-l, s-a apropiat de el şi i-a spus : „Domnule cavaler care umblaţi cu ameninţări, să ştiţi că dacă nu mînuiţi mai bine spada decît lancea, n-o să-mi duceţi scutul şi nici numele meu înscris pe al vostru la Roma“. Gradamor i-a răspuns : „Îmi pare rău că am dat greş cu lancea, dar spada aceasta o port ca să mă răzbun şi veţi vedea asta pe dată, de îndrăzniţi să respectaţi obiceiul acestei ţări“. Don Florestan, care cunoştea acest obicei mult mai bine ca el, l-a întrebat : „Despre ce obicei vorbiţi ?“ „Să-mi înapoiaţi calul — i-a răspuns el —, ori să descălecaţi şi voi şi să ne întrecem în spade pe jos, ca jocul să fie la fel pentru amîndoi ; şi cine l-o juca mai prost, să n-aibă parte de respectul şi mila celuilalt“. Don Florestan i-a spus : „Nu cred că voi aţi fi respectat acest obicei, dacă aţi fi învins, dar eu o să descalec, pentru că nu e drept ca un cavaler roman atît de chipeş ca domnia voastră să se urce pe un cal doborît de altul“. Şi, descălecînd, le-a dat calul scutierilor săi, a pus mîna pe spadă şi, apărat bine de scut, a pornit cu paşi mari spre el, furios foarte ; şi au prins să-şi încrucişeze spadele cu multă vitejie, astfel că lupta era destul de crîncenă şi tuturor li se părea tare primejdioasă, datorită duşmăniei ce-şi purtau unul altuia, dar n-a durat, fiindcă don Florestan, ce era mai necruţător şi mai puternic în luptă, văzînd că e privit de regină, de femei şi de don Grumedan, care se pricepea la asemenea lucruri mult mai bine ca ele, şi-a adunat toate forţele şi i-a dat asemenea lovituri grele şi năprasnice, încît Gradamor, deşi era viteaz foarte, n-a mai putut rezista şi s-a dat înapoi, retrăgîndu-se spre cortul reginei, chibzuind că don Florestan îl va lăsa în pace din respect pentru regină. Dar don Florestan, spre supărarea lui, i-a luat-o înainte şi l-a silit să se întoarcă de unde venise, obosindu-l atît de tare, încît Gradamor a căzut lat la pămînt, sleit cu totul de puteri şi a scăpat spada din mînă ; don Florestan i-a luat scutul şi l-a dat scutierilor şi, apu-

cîndu-l de coif, a tras atît de tare, că l-a tîrît după el o bucată, pînă i l-a smuls şi l-a aruncat în groapa cu noroi de care v-am spus ; apoi, întorcîndu-se la Gradamor, l-a apucat de un picior şi a vrut să-l arunce şi pe el în groapă, dar Gradamor a prins să strige în gura mare să aibă milă de el, în numele Domnului ; regina, care vedea totul, a spus : „Proastă învoială a făcut acel nefericit cînd a spus că învingătorul nu-l va respecta şi nu-l va cruţa pe învins". Don Florestan i-a spus lui Gradamor : „Învoiala hotărîtă de un cavaler atît de vestit ca voi nu trebuie călcată şi veţi avea parte de ea aşa cum se cuvine şi cum veţi vedea pe dată". Celălalt, cînd a auzit asta, a spus : „Ah, nenorocitul de mine, sînt mort" ! „Aşa e — a spus don Florestan —, dacă nu îmi îndepliniţi două porunci". „Spuneţi care sînt — a zis el — şi le voi îndeplini". „Prima — a spus don Florestan — este să vă scrieţi numele pe scuturi cu mîna şi cu sîngele vostru şi al tovarăşilor voştri şi, după ce veţi face asta, vă voi spune care este a doua poruncă". Şi pe cînd spunea asta, ţinea spada ridicată deasupra lui, iar acesta, înspăimîntat foarte, la pămînt, a chemat un copist de-al său şi i-a poruncit să-şi golească de cerneală călimara, s-o umple cu sîngele său şi să-i scrie numele pe scut, că el nu poate ; şi să scrie, de asemenea, numele tovarăşilor săi pe celelalte scuturi, cît mai iute, ca să nu-şi piardă capul. Porunca a fost împlinită pe dată şi don Florestan şi-a curăţat spada, a vîrît-o în teacă şi, încălecîndu-şi calul, a poruncit foarte sprinten, de parcă n-ar fi făcut nimic în ziua aceea ; scutul i l-a dat scutierului său, dar nu şi-a scos coiful, ca să nu îl recunoască don Grumedan ; armăsarul lui era vînjos şi mîndru şi avea o culoare ciudată, iar cavalerul era atît de înalt şi de bine făcut, că puţini s-ar fi găsit să-i stea alături ca înfăţişare ; apoi, luînd în mînă o lance cu o flamură bogată şi frumoasă şi oprindu-se în dreptul lui Gradamor, care se ridica de jos, aplecîndu-şi lancea, i-a spus : „Veţi rămîne în viaţă numai dacă don Grumedan îmi cere să nu vă ucid în faţa lui".

Gradamor a început să-l strige din răsputeri pe don Grumedan să-i vină în ajutor, în numele Domnului, că de

el depinde viaţa sau moartea lui. Don Grumedan a venit la el pe jos, cum era, şi i-a spus : „Gradamor, e foarte drept să nu aveţi parte de milă şi îndurare, pentru că aşa i-aţi cerut acestui domn, în marea voastră trufie, dar eu îl rog să vă lase viaţa şi pentru asta îi voi mulţumi şi îl voi sluji din inimă“. „Iar eu voi face asta cu plăcere — a spus don Florestan —, pentru domnia voastră, precum şi orice altceva întru cinstirea şi placul vostru“. Apoi a spus : „Voi, domnule cavaler roman, puteţi povesti în sfatul de la Roma, de veţi ajunge acolo, ce vorbe trufaşe şi ce ameninţări aţi rostit împotriva cavalerilor din Marea Britanie. Şi cum v-aţi înfruntat cu ei, şi cîtă glorie şi cinste aţi dobîndit într-un scurt răstimp de o zi ; şi acelaşi lucru să-l istorisiţi împăratului vostru şi marilor seniori, ca să le faceţi o bucurie. Iar ei voi face cunoscut în Insula Ferecată că toţi cavalerii Romei sînt atît de darnici şi prietenoşi, încît îşi dăruiesc cu uşurinţă şi caii şi armele unor necunoscuţi. Eu, însă, nu trebuie să vă mulţumesc pentru acest dar pe care mi l-aţi făcut, fără voia voastră, ci îi aduc mulţumiri Domnului“.

Gradamor, ce era tare prăbuşit, mai-mai să-şi dea duhul auzind aceste vorbe, ce îl dureau mai tare decît rănile ; don Florestan a adăugat : „Domnule cavaler, să duceţi la Roma toată trufia cu care aţi venit de-acolo, pentru că vă place şi o preţuiţi, căci, în această ţară, cavalerii nu doresc şi nu cunosc decît ceea ce voi urîţi, şi anume, buna cuviinţă şi purtările alese ; şi dacă domnia voastră sînteţi la fel de îndrăgostit pe cît de viteaz şi vreţi să vă duc în Insula Ferecată, veţi trece prin încercarea Bolţii iubiţilor credincioşi ce vin acolo să-şi arate credinţa faţă de iubitele lor şi, cu gloria şi cinstea dobîndite în Marea Britanie, veţi fi şi mai preţuit de iubita voastră ce, dacă are o minte înţeleaptă, vă va schimba cu altul“.

Trebuie să vă spun că don Grumedan se bucura grozav auzind aceste vorbe şi rîdea din toată inima, văzînd înfrîntă trufia romanilor. Dar nu acelaşi lucru se întîmpla cu Gradamor, ce asculta totul cu mare durere în suflet, spunîndu-i lui don Grumedan : „Bunule domn, pentru Dumnezeu, porunciţi să fiu dus la corturi, că mă simt foarte rău“. „Se vede după cum arătaţi şi după armura

voastră — a răspuns el — şi voi purtaţi vina". Apoi a poruncit scutierilor săi să îl ducă şi i-a zis lui don Florestan : „Domnule, spuneţi-ne, dacă vă e pe plac, care vă e numele, că un bărbat atît de viteaz ca voi nu trebuie să şi-l ascundă". Iar el a răspuns : „Domnul meu, don Grumedan, rogu-vă să nu vă supăraţi că nu vi-l spun, căci datorită felului necuviincios în care m-am purtat cu acea frumoasă regină, cu nici un chip n-aş vrea să se ştie cine sînt, simţindu-mă foarte vinovat, deşi mai mare e vina ei şi a domnişoarelor sale, căci nespusa lor frumuseţe m-a scos din minţi şi m-a făcut să greşesc, aşa că, vă rog, don Grumedan, să vorbiţi cu ele să-mi spună cum să îndrept greşeala ca să fiu iertat şi să-mi trimiteţi răspunsul la schitul rotund de aici, din apropiere, unde voi poposi astăzi".

Don Grumedan i-a spus : „Voi face ceea ce doriţi pe cît îmi stă în puteri şi voi trimite un scutier cu răspunsul ce mi se va da, care, după voia mea, nădăjduiesc să fie bun, după cum meritaţi". Cavalerul din Insula Ferecată i-a spus : „Rogu-vă, don Grumedan, dacă aveţi veşti despre Amadis, spuneţi-mi-le". Lui don Grumedan, ce îl iubea atît de mult pe cel despre care întrebase, i s-au umplut ochii de lacrimi din pricina dorului de el şi a spus : „Aşa să mă ajute Dumnezeu, viteazule cavaler, dacă din vremea cînd a plecat din Gaula, de la curtea tatălui său, regele Perion, am mai avut veşti despre el ; şi mult m-aş bucura să am şi să vi le pot spune domniei voastre şi tuturor prietenilor săi". „Vă cred întru totul — a răspuns don Florestan —, după purtarea voastră aleasă şi marea credinţă ce sălăşluieşte în voi : şi de-ar fi toţi astfel, neobrăzarea şi reaua-credinţă n-ar mai găsi nici un colţ unde să se adăpostească şi ar dispărea din lume ; şi-acum, Domnul să vă aibă-n pază, că eu mă duc la schitul de care v-am spus, să-l aştept pe scutierul vostru". „Mergeţi cu Dumnezeu", a spus don Grumedan. Şi s-a îndreptat spre corturi ; don Florestan s-a dus la scutierii săi şi le-a poruncit să ducă armăsarii pe care îi cîştigase în luptă la corturi şi să i-l dea pe cel gras lui don Grumedan din partea sa, căci i se părea un cal bun, iar pe ceilalţi patru, dom-

nişoarei cu care stătuse de vorbă, spunîndu-i că îi trimite don Florestan, să facă ce va voi cu ei.

Mult s-a mai bucurat don Grumedan de cal, pentru că fusese al romanilor, şi mai mult încă, aflînd că acel cavaler e don Florestan, pe care tare îl mai iubea şi îl preţuia ; scutierii i-au dat şi domnişoarei ceilalţi cai şi i-au spus : „Domnişoară, cavalerul pe care l-aţi dispreţuit astăzi cînd aţi vorbit cu el, lăudîndu-i pe romanii voştri, vă trimite aceşti cai, să-i dăruiţi cui doriţi, şi vă roagă să-i primiţi ca semn că vorbele sale au fost adevărate". „Îi mulţumesc mult — a răspuns ea — şi, într-adevăr, i-a cîştigat cu mare cinste şi deosebită vitejie, dar mai mult mi-ar fi plăcut să-şi fi lăsat el calul aici, decît să îi primesc pe aceştia patru". „Se prea poate — a zis unul dintre scutieri —, dar cine vrea să-i cîştige armăsarul, va avea nevoie de cavaleri mai viteji decît cei ce îl voiau". Domnişoara i-a răspuns : „Nu vă miraţi că doresc mai mult gloria pentru aceştia, decît pentru cineva pe care nu îl cunosc şi nu ştiu cine este. Dar, oricum ar fi, mi-a trimis un dar frumos şi îmi pare rău că i-am spus unui bărbat atît de viteaz vorbe ce i-au pricinuit supărarea şi îmi voi îndrepta greşeala cum va porunci".

Scutierii s-au întors la stăpînul lor, care îi aştepta, şi i-au povestit ce făcuseră şi vorbiseră, şi el tare s-a bucurat. Apoi, poruncind scutierilor să ia scuturile romanilor, s-a dus la schitul rotund, să aştepte solia lui don Grumedan, dar şi pentru că acesta era drumul cel mai drept spre Insula Ferecată, căci nu voia să treacă pe la curtea regelui Lisuarte, şi, totuşi, să stea de vorbă cu don Gandales, ce cîrmuia Insula, să-l întrebe dacă are niscaiva veşti despre fratele său şi să lase acolo scuturile învinşilor.

Acum, să ştiţi că don Grumedan s-a înfăţişat pe dată reginei Sardamira şi i-a spus prea plecat ceea ce îl rugase don Florestan, dezvăluindu-i şi numele acestuia ; regina l-a ascultat cu atenţie şi a spus : „Acesta trebuie să fie acel don Florestan, fiul regelui Perion şi al contesei de Selandia". „Este chiar cel despre care vorbiţi, doamnă, şi credeţi-mă că este unul dintre cavalerii viteji şi înţelepţi". „Nu ştiu ce fapte a săvîrşit aici — a spus ea —, dar să ştiţi, don Grumedan, că feciorii marchizului de Ancona

vorbesc deosebit de frumos despre el, despre marea lui vitejie în luptă, despre isprăvile sale nemaipomenite şi cît e de iscusit şi înţelept ; şi trebuie să fie crezuţi, fiindcă i-au fost tovarăşi în marile războaie purtate la Roma, unde a vieţuit trei ani, pe cînd era tînăr cavaler ; dar nu îndrăznesc să vorbească despre vitejia lui în faţa împăratului, care nu îl iubeşte şi nu vrea să audă vorbe frumoase despre el". „Ştiţi de ce nu îl iubeşte împăratul ?", a întrebat-o don Grumedan. „Da — a răspuns regina. Din pricina fratelui său Amadis, pe care împăratul e foarte mînios că a dobîndit Insula Ferecată, ce o voia pentru el, şi că acesta a ajuns acolo înaintea lui ; şi mult îl urăşte fiindcă l-a lipsit de gloria şi cinstea ce le-ar fi dobîndit, punînd stăpînire pe Insula Ferecată". Don Grumedan a zîmbit şi a spus : „Aflaţi, doamnă, că mînia lui e neîntemeiată, ba, mai curînd, socotesc că numai pentru asta şi ar trebui să-l iubească, fiindcă l-a salvat de cea mai mare ruşine ce ar fi păţit-o vreodată, aşa cum li s-a întîmplat multor cavaleri ce au încercat acelaşi lucru, foarte viteji în luptă, dar n-a izbutit să dobîndească acel ţinut decît bărbatul pe care Dumnezeu l-a făcut să fie deasupra tuturor în privinţa curajului şi în toate celelalte însuşiri ce trebuie să le aibă un bun cavaler, şi, credeţi-mă, doamnă, alta e păţania pentru care îl urăşte împăratul". Regina a zis : „În numele credinţei ce i-o datoraţi lui Dumnezeu, don Grumedan, spuneţi-mi despre ce e vorba". „Doamnă — a răspuns el —, eu vă spun, dar să nu vă supăraţi din asta". Ea, rîzînd, i-a spus : „Vreau s-o aud, orice-ar fi". „Facă-se voia Domnului !", a răspuns el. Şi i-a istorisit tot ce se petrecuse cu împăratul şi Amadis în noaptea aceea, în pădure, cînd el se lăuda cu iubirea sa, iar Amadis se plîngea de a lui, ce vorbe au schimbat şi cum s-a desfăşurat lupta dintre ei, întocmai cum aţi auzit în cartea a doua. Tare i-a mai plăcut reginei povestea şi l-a pus pe don Grumedan să i-o istorisească de trei ori, spunînd : „Aşa să m-ajute Dumnezeu, don Grumedan, dar din cîte mi-aţi spus, înţeleg că acest cavaler poate sluji iubirea, cînd e mulţumit de ea, şi îi poate face rău, cînd şi iubirea îl prigoneşte, dar după părerea mea, nu e mică pricina urii pe care şi-o poartă împăratul şi Amadis".

CAPITOLUL LXXVII

Cum regina Sardamira i-a trimis solie lui don Florestan, rugîndu-l ca, de vreme ce i-a înfrînt pe cavaleri, aducîndu-i în stare de neputință, să se învoiască a-i fi însoțitor pînă la castelul Miraflores, unde se ducea să o întîlnească pe Oriana, și ce s-a petrecut acolo

Regina Sardamira şi don Grumedan stăteau de vorbă, aşa cum aţi auzit, şi ea îl asculta bucuroasă, pentru că ştia că acea călătorie în care pornise împăratul atunci, pe cînd se numea Patin, o făcuse din dragoste pentru ea, căci o iubea foarte mult, şi venise în Marea Britanie cu gîndul s-o cucerească, încercîndu-şi puterile cu vitejii cavaleri de aici ; dar despre cele întîmplate cu Amadis nu-i spusese niciodată nimic, aşa că regina rîdea în sinea ei că îi tăinuise acest lucru ; don Grumedan i-a spus : „Doamnă, spuneţi-mi ce solie doriţi să-i trimit lui don Florestan". Ea a rămas o vreme gînditoare şi apoi a răspuns : „Don Grumedan, vedeţi în ce stare sînt cavalerii mei, că nu pot avea grijă nici de mine, nici de ei, şi trebuie să rămînă aici să se însănătoşească ; şi de vreme ce cavalerii din această ţară sînt atît de viteji, aş vrea ca don Florestan să mă însoţească la drum împreună cu voi". El a spus : „Să ştiţi, doamnă, că don Florestan este atît de cuviincios, că nu e rugăminte pe care să i-o facă o doamnă ori domnişoară şi să n-o îndeplinească, cu atît mai mult fiind vorba de voi, ce sînteţi de neam aşa de mare şi faţă de care trebuie să-şi îndrepte greşeala". „Mă bucură spusele voastre — a zis ea —, aşa că daţi-mi pe cineva să o călăuzească pe domnişoara mea şi o să-i trimit o solie". El i-a dat patru scutieri şi regina a trimis-o pe domnişoara ce îi lăudase pe cavalerii romani cu o scrisoare de împuternicire, spunîndu-i, în taină, ce să îi transmită ; aceasta,

încălecîndu-şi calul, însoţită de scutieri, a pornit la drum cît mai pe ascuns, şi, de cum a ajuns la schitul rotund, l-a aflat pe don Florestan, ce tăifăsuia cu sihastrul ; ea a descălecat de pe cal şi, cum avea faţa descoperită, don Florestan a recunoscut-o pe dată şi a primit-o foarte bine. Ea i-a spus : „Domnule, astăzi nu gîndeam că o să vin să vă caut, pentru că socoteam că înfruntarea dintre domnia voastră şi cavalerii noştri avea să se sfîrşească altfel". „Bună doamnă — a răspuns el —, eu sînt de vină că mi-au cerut ceea ce nu puteam refuza fără să mă acopăr de ruşine ; dar, spuneţi-mi, mai bine, dacă regina, stăpîna voastră, va petrece noaptea acolo, unde am lăsat-o". „Domnul meu, regina vă trimite salutări şi această scrisoare adusă de mine". El a citit-o şi a zis : „Doamnă, spuneţi-mi care e solia şi eu îi voi împlini porunca". „Drept este să faceţi aşa — a spus ea —, întru cinstea şi aleasa voastră purtare de cavaler viteaz ; şi aflaţi că mi-a poruncit să vă transmit că, deoarece cavalerii ce o însoţeau sînt atît de zdrobiţi din pricina voastră încît nu o mai pot sluji, şi cum pricina acestui necaz sînteţi voi, doreşte să îi fiţi însoţitor pînă la Miraflores, unde se duce să o întîlnească pe Oriana". „Vă mulţumesc mult vouă şi stăpînei voastre pentru această solie şi socotesc că e o mare cinste şi favoare să o slujesc ; deci, să plecăm de-aici, în aşa fel, încît să fim la corturile sale cînd s-o lumina de zi". „Aşa să dea Dumnezeu — a răspuns domnişoara —, şi aflaţi că don Grumedan vă cunoaşte foarte bine şi i-a spus reginei că răspunsul vostru va fi întocmai acesta". Tare i-au mai plăcut domnişoarei vorba şi marea înţelepciune ale lui don Florestan, precum şi frumuseţea şi graţia sa, căci în toate părea un om de neam mare, cum era, de fapt. Şi au cinat, acolo, la schit, rămînînd să tăifăsuiască o mare parte a serii, şi cînd a fost vremea de culcare, i-au pregătit un pat domnişoarei în schit, iar don Florestan şi scutierii s-au culcat la poalele unor copaci ; el a dormit neîntors după osteneala de peste zi, dar, la vremea hotărîtă, l-au trezit scutierii şi, îmbrăcîndu-şi armura, cu domnişoara şi ceilalţi însoţitori, a pornit spre corturile reginei, unde au ajuns dis-de-dimineaţă. Domnişoara s-a dus la regină,

iar don Florestan a intrat în cortul lui don Grumedan, care se trezise şi vorbea cu gentilomii săi, în aşteptarea liturghiei ; şi cînd l-a văzut pe don Florestan, mult s-a mai bucurat, şi s-au îmbrăţişat amîndoi cu multă dragoste; apoi, s-au dus pe dată, la cortul reginei, în vreme ce don Grumedan îi spunea: „Domnule, regina vrea să îi fiţi însoţitor şi bine este să primiţi, fiindcă e o doamnă de neam mare şi chibzuiesc că nu face o afacere proastă cîştigîndu-vă pe voi şi pierzîndu-şi cavalerii". Asta o spusese rîzînd. „Aşa să m-ajute Dumnezeu — a răspuns don Florestan —, dacă nu vreau s-o slujesc şi să-i fac pe plac, mai cu seamă aflîndu-mă în tovărăşia voastră, căci de multă vreme nu v-am văzut". „Domnule — a zis celălalt —, cît de mult mă bucur că v-am întîlnit, numai Dumnezeu o ştie, dar, spuneţi-mi ce-aţi făcut cu scuturile pe care le-aţi luat de-aici". „Le-am trimis chiar în noaptea asta cu un scutier de-al meu în Insula Ferecată, prietenului vostru, don Gandales, să le pună undeva să fie văzute de toţi cei ce vin acolo şi să ştie de ele cei din Roma, de vor vrea să vină să le ceară". „Dacă vor face asta — a spus don Grumedan —, ţinutul va avea belşug de scuturi şi arme romane". Vorbind ei aşa, au ajuns la cortul reginei, ce aflase de venirea lor ; don Florestan i s-a înfăţişat şi a vrut să-i sărute mîna, dar ea nu i-a îngăduit şi punîndu-i mîna pe mîneca loricii sale, în semn de prietenească primire, i-a spus : „Don Florestan, vă mulţumesc mult că aţi venit şi că vă osteniţi să mă slujiţi ; şi pentru că, în felul acesta, aţi îndreptat răul făcut cavalerilor mei, drept este să fiţi iertat". „Buna mea doamnă — a spus el —, nu simt nici o osteneală ori trudă, slujindu-vă ; dimpotrivă, mult mai rău mi-ar părea să vă ştiu supărată, iar pentru mine aceasta este o cinste şi o mare favoare şi vă rog, doamnă, să mă socotiţi, în toate, cavalerul şi slujitorul vostru, şi eu vă voi îndeplini poruncile cu toată dragostea". Regina l-a întrebat pe don Grumedan dacă totul este pregătit pentru drum. La această întrebare, el i-a răspuns : „Doamnă, cînd doriţi putem pleca, iar pe aceşti cavaleri răniţi îi voi trimite într-o cetate aflată, aici, în apropiere, unde vor fi îngrijiţi pînă se vor înzdrăveni, pentru că aşa, răniţi, nu

vor putea merge cu noi pînă nu li se lecuiesc rănile". „Faceți, atunci, așa", a spus ea. Apoi reginei i s-a adus un cal alb ca neaua, cu o șa împodobită cu aur, o minune de lucrătură, la fel cu frîul ; ea era îmbrăcată în straie foarte bogate și la gît avea perle și nestemate de mare preț ce sporeau marea ei frumusețe ; pe dată, au încălecat și doamnele și domnișoarele ei, în veșminte bogate ; don Florestan a apucat calul reginei de dîrlogi și au pornit pe drumul spre Miraflores. Acum, trebuie să vă spun că Oriana aflase de venirea lor și era tare mîhnită, că nu era lucru pe lume mai groaznic pentru ea decît să audă de împăratul Romei și știa că regina nu venea decît pentru asta ; dar s-a înveselit tare aflînd de sosirea lui don Florestan, căci voia să-l întrebe ce vești are despre Amadis și să i se plîngă de tatăl ei. Dar cu toate că era foarte tulburată, a socotit că e bine să poruncească să fie aduse mobile bogate și frumoase pentru primirea oaspeților, iar ea s-a îmbrăcat cu cele mai mîndre straie pe care le avea ; și la fel au făcut Mabilia și celelalte domnișoare ale sale ; regina Sardamira a intrat în sala unde o aștepta Oriana purtată la braț de don Florestan și don Grumedan, și, cînd a văzut-o, Oriana a plăcut-o foarte mult și și-a zis că, dacă n-ar veni cu asemenea cerere, tare bine s-ar mai simți cu ea ; apropiindu-se, regina i-a făcut o plecăciune Orianei și a vrut să-i sărute mîinile, dar Oriana n-a lăsat-o, spunîndu-i că ea este doamnă și regină, pe cînd biata Oriana o domnișoară năpăstuită de păcate. Apoi, regina a fost salutată de Mabilia și de celelalte domnișoare, acestea arătîndu-se foarte bucuroase ca să o bucure pe regină, dar nu același lucru îl făcea Oriana, ce nu mai avusese parte de bucurii de cînd romanii veniseră la curtea tatălui ei. Dar trebuie să știți că multă plăcere încerca văzîndu-i pe don Florestan și don Grumedan, de parcă inima ei și-ar fi găsit tihna cu venirea lor. Toți s-au așezat în jilțuri și Oriana i-a poftit pe don Florestan și pe don Grumedan să stea în fața ei ; iar după ce i-a spus cîteva vorbe reginei, s-a întors spre don Florestan și i-a zis : „Bunul meu prieten, e multă vreme de cînd nu v-am văzut și mult m-a mîhnit acest lucru, fiindcă țin mult la domnia voastră, ca toți cei ce vă cunosc ; mare pierdere este pentru Marea Britanie că voi, Amadis și prietenii voștri ați plecat de-aici,

căci multe nedreptăți și jigniri ați îndreptat și cadă blestemul asupra celor ce v-au făcut să vă îndepărtați de tatăl meu, că de ați fi acum laolaltă, cum obișnuiați, o nefericită ce își așteaptă nenorocirea de a fi dezmoștenită și de a-și pierde viața ar mai putea nutri vreo speranță, căci ați vorbi în numele ei și ați apăra-o, cum ați făcut întotdeauna, nelipsindu-i de sprijin pe cei necăjiți ce au nevoie de voi ; dar aceasta a fost soarta celei despre care vorbesc, să nu îi reușească nimic alta decît moartea". Și pe cînd spunea asta, plîngea amarnic, din două pricini : prima, pentru că dacă tatăl ei o dădea romanilor, avea de gînd să se arunce în mare, și, a doua, fiindcă avîndu-l în fața ochilor pe don Florestan, ce semăna foarte mult cu fratele său, o copleșise dorul de Amadis. Don Florestan, care era tare isteț, a înțeles prea bine că Oriana vorbește despre ea însăși, și a spus : „Buna mea doamnă, în marile nenorociri, Dumnezeu ne vine în ajutor cu mila lui, așa că, puneți-vă nădejdea în El, doamnă, că va rîndui lucrurile ; iar cît despre Amadis, domnul și fratele meu, pe care doresc mult să îl văd, așa după cum, în unele locuri, lipsește ajutorul său, în altele, au parte de el cei cărora multă trebuință le face ; și credeți-mă, buna mea doamnă, că Amadis este sănătos și liber și cutreieră meleagurile străine săvîrșind minuni de vitejie și ajutîndu-i pe cei nedreptățiți, căci Dumnezeu l-a făcut să fie mai presus decît toți cîți s-au născut pe pămînt". Regina Sardamira, care stătea aproape de ei și auzise tot ce vorbiseră, a spus : „Ah ! Dumnezeu să-l păzească pe Amadis să nu cadă în mîinile împăratului, care îl urăște de moarte, iar eu aș fi tare mîhnită de i s-ar întîmpla ceva, pentru el, că este atît de prețuit, și pentru domnia voastră, don Florestan, fiindcă vă este frate". „Doamnă — a răspuns el —, sînt mulți alții, care îl iubesc și îi doresc binele și slava". „Eu vă spun — a zis regina — că, din cîte am auzit, nu e om pe care împăratul să-l urască mai mult decît pe el și pe un cavaler ce a trăit o vreme la curtea regelui Tafinor al Boemiei, pe vremea cînd oamenii împăratului se războiau cu acesta ; cavalerul acela de care vă vorbesc l-a ucis în luptă pe don Garadan, cel mai viteaz cavaler din toată stirpea împăratului și din toată împărăția Romei, după

Salustanquidio, acel principe prea slăvit ce a venit cu solie de la împărat la tatăl vostru ca să vă ceară în căsătorie ; şi cavalerul de care vă spun, a doua zi după ce l-a ucis pe don Garadan, l-a învins, prin marea sa vitejie în luptă, pe încă un cavaler al împăratului, unul dintre cei mai viteji din cîţi se aflau la Roma, şi, în urma acestor două lupte, cavalerul cu pricina a pus capăt războiului dus de regele Boemiei cu împăratul, cînd regele nu mai avea altă speranţă decît să-şi piardă tot regatul. Aşa că, binecuvîntat a fost ceasul cînd acel cavaler i-a intrat în casă ca să îl scape de necazuri". Şi, atunci, regina Sardamira le-a istorisit cu multe amănunte pricina şi rostul celor două lupte şi cum s-a încheiat războiul întru marea cinste şi spre folosul regelui Tafinor, aşa cum v-am povestit în această carte ; cînd regina a tăcut, don Florestan a spus : „Buna mea doamnă, ştiţi cum se numeşte cavalerul ce a săvîrşit toate aceste isprăvi întru cinstea lui ?" „Da — a răspuns regina ; i se spune Cavalerul Spadei Verzi, ori Cavalerul cu Piticul şi răspunde la oricare dintre aceste nume cînd e chemat, dar toată lumea e convinsă că nu acestea sînt adevăratele lui nume, ci i se spune aşa fiindcă poartă o spadă mare cu o teacă verde şi e însoţit de un pitic. Şi, cu toate că are şi un scutier, piticul nu se desparte niciodată de el".

Cînd don Florestan a auzit asta, tare s-a mai bucurat şi a fost sigur că e vorba de fratele lui, Amadis, după descrierea făcută, şi tot aşa au fost sigure Oriana şi Mabilia ; don Florestan a rămas o vreme pe gînduri, chibzuind că, de cum se va sfîrşi sfatul ţinut de regele Lisuarte, o să pornească în căutarea lui. Oriana, care murea să-i vorbească Mabiliei, i-a spus reginei : „Buna mea doamnă, veniţi de departe şi aveţi nevoie să vă odihniţi, aşa că bine ar fi să o faceţi în încăperile frumoase ce vi s-au pregătit". „Aşa voi face — a răspuns ea —, dacă asta vă e porunca, doamnă". Şi au plecat toate spre casa pregătită pentru regină, nespus de plăcută, cu copaci şi fîntîni şi odăi foarte bogate, şi au lăsat-o acolo pe regină cu doamnele şi domnişoarele ei de onoare şi cu don Grumedan, care le slujea.

Oriana s-a întors în odaia ei şi, luîndu-le deoparte pe Mabilia şi pe domnişoara din Danemarca, le-a spus că e

sigură că acel cavaler de care vorbise regina Sardamira este Amadis, iar ele i-au răspuns că tot așa gîndesc și cred și ele ; și Mabilia a spus : „Stăpînă, acum s-a dezlegat visul ce l-am avut azi noapte, că se făcea că ne aflam într-o încăpere închisă și auzeam de-afară larmă mare și eram foarte înspăimîntate ; iar cavalerul vostru spărgea ușa și întreba cu glas tare de voi ; eu îi arătam că staţi într-un jilţ și el, luîndu-vă de mînă, ne scotea pe toate de-acolo și ne ducea într-un turn atît de înalt de să te minunezi, nu alta, spunîndu-ne : «Rămîneţi aici în turn și nu vă temeţi de nimeni» ; și-atunci m-am trezit ; de-asta, doamnă, inima mi-e plină de curaj, că el vă va veni în ajutor“. Oriana, auzind aceste vorbe, tare s-a înveselit și a îmbrățișat-o plîngînd, cu lacrimile curgîndu-i șiroaie pe frumoșii săi obraji, și spunînd : „Ah, Mabilia, buna mea doamnă și adevărată prietenă, cît mă îmbărbătaţi cu vorbele voastre bune și curajul vostru, și deie Domnul, în marea-i bunătate, să se întîmple totul cum aţi spus că a fost în vis, iar dacă nu voiește asta, să facă astfel încît să mi-l aducă pe Amadis și să murim amîndoi, să nu mai rămînă nici unul în viaţă“. „Nu vă mai gîndiţi la asta — a spus Mabilia — că așa cum Dumnezeu i-a dat noroc pentru alţii, nu-l va lipsi de sprijin fiind vorba de el însuși ; mai bine vorbiți cu don Florestan, arătîndu-i multă dragoste, și rugaţi-l ca el și prietenii săi să se zbată cît mai mult ca să nu fiţi dusă din ţară, și să-i spună același lucru lui don Galaor, din partea voastră și a sa“. Dar trebuie să vă spun că don Galaor, fără să fi vorbit cu nimeni, tot la asta se gîndise, hotărît să-l sfătuiască tot astfel pe rege și o să vă povestesc în ce chip a făcut-o. Aflaţi că regele Lisuarte plecase la vînătoare împreună cu don Galaor și, după ce s-a sfîrșit vînătoarea, pe cînd regele străbătea o vale, și-a îmboldit calul și, luînd-o înaintea tuturor, l-a chemat la el pe don Galaor și i-a spus : „Bunul meu prieten și credincios slujitor, niciodată nu mi-aţi dat vreun sfat de pe urma căruia să nu am de cîștigat. Aţi aflat, desigur, că împăratul Romei, a cărui mare putere și noblețe o cunoașteţi a cerut-o pe fiica mea de soție și eu gîndesc că din asta voi avea două cîștiguri. Unul, că o voi mărita pe fiica mea cu mare cinste, căci va fi stăpîna unui mare imperiu și acel împărat îmi va veni în ajutor

ori de cîte ori voi avea nevoie. Celălalt, că, în felul acesta, fata mea mai mică, Leonoreta, va rămîne stăpîna şi moştenitoarea Marii Britanii ; despre aceste lucruri vreau să mă sfătuiesc cu gentilomii mei după care am trimis, să văd ce părere au şi ei despre această căsătorie ; dar, pînă atunci, acum că sîntem singuri, spuneţi-mi, dacă doriţi, care e părerea voastră, fiindcă ştiu prea bine că mă veţi sfătui numai spre marea mea cinste". Don Galaor, auzind acestea, a rămas un timp gînditor, apoi a spus : „Seniore, eu n-am un cap atît de luminat şi n-am trecut prin multe împrejurări ca aceasta, ca să pot alege calea cea mai bună de urmat într-o chestiune atît de însemnată, aşa că, seniore, nu-mi cereţi sfatul, de binevoiţi, fiindcă cei cu care vă veţi sfătui, cum aţi zis, vă vor spune mult mai bine ce trebuie făcut întru folosul şi cinstea voastră, pentru că se pricep mult mai bine ca mine la asemenea treburi". „Don Galaor — a zis regele —, aş vrea, totuşi, să vă aud părerea ; altminteri mi-aţi pricinui cea mai mare supărare din lume, mai cu seamă că, pînă azi, de la domnia voastră n-am avut parte decît de bucurii şi foloase". „Ferească-mă Dumnezeu să vă supăr — a spus don Galaor — şi, dacă totuşi vreţi să-mi puneţi la încercare mintea proastă, o voi face : să ştiţi că e o mare greşeală să spuneţi că vă veţi mărita fata cu mare cinste şi că va fi stăpîna unei mari împărăţii, căci fiind ea urmaşa voastră, moştenitoarea acestor regate după ce nu veţi mai fi în viaţă, nu îi faceţi decît un mare rău lăsînd-o fără ele şi supusă unui bărbat străin, într-o ţară unde nu va avea putere şi nu va putea porunci ; iar de va fi să ajungă, aşa cum se întîmplă tuturor acestor doamne, să aibă feciori şi să îi vadă însuraţi, pe dată se va vedea încă mai înrobită şi mai săracă decît înainte, căci o altă împărătească va fi cea care porunceşte. Cît despre aceea că vă veţi ajuta cu împăratul, în mod sigur, seniore, ţinînd seama de valoarea doamniei voastre, a cavalerilor şi a prietenilor voştri cu ajutorul cărora v-aţi lărgit hotarele regatului şi aţi dobîndit o mare faimă în lume, mai curînd veţi avea de pierdut de socotiţi şi credeţi că acela vă va ajuta la nevoie, căci după purtările lui pline de trufie, cum spun toţi, va face tocmai pe dos şi veşnic veţi avea ciocniri şi cheltuieli fără rost din pricina mea ; şi cel mai rău lucru din toate ar fi că, de

cum i-aţi face un serviciu, i-aţi deveni supus şi aşa aţi rămîne în vecii vecilor în hrisoavele şi cronicile sale, aşa că, seniore, ceea ce voi socotiţi o mare cinste, eu gîndesc că e cea mai mare dezonoare ce v-ar putea acoperi ; în ceea ce priveşte faptul că fata voastră, Leonoreta, va rămîne moştenitoarea Marii Britanii, faceţi o foarte mare greşeală, căci aşa se întîmplă, o greşeală dă naştere mai multora, dacă înţelepciunea nu le pune frîu. Căci a lua unei fiice atît de cunoscută în lume un regat ce îi revine de drept, pentru a-l da cuiva căruia nu i se cuvine, de-ar fi vrut Domnul să nu vă dau niciodată sfatul acesta, şi nu vorbesc de fiica voastră, ci de cea mai săracă femeie din lume, nu e drept şi nimeni nu s-ar învoi să i se ia ceea ce este al său. Spun asta datorită credinţei ce o port Domnului, vouă, sufletului meu şi fiicei voastre căci fiind vasalul vostru, eu o socotesc stăpîna mea ; eu plec mîine, cu voia lui Dumnezeu, spre Gaula, căci nu ştiu din ce pricină regele, tatăl meu, m-a chemat acolo, şi, dacă doriţi, voi lăsa scris cu mîna mea tot ce v-am spus, să le arătaţi gentilomilor voştri ; şi dacă vreun cavaler va susţine contrariul, socotind părerea sa mai bună, eu mă voi lupta cu el şi îi voi dovedi că tot ceea ce am spus este adevărat". Regele, auzind aceste vorbe, tare s-a mai necăjit, dar nu şi-a arătat supărarea, şi a spus : „Don Galaor, prietene, dacă vreţi să plecaţi, lăsaţi-mi această scrisoare". Dar nu i-o ceruse ca să o arate nobililor săi decît dacă ar fi fost mare nevoie. Şi, aşa cum aţi auzit, regele s-a întors la palat cu don Galaor ; în noaptea aceea au petrecut cu multă voie bună, vorbind toţi despre căsătorie şi, mai cu osebire regele, ce tare dorea să se facă. A doua zi dimineaţa, don Galaor i-a lăsat scrisoarea, şi-a luat rămas bun de la el şi de la nobilii săi şi a plecat spre Gaula. Şi să ştiţi că intenţia lui don Galaor era să împiedice această căsătorie pentru că simţea că nu e în folosul regelui şi fiindcă bănuia că Amadis şi Oriana, fiica regelui Lisuarte, se iubesc, deşi nici unul din ei nu-i spusese nimic ; aşa că voia să plece de-acolo, să nu mai vorbească despre asta, dîndu-şi seama că regele e hotărît definitiv să încheie căsătoria. Oriana nu ştia nimic despre toate acestea şi, de aceea, îl rugase

pe don Florestan, cum aţi auzit, să vorbească în numele ei cu don Galaor. Şi aşa au petrecut ziua aceea la Miraflores, cum aţi auzit, regina Sardamira fiind foarte uimită de marea frumuseţe a Orianei, neputînd crede că o muritoare poate fi atît de frumoasă, cu toate că marile frămîntări şi dureri din inima Orianei, ce le simţea foarte tare, îi răpiseră mult din obişnuita-i frumuseţe ; asta fiindcă se temea de căsătoria cu acel împărat şi fiindcă nu avea nici o veste despre iubitul ei, Amadis de Gaula ; în ziua aceea, regina n-a vrut să-i vorbească despre împărat, ci doar despre alte lucruri plăcute.

Dar, a doua zi, cînd i-a vorbit despre asta, a primit un asemenea răspuns din partea Orianei, încît, cu toate că fusese sincer şi cuviincios, n-a mai îndrăznit niciodată să-i vorbească ori să-i spună ceva despre căsătorie ; Oriana, aflînd că don Florestan vrea să plece, l-a luat cu ea şi, conducîndu-l la umbra unor copaci din curte, unde se aflau jilţuri bogate, l-a poftit să se aşeze în faţa ei şi i-a spus deschis tot ce gîndeşte şi ce mare nedreptate îi face tatăl ei vrînd să o dezmoştenească şi să o trimită pe meleaguri străine, rugîndu-l să aibă milă de ea, că nu mai aşteaptă altceva decît moartea ; şi i-a mai spus că vrea să se plîngă nu numai lui, pe care îl iubeşte atît de mult şi în care îşi pune atîtea speranţe, plină de încredere, ci tuturor marilor seniori ai regatului şi tuturor cavalerilor rătăcitori, ca să se milostivească şi să se îndure de ea şi toţi să îl roage pe tatăl ei să-şi schimbe gîndul. „Iar voi, don Florestan, bunule domn şi prieten — a spus ea —, rugaţi-l şi sfătuiţi-l tot aşa, făcîndu-l să înţeleagă ce mare păcat săvîrşeşte prin această crudă nedreptate ce vrea să mi-o facă". Don Florestan i-a răspuns : „Buna mea doamnă, să nu aveţi nici o îndoială că vreau să vă slujesc în tot ceea ce îmi porunciţi, cu aceeaşi plăcere şi smerenie cu care l-aş sluji pe stăpînul şi tatăl meu, regele Perion, dar nu pot, cu nici un chip, să îl rog pe tatăl vostru ceea ce îmi cereţi, pentru că nu îi sînt vasal şi nici el nu-mi va cere sfatul, ştiind că nu îl iubesc pentru răul ce mi l-a făcut mie şi neamului meu ; iar dacă l-am slujit în vreun fel, nu trebuie să-mi fie recunoscător, fiindcă am făcut-o din porunca fratelui şi domnului meu, Amadis, pe care nu puteam şi nu se cuvenea să nu îl ascult ; iar el, nu de

dragul tatălui vostru, ci pentru că dacă s-ar fi pierdut această țară, domnia voastră ați fi pierdut-o, a hotărît să ia parte la bătălia contra celor șapte regi și ne-a luat cu el pe regele Perion și pe mine, așa cum știți, căci el vă socotește una dintre cele mai bune domnițe din lume și, de ar ști, acum, ce nedreptate vi se face și cum sînteți dezmoștenită împotriva voinței voastre, credeți-mă, doamnă, că ar porni cu toată puterea lui și cu toți prietenii săi să vă facă dreptate ; și ar face asta nu numai pentru voi, care sînteți o doamnă de neam atît de ales, ci și pentru cea mai săracă femeie de pe lume ; așa că, buna mea doamnă, nu vă pierdeți nădejdea, că mai este încă vreme să vă vină în ajutor, dacă vrea Domnul, iar eu nu mă voi opri din drum pînă nu ajung în Insula Ferecată, unde se află cavalerul Agrajes, ce mult dorește să vă slujească din toată inima, fiindcă ați fost crescută de tatăl și mama lui și pentru marea dragoste ce i-o purtați sorei sale, Mabilia ; și acolo vom ține sfat despre ceea ce putem face". „Știți sigur — a întrebat Oriana — că Agrajes e acolo ?" „Da — a răspuns el —, de la don Grumedan, ce a aflat asta de la un scutier al său pe care i l-a trimis cu solie". „Mulțumescu-ți ție, Doamne — a spus ea —, și călăuzește-i faptele ; salutați-l, rogu-vă, și spuneți-i că în el îmi pun adevărata speranță, cum, pe bună dreptate trebuie să o fac, și, dacă în acest răstimp, primiți vreo veste despre fratele vostru Amadis, înștiințați-mă, ca să afle și Mabilia, vara sa, care moare de dorul lui ; acum, Dumnezeu să vă călăuzească pe voi și pe Agrajes să luați o hotărîre înțeleaptă în legătură cu mine". Don Florestan și-a luat rămas bun de la Oriana, sărutîndu-i mîinile, și, apoi, luîndu-l cu el pe don Grumedan, s-a dus la regina Sardamira și i-a spus : „Doamnă, vreau să plec, dar pe oriunde aș umbla, rămîn cavalerul și slujitorul vostru și vă rog să mă socotiți astfel și să-mi porunciți cum să vă slujesc". Regina i-a răspuns : „Foarte nerecunoscătoare ar fi femeia ce nu și-ar dori serviciile și gloria unui bărbat atît de viteaz cum sînteți domnia voastră, don Florestan, și Dumnezeu a vrut să nu cad în asemenea greșeală, ci dimpotrivă, primesc curtenitoarea voastră rugăminte și vă mulțumesc cît mai călduros cu putință, fără să uit vreodată să vă rog ceea ce ați putea face pentru mine".

Don Florestan, care o privise îndelung, a spus : „Dumnezeu, ce v-a făcut atît de frumoasă, să vă mulţumească în numele meu pentru acest răspuns, căci eu, deocamdată, nu pot să o fac decît cu gîndul şi cu vorba". Apoi, şi-a luat rămas bun de la ea, de la Mabilia şi de la toate celelalte doamne aflate acolo, rugîndu-l pe don Grumedan ca, dacă primeşte veşti despre Amadis, să le dea de ştire cavalerilor, în Insula Ferecată ; după asta, s-a dus în odaia sa, şi-a îmbrăcat armura şi, călare pe armăsarul său, însoţit de scutieri, a pornit pe drumul cel mai drept spre Insula Ferecată, unde voia să ajungă pentru a se sfătui cu Agrajes, ca acesta să le poruncească prietenilor lor să vină în ajutorul Orianei, dacă tatăl ei o va da romanilor.

CAPITOLUL LXXVIII

Cum Cavalerul Spadei Verzi, căruia, mai apoi, i s-a spus Cavalerul Grec, don Bruneo de Bonamar şi Angriote de Estravaus au călătorit împreună pe mare, însoţind-o pe preafrumoasa Grasinda, ce pornise spre curtea regelui Lisuarte, care ţinea sfat ca să i-o dea de soţie pe fiica sa, Oriana, împăratului Romei şi despre cele petrecute după ce Grasinda a spus ce doreşte

Cavalerul Spadei Verzi, don Bruneo de Bonamar şi Angriote de Estravaus au călătorit pe mare cu Grasinda, avînd parte de vreme cînd bună, cînd potrivnică, după cum voia Domnul, pînă au ajuns la Marea Ocean, ce se întinde în dreptul coastei Spaniei ; cînd Cavalerul Spadei Verzi s-a văzut atît de aproape de Marea Britanie, i-a adus multe mulţumiri Domnului pentru că, scăpîndu-l de atîtea primejdii şi furtuni prin cîte trecuse pe mare, îl purtase aici, de unde putea vedea pămîntul unde se afla doamna

şi stăpîna sa. Aşa că o mare bucurie i-a cuprins inima. Apoi, vesel foarte, a poruncit să se adune laolaltă toate corăbiile şi i-a rugat pe toţi cei aflaţi pe ele să nu îl numească altfel decît Cavalerul Grec, şi să se zorească să ajungă în Marea Britanie. Apoi s-a aşezat lîngă Grasinda şi i-a spus : „Frumoasă doamnă, se apropie clipa atît de dorită de voi, cînd, cu voia Domnului, se va împlini ceea ce inima voastră a dorit şi doreşte ; şi, credeţi-mă, doamnă, că oricare ar fi încercările şi primejdiile ce mă aşteaptă, nu voi lăsa neplătită o parte din bunăvoinţa ce mi-aţi arătat". „Cavalere Grec, prietene al meu — i-a răspuns ea — am mare încredere în Dumnezeu că aşa vă va călăuzi, căci, dacă voinţa lui ar fi fost alta, nu mi-ar fi dat drept apărător un cavaler atît de viteaz ca voi ; şi vă mulţumesc mult pentru vorbele voastre, căci, cu cît se apropie înfruntarea, cu atît se pare că inima vă este de două ori mai vitează". Cavalerul Grec i-a poruncit lui Gandalin să aducă cele şase spade pe care i le dăruise regina Menoresa la Constantinopol ; Gandalin i le-a adus şi le-a aşezat în faţa lui, iar el a dăruit două dintre ele lui don Bruneo şi lui Angriote, care au fost uimiţi văzînd bogăţia lucrăturii lor ; Cavalerul Grec a luat una pentru el şi i-a poruncit lui Gandalin să păstreze spada sa verde într-un loc unde să nu fie văzută, iar pe cealaltă să o pună împreună cu armele sale ; asta, pentru ca la curtea regelui Lisuarte, unde mergeau, voia să rămînă necunoscut şi să nu se dea de gol datorită spadei verzi ; şi, pe cînd se petreceau toate acestea, cum aţi auzit, fiind cam pe înserat, Grasinda, ce se simţea tare rău din pricina călătoriei, i-a rugat pe Cavalerul Grec, pe don Bruneo şi pe Angriote să o scoată pe punte cu gîndul că, privind uscatul, se va simţi mai bine. Şi, pe cînd stăteau aşa toţi patru, tăifăsuind despre felurite lucruri plăcute şi urmîndu-şi călătoria, la ceasul cînd soarele stătea să apună, au zărit o corabie pe mare ; Cavalerul Grec le-a poruncit marinarilor să se îndrepte spre ea şi, apropiindu-se atît cît să se poată auzi bine, Cavalerul Grec i-a spus lui Angriote să-i întrebe pe cei de pe cealaltă corabie cine sînt ; Angriote i-a salutat cu multă curtenie şi i-a întrebat : „A cui este corabia aceasta şi cine călătoreşte cu ea ?" „Ceilalţi, auzind întrebarea, au răspuns : „Corabia este a Insulei Ferecate şi cu ea călătoresc

doi cavaleri ce vă vor spune tot ce doriţi să ştiţi". Cînd Cavalerul Grec a auzit pomenindu-se de Insula Ferecată, inima i s-a înveselit ca şi tovarăşilor săi, căci tocmai despre aceasta voiau să afle veşti, aşa că Angriote a zis : „Prieteni, rogu-vă să aveţi bunătatea să le spuneţi acelor cavaleri să se arate, căci vrem să aflăm de la ei mai multe, şi, dacă doriţi, spuneţi-ne cine sînt". „Asta n-o putem face, dar le vom transmite mesajul vostru". Şi, cum i-au chemat, cei doi cavaleri s-au arătat alături de oamenii lor. Atunci, Angriote a spus : „Domnilor, vrem să aflăm de la voi unde este, acum, regele Lisuarte, dacă ştiţi cumva". „Vă vom spune tot ce ştim — au răspuns ei —, dar, mai înainte, am vrea să aflăm un lucru pentru care mult am mai trudit, să-l aflăm". „Şi vom mai trudi încă, pînă îl vom afla". „Spuneţi ce doriţi — a zis Angriote — şi, dacă ştim despre ce e vorba, veţi şti şi domniile voastre". Ei au spus: „Prietene, ceea ce dorim este să aflăm veşti despre un cavaler ce se numeşte Amadis de Gaula, în căutarea căruia toţi prietenii săi cutreieră meleaguri străine, pierind şi sîngerînd". Cînd Cavalerul Grec a auzit aceste vorbe, ochii i s-au umplut de lacrimi pe dată, căci o mare bucurie îl încerca văzînd că toate neamurile şi toţi prietenii îi sînt credincioşi, dar a rămas tăcut, şi Angriote a grăit astfel : „Acum, spuneţi-mi cine sînteţi, iar eu vă voi spune tot ce ştiu despre acel cavaler". Unul dintre ei a spus : „Aflaţi că numele meu este Dragonis şi acesta este tovarăşul meu, Enil, şi vrem să cutreierăm Marea Mediterană şi fiecare port al ei, peste tot, sperînd să auzim ceva despre cavalerul de care am întrebat". „Domnilor — a răspuns Angriote — Dumnezeu să vă dea veşti bune despre el ; pe aceste corăbii ale noastre călătoresc oameni din multe locuri şi îi voi întreba de el, iar dacă aflu ceva, vă voi spune cu mare plăcere". Spusese asta fiindcă aşa îi poruncise Cavalerul Grec ; apoi a adăugat : „Acum, însă, vă rog să-mi spuneţi unde se află regele Lisuarte şi ce veşti aveţi despre el, despre regina Brisena, soţia lui, şi despre curte". „O să vă răspund eu — a zis Dragonis. Aflaţi că regele este la Tagades, cetate şi port însemnat la mare, în faţa coastelor Normandiei, şi a adunat sfatul cu toţi gentilomii săi, ca să hotărască împreună dacă să i-o dea pe Oriana, fiica sa, împăratului Romei, care a

cerut-o de soţie; tot acolo se află mulţi romani veniţi să o ia, printre care, cel mai de seamă, este Salustanquidio, principele Calabriei şi mulţi alţii sub porunca sa, toţi cavaleri vestiţi ; cu ei a sosit şi o regină, ce i se spune Sardamira, ca să îi ţină tovărăşie Orianei, pe care împăratul o şi numeşte împărăteasa Romei. Cînd a auzit acestea, Cavalerului Grec i-a trecut un fier prin inimă şi, o vreme, a rămas fără simţire. Dar cînd Dragonis a prins să povestească despre marea amărăciune şi jale a Orianei şi cum aceasta trimisese jalbe tuturor seniorilor de vază din Marea Britanie, inima i s-a potolit şi i s-a umplut de curaj, la gîndul că dacă e amărîtă din pricina acestei căsătorii, romanii nu vor fi fiind nici atît de mulţi, nici atît de puternici, încît el să nu o poată lua de-acolo ; căci asta ar fi făcut şi pentru cea mai sărmană fată din lume, darămite pentru aceea fără a cărei speranţă în suflet n-ar mai fi putut trăi nici o clipă ; şi îi aducea multe mulţumiri Domnului că îl călăuzise, la vremea potrivită, spre acele locuri, ca să o poată sluji pe doamna sa, plătind astfel o parte din marea bunăvoinţă pe care i-o arătase, şi ca să o poată răpi, păstrînd-o pentru el aşa cum îşi dorea, fără ca ea să aibă vreo vină ; şi la gîndul acesta devenise atît de vesel şi voios, de parcă totul se şi împlinise ; apoi i-a spus încet lui Angriote să îl întrebe pe Dragonis de unde are aceste noutăţi şi, după ce a auzit întrebarea, Dragonis a răspuns : „Astăzi se împlinesc patru zile de cînd au sosit în Insula Ferecată, de unde am plecat noi, don Cuadragante şi nepotul lui, Landin, Gavarte de la Valea Temătoare, Madancil de la Puntea de Argint şi Elian cel Chipeş. Aceştia cinci au venit să ţină sfat cu Florestan şi Agrajes, ce se află acolo, să hotărască dacă n-ar trebui să pornească şi ei în căutarea lui Amadis, cel pe care îl căutăm şi noi, iar don Cuadragante voieşte să trimită pe cineva la curtea regelui Lisuarte, ca să afle de la străinii de-acolo cîte ceva despre viteazul Amadis. Dar don Florestan i-a spus să nu facă asta, că el de-acolo vine şi străinii nu ştiu nimic despre Amadis ; iar scutierii lui don Florestan ne-au povestit că acesta s-a luptat cu romanii şi că marea glorie ce a dobîndit-o în această luptă va fi proslăvită pînă la sfîrşitul lumii“. Auzind aceste vorbe, Angriote a zis : „Domnule cavaler, spuneţi-ne cine este acest bărbat şi ce isprăvi a

săvîrşit de este atît de lăudat ?“ „Este — a răspuns Dragonis — fiul regelui Perion al Gaulei şi seamănă în marea-i vitejie cu fraţii săi“. Şi le-a istorisit toată întîmplarea petrecută sub ochii reginei Sardamira cu acei cavaleri romani şi cum adusese în Insula Ferecată scuturile acelor seniori cu numele lor scrise cu sînge. „Şi chiar don Florestan ne-a povestit ceea ce v-am spus ; fiindcă acei cavaleri ai reginei Sardamira fiind foarte zdrobiţi, la rugămintea ei, don Florestan a însoţit-o tot drumul pînă la Miraflores, unde se ducea să o vadă pe Oriana, fiica regelui Lisuarte“, a încheiat el.

Tare s-a mai bucurat Cavalerul Grec şi tovarăşii săi de acea ispravă strălucită a lui don Florestan. Iar cînd Cavalerul Grec a auzit pomenindu-se de Miraflores, inima a prins să-i bată de să-i spargă pieptul, amintindu-şi de minunatele clipe petrecute acolo cu cea care îi era doamnă şi stăpînă ; şi, îndepărtîndu-se cu Gandalin de Grasinda şi de ceilalţi cavaleri, i-a spus acestuia : „Prietene adevărat, ai auzit veştile despre Oriana şi, dacă se va întîmpla asta, ştii că şi ea şi eu vom muri. Aşa că te rog mult să ai multă grijă şi să faci ceea ce îţi poruncesc acum ; şi anume, să vă luaţi rămas bun de la mine şi de la Grasinda tu şi Ardian, piticul, spunînd că vreţi să plecaţi cu cei de pe corabie în căutarea lui Amadis, şi să le istoriseşti lui Dragonis, vărul meu, şi lui Enil toate cîte mi s-au întîmplat şi ce e cu mine, cerîndu-le să se întoarcă de îndată în Insula Ferecată ; iar cînd veţi ajunge acolo, să-i spuneţi lui don Cuadragante şi lui Agrajes că mult îi rog să nu plece niciunde, că, pînă în cincisprezece zile, voi fi şi eu acolo ; totodată, să-i oprească cu ei pe toţi cavalerii ce ne sînt prieteni şi se află acolo şi să trimită şi după alţii dacă ştiu pe unde sînt ; lui don Florestan şi tatălui tău, don Gandales, spune-le să pregătească toate corăbiile pe care le au cu merinde şi arme, pentru că trebuie să plec cu ei într-un loc, cum am făgăduit, şi vor afla de la mine unde, cînd ne vom vedea ; şi să ai multă grijă cum vei îndeplini toate acestea, căci ştii ce-nseamnă pentru mine“. Apoi l-a chemat la el pe pitic şi i-a spus : „Ardian, pleacă cu Gandalin şi fă ceea ce îţi va porunci“. Gandalin, care dorea din inimă să îndeplinească porunca stăpînului său, s-a dus la Grasinda şi i-a spus : „Doamnă, noi, Ardian şi cu

mine, vrem să ne despărţim de Cavalerul Grec, pentru a pleca împreună cu aceşti cavaleri de pe corabie în căutarea lui Amadis ; Dumnezeu să vă răsplătească, doamnă, pentru tot binele ce ne-aţi făcut". Tot la fel şi-au luat rămas bun de la Cavalerul Grec, don Bruneo şi Angriote ; aceştia i-au binecuvîntat şi, cînd s-au urcat pe cealaltă corabie, Angriote le-a spus : „Domnilor, iată un scutier şi un pitic dornici să facă ceea ce vreţi să faceţi domniile voastre". Ceilalţi, văzîndu-i pe Gandalin şi pe pitic, tare s-au mai bucurat şi, de cum au aflat veştile de la ei, s-au despărţit de flota Grasindei şi au pornit spre Insula Ferecată, în vreme ce Cavalerul Grec cu Grasinda şi însoţitorii săi s-au îndreptat pe mare spre Tagades, unde se afla regele Lisuarte.

Regele Lisuarte se afla la Tagades, una din cetăţile sale, înconjurat de mulţi seniori de vază şi alţi gentilomi ai regatului pe care îi chemase să ţină sfat cu ei despre căsătoria Orianei, fiica sa, a cărei mînă o cerea cu multă stăruinţă împăratul Romei ; toţi îi spuseseră să nu încheie această căsătorie, căci mare greşeală ar săvîrşi împotriva lui Dumnezeu, luîndu-i fiicei sale acel regat al cărei moştenitoare trebuia să fie şi lăsînd-o în voia unui străin, uşuratic şi foarte schimbător, ce, aşa cum dorea acum această căsătorie atît de mult, peste puţină vreme ar putea să aibă chef de altceva, căci e lucru ştiut că acesta e felul de a fi al oamenilor uşuratici. Regele însă, deşi îl mîhnise acest sfat, rămăsese neclintit în gîndul lui, Dumnezeu îngăduind ca acel Amadis ce, de atîtea ori îi apărase regatul şi viaţa, făcîndu-i multe şi însemnate servicii, încununîndu-l cu cea mai mare faimă, dobîndind pentru el cea mai mare glorie de care se bucurase cineva în vremea sa, şi fusese atît de prost răsplătit de rege pentru toate acestea, fără să o fi meritat, să-i vestejească măreţia şi slăvita sa glorie, aşa cum vă vom povesti mai pe larg în cartea a patra. Dar, cu toate că regele Lisuarte nu părea să-şi schimbe gîndul, ca să arate tuturor cît mai limpede cît este de neînduplecat şi de aspru, a socotit că e bine să-l cheme la acest sfat şi pe contele Argamon, unchiul său, ce era tare bătrîn şi bolnav de gută. Acesta nu voia să iasă din casă cu bună ştiinţă, căci cunoscînd hotărîrea greşită în care regele stăruia cu privire la acea căsătorie, i-ar

fi fost cu totul potrivnic ; totuşi, de cum a aflat porunca regelui, a plecat de-acasă şi, cînd a ajuns la porţile palatului, a fost întîmpinat de rege, care, luîndu-l de braţ, l-a condus spre tronul său şi, poftindu-l să stea alături, i-a spus : „Bunul meu unchi, am trimis să fiţi chemat împreună cu aceşti gentilomi aici de faţă, ca să ne sfătuim ce trebuie să fac în legătură cu căsătoria fiicei mele cu împăratul Romei, şi vă rog mult, pe domnia voastră şi pe ceilalţi, să-mi spuneţi care vă e părerea". „Seniore — a răspuns el — greu mi se pare să vă sfătuim aşa cum ne cereţi, şi asta pentru că, pe de o parte ar fi să vă urmăm voinţa, iar pe de altă parte, să ne împotrivim ei. Dacă ne împotrivim voiei voastre, vă veţi mînia, aşa cum fac cele mai multe capete încoronate, care, datorită marii lor puteri, vor să-şi împlinească şi să-şi urmeze gîndurile, fără să fie dojeniţi ori stînjeniţi de cei cărora le pot porunci. Dacă ne învoim cu ceea ce doriţi să faceţi, toţi vom fi foarte vinovaţi în faţa lui Dumnezeu şi a judecăţii sale şi socotiţi de lume cei mai necredincioşi şi mai trădători slujitori, căci datorită nouă s-ar hotărî ca fiica voastră, moştenitoarea acestui regat, după ce nu veţi mai fi în viaţă, să îl piardă, or ea are acelaşi drept la acest regat, ba chiar mai mult decît voi, ce l-aţi primit de la regele fratele vostru. Aşa că, seniore, gîndiţi-vă bine ce-aţi fi simţit atunci cînd a murit fratele vostru, dacă înstrăinînd ceea ce cu dreptate ar fi trebuit să fie al vostru, l-ar fi dat altuia, căruia nu i se cuvenea ; şi dacă aţi chibzuit cumva că, ajungînd Oriana împărătească şi Leonoreta stăpîna regatelor voastre, amîndouă vor avea un rang înalt şi vor fi foarte cinstite, de staţi să judecaţi drept, s-ar putea ca totul să iasă pe dos, căci nu puteţi, cu dreptate, să schimbaţi rînduiala hotărîtă de strămoşii voştri, care au fost stăpînitorii acestor regate fără să le împuţineze ori să le înmulţească. Împăratul, luînd-o de soţie pe fiica voastră, Oriana, va avea dreptul de la sine să le moştenească împreună cu ea ; şi cum este puternic, dacă domnia voastră va pieri, va putea pune stăpînire pe ele fără multă trudă, astfel că, rămînînd amîndouă fetele voastre dezmoştenite, această ţară atît de slăvită şi vestită în lume va fi supusă de împăratul Romei, fără ca Oriana să mai aibă putere asupra ei decît atît cît îi va îngădui împăratul, de vreme ce i-aţi dat-o de soţie.

Şi, de aceea, seniore, cu voia Domnului, eu mă feresc să-i dau vreun sfat celui ce ştie mult mai bine decît mine ce are de făcut". „Unchiule — a răspuns regele —, înţeleg prea bine ce spuneţi, dar mai mult mi-ar plăcea ca voi şi ceilalţi, aici de faţă, să mă lăudaţi pentru ceea ce am spus şi am făgăduit romanilor, căci nu mai pot, în nici un chip, să dau înapoi". „Făgăduiala făcută nu trebuie să vă împiedice — a zis contele —, pentru că totul este să ştii cum trebuie făcut şi întărit un lucru, aşa că, păstrîndu-vă nepătată cinstea şi respectîndu-vă cuvîntul, puteţi hotărî ceea ce vă convine mai bine". „Aţi grăit înţelepţeşte — a spus regele —, dar, deocamdată, să nu mai vorbim despre asta". Şi astfel s-a încheiat sfatul acela şi toţi s-au dus pe la casele lor.

Marinarii de pe corăbiile frumoasei Grasinda, ce, însoţită de Cavalerul Grec, don Bruneo de Bonamar şi Angriote de Estravaus, îşi urma călătoria pe mare, cum aţi auzit, au zărit, într-o dimineaţă, muntele numit Tagades, de unde se trage şi numele cetăţii unde se afla regele Lisuarte, căci se întindea la poalele lui, şi, ducîndu-se la stăpîna lor, care stătea de vorbă cu acel Cavaler Grec şi cu tovarăşii săi, i-au spus : „Domnilor, uraţi-ne vreme bună, că, dacă nu se schimbă vîntul, în mai puţin de o oră vom arunca ancora în portul Tagades, unde voiţi să ajungeţi". Grasinda s-a bucurat foarte şi, de asemenea, Cavalerul Grec, şi s-au dus cu toţii la marginea corăbiei ca să privească plini de încîntare acel pămînt pe care doreau atît de mult să îl vadă ; iar Grasinda îi aducea multe mulţumiri Domnului că o călăuzise pînă aici şi, cu multă smerenie, îl ruga să rînduiască astfel lucrurile, încît să plece de aici cu gloria dorită. Dar trebuie să vă spun despre Cavalerul Grec, că ochii i se desfătau privind acel meleag unde se afla doamna sa, de care fusese departe atîta timp, şi ochii i s-au umplut de lacrimi, fără să se poată stăpîni ; aşa că şi-a întors capul ca să nu îl vadă Grasinda, şi şi-a şters ochii mai pe ascuns ; apoi, arătîndu-se vesel, a privit spre ea şi i-a spus : „Doamna mea, păstraţi-vă speranţa că veţi pleca din această ţară cu gloria dorită, căci eu mă simt plin de curaj văzînd marea voastră frumuseţe şi, astfel, sînt sigur că dreptatea este de partea mea ; şi cum

judecător este Dumnezeu, va voi să fie şi gloria tot de partea mea". Grasinda, care se temea, căci se apropiase marea încercare, i-a spus mult îmbărbătată : „Cavalere Grec, domnul meu, mult mai multă încredere am în soarta şi norocul vostru decît în frumuseţea de care vorbiţi şi, de veţi avea în minte acest lucru, gloria voastră va fi mai presus decît a celorlalţi, ca în toate marile isprăvi ce aţi săvîrşit, iar eu voi fi cea mai bucuroasă dintre toate femeile de pe lume". „Să lăsăm asta în grija lui Dumnezeu — a spus el — şi să hotărîm ce avem de făcut acum".

Atunci, au chemat-o pe Grinfesa, o tînără domnişoară, fiica majordomului, care ştia franceza, limbă pe care o vorbea şi regele Lisuarte, şi i-au dat o carte în latină, scrisă mai dinainte, ca să le-o înmîneze regelui Lisuarte şi reginei Brisena, poruncindu-i să nu vorbească şi să nu răspundă decît în limba franceză cît timp va sta cu ei, şi, după ce va primi răspunsul, să se întoarcă la corăbii. Domnişoara, luînd scrisoarea, s-a dus în odaia stăpînei sale, s-a îmbrăcat în straie foarte bogate şi frumoase şi, cum era în floare ca ani şi destul de frumoasă, cei ce o priveau o găseau foarte nurlie şi chipeşă. Tatăl ei, majordomul, a poruncit să fie coborîţi de pe o corabie mai mulţi cai şi armăsari cu harnaşamente frumoase, iar marinarii, coborînd o barcă la apă, i-au urcat în ea pe domnişoară şi doi fraţi ai săi, cavaleri viteji, cu doi scutieri ce le purtau armele, şi i-au dus iute pe ţărm, în faţa cetăţii ; Cavalerul Grec a poruncit să fie dus la ţărm, într-o altă barcă, şi Lasindo, scutierul lui don Bruneo, spunîndu-i să intre în cetate pe alt drum şi să întrebe dacă se ştie ceva despre stăpînul său, zicînd că el rămăsese bolnav în ţinutul său în vreme ce don Bruneo plecase în căutarea lui Amadis ; şi, cu acest pretext, să încerce să afle cît mai multe despre doamna sa şi, oricum, să se întoarcă a doua zi dimineaţa, că el va porunci să fie aşteptat de o barcă la mal. Lasindo s-a despărţit de el şi a plecat să-i împlinească porunca. Acum, aflaţi despre domnişoară că, de cum a intrat în cetate, însoţită de acei doi cavaleri, toţi au început să se uite la ea cu plăcere, zicînd că e foarte chipeşă şi arătoasă, iar ea mergea, întrebînd unde este palatul regelui. Şi, aşa s-a făcut că frumosul fecior Esplandian şi Ambor de Gadel, fiul lui Angriote, ce se aflau acolo din porunca reginei, ca

să o slujească pe timpul cît aveau să rămînă în cetate oaspeţii străini, tocmai plecau amîndoi la o vînătoare cu şoimi cînd au întîlnit-o pe domnişoară ; şi auzind-o că întreabă de palatul regelui, Esplandian i-a dat şoimul său lui Sargil şi s-a apropiat de ea, vorbindu-i în limba franceză, căci o văzuse în veşminte străineşti : „Buna mea doamnă, vă voi conduce eu, dacă îngăduiţi, şi vă voi arăta cine este regele, de nu îl cunoaşteţi“. Domnişoara l-a privit şi a rămas tare uimită de marea lui frumuseţe şi graţie părîndu-i-se că, în viaţa ei, nu mai văzuse bărbat ori femeie atît de frumoşi ; apoi i-a spus : „Curtenitorule paj, Dumnezeu să vă dea tot atîta noroc pe cîtă frumuseţe v-a dăruit ; vă mulţumesc mult pentru vorbele voastre şi îi mulţumesc Domnului că m-a ajutat să găsesc un asemenea însoţitor“. Atunci, unul din fraţii domnişoarei i-a dat pajului frîul, iar el, purtînd calul domnişoarei de dîrlogi, a mers cu ei pînă la palat. La ceasul acela, regele se afla în curte, sub o colonadă cu frumoase cioplituri, însoţit de mulţi gentilomi şi de toţi solii de la Roma, şi tocmai le făgăduise acestora că le-o va da pe fiica sa, Oriana, să o ducă împăratului, iar ei o recunoscuseră drept stăpînă.

Domnişoara, după ce a descălecat, a intrat pe poartă dusă de mînă de Esplandian, împreună cu fraţii săi. Ajungînd în faţa regelui, a îngenuncheat şi a vrut să-i sărute mîinile, dar el n-a lăsat-o pentru că nu obişnuia să îngăduie asemenea gest decît atunci cînd îi făcea vreun dar deosebit unei domnişoare ; domnişoara i-a înmînat scrisoarea şi i-a spus : „Seniore, trebuie să audă ce scrie în această carte regina şi toate domnişoarele ei de onoare, iar de cumva domnişoarele se vor supăra auzind ce e scris, să-şi găsească un cavaler viteaz, aşa cum are stăpîna mea, din a cărei poruncă m-am înfăţişat vouă“.

Regele le-a poruncit regelui Arban de Norgales şi unchiului său, contele Argamon, să se ducă după regină şi să le cheme pe toate domniţele şi domnişoarele aflate la palat. Ceea ce s-a şi întîmplat, căci regina a sosit cu o suită numeroasă de domnişoare, pe cît de frumoase, pe atît de bogat împodobite, cum cu greu s-ar fi putut afla în întreaga lume, şi s-a aşezat în apropierea regelui şi a domniţelor ei, cu toate celelalte domnişoare în juru-i. Domnişoara ce adusese solia i-a sărutat mîinile reginei şi a spus :

„Doamnă, dacă solia mea vi se va părea ciudată, să nu vă miraţi, căci pentru asta a făcut Dumnezeu curtea voastră mai presus decît toate celelalte din lume şi din această pricină regele şi voi, doamnă, vă bucuraţi de o mare faimă ; şi fiindcă aici se află ceea ce nu se găseşte în alte părţi, ascultaţi ce glăsuieşte această carte şi încuviinţaţi ce vi se cere în ea ; şi se vor înfăţişa, atunci, la curtea voastră o frumoasă doamnă şi Cavalerul Grec care o ocroteşte". Regele a poruncit să se citească scrisoarea, care glăsuia astfel : „Preaînaltului şi cinstitului Lisuarte, rege al Marii Britanii, Eu, Grasinda, aleasă cea mai frumoasă doamnă dintre toate femeile Romaniei, vă sărut mîinile şi vă aduc la cunoştinţă, domnul meu, că am sosit în ţara voastră sub ocrotirea Cavalerului Grec şi motivul este următorul : deoarece am fost aleasă cea mai frumoasă femeie din Romania, dorind să-mi sporesc gloria ce mi-a bucurat atît de mult inima, vreau să fiu socotită mai frumoasă decît toate domnişoarele de la curtea voastră, pentru ca astfel, învingîndu-le pe primele şi pe acestea din urmă, să dobîndesc acea fericire pe care mi-o doresc atît de mult ; şi, de se află vreun cavaler ce, în numele vreuneia din domnişoarele de la curte, se împotriveşte vrerii mele, să se pregătească pentru două lucruri : primul, să lupte cu acel Cavaler Grec ; şi al doilea, să depună pe cîmpul de luptă o coroană bogată, cum şi eu voi aduce, pentru ca învingătorul, ca semn că a cîştigat victoria, să i-o poată dărui celei pentru care a luptat. Şi, mărite rege, dacă vă învoiţi la toate acestea, chezăşuiţi că nu ni se va întîmpla nici un rău mie şi tuturor oamenilor mei, precum şi Cavalerului Grec, în afară de luptele ce le va purta, bineînţeles ; iar dacă primul cavaler ce va lupta pentru o domnişoară va fi înfrînt, să se înfăţişeze al doilea şi, apoi, al treilea, căci ocrotitorul meu, cu deosebita-i vitejie, le va ţine piept tuturor". După ce a citit scrisoarea, regele a spus : „Aşa să m-ajute Dumnezeu, de nu cred că doamna este foarte frumoasă şi cavalerul nu e mai prejos în vitejie, dar, cu toate acestea, au pornit într-o mare aventură, din care nu vor ieşi nepăgubiţi ; dar, dorinţele oamenilor sînt dintre cele mai felurite, îşi riscă viaţa pentru ele şi nu se tem de nenorocirile ce s-ar putea abate asupra lor ; voi, domnişoară, puteţi pleca, iar eu voi vesti ce chezăşuiesc

pentru stăpîna voastră, aşa cum îmi cere, şi, deci, va putea veni aici cînd doreşte ; iar de nu se va găsi nimeni să se împotrivească spuselor ei, îşi va împlini dorinţa". „Domnul meu — a spus ea —, ne-aţi dat răspunsul pe care îl aşteptam, şi de la curtea voastră, pe bună dreptate, nimeni nu poate pleca supărat ; dar, cum Cavalerul Grec e însoţit de doi tovarăşi dornici să-şi încerce lăncile, ar trebui să chezăşuiţi şi pentru aceştia". „Aşa să fie", a spus regele. „Dumnezeu să v-ajute — a zis domnişoara —, şi mîine îi veţi vedea la curte. Iar voi, doamnă — i-a spus reginei —, porunciţi domnişoarelor voastre să fie de faţă cînd gloria lor va creşte ori va scădea mulţumită cavalerilor lor, cum va face şi stăpîna mea. Şi-acum, Dumnezeu să vă aibă-n pază".

Apoi, s-a despărţit de ei şi s-a întors la corăbii, unde, primită cu plăcere, le-a istorisit cum şi-a îndeplinit solia ; pe dată, s-a dat poruncă să fie coborîţi de pe corăbii caii şi descărcate armele, şi să se înalţe un cort bogat şi alte două mai mici chiar pe ţărmul mării ; în noaptea aceea, însă, n-au coborît pe uscat decît majordomul cu cîţiva servitori, ca să păzească lucrurile. Aflaţi acum că, în vreme ce domnişoara purtînd solia Grasindei pleca de la regele Lisuarte şi de la regină cu răspunsul pe care l-aţi auzit, Salustanquidio, vărul împăratului Romei, ce era de faţă, s-a ridicat în picioare şi, o dată cu el, încă o sută de cavaleri romani, şi i-a spus regelui cu glas tare, astfel că toţi l-au auzit : „Maiestate, eu şi aceşti nobili din Roma, ce ne aflăm în faţa voastră, vrem să vă facem o rugăminte, întru folosul vostru şi cinstea noastră". „Cu multă plăcere vă îndeplinesc orice rugăminte mi-aţi face — a răspuns regele —, şi, mai cu osebire dacă e aşa cum spuneţi". „Îngăduiţi-ne, atunci — a zis Salustanquidio —, să fim noi apărătorii domnişoarelor, căci le vom fi mult mai de folos decît cavalerii din ţara voastră, fiindcă îi cunoaştem bine pe greci şi se vor teme mai mult de numele nostru de romani, decît de faptele şi isprăvile celor de aici".

Don Grumedan, care era de faţă, s-a ridicat în picioare şi, venind în faţa regelui, i-a spus : „Stăpîne, cu toate că este o mare cinste pentru principi ca la curţile lor să se săvîrşească isprăvi neobişnuite, ce fac să le sporească mult

faima și regeștile avuții, iute acestea se pot preschimba în rușine și pagubă, dacă nu sînt făcute și rînduite cu mare înțelepciune. Și spun asta, seniore, pentru acest Cavaler Grec, ce a venit aici pentru prima oară, căci dacă marea lui trufie îl va face să-i înfrîngă pe cei de la curtea voastră ce vor să-i stea împotrivă, deși primejdia și greul vor fi ale lui, rușinea și pierderea vor fi ale voastre, așa că, domnule, socot că ar fi bine ca, mai înainte de a hotărî ceva, să îi așteptați pe don Galaor și pe Norandel, fiul vostru, ce, după cîte știu, vor fi aici peste cinci zile, și în acest răstimp se va întrema și don Guilan Gînditorul, putînd să îmbrace armura, iar aceștia trei vor putea face astfel încît onoarea voastră și a lor să fie la adăpost". „Nu se poate — a răspuns regele —, pentru că am făgăduit romanilor să le îndeplinesc rugămintea și sînt destul de viteji ca să ducă la capăt cu bine fapte mai mari ca acestea". „Așa o fi — a spus don Grumedan —, dar eu aș face astfel încît domnișoarele în cauză să nu primească". „Lăsați — a spus regele —, că tot ceea ce fac pentru domnișoarele de la curtea mea e bun făcut și, cu atît mai mult, ce mi s-a cerut acum".

Salustanquidio s-a dus să sărute mîna regelui și i-a spus lui don Grumedan : „Voi purta această luptă întru cinstea mea și a acestor domnișoare, dar fiindcă domnia voastră, don Grumedan, îi prețuiți atît de mult pe cavalerii amintiți, socotind că ar putea lupta mai bine decît noi, dacă înfruntarea se va încheia astfel încît să mai pot îmbrăca armura, mă voi lupta, împreună cu doi tovarăși de-ai mei, cu ei și cu voi ; și de n-o voi putea face, va lupta altcineva în numele meu, care mă va putea înlocui cu ușurință". „În numele lui Dumnezeu — a răspuns don Grumedan —, primesc lupta, eu și cei ce vor să-mi stea alături" ; și scoțîndu-și un inel din deget, i l-a dat regelui, spunînd : „Seniore, iată aici gajul meu pentru mine și cei ce vor lupta de partea mea, și fiindcă lupta a fost cerută de romani, nu îl puteți refuza, decît dacă se declară învinși". Salustanquidio a spus : „Mai curînd seacă marea, decît Roma să-și ia vorba înapoi altfel decît întru gloria sa ; și dacă, acum, la bătrînețe, v-ați pierdut mințile, veți plăti cu trupul, dacă veți lua parte la luptă". „Într-adevăr — a răspuns don Grumedan —, nu sînt atît de tînăr

încît să nu fi trăit destule zile, dar tocmai ceea ce gîndiţi că-mi va fi dăunător, socotesc eu drept cel mai mare bine, căci multe am învăţat şi, printre altele, ştiu că trufia niciodată n-a sfîrşit bine ; şi aşa nădăjduiesc că se va întîmpla şi cu voi, căci după cît vă lăudaţi, sînteţi căpetenia şi mai marele trufaşilor".

Regele Arban din Norgales s-a ridicat să răspundă romanilor ; şi încă vreo treizeci de cavaleri ce voiau să-şi împartă soarta cu a lui ; şi încă alţi o sută ; dar regele, văzînd asta, a întins sceptrul şi le-a poruncit să nu mai vorbească despre asta ; şi tot astfel i-a poruncit lui don Grumedan.

Contele Argamon i-a spus regelui : „Seniore, porunciţi-le şi unora şi celorlalţi să plece la casele lor, căci nu se cuvine să se rostească asemenea vorbe în faţa voastră". Regele a făcut întocmai, şi contele l-a întrebat : „Ce părere aveţi, maiestate, de sminteala acestor romani ce îi jignesc astfel pe cavalerii de la curtea voastră ? Dacă acum nu vă arată nici un respect, ce vor face în ţara lor, unde se va afla fiica voastră ? Căci mi s-a spus, seniore, că aşa le-aţi făgăduit. Nu ştiu cum v-aţi lăsat înşelat, voi un bărbat atît de înţelept, ce a săvîrşit atîtea isprăvi vitejeşti datorită credinţei în Dumnezeu şi a minţii voastre sănătoase, ca, acum, în loc să-i aduceţi mulţumiri, să-l aţîţaţi şi să-l mîniaţi. Aveţi grijă, că foarte repede ar putea face ca soarta să-şi învîrtă roata şi, cînd se înfurie pe cei cărora le-a făcut mult bine, îi pedepseşte nu cu unul, ci cu multe şi nemiloase bice. Şi cum cele de pe lumea asta sînt vremelnice şi pieritoare, gloria şi faima lor nu dăinuie decît atît cît le avem în faţa ochilor şi fiecare este judecat aşa cum e văzut în viaţă ; aşa că toate acele fapte vitejeşti şi măreţia voastră nemăsurată de care vă bucuraţi acum, vor fi date uitării şi îngropate sub pămînt, dacă soarta vă e potrivnică ; iar dacă se va mai pomeni de ele, va fi numai pentru ca, învinovăţindu-vă pentru trecut, să vă terfelească în prezent. Amintiţi-vă, seniore, de marea greşeală pe care aţi săvîrşit-o, îndepărtînd, fără motiv, de la curtea voastră, nişte cavaleri atît de vestiţi ca Amadis de Gaula, fraţii şi toţi cei din neamul său, precum şi pe mulţi alţii, ce v-au părăsit pentru el, datorită cărora eraţi atît de slăvit şi de temut în toată lumea ; şi cînd nici n-aţi reparat

încă această greşeală, vreţi să căderi în alta mai mare ; şi asta, în bună parte din pricina trufiei, că de n-ar fi aşa, v-aţi teme de Dumnezeu şi aţi asculta sfatul celor ce vă slujesc cu credinţă ; iar eu, domnule, socot, de aceea, că nu vă mai datorez credinţa şi supunerea ce vi se cuvin şi vreau să plec în comitatul meu, să nu văd, cu voia Domnului, lacrimile şi jalea fiicei voastre Oriana cînd o veţi da romanilor, căci mi s-a spus că aţi poruncit să vină de la Miraflores pentru asta". „Unchiule — a spus regele —, nu îmi mai vorbiţi despre asta, căci ce e făcut nu se poate desface, dar vă rog să mai rămîneţi trei zile, să vedem cum se vor sfîrşi aceste înfruntări hotărîte aici şi să fiţi judecător pe cîmpul de luptă împreună cu ce cavaleri veţi alege. Faceţi asta, rogu-vă, pentru că ştiţi mai bine decît oricare altul din ţara asta limba grecească, după cît aţi vieţuit în Grecia". Argamon i-a răspuns : „Dacă asta vă e voia, mă supun ; dar cînd se vor sfîrşi luptele, nu voi mai zăbovi, că n-aş putea suporta". Şi, încheindu-şi sfatul astfel, contele a plecat acasă la el, iar regele a rămas în palat.

Lasindo, scutierul lui don Bruneo, ce venise acolo trimis de Cavalerul Grec, a ascultat cu atenţie tot ce se petrecuse în faţa regelui după plecarea domnişoarei şi s-a întors de îndată la corăbii, povestind că romanii ceruseră să lupte ei cu Amadis şi că regele încuviinţase, ce vorbe îşi spuseseră don Grumedan cu Salustanquidio şi cum hotărîseră să se lupte amîndoi şi toate cîte aţi auzit că s-au petrecut. Şi le-a mai spus, de asemenea, că regele trimisese după fiica sa, Oriana, ca să o dea romanilor, după ce vor sfîrşi lupta.

Auzind Cavalerul Grec că romanii aveau să lupte pentru domnişoarele de la curte, tare s-a mai veselit, căci cel mai mult se temea, în înfruntarea aceea, ca nu cumva fratele său, don Galaor, să vrea să lupte pentru domnişoare, şi o astfel de luptă ar fi fost mai grea decît oricare alta, fiindcă don Galaor fusese cavalerul ce îl pusese în cea mai mare primejdie dintre toţi cu cîţi luptase, chiar şi uriaşi, aşa cum v-am povestit în prima carte a acestei istorii. Şi credea, pe bună dreptate, că, dacă se află la curte, fiind cel mai preţuit pentru faptele sale de arme dintre toţi cîţi erau acolo, va vrea să primească el lupta, ce nu se putea sfîrşi decît în două feluri : ori să moară el, ori să-l ucidă

pe fratele său, don Galaor, ce, mai curînd, ar fi îndurat moartea decît să încuviinţeze un lucru ce l-ar fi acoperit de ruşine ; de aceea a fost foarte vesel că nu se află la curte şi, pe deasupra, că nu era nevoit să lupte cu nici unul dintre prietenii săi ce trăiau acolo. Şi i-a spus Grasindei : „Doamnă, mîine să ascultăm slujba în cort, să vă gătiţi cît mai frumos, să luaţi cu voi ce domnişoare vă sînt mai pe plac, în straie frumoase, şi să mergem să sfîrşim ceea ce am început, căci mă încred în Dumnezeu că veţi dobîndi gloria atît de dorită de voi, pentru care am venit pe aceste meleaguri". Apoi, Grasinda s-a retras în cămara ei, iar Cavalerul Grec şi tovarăşii săi pe corabia lor.

CAPITOLUL LXXIX

Cum Cavalerul Grec şi tovarăşii săi au coborît pe uscat cu Grasinda şi au condus-o, cu suita ei, pe cîmpul de luptă, unde cavalerul ei avea să îi apere numele, împlinindu-i astfel rugămintea

Grasinda a coborît pe uscat cu patru domnişoare de onoare şi s-au dus să asculte liturghia în cort, iar cei trei cavaleri, cu armura pusă, şi-au încălecat caii ; Grasinda se acoperise cu giuvaieruri, iar calul avea valtrapuri de mătase şi fir de aur, cu perle şi pietre atît de preţioase, cum nici cea mai mare împărătească a lumii n-ar fi putut avea, pentru că, aşteptînd ea mereu această zi, se îngrijise cu mult timp înainte să aibă cele mai frumoase şi mai bogate lucruri ce le putea găsi, ca o doamnă de neam mare ce se afla, căci, neavînd nici soţ, nici copii, şi bucurîndu-se de întinse pămînturi şi averi, nu se gîndea să le cheltuiască decît pentru aceste lucruri, de care aţi auzit ; domnişoarele ei de onoare erau, de asemenea, îmbrăcate în straie de preţ şi, cum Grasinda era de felul ei frumoasă, acele scule făcute de mîna omului îi sporeau atît de mult mîndreţea, încît toţi cîţi o priveau o socoteau o minune

şi înfăţişarea ei îl umplu de curaj pe cel ce avea să lupte pentru ea ; pe cap purta doar coroana ce o cîştigase ca semn că e cea mai frumoasă dintre femeile Romaniei, cum aţi auzit ; Cavalerul Grec îi ducea calul de dîrlogi şi avea o armură lucrată la porunca Grasindei, cu lorica albă ca neaua, iar flamura avea aceleaşi culori şi desene ca veşmîntul Grasindei ; platoşa îi era strînsă de-o parte şi de alta cu şnururi aurite, iar scutul şi coiful erau zugrăvite cu aceleaşi însemne ca viziera ; don Bruneo avea o armură verde, iar pe scut era înfăţişată o domniţă şi în faţa ei un cavaler în armură, ce parcă îi cerea îndurare, pe un cîmp cu valuri aurii şi vineţii ; Angriote de Estravaus călărea un armăsar puternic şi sprinten, purta o armură argintie împestriţată cu auriu şi ducea de dîrlogi calul domnişoarei de care aţi auzit că fusese la rege cu solia ; don Bruneo ţinea calul altei domnişoare, sora primei, şi toţi trei aveau coifurile puse ; majordomul şi feciorii săi îi însoţeau, de asemenea ; şi, astfel, au ajuns pe un cîmp, la capătul cetăţii, unde aveau loc, de obicei, asemenea lupte. În mijlocul acestuia se afla o coloană de marmură, înaltă cît un stat de om, şi cei ce veneau să lupte acolo sau să se întreacă în lănci, îşi puneau acolo scutul, ori coiful, ori un buchet de flori, ori o mănuşă ca semn că vor lupta. Ajunşi aici, Cavalerul Grec şi însoţitorii săi l-au văzut pe rege la un capăt al cîmpului, iar la celălalt capăt, pe romani şi, printre ei, pe Salustanquidio, într-o armură neagră cu şerpi de aur şi argint ; şi era atît de voinic, că părea un uriaş, călare pe un cal atît de mare, de să te minunezi. Regina stătea la ferestrele încăperilor ei, cu domniţele alături şi cu frumoasa Olinda care, pe lîngă bogatele-i giuvaieruri, purta pe pletele ei mîndre o coroană de preţ. Cînd Cavalerul Grec a ajuns pe cîmpul de luptă şi le-a văzut pe regină, pe domniţe şi pe alte doamne şi domnişoare de neam mare, fără să o zărească pe doamna sa, Oriana, a simţit un fior în inimă de dorul ei ; apoi, văzîndu-l pe Salustanquidio atît de puternic şi viteaz, s-a întors spre Grasinda şi, dîndu-şi seama că e pe jumătate moartă, i-a spus : „Doamna mea, nu vă înspăimîntaţi văzînd un cavaler atît de voinic la trup, căci Dumnezeu va fi cu voi şi, prin mine,

veţi dobîndi ceea ce vă va aduce bucuria în suflet". „Aşa să dea Dumnezeu, în mila sa", a răspuns ea. Atunci, el i-a luat de pe cap coroana cea de preţ şi, călare, s-a dus şi a aşezat-o pe coloana de marmură, apoi s-a întors la scutierii săi, care ţineau în mînă trei lănci foarte puternice, cu flamuri de diferite culori şi, luînd-o pe cea care i s-a părut cea mai bună, petrecîndu-şi scutul pe după gît s-a îndreptat spre locul unde se afla regele şi i s-a închinat prea plecat, spunînd pe greceşte : „Dumnezeu să te mîntuiască, măria ta ! Eu sînt un cavaler străin, venit din împărăţia Greciei cu gîndul să-mi încerc puterile cu aceşti cavaleri ai tăi, ce sînt atît de viteji, nu pentru că asta mi-e voia, ci supunîndu-mă celei ce, de astă dată, îmi poate porunci ; dar, norocul mi-a surîs şi văd că lupta se va da între mine şi romani ; deci, porunciţi-le să pună pe coloana de marmură coroana domnişoarelor voastre, aşa cum am pus-o pe cea a doamnei mele". Şi, aplecîndu-şi lancea dintr-o dată, s-a năpustit în cea mai mare goană a calului spre un capăt al cîmpului şi s-a oprit acolo ; regele nu înţelesese ce i-a spus, că nu ştia limba grecească, dar i-a zis lui Argamon, aflat lîngă el : „Îmi pare, unchiule, că acest cavaler nu vrea să se facă de ruşine". „Aşa e, seniore — a spus contele ; şi, chiar dacă aţi suferi o oarece ruşine, pentru că aceşti cavaleri din Roma sînt oaspeţii curţii voastre, tare bucuros aş fi să li se mai reteze din nas". „Nu ştiu cum va fi — a spus regele —, dar cred că se pregăteşte o frumoasă înfruntare".

Cavalerii şi ceilalţi de la curtea regelui, văzîndu-l pe Cavalerul Grec ce face, s-au minunat foarte, zicînd că niciodată nu mai văzuseră un alt cavaler în armură atît de mîndru şi frumos, în afară de Amadis. Salustanquidio, ce se afla în apropiere şi văzuse că toată lumea avea ochii aţintiţi asupra Cavalerului Grec şi îl lăuda, a spus cu multă furie : „Ce înseamnă asta, locuitori ai Marii Britanii ? De ce vă minunaţi privind un cavaler grec nebun, care nu ştie face alta decît să se zbenguie pe cîmpul de luptă ? Se vede bine că nu îi cunoaşteţi ca noi, că se sperie de bărbaţii romani ca de foc ; ăsta e semn că n-aţi văzut şi n-aţi săvîrşit voi înşivă fapte de arme măreţe, de vreme ce vă

minunaţi de un fleac ; veţi vedea, pe dată, cît de ţeapăn şi copleşit de ruşine vă va părea zăcînd pe pămînt cel ce, acum, vi se pare un cavaler atît de frumos, în armură şi călare". Apoi, s-a dus spre locul unde se afla regina şi i-a spus Olindei : „Doamna mea, daţi-mi coroana voastră, căci pe voi vă iubesc şi vă preţuiesc mai mult decît pe toate celelalte ; daţi-mi-o, doamna mea, şi nu vă temeţi, că mă voi întoarce iute şi cu cealaltă, de pe coloană, ca să intraţi în Roma cu ea pe cap ; iar regele şi regina vor fi mulţumiţi să vă iau împreună cu Oriana şi să vă fac stăpîna mea şi a ţării mele". Olinda, auzind aceste vorbe, n-a pus nici un preţ pe nebuniile lui, dar a simţit un fior în inimă şi în trup, şi obrajii i s-au îmbujorat tare, dar nu i-a dat coroana. Salustanquidio, văzînd asta, a spus : „Nu vă temeţi, doamna mea, că voi face astfel încît voi să vă acoperiţi de glorie, iar femeia asta smintită, ce şi-a dat cinstea pe mîna acelui grec laş, să plece de aici ruşinată". Olinda n-a vrut să i-o dea defel, pînă ce nu i-a luat-o de pe cap regina şi i-a trimis-o romanului ; acesta, luînd-o în mînă, a pus-o alături de cealaltă pe coloană şi a cerut să i se dea armele degrabă ; trei cavaleri din Roma i le-au adus iute, iar el şi-a luat scutul, şi l-a petrecut pe după gît, şi-a aşezat coiful în cap şi a ales o lance, cea mai groasă dintre toate, cu un vîrf lung şi ascuţit ; apoi s-a aşezat bine în şa şi, văzîndu-se atît de voinic şi bine înarmat, că toţi se uitau la el, s-a simţit mai plin de curaj şi de trufie, şi i-a spus regelui : „Acum vreau să vadă cavalerii voştri deosebirea dintre ei şi romani, căci îl voi învinge pe grec şi, dacă el a zis că, după ce mă va învinge pe mine se va lupta cu alţi doi cavaleri, eu mă voi înfrunta tot cu doi, cei mai viteji din cîţi vin cu el, şi dacă le va lipsi curajul, chiar şi cu trei".

Don Grumedan, care fierbea de mînie auzind aceste vorbe şi văzînd răbdarea regelui, i-a spus : „Salustanquidio, aţi uitat de lupta pe care o aveţi de purtat cu mine, dacă veţi scăpa teafăr din asta, de mai vreţi o altă înfruntare ?" „E lesne de înţeles", a spus Salustanquidio. Cavalerul Grec a strigat, atunci, tare : „Fiară netrebnică şi scîrbavnică, ce tot stai de vorbă şi laşi să se scurgă ziua ?

Fă ceea ce ai de făcut !“ Cînd Salustanquidio a auzit asta, şi-a îmboldit calul spre el şi s-au năpustit unul contra celuilalt, în goană mare, cu lăncile aplecate şi apărîndu-se cu scuturile ; caii erau sprinteni şi iuţi, iar cavalerii puternici şî furioşi ; şi s-au întîlnit în mijlocul cîmpului, dar nici unul nu şi-a greşit lovitura ; Cavalerul Grec şi-a lovit potrivnicul sub marginea scutului şi i l-a străpuns, dar lancea i s-a oprit în foile groase ale armurii ; lovitura a fost, însă, atît de puternică, încît l-a azvîrlit din şa şi toţi s-au minunat, iar el a trecut mai departe, foarte mîndru, cu lancea lui Salustanquidio înfiptă în scut şi în mîneca loricii, astfel că toţi au crezut că e rănit ; dar nu era aşa şi, smulgînd lancea din scut, a strîns-o sub braţ şi s-a îndreptat spre Salustanquidio ; acesta nu mai mişca şi zăcea ca mort, şi nu era de mirare, fiind el mare şi greu, calul înalt, armura grea şi pămîntul tare, ca din căzătură să-şi piardă aproape viaţa, cum se întîmplase ; dar, mai cu seamă, avea braţul stîng, pe care căzuse, rupt şi mai multe coaste frînte. Cavalerul Grec, gîndind că nu e chiar aşa de zdrobit, s-a oprit lîngă el călare, i-a proptit vîrful lăncii în obraz, căci coiful îi zburase din cap din pricina căzăturii, şi i-a spus : „Cavalere, nu vă purtaţi necuviincios şi înmînaţi coroana domnişoarelor acelei frumoase doamne, căci o merită“. Salustanquidio n-a răspuns şi, atunci, Cavalerul Grec s-a apropiat de rege şi i-a spus în limba sa : „Bunule rege, cavalerul acela, deşi şi-a pierdut trufia, nu vrea să înmîneze coroanele doamnei care le aşteaptă şi nici nu vrea să mai lupte pentru ele ori să-mi răspundă ; înmînaţi-le domnia voastră, prin dreapă judecată, iar de nu, îi voi reteza capul şi le voi înmîna eu“. Apoi s-a întors unde zăcea cavalerul, iar regele l-a întrebat pe conte ce a spus şi acesta i-a explicat şi i-a zis : „Vina va fi a voastră dacă lăsaţi să piară acel cavaler sub ochii voştri, căci nu se mai poate apăra ; şi, cu dreptate, îi puteţi da Cavalerului Grec coroanele“. „Seniore — a spus don Grumedan — lăsaţi-l pe Cavalerul Grec să facă ce voieşte, că romanii sînt mai şireţi decît vulpea şi de va rămîne în viaţă, o să spună că mai era în stare să lupte, dacă nu v-aţi fi grăbit cu judecata“.

Toţi au rîs de vorbele lui don Grumedan, iar romanilor le plesnea fierea în ei. Regele, văzîndu-l pe Cavalerul Grec că descalecă şi vrea să-i taie capul lui Salustanquidio, i-a spus lui Agramon : „Unchiule, alergaţi iute şi spuneţi-i să nu îl ucidă şi să ia coroanele pe care i le înmînez, să le dea cui i se cuvin“. Agramon a pornit spre Cavalerul Grec, strigîndu-i să asculte porunca regelui. Cavalerul Grec s-a dat înapoi, sprijinindu-şi spada pe umăr ; în acest timp, a sosit contele şi i-a spus : „Cavalere, regele vă roagă ca, de dragul lui, să nu-l ucideţi pe acest cavaler şi vă porunceşte să luaţi coroanele“. „Mă învoiesc — a răspuns el — şi să ştiţi că, dacă m-aş lupta cu un vasal al regelui, nu l-aş ucide, de aş putea sfîrşi în alt chip ceea ce am început ; dar pe romani i-aş ucide şi i-aş dezonora, pentru că sînt ticăloşi şi urmează purtările făţarnice ale acelui împărat trufaş, stăpînul lor, de la care învaţă toţi să fie trufaşi şi, în cele din urmă, laşi“. Contele s-a întors la rege şi i-a transmis tot ce îi spusese cavalerul. Cavalerul Grec şi-a încălecat calul şi, luînd de pe coloană cele două coroane, i le-a dus Grasindei, aşezîndu-i-o pe cap pe cea a domnişoarelor şi dîndu-i-o pe cealaltă unei domnişoare de onoare a Grasindei, să o păstreze ; apoi i-a spus Grasindei : „Doamna mea, lucrurile s-au petrecut întocmai cum doreaţi, iar eu, mulţumită lui Dumnezeu, mi-am împlinit făgăduiala ; mergeţi, de doriţi, la corturi să vă odihniţi, că eu îi voi aştepta pe romani, să văd dacă vor mai vrea să lupte după necazul pe care l-au avut“. „Domnul meu — a răspuns ea —, nu mă voi despărţi de voi cu nici un chip, că nu-mi pot afla odihnă şi mai mare plăcere decît rămînînd să privesc isprăvile voastre cavalereşti“. „Fie cum doriţi“, a spus el. Apoi şi-a îmboldit calul şi, simţindu-l în putere şi odihnit, că trudise puţin în acea zi, şi-a petrecut scutul pe după gît şi, luînd o lance cu o flamură frumoasă, a chemat-o pe domnişoara ce îi adusese regelui solia şi i-a zis : „Prietenă, mergeţi la rege şi spuneţi-i că, de vreme ce ştie ce am hotărît, cum că, dacă după prima înfruntare voi mai fi în stare să lupt, vor veni să se înfrunte, alături de mine, încă doi cavaleri, acum trebuie să-mi ţin această smintită vorbă, dar îl rog să aibă bunăvoinţa de a nu po-

runci să se lupte cu mine nici unul dintre cavalerii săi, pentru că sînt atît de viteji, încît n-ar dobîndi nici o cinste învingîndu-mă, ci să mă lase să mă înfrunt cu romanii, care au început lupta, şi va vedea dacă mă tem de ei fiind eu grec". Domnişoara s-a dus la rege şi i-a spus în limba franceză ceea ce îi ceruse să spună Cavalerul Grec. „Domnişoară — a răspuns regele —, nu vreau să se lupte cu el nimeni de la curte şi din regatul meu ; astăzi a sfîrşit lupta spre cinstea lui şi îl preţuiesc mult ; iar de vrea să rămînă la curtea mea, îi voi face mult bine ; supuşilor mei de la curte şi din regat le poruncesc să nu îi facă nici un rău, căci am alte gînduri cu el, dar romanii, ce au pornit lupta împotriva lui, facă ce-or vrea". Regele spusese asta pentru că avea multe treburi de împlinit pentru plecarea fiicei sale, Oriana, şi pentru că, la vremea aceea, la curte nu se afla nici unul din cavalerii săi viteji, ce plecaseră ca să nu fie de faţă la nedreptatea crudă ce o săvîrşea împotriva fiicei sale, în afară de don Guilan Gînditorul, ce era bolnav, şi Cendil de Ganota, cu piciorul străpuns de o săgeată, rănit de Brondajel de Roca, romanul, pe cînd străbăteau o pădure, pe urmele unui cerb, însoţindu-l pe rege la vînătoare. Domnişoara, auzind răspunsul regelui, i-a spus : „Seniore, cerul să vă răsplătească pentru binele şi favorurile pe care vreţi să i le faceţi Cavalerului Grec, dar fiţi sigur că, de ar fi vrut să rămînă în Grecia, la curtea împăratului, acesta i-ar fi îndeplinit orice dorinţă ; dar singura lui dorintă este să cutreiere lumea slobod, venind în ajutorul doamnelor şi domnişoarelor nedreptăţite şi al tuturor celorlalţi ce îi cer sprijinul cu dreptate, şi a săvîrşit atîtea fapte de felul acesta şi altele, de fiecare dată cînd îi ies în cale, încît nu vor zăbovi să vă ajungă la urechi şi îl veţi preţui cu mult mai mult, seniore, iar cei ce nu îl cunosc, îl vor ţine în mare cinste şi îl vor preţui". „Dumnezeu să vă ajute, domnişoară ! Dar, spuneţi-mi, în numele cui săvîrşeşte toate aceste isprăvi ?" „Asta, seniore, într-adevăr, nu ştiu, dar cred că nu poate fi decît o doamnă pe care o iubeşte nespus şi sub a cărei putere se află ; şi-acum, rămîneţi cu Dumnezeu, că trebuie să mă întorc la el cu răspunsul vostru ; şi cine va voi, îl va găsi, aici, în mijlocul cîmpului de luptă, pînă la amiază".

După ce a auzit răspunsul regelui, Cavalerul Grec s-a îndreptat spre locul unde se afla Grasinda şi le-a dat feciorilor majordomului, unuia, scutul şi celuilalt, lancea, dar nu şi-a scos coiful, ca să nu fie recunoscut ; celui căruia îi dăduse scutul i-a cerut să se ducă să-l pună pe coloana de marmură şi să spună că el, Cavalerul Grec, îi poruncise astfel, ca semn că îi aşteaptă pe cavalerii romani, aşa cum făgăduise ; apoi a rămas să stea de vorbă cu Grasinda. Printre romani, se afla un cavaler care, după Salustanquidio era socotit cel mai viteaz în faptele de arme, pe numele său, Maganil, şi toţi gîndeau că acestuia nu îi pot ţine piept nici doi cavaleri de aici ; cu el veniseră şi doi fraţi de-ai săi, cavaleri la fel de viteji ; cînd scutul a fost aşezat pe coloană, romanii s-au uitat spre acest Maganil, ca şi cum ar fi aşteptat de la el gloria şi răzbunarea ; el, însă, le-a spus : „Prieteni, nu mă priviţi aşa, fiindcă nu pot face nimic, deoarece i-am făgăduit principelui Salustanquidio că, de înfruntarea sa se va sfîrşi astfel încît să nu mai poată lupta, voi lua asupra mea lupta cu don Grumedan, împreună cu cei doi fraţi ai mei ; aşa că, numai dacă acesta şi tovarăşii ce-i vor fi alături nu vor îndrăzni să lupte cu noi, vă voi putea răzbuna împotriva acelui cavaler“. Şi, pe cînd vorbeau ei aşa, s-au înfăţişat doi cavaleri dintre romani, îmbrăcaţi în armuri bogate şi pe cai frumoşi, unul numit Gradamor, şi celălalt, Lasanor, fraţi şi nepoţi ai lui Brondajel de Roca, fiii sorei lui, ce era curajoasă şi trufaşă, cum erau şi soţul şi feciorii ei, pricină pentru care erau foarte temuţi de ai lor, dar şi fiindcă erau nepoţii lui Brondajel, mai marele peste majordomii împăratului ; aceştia, cum au ajuns pe cîmpul de luptă, fără să spună o vorbă ori să i se închine regelui, s-au dus la coloana de marmură şi unul a luat scutul Cavalerului Grec şi, trîntindu-l cu putere de pămînt încît l-a spart în bucăţi, a spus cu glas tare : „Blestemat să fie cine îngăduie ca în faţa romanilor să fie aşezat un scut grecesc care îi cheamă la luptă !“

Cavalerul Grec, văzîndu-şi scutul spart, s-a mîniat atît de tare, încît îi clocotea inima de furie şi, lăsînd-o pe Grasinda s-a dus să-şi ia lancea de la scutierul său, fără să-i mai pese de scut, deşi Angriote i-a spus să-l ia pe al lui, şi s-a repezit spre cavalerii din Roma ; aceştia au pornit,

de asemenea, spre el, iar el l-a izbit cu lancea pe cel ce îi spărsese scutul atît de zdravăn, încît l-a azvîrlit din şa şi, cum în cădere îşi pierduse coiful, a rămas fără simţire şi fără să se mai poată ridica, încît toţi şi-au zis că murise ; din această lovitură, Cavalerul Grec şi-a pierdut lancea, dar, punînd mîna pe spadă, s-a întors spre Lasanor ca să îi dea lovituri grele, şi l-a pălit în umăr, sfîrtecîndu-i armura şi carnea pînă la os şi făcîndu-l să dea drumul lăncii din mînă ; apoi i-a mai dat o lovitură în coif, încît acesta, pierzîndu-şi scările, a îmbrăţişat grumazul calului. Văzîndu-l astfel, Cavalerul Grec şi-a trecut iute spada în mîna stîngă şi, apucîndu-l de scut, i l-a smuls de după gît, iar cavalerul a căzut pe jos ; dar s-a ridicat pe dată, de teama morţii, şi, văzîndu-l pe fratele său, care se sculase de jos, cu spada în mînă, i s-a alăturat acestuia ; Cavalerul Grec, temîndu-se să nu îi omoare armăsarul, a descălecat, şi-a trecut pe braţ scutul pe care îl luase de la celălalt şi, cu spada în mînă, s-a apropiat de ei şi a prins să-i pălească atît de năprasnic, încît cei doi fraţi n-au putut îndura şi nu i-au mai ţinut piept, astfel că, cei ce îi priveau erau înfricoşaţi de vitejia lui şi de cît de puţin se temea de ei. Acum le arăta Cavalerul Grec romanilor vitejia sa şi nimicnicia lor ; şi, pe dată, l-a lovit pe Lasanor în piciorul stîng, de nu s-a mai putut ţine drept şi i-a cerut îndurare, dar el, făcîndu-se că nu înţelege, l-a împins cu piciorul în piept şi l-a lăsat lat pe cîmpul de luptă ; apoi s-a întors spre celălalt, cel ce îi spărsese scutul, dar acesta n-a mai îndrăznit să-l aştepte, căci tare se temea de moartea ce i se apropia, şi alergînd spre locul unde stătea regele, i-a cerut, strigînd, să aibă milă şi să nu îngăduie să fie omorît. Cavalerul Grec, care îl urmărea, i-a tăiat, însă, calea şi cu lovituri grele de spadă l-a făcut să se întoarcă la coloană, unde a început să-i dea ocol ca să se ferească de lovituri. Cavalerul Grec, care era tare mîniat, voia să îl rănească şi, uneori, loviturile sale nimereau în coloana ce era din piatră foarte tare şi spada îi scotea scîntei ; dar cînd a văzut că a ostenit şi nu se mai mişcă din loc, l-a apucat în braţe şi l-a strîns aşa de tare, că a stors toată vlaga din el, lăsîndu-l că cadă pe cîmp. Apoi i-a luat

scutul şi i-a dat cu el o asemenea lovitură în cap, că s-a făcut bucăţi, iar romanul a rămas ca mort ; şi i-a proptit vîrful spadei în obraz, apăsînd puţin, încît Gradamor s-a cutremurat şi şi-a ascuns faţa, înfricoşat foarte, apărîndu-şi capul cu mîinile de teama spadei şi spunînd : „Ah, viteazule grec, domnule, nu mă ucideţi şi porunciţi ce trebuie să fac !“ Cavalerul Grec, însă, se făcea că nu înţelege şi, văzînd că şi-a venit în simţiri, l-a apucat de mînă şi, lovindu-l cu latul spadei în cap, l-a făcut să se scoale în picioare, împotriva voinţei lui ; apoi, i-a cerut prin semne, să se urce pe coloană, dar era atît de vlăguit că nu era în stare, aşa că l-a ajutat grecul ; şi, cum stătea aşa în picioare, neclintit pe columnă, celălalt i-a dat un brînci zdravăn şi l-a prăbuşit pe spate ; şi cum era voinic şi greu şi căzuse de sus, a fost atît de zdrobit, că n-a mai mişcat ; grecul i-a aşezat bucăţile de scut pe piept, şi, ducîndu-se la Lasanor, l-a apucat de picioare şi l-a tîrît lîngă fratesu ; toţi gîndeau că vrea să-l descăpăţîneze, şi don Grumedan, care privea totul bucuros, a spus : „Am impresia că grecul şi-a răzbunat bine scutul“.

Pajul Esplandian, care privea lupta, socotind că acel Cavaler Grec vrea să-i ucidă pe cavalerii învinşi şi fiindu-i milă de aceştia, a dat pinteni calului, strigîndu-le celor doi că le este prieten, şi a sosit în locul unde zăceau cavalerii.

Cavalerul Grec, zărindu-l venind, l-a aşteptat să vadă ce doreşte ; şi, cînd s-a apropiat, i s-a părut că este cel mai frumos cocon din cîţi văzuse în viaţa lui ; Esplandian a ajuns lîngă el şi i-a spus : „Domnule, dat fiind că aceşti cavaleri nu se mai pot apăra şi vitejia voastră este binecunoscută, îndurați-vă şi daţi-mi-i mie, căci vouă vă rămîne întreaga glorie“. Cavalerul, însă, se făcea că nu înţelege.

Esplandian l-a strigat pe contele Argamon, chemîndu-l acolo, deoarece Cavalerul Grec nu înţelegea ce spune. Contele s-a apropiat şi grecul l-a întrebat ce vrea pajul, iar acesta i-a spus : „Domnule, vă cere să îi daţi lui cavalerii“. „Multă plăcere mi-ar fi făcut să-i ucid — a răspuns el —, dar i-i dau“ ; apoi l-a întrebat pe conte : „Domnule, cine este acest frumos cocon şi al cui fecior este ?“ Contele i-a

spus : „Asta, domnule, într-adevăr, nu vă pot spune, pentru că nu știu, și nimeni din țara asta nu o știe“ ; și i-a povestit felul cum crescuse. „Am auzit vorbindu-se despre acest cocon în Romania — a spus el — și îmi pare că se numește Esplandian și că pe piept are niște slove“. „E-adevărat — a spus contele — și, de vreți, le puteți vedea“. „V-aș fi foarte recunoscător și vouă și lui, dacă mi le arată, căci deosebit lucru este ceea ce am auzit și încă mai deosebit dacă o voi vedea cu ochii mei“.

Contele l-a rugat pe Esplandian să-i arate slovele și acesta s-a apropiat mai mult ; Esplandian purta zale și pălărie franțuzești, împodobite cu lei de aur, un brîu îngust de aur îi încingea mijlocul, iar pieptarul și pălăria aveau bumbi de aur ; pajul s-a desfăcut de unul din bumbi și i-a arătat Cavalerului Grec slovele, iar acesta tare s-a minunat, socotindu-l cel mai ciudat lucru din cîte văzuse vreodată ; slovele albe formau cuvîntul „Esplandian“, dar pe cele purpurii nu le-a putut înțelege, deși erau bine și limpede desenate ; și-atunci i-a spus : „Frumosule paj, Dumnezeu să vă dea noroc !“ Apoi, s-a despărțit de conte și, încălecîndu-și armăsarul ținut de scutierul său, s-a dus la Grasinda și i-a spus : „Doamnă, trebuie că v-am supărat făcîndu-vă să așteptați nebuniile mele, dar de vină este trufia romanilor“. „Doamne ferește — a spus ea —, dimpotrivă, isprăvile voastre vitejești m-au înveselit foarte mult“. Apoi au plecat de-acolo spre corăbiile lor, Grasinda, acoperită de glorie și cu sufletul plin de bucurie, iar Cavalerul Grec nu mai puțin, pentru că îi înfrînsese atît de strașnic pe romani, lucru pentru care multe mulțumiri îi aducea Domnului. Ajunși, deci, la corăbii, au poruncit să fie desfăcute corturile și urcate la bord și au pornit, pe dată, spre Insula Ferecată. Dar, trebuie să vă spunem că Angriote de Estravaus și don Bruneo au rămas pe altă corabie, cum le poruncise Cavalerul Grec ca să-l ajute, pe ascuns, pe don Grumedan în lupta hotărîtă cu romanii ; totodată, Amadis îi rugase ca, după ce se va sfîrși lupta cum va vrea Domnul, să încerce să afle vești despre Oriana și, apoi, să se întoarcă în Insula Ferecată. Iar bunului paj Esplandian i-a fost foarte recunoscător pentru că îi salvase de la moarte pe cavalerii romani, ce se aflau la un pas de ea.

CAPITOLUL LXXX

Cum regele Lisuarte a trimis după Oriana, ca să le-o dea romanilor, şi despre ce s-a întîmplat cu un cavaler din Insula Ferecată, precum şi despre lupta dintre don Grumedan şi tovarăşii Cavalerului Grec împotriva a trei romani ce îi chemaseră să se înfrunte cu ei, şi cum, după ce romanii au fost învinşi, tovarăşii Cavalerului Grec au plecat spre Insula Ferecată şi ce au mai făcut acolo

Aţi auzit că Oriana se afla la Miraflores împreună cu regina Sardamira, care, la porunca regelui Lisuarte, se dusese acolo ca să îi povestească despre măreţiile Romei şi ce înalt rang va avea în urma acelei căsătorii cu împăratul, ce se pregătea.

Acum, aflaţi că regele, cum o făgăduise pe Oriana romanilor, a hotărît să trimită după ea, ca să îi pregătească plecarea, şi i-a poruncit lui Giontes, nepotul său, să ia cu el doi cavaleri şi cîţiva slujitori şi să o aducă, fără să îngăduie nici unui cavaler să stea de vorbă cu ea.

Giontes i-a luat cu el pe Gansel de Sadoca şi pe Lasamor, precum şi cîţiva servitori şi a plecat după Oriana ; aceasta a fost urcată într-o lectică, că altfel nu putea merge, atît de sleită era de cîte lacrimi vărsase, şi împreună cu domnişoarele ei şi cu regina Sardamira cu suita sa au plecat de la Miraflores, pornind pe drumul spre Tagades, unde se afla regele ; şi în a doua zi de drum, s-a întîmplat ceea ce veţi auzi acum, şi anume : în apropiere de drum, sub nişte copaci, lîngă o fîntînă, stătea un cavaler călare pe un cal sur, foarte bine făcut, purtînd peste cămaşa de zale un pieptar verde, ce se încheia pe părţi cu şnururi verzi şi butoniere de aur, cavaler ce li s-a părut tuturor nespus de frumos ; cavalerul şi-a petrecut un scut pe după gît, a luat o lance cu o flamură verde şi, cîntărind-o puţin în mînă, i-a spus scutierului său : „Du-te şi spune-le ace-

lor însoţitori ai Orianei, să-mi îngăduie să-i vorbesc, că nu va fi spre răul ei ori al lor, şi că de se învoiesc, le voi fi recunoscător, iar de nu, deşi îmi pare rău, voi fi silit să-mi măsor puterile cu ei".

Scutierul s-a apropiat de ceilalţi şi le-a transmis mesajul, dar cînd le-a spus că stăpînul său îşi va măsura puterile cu ei ca să-i vorbească Orianei, ceilalţi au început să rîdă şi i-au răspuns : „Spuneţi-i stăpînului vostru că nu îi îngăduim să-i vorbească şi, chiar de-şi va arăta puterea, tot nimic nu va izbîndi". Oriana, însă, care auzise tot, a spus : „Ce vă pasă domniilor voastre dacă îmi vorbeşte acel cavaler ? Poate îmi aduce veşti plăcute". „Doamnă — i-a spus Giontes —, regele, tatăl vostru, ne-a poruncit să nu îngăduim nimănui să se apropie de voi şi să vă vorbească".

Scutierul a plecat cu acest răspuns, iar Giontes s-a pregătit pentru luptă ; Cavalerul cu Armura Verde, de cum a auzit răspunsul, s-a năpustit spre el şi s-au izbit cu putere în scuturi, încît lăncile li s-au făcut bucăţi, iar calul lui Giontes, din pricina ciocnirii atît de năprasnice, şi-a scrîntit un picior şi a căzut cu stăpîn cu tot, prinzîndu-i acestuia piciorul cu scara sub el, astfel că Giontes nu s-a mai putut ridica.

Cavalerul cu Armură Verde a trecut mai departe de frumosul călăreţ prăbuşit şi, întorcîndu-se, pe dată, i-a spus : „Cavalere, rogu-vă, lăsaţi-mă să vorbesc cu Oriâna". Acesta i-a răspuns : „Eu nu vă mai pot împiedica, acum, deşi vina o poartă calul meu". Atunci, Gansel de Sadoca i-a strigat să se apere şi să nu se atingă de cavaler, că altminteri va muri pentru asta. „În curînd, veţi fi şi domnia voastră la fel", a răspuns celălalt şi s-a repezit spre el cît mai iute îl putea purta calul, cu altă lance, pe care i-o dăduse scutierul, dar şi-a greşit lovitura, pe cînd Gangel de Sadoca l-a izbit în scut şi şi-a frînt lancea, dar nu i-a făcut nici un alt rău ; cavalerul s-a întors şi, văzîndu-l că vine spre el cu spada în mînă, l-a lovit atît de tare, că lancea i-a zburat în bucăţi, iar Gangel a fost aruncat din şa şi a căzut rău ; pe dată, a intrat în luptă Lasamor. Dar celălalt era foarte iscusit în acest meşteşug, şi s-a ferit atît de bine, încît potrivnicul nu l-a nimerit şi Lasamor a scăpat lancea din mînă ; cei doi s-au ciocnit atît de năprasnic

unul de celălalt, încît scuturile li s-au sfărîmat, iar Lasamor şi-a rupt braţul pe care ţinea scutul ; Cavalerul cu Armură Verde, ce se întorsese spre el cu spada în mînă, l-a văzut fără vlagă şi n-a vrut să-l rănească, dar i-a scos calului căpăstrul şi lovindu-l cu latul spadei în cap, l-a gonit peste cîmp, cu stăpîn cu tot ; văzîndu-l cum aleargă aşa, nu s-a putut stăpîni să nu rîdă. Apoi a scos o scrisoare şi s-a apropiat de lectica unde stătea Oriana ; ea, văzînd cum îi învinsese pe cei trei cavaleri atît de viteji în luptă, a gîndit că e Amadis şi un fior i-a săgetat inima ; dar cavalerul a venit lîngă ea cu multă smerenie şi, întinzîndu-i scrisoarea, i-a spus : „Doamnă, Agrajes şi don Florestan vă trimit această scrisoare, din care veţi afla veşti ce vă vor bucura ; şi-acum, rămîneţi cu Dumnezeu, doamnă, că eu mă întorc la cei ce m-au trimis, ştiind sigur că vor avea nevoie de mine, deşi nu preţuiesc mult“. „Dimpotrivă, aş zice, după cîte am văzut — a răspuns Oriana —, şi vă rog să-mi spuneţi cum vă numiţi, acum că v-aţi muncit atîta ca să îmi faceţi plăcere“. „Doamnă — a răspuns el —, eu sînt Gavarte de la Valea Temătoare, care este foarte mîhnit de ceea ce săvîrşeşte regele, tatăl vostru, împotriva voastră, dar mă încred în Dumnezeu că greu îi va fi să ducă această faptă la bun sfîrşit, căci, mai curînd vor muri mulţime dintre supuşii voştri şi alţii, căci toată lumea va afla ce s-a întîmplat“. „Ah, don Gavarte, bunul meu prieten, deie Domnul, în marea-i bunătate, să vină vremea să vă pot răsplăti pentru marea voastră credinţă !“ „Doamnă — a spus el —, întotdeauna dorinţa mea a fost să vă slujesc în toate ca pe stăpîna mea de drept, şi, acum, mai mult ca niciodată, ştiind ce mare nedreptate vi se face ; şi vă voi veni în ajutor împreună cu cei ce vor să vă slujească“. „Prietene — a răspuns ea — mult vă rog să le cereţi asta, oriunde îi aflaţi“. „Aşa voi face — a spus el —, căci îmi e cu putinţă fără să-mi calc credinţa“. Apoi, şi-a luat rămas bun de la ea, şi Oriana s-a dus la Mabilia, ce stătea cu regina Sardamira ; regina i-a spus : „Mi se pare, doamnă, că am păţit acelaşi lucru cu însoţitorii noştri, şi nu ştiu dacă e din pricina neputinţei lor ori e blestemat drumul acesta, căci, aici, au fost înfrînţi şi zdrobiţi şi păzitorii mei“.

Toate au rîs mult de aceste vorbe ale reginei, doar cavalerii erau ruşinaţi şi umiliţi şi nu îndrăzneau să se arate în faţa lor. Oriana a rămas acolo o vreme, cît să-şi vină în fire cavalerii şi să izbutească Lasamor să se întoarcă cu armăsarul său, după o bucată bună de timp, şi, retrăgîndu-se cu Mabilia, au citit scrisoarea, în care Agrajes, don Florestan şi don Gandales le înştiinţau că în Insula Ferecată sosiseră Gandalin şi Ardian Piticul şi că, peste opt zile, va fi împreună cu ei şi Amadis care, prin cei doi le trimisese vorbă să pregătească o flotă puternică, fiindcă aveau a merge într-un loc foarte însemnat ; că ei făcuseră întocmai şi o îndeamnă să fie veselă şi să nu-şi piardă speranţa, că Dumnezeu nu o va părăsi.

Tare s-au mai bucurat de aceste veşti nemaipomenite, de parcă le-ar fi dat speranţe că vor trăi după ce gîndiseră că vor muri, dacă avea să se încheie acea căsătorie ; şi Mabilia o încuraja pe Oriana şi o îndemna să mănînce, dar aşa cum nu putuse s-o facă din pricina marii amărăciuni, nu putea nici de prea multă bucurie. Apoi şi-a urmat drumul pînă la cetatea unde se afla regele, dar, mai înainte de-a ajunge acolo, regele şi romanii, cu multă lume, le-au ieşit în întîmpinare.

Cînd Oriana i-a văzut, a început să plîngă amarnic şi a cerut să fie coborîtă din lectică, iar toate domnişoarele au descălecat şi, văzînd că plînge atît de îndurerată, plîngeau şi ele şi îşi smulgeau părul din cap, sărutîndu-i mîinile şi veşmintele de parcă ar fi fost moartă în faţa lor, făcîndu-i pe toţi să fie copleşiţi de o mare durere.

Regele, văzîndu-le astfel, tare s-a mai mîhnit şi i-a zis regelui Arban de Norgales : „Duceţi-vă la Oriana şi spuneţi-i că ceea ce face îmi aduce cea mai mare mîhnire de pe lume şi că îi poruncesc să urce în lectică şi să-şi cheme domnişoarele, să se arate mai veselă şi să se ducă la maică-sa, că îi va da veşti ce o vor bucura“.

Regele Arban i-a spus ceea ce i se poruncise, dar Oriana i-a răspuns : „Oh, rege din Norgales, bunul meu văr, dacă marea mea nenorocire este atît de cumplită, iar domnia voastră şi cei ce aţi trecut prin multe primejdii ca să le ajutaţi pe domnişoarele întristate şi îndurerate nu-mi puteţi fi de ajutor cu arma în mînă, ajutaţi-mă măcar cu vorba, sfătuindu-l pe tatăl meu să nu îmi facă un rău atît

de mare şi să nu-l aţîţe pe Dumnezeu, ce i-a dat numai fericire pînă acum, să-i fie potrivnic ; şi spuneţi-i să vină la mine cu contele Argamon şi don Grumedan, că altminteri, cu nici un chip nu voi pleca de aici".

În toată vremea asta, regele Arban nu făcea alta decît să plîngă în hohote şi, neputîndu-i răspunde, s-a întors la rege şi i-a spus ce îl roagă Oriana ; dar lui îi venea greu să se întîlnească acolo cu ea, deoarece cu cît erau mai cunoscute tuturora durerea şi chinul ei, cu atît sporea vina lui. Contele Argamon, văzîndu-l că şovăie, l-a rugat mult să facă voia Orianei şi a stăruit atît de tare că, după ce a venit şi don Grumedan, regele s-a dus cu toţi trei la fiica sa ; văzîndu-l venind, ea a pornit spre el în genunchi, cum stătuse, cu toate domnişoarele ei, dar regele a descălecat iute şi, luînd-o de mînă, a ridicat-o de jos şi a îmbrăţişat-o ; ea i-a spus : „Tată şi domn al meu, aveţi milă de această fiică a voastră, ce în trist ceas a fost zămislită, şi ascultaţi-mă în faţa acestor gentilomi". „Fata mea — a zis regele —, spuneţi ce doriţi, căci cu dragostea cuvenită de părinte vă voi asculta". Ea s-a întins pe jos ca să-i sărute picioarele, dar el s-a tras înapoi şi a ridicat-o. Oriana a spus : „Domnul meu, voinţa voastră este să mă trimiteţi împăratului Romei şi să mă despart de voi, de mama mea, regina, şi de această ţară unde Dumnezeu a vrut să mă nasc ; de pe urma acestei plecări eu nu aştept decît moartea, fie că va veni să mă ia, fie că îmi voi lua eu însămi viaţa, aşa că, oricum ar fi, voia voastră nu se poate împlini şi de mare păcat vă faceţi vinovat, de două ori. Întîi, fiindcă nu vă voi da ascultare. Şi în al doilea rînd, fiindcă voi muri din cauza voastră ; şi pentru a scăpa de toate acestea şi a-l sluji pe Dumnezeu, vreau să mă călugăresc şi să trăiesc la o mănăstire, lăsîndu-vă liber să dispuneţi după voia voastră de regatele şi pămînturile voastre, căci eu voi renunţa la toate drepturile date de Cel de Sus, în favoarea sorei mele, Leonoreta, pe care o iubiţi, şi a voastră, după cum veţi voi ; şi seniore, astfel veţi fi mai bine slujit decît prin căsătoria mea, căci romanii, avîndu-mă în puterea lor, iute vă vor deveni duşmani. Astfel că, tocmai datorită acestei vieţi a mele, prin care socotiţi să-i cîştigaţi de partea voastră, nu numai că îi veţi pierde, dar, cum se spune, vă vor deveni duşmani de moarte, căci nici-

odată nu le va sta gîndul la alta decît cum să pună stăpînire pe acest pămînt". „Fiica mea — a răspuns regele —, am înțeles prea bine ce mi-ați spus și vă voi răspunde în fața mamei voastre. Urcați-vă în lectică și mergeți la ea".

Atunci, gentilomii aceia au urcat-o în lectică și au dus-o la mama sa, regina, care a primit-o cu multă dragoste, dar plîngînd, căci acea căsătorie se făcea cu totul împotriva voinței sale. Dar nici ea, nici marii seniori ai regatului și nici alții mai mici n-au izbutit cu nici un chip să-l facă pe rege să-și schimbe gîndul ; și, din pricina asta, soarta, supărată și obosită să îi dea veșnic atîta măreție și zile fericite, datorită cărora începuse să se lase înrobit de trufie și de mînie mult mai mult decît obișnuia, a vrut, mai mult pentru a-i lecui sufletul decît cinstea, să-i întoarcă spatele, așa cum se va povesti în cartea a patra a acestei mari istorii, pentru că acolo i se va arăta mai pe larg potrivnică. Regina, însă, fiind foarte miloasă, o mîngîia pe fiică-sa, iar aceasta, cu multe lacrimi și multă smerenie, în genunchi, îi cerșea mila, spunînd că, dacă ea, ce fusese aleasă dintre toate în lume să le mîngîie pe femeile întristate și să le alunge aleanul celor îndurerate, cine alta e mai întristată și mai îndurerată decît ea în toată lumea asta ? Așa au stat îmbrățișate mama și fiica vorbind despre aceste lucruri și despre altele, spre marea durere a celor ce le vedeau, întreținînd nespusele plăceri trecute cu frămîntările și marile dureri ce, adesea, îi lovea pe oameni, fără ca nimeni, oricît de mare, ori de înțelept ar fi, să poată fugi de ele.

Contele Argamon, regele Arban de Norgales și don Grumedan l-au luat pe rege deoparte, la umbra unor copaci, și contele i-a spus : „Seniore, mă hotărîsem să nu vă mai vorbesc despre acest lucru, căci fiind înțelepciunea voastră mai presus decît a tuturora și știind mai bine decît toți ce e bine și ce e rău, puteam s-o fac prea bine și în mod cinstit, dar cum sînt din neamul vostru și vă sînt vasal, nu sînt mulțumit și satisfăcut de ceea ce s-a spus, pentru că văd, seniore, că, așa cum înțelepții de multe ori nimeresc bine, cînd greșesc o dată, greșeala lor e mai mare decît a oricărui nebun, deoarece se încred în știința lor, nu cer sfatul nimănui și, orbiți de dragoste, ură, lăcomie ori trufie cad astfel, încît cu greu se mai pot scula. Aveți grijă,

seniore, că săvîrşiţi o mare nedreptate şi un mare păcat şi, foarte curînd, s-ar putea ca biciul Celui de Sus să se abată asupra voastră şi marea voastră strălucire şi glorie să se cufunde în întuneric ; ascultaţi de sfaturi, de astă dată, gîndindu-vă cîţi înţelepţi, renunţînd şi înfrîngîndu-şi voinţa, au urmat vrerea şi sfaturile voastre, pentru că, dacă vi se va întîmpla vreun rău din pricina asta, vă veţi putea plînge mai degrabă de sfetnici decît de voi înşivă şi acest lucru este bun leac şi liniştire pentru cei ce greşesc". „Bunule unchi — a răspuns regele —, îmi amintesc foarte bine tot ce mi-aţi spus mai înainte, dar nu pot face alta decît să-mi ţin făgăduiala făcută romanilor". „Atunci, seniore — a spus contele —, vă cer îngăduinţa să plec în ţinuturile mele". „Mergeţi cu Dumnezeu", a spus regele.

Astfel s-a încheiat sfatul acesta şi regele s-a dus să mănînce ; după ce s-a strîns masa, a poruncit să fie chemat Brondajel de Roca şi i-a spus : „Prietene, vedeţi bine că această căsătorie se face întru totul împotriva voinţei fiicei mele şi a tuturor vasalilor mei, care o iubesc foarte ; eu, însă, ştiind că o încredinţez unui bărbat atît de cinstit şi că va trăi printre voi, nu-mi voi călca făgăduiala ; aşa că, pregătiţi corăbiile, căci, de acum în trei zile, Oriana, cu toate doamnele şi domnişoarele ei, va fi a voastră ; şi aveţi grijă să nu iasă din cămara ei, ca nu cumva să se întîmple vreo nenorocire". Brondajel i-a spus : „Totul se va face cum aţi poruncit, seniore ; şi chiar dacă împărătesei, stăpîna mea, îi e greu să plece din ţara unde îi cunoaşte pe toţi, cînd va vedea măreţiile Romei şi marea ei împărăţie, regii şi principii ce i se vor închina ca să o slujească. nu va trece multă vreme şi se va simţi foarte mulţumită şi, nu peste mult timp, veţi primi carte de la ea cu veşti îmbucurătoare". Regele l-a îmbrăţişat rîzînd şi i-a spus : „Aşa să mă ajute Dumnezeu, Brondajel, prietene, dacă nu cred că sînteţi dintre cei ce vor şti foarte bine să îi redaţi veselia". Salustanquidio, care se pusese pe picioare, l-a rugat pe rege ca, în marea-i bunătate, să-i poruncească Olindei să plece cu fiica sa, că el îi făgăduieşte că, de-ndată ce va fi încoronat rege, cînd se va întoarce cu Oriana, aşa cum îi promisese împăratul, o va lua de soţie. Regelui i-a plăcut gîndul acesta şi i-a lăudat-o mult pe Olinda, spunînd că, dată fiind înţelepciunea, cinstea şi marea ei

frumusețe, merită cu prisosință să fie stăpîna unei țări însemnate.

Și, așa cum ați auzit, au petrecut noaptea aceea, și, a doua zi, au încărcat pe corăbii tot ce aveau de dus ; Maganil și frații săi i s-au înfățișat regelui și, cu multă înfumurare, i-au spus lui don Grumedan : „Aveți grijă că se apropie ziua rușinii voastre, căci mîine se împlinește sorocul cînd se va da lupta pe care ați vrut-o atît de nebunește. Să nu vă închipuiți că plecarea ori altceva ne va împiedica să luptăm, căci, de nu vă declarați învins, trebuie să plătiți pentru prostiile ce le-ați spus, ca un moșneag fără minte și judecată".

Don Grumedan, aproape pierzîndu-și simțirea, auzind acele vorbe, s-a ridicat să-i răspundă. Dar regele, știindu-l cît este de simțitor în chestiunile legate de onoare, s-a temut de el și i-a spus : „Don Grumedan, rogu-vă, de dragul meu, nu luați seama la vorbe și pregătiți-vă de luptă, căci domnia voastră știți mai bine ca oricine că în asemenea împrejurări au mai multă importanță faptele decît vorbele". „Domnule — a spus el —, de dragul vostru voi face ceea ce porunciți și mîine voi fi pe cîmpul de luptă cu tovarășii mei și se va vedea, atunci, bunătatea și răutatea fiecăruia".

Romanii au plecat la casele lor, iar regele l-a luat deoparte pe don Grumedan și i-a spus : „Cine vă va ajuta împotriva acestor cavaleri ce îmi par puternici și viteji ?" „Seniore — a răspuns el —, eu și Dumnezeu, și trupul acesta, cu inima și mîinile pe care mi le-a dat ; și de sosește mîine don Galaor pînă după amiază, mă va ajuta și el, căci sînt sigur că va fi de partea mea și nu se va plînge că ceilalți sînt trei ; iar de nu sosește, mă voi lupta singur cu ei, dacă rînduielile o îngăduie". „Dar știți bine — a zis regele — că s-a hotărît ca lupta să fie purtată de trei contra trei, așa cum v-ați învoit și domnia voastră, și romanii nu vor voi să schimbe nimic, pentru că așa i-au făgăduit și i-au jurat lui Salustanquidio. Don Grumedan, așa să m-ajute Dumnezeu dacă nu simt o mare mîhnire în inimă auzindu-vă lipsit de niște tovarăși pe potriva unei asemenea înfruntări și tare mă tem de felul cum se va sfîrși povestea aceasta". „Domnule — a răspuns el —, nu vă temeți, căci Dumnezeu, în cîteva clipe, își revarsă bună-

voința și îi ajută pe cei ce îi sînt pe plac, iar eu lupt împotriva trufiei cu cumpătare și voie bună, cum îi place Domnului, și aceea mă va ajuta ; și dacă n-o să vină don Galaor, nici vreun alt cavaler viteaz de la curtea voastră, voi alege doi dintre cavalerii mei, care îmi vor părea mai potriviți, să lupte alături de mine". „Nu e bine — a spus regele —, căci aveți de-a face cu bărbați puternici și pricepuți în meșteșugul armelor și nu vi se potrivesc asemenea tovarăși ; dar, don Grumedan, vă dau o idee mai bună : vreau să lupt eu însumi alături de voi, pe ascuns, căci, de multe ori ați făcut-o și voi pentru mine și în slujba mea ; așa că, prietene credincios, tare aș fi nerecunoscător, dacă, în această împrejurare, nu mi-aș pune în joc viața și onoarea, ca răsplată pentru nenumăratele dăți cînd v-ați pus domnia voastră viața în primejdie pentru a mă sluji" ; și în tot acest timp, regele îl ținea îmbrățișat, curgîndu-i lacrimi din ochi. Don Grumedan i-a sărutat mîinile și i-a spus : „Deie Domnul ca un rege atît de drept ca voi să nu cadă în asemenea greșeală pentru cel ce întotdeauna va face totul întru sporirea faimei și cinstei voastre ; oricum, seniore, socotesc spusele voastre drept una dintre cele mai însemnate dovezi de bunăvoință primite din partea voastră, căci ceea ce fac eu nu este îndeajuns pentru a vă sluji, dar nu pot primi, pentru că sînteți rege și stăpîn și judecător, și, tocmai în asemenea împrejurări, trebuie să judecați cu dreptate atît pe străini, cît și pe supușii voștri". Fericiți vasalii cărora Dumnezeu le dă asemenea regi ce, prețuind mai mult dragostea ce le-o datorează decît serviciile pe care aceștia le aduc, neținînd seama de viețile și măreția lor, vor să-și riște viața pentru ei, așa cum voia acest rege pentru un cavaler sărac, dar bogat în virtute. „Dacă asta vă e voia — a spus regele —, nu-mi rămîne alta decît să mă rog lui Dumnezeu pentru voi".

Don Grumedan a plecat la el acasă și a poruncit ca doi dintre cavalerii săi să se pregătească să lupte alături de el, a doua zi, dar să știți că, deși era tare curajos, puternic și trecut prin multe fapte de arme, era îndoit în inima lui, pentru că aceia care aveau să lupte lîngă el nu erau pe potriva unei înfruntări atît de grele, iar el era atît de nobil și cu inima atît de vitează, încît ar fi preferat moartea de-

cît să facă ori să spună ceva spre ruşinea sa, dar nu-şi arăta simţămintele, ci dimpotrivă, şi le ascundea.

Noaptea aceea a petrecut-o în capela Sfintei Maria, iar dimineaţa au ascultat liturghia cu multă cuvioşie, don Grumedan rugîndu-se Domnului să-i îngăduie să sfîrşească lupta întru cinstea sa, iar de voia sa va fi să-şi sfîrşească zilele, să se milostivească de sufletul lui. Apoi, cu mult curaj, a cerut să i se aducă armele, şi-a îmbrăcat lorica de zale groase şi albe şi deasupra un pieptar cu însemnele sale, lebede albe pe fond vineţiu ; şi nu sfîrşise încă să se îmbrace, cînd pe uşă a intrat frumoasa domnişoară ce venise la curte cu solia Grasindei şi a Cavalerului Grec, însoţită de alte două domnişoare şi de doi scutieri, ducînd în mînă o foarte frumoasă spadă, bogat împodobită, şi a întrebat de don Grumedan. Cînd a fost condusă la el, i-a spus în limba franceză : „Domnule, don Grumedan, Cavalerul Grec, care vă iubeşte mult pentru cele auzite de la voi după ce a sosit pe aceste meleaguri, ştiind că aţi hotărît să vă înfruntaţi cu romanii, v-a trimis doi cavaleri foarte viteji, pe care i-aţi văzut cu el, şi vă transmite să nu mai căutaţi alţii pentru această luptă, căci puteţi conta pe ei cu toată încrederea ; şi vă trimite şi această frumoasă spadă, ce s-a dovedit a fi foarte bună, după cum aţi văzut pe cînd izbea cu ea în columna de marmură, urmărindu-l pe cavalerul ce fugea de el“.

Tare s-a mai bucurat don Grumedan auzind acestea, dată fiind nevoia în care se afla şi socotind că tovarăşii unui bărbat ca acel Cavaler Grec nu pot fi decît oameni de mare preţ, aşa că a răspuns : „Domnişoară, aibă parte de noroc viteazul Cavaler Grec ce se arată atît de îndatoritor cu un om pe care nu îl cunoaşte şi asta mulţumită marii sale înţelepciuni ; deie Domnul să vină vremea cînd voi putea să-l slujesc, la rîndul meu“. „Domnule — a spus ea —, mult l-aţi preţui dacă l-aţi cunoaşte, şi tot astfel îi veţi preţui pe tovarăşii săi, după ce îi veţi fi pus la încercare ; dar, acum, încălecaţi-vă calul, căci ei vă aşteaptă la intrarea pe cîmpul de luptă“.

Don Grumedan a scos spada din teacă şi a văzut că e foarte curată şi fără nici o urmă de la loviturile date în coloană, şi, făcînd o cruce asupra ei, şi-a încins-o şi a în-

călecat pe calul dăruit de don Florestan, pe care îl cîștigase de la romani, cum ați auzit ; și călare, arătînd ca un bătrîn chipeș și viteaz, s-a dus la cavalerii ce îl așteptau și toți trei s-au bucurat de această întîlnire ; don Grumedan, însă, nu i-a putut recunoaște defel ; și așa au intrat pe cîmpul de luptă, atît de arătoși, că cei ce îl iubeau pe don Grumedan mare plăcere au încercat. Regele, care deja sosise, a fost mirat că acei cavaleri, ce nu îl cunoșteau pe don Grumedan, fără nici un motiv, voiau să înfrunte o primejdie atît de mare, și, văzînd-o pe domnișoara aceea, a poruncit să fie chemată la el ; ea i s-a înfățișat și regele a întrebat-o : „Domnișoară, care e pricina pentru care acești doi cavaleri din suita voastră vor să ia parte la o luptă atît de primejdioasă, fără să-l cunoască pe cel pentru care o fac ?“ „Seniore — a răspuns ea —, cei buni, ca și cei răi se fac cunoscuți prin faptele lor. Și Cavalerul Grec, auzind despre bunătatea lui don Grumedan și despre această luptă, știind că, la vremea aceasta aici se află puțini dintre vitejii voștri cavaleri, a socotit că e bine să-i lase pe acești doi tovarăși ai săi să îl ajute, căci sînt atît de viteji și vestiți pentru faptele lor de arme, că, mai înainte de amiază, marea trufie a romanilor va fi încă mai zdrobită, iar vitejia cavalerilor voștri mai vestită ; dar Cavalerul Grec n-a vrut ca don Grumedan să afle acest lucru, pînă nu îi întîlnește pe cîmpul de luptă, cum ați văzut și domnia voastră, seniore“. Tare s-a mai înveselit regele cu acest ajutor, căci îl durea inima la gîndul că lui don Grumedan i s-ar putea întîmpla o nenorocire, fiindcă n-avea nici un ajutor în lupta aceea, și mult i-a fost recunoscător Cavalerului Grec, deși nu se arăta atît pe cît gîndea.

Cei trei cavaleri, don Grumedan fiind la mijloc, s-au oprit la un capăt al cîmpului, așteptîndu-și potrivnicii, ce au intrat curînd pe cîmp, cu regele Arban de Norgales și contele de Clara drept judecători din partea primilor, și Salustanquidio și Brondajel de Roca, din partea romanilor, așa cum poruncise regele ; romanii ce aveau să lupte s-au arătat pe cai mîndri, cu armuri noi și bogate și, cum erau vînjoși și înalți, păreau plini de putere și de vitejie ; erau însoțiți de slujitori ce sunau din trîmbițe și cimpoaie și alte instrumente ce făceau larmă mare, precum și de

toţi cavalerii din Roma aflaţi la curte ; aşa s-au apropiat de rege şi i-au spus : „Domnule, vrem să ducem la Roma capetele cavalerilor greci şi, cu toată părerea noastră de rău, aşa vom face şi cu capul lui don Grumedan, deşi ne mîhneşte că vă întristăm ; dar, de voiţi, porunciţi-i să se dezică de vorbele sale şi să recunoască faptul că noi, cavalerii romani, sîntem cei mai viteji de pe tot pămîntul". Regele nu le-a răspuns nimic la asta, dar a spus : „Plecaţi la luptă şi cei ce vor cîştiga capetele celorlalţi să facă ce vor socoti de cuviinţă cu ele".

Cavalerii au intrat pe cîmpul de luptă şi Salustanquidio cu Brondajel i-au condus la un capăt al cîmpului, iar regele Arban şi contele de Clara, pe don Grumedan şi tovarăşii săi la celălalt capăt. Atunci s-a arătat la ferestre regina, cu doamnele şi domnişoarele ei, ca să privească lupta, şi a poruncit să stea cu ele şi don Guilan Gînditorul, slăbit de boala sa, şi Cendil de Ganota, căruia încă nu i se lecuise rana ; regina i-a spus lui don Guilan : „Bunul meu prieten, ce credeţi că se va întîmpla cu tatăl meu, don Grumedan — căci regina îl numea întotdeauna tatăl ei, fiindcă el o crescuse —, căci diavolii aceia par atît de voinici şi de viteji că tare mă înspăimîntă ?" „Doamna mea — a răspuns el —, soarta oricărei lupte o hotărăşte Dumncezeu, aşa cum El voieşte, şi cauza pentru care oamenii poartă lupta, nu marea vitejie a celor ce se înfruntă ; şi, ştiindu-l eu pe don Grumedan drept un cavaler foarte înţelept, cu frica lui Dumnezeu şi apărător al dreptăţii, iar pe romani, atît de neobrăzaţi şi de trufaşi, vrînd ca totul să fie după voia lor, vă spun că, dacă aş fi în locul lui don Grumedan, cu acei doi tovarăşi ai săi, nu m-aş teme de trei romani şi nici dacă ar veni şi un patrulea". Vorbele lui don Guilan au mîngîiat-o şi au încurajat-o mult pe regină, care se ruga din inimă lui Dumnezeu să îl ajute pe tutorele ei şi să îl scape din acea primejdie acoperit de glorie.

Cavalerii aflaţi pe cîmp şi-au îmboldit caii şi s-au repezit unii spre ceilalţi, în cea mai mare goană ; şi cum erau foarte iscusiţi în luptă şi se ţineau tare ţepeni în şei şi unii şi alţii, s-au izbit năprasnic în scuturi şi nici unul nu şi-a greşit lovitura, aşa că şi-au frînt lăncile şi s-a petrecut un lucru nemaivăzut pînă atunci în vreo luptă dată la curtea regelui între mai mulţi cavaleri, căci toţi trei romanii au

fost azvîrliţi din şei pe jos, iar don Grumedan şi tovarăşii săi au trecut pe lîngă ei foarte ţanţoşi şi fără să se fi clintit din şa ; şi, pe dată, şi-au întors iar caii spre ei şi i-au văzut că se trudesc să se scoale şi să se înfrunte cu ei. Don Bruneo fusese, însă, rănit, nu prea grav, în partea stîngă a pieptului, de lancea celui cu care se înfruntase.

Mare a fost supărarea romanilor şi mare bucuria celorlalţi, care îi duşmăneau şi îl iubeau pe don Grumedan.

Cavalerul cu Armura Verde i-a spus lui don Grumedan : „Acum, că le-aţi arătat cum ştiu să se înfrunte cu lancea, n-are rost să îi atacăm călare, dacă ei sînt pe jos". Don Grumedan şi celălalt cavaler i-au răspuns că are dreptate, şi toţi trei au descălecat şi au pornit împotriva romanilor, care nu mai erau aşa de viteji ca înainte ; Cavalerul cu Armura Verde a spus : „Domnilor cavaleri din Roma, văd că aţi descălecat de pe caii voştri şi asta, probabil, pentru că nu puneţi mare preţ pe noi ; dar, deşi nu sîntem atît de vestiţi ca voi, nu vrem să ne răpiţi şi această cinste şi de aceea am descălecat şi noi".

Romanii, care, mai înainte, erau tare înfumuraţi, acum se înspăimîntaseră foarte, văzîndu-se doborîţi la pămînt cu atîta uşurinţă, şi n-au răspuns nimic, aşteptînd cu spadele în mînă şi apărîndu-se cu scuturile ; şi, pe dată, au pornit să se înfrunte cu mare înverşunare, dîndu-şi lovituri foarte grele, astfel că toţi cei ce îi priveau se minunau ; şi, în scurtă vreme, vitejia şi furia lor s-a făcut văzută, căci armurile le erau sfîrtecate în multe locuri, pe unde ţîşnea sîngele, iar coifurile şi scuturile li se îndoiseră ; don Grumedan, cu multă duşmănie şi furie, se îndîrjea tare şi o luase înaintea tovarăşilor săi, astfel că, primind mai multe lovituri, era rănit greu ; tovarăşii lui, cei pe care-i ştiţi, ce se temeau mai mult de ruşine decît de moarte, văzînd că romanii se apără, şi-au arătat toată puterea şi au prins să-i pălească, dîndu-le lovituri grele, căci, pînă atunci se înfrînaseră, aşa că romanii s-au speriat, părîndu-li-se că celorlalţi li s-au dublat puterile, şi s-au văzut atît de copleşiţi şi încolţiţi, că nu se mai gîndeau decît să se apere, retrăgîndu-se atît de năuciţi, că nu izbuteau să se adune laolaltă ; ceilalţi, văzîndu-i aproape învinşi, nu i-au lăsat, însă, să-şi tragă sufletul şi făceau

minuni de vitejie, de parcă n-ar fi dat nici o lovitură de spadă în ziua aceea.

Maganil, cel mai mare dintre fraţi şi cel mai viteaz, ce se arătase toată ziua mai presus decît ceilalţi, văzîndu-se cu scutul făcut bucăţi, cu coiful sfîrtecat şi înfundat în multe locuri şi că armura nu îl mai apără, s-a tras cît a putut mai mult spre ferestrele reginei, dar cavalerul cu armura de aur şi argint l-a urmărit şi nu l-a slăbit o clipă, aşa că celălalt a început să strige : „Doamnă, pentru numele lui Dumnezeu, nu mă lăsaţi să mor, că recunosc că tot ce a spus don Grumedan este adevărat". „Fiţi blestemat — a spus cel cu armura de aur şi argint —, căci acestea sînt adevăruri cunoscute". Şi apucîndu-l de coif, i l-a smuls din cap şi s-a făcut că vrea să-l descăpăţîneze, iar regina, văzîndu-l, s-a tras de la fereastră.

Don Guilan, ce stătea la fereastră, cum aţi auzit, a spus : „Domnule cavaler din Grecia, nu jinduiţi să duceţi în ţara voastră o căpăţînă atît de trufaşă ca aceasta ; lăsaţi-o, de binevoiţi, să se întoarcă la Roma, unde purtarea sa e preţuită, pe cînd în ţara voastră ar fi urîtă". „Aşa voi face — a spus celălalt —, pentru că i-a cerut îndurare reginei şi pentru că asta e voia voastră, deşi nu vă cunosc ; vi-l las voudă ; porunciţi să-i fie oblojite rănile, că de scrînteală s-a vindecat". Şi, întorcîndu-se spre tovarăşii săi, l-a văzut pe don Grumedan în genunchi pe pieptul unui roman întins pe jos, dîndu-i lovituri straşnice în obraz cu mînerul spadei, în vreme ce romanul striga în gura mare : „Ah, domnule Grumedan, nu mă ucideţi, că recunosc a fi întru totul adevărate laudele ce le-aţi adus cavalerilor din Marea Britanie şi că vorbele mele sînt mincinoase".

Cavalerul cu armura de aur şi argint, care tare se mai bucura de ceea ce făcea don Grumedan, i-a chemat pe judecători, să audă ce spune cavalerul şi să vadă cum Cavalerul cu Armură Verde îl scosese de pe cîmpul de luptă pe potrivnicul său, ce o rupsese la fugă ; dar Salustanquidio şi Brondajel de Roca erau atît de întristaţi şi îndureraţi de această înfrîngere aşa de ruşinoasă, încît, fără să mai stea de vorbă cu regele, au părăsit cîmpul de luptă şi, ducîndu-se la casele lor, au poruncit să fie aduşi acei cavaleri ce-şi luaseră vorbele înapoi fiindcă

soarta le fusese atît de potrivnică ; don Grumedan, văzînd că nu mai are nimic de făcut, cu îngăduinţa judecătorilor, a încălecat împreună cu tovarăşii săi şi s-au dus toţi să sărute mîna regelui ; şi Cavalerul cu Armură Verde i-a spus : „Seniore, Dumnezeu să vă aibă-n pază, căci noi ne ducem la Cavalerul Grec, în a cărui tovărăşie sîntem slăviţi şi ajutaţi de soartă“. „Domnul să vă călăuzească — a răspuns regele —, căci ne-aţi dovedit, într-adevăr, şi el şi domniile voastre că sînteţi nespus de viteji în luptă“. Astfel şi-au luat rămas bun de la rege ; domnişoara ce venise cu ei s-a apropiat de rege şi i-a zis : „Maiestate, binevoiţi a mă asculta înainte de a pleca, pentru că vreau să vă spun ceva în taină“. Regele le-a cerut tuturor să se retragă şi a grăit aşa : „Spuneţi, acum, ce doriţi“. „Seniore — a spus ea —, pînă acum aţi fost cel mai preţuit rege al creştinătăţii şi faima voastră a sporit mereu ; şi printre faptele voastre bune, întotdeauna aţi avut grijă de domnişoare, făcîndu-le favoruri şi împărţindu-le dreptatea, arătîndu-vă nemilos cu cei ce le nedreptăţeau ; acum, însă, pierzîndu-şi marea nădejde pe care şi-o puneau în voi, toate se socotesc lipsite de ocrotirea domniei voastre, văzînd ceea ce faceţi împotriva fiicei voastre, Oriana, şi cum vreţi să o dezmoşteniţi pe nedrept, luîndu-i ceea ce Dumnezeu i-a lăsat moştenire ; şi sînt tare înfricoşate şi înspăimîntate văzînd că nobila voastră purtare, de data aceasta, s-a schimbat cu totul şi mică le este încrederea în soarta lor, văzînd de cîtă cruzime daţi dovadă împotriva lui Dumnezeu, a fiicei voastre şi a tuturor supuşilor voştri, cînd sînteţi obligat, nu ca rege, care trebuie să păzească dreptatea tuturor, ci ca părinte, chiar de ar fi ca Oriana să nu fie ocrotită de nimeni, ca voi să îi arătaţi toată dragostea şi să o mîngîiaţi ; fapta voastră nu e o pildă proastă dată doar lumii, căci lacrimile şi plînsetele ei vă vor învinovăţi în faţa lui Dumnezeu. Chibzuiţi bine, maiestate, şi faceţi ca sfîrşitul vieţii voastre să fie pe potriva începutului ei, cînd aţi dobîndit mai multă glorie şi faimă decît oricare muritor ; şi-acum, rămîneţi cu Dumnezeu, seniore, căci eu mă duc la acei cavaleri ce mă aşteaptă“. „Mergeţi cu Dumnezeu — a răspuns regele — şi să n-am parte de mîntuirea lui dacă nu gîndesc că sînteţi bună şi cu minte înţeleaptă“. Ea s-a dus la însoţitorii săi şi au plecat împreună

spre corabie, căci timpul le era prielnic şi, pe dată, au ieşit din port ; şi cum ştiau în ce zi regele Lisuarte avea să o dea pe Oriana romanilor, s-au zorit la drum, ca să îl înştiinţeze pe Cavalerul Grec. Aşa că, după două zile şi două nopţi l-au ajuns din urmă, fiindcă el rămăsese pe loc să-i aştepte.

Cu multă bucurie şi plăcere s-au reîntîlnit, pentru că sfîrşiseră acele isprăvi întru marea lor cinste. Domnişoara le-a povestit tuturor cum se desfăşurase lupta, cum fusese ajutat don Grumedan, căruia mare trebuinţă îi făcea acest ajutor, căci nu avea tovarăşi de luptă, bucuria sa aflînd de acel sprijin şi că îi trimite mulţumiri Cavalerului Grec pentru fapta sa, fără să lase deoparte nimic.

Grasinda a întrebat : „Aţi aflat ce a poruncit regele în legătură cu fiica sa ?“ „Da, doamnă — a răspuns domnişoara ; la patru zile după plecarea voastră urmează să pornească şi ea pe mare, în tovărăşia romanilor ; dar de-aţi fi văzut, doamnă, cum mai jelesc ea şi domnişoarele ei şi toţi din regat, că nu se poate povesti“. Grasindei i s-au umplut ochii de lacrimi şi l-a rugat pe Dumnezeu să-şi arate marea-i milosîrdie faţă de această nespusă nedreptate şi să o salveze în vreun fel. Cavalerul Grec, însă, era foarte bucuros de aceste veşti, căci, în sufletul lui, se hotărîse să o răpească pe Oriana şi nu mai avea răbdare să dea ochi cu romanii ; şi, în felul acesta, avea să se bucure de doamna sa şi să-şi afle tihnă pentru inima lui, căci altminteri n-avea cum ; iar cît despre regele Lisuarte şi împărat nu îi prea păsa, chibzuind că o să le dea destul de furcă ; şi ceea ce îi bucura cel mai tare sufletul era gîndul că toate acestea aveau să se săvîrşească fără ca doamna sa să aibă vreo vină.

Şi, tăifăsuind şi petrecînd ei aşa cum auziţi, într-o zi, către prînz, au sosit în marele port al Insulei Ferecate ; cei din insulă, ce aflaseră de la Gandalin cam cînd aveau să sosească, au zărit de departe corăbiile şi le-au recunoscut după descrierea lui ; aşa că mare a fost veselia tuturor, fiindcă toţi îl iubeau nespus, şi s-au grăbit să vină pe ţărm, împreună cu toţi marii seniori din neamul lui Amadis şi cu prietenii săi, ce îl aşteptau ; cînd Grasinda a văzut în port atîta lume şi veselia ce îi cuprinsese pe toţi, mult s-a mai minunat, dar şi mai mult încă, auzindu-i pe toţi

spunînd : „Bun venit stăpînului nostru, ce a fost atîta vreme departe de noi !“ Şi i-a spus Cavalerului Grec : „Domnule, de ce vă arată aceşti oameni atîta dragoste şi cinstire, spunînd «bun venit stăpînului nostru» ?“ El i-a răspuns : „Doamnă, vă cer iertare pentru că m-am ascuns de voi vreme atît de îndelungată, dar nu puteam face altfel fără primejdia de a mă face de ruşine şi la fel am făcut în toate ţinuturile străineşti pe unde am umblat, fără ca nimeni să-mi poată afla numele ; dar, acum, vreau să ştiţi că eu sînt stăpînul acestei insule şi sînt acel Amadis de Gaula, de care, uneori, aţi auzit vorbindu-se ; iar cavalerii pe care îi vedeţi sînt din familia mea, ori îmi sînt prieteni, şi ceilalţi îmi sînt vasali şi cu greu s-ar putea afla pe lume alţi cavaleri ca ei, care să le stea alături în vitejia lor nemăsurată“. „Domnule — a spus Grasinda —, dacă mă bucur că v-am aflat numele, tot pe-atît mă întristez în inima mea că nu v-am cinstit aşa cum i se cuvine unui bărbat atît de nobil şi de neam aşa de mare, şi mă simt tare nefericită că v-am tratat ca pe un sărman cavaler rătăcitor ; iar de mă mîngîie ceva e doar faptul că cinstirea de care v-aţi bucurat în ţinutul meu, dacă se poate numi cinstire, v-a fost pe plac şi s-a datorat numai vitejiei voastre, fără să ţin seama defel de marile voastre avuţii, de stirpea voastră aleasă şi nici de aceşti cavaleri pe care mi-i lăudaţi atît de mult“. Amadis i-a spus : „Doamnă, să nu mai vorbim despre asta, fiindcă cinstirea şi bunăvoinţa ce mi-aţi arătat au fost atît de mari şi la vreme atît de potrivită, încît nici eu, nici toţi aceşti cavaleri pe care-i vedeţi aici, mai preţuiţi decît mine, nu le-am putea răsplăti“.

Şi au intrat în port, unde îi aştepta toată lumea, iar don Gandales adusese douăzeci de cai, pe care doamnele să urce pînă la castel ; pentru Grasinda, însă, a fost coborît de pe corabie un cal mîndru, cu harnaşament bătut în aur şi argint emailat, iar ea s-a îmbrăcat cu veşminte minunat de bogate ; între barca în care veneau ea şi Amadis, şi plajă au fost aruncate scînduri groase, ca să poată coborî; pe mal îi aşteptau Agrajes, don Cuadragante, don Florestan şi Gavarte de la Valea Temătoare, cu bunul Dragonis, Orlandin, Ganjes de Sadoca, Argamon Viteazul, Sardanan, fratele lui Angriote de Estravaus, şi nepoţii săi, Pinores

şi Sarquiles, Madancil de la Puntea de Argint şi mulţi alţi bărbaţi viteji, dornici de luptă, peste treizeci ; Enil, bunul şi înţeleptul, trecuse în barcă şi vorbea cu Amadis, iar Ardian Piticul şi Gandalin stăteau de vorbă cu domnişoarele de onoare ale Grasindei. Apoi Amadis a luat-o de braţ pe Grasinda şi a condus-o de la barcă pînă la mal, unde a fost primită cu multă dragoste şi curtenie de toţi acei seniori, iar Agrajes şi Florestan au urcat-o pe cal. Tare le-a mai plăcut tuturor marea ei frumuseţe şi straiele-i bogate, şi au condus-o, aşa cum auziţi, cu doamnele şi domnişoarele ei, prin insulă, la frumoasele palate unde locuiseră Amadis şi fraţii săi, cînd acesta cucerise insula ; şi acolo, pentru a le sărbători cu ighemonicon, au rămas să se ospăteze cu ea cei mai mulţi dintre cavaleri, la masa pregătită cu mare grijă de don Gandales ; mai mare peste cei ce slujeau la masă a fost Ardian Piticul, care nu-şi mai încăpea în piele de bucurie, spunînd multe bazaconii ce stîrneau rîsul ; Amadis, însă, tot timpul petrecerii nu s-a despărţit de maestrul Helisabad şi, ţinîndu-l de mînă, le spunea tuturor că mulţumită lui Dumnezeu şi lui e acum în viaţă ; iar la masă, l-a aşezat între el şi Gavarte de la Valea Temătoare ; dar, toate aceste plăceri şi vederea acelor cavaleri atît de iubiţi de Amadis nu-i puteau îndepărta acestuia marea frămîntare din suflet, la gîndul că romanii ar putea trece cu Oriana mai înainte de a le ieşi el în cale, şi nu se putea linişti şi nu-şi afla odihnă cu nici un chip, pentru că, în comparaţie cu marea lui iubire, toate celelalte erau pentru el pricină de mare întristare.

După ce au mîncat cu toţii cu mare plăcere şi s-a strîns masa, Amadis i-a rugat să nu plece nici unul, căci voieşte să le vorbească, iar ei au făcut întocmai.

Văzînd, deci, Amadis că toţi acei cavaleri s-au liniştit şi aşteaptă la mese să audă ce le va spune, le-a grăit astfel: „De cînd nu m-aţi văzut, vitejii mei domni, am străbătut multe meleaguri străine şi prin multe aventuri am trecut, ce lung ar fi să le povestesc ; dar cele mai multe şi cele mai primejdioase pentru mine au fost acelea cînd le-am venit în ajutor doamnelor şi domniţelor ce deseori erau nedreptăţite şi batjocorite, pentru că, aşa cum acestea s-au născut să se supună cu sufletele lor slabe, şi cele mai puternice arme ale lor sînt lacrimile şi suspinele, cei cu

inimile viteze, mai cu osebire între celelalte, trebuie să aibă grijă de ele, să le ocrotească și să le apere împotriva celor care, lipsiți de virtute, le chinuie și le dezonorează, cum făceau, în vremuri străvechi, grecii și romanii, trecînd mările, distrugînd pămînturile, purtînd bătălii, ucigînd regii și azvîrlindu-i din regatele lor, doar pentru a răzbuna silniciile și jignirile săvîrșite contra femeilor ; și de aceea marea lor faimă și slavă dăinuie în istorie și va dăinui cît lumea ; și cine știe mai bine decît voi, bunii mei domni, ce se întîmplă și în zilele noastre ? Căci stați mărturie acelor ce trec, în fiecare zi, prin multe încercări și primejdii din această cauză, așa că nu vă voi spune mai multe ; v-am dat această pildă adevărată a celor din vechime, socotind că astfel vă voi îmbărbăta inimile, fiindcă aceia au fost atît de viteji, încît, dacă s-ar putea împărți în lume ceea ce le-a prisosit lor, n-ar mai exista nici un laș. Și fiindcă isprăvile din trecut, de care ne aducem aminte, ne fac să le căutăm și să le dorim pe cele de azi cu mai multă ardoare. Și, întorcîndu-mă la ceea ce ne interesează, de cînd am sosit în această țară, am aflat despre marea nedreptate și jignire pe care regele Lisuarte vrea să le săvîrșească împotriva fiicei sale, Oriana, căci fiind ea urmașă de drept la coroana regatului, el, împotriva dreptății, vrea să o lipsească de moștenire și o trimite să-i fie soție împăratului Romei ; și din cîte mi s-a spus, cu totul împotriva voinței ei și a tuturor supușilor săi, dar, mai cu seamă a ei, căci se jeluiește amarnic și se plînge Domnului și omenirii împotriva acestei mari silnicii. Și dacă e adevărat că regele Lisuarte, fără teamă de Dumnezeu și de oameni, săvîrșește această cruzime, vă spun că în blestemat ceas ne-am născut, dacă nu vom îndrepta noi această fărădelege ; căci îngăduind să fie săvîrșită, se pierd și se dau uitării marile primejdii și încercări prin care am trecut pînă acum, ca să dobîndim cinste și slavă. Acum să-și spună fiecare părerea, dacă binevoiți, căci pe-a mea o cunoașteți". Agrajes a răspuns, pe dată, la rugămintea tuturor acelor cavaleri, și a spus : „Deși prezența voastră, domnule și bunule văr, ne-a dublat forțele și ceea ce mai înainte ne speria foarte, acum ni se pare ușor și neînsemnat, noi, fără să sperăm în sosirea voastră, aflînd ce vrea să facă regele Lisuarte, eram,

oricum, hotărîţi să îndreptăm lucrurile şi să-i venim în ajutor Orianei, neîngăduind o silnicie atît de mare, şi mai degrabă să ne sfîrşim zilele ori să-i ucidem pe ceilalţi ; şi de vreme ce gîndim ca unul, ca unul să pornim la treabă cît mai iute şi să dobîndim acea glorie pe care o dorim, fără să mai stăm în cumpănă". Auzind cavalerii răspunsul lui Agrajes, au spus toţi într-un glas că a grăit bine şi că trebuie să îi vină în ajutor Orianei fără zăbavă, căci, dacă e adevărat că îşi riscă viaţa pentru multe lucruri uşuratice, cu atît mai mult trebuie să o facă pentru această atît de însemnată pricină, ce îi va acoperi de glorie pentru veşnicie.

Grasinda, văzînd ce hotărîre au luat, l-a îmbrăţişat pe Amadis şi i-a spus : „Ah, Amadis, stăpînul meu ! Cît de bine se vede, acum, marea voastră vitejie şi cea a prietenilor şi rudelor voastre, căci săvîrşiţi ceea ce niciodată n-a fost săvîrşit de vreun cavaler, nu numai pentru această preabună doamnă, ci pentru toate doamnele şi domnişoarele din lume, fiindcă vitejii şi curajoşii cavaleri de pe alte meleaguri, urmîndu-vă pilda, vor face cu mai multă hotărîre şi îndrăzneală ceea ce, cu dreptate, trebuie să facă pentru noi, femeile, iar ticăloşii lipsiţi de virtute, temîndu-se că vor fi aspru pedepsiţi, se vor stăpîni de a mai săvîrşi nedreptăţi şi silnicii ; aşa că, domnul meu, mergeţi cu Dumnezeu şi El să vă călăuzească şi să vă lumineze, iar eu voi rămîne aici să văd cum se sfîrşeşte totul şi, apoi, voi face ceea ce îmi porunciţi". Amadis i-a mulţumit mult şi a lăsat-o în grija lui Ysanjo, guvernatorul insulei, ca acesta să o slujească şi să îi arate toate lucrurile minunate de pe insulă ; totodată, i-a cerut lui Ysanjo să îi arate multă preţuire şi cinstire marelui său prieten, maestrul Helisabad ; dar maestrul i-a spus : „Bunule domn, dacă vă pot fi de folos cu ceva, e numai în treburi de felul celei pe care o veţi săvîrşi acolo unde plecaţi acum, căci sînt obişnuit cu luptele, aşa că nu voi rămîne, cu nici un chip, aici, ci, mai curînd aş vrea să vă fiu de ajutor cu darul pe care mi l-a dat Dumnezeu, dacă îmi îngăduiţi, seniore, căci ştiu prea bine, cunoscînd marea nebunie a romanilor şi mînia voastră, că vă pot sluji şi ajuta mult". Amadis l-a îmbrăţişat şi i-a spus : „Ah, maestre, adevărate prieten ! Deie Domnul, în marea-i bunătate,

să vă pot răsplăti pentru ceea ce aţi făcut şi faceţi pentru mine ; şi dacă vreţi să mergeţi cu noi, să pornim pe dată, pe mare, cu ajutorul lui Dumnezeu !“

Cum flota era pregătită cu toate cele de trebuinţă pentru călătorie şi oamenii înştiinţaţi, după ce Amadis a poruncit să fie păzite toate drumurile, ca să nu se afle nimic despre ei, în prima noapte, s-au urcat toţi pe corăbii şi, fără zarvă şi vînzoleală, au pornit la drum spre locul unde aveau să ajungă romanii, urmînd calea potrivită ca să le-o poată lua înainte.

CAPITOLUL LXXXI

Cum regele Lisuarte a dat-o pe fiica sa romanilor, cu totul împotriva voinţei ei, şi despre felul cum Amadis cu toţi ceilalţi cavaleri de pe Insula Ferecată i-au venit în ajutor preafrumoasei Oriana

Cum regele Lisuarte era hotărît să o dea pe fiica sa, Oriana, romanilor şi gîndul acesta era atît de neclintit, încît nimic din toate cîte aţi auzit nu i l-a putut schimba, cînd a sosit sorocul după făgăduială, a stat de vorbă cu ea, încercînd în fel şi chip să o hotărască să plece de bună voie la acel drum ce lui îi aducea atîta bucurie ; dar n-a izbutit în nici un fel să-i potolească plînsul şi durerea. Astfel că, furios foarte, a plecat de la ea şi s-a dus la regină, cerîndu-i s-o liniştească pe fiică-sa, că nu-i foloseşte la nimic ceea ce face, fiindcă nu-şi poate călca făgăduiala. Regina, care vorbise adesea cu el despre aceasta cu gîndul că l-ar putea împiedica, dar veşnic îl găsise neînduplecat în hotărîrea lui, fără să-l poată abate în vreun fel, n-a vrut să mai spună nimic, ci doar să-i îndeplinească porunca, deşi simţea o frămîntare în suflet cum nu se poate mai mare, şi le-a cerut tuturor prinţeselor şi celorlalte domnişoare ce urmau să plece cu Oriana să se urce pe corăbii, nelăsîndu-le să rămînă cu fiica ei decît pe Mabilia,

Olinda şi domniţa din Danemarca ; apoi, a poruncit să fie duse la corăbii toate straiele şi bogatele scule pe care i le dăruia. Oriana, văzînd-o pe maică-sa şi pe soră-sa, s-a apropiat de ele şi, jelindu-se amarnic, a apucat mîna mamei sale şi a prins s-o sărute ; regina i-a spus : „Fata mea, rogu-vă să fiţi veselă, acum, cînd îndepliniţi porunca regelui, căci eu mă încred în mila Domnului că totul va fi spre binele vostru şi că nu va voi să-şi ia mîna de pe voi şi de pe mine“. Oriana i-a spus : „Doamnă, eu cred că despărţirea mea de voi va fi pentru totdeauna, fiindcă îmi simt moartea foarte aproape“. Şi, spunînd asta, a căzut leşinată şi tot aşa şi regina, nemaiştiind de ele. Regele, care sosise tocmai atunci, a poruncit ca Oriana să fie dusă pe corabie aşa, leşinată, împreună cu Olinda, care, în genunchi, îi cerea cu multe lacrimi să aibă milă de ea şi să o lase să plece acasă la tatăl ei, să n-o trimită la Roma ; el, însă, era atît de mîniat, că n-a vrut s-o asculte şi a poruncit să fie condusă la corabie în urma Orianei, cerîndu-le Mabiliei şi domnişoarei din Danemarca să urce şi ele pe corabie cît mai iute.

După ce toate s-au strîns pe corăbii, împreună cu romanii, cum aţi auzit, regele a încălecat şi s-a dus în locul unde se afla ancorată flota. Aici a mîngîiat-o pe fiica sa cu dragoste de părinte, dar nu astfel încît să-i dea speranţe că şi-ar schimba hotărîrea. Dar văzînd că Oriana nu are putere să-şi stăpînească suferinţa, l-a cuprins, oarecum, mila şi i s-au umplut ochii de lacrimi ; aşa că a plecat de lîngă ea şi s-a dus să stea de vorbă cu Salustanquidio, Brondajel de Roca şi arhiepiscopul de Talancia, rugîndu-i să aibă grijă de ea, să o păzească şi să o slujească, căci el le-o încredinţează, aşa cum făgăduise ; apoi s-a întors la palat, lăsîndu-le pe doamne şi domnişoare pe corăbii, plîngînd de le săreau cămăşile în spate şi atît de îndurerate văzîndu-l că pleacă, de nu se poate povesti ori descrie.

După ce regele a plecat, Salustanquidio şi Brondajel de Roca, acum că Oriana şi toate domnişoarele erau în puterea lor, pe corăbii, au hotărît să o instaleze pe Oriana într-o cămară bogat împodobită pentru ea, împreună cu Mabilia, căci ştiau că aceasta e domnişoara pe care Oriana o iubeşte cel mai mult pe lume ; apoi au încuiat uşa cămării cu lacăte grele şi au lăsat-o pe corăbii pe regina

Sardamira cu suita ei şi multe doamne şi domnişoare din suita Orianei. Salustanquidio, care murea de dragul Olindei, a dus-o pe aceasta, cu o parte din domnişoare, pe corabia lui, nu fără multe plînsete din pricină că erau astfel despărţite de stăpîna lor, Oriana, care, auzind ce se întîmplă din cămara ei şi cum domnişoarele se apropiau şi îmbrăţişau uşa ei, strigînd-o de mai multe ori să le vină în ajutor, a căzut leşinată în braţele Mabiliei.

Făcute, deci, toate acestea, au ridicat pînzele şi au pornit la drum, bucuroşi foarte că sfîrşiseră ceea ce îşi dorise atît de mult împăratul, stăpînul lor ; apoi au înălţat o flamură mare cu însemnele împăratului pe catargul corăbiei unde se afla Oriana şi toate celelalte corăbii navigau în jurul ei, păzind-o. Şi, pe cînd mergeau ei aşa voioşi foarte şi veseli, s-au uitat în dreapta şi au zărit flota lui Amadis, care se apropia iute de ei venind din faţă şi tăindu-le calea spre ţărm, unde voiau să ajungă ei ; Agrajes, don Cuadragante, Dragonis şi Listoran de la Turnul Alb hotărîseră între ei ca, mai înainte de a-i ajunge Amadis pe romani, să se hărţuiască ei cu aceştia şi să încerce să-i vină în ajutor Orianei, şi de aceea îşi conduseseră corăbiile între flota romană şi uscat. Dar şi don Florestan cu viteazul don Gavarte de la Valea Temătoare, Orlandin şi Imosil de Burgundia, împreună cu prietenii şi vasalii lor, hotărîseră să fie primii care să-i vină în ajutor Orianei şi înaintau cît mai iute cu putinţă între flota romanilor şi corabia lui Agrajes ; Amadis, la rîndul lui, cu corăbiile sale, însoţit de oameni mulţi, prieteni şi alţii din Insula Ferecată, zorea, de asemenea, ca să-i vină el primul în ajutor Orianei. Acum, să ştiţi că romanii, cînd au văzut flota de departe, au gîndit că trebuie să fie nişte oameni paşnici ce călătoreau pe mare dintr-un loc în altul ; dar, văzînd că flota se împarte în trei şi că două grupuri de corăbii le taie calea înspre pămînt şi al treilea grup îi urmăreşte, tare s-au mai înspăimîntat şi, pe dată, s-a iscat mare zarvă între ei, toţi strigînd din răsputeri : „La arme, la arme, că ne atacă străinii !“ Şi, pe dată, s-au şi înarmat. Arbaletierii, ce erau foarte viteji, au fost puşi să-şi ocupe posturile, iar ceilalţi oameni, cu Brondajel de Roca şi mulţi cavaleri viteji de la curtea împăratului au rămas pe nava unde se afla Oriana, cea cu flamura cu însemnele împă-

ratului, cum aţi auzit. În acest răstimp, corăbiile au ajuns unele lîngă altele ; Agrajes şi don Cuadragante şi-au lipit corabia de cea a lui Salustanquidio, unde se afla frumoasa Olinda, şi au început să lupte cu mare înverşunare ; don Florestan şi Gavarte de la Valea Temătoare, ce pătrunseseră în mijlocul flotei, au atacat navele ducelui de Ancona şi ale arhiepiscopului de Talancia, ce aveau oameni mulţi de-ai vasalilor lor, bine înarmaţi şi puternici, aşa că bătălia a fost grea. Amadis şi-a condus navele spre corabia cu însemnele împăratului, poruncindu-le alor săi să n-o scape din ochi ; apoi, punîndu-i mîna pe umăr lui Angriote, i-a spus : „Domnule Angriote, bunul meu prieten, amintiţi-vă de marea voastră credinţă pe care întotdeauna aţi arătat-o şi o arătaţi prietenilor voştri ; străduiţi-vă să mă ajutaţi cît mai mult de astă dată, căci de vrea Domnul să sfîrşesc cu bine această faptă, aceasta va fi încununarea gloriei şi fericirii mele, aşa cum se cuvine ; şi nu vă depărtaţi de mine, pe cît vă stă în puteri". El i-a răspuns : „Stăpîne, nu pot face mai mult decît să-mi dau viaţa pentru voi şi în ajutorul vostru, pentru a vă apăra cinstea ; aşa că Dumnezeu cu voi". Apoi au ieşit împreună pe punte şi aici lupta era în toi, cu săgeţi, lănci şi pietre azvîrlite dintr-o parte în alta, atît de multe, de parcă ploua, nu alta ; Amadis şi oamenii săi nu voiau decît să-şi lipească nava de cea a duşmanilor, dar nu izbuteau, pentru că aceştia, deşi erau mulţi, nu îndrăzneau să se apropie, văzînd cu cîtă furie sînt atacaţi, şi se apărau cu cängi lungi de fier şi mulţime de alte arme felurite. Atunci, Tantales de Sobradisa, majordomul reginei Briolanja, ce se afla pe teugă, văzînd că Amadis nu-şi poate pune în aplicare planul, a poruncit să se aducă o ancoră foarte mare şi grea, legată de un lanţ gros, pe care au aruncat-o de pe teugă pe corabia vrăjmaşă ; apoi, el şi mulţi alţii ce îl ajutau, au tras de lanţ cu putere şi, sforţîndu-se zdravăn, au izbutit să alipească navele una de alta, încît nu se mai puteau desprinde decît dacă se rupea lanţul. Amadis, văzînd asta, şi-a făcut loc cu mare trudă printre oameni, ce tare îngrămădiţi erau, urmat pe drumul deschis de el, de Angriote şi don Bruneo; şi cînd a ajuns în faţă, a pus un picior pe marginea corăbiei sale şi a sărit pe cealaltă, fără ca vrăjmaşii să îi poată împiedica ori opri cumva; cum să-

ritura fusese mare şi el era furios foc, a căzut în genunchi şi a primit multe lovituri, dar în ciuda celor ce îl atacau mişeleşte, s-a ridicat şi şi-a apucat spada vitează şi arzătoare, pe cînd Angriote şi don Bruneo sosiseră şi ei pe corabie, rănindu-şi duşmanii cu lovituri puternice şi necruţătoare şi strigînd în gura mare „Gaula, Gaula ! Aici ! Amadis !“, cum îi rugase el să facă dacă izbuteau să ajungă pe nava potrivnică. Mabilia, care era încuiată în cămară cu Oriana, auzind zarva şi strigătele şi apoi acel nume, a strîns-o de mîini pe Oriana, ce era mai mult moartă decît vie, şi i-a spus : „Curaj, stăpînă, căci v-a venit în ajutor acel binecuvîntat cavaler, vasalul şi iubitul vostru credincios“. Ea s-a ridicat în picioare, întrebînd ce se întîmplă, căci, de atîta plîns îşi pierduse simţirile şi nu auzea nimic, iar ochii ei priveau în gol aproape fără să vadă.

După ce Amadis s-a ridicat de jos şi a văzut ce minuni săvîrşise Angriote şi don Bruneo şi cum ceilalţi de pe corabia lor se năpustiseră dînd iureş în duşmani, s-a îndreptat cu spada în mînă spre Brondajel de Roca, ce era în faţa lui, şi i-a dat o asemenea lovitură în coif, încît l-a culcat la picioarele lui şi, de n-ar fi fost coiful zdravăn, i-ar fi crăpat capul în două ; dar nu l-a mai lovit, pentru că duşmanii se predaseră şi cereau îndurare ; văzînd, însă, armura foarte bogată a lui Brondajel, a chibzuit că acesta e căpetenia celorlalţi şi, scoţîndu-i coiful din cap, a prins să-l izbească în obraz cu mînerul spadei, întrebîndu-l unde este Oriana ; Brondajel i-a arătat încăperea cu lacăte, spunînd că acolo o va găsi. Amadis s-a dus iute acolo, chemîndu-i pe Angriote şi pe don Bruneo, şi unindu-şi toţi trei forţele, au spart uşa şi au intrat înăuntru, dînd cu ochii de Oriana şi Mabilia ; Amadis a îngenuncheat în faţa Orianei ca să-i sărute mîinile, dar ea l-a îmbrăţişat şi l-a luat de braţ, deşi toată lorica lui era roşie de sîngele vrăjmaşilor. „Ah, Amadis ! — a spus ea. Lumina tuturor gîndurilor negre ! Acum v-aţi arătat marea voastră vitejie, venind în ajutorul meu şi al acestor domniţe, copleşite de amărăciune şi de tristeţe, şi în toate colţurile lumii va fi cunoscută şi slăvită faima voastră“. Mabilia stătea în genunchi în faţa lui şi îl ţinea de poala loricii, dar el, cum avea ochii aţintiţi asupra doamnei sale, n-o văzuse ; însă, de cum a zărit-o, a ridicat-o de jos şi, îmbrăţişînd-o cu

multă dragoste, i-a spus : „Doamnă și vară a mea, ce dor mi-a fost de voi !“ Și a dat să plece, să vadă ce se mai întîmplă, dar Oriana l-a luat de mînă și a spus : „În numele Domnului, seniore, nu mă părăsiți !“ „Doamnă — a răspuns el —, nu vă temeți, căci pe corabie se află Angriote de Estravaus, don Bruneo și Gandales cu treizeci de cavaleri care vă vor apăra ; eu alerg la ai noștri, ce au de dus o luptă aprigă“.

Apoi Amadis a ieșit din încăpere și, văzîndu-l pe Landin de Fajarque, ce se luptase cu cei de pe teugă și aceștia i se predaseră, a poruncit să nu fie uciși nici unul, de vreme ce se dăduseră prinși ; de aici a trecut la bordul unei frumoase galere, unde se aflau Enil și Gandalin cu aproape patruzeci de cavaleri din Insula Ferecată, și le-a poruncit să se îndrepte spre locul unde se auzea numele lui Agrajes, care se lupta cu cei de pe corabia lui Salustanquidio ; cînd s-au apropiat, a văzut că oamenii lui Agrajes trecuseră pe cealaltă navă, așa că au lipit galera de bordul corăbiei vrăjmașe, ca să sară pe punte ; don Cuadragante, aflat deja acolo, l-a ajutat pe Amadis să treacă și el ; încleștarea și larma erau foarte mari, căci Agrajes și tovarășii săi îi asaltau și îi ucideau pe dușmani fără milă ; și în clipa cînd romanii l-au văzut pe Amadis, au sărit, unii în bărci, alții în apă, înecîndu-se unii dintre ei, iar alții au fugit pe celelalte corăbii, ce nu fuseseră cucerite. Amadis continua să înainteze printre oameni, întrebînd de Agrajes, vărul lui, pînă l-a găsit, cu Salustanquidio la picioarele sale, avînd o rană mare la un braț și cerîndu-i îndurare ; Agrajes, însă, care aflase mai dinainte că Salustanquidio o iubește pe Olinda, nu înceta să-l lovească și să-i grăbească moartea, căci mult îl mai dușmănea. Don Cuadragante i-a spus să nu îl omoare, că e un prizonier valoros, dar Amadis a zis, rîzînd : „Don Cuadragante, lăsați-l pe Agrajes să-și facă voia, căci acesta ar fi omorît pe toți cîți ar fi aflat și n-ar fi lăsat pe nimeni în viață“. Și cu aceste vorbe, Salustanquidio a fost scurtat de cap, corabia curățată de dușmani și flamurile lui Agrajeș și don Cuadragante înălțate pe teugă, amîndouă păzite de cavaleri foarte viteji și puternici.

După aceasta, Agrajes s-a dus de-ndată spre cămara unde i se spusese că se află Olinda, doamna sa, care în-

treba de el, iar Amadis, don Cuadragante, Landin şi Listoran de la Turnul Alb au plecat împreună să vadă cum se descurcă don Florestan şi tovarăşii lui ; aşa că s-au urcat pe galera cu care venise Amadis, dar, în scurt timp, au întîlnit o altă galeră, a lui don Florestan, cu un cavaler, rudă a sa dinspre mamă, pe numele lui, Ysanes, care le-a spus : „Domnilor, don Florestan şi Gavarte de la Valea Temătoare vă trimit vorbă că i-au ucis ori i-au luat captivi pe toţi de pe corăbii şi că, printre prinşi, se află ducele de Ancona şi arhiepiscopul de Talancia". Amadis, care mult s-a bucurat de această veste, le-a trimis vorbă să se apropie cu corabia de nava cucerită de el, unde se află Oriana, ca să ţină sfat ce să facă mai departe. Apoi, au aruncat o privire în jur şi au văzut că flota romanilor e nimicită şi că nici unul nu scăpase, deşi unii încercaseră să fugă în nişte bărci. Fuseseră, însă, iute ajunşi din urmă şi prinşi, astfel că nu era nimeni să poată da de ştire despre cele petrecute ; aşa că s-au dus, pe dată, cu toţii, pe corabia Orianei, unde se afla prins Brondajel de Roca. Au intrat în corabie, şi-au scos coifurile şi mănuşile şi, după ce s-au spălat de sînge şi sudoare, Amadis a întrebat unde e don Florestan, că nu îl vede acolo. Landin de Fajarque i-a răspuns : „E în cămara reginei Sardamira, care a întrebat de el, strigînd din răsputeri să fie chemat iute, căci el este ocrotitorul ei ; iar regina se află, acum, la picioarele Orianei, rugînd-o să se milostivească şi să nu lase să fie ucisă ori dezonorată". Amadis s-a dus acolo şi a întrebat de regina Sardamira, iar Mabilia i-a arătat-o, căci o ţinea îmbrăţişată, în vreme ce don Florestan îi luase mîna ; Amadis i s-a înfăţişat cu multă smerenie şi a vrut să-i sărute mîinile, dar ea nu i-a îngăduit şi, atunci, el i-a spus : „Bună doamnă, nu vă temeţi de nimic, căci, avîndu-l în slujba şi la porunca voastră pe don Florestan, pe care toţi îl ascultăm şi îl urmăm, totul se va face după voia voastră, lăsînd deoparte dorinţa noastră de a le sluji şi cinsti pe toate femeile, după meritele fiecăreia ; şi cum voi, bună doamnă, printre toate sînteţi foarte însemnată şi mai presus decît celelalte, tot astfel, cu deosebită dreptate trebuie să avem grijă să fiţi mulţumită". Regina l-a întrebat pe don Florestan : „Spuneţi-mi, viteazule domn, cine este acest cavaler atît de cuviincios şi atît de prieten

cu voi ?“ „Doamnă — a răspuns el —, este stăpînul şi fratele meu, Amadis, cu care am venit toţi în ajutorul Orianei“. Auzind aceasta, regina s-a ridicat cu multă bucurie şi a spus : „Viteazule domn Amadis, să nu mă învinovăţiţi că nu v-am primit cum se cuvine, pricina fiind că n-am ştiut cine sînteţi ; şi îi mulţumesc mult lui Dumnezeu că în această mare durere am avut parte de curtenia voastră şi de grija şi ocrotirea lui don Florestan“. Amadis a luat-o de cealaltă mînă şi au condus-o amîndoi în faţa Orianei, unde au aşezat-o pe un jilţ, iar el s-a aşezat alături de verişoara lui, Mabilia, căci mult dorea să stea de vorbă cu ea ; în toată această vreme, regina Sardamira, deşi aflase că flota romanilor fusese învinsă şi nimicită şi mulţi romani muriseră ori fuseseră luaţi prizonieri, încă nu aflase şi mult timp n-a ştiut de moartea prinţului Salustanquidio, pe care îl iubea mult cu dragoste curată şi plină de credinţă, socotindu-l cel mai de seamă şi cel mai mare dintre toţi bărbaţii împărăţiei Romei. Şi pe cînd stăteau ei aşa, cum auziţi, Oriana i-a spus reginei Sardamira : „Maiestate, pînă acum am fost eu supărată, din pricina celor ce mi-aţi spus la început despre un lucru ce îmi era tare nesuferit ; dar văzîndu-vă înţelepciunea şi curtenia în toate cîte faceţi precum şi pentru că aţi renunţat să-mi mai vorbiţi despre acel lucru, să ştiţi că vă voi iubi, vă voi cinsti şi vă voi respecta din toată inima, fiindcă aţi fost silită să faceţi ceea ce pe mine mă mîhnea, fără să aveţi altă cale de urmat, pe cînd ceea ce mă bucura, izvorăşte şi porneşte din fiinţa voastră nobilă şi virtutea domniei voastre“. „Doamnă — a răspuns ea —, dacă acestea vă sînt gîndurile, nu va mai fi nevoie să mă rog pentru salvarea mea“. Pe cînd vorbeau ele aşa, a sosit Agrajes cu Olinda şi domnişoarele ce fuseseră duse cu ea. Văzînd-o, Oriana s-a sculat în picioare şi a îmbrăţişat-o, de parcă ar fi trecut multă vreme fără să o fi văzut, iar Olinda îi săruta mîinile ; apoi, întorcîndu-se spre Agrajes, Oriana l-a îmbrăţişat cu multă dragoste şi tot astfel i-a primit pe toţi cavalerii ce îl însoţeau, spunîndu-i lui Gavarte de la Valea Temătoare : „Prietene Gavarte, bine v-aţi ţinut făgăduiala pe care mi-aţi făcut-o şi numai Dumnezeu ştie cît de recunoscătoare vă sînt pentru asta şi cît de mult doresc să vă răsplătesc“. „Doamnă

— a răspuns el —, am făcut ceea ce se cuvenea să fac, căci vă sînt vasal, iar voi, doamnă, îmi sînteţi stăpînă de drept ; şi cînd veţi avea trebuinţă, amintinţi-vă de mine, că întotdeauna voi fi gata să vă slujesc".

La vremea aceasta, se adunaseră acolo toţi cavalerii cei mai de seamă dintre cei aflaţi pe corăbii, care s-au strîns laolaltă la un capăt al navei, să se sfătuiască ce urmează să facă ; Oriana l-a chemat pe Amadis într-un colţ şi i-a spus foarte încet : „Prietenul meu adevărat, vă rog şi vă poruncesc, în numele acelei iubiri adevărate dintre noi, să păstraţi taina dragostei noastre, acum mai mult ca niciodată ; să nu staţi de vorbă cu mine în taină, ci doar de faţă cu toţi, iar ceea ce veţi voi să-mi spuneţi pe ascuns, spuneţi-i Mabiliei ; şi încercaţi să ne duceţi în Insula Ferecată unde, fiind la adăpost sigur, Dumnezeu va avea grijă de mine, căci El ştie că dreptatea e de partea mea". „Doamnă — a spus Amadis —, eu nu trăiesc decît cu speranţa de a vă sluji şi dacă aceasta m-ar părăsi, mi-aş pierde viaţa ; aşa că voi face ceea ce porunciţi ; cît despre plecarea spre insulă, bine ar fi să o trimiteţi pe Mabilia să le spună cavalerilor acest lucru, ca să pară că se datorează, mai degrabă, gîndului şi dorinţei voastre decît mie". „Aşa voi face — a spus ea — şi mi se pare bine. Şi-acum, duceţi-vă la cavalerii voştri". Amadis a făcut întocmai şi cu toţii au stat de vorbă despre ce aveau de făcut de acum înainte ; dar, cum erau mulţi, părerile erau împărţite, căci unii ziceau că trebuie să o ducă pe Oriana în Insula Ferecată, alţii în Gaula şi alţii în Scoţia, în ţara lui Agrajes, aşa că nu cădeau la înţelegere. În acest răstimp a venit la ei domniţa Mabilia însoţită de patru domnişoare. Toţi au primit-o foarte bine şi au aşezat-o în mijlocul lor, iar ea le-a spus : „Domnilor, Oriana vă roagă ca, în bunătatea voastră şi în numele dragostei ce i-aţi arătat ajutînd-o, să o duceţi pe Insula Ferecată, căci vrea să rămînă acolo pînă va recîştiga iubirea tatălui şi mamei sale ; şi vă roagă, domnilor, să sfîrşiţi ceea ce aţi început atît de bine împotriva nedreptăţii şi silniciei săvîrşite contra ei, făcînd pentru ea ceea ce obişnuiţi să faceţi pentru celelalte domniţe, ce nu sînt de neam atît de mare ca ea". „Buna mea doamnă — a spus don Cuadragante —, viteazul şi prea curajosul Amadis şi noi, toţi

cavalerii care i-am venit în ajutor, sîntem gata să o slujim pînă la moarte, cu vieţile noastre şi ale rudelor şi prietenilor noştri, ce pot face multe şi sînt numeroşi ; şi toţi împreună o vom apăra împotriva tatălui ei şi a împăratului Romei, dacă nu se vor împăca în numele dreptăţii şi la vremea potrivită ; şi spuneţi-i Orianei că, de va vrea Domnul, totul se va împlini fără sminteală, aşa cum am zis, căci gîndul meu este neclintit, şi, dacă ne va ajuta Dumnezeu, noi nu o vom părăsi, căci, o dată hotărîţi să o slujim cu curaj, cu mai multă hotărîre şi mai mult curaj o vom ajuta, pînă va fi la adăpost de orice primejdie, iar onoarea noastră va fi satisfăcută". Toţi cavalerii au găsit bun răspunsul lui don Cuadragante şi s-au învoit cu mult curaj să nu o părăsească defel, pînă ce Oriana nu-şi va redobîndi libertatea şi regatul, fiind sigură că va moşteni coroana, dacă va trăi după moartea tatălui şi mamei ei. Domniţa Mabilia s-a despărţit de cavaleri şi s-a dus la Oriana care, aflînd răspunsul cavalerilor şi mesajul acestora, s-a simţit foarte încurajată, zicîndu-şi că, prin voia dreptului judecător, lucrurile se vor sfîrşi după dorinţa ei.

După ce au luat această hotărîre, cavalerii au plecat la corăbiile lor, unde au poruncit să fie oblojiţi prinşii şi să li se ia prada de război, căci mulţi erau, lăsînd-o pe Oriana cu toate domnişoarele ei, cu regina Sardamira, don Bruneo de Bonamar, Landin de Fajarque, don Gardan, fratele lui Angriote de Estravaus, Sarquiles, nepotul lui, Orlandin, fiul contelui de Irlanda şi Enil, ce avea trei răni pe care şi le ascundea, ca un bărbat curajos ce era, în stare să îndure orice încercări. Aceşti domni au fost însărcinaţi cu paza Orianei şi a acelor doamne de neam mare ce o însoţeau, şi să nu le părăsească o clipă, pînă nu vor fi ajuns pe Insula Ferecată, unde hotărîseră să le ducă.

SE SFÎRŞEŞTE A TREIA CARTE
A NOBILULUI ŞI NEÎNFRICATULUI CAVALER
AMADIS DE GAULA.

AICI ÎNCEPE A PATRA CARTE A NOBILULUI ŞI NEÎNFRICATULUI CAVALER AMADIS DE GAULA, FIUL REGELUI PERION ŞI AL REGINEI ELISENA

În care se povestesc isprăvile şi măreţele fapte de arme săvîrşite de el şi de alţi cavaleri din neamul său

CAPITOLUL LXXXII

Despre marea jale a reginei Sardamira, cînd a aflat de moartea principelui Salustanquidio

Partea a treia a acestei mari istorii v-a povestit de la început pînă la sfîrşit cum regele Lisuarte, împotriva vrerii tuturor, mari şi mici din regatele sale şi a multor altora ce doreau să îl slujească, le-a dat-o romanilor pe fiica sa, Oriana, să-i fie soaţă lui Patin, împăratul Romei, şi cum a fost răpită pe mare de Amadis şi tovarăşii săi, ce se aflau laolaltă pe Insula Ferecată, după ce l-au ucis pe principele Salustanquidio şi i-au luat captivi pe Brondajel de Roca, mai marele majordomilor împăratului, pe ducele de Ancona şi arhiepiscopul de Talancia, şi au omorît şi prins pe mulţi alţii dintre ai lor, nimicindu-le întreaga flotă

ce o însoţea pe Oriana ; acum, o să vă istorisim ce s-a întîmplat mai departe. Aflaţi că, după ce s-a sfîrşit lupta, Amadis cu mai mulţi cavaleri, lăsîndu-le pe Oriana şi pe regina Sardamira cu toate doamnele şi domnişoarele ce se aflau cu ele pe corabia lui, în paza mai multor cavaleri, s-au urcat pe altă corabie şi s-au ocupat de flota romană, de prada de război, ce era foarte mare, şi de captivi, care, pe lîngă faptul că erau mulţi, în cea mai mare parte erau de neam mare, căci aşa se cuvenea să fie o asemenea solie ; şi cînd au ajuns la corabia unde zăcea mort prinţul Salustanquidio, au auzit vaiete şi plînsete, căci supuşii săi, atît cavalerii cît şi ceilalţi îl înconjuraseră pe mort şi îl jeleau cu cea mai mare durere din lume, amintind vitejia şi măreţia lui, astfel că oamenii lui Agrajes, care ocupaseră corabia, nu îi puteau izgoni ori îndepărta de acolo. Amadis a poruncit să fie duşi pe altă corabie, ca să înceteze cu bocetul, şi trupul lui Salustanquidio să fie pus într-un cosciug şi să fie îngropat cum se cuvine unui nobil ca el, cu toate că îi fusese duşman, fiindcă murise ca un viteaz, slujindu-şi stăpînul. Din pricina aceasta s-a arătat milos cu el şi cu cei ce nu muriseră, poruncind cu străşnicie să fie lăsaţi în viaţă. Aşa cum trebuie să facă toţi cavalerii virtuoşi şi, îndepărtînd ura şi mînia, judecata lor să rămînă limpede şi să urmeze calea virtuţii.

Bocetul fusese însă atît de mare, încît vestea că supuşii săi jelesc moartea prinţului a ajuns pînă la corabia Orianei şi la urechile reginei Sardamira, care, cu toate că aflase şi văzuse cu ochii ei că întreaga lor flotă fusese distrusă şi mulţi romani erau morţi ori captivi, pînă atunci nu ştiuse de moartea acelui cavaler ; şi cum a auzit vestea, şi-a ieşit din minţi de durere şi, uitînd de frică şi de marea spaimă ce o stăpîniseră, dorindu-şi mai mult moartea decît viaţa, copleşită de suferinţă şi tulburată foarte, frîngîndu-şi mîinile şi plîngînd în hohote, s-a lăsat să cadă pe jos, spunînd aceste vorbe : „Oh, prinţ mărinimos de stirpe prea aleasă, lumină şi pildă a întregii împărăţii romane, ce durere şi mîhnire va fi moartea ta pentru mulţi băr-

baţi şi multe femei care te iubeau şi te slujeau, aşteptînd daruri şi favoruri mari ; oh, ce veste dureroasă pentru ei, pierderea ta nefericită şi groaznică ! Oh, mare împărat al Romei, cît de chinuit şi îndurerat vei fi aflînd de moartea acestui principe, vărul tău, pe care îl iubeai atît de mult şi îl socoteai o pavăză neclintită a împărăţiei tale, precum şi de nimicirea flotei tale şi moartea ruşinoasă a nobililor tăi cavaleri ! Şi, mai ales, cînd vei afla că, prin puterea armelor, spre marea ta dezonoare, ţi-a fost răpită cea pe care o iubeai şi o doreai cel mai mult pe lume. Ai dreptate să spui că dacă soarta te-a înălţat pe culmi atît de înalte, făcînd din tine, dintr-un cavaler rătăcitor sărac, în căutarea aventurilor, stăpînul tronului, sceptrului şi coroanei împărăteşti, cu o nemiloasă lovitură te-a prăbuşit, prăvălindu-ţi gloria în genuni şi în fundul pămîntului, încît să nu ai de ales decît două căi : ori să te prefaci că nu ştii nimic şi să rămîi cel mai dezonorat stăpînitor din lume, ori să te răzbuni, punîndu-ţi viaţa şi averile la mari încercări, trecînd prin multe chinuri sufleteşti, sfîrşitul fiind foarte îndoielnic, căci, din cîte am văzut după ce soarta mea nenorocită m-a adus în Marea Britanie, nu se află pe lume împărat ori rege, oricît de mare, cu care aceşti cavaleri şi cei din neamurile lor, mulţi şi puternici, să nu se poată război şi lupta ; şi sînt convinsă, cu toate că mi-au pricinuit atîta rău şi durere, că sînt floarea cavalerilor din lumea întreagă. Şi inima mea îndurerată îi plînge mai mult pe cei vii şi nenorocirile ce sînt de aşteptat de-acum înainte, decît pe cei morţi, ce şi-au plătit datoriile". Văzînd-o aşa, Orianei i s-a făcut milă de ea, pentru că o socotea foarte înţeleaptă şi bună din fire ; şi, în afară de clipa cînd îi vorbise prima dată despre împărat, cînd ea se supărase foarte şi o rugase să nu-i mai pomenească despre asta, întotdeauna o văzuse foarte măsurată şi dînd dovadă de multă înţelepciune, căci nu o mai supărase niciodată, ci, dimpotrivă, îi spusese numai lucruri ce îi făceau plăcere ; aşa că a chemat-o pe Mabilia şi i-a zis : „Prietenă, rugaţi-o pe regină să nu mai plîngă şi mîngîiaţi-o aşa cum bine ştiţi s-o faceţi, fără să ţineţi seama de ce va spune ori

va face, căci, după cum vedeţi, aproape şi-a ieşit din minţi ; şi mai multă dreptate are să plîngă pentru ceea ce am fost eu obligată să fac şi pentru ceea ce trebuie să facă învingătorul cu învinsul, cînd se află în puterea lui".

Mabilia, care era plină de drăgălăşenie, s-a apropiat de regină şi, îngenunchind în faţa ei, i-a apucat mîinile şi i-a spus : „Nobilă regină şi doamnă, nu se cade ca o fiinţă de stirpe atît de aleasă să se lase învinsă şi doborîtă de soartă, deşi toate femeile sîntem, prin natura noastră, slabe de virtute şi de inimă, aşa cum bine ne arată vechile pilde ale acelor femei ce, cu suflete curajoase, au vrut să plătească datoriile strămoşilor, dovedindu-şi, în nenorocire, nobleţea stirpei şi a sîngelui lor. Şi, cu toate că acum aţi fost lovită de soarta potrivnică, amintiţi-vă că tot ea v-a dat multă cinste şi slavă, ca să vă bucuraţi de ele atîta vreme cît vă va îngădui vrerea ei schimbătoare ; şi e mai mare vina ei decît o voastră, pentru că întotdeauna i-a plăcut şi îi place să răstoarne lucrurile şi să se joace ; de aceea, trebuie să ţineţi seama că vă aflaţi în puterea acestei nobile prinţese, care, purtîndu-vă multă dragoste, e îndurerată de suferinţa voastră şi doreşte să vă fie alături şi să se poarte cu voi aşa cum cere virtutea şi regeasca voastră persoană". Regina i-a răspuns : „Oh, nobilă şi blîndă domniţă, deşi înţelepciunea vorbelor voastre e atît de mare încît ar putea mîngîia orice durere, oricît de mare ar fi ea, soarta mea este atît de nenorocită, încît mintea mea slabă şi tulburată nu mai poate îndura ; şi dacă în această atît de mare deznădejde, în mintea mea licăreşte vreo speranţă, e doar, aşa cum spuneţi, faptul că mă ştiu în puterea acestei înalte şi nobile doamne, care, în marea-i virtute, nu va îngădui ca cinstea şi faima mea să fie ştirbite, pentru că acestea sînt cea mai mare comoară ce trebuie păzită de orice femeie, cu teama de a nu o pierde".

Atunci domniţa Mabilia i-a făgăduit că poate fi sigură şi fără teamă că Oriana va porunci să se facă totul aşa cum va voi ea ; apoi, regina a ridicat-o de jos şi a poftit-o să stea într-un jilţ şi mai multe doamne aflate acolo au venit să le ţină tovărăşie.

CAPITOLUL LXXXIII

Cum, cu voia şi din porunca prinţesei Oriana, cavalerii au dus-o în Insula Ferecată

După ce Amadis şi ceilalţi cavaleri au plecat de pe corabia lui Salustanquidio şi au văzut că toată flota romanilor se află în mîinile lor, fără nici o împotrivire, s-au strîns toţi pe nava lui don Florestan şi au hotărît că, de vreme ce dorinţa Orianei şi părerea lor este să se ducă în Insula Ferecată, ar fi bine să facă pe dată aceasta, aşa că au poruncit ca toţi captivii să fie urcaţi într-o corabie, în grija şi sub paza lui Gavarte de la Valea Temătoare şi a lui Landin, nepotul lui don Cuadragante, iar pe altă corabie să fie încărcată prada de război, ce era multă, sub paza lui don Gandales, tutorele lui Amadis, şi a lui Saramon, doi dintre cei mai înţelepţi şi credincioşi cavaleri ; apoi au împărţit soldaţii şi marinarii pe celelalte corăbii, iar ei au rămas fiecare pe nava lui, aşa cum plecaseră din Insula Ferecată.

Încheiate aceste pregătiri, i-au rugat pe don Bruneo de Bonamar şi pe Angriote de Estravaus să o înştiinţeze de toate pe Oriana şi să afle care îi este porunca, pentru a o duce la îndeplinire.

Cei doi cavaleri au coborît într-o barcă şi s-au dus la corabia unde era Oriana ; aici, au intrat în odaia ei şi, îngenunchind în faţa ei, i-au spus : „Bună doamnă, toţi cavalerii ce s-au adunat aici în ajutorul vostru, pentru a vă sluji, vă înştiinţează că flota este pregătită şi gata de a porni la drum, şi vor să ştie care este voia voastră, pentru a v-o împlini cu toată dragostea“. Oriana le-a răspuns : „Marii mei prieteni, dacă aş şti că nu voi putea să răsplătesc vreodată această dragoste pe care mi-o arătaţi toţi şi şi ceea ce aţi făcut pentru mine, aş fi toată viaţa deznădăjduită, dar am încredere în Domnul nostru Dumnezeu că, în bunătatea lui, va vrea să pot împlini ceea ce gîndesc ; spuneţi-le cavalerilor să facă aşa cum s-a hotărît, şi anume,

să pornim spre Insula Ferecată şi, o dată ajunşi acolo, ne vom sfătui ce avem de făcut, căci eu îmi pun nădejdea în Dumnezeu, ce, ca un drept judecător, atoatecunoscător, va cîrmui astfel lucrurile încît ceea ce acum este o mare nenorocire se va preschimba în glorie şi bucurie, pentru că faptele drepte şi curate ca aceasta, deşi îşi au începutul anevoios şi trudnic, aşa ca acum, pînă la urmă dau roade bune, pe cînd faptele rele, rodesc ceea ce zămislesc făţărnicia şi lipsa de credinţă".

Cavalerii s-au întors cu acest răspuns : după ce l-au auzit cei ce îl aşteptau, au poruncit să sune trîmbiţaşii, în număr mare pe corăbii, şi, cu multă veselie, în uralele oamenilor simpli, au pornit la drum.

Toţi acei mari seniori şi cavaleri erau foarte veseli şi plini de curaj, hotărîţi să nu se despartă unii de alţii şi de acea prinţesă, pînă nu vor duce cu bine la capăt ceea ce începuseră şi, cum toţi erau de neam mare şi vestiţi foarte pentru faptele lor de arme, le creşteau inimile şi curajul ştiind că toată dreptatea e de partea lor şi că se împotrivesc unor capete încoronate atît de însemnate, ceea ce nu avea să le aducă decît multă glorie, indiferent de le va merge bine ori rău, hotărîţi ca, de va fi să se războiască, să săvîrşească isprăvi măreţe, încît să fie slăviţi veşnic şi amintirea lor să nu se şteargă din minţile oamenilor în vecii vecilor. Şi cum toţi erau îmbrăcaţi în armuri bogate şi erau mulţi, chiar şi celor ce nu auziseră despre măreţia şi glorioasele lor isprăvi, le apăreau ca nişte cavaleri ai unui mare împărat şi, într-adevăr, cu greu s-ar fi putut afla la curtea vreunui cap încoronat, oricît de mare ar fi fost, atîţia cavaleri de neam aşa ales şi atît de viteji, strînşi laolaltă.

Deci, ce ar fi de spus alta, decît că tu, rege Lisuarte, ar fi trebuit să cugeţi că soarta a făcut din tine un prinţ, dezmoştenit, stăpîn pe regate şi pămînturi întinse, dăruindu-ţi judecată, curaj, virtute, cumpătare şi preţioasa dărnicie mai mult decît oricărui alt muritor din vremea ta, şi pentru a te încununa cu o preţioasă diademă, te-a făcut stăpînul unor cavaleri datorită cărora ai fost preţuit şi ţinut la mare cinste în toate colţurile pămîntului ; şi nu se

știe dacă pentru că aceeași soartă ți-a întors spatele, ori datorită nerecunoștinței tale le-ai pierdut pe toate, marea ta glorie și slava ta preacinstită primind o cumplită lovitură, căci în mîna lui Dumnezeu este să dea ori să ia, dar după mintea mea, ai avut parte de toate acestea ca să înveți să trăiești cu credință în Dumnezeu, lovit și vătămat în măreția ta, suferind cu atît mai mult cu cît ai trăit multă vreme fericit, fără nici o supărare prea mare care să te amărască. Și dacă te vei plînge de ceea ce ți s-a întîmplat, plînge-te de tine însuți, căci ți-ai plecat urechea la vorbele unor oameni necinstiți și mincinoși, crezînd mai degrabă ce-ți spuneau ei decît ce vedeai cu proprii-ți ochi și, pe lîngă asta, fără milă și recunoștință, ai dat frîu liber propriei tale voințe și, fără ca inima-ți să asculte dojenile pe care mulți ți le-au făcut, nici bocetele îndurerate ale fiicei tale, ai vrut să o izgonești din țară și să o cufunzi în amărăciune, deși Dumnezeu a dăruit-o cu frumusețe, noblețe și virtute mai mult decît pe toate femeile din vremea ei ; căci, dacă se poate spune ceva rău despre cinstea ei și despre urmările faptelor sale, ținînd seama de bunătatea și mintea ei sănătoasă, acestea trebuie puse, mai curînd, pe seama Celui de Sus și a voinței sale, decît pe seama greșelilor și păcatelor ei. Așa că dacă soarta, învîrtindu-și roata, ți-a devenit potrivnică, tu ai scos piedica ce o ținea în loc.

Deci, întorcîndu-ne la povestea noastră, flota a plutit pe mare, cum auziți, și după șapte zile, în zori, au ajuns în portul Insulei Ferecate, unde, în semn de bucurie, s-au tras multe salve de bombardă.

Cînd cei din Insula Ferecată au văzut sosind atîtea corăbii, s-au minunat foarte și toți au pus mîna pe arme și au venit în port, dar, aici, au recunoscut corăbiile stăpînului lor, Amadis, după flamurile și însemnele fluturînd pe gabii, aceleași cu care plecaseră ; cei de pe corăbii au coborît, pe dată, bărcile cu mai mulți oameni în frunte cu don Gandales, ca să pregătească primirea celorlalți și să facă un pod de bărci de la corăbii pînă la țărm, pe care să poată coborî Oriana și toți seniorii.

CAPITOLUL LXXXIV

Cum domniţa Grasinda, aflînd de victoria lui Amadis, s-a gătit cu straie frumoase şi a ieşit să o întîmpine pe Oriana, însoţită de multe doamne şi cavaleri

Preafrumoasa Grasinda, ce rămăsese pe insulă, a aflat de toate cîte v-am povestit, adică de sosirea corăbiilor şi cîte se petrecuseră, aşa că, de-ndată, s-a pregătit cu mult sîrg să o întîmpine pe Oriana, căci datorită faimei sale nemăsurate, ce i se dusese în tot locul, dorea s-o vadă mai mult decît pe oricine altcineva pe lume. Şi a vrut să i se înfăţişeze ca o doamnă de neam mare şi foarte bogată, cum era ; aşa că s-a îmbrăcat într-o fustă şi o tunică presărate cu trandafiri de aur, lucraţi cu deosebit meşteşug, tiviţi cu perle şi nestemate de mare preţ, veşmînt pe care nu-l mai îmbrăcase pînă atunci şi nici nu-l arătase cuiva, pentru că îl păstrase pentru încercarea camerei vrăjite, prin care a şi trecut, după asta, iar pe cap n-a vrut să-şi pună altceva decît preţioasa coroană ce o cîştigase datorită frumuseţii ei şi marii vitejii a Cavalerului Grec de la toate domnişoarele aflate, la vremea aceea, la curtea regelui Lisuarte, spre marea glorie a amîndurora ; şi a încălecat pe un cal alb cu şaua, frîul şi restul harnaşamentului bătute toate în aur emailat, într-o lucrătură făcută cu mare artă, pe care le păstra pentru ca, dacă soarta avea să-i îngăduie să sfîrşească bine încercarea încăperii vrăjite, să se întoarcă la curtea regelui Lisuarte cu toate aceste scule de preţ şi, după ce le va fi cunoscut pe regina Brisena, pe Oriana, fiica ei, şi pe celelalte domniţe, doamne şi domnişoare, să plece în ţara sa acoperită de nemăsurată glorie ; dar lucrurile aveau să fie foarte diferite de gîndul ei, deoarece, deşi, după părerea multora, şi, mai cu seamă, după părerea ei înseşi, era foarte frumoasă şi bogat înveşmîntată, nu-i stătea alături, nici pe departe, preafrumoasei regine Briolanja, ce trecuse prin acea încercare

fără să o ducă la capăt. Deci, cu tot acest inghemonicon, cum aţi auzit, doamna Grasinda a plecat de la ea de-acasă, cu doamnele şi domnişoarele ei, în straie bogate, şi zece cavaleri de-ai săi, pe jos, ce îi duceau calul de căpăstru, nelăsînd pe nimeni să se apropie de ea, şi aşa au ajuns pe ţărmul mării, unde, cu mare grabă, tocmai se terminase de făcut podul de care aţi auzit, pînă la corabia unde era Oriana ; ajunsă aici, Grasinda s-a oprit la capătul podului, aşteptînd să apară Oriana, care era gata să coboare, îmbrăcată pe potriva stării ei de-atunci şi cuminţeniei sale, cu straie ce îi sporeau frumuseţea ; toţi cavalerii veniseră pe corabia ei ca să o însoţească şi, cum Oriana a văzut-o pe Grasinda, l-a întrebat pe don Bruneo dacă ea este doamna ce se înfăţişase la curtea tatălui ei, regele, şi cîştigase coroana domnişoarelor.

Don Bruneo i-a răspuns că ea este şi a rugat-o să o cinstească şi să-i arate prietenie, căci este una dintre cele mai bune femei din lume, povestindu-i multe despre ea şi despre marea bunăvoinţă ce le-a arătat-o Grasinda lui Amadis, Angriote şi lui. Oriana i-a spus : „Aveţi toată dreptatea ca voi şi prietenii voştri să o cinstiţi şi să o iubiţi mult, şi aşa voi face şi eu“. Apoi, don Cuadragante şi Agrajes au luat-o de braţ pe Oriana, don Florestan şi Angriote, pe regina Sardamira, Amadis, pe Mabilia, don Bruneo şi Dragonis, pe Olinda, iar ceilalţi cavaleri, restul domniţelor şi doamnelor ; toţi îşi îmbrăcaseră armurile şi erau foarte voioşi, rîzînd şi glumind, ca să le dea curaj şi să le distreze.

De cum s-a apropiat Oriana de ţărm, Grasinda a descălecat, şi a îngenuncheat la capătul podului şi i-a apucat mîinile să i le sărute ; dar Oriana nu i-a îngăduit s-o facă, ci dimpotrivă, a îmbrăţişat-o cu multă dragoste, căci obişnuia să fie foarte smerită şi blîndă cu cine se cuvenea să fie astfel. Grasinda, văzînd-o atît de aproape, a privit marea ei frumuseţe şi s-a înfricoşat foarte, căci deşi îi fusese foarte lăudată, ceea ce vedea era mult mai presus de vorbe, şi nu putea crede că o fiinţă muritoare poate atinge o asemenea frumuseţe ; şi, aşa cum era, în genunchi, fiindcă Oriana nu izbutise s-o facă să se ridice, i-a spus : „Acum, buna mea doamnă, cu multă dreptate trebuie să-i mulţumesc Domnului şi să-l slujesc pentru bunătatea ce

mi-a arătat făcînd să nu fiţi la curtea regelui, tatăl vostru, cînd am sosit eu acolo, pentru că, în mod sigur, deşi mă însoţea şi mă ocrotea cel mai viteaz cavaler din lume, cum pricina era frumuseţea, sînt convinsă că s-ar fi putut vedea în mare primejdie, dacă Dumnezeu îi ajută în luptă pe cei ce au dreptatea cu ei, cum se zice, iar eu am avut noroc că am dobîndit acea cinste, căci pe cît e de nemăsurată frumuseţea voastră, cu mult mai presus de a mea, n-aş fi fost prea sigură că încercarea mea s-ar fi sfîrşit aşa cum s-a sfîrşit, chiar dacă pentru domnia voastră s-ar fi luptat cel mai bicisnic cavaler". Apoi, privind spre Amadis, a spus : „Domnule, iertaţi-mă de v-am jignit cu aceste vorbe, dar ochii mei n-au văzut niciodată ceva asemănător cu ce se află în faţa lor". Amadis, care era foarte fericit că doamna sa este astfel lăudată, i-a răspuns : „Doamna mea, mare nedreptate ar fi să iau în nume de rău ceea ce i-aţi spus acestei nobile doamne, căci, de m-aş plînge de asta, ar fi să o fac împotriva celui mai mare adevăr ce s-a rostit vreodată".

Oriana, niţel ruşinată auzindu-se lăudată astfel, şi cu gîndul mai mult la soarta ei de atunci decît la frumuseţe, i-a răspuns : „Doamna mea, nu vreau să răspund vorbelor voastre, pentru că, de v-aş contrazice, aş greşi împotriva unei persoane atît de înţelepte ca domnia voastră, iar de v-aş da dreptate, mare ruşine şi ocară ar fi pentru mine ; vreau doar să ştiţi că, aşa cum sînt, voi fi foarte mulţumită să mă bucur cît mai mult de preţuirea voastră, atît cît poate o domniţă dezmoştenită ca mine".

Apoi, l-a rugat pe Agrajes să o ia pe Grasinda şi să o însoţească împreună cu Olinda, iar ea a rămas cu don Cuadragante ; Agrajes a făcut întocmai.

După ce toată lumea a trecut podul, Oriana a fost urcată pe un cal, cel mai bogat împodobit din cîţi s-au văzut vreodată, dăruit de mama ei, regina Brisena, pentru cînd avea să intre în Roma, regina Sardamira şi celelalte doamne şi domnişoare au încălecat, de asemenea, iar Grasinda s-a urcat pe calul său ; şi cu toate stăruinţele Orianei, n-a izbutit să-i facă pe acei seniori şi cavaleri să nu meargă pe jos lîngă ea, ceea ce a făcut-o pe Oriana să se simtă tare stingherită ; ei, însă, socoteau că orice curtenie

şi cinste arătate Orianei sînt întru gloria lor ; şi, aşa cum auziţi, au intrat în insulă trecînd prin fortăreaţă, şi doamnele, împreună cu Oriana, au fost conduse la turnul din grădină, unde don Gandales le pregătise încăperile ; aceasta era cea mai însemnată clădire din toată insula, căci, deşi în multe locuri erau case bogate şi meşteşugit construite, acest turn, unde Apolidon făcuse vrăjile ce vi le-am povestit mai pe îndelete în cartea a doua, fusese locul unde vieţuise cel mai mult şi casa lui cea mai însemnată ; de aceea, făcuse aici atîtea minunăţii şi adunase atîtea bogăţii, cum nici cel mai mare împărat al lumii n-ar cuteza şi n-ar purcede să facă ceva asemănător.

În turn se aflau nouă încăperi, trei cîte trei, unele deasupra celorlalte, fiecare diferită de celelalte, şi, cu toate că unele dintre ele fuseseră născocite de oameni cu multă minte, toate celelalte se datorau artei şi marii ştiinţe ale lui Apolidon, cu atît de ciudate lucrături, că nu se află om pe lume să poată şti face aşa ceva, preţui şi nici măcar pricepe marea lor fineţe. Şi pentru că grea muncă ar fi să povestim totul cu de-amănuntul, o să vă spunem doar că turnul acesta se afla în mijlocul unei grădini şi era înconjurat de un zid înalt din lespezi frumoase de piatră legate cu mortar, iar grădina, dintre cele mai frumoase, avea copaci, tot soiul de plante de toate felurile şi fîntîni cu apă atît de dulce, cum nu s-a mai pomenit vreodată. Mulţi copaci făceau fructe tot anul, iar alţii aveau flori foarte frumoase ; înăuntrul grădinii, lîngă zid, se aflau un soi de porticuri bogate cu gratii aurite, în spatele cărora creştea toată această verdeaţă, întinzîndu-se de jur împrejur, fără să poată trece de gratii decît din loc în loc, unde se deschideau nişte porţi. Pe jos erau dale de piatră albe ca cristalul, purpurii şi limpezi ca rubinul şi altele de felurite feluri, pe care Apolidon le poruncise din nişte insule de prin părţile Răsăritului, unde se găsesc pietre preţioase, aur mult şi multe alte lucruri ciudate şi diferite, din cele ce se află şi pe alte meleaguri ; toate acestea se nasc datorită marii călduri a soarelui ce face pămîntul să clocotească veşnic, dar pe insulele acestea nu vieţuiau decît fiare sălbatice ; astfel că, din vremea marelui înţelept Apolidon, care, cu mintea lui a născocit felurite vicleşuguri pentru ca oamenii săi să poată pătrunde în insule fără primejdie,

învăţate şi de vecinii din jur, căci, mai înainte, nimeni nu pusese piciorul acolo, s-a umplut lumea de multe lucruri ce nu se mai văzuseră pînă atunci ; şi de aici dobîndise Apolidon mari bogăţii. În cele patru laturi ale turnului se vărsau patru izvoare ce coborau din vîrful unui munte înalt, ale căror ape erau aduse prin ţevi de metal şi apoi ţîşneau din nişte columne de aramă aurite şi nişte bărci pline cu animale, în jeturi atît de înalte încît de la ferestrele primului cat puteai lua din apa ce se strîngea în nişte bazine rotunde şi aurite, încastrate chiar în coloane. Şi toate aceste patru fîntîni udau toată grădina.

În acest turn, de care aţi auzit, a fost găzduită prinţesa Oriana şi doamnele amintite, fiecare în cîte o încăpere, aşa cum se cuvenea, şi împărţirea a făcut-o domniţa Mabilia. Aici erau slujite de doamne şi domnişoare cu toate cele trebuincioase din belşug, după cum poruncise Amadis, şi nici unui cavaler nu îi era îngăduit să intre în grădină, ori în încăperile lor, căci aşa voise Oriana şi aşa îi rugase pe toţi acei seniori să facă, fără supărare, fiindcă dorea să ducă o viaţă de călugăriţă pînă va găsi o cale de înţelegere şi pace cu tatăl ei, regele.

Toţi au socotit aceasta drept semn de mare virtute şi i-au lăudat gîndul cel bun, trimiţîndu-i vorbă că atît în această privinţă, cît şi în toate celelalte întru slujirea ei, nu vor face altminteri decît e voia ei.

Amadis, cu toate că inima lui întristată nu-şi găsea tihnă şi leac niciunde, decît atunci cînd se afla în prezenţa doamnei sale, pentru că aceasta era singura lui odihnă, fără de care marile sale dureri şi dorinţele-i ucigătoare îl chinuiau veşnic, aşa cum aţi auzit de multe ori în această lungă istorie, dorind mai mult să fie mulţumită Oriana şi temîndu-se mai tare de-o sută de mii de ori de ştirbirea cinstei ei decît de moartea lui, s-a arătat mai mulţumit şi mai bucuros decît oricare altul de ceea ce doamna sa socotea a fi bine şi cinstit, lecuindu-şi patima şi suferinţa cu gîndul că se află în puterea lui, într-un loc unde nu se teme de restul lumii şi unde, mai curînd decît s-o piardă pe ea, şi-ar fi pierdut viaţa şi, astfel, s-ar fi stins şi ar fi îngheţat acele vîlvătăi uriaşe ce îi pîrjoleau inima neîncetat.

Toţi seniorii şi cavalerii sosiţi, precum şi oamenii mai de jos au fost găzduiţi în acele locuri de pe insulă ce erau

cît mai pe potriva rangului şi felului fiecăruia, unde primeau din belşug toate cele trebuincioase unui trai îndestulat şi plăcut, pentru că, deşi Amadis trăise mereu ca un cavaler sărac, găsise pe această insulă mari bogăţii şi primise multe giuvaieruri de mare preţ de la mama sa, regina şi de la alte mari doamne, ce le trimiseseră aici fiindcă nu le făceau trebuinţă ; şi, pe lîngă toate acestea, toţi vecinii şi locuitorii insulei, oameni foarte bogaţi şi foarte cinstiţi, cu multă plăcere îi dăruiau mari provizii de pîine, carne, vinuri şi altele multe, ce i le puteau da.

Şi, aşa cum aţi auzit, a fost adusă prinţesa Oriana în Insula Ferecată şi găzduită aici cu acele doamne, avîndu-i pe toţi cavalerii în slujba şi în sprijinul ei.

CAPITOLUL LXXXV

Cum i-a adunat Amadis pe toţi acei domni, despre ce le-a vorbit şi ce hotărîre au luat aceia

Amadis, cu toate că se arăta foarte curajos, aşa cum era, de fapt, mult se mai gîndea la cele ce se puteau întîmpla de pe urma acestei însemnate întîmplări, căci el purta toată răspunderea, deşi cu el se aflau mulţi prinţi şi mari seniori şi cavaleri de rang mare ; şi era hotărît fie să-şi dea viaţa, fie să pună capăt cu bine acestei mari fapte, ce îi ameninţa cinstea şi îl îngrijora foarte, încît, atunci cînd toţi dormeau, el veghea, chibzuind la calea de urmat ; şi frămîntat de aceste griji, cu încuviinţarea şi la sfatul lui don Cuadragante şi a vărului său, Agrajes, i-a chemat pe toţi acei domni acasă la don Cuadragante să ţină sfat într-o sală mare din acel palat, unul dintre cele mai mîndre din insulă. Şi după ce s-au strîns toţi, fără să lipsească nici unul, Amadis s-a ridicat în picioare şi, ţinîndu-l de mînă pe maestrul Helisabad, căruia îi arăta întotdeauna multă cinstire, le-a vorbit în acest fel : „Nobili prinţi şi cavaleri, v-am adunat aici pentru a vă aduce aminte că în toate colţurile lumii vi s-a dus vestea, sînt cunoscute familiile voastre de stirpe aleasă şi averile ce le aveţi în ţările voas-

tre, şi fiecare dintre voi ar putea trăi pe pămîntul său în desfătări şi plăceri nenumărate, cu mulţi slujitori şi alte multe şi felurite lucruri pe care, de obicei, le căutăm şi le dobîndim pentru a duce un trai plin de plăceri, tihnă şi distracţii, sporindu-vă, totodată, avuţia cu alte avuţii. Domniile voastre, însă, socotind că deosebirea între calea armelor şi cea a plăcerilor şi a dobîndirii unor bunuri vremelnice e la fel de mare ca cea dintre judecata omenească şi mintea fiarelor sălbatice, aţi renunţat la ceea ce mulţi rîvnesc şi pentru care mulţi îşi pierd sufletul, voind să treceţi prin mari încercări pentru a dobîndi faimă şi slavă, urmînd meseria armelor, ce, de la începutul lumii pînă în zilele noastre, nu a putut şi nu poate fi egalată în biruinţă şi glorie de nici o altă fericită soartă pămîntească ; pînă azi, n-aţi cîştigat nici averi, nici regate de pe urma ei, ci doar v-aţi pus trupurile acoperite de multe răni la mari şi primejdioase încercări, aflîndu-vă de mii de ori în pragul şi în ghearele morţii, aşteptînd şi dorind mai mult gloria şi faima decît orice alt cîştig ce l-aţi fi putut dobîndi ; şi răsplata pentru toate acestea, de vreţi să o aflaţi, este faptul că soarta noastră, înfloritoare şi favorabilă, a vrut să ne dea o mare victorie ca cea de acum. Şi nu mă gîndesc la înfrîngerea romanilor, ce trebuie preţuită cum se cuvine, ţinînd seama de virtutea voastră şi a lor, ci la faptul că i-aţi venit în ajutor şi aţi găsit calea ca o prinţesă de rang atît de înalt şi plină de bunătate să nu sufere cea mai mare înjosire şi nedreptate, cum de mult nu i s-a mai întîmplat unei persoane de neam aşa mare ; şi, astfel, pe lîngă faptul că faima voastră a sporit nespus, i-aţi adus un mare serviciu Domnului, făcînd ceea ce v-a fost dat de la naştere să faceţi, şi anume, să-i ajutaţi pe cei nedreptăţiţi, înlăturînd jignirile şi silniciile la care sînt supuşi ; dar ceea ce trebuie să socotim cel mai însemnat lucru, care trebuie să ne bucure cel mai mult este că am nemulţumit şi supărat două înalte şi puternice capete încoronate, cum sînt împăratul Romei şi regele Lisuarte, cu care va trebui să purtăm mari bătălii şi războaie, de nu vor vrea să aleagă calea dreptăţii şi a judecăţii. Şi, din toate acestea, ce ne aşteaptă ? Desigur, nimic alta decît că luptînd împotriva celor ce, întru ruşinea şi ocara lor, desconsideră şi disprețuiesc dreptatea şi adevărul, vom cîştiga mari victorii, ce

se vor afla în toată lumea ; iar dacă e vorba de măreţia lor, nici noi nu sîntem lipsiţi de mulţi şi mari seniori, neamuri şi prieteni, astfel că, uşor putem să umplem aceste cîmpuri cu războinici şi cavaleri, atît de mulţi la număr, încît nici un duşman, oricîtă oaste ar avea, nu va putea cuceri, prin luptă, Insula Ferecată. Şi-acum, vitejii mei domni, fiecare să-şi spună părerea despre aceste lucruri, nu ceea ce vrea, căci domniile voastre, mult mai mult decît mine sînteţi plini de virtute şi vreţi să faceţi ce vă obligă aceasta, ci ceea ce trebuie făcut pentru a duce totul la capăt cu curaj şi înţelepciune".

Aceste vorbe frumoase şi curajoase rostite de Amadis, au fost ascultate cu multă plăcere de toţi acei domni, care, chibzuind că printre ei sînt destui ce pot răspunde, datorită marii înţelepciuni şi curajului lor, o bucată de vreme au rămas tăcuţi, poftindu-se unii pe alţii să vorbească. Atunci, don Cuadragante a spus : „Domnii mei, dacă nu aveţi nimic împotrivă şi tăceţi cu toţii, voi spune eu ce răspuns a aflat mintea mea". Agrajes a spus : „Domnule, don Cuadragante, vă rugăm cu toţii să vorbiţi, pentru că fiind cine sînteţi şi trecînd prin mari isprăvi sfîrşite întru marea voastră cinste, vouă, mai mult decît oricui altcuiva i se cuvine să răspundă". Don Cuadragante i-a mulţumit pentru această cinste şi i s-a adresat lui Amadis : „Nobile cavaler, marea voastră înţelepciune şi cumpătare ne-au mulţumit sufletele şi aţi vorbit atît de bine despre datoria noastră, încît a răspunde la toate ar fi prea lung şi plictisitor pentru cei ce ascultă ; aşa că voi spune doar ceea ce trebuie să facem acum, şi anume : de vreme ce gîndul vostru, în trecut, nu a fost să urmaţi calea urii şi a duşmăniei, ci doar să-l slujiţi pe Dumnezeu şi să vă respectaţi jurămîntul de cavaler, de a lupta contra silniciilor, mai cu seamă a celor săvîrşite împotriva doamnelor şi domnişoarelor ce nu au putere şi alţi apărători decît pe Dumnezeu şi pe domnia voastră, să-l înştiinţaţi de toate acestea pe regele Lisuarte, trimiţîndu-i o solie şi cerîndu-i, totodată, să-şi recunoască greşeala şi să-i facă dreptate fiicei sale, prinţesa, îndreptînd fărădelegea săvîrşită de el însuşi împotriva ei şi dîndu-i astfel de chezăşii, încît să putem şi să fim obligaţi să i-o înapoiem, avînd convinge-

rea şi siguranţa că onoarea noastră nu va fi ştirbită ; şi să nu îi pomeniţi nimic despre purtarea lui faţă de noi, căci, o dată sfîrşită această poveste, de se va putea sfîrşi, am încredere în Cel de Sus că el însuşi, cunoscîndu-vă virtutea şi marele curaj, ne va cere să facem pace şi va fi foarte mulţumit dacă vă veţi învoi la asta ; şi cît timp va dura această solie, cum nu ştim ce va fi să se mai întîmple, iar cine va fi să aibă nevoie de noi să ne găsească nu ca pe nişte cavaleri rătăcitori, ci ca pe nişte principi şi mari seniori, ar fi bine să ne înştiinţăm prietenii şi rudele, care mulţi sînt, astfel ca, atunci cînd vom avea nevoie de ei, să poată sosi la vreme şi strădania lor să fie cu folos".

CAPITOLUL LXXXVI

Cum toţi cavalerii au fost foarte mulţumiţi de tot ce a spus don Cuadragante

Cavalerii au fost foarte mulţumiţi de răspunsul lui don Cuadragante, fiindcă, după părerea lor, nu mai rămînea nimic altceva de spus. Şi, pe dată, au hotărît ca Amadis să îi trimită veste regelui Perion, tatăl său, cerîndu-i tot ajutorul şi sprijinul, atît din partea lui şi a vasalilor săi, precum şi a altora, ce îi sînt prieteni şi slujitori, pentru cînd va fi să aibă nevoie. De asemenea, să trimită solii tuturor celorlalţi despre care ştie că pot şi vor să îl ajute, mulţi la număr, întru a căror glorie şi folos săvîrşise multe fapte măreţe, punîndu-şi viaţa în mare primejdie. Iar Agrajes să trimită o solie asemănătoare regelui Scoţiei, tatăl lui, ori să se ducă în persoană la el, don Bruneo să-i trimită solie marchizului, tatăl său, şi lui Branfil, fratele său, să strîngă în mare grabă cîţi mai mulţi oameni cu putinţă şi să nu se mişte de-acolo pînă nu le va da el de ştire ; şi tot aşa să facă şi ceilalţi cavaleri aflaţi acolo, ce au prieteni şi stăpînesc ţinuturi.

Don Cuadragante a spus că îi va trimite solie lui Landin, nepotul său, şi reginei Irlandei, şi că el crede că, dacă regele Cildadan, soţul acesteia, îl va ajuta pe regele

Lisuarte cu numărul de oameni ce i-l datorează, regina va face astfel încît toţi cei din regatul ei ce vor vrea, să vină şi să îi ajute pe ei, şi aceştia, cu vasalii şi prietenii lor vor fi în număr destul de mare. Hotărîte toate acestea, cavalerii i-au rugat pe Agrajes şi pe don Florestan să o înştiinţeze pe prinţesa Oriana, pentru ca ea să poruncească ce crede că e mai bine pentru ea şi, după aceea, adunarea s-a risipit şi toţi au plecat plini de curaj, mai cu seamă cei de rang mai mic ce socoteau această poveste, într-un fel, foarte gravă, temîndu-se mai mult decît o arătau de felul cum avea să se sfîrşească ; dar, acum, văzînd marea grijă şi pregătirile făcute de cei mari, de pe urma cărora era de aşteptat un ajutor însemnat, simţeau cum le creşte curajul şi le piere orice urmă de teamă. Şi, cînd au ajuns la poarta cea mare a castelului, pe unde se pătrundea în insulă, au văzut urcînd costişa un cavaler în armură, călare pe calul său, cu cinci scutieri ce îi duceau armele şi alte straie şi podoabe de-ale lui. Toţi au rămas pe loc să vadă cine o fi şi, cînd s-a apropiat mai mult, l-au recunoscut pe don Brian de Monjaste, ceea ce mare bucurie le-a făcut, pentru că toţi îl iubeau şi îl socoteau un cavaler viteaz, cum într-adevăr era, căci, lăsînd deoparte faptul că era de stirpe foarte aleasă, fecior al lui Ladasan, regele Spaniei, se bucura de mare faimă peste tot pe unde era cunoscut, datorită înţelepciunii şi curajului său ; şi, pe lîngă asta, era cavalerul ce-şi iubea cel mai mult din lume prietenii şi întotdeauna glumea şi rîdea cu ei, căci era tare isteţ şi cu creştere aleasă, astfel că tuturor le era pe plac şi se simţeau bine cu el ; aşa că toţi cavalerii au coborît costişa pe jos, aşa cum se aflau, iar don Brian, văzîndu-i, tare s-a mai minunat, neizbutind să înţeleagă ce întîmplare îi adunase laolaltă, deşi auzise cîte ceva de cînd coborîse de pe corabie şi păşise pe acel pămînt ; aşa că a descălecat şi s-a îndreptat spre ei cu braţele întinse, spunînd : „Vreau să vă îmbrăţişez pe toţi, căci pe toţi vă socotesc unul singur“. Atunci au ajuns lîngă el cei ce mergeau în frunte, urmaţi de Amadis.

Bucuria lui don Brian a fost atît de mare cînd l-a văzut pe Amadis, că nu se poate povesti, pentru că, pe lîngă faptul că erau rude, veri de fraţi, căci mama acestui don Brian, soţia regelui Spaniei, era soră cu regele Perion,

Amadis era cavalerul pe care don Brian îl iubea cel mai mult pe lume ; aşa că i-a spus, rîzînd : „Aici sînteţi ? Şi eu care umblu în căutarea voastră, de parcă ne-ar lipsi toate celelalte primejdii şi n-am avea alta de făcut decît să vă tot căutăm pe unde vă ascundeţi“. Amadis l-a îmbrăţişat şi i-a răspuns : „Spuneţi ce vreţi, că aţi sosit într-un loc unde îmi voi lua iute revanşa, căci, iată, aceşti seniori vă poruncesc să încălecaţi pe cal şi să intraţi pe insulă, unde avem pregătită o temniţă pentru cei ca voi“. Apoi au venit toţi să-l îmbrăţişeze şi, împotriva voinţei lui, l-au urcat pe cal, iar ei l-au însoţit pe jos şi au pornit împreună în susul costişei, pînă au ajuns la palatul lui Amadis, unde a descălecat, iar Agrajes şi don Florestan i-au scos armura şi au poruncit să i se aducă o mantie stacojie în care să se înfăşoare ; după ce şi-a scos armura, văzîndu-se înconjurat de cavaleri atît de nobili, ale căror vitejii şi isprăvi le cunoştea, le-a spus : „Atîţia viteji nu se puteau aduna laolaltă fără o pricină însemnată şi de mare taină ; spuneţi-mi, domnilor, despre ce e vorba, căci tare vreau să ştiu şi eu, mai ales că am auzit anumite lucruri de cînd am ajuns în această ţară“.

Toţi l-au rugat pe Agrajes să-i înfăţişeze toată istoria, ca unul ce fusese de faţă la toate întîmplările trecute şi dorea din toată inima să ia parte şi mai abitir, dînd tot ajutorul, la cele viitoare ; acesta i-a povestit totul, aşa cum v-am istorisit mai înainte, învinovăţindu-l pe regele Lisuarte şi lăudînd cu multă căldură ceea ce făcuseră acei cavaleri şi ce vroiau să facă mai departe.

Cînd Brian de Monjaste a auzit aceasta, a socotit a fi o treabă foarte serioasă, ca un om înţelept ce se gîndeşte mai întîi cum se sfîrşeşte decît cum începe un lucru, cînd e să te apuci de el şi, neştiind de iubirea lui Amadis, părerea lui ar fi putut fi diferită de a celorlalţi, sau, ar fi înclinat, cel puţin, pentru o altă cale de a potoli lucrurile, fără să se ajungă la încordarea de acum, fiindcă îl cunoştea pe regele Lisuarte că este neîncrezător şi că ţine foarte mult la cinstea lui, şi cum jignirea era foarte mare, don Brian chibzuia că va căuta o răzbunare pe potrivă ; dar, văzînd că lucrurile ajunseseră aici, cînd era mai mult nevoie de ajutor decît de sfaturi, şi, mai cu osebire, răspunzător de toate fiind Amadis, a încuviinţat cu multă căldură

faptele cavalerilor, lăudîndu-le marea virtute dovedită Orianei și asigurîndu-i că este alături de ei cu cît mai mulți dintre oamenii tatălui său ca să îi ajute ; apoi le-a spus că vrea să o vadă pe domnița Oriana, pentru a ști în amănunt în ce fel să o slujească.

Amadis i-a spus : „Domnule și vere, voi ați venit de pe drum, iar acești domni încă nu au mîncat, așa că pînă le vom înștiința pe doamne de sosirea voastră, odihniți-vă și ospătați-vă, și după-masă va fi mai potrivit să facem restul". Don Brian a încuviințat și, atunci, toți acei domni l-au salutat și au plecat la casele lor ; după-masă, Agrajes și don Florestan, aleși de cavaleri să stea de vorbă cu Oriana, cum v-am spus, l-au luat cu ei pe don Brian și, toți trei, îmbrăcați în straie bogate, s-au dus să o vadă pe Oriana ; aceasta îi aștepta în încăperea reginei Sardamira, în tovărășia tuturor doamnelor de care ați auzit, cum v-am mai povestit. Cînd au ajuns aici, don Brian s-a apropiat și, îngenunchind, a vrut să-i sărute mîinile, dar ea nu l-a lăsat și l-a îmbrățișat, primnidu-l cu multă curtenie, căci întreaga noblețe a lumii era întruchipată în această doamnă ; apoi, i-a spus : „Domnul meu, don Brian, fiți bine venit, căci, meritați să fiți bine primit în orice clipă, pentru noblețea și virtutea voastră, dar mai cu seamă acum ; și pentru că bănuiesc că acești nobili cavaleri, prietenii voștri v-au povestit toate cele întîmplate, mă încred în ei, nemaifiind nevoie să vă mai spun nimic, nici să vă amintesc ce aveți de făcut, căci după cum v-a fost întotdeauna obiceiul și puterea, mai mult dînd, decît primind sfaturi, înțelepciunea voastră vă este de ajuns pentru a lua o hotărîre". Don Brian i-a răspuns : „Doamna mea, cauza sosirii mele aici este că, trecînd multă vreme de cînd, după bătălia purtată de regele tatăl vostru cu cei șapte regi din insule, am plecat în Spania, unde tatăl meu avea o neînțelegere cu africanii, am aflat, acolo, că vărul și seniorul meu, Amadis, pornise pe meleaguri străine și nu se mai știa nimic despre el ; și cum el este floarea și oglinda întregului meu neam, cel pe care îl prețuiesc și îl iubesc cel mai mult, am fost atît de întristat în sufletul meu de această plecare, încît m-am frămîntat să găsesc o cale de a mă liniști și de a porni în căutarea lui. Și, chibzuind că în această insulă a lui voi putea afla veşti

despre vărul meu mai degrabă decît în alte locuri, am venit aici, unde m-au călăuzit soarta mea bună şi norocul, pentru că l-am găsit şi am sosit la timp pentru a-mi dovedi prin fapte dorinţa dintotdeauna de a vă sluji ; şi, aşa cum spuneaţi, doamnă, ştiu ce s-a întîmplat şi chiar cuget la ce-ar putea să mai urmeze, ştiind cît de neînduplecat e regele, tatăl vostru ; dar orice s-ar întîmpla şi oricum va voi soarta, vă ofer din tot sufletul viaţa mea spre a vă fi de ajutor în îndreptarea lucrurilor". Oriana i-a mulţumit din inimă pentru aceste vorbe.

CAPITOLUL LXXXVII

Cum toţi cavalerii voiau foarte mult să o slujească şi să o cinstească pe pe domniţa Oriana

Ni se pare foarte drept să se ştie şi să nu se uite din ce cauză aceşti cavaleri şi mulţi alţii, pe care îi vom pomeni mai la vale, doreau, cu atîta dragoste şi ardoare, să o slujească pe această doamnă, hotărîţi să lupte cu stăpînitori de ţară atît de însemnaţi. Să fie o întîmplare ? Să fie datorită bunăvoinţei pe care le-o arătase ea ? Ori pentru că ştiau taina şi începutul iubirii dintre ea şi Amadis şi erau gata de orice pentru el ? Eu vă spun în mod sigur că nici unul din aceste motive nu i-a îndemnat să o facă, pentru că, deşi Oriana era de rang atît de înalt, nu avusese vreme să-şi arate bunăvoinţa şi să împartă favoruri nici unuia dintre ei, căci nu era mai bogată decît orice altă domnişoară ; cît despre iubirea ei cu Amadis, dacă aţi citit această mare istorie, aveţi dovada că era învăluită în taină. Şi, totuşi, o cauză există. Şi ştiţi care ? Să vă spun : această domniţă a fost întotdeauna foarte blîndă, cu cele mai alese purtări şi plină de curtenie, dar, mai ales, a dat dovadă de modestie şi smerenie cînd era la curte, avînd grijă să cinstească şi să se poarte frumos cu fiecare, după meritele sale ; şi această purtare e un laţ şi un năvod cu care cei mari, ce aşa fac, prind pe mulţi ce nu au vreun interes deosebit să-i slujească, aşa cum vedem în fiecare

zi că, fără vreun interes, oamenii aduc laude cuiva, îşi arată dragostea pentru el şi se simt obligaţi să îl slujească, aşa cum făceau şi aceşti domni cu acea nobilă prinţesă.

Ce să spunem, dară, despre marile doamne ce se arată neîndurătoare şi pline de trufie cu cei faţă de care n-ar trebui să se poarte aşa ? Aflaţi că, răspunzîndu-le celor mai mici în rang cu plictis şi chipuri încruntate, disprețuindu-le curtenia şi vorbele, nu fac decît să fie puţin preţuite, mai puţin respectate şi bîrfite de aceştia, care doresc să se abată o nenorocire peste ele, ca să aibă parte de necazuri şi supărări. Oh, ce mare greşală ! Şi ce puţină minte să nu vrei să fii iubit, preţuit şi slujit de cei cărora nu le-ai făcut niciodată vreun alt bine şi nici nu i-ai răsplătit în alt fel decît cu un lucru atît de mărunt ca un cuvînt bun ori un gest drăgăstos, care nu costă nimic. Vreţi să ştiţi ce li se întîmplă, adesea, acestor oameni trufaşi şi disprețuitori ? O să vă spun : aşa cum cei ce îşi irosesc şi îşi cheltuiesc averile, fără să ţină seama de loc şi de timp, cînd n-ar trebui să o facă, sînt socotiţi prostănaci şi fără minte în loc să fie consideraţi inimi deschise şi darnice, tot astfel, cei ce, nearătînd cinstirea cuvenită celor ce le-ar răspunde cu virtute, se umilesc şi se pleacă înaintea altor mai mari, ori poate deopotrivă cu ei, săvîrşesc o faptă socotită mai degrabă lipsită de curaj şi slugărnicie, decît virtute.

Şi, întorcîndu-ne la povestea noastră, după ce Brian de Manjaste şi-a sfîrşit vorba şi i s-a închinat reginei Sardamira, celorlalte domniţe şi Grasindei, Agrajes şi don Florestan s-au apropiat de Oriana şi, cu mult respect, i-au transmis tot ce îi însărcinase ceilalţi cavaleri ; ea a încuviinţat totul pe deplin şi a lăsat pe seama lor să facă tot ce trebuie, căci acestea erau treburi mai mult de cavaleri decît de domnişoare, trimiţîndu-le vorbă că îi roagă mult să aibă mereu în minte că voia ei este ca, fără să aducă vreo ştirbire cinstei lor, să se împace cu tatăl ei, regele, întru binele şi strălucirea faimei ei. După aceasta, lăsîndu-i pe don Florestan şi pe Brian de Monjaste cu regina Sardamira şi celelalte doamne, Oriana l-a luat de mînă pe Agrajes şi, ducîndu-l spre un capăt al încăperii, s-a aşezat şi i-a spus : „Bunul meu domn şi adevărat frate, Agrajes, deşi încrederea şi speranţa pe care le am în vă-

rul vostru Amadis şi în acei nobili cavaleri sînt mari şi ştiu că vor face totul pentru mine, cu multă grijă şi sîrguinţă, ţinînd seama şi de onoarea lor, am mai multă încredere în domnia voastră, pentru că am trăit multă vreme la curtea regelui tatăl vostru, unde atît el cît şi regina, mama voastră, mi-au arătat multă cinstire şi mi-au făcut multe bucurii, printre care, cea mai mare este că mi-au dat-o pe domniţa Mabilia, sora voastră ; şi pot spune că dacă Dumnezeu mi-a dat viaţă pentru prima oară, după El, ea mi-a redat-o deseori, căci marea ei înţelepciune şi mîngîierile ei au fost pe potriva suferinţelor mele, mai cu seamă cînd soarta potrivnică m-a chinuit, după sosirea romanilor la curtea tatălui meu. Dacă mi-ar fi lipsit ajutorul ei, mi-ar fi fost cu neputinţă să-mi mai duc viaţa, aşa că din această pricină şi multe altele pentru care îi sînt îndatorată foarte, ce vi le-aş putea spune, dacă Dumnezeu îmi va da prilejul să o răsplătesc, iubind-o şi voi aşa cum o iubesc eu cu toată fiinţa mea, ştiţi că voi face ceea ce am spus cînd va veni vremea ; şi tot această pricină mă îndeamnă să vă dezvălui tainele inimii mele chinuite, vouă mai curînd decît oricui altcuiva, şi aşa voi face, spunîndu-vă vouă tot ceea ce ascund celorlalţi ; pentru moment, însă, vă rog cu toată dragostea de care mă simt în stare ca, lăsînd deoparte mînia şi duşmănia împotriva tatălui meu, să aduceţi pacea deplină, înţelegerea şi învoiala între el şi vărul vostru, Amadis, pentru că ştiindu-i inima atît de vitează şi duşmănia tot mai mare dintre ei de o vreme încoace, mă tem că nici o vorbă de dragoste ce i s-ar adresa nu îl va putea mulţumi ; dar dacă voi, adevărat frate şi prieten, aţi putea găsi o cale de împăcare, nu numai că am fi scutiţi de multe şi cumplite morţi, dar şi cinstea şi faima mea, pentru care, din nefericire, se luptă atîţia, ar fi spălate în felul cel mai potrivit cu cinstea lui". După ce a ascultat aceste vorbe, Agrajes, plin de curtenie şi de respect, a răspuns astfel : „Pe bună dreptate poate şi trebuie să fie încuviinţat tot ce aţi spus, doamnă, şi, după cît îi cunoaşteţi pe tatăl meu, regele, şi pe mama mea, ştiţi că dorinţa lor este să facă tot ce le stă în putinţă întru sporirea gloriei şi a înaltului vostru rang, aşa cum se va vedea din faptele lor ; iar cît despre mine şi sora mea, Mabilia, nu e nevoie să mai spun

nimic, pentru că faptele noastre stau mărturie că dorim şi vrem să vă slujim din toată inima ; acum, însă, în legătură cu ce mi-aţi cerut, adevărul, doamnă, este că eu sînt mai nemulţumit decît oricine altcineva de tatăl vostru, regele, căci, aşa cum am fost martorul marilor şi însemnatelor servicii pe care i l-au adus Amadis, vărul meu, şi tot neamul lui, cum ştie prea bine toată lumea, tot astfel sînt martorul marii sale nerecunoştinţe, pentru că noi nu i-am cerut niciodată nici o răsplată, în afară de Insula Mongaza pentru unchiul meu, don Galvanes, pe care am cucerit-o spre cea mai mare cinste a curţii sale şi spre cea mai mare primejdie pentru viaţa celui ce a cîştigat-o, cum nici nu se poate închipui ori povesti, aşa cum aţi văzut cu propriii voştri ochi, buna mea doamnă ; şi n-am fost de ajuns nici noi, nici marea vitejie şi marile merite ale unchiului meu pentru a dobîndi un lucru atît de neînsemnat, rămîndu-i vasal şi supus, ci, dimpotrivă, s-a lepădat de noi fără să ţină seama de rugămintea noastră cu atîta lipsă de curtenie, de parcă nu i-am fi fost slujitori, ci duşmani. Şi de aceea nu pot nega că, în ceea ce mă priveşte, nu-mi face mare plăcere să îl ajut, acum, cînd se află la mare ananghie şi nevoie, să se căiască de faptele lui şi să facă întregii lumi cunoscută marea pierdere pe care a suferit-o pierzîndu-ne pe noi, ştiut fiind cîtă cinste i-au adus faptele noastre ; dar cum oamenii, înfrîngîndu-şi şi stăpînindu-şi voinţa, dobîndesc mai multe merite în ceruri, săvîrşind aceasta întru slujirea lui Dumnezeu, eu, doamnă, împlinind voinţa voastră, vreau să-mi înfrîng şi să-mi stăpînesc ura, pentru ca, ştiind cît îmi e de greu să o fac, să vă puteţi da seama cît de obligat mă simt să vă slujesc în toate celelalte împrejurări ; dar o voi face cu multă grijă, pentru că, fiind socotit printre aceşti seniori unul dintre cei mai de seamă apărători al cinstei voastre, dacă aş da semne de slăbiciune, cu mulţi dintre ei se va întîmpla la fel". „Asta vă cer şi eu, bunul meu prieten — a spus Oriana —, căci din întîmplările trecute şi ştiind cu cine veţi avea de dus această mare luptă, îmi dau seama prea bine că nu e nevoie doar ca cel curajos şi puternic să se arate mai slab, ci şi cel foarte slab să se arate, cu multă grijă, puternic ; şi domnia voastră veţi şti mult mai bine ca mine cum să faceţi asta,

ce trebuie și cînd e bine ori rău să se facă ; de aceea las totul în grija voastră, cu acea dragoste adevărată ce există între noi".

Așa și-au sfîrșit sfatul și s-au întors unde se aflau doamnele și cavalerii. Agrajes nu-și putea dezlipi ochii de la doamna sa, Olinda, căci mult o mai iubea din tot sufletul, ceea ce e de crezut de vreme ce pentru ea trecuse pe sub Bolta iubiților credincioși, așa cum v-am istorisit în cartea a doua a acestei istorii, dar cum era de sînge nobil și creștere aleasă, și cei ca el sînt nevoiți să fie cumpătați, renunțînd la patimă și iubire pentru a urma calea virtuții, și știind că Oriana vrea să trăiască în cinste, era hotărît să-și înfrîngă dorințele, deși îi era tare greu, pînă va vedea cum se vor aranja lucrurile. Și-au stat ei așa o vreme, sporovăind despre felurite lucruri, acei cavaleri foarte viteji îmbărbătîndu-le pe doamne și risipindu-le teama pe care femeile o încearcă, de obicei, în împrejurări deosebite ; apoi, luîndu-și rămas bun de la ele și avînd răspunsul Orianei pentru cei ce îi trimiseseră la ea, au pornit, cu multă sîrguință, să ducă la îndeplinire cele hotărîte și să trimită solie regelui Lisuarte, pentru care au fost aleși don Cuadragante și don Brian de Monjaste, căci erau cei mai potriviți pentru asemenea solie.

CAPITOLUL LXXXVIII

Cum a stat de vorbă Amadis cu Grasinda și ce i-a răspuns aceasta

Amadis s-a dus acasă la Grasinda, pe care o iubea și o prețuia mult, atît pentru ea însăși, cît și pentru multa cinstire ce i-o arătase aceasta, ce nu socotea că a plătit-o, deși făcuse pentru ea ceea ce v-a povestit istoria noastră, considerînd că e o mare deosebire între cei ce fac o faptă bună din virtute, fără să-i cunoască prea bine pe aceia care se bucură de această faptă, și cei ce mulțumesc și răsplătesc faptele bune după ce au fost săvîrșite, pentru că primii o fac fiindcă au o inimă mărinimoasă, iar cei-

lalţi, deşi o fac în semn de mulţumire şi recunoştinţă, îşi plătesc, de fapt, o datorie ; şi, stînd amîndoi în jilţuri, Amadis i-a spus : „Doamna mea, dacă nu sînteţi slujită şi nu vi se îndeplinesc plăcerile după cum o meritaţi, aşa cum doresc eu şi aş vrea să se întîmple, vă rog să mă iertaţi, dar vremurile pe care vedeţi că le trăim sînt de vină ; şi pentru că nobila voastră fire va judeca, desigur, lucrurile aşa cum sînt, lăsînd deoparte acestea, m-am hotărît să vă vorbesc şi să vă întreb care vă este dorinţa şi voia pînă la urmă, fiindcă aţi plecat de mult timp din ţara voastră şi nu ştiu dacă din această pricină simţiţi vreo mîhnire în suflet ; dar, aflîndu-vă porunca, vreau să vă fie îndeplinită“. Grasinda i-a răspuns : „Domnul meu, dacă n-aş crede că tovărăşia şi prietenia voastră nu-mi aduc cea mai mare cinstire de care m-aş putea bucura şi n-ar fi răsplătit, astfel, toată bunăvoinţa şi cinstea ce vi s-au arătat în casa mea, dacă, într-adevăr, acestea v-au mulţumit în vreun fel, aş putea fi judecată drept cea mai nerecunoscătoare persoană din lume ; şi pentru că acesta este un adevăr ştiut de toţi, vreau, domnule, să vă dezvălui toate gîndurile mele. Eu văd, viteazul meu domn, că, deşi aici sînt adunaţi atîţia principi şi cavaleri foarte viteji în ajutorul acestei prinţese, voi sînteţi cel de care toţi ascultă. Şi în mintea şi curajul vostru îşi pun întreaga speranţă şi norocul lor, iar voi, datorită inimii voastre mari şi a r[illegible]gului vostru, nu puteţi face altfel decît să luaţi asupră-vă toată această greutate, pentru că nimănui nu i se cuvine mai pe drept ; de aceea, prietenii şi apărătorii voştri vor trebui să vă vină în ajutor şi să lupte pentru gloria şi numele vostru, şi cum eu mă socotesc, în gîndul meu, în primul rînd, unul dintre aceşti prieteni, vreau ca acest gînd să se vadă în faptele mele. Aşa că am hotărît ca maestrul Helisabad să plece în ţara mea şi, cu multă grijă, să pregătească o flotă însemnată, cu toţi vasalii şi prietenii mei, care să fie gata să sosească aici, domnule, cînd vă va fi de trebuinţă, şi să vă slujească după cum veţi porunci ; iar, pînă atunci, eu voi rămîne în suita şi în slujba acestei doamne şi a nevoilor ei, şi

nu mă voi despărți nici de ea, nici de domnia voastră pînă ce nu-mi veți spune ce am de făcut, cînd se vor sfîrși toate acestea".

Cînd Amadis a auzit acestea, a îmbrățișat-o rîzînd și a spus : „Cred că dacă toată virtutea și nobleţea de pe lume s-ar pierde, prin voi, buna mea doamnă, s-ar putea redobîndi ; și dacă asta vă este dorința, așa vom face ; dar, în slujba voastră și la rugămintea mea, maestrul Helisabad trebuie să se ducă la împăratul de la Constantinopol cu o solie a mea, căci, după binevoitoarea lui făgăduială și marea sa nemulțumire împotriva împăratului Romei, cum mi-au spus mulți cînd am fost acolo, aflînd că sfada cea mare cu el o vom avea, sînt convins că, dovedindu-și obișnuita-i mare virtute, îmi va trimite ajutoare, ca și cum i-aș fi slujit vreme îndelungată". Grasinda a spus că i se pare o hotărîre foarte bună și că, după cît de mult ține la el maestrul, nu e nevoie să-i poruncească ea nimic dacă e vorba să-i facă lui Amadis un serviciu, și că maestrul Helisabad va socoti o asemenea călătorie, ca sol al unui bărbat ca el, mai degrabă o cinste și odihnă decît o oboseală în plus. Amadis a spus : „Doamna mea, dacă dorința voastră este să rămîneți cu această prințesă, drept ar fi ca, așa cum celelalte domnițe și mari doamne ca voi locuiesc în încăperile și în preajma ei, să vă aflați și voi acolo, ca să vă bucurați de cinstea și curtenia meritate de marea voastră virtute". Și, pe dată, a poruncit să fie chemat tutorele său, don Gandales, și l-a rugat să se ducă la Oriana și s-o înștiințeze de marea dorință a acelei doamne de a o sluji și cum voiește să-și împlinească această dorință, și să o roage din partea lui să o primească lîngă ea, cinstind-o așa cum face cu cele mai de seamă dintre doamnele ei ; ceea ce așa s-a și întîmplat, căci Oriana a primit-o cu obișnuita-i dragoste și bunăvoință cu care primea persoanele atît de nobile, dar nu atît pentru serviciile prezente, cît pentru cele din trecut, cînd îi dăruise lui Amadis cele trebuincioase pentru călătoria în Grecia, și, mai cu seamă, pe maestrul Helisabad care, după Dumnezeu, le-a redat viața și lui și ei, cum v-am povestit în

a treia parte a acestei istorii, căci ea n-ar fi trăit nici o zi după moartea lui Amadis, și maestrul Helisabad îi lecuise rănile grele primite atunci cînd îl ucisese pe Endriago.

Săvîrșite toate acestea, după ce Grasinda i-a spus toate cîte trebuie maestrului Helisabad pentru a face cele hotărîte mai înainte, l-a rugat și i-a poruncit, știind ce dorește Amadis să facă pentru el, să nu precupețească nimic pentru a duce la bun sfîrșit o faptă atît de însemnată. Maestrul i-a răspuns că și de-ar fi să treacă prin cele mai mari primejdii și munci tot le va îndeplini porunca. Amadis i-a mulțumit mult și apoi s-a hotărît să-i scrie o carte împăratului, care glăsuia așa :

Carte de la Amadis către împăratul de la Constantinopol

„Preaînălțate împărate, acel Cavaler al Spaniei Verzi, pe numele său adevărat Amadis de Gaula, vă sărută mîinile și vă amintește acea făgăduială ce ați binevoit a-mi face mai mult datorită marii virtuți și nobleței voastre, decît datorită meritelor mele, și pentru că acum a sosit vremea cînd am nevoie mai cu osebire de marea voastră putere și de toți prietenii și ocrotitorii ce vor să urmeze calea dreptății și a înțelepciunii, așa cum vă va istorisi mai pe larg maestrul Helisabad, vă rog din suflet să îi dați crezare și să răspundeți soliei mele așa cum eu însumi și toți cei ce mă păzesc și mă urmează am face-o întru slujirea domniei voastre“.

După ce cartea a fost scrisă și maestrului i s-au dat toate împuternicirile, așa cum se va vedea mai la vale, luîndu-și acesta rămas bun de la Amadis și de la stăpîna sa, Grasinda, a pornit la drum pe mare, sfîrșindu-și călătoria cu bine, așa cum vă vom povesti la vremea cuvenită.

CAPITOLUL LXXXIX

Cum a trimis Amadis alt sol reginei Briolanja

Istoria ne spune că, după ce Amadis l-a trimis la drum pe maestrul Helisabad şi a instalat-o pe Grasinda în încăperile domniţei Oriana, a poruncit să fie chemat Tantiles, majordomul frumoasei regine Briolanja, şi i-a spus : „Bunul meu prieten, aş vrea să faceţi pentru mine un lucru anevoios şi obositor, aşa cum aş face şi eu pentru voi, şi iată anume ce : ţinînd seama, în această împrejurare, de numele şi cinstea mea, ce poate spori dacă mă îngrijesc şi mă pregătesc cum se cuvine, dar poate fi ştirbită de nu fac aceasta, mergeţi la stăpîna voastră şi, cum aţi fost martor la toate, spuneţi-i ce se cuvine, străduindu-vă din răsputeri să o convingeţi să poruncească tuturor supuşilor şi prietenilor ei să fie gata de luptă pentru cînd va fi nevoie ; şi mai spuneţi-i că, în ceea ce mă priveşte, totul îi aparţine, deci ceea ce pierd eu va fi întru pierderea ei“. Tantiles i-a răspuns : „Domnule, voi face de îndată tot ce poruncîţi, şi puteţi fi sigur că nu există lucru care să o bucure mai mult pe regină, stăpîna mea, decît că a venit vremea cînd veţi vedea marea ei dragoste şi dorinţa de a face tot ceea ce îi poruncîţi ei şi întregului său regat ; şi în privinţa aceasta, nu duceţi nici o grijă, căci eu voi sosi, atunci cînd va fi nevoie, cu solia şi toate cîte o doamnă de neam atît de mare ca ea le datorează celui ce, după Dumnezeu, i-a dăruit regatul“.

Amadis i-a mulţumit şi i-a dat o carte de împuternicire ce era de ajuns pentru o persoană ca el, ce cîrmuia întreg acel regat. Tantiles a pornit pe dată pe mare cu o corabie ce sosise în insulă şi a făcut ceea ce vă vom povesti mai departe.

O dată împlinite toate acestea, Amadis s-a retras cu Gandalin şi i-a spus : „Prietene Gandalin, vezi bine că am nevoie de prieteni şi neamuri în această împrejurare anevoioasă în care mă aflu fără să fi putut face altminteri, şi, cu toate că mă apasă greu să te ştiu departe de mine, judecata mă sileşte să o fac ; ai văzut că toţi aceşti cavaleri

au hotărît să îi chemăm pe toţi prietenii noştri şi să le cerem să fie pregătiţi, pentru a putea veni din vreme să ne apere cinstea ; şi, cu toate că îmi pun mari speranţe că mulţi, pentru care, aşa cum ştii, am făcut şi eu multe, vor vrea să-şi plătească datoriile faţă de mine, am mult mai mare speranţă că regele Perion, tatăl meu, cu sau fără dreptate, îmi va veni în ajutor ; şi pentru că tu poţi să-i spui cel mai bine şi fără ocolişuri cît de însemnat este acest lucru pentru mine şi că în sufletul şi în mintea tuturor, deşi aici se află mulţi cavaleri vestiţi şi de stirpe aleasă, aceasta mă priveşte numai pe mine, pentru că sînt cel mai mare peste toţi, ar fi bine să porneşti pe dată spre el şi să spui ce ai văzut şi ştii că e potrivit cu împrejurarea în care mă laşi ; şi printre alte lucruri, să-i spui că nu mă tem că aş avea de suferit de pe urma întregii lumi, oricare ar fi suferinţele, dar pentru el ar fi nespusă suferinţa dacă eu, fiul lui cel mai mare, n-aş putea ţine piept acestor doi principi, de se vor ridica împotriva mea, în felul şi modul cum vor cere ei ; şi pentru că înţeleg că ai priceput totul, nu mai e nevoie să-ţi spun nimic alta decît că, înainte de plecare, să treci să vorbeşti cu verişoara mea, Mabilia, să vezi dacă are ceva pentru mătuşa ei şi pentru sora mea, Melicia ; de asemenea, să treci să o vezi pe doamna şi stăpîna mea, Oriana, să afli cum se simte, pentru că, deşi se ascunde de toţi, ţie îţi va spune ce doreşte şi ce gîndeşte ; şi după ce vei face toate astea, să pleci de-ndată cu această scrisoare de împuternicire, ce glăsuieşte astfel : «Îi vei spune regelui, stăpînul meu, că înălţimea sa ştie că după ce voinţa Domnului a fost să fiu făcut cavaler de mîna sa, niciodată n-am avut alt gînd decît acela de a fi cavaler rătăcitor şi să îndrept, cu toate puterile mele, nedreptăţile şi silniciile îndurate de mulţi, mai cu osebire, de doamne şi domnişoare, care trebuie ajutate mai înaintea celorlalţi ; pentru asta am trecut prin multe munci şi primejdii, fără să doresc altă răsplată decît să îl slujesc pe Dumnezeu şi să dobîndesc glorie şi faimă în rîndul lumii ; şi cu această dorinţă, am vrut să plec din regatul său, ca să cutreier meleaguri străine, căutîndu-i pe cei ce aveau nevoie de ajutorul şi sprijinul meu, şi să văd cîte nu văzusem încă ; şi am trecut prin multe aventuri, pe care i le poţi povesti prea bine, de va dori să le afle, pentru ca, după multă

vreme, ajungînd în această insulă, să aflu că regele Lisuarte, fără să ţină seamă de Dumnezeu, nici de sfatul supuşilor săi şi al altora ce nu îi sînt supuşi, care doreau să îl slujească întru cinstea sa, dînd dovadă de mare cruzime şi ştirbindu-şi greu marea slavă, a vrut să o dezmoştenească pe fiica sa, Oriana, ce, după ce regele se va petrece din această viaţă, trebuie să-i stăpînească regatele, dînd-o de soţie împăratului Romei şi făcînd-o moştenitoare pe fiica lui mai mică, ce nu are nici un drept la coroană. Domniţa s-a plîns tuturor celor pe care i-a întîlnit, precum şi altora, prin solii săi, rugîndu-i cu multă jale şi durere să aibă milă de ea şi să nu încuviinţeze să fie dezmoştenită în chip atît de nedrept. Şi acel drept judecător şi ocrotitor al tuturor i-a auzit ruga şi, cu voia şi îngăduinţa lui, s-au adunat pe această insulă mulţi principi şi cavaleri de seamă întru ajutorarea ei, pe care i-am găsit aici la sosirea mea şi de la ei am aflat această mare silnicie ce i se face ; astfel, cu încuviinţarea şi la sfatul ei, socotind că la îndreptarea unor asemenea lucruri sînt obligaţi cavalerii mai mult decît la oricare altele, s-a hotărît să o ajutăm în această atît de însemnată împrejurare, pentru a nu pierde printr-o singură faptă necugetată ceea ce am dobîndit cu preţul multor primejdii şi osteneli, căci o asemenea faptă, nefiind poruncită de judecată, trebuie pusă mai curînd pe seama laşităţii şi a lipsei de curaj, decît pe seama altor pricini ; şi am făcut întocmai, spulberînd flota romanilor. ucigînd şi luînd prinşi pe mulţi dintre ei şi venindu-i în ajutor şi eliberînd-o pe această prinţesă cu toate doamnele şi domnişoarele ei ; apoi, am hotărît să îi trimitem cu solie pe don Cuadragante de Irlanda şi pe vărul meu, don Brian de Monjaste, la regele Lisuarte, pentru a-i cere, în numele nostru, să se poarte cu dreptate ; iar de nu va vrea, în faţa primejdiei vom avea nevoie, în primul rînd, de ajutorul său şi apoi de cel al tuturor acelora ce ne sînt prieteni ; aşa că îl implor să fie pregătit cu cît mai mulţi oameni cu putinţă pentru cînd îi voi cere ajutorul ; iar reginei, stăpîna mea, să-i săruţi mîinile pentru mine şi să o rogi fierbinte să poruncească să vină aici sora mea, Melicia, ca să îi ţină tovărăşie Orianei şi ca nobleţea şi marea ei frumuseţe să fie cunoscute de cît mai mulţi cu propriii lor ochi nu numai din vorbele ce i-au adus marea faimă»“. După

aceasta, Amadis i-a spus lui Gandalin : „Ai grijă de pleci cu una dintre galerele cele mai bune, ia pe cineva să te călăuzească şi vorbeşte, mai înainte, cu verişoara mea, Mabilia, aşa cum ţi-am spus“. Gandalin i-a răspuns ca va face totul întocmai.

Agrajes s-a sfătuit cu don Gandales, tutorele lui Amadis, ca acesta să plece în Scoţia la tatăl lui Agrajes, regele, şi n-a mai fost nevoie să scrie nici o scrisoare, pentru că don Gandales îi era atît de credincios regelui, de atîta vreme vasalul său şi regele avea o asemenea încredere în el în toate cele, încît îl socotea mai mult rudă şi sfetnic decît supus, aşa că e de crezut că acest cavaler avea să pună toată dragostea şi străduinia pentru ca această călătorie să dea roade, căci era vorba de Amadis, pe care îl crescuse şi îl iubea ca pe nimeni altul pe lumea asta ; şi mai departe vă vom povesti cum şi-a îndeplinit solia.

CAPITOLUL XC

Cum s-a sfătuit don Cuadragante cu nepotul lui, Landin, şi i-a spus să plece în Irlanda şi să îi ceară reginei, nepoata lui, să îngăduie ca o parte dintre vasalii ei să îi vină în ajutor

Don Cuadragante a stat de vorbă cu Landin, nepotu-su, ce era un cavaler foarte viteaz, şi i-a spus : „Dragă nepoate, e nevoie să vă străduiţi şi să plecaţi pe dată în Irlanda, ca să vorbiţi cu nepoata mea, regina, fără ştirea regelui Cildadan, pentru că datorită jurămîntului şi făgăduielii făcute de el regelui Lisuarte, n-avem nici un motiv să-i spunem nimic din toate astea ; reginei să-i povestiţi în ce situaţie mă aflu şi să-i spuneţi că, deşi aici se găsesc mulţi cavaleri de neam ales, toţi îşi pun mari speranţe şi contează foarte pe mine, datorită rangului şi obîrşiei mele, aşa cum aţi văzut şi domnia voastră, nepoate, aşa că o rog stăruitor ca, în bunătatea ei, să îngăduie acelora dintre vasalii săi ce vor vrea să mă ajute, să vină să mă slujească ; şi să fie

convinsă că cele ce se petrec acum sînt foarte însemnate și de multe ori, de pe urma unor asemenea întîmplări se răstoarnă state și regate în așa chip și fel, că stăpînii ajung vasali și vasalii stăpîni ; de aceea, să nu șovăie să poruncească tot ce am rugat-o, și cu toți cîți îi vei putea strînge dintre aceștia și cu vasalii și prietenii mei, pregătiți o flotă, cît mai mare cu putință, pentru a fi gata la chemarea mea". Landin i-a răspuns că, ajutat de Dumnezeu, își va îndeplini misiunea astfel ca don Cuadragante să fie mulțumit și să-și dovedească măreția și curajul.

Cu aceste vorbe s-a despărțit de el și a pornit pe mare cu o corabie din cele capturate de la romani, iar ceea ce a săvîrșit în urma acestei călătorii vă vom povesti mai departe.

Don Bruneo de Bonamar a stat de vorbă cu Lasindo, scutierul său, cerîndu-i să plece pe dată la tatăl lui, marchizul, și la Branfil, fratele lui, cu o scrisoare, să îi povestească totul și să îl roage stăruitor din partea sa să lase orice altceva deoparte și să se ostenească să adune cît mai mulți oameni va putea și corăbii pentru aceștia și să nu plece de-acolo pînă nu îi va da el de veste ; apoi a adăugat : „Lasindo, bunul meu prieten, cu toate că, așa cum vezi, aici s-au strîns mulți cavaleri foarte însemnați, trebuie să fii convins că, în cea mai mare parte, această înfruntare îl privește pe Amadis și am toate motivele să îl ajut, căci, lăsînd la o parte marea dragoste pe care mi-o poartă, ceea ce mult mă îndatorează, știi bine că el e fratele doamnei și stăpînei mele, Melicia ; pe el îl iubește și îl prețuiește mai mult decît pe oricine altcineva din neamul lor și chiar de mi-ar fi dușman, n-aș putea face altceva decît să îndeplinesc voia și poruncile lui și ale ei ; așa că, mai cu osebire cînd lucrurile stau altfel, căci este omul pe care îl iubesc cel mai mult pe lume, cu mai multă dragoste și dorință trebuie să mă pregătesc să-i apăr cinstea și avuția, mai ales în această împrejurare în care nimeni nu e atît de legat de el ca mine și pe nimeni nu privește asta atît de direct ; toate acestea, bunule prieten, în afară de povestea cu doamna mea, le poți povesti tatălui și fratelui meu, pentru că îi vor îndemna să facă pe bună dreptate ceea ce trebuie pentru cinstea mea, cu toate că sînt sigur că Branfil mai curînd ar vrea să fie aici și să fi fost și mai

înainte decît să cucerească un mare regat, fiindcă de felul lui e mai înclinat să dobîndească faimă şi glorie cavalerească decît alte lucruri pe care şi le doresc alţii, ce preţuiesc mai mult plăcerile decît virtutea". Lasindo i-a răspuns : „Stăpîne, nu e nevoie să-mi spuneţi mai multe decît ştiu că sînt de trebuinţă şi mă încred în Dumnezeu că vom aduce asemenea ajutoare, încît doamna voastră să fie slujită cum se cuvine, iar numele vostru să fie încă mai slăvit".

Şi cu aceste vorbe s-a urcat pe o corabie şi istoria noastră vă va povesti la vremea potrivită ce a făcut, căci acest Lasindo era un scutier foarte viteaz, de neam mare, şi pornise la drum cu toată dragostea şi hotărîrea de a face această călătorie pentru a-l sluji pe stăpînul său care, spre marea sa cinste, a adus un ajutor de preţ în această împrejurare.

CAPITOLUL XCI

Cum i-a trimis Amadis solie regelui Boemiei

Amadis, cum pe umerii săi purta o mare răspundere, mai cu seamă în privinţa doamnei sale, era tot timpul cu gîndul la ce trebuie să mai facă şi a hotărît să îl trimită cu o solie pe Ysanjo, cavaler foarte cinstit şi cu multă înţelepciune, cel pe care îl găsise ca guvernator al Insulei Ferecate pe vremea cînd dobîndise acest ţinut, slujbă moştenită de la strămoşii săi, cum v-am istorisit mai pe larg în cartea a doua a acestei istorii ; aşa că, luîndu-l deoparte, i-a spus : „Bunul meu domn şi mare prieten, cunoscîndu-vă virtutea şi mintea voastră înţeleaptă, precum şi dorinţa dintotdeauna, de cînd m-aţi cunoscut, de a-mi apăra cinstea, lucru pentru care vă voi răsplăti la vremea potrivită, am hotărît să nu vă scutesc de o oarecare osteneală, pentru că acolo unde vă trimit nu poate pleca decît un sol ca voi ; şi anume, vreau să plecaţi pe dată la regele Tafinor al Boemiei cu carte de la mine şi o scrisoare de împuternicire pe care o veţi primi, şi să îi spuneţi de-a

fir a păr toată povestea noastră, precum şi că am mare încredere şi speranţe în mărinimia lui ; şi am credinţa că solia domniei voastre ne va fi de mare folos, pentru că acesta este un rege foarte nobil şi mi-a oferit cu multă dragoste şi prietenie ajutorul său, cînd am plecat de la curtea lui". Ysanjo i-a răspuns astfel : „Seniore, sînt gata să fac mult mai mult întru slujirea voastră şi această călătorie o socotesc mai curînd o cinste decît o trudă ori o osteneală ; şi pe cît stă în puterile mele, domnule, puteţi fi sigur că atît acum cît şi în toate celelalte menite să vă sporească gloria, voi face totul, chiar cu preţul vieţii mele; aşa că, domnule, trebuie doar să porunciţi şi voi pleca cînd veţi hotărî domnia voastră".

Amadis i-a mulţumit cu multă dragoste, dîndu-şi seama după felul cum îi răspunsese că bunăvoinţa nu trebuie mai puţin preţuită decît fapta bună, pentru că aceasta se naşte din prima şi aceea îi este temelie. Hotărîte astfel lucrurile, Amadis i-a scris o carte regelui, ce glăsuia astfel :

„Nobile rege Tafinor al Boemiei, dacă în vremea cît m-am aflat la curtea voastră, pe cînd eram cavaler rătăcitor, v-am slujit în vreun fel, mă socotesc pe deplin răsplătit cu cinstirea şi faptele bune de care m-am bucurat din partea domniei voastre şi a tuturor supuşilor voştri, şi dacă acum mă adresez mărinimei voastre, cerîndu-vă ajutor cînd mă aflu în nevoie, o fac avînd în minte doar nobila voastră dorinţă şi marea virtute ce, în acea scurtă vreme cît m-am aflat la curtea voastră, am văzut că le arătaţi în a săvîrşi numai lucruri drepte şi potrivite cu virtutea şi conştiinţa curată ; şi pentru că acest cavaler vă va povesti totul mai pe larg, vă rog ca, după ce îl veţi fi ascultat, să răspundeţi soliei sale aşa cum aş face eu primind o solie asemănătoare din partea voastră".

După ce scrisoarea a fost scrisă şi i s-a înmînat cartea de împuternicire, Ysanjo a poruncit să se pregătească o corabie şi a plecat pe dată ; şi putem spune că această călătorie a fost cu mult folos, după cîţi oameni i-a trimis lui Amadis acel viteaz rege, cum vă vom istorisi mai la vale.

CAPITOLUL XCII

Cum a stat de vorbă Gandalin cu Mabilia şi Oriana, şi ce i-au poruncit acestea să îi spună lui Amadis

Istoria ne povesteşte că după plecarea acestor soli, cum aţi auzit, Gandalin se zorea tare să plece unde îi poruncise stăpînul său, dar pentru că acesta îi spusese să nu plece fără să o vadă pe verişoara sa, Mabilia, Gandalin s-a dus la încăperile Orianei, unde nu putea intra nici un bărbat fără încuviinţarea ei specială, ce se aflau în turnul acela de care aţi auzit, ce nu era păzit decît de doamne şi domnişoare şi nu era încuiat ; şi cînd a ajuns la poarta grădinii, a cerut să i se spună Mabiliei că o caută Gandalin, care pleacă în Gaula şi vrea să o vadă mai înainte de plecare.

Aflînd aceasta, Mabilia i-a spus Orianei, iar ea tare s-a bucurat şi a poruncit să fie lăsat să intre Gandalin ; acesta, ajungînd în faţa Orianei, a îngenuncheat şi i-a sărutat mîinile şi apoi s-a dus la Mabilia şi i-a spus ce îi poruncise stăpînul său. Mabilia i-a spus Orianei cu glas tare, astfel încît toţi au auzit-o : „Stăpînă, Gandalin pleacă în Gaula ; poate îi porunciţi să ducă vreun mesaj reginei şi verişoarei mele, Melicia“. Oriana a răspuns că îi face plăcere să le trimită veşti prin el şi, apropiindu-se de ei, căci se trăseseră departe de toţi ceilalţi, a spus : „Ah, prietene Gandalin ! Ce părere ai de soarta mea potrivnică ? Căci ceea ce doream cel mai mult pe lume era să trăiesc într-un loc unde niciodată să nu-mi pot dezlipi ochii de pe stăpînul tău şi acum, cînd spre fericirea mea mă aflu în stăpînirea lui, din pricina împrejurărilor, nu îndrăznesc să îl văd de teamă ca cinstea lui şi a mea să nu fie pîngărite ; şi să ştii că inima mea îndurerată este atît de chinuită din această pricină, că dacă ai putea simţi ce simt eu, mare milă ţi-ar fi de mine ; şi ca să îşi dea seama de asta, precum şi întru mîngîierea şi dezvinovăţirea mea, spune-i să afle calea de a veni să mă vadă el şi toţi cavalerii şi vom găsi mijlocul ca, de faţă cu toţi, dar fără ca nimeni să ne audă, să îi pot vorbi ; şi pretextul să fie plecarea ta“. Gandalin a răspuns :

„Oh, doamnă, cîtă dreptate aveţi să vă amintiţi de leacul care îi trebuie acestui cavaler, căci multe am fost nevoit să fac în timpul călătoriei noastre ca să îl ţin în viaţă ! Şi dacă vi le-aş povesti, sufletul vostru ar fi cuprins de dureri şi chinuri încă şi mai mari decît cele ce îl încearcă ; căci, doamnă, e sigur că marile fapte de arme şi aventurile prin care a trecut pe acele meleaguri străine, ce au fost atît de măreţe şi de multe că nu numai că n-ar fi putut fi săvîrşite, dar nici gîndite, de un altul, nu l-au pus de mii de ori în primejdie de moarte cum au făcut-o amintirea voastră şi depărtarea de voi ; şi pentru că e cît se poate de prisos să vorbesc despre asta, fiindcă n-aş mai sfîrşi, nu vă rămîne, doamnă, decît să aveţi milă de el şi să îl mîngîiaţi ; că, aşa după cum văd şi cred eu, cu adevărat viaţa voastră depinde de a lui". Oriana i-a spus : „Bunul meu prieten, ai rostit un mare adevăr, căci fără el n-aş putea trăi şi nici n-aş vrea, fiindcă viaţa mi-ar fi mai amară decît moartea ; dar să nu mai vorbim despre asta, ci du-te de-ndată la el şi spune-i ce ţi-am poruncit". „Aşa voi face, doamnă, şi totul se va împlini." Apoi s-a despărţi de ele şi a plecat la stăpînul său ; dar, mai înainte, Oriana i-a poruncit în faţa tuturor să nu pornească la drum pînă nu îi va da o scrisoare pentru regina Elisena şi o alta pentru fiica acesteia, Melicia ; el a răspuns că aşa va face şi că o roagă să i le dea iute, pentru că toţi ceilalţi soli plecaseră şi nu mai rămăsese decît el să pornească. Şi cu aceste vorbe a ieşit şi s-a dus la Amadis, căruia i-a spus tot ce vorbise cu Oriana, ce îi răspunsese el, şi că Oriana îi trimite poruncă să vină să o vadă cu toţi acei domni cavaleri sub vreun pretext oarecare, pentru că vrea să îi vorbească.

Amadis, auzind acestea, a rămas o vreme pe gînduri şi apoi a spus : „Ştii cum am putea face cel mai bine ? Vorbeşte cu văru-meu Agrajes şi spune-i că, ducîndu-te la Mabilia să vezi dacă îţi dă vreun mesaj pentru Gaula, ţi-a spus că ar fi bine să găsească el un mijloc ca toţi cavalerii ce se află aici să vină să o vadă şi să o îmbărbăteze pe Oriana, căci îi va face bine această vizită şi i-ar da curaj, dată fiind gravitatea situaţiei în care se află, atît de neobişnuită pentru ea ; şi mai spune-i tot ce mai crezi că e nevoie, căci în felul acesta îi vom îndeplini mult mai bine porunca" ; apoi a adăugat : „Spune-mi, cum ţi s-a părut

doamna mea ? E tristă ?“ Gandalin i-a răspuns : „Stăpîne, ştiţi cît de înţeleaptă e şi că din această pricină nu-şi arată decît virtutea nobilului ei suflet, dar, drept să spun, chipul ei mi s-a părut mai mult trist decît vesel“. Amadis a înălţat mîinile spre cer şi a exclamat : „Oh, Stăpîne atotputernic ! Binevoieşte a-mi îngădui să o pot sluji pe această doamnă întru cinstea ei, aşa cum se cuvine, şi dă-mi viaţa ori moartea, aşa cum o vrea soarta“. Gandalin i-a spus : „Stăpîne, nu vă amărîţi, că aşa cum în celelalte Dumnezeu v-a ajutat întotdeauna şi a făcut ca gloria voastră să fie mai presus decît a tuturor celorlalţi cavaleri, tot astfel va face şi de astă dată, cînd luptaţi pentru o cauză atît de dreaptă“.

Gandalin s-a despărţit, apoi, de Amadis şi s-a dus la Agrajes, căruia i-a spus tot ce îi poruncise stăpînul său şi ce a mai crezut el de cuviinţă. Agrajes i-a răspuns : „Prietene Gandalin, e foarte bine să facem cum a spus sora mea şi vom îndeplini totul de-ndată, căci dacă n-am făcut-o pînă acum, a fost doar din pricină că aceşti cavaleri ştiau că voia Orianei este să ducă o viaţă cît mai curată cu putinţă ; şi bine ar fi să-i spunem toate acestea şi vărului meu, Amadis“. Şi, luîndu-l cu el pe Gandalin, s-a dus acasă la Amadis şi i-a spus tot ce îi transmisese sora sa prin acesta. Amadis a răspuns, ca şi cum n-ar fi ştiut nimic, că îl lasă pe el să hotărască.

Atunci Agrajes a stat de vorbă cu cavalerii şi, fără ca ei să ştie că Oriana voia să vină la ea să o vadă şi să o îmbărbăteze, le-a spus că în asemenea împrejurări chiar şi oamenii cei mai curajoşi simt nevoia să fie îmbărbătaţi, şi cu atît mai mult trebuie să o facă fiind vorba de femei, mai slabe de înger. Toţi au fost de acord şi s-au bucurat tare de aceste vorbe, hotărînd să se ducă să o vadă a doua zi după-masă ; şi aşa au şi făcut, sosind la încăperile Orianei îmbrăcaţi în straie bogate de luptă, călare pe caii frumos împodobiţi, cu spade toate lucrate în aur ; şi cum erau toţi tineri şi frumoşi, era o minune să-i priveşti ; Agrajes îi trimisese vorbă Orianei că vor veni să o vadă, iar ea poruncise să vină regina Sardamira, Grasinda şi toate prinţesele, doamnele şi domnişoarele de neam mare ce o însoţeau, să fie alături de ea cînd îi va primi pe cavaleri.

CAPITOLUL XCIII

Cum s-au dus Amadis, Agrajes și toți acei cavaleri de neam mare ce se aflau cu el să le vadă și să le încurajeze pe Oriana și pe doamnele ce o însoțeau

Cînd acei cavaleri au ajuns în încăperea unde se afla Oriana, au salutat-o cu multă smerenie și respect pe ea și pe toate celelalte doamne, iar ea i-a primit cu foarte multă bunăvoință, căci era de viță foarte nobilă și avea purtări alese. Amadis le-a spus lui don Cuadragante și lui Brian de Monjaste să se ducă la Oriana ; el s-a dus la Mabilia, Agrajes, la Olinda și celelalte doamne, don Florestan la regina Sardamira, don Bruneo și Angriote, la Grasinda, căci o iubeau și o prețuiau mult, iar ceilalți cavaleri la celelalte doamne și domnișoare, fiecare la cea pe care o plăcea mai mult și de la care aștepta mai multă cinstire și bunăvoință. Și așa au tăifăsuit cu toții cu multă bucurie despre lucrurile ce le erau mai pe plac.

Atunci, Mabilia l-a luat de mînă pe vărul ei, Amadis, și s-a retras cu el într-un capăt al sălii, spunîndu-i, astfel încît să audă toți : „Domnule, porunciți să fie chemat Gandalin, ca să îi spun de față cu domnia voastră ce să îi transmită reginei, mătușa mea, și Meliciei, verișoara mea, căci din porunca și cu solia voastră se duce la regele Perion al Gaulei".

Oriana, cînd a auzit aceasta, a spus : „Vreau și eu să-i ducă un mesaj din partea mea reginei și fiicei sale, o dată cu al vostru".

Amadis a poruncit să fie chemat Gandalin, ce se afla în grădină cu alți scutieri, fiindcă el știa foarte bine că avea să fie chemat ; și, de cum a intrat, s-a dus spre capătul sălii unde se aflau Amadis cu Mabilia și au stat de vorbă împreună o bucată de vreme ; apoi Mabilia i-a spus Orianei : „Doamnă, eu am terminat cu Gandalin ; spuneți-i ce doriți domnia voastră". Oriana s-a întors spre regina Sardamira și i-a spus : „Doamnă, rămîneți cu don Cuadragante pînă voi vorbi cu acest scutier". Și, luîndu-l

de mînă pe don Brian de Monjaste, s-a îndreptat spre Mabilia, iar cînd a ajuns lîngă ea, don Brian de Monjaste, cum era foarte delicat şi cumpănit în toate cîte trebuie să le ştie un cavaler, i-a spus Orianei : „Cum am fost ales să fiu ambasador pe lîngă tatăl vostru, nu vreau să fiu de faţă la solia unor domniţe, căci mă tem că, plină de farmec şi de încîntare cum sînteţi în toate cele, o să doriţi să mă faceţi să fiu mai curtenitor decît se potriveşte cu ceea ce mi-au poruncit aceşti cavaleri să spun". Oriana i-a răspuns, rîzînd cu mult farmec : „Domnul meu, don Brian, de-asta v-am luat cu mine, ca, văzîndu-ne pe noi, să vă mai potoliţi mînia contra tatălui meu ; dar teamă mi-e că inima voastră nu este atît de subjugată şi aplecată spre cele femeieşti încît să puteţi fi clintit ori împiedicat în vreun fel din hotărîrile voastre".

Preafrumoasa prinţesă spusese asta în zeflemea, cu atîta farmec, de era o minune, fiindcă don Brian, cu toate că era tînăr şi frumos, era mai înclinat spre cariera armelor şi treburile cavalereşti de la palat decît spre supunere şi dragoste pentru vreo femeie, deşi, cînd acestea aveau nevoie de apărarea şi ocrotirea lui, trecea prin orice încercare şi primejdie pentru a le ajuta să-şi dobîndească dreptatea şi le iubea pe toate, după cum toate îl iubeau foarte, dar nu era îndrăgostit în mod deosebit de nici una. Don Brian i-a răspuns : „Doamna mea, tocmai de aceea vreau să mă îndepărtez de voi şi de măgulelile voastre, pentru a nu pierde în scurt timp ceea ce am cîştigat în vreme aşa de îndelungată" ; şi astfel, pe cînd toţi se porniseră pe rîs, s-a despărţit de Oriana şi s-a întors lîngă Grasinda, ce tare mult dorea să ştie ce i se spusese despre ea.

Cînd Amadis s-a găsit în faţa doamnei sale, pe care o iubea atît de mult şi n-o văzuse de atîta vreme, căci întîlnirea de pe mare nu conta, fiindcă avusese loc în zarva aceea nespusă şi de faţă cu atîta lume, aşa cum v-am istorisit în cartea a treia, tot trupul şi inima i-au fost cuprinse de un fior de plăcere privind marea-i frumuseţe şi, după cît i se părea, bucuria de a-l revedea era mai mare decît se aşteptase el ; şi era aşa de pierdut, că nu putea să vorbească şi să scoată nici o vorbă, astfel că Oriana, care nu-şi lua ochii de la el, şi-a dat seama pe dată ce se întîmplă şi, apropiindu-se de el, i-a apucat mîinile pe sub pelerină şi

i le-a strîns ca semn că îi arată multă iubire, ca şi cum l-ar fi îmbrăţişat, spunîndu-i : „Adevăratul meu prieten, mai iubit decît toţi ceilalţi din lumea asta, deşi soarta mi-a împlinit ceea ce doream cel mai mult pe lume, căci mă aflu în stăpînirea voastră, într-un loc unde să nu-mi pot dezlipi ochii şi nici inima o clipă de voi, marele meu nenoroc a vrut să se întîmple astfel încît acum mai mult ca altădată să fiu nevoită să mă lipsesc de a sta de vorbă cu domnia voastră, pentru ca această faptă ce va fi atît de vestită şi de cunoscută în toată lumea, să se înfăţişeze tuturor cu acea slavă ce se cuvine măreţiei numelui meu şi virtuţii la care aceasta mă obligă şi să se creadă că domnia voastră, iubitul meu prieten, aţi pornit în această mare şi însemnată aventură împins mai mult de acea noblеţe de care aţi dat întotdeauna dovadă, străduindu-vă să îi ajutaţi pe cei amărîţi şi nevoiaşi ce au nevoie de sprijin, apărînd întotdeauna dreptatea şi justiţia, decît de altă pricină ; pentru că dacă s-ar cunoaşte cauza principală, iubirea noastră, atît prietenii cît şi duşmanii v-ar judeca în fel şi chip. De aceea e nevoie ca ceea ce am ţinut ascuns pînă acum cu multă durere şi mari chinuri să rămînă astfel pe mai departe, cu aceleaşi chinuri, ba chiar mai mari ; şi leacul să ne fie că avem libertatea de a ne alege calea cea mai pe potrivă cu împlinirea dorinţelor noastre în orice clipă ne va plăcea, atîta vreme cît nu vom găsi alt mijloc ; şi să ne ducem astfel viaţa pînă ce Dumnezeu va binevoi să pună capăt acestor nenorociri aşa cum dorim“. Amadis i-a răspuns : „Ah, doamnă, pentru Dumnezeu ! Să nu mi se ceară să dau seamă ori să mă dezvinovăţesc pentru cele făcute întru slujirea voastră, căci eu nu m-am născut pe lumea asta decît pentru a fi al vostru şi a vă sluji atîta vreme cît îmi va bate inima în piept ; şi în mine nu există altă dorinţă şi n-am altă soartă decît să împlinesc vrerea voastră, iar drept răsplată, doamnă, pentru suferinţele şi dorinţele mele pămînteşti nu cer decît ca nicicînd să nu uitaţi să-mi porunciţi cum să vă slujesc, căci aceasta va fi, în mare parte, leacul şi tihna potrivite pentru inima mea chinuită“. Şi în timp ce spunea aceste vorbe şi Oriana îl privea, lui Amadis îi curgeau lacrimi din ochi, scăldîndu-i toată faţa ; ea i-a răspuns : „Bunul meu prieten, eu gîndesc întocmai cum aţi spus şi nu e o noutate pentru mine

să ştiu că îmi veţi îndeplini întru totul voinţa ; şi Dumnezeu, căruia nu i se poate nimic tăinui, ştie că şi eu aş vrea să vă îndeplinesc şi să vă satisfac voile voastre ; dar, aşa cum am spus, acum trebuie să răbdăm şi pînă ce El va îndrepta lucrurile ; şi dacă îmi doriţi dragostea cu aceeaşi ardoare dintotdeauna, vă cer să îndepărtaţi din sufletul domniei voastre frămîntările şi chinurile, căci nu poate să mai treacă multă vreme fără ca, într-un fel sau altul, să nu se afle taina iubirii noastre şi, prin pace ori prin luptă, să nu fim împreună în chipul pe care ni l-am dorit atît de mult ; şi acum, fiindcă am stat de vorbă mult, vreau să mă întorc la aceşti domni cavaleri, ca să nu le trezesc bănuielile ; iar voi, domnule, ştergeţi-vă lacrimile cît mai pe ascuns puteţi şi rămîneţi cu Mabilia, căci vă va spune unele lucruri pe care domnia voastră, stăpînul meu, nu le ştiţi şi nu am avut cum să vi de spun, ce vă vor aduce multă veselie şi bucurie în suflet".

Apoi a poruncit să fie chemaţi don Cuadragante şi don Brian de Monjaste şi s-a întors cu ei la locul de mai înainte. Amadis a rămas cu Mabilia şi aceasta i-a povestit întreaga istorie a lui Esplandian, fiul lui şi al Orianei, şi toate cîte se petrecuseră cu el de cînd se născuse, cum domnişoara din Danemarca şi Durin, fratele ei, pe cînd îl duceau să fie crescut la Miraflores, îl pierduseră şi fusese găsit de leoaică şi cum fusese crescut de sihastru ; şi i-a istorisit totul pe îndelete, fără să uite nimic, aşa cum v-am povestit în partea a treia a acestei însemnate istorii.

Cînd a auzit totul, Amadis a fost atît de bucuros, cum nu se mai poate, şi o vreme a rămas fără să scoată o vorbă ; apoi, după ce i-a trecut tulburarea din suflet pricinuită de bucurie, a spus : „Doamnă şi bună verişoară, aflaţi că, pe cînd eram aici cu acea prea nobilă Grasinda, în timpul cînd au sosit în insulă cavalerii Angriote de Estravaus şi don Bruneo, Angriote mi-a istorisit, între altele, toată povestea lui Esplandian, dar n-a ştiut să-mi spună al cui fiu este ; şi atunci mi-am amintit pe dată de scrisoarea ce mi-aţi trimis-o aici, în insulă, prin tutorele meu, Gandales, prin care mă înştiinţaţi că neamul meu se înmulţise şi

mi-am zis, după vremea cînd fusese scrisă scrisoarea şi cea cînd am aflat povestea acelui cocon despre care nu se ştia al cui fiu este, că ar putea fi fiul meu şi al Orianei, dar asta a fost doar o bănuială, fără să am nici o siguranţă ; acum, însă, cînd ştiu sigur că e aşa, credeţi-mă, doamnă şi iubită verişoară, că sînt mai bucuros decît dacă mi s-ar da jumătate din lume ca împărăţie ; şi nu spun asta pentru că băiatul este aşa cum este şi pentru că e fiul unei mame pe care Dumnezeu a însemnat-o şi a ridicat-o deasupra tuturor celor născute pe lumea asta, atît întru frumuseţe cît şi întru toate celelalte însuşiri ce se cuvine a le avea o bună doamnă, după cum a vrut ca toate cîte ne vin de la ea, dulci ori amare, să fie deosebite de cele ale celorlalte femei ; şi asta pot s-o spun foarte bine, căci o ştiu din proprie experienţă. Oh, doamnă şi verişoară a mea, dacă aş putea să vă povestesc frămîntările şi marile dureri prin care a trecut nenorocita mea inimă în tot acest timp cît nu m-aţi văzut, aţi fi convinsă, fără îndoială, că, în comparaţie cu acestea, toate primejdiile şi încercările prin care am trecut pe acele meleaguri străine nu trebuie socotite decît ca spaimele şi groaza din vise faţă de cele prin care trecem cu adevărat ; dar Dumnezeu s-a milostivit de mine şi m-a adus la vreme să pot purta această însemnată luptă pentru ea şi să scap de cea mai dureroasă moarte ce l-a lovit vreodată pe un cavaler, căci acum, sufletul meu, ce nu-şi găsea cu nici un chip tihnă şi pace, e sigur că o voi dobîndi cu adevărat pe doamna şi stăpîna mea, întru împlinirea dorinţelor ei şi a dorinţelor mele, ori îmi voi pierde viaţa şi o dată cu ea toate cele trecătoare. Şi fiindcă buna mea soartă a vrut să-mi vină în ajutor şi să-mi lecuiască suferinţa, drept este ca toţi să le lecuim pe ale ei căci, aşa cum nimeni nu s-a mai aflat vreodată în asemenea necaz, nici ei nu îi este dat să ştie ce o aşteaptă, dar socotesc că are parte de multe suferinţe ; iar voi, doamnă, care în vremuri trecute i-aţi fost cel mai mare sprijin în viaţă, sfătuiţi-o şi îmbărbătaţi-o şi acum, arătîndu-i că nici în faţa lui Dumnezeu, nici în faţa tatălui ei nu este vinovată de cele întîmplate şi nici o fiinţă de pe lume nu o poate învinovăţi

pe drept ; şi dacă se teme de marea putere a tatălui ei şi a împăratului Romei, puteţi să-i spuneţi, doamna mea, că sîntem în slujba ei atît de mulţi viteji încît, dacă nu m-aş teme că o supăr, aş porni să-i caut chiar în ţările lor şi va vedea asta prea bine de îndată ce don Cuadragante şi don Brian de Monjaste se vor întoarce din călătoria la tatăl ei, cînd vom şti dacă acesta doreşte pacea sau vom avea război ; iar pînă atunci, înştiinţaţi-mă de tot ceea ce pot face întru plăcerea şi slujirea ei, pentru a-i împlini dorinţele". Mabilia i-a spus : „Domnul meu, de ar fi să vă povestesc toate prin cîte am trecut eu după ce aţi plecat de la ea, pentru a o mîngîia şi a-i alina durerile şi chinurile, mai cu seamă după sosirea romanilor la curtea tatălui ei, n-aş mai sfîrşi niciodată ; de aceea, şi pentru că ştiţi foarte bine cît de mult vă iubeşte, n-o să vă mai vorbesc despre asta ; iar ceea ce mi-aţi poruncit, seniore, fac tot timpul, deşi înţelepciunea ei este aşa de mare încît, atît în cele cu care a fost obişnuită, potrivite cu firea şi slăbiciunea femeilor, cît şi în toate celelalte, noi şi neobişnuite pentru noi, dă dovadă de înţelegere şi simţire în suflet aşa cum se cuvine persoanei sale de sînge regesc ; şi în afară de cele privitoare la domnia voastră, ce o fac să se piardă cu firea cu totul, în toate celelalte ea singură poate îmbărbăta pe toată lumea ; iar cît despre lucrurile ce îi fac plăcere, vă voi înştiinţa întotdeauna". Cu aceste vorbe şi-au încheiat sfatul şi s-au întors la Oriana.

Gandalin şi-a luat rămas bun de la ei şi a pornit pe mare spre Gaula ; despre el vă vom povesti la vremea potrivită.

După ce acei cavaleri au rămas cu prinţesa Oriana şi cu doamnele ei o lungă bucată de vreme, vorbind despre lucruri plăcute foarte şi încurajîndu-le cît mai mult, s-au despărţit de ele şi s-au întors la casele lor, unde îşi duceau toţi traiul cu multă plăcere şi bucurie, avînd tot ce le trebuie din belşug şi admirînd minunile din acea insulă, cum altele asemănătoare n-ar fi putut vedea în nici o altă parte a lumii, meşteşugite şi poruncite de acel mare înţelept Apolidon, pe vremea cînd fusese stăpîn aici.

Acum însă, povestea nu va mai vorbi despre ei, pentru a vă istorisi despre regele Lisuarte, ce nu ştia nimic din cele petrecute.

CAPITOLUL XCIV

Cum a ajuns la regele Lisuarte vestea nimicirii romanilor și a eliberării Orianei și ce a făcut acesta cînd a aflat totul

În ziua cînd regele le-a dat-o pe fiica sa romanilor, a însoţit-o o bucată de drum afară din cetate, mîngîind-o uneori plin de milă, căci tată îi era, iar alteori, dojenind-o cu multă asprime, pentru a-i răpi orice speranţă că şi-ar putea schimba gîndul cumva, dar nici una nici alta nu-i erau de mare folos şi mîngîiere Orianei, iar plînsul şi jalea ei erau aşa de mari, că nu era om pe lume să nu fie cuprins de milă ; şi cu toate că regele, tatăl ei, fusese foarte aspru şi neînduplecat în această împrejurare, nu s-a putut lepăda de dragostea de tată datorată unei fiice atît de desăvîrşite şi ochii i s-au umplut de lacrimi fără voia lui ; aşa că, fără să-i mai spună nimic, s-a întors în cetate plin de tristeţe, după cum îl arăta chipul ; dar, mai înainte, a stat de vorbă cu Salustanquidio şi Brondajel de Roca, cerîndu-le stăruitor să aibă grijă de ea ; apoi s-a întors la palat, unde bărbaţi şi femei jeleau amarnic plecarea Orianei şi porunca lui foarte aspră de a înceta cu bocetele n-a fost de ajuns, fiindcă această domniţă era cea mai iubită şi mai preţuită de toţi, aşa cum nimeni nu mai fusese vreodată în Marea Britanie.

Regele a privit în jurul său prin palat şi n-a văzut nici un cavaler, cum vedea de obicei, în afară de Brandoibas, care i-a spus că regina se află în cămara ei şi plînge foarte îndurerată. Regele s-a dus la ea şi n-a găsit în încăperi pe nici una dintre doamnele, prinţesele şi domnişoarele celelalte ce o însoţeau tot timpul, şi, văzînd totul atît de pustiu şi altfel decît de obicei, palatul fără cavaleri şi doamne, iar cei aflaţi acolo aşa de trişti, a fost cuprins de o asemenea amărăciune, încît pe suflet i s-a aşezat un nor negru şi o vreme a rămas ca mut ; apoi a intrat în odaia unde se afla regina care, văzîndu-l, s-a prăbuşit într-un jilţ, leşinată şi fără simţire. Regele a ridicat-o şi a ţinut-o în braţe pînă şi-a venit în fire şi, cînd a văzut că

se simte mai bine şi s-a mai liniştit, i-a spus : „Doamnă, nu e potrivit cu înţelepciunea şi virtutea voastră să arătaţi atîta slăbiciune în faţa nici unei nenorociri, darmite în această împrejurare ce ne aduce atîta cinste şi folos ; şi dacă vreţi să-mi păstraţi dragostea şi prietenia, încetaţi, şi asta să fie ultima dată cînd vă purtaţi astfel, că fiica voastră nu a fost jefuită astfel încît să nu se mai poată socoti cea mai mare prinţesă din cîte au existat vreodată în neamul ei". Regina n-a fost în stare să răspundă nimic şi, aşa cum se afla, s-a lăsat să cadă pe un pat cu faţa-n jos, suspinînd cu mare durere în inimă. Regele a lăsat-o singură şi s-a întors în odăile sale, unde n-a găsit cu cine să stea de vorbă, aşa că s-a dus la regele Arban din Norgales şi la don Grumedan, ce îşi arătau prin gesturi şi pe chipuri tristeţea din suflete ; şi, cu toate că regele era foarte cumpătat şi răbdător şi ştia să ascundă tot ce simte mai bine ca oricine altcineva, nu s-a putut stăpîni să nu-şi arate pe chip şi prin vorbă durerea ce şi-o tăinuia ; şi, pe dată, şi-a zis că ar fi bine să plece să cutreiere codrii cu vînătorii lui ; şi i-a poruncit regelui Arban să îi pregătească corturi şi toate cele trebuincioase pentru o vînătoare în codru, că vrea să plece să vîneze chiar a doua zi de dimineaţă, ceea ce s-a făcut întocmai ; în noaptea aceea n-a vrut să doarmă în odaia reginei, pentru a nu-i spori amărăciunea, şi a doua zi, după ce a ascultat liturghia, a plecat la vînătoare, unde, cum era singur, tristeţea şi gîndurile l-au năpădit şi mai tare, aşa încît nu-şi afla tihna niciunde ; şi cum fusese un rege atît de nobil, de mărinimos şi de dornic să se înconjoare de cei mai mari viteji cavaleri dintre cîţi există, cum şi făcuse de altfel, şi cu ajutorul lor dobîndise toată gloria, fericirea şi bogăţia pe măsura dorinţelor sale, acum, văzînd schimbîndu-se totul în timp aşa de scurt şi atît de mult faţă de felul în care fusese obişnuit şi dorea să trăiască, n-a avut atîta putere în înţelepciunea şi inima sa tare, încît să nu fie cuprins de multe ori de mari suferinţe. Dar, aşa cum se întîmplă adesea cînd soarta începe să-şi facă mendrele şi nu se mulţumeşte numai cu necazurile pe care şi le fac oamenii cu mîna lor, ci, cu multă cruzime doreşte să le sporească, urmînd ordinea felului ei de a fi, care este acela de a nu fi în nimic ordonată, a vrut să dovedească acest lucru şi regelui Lisuarte, făcîn-

du-l să uite de acest necaz ce, după mintea ei, îl lovise dintr-o pricină măruntă şi cu voia lui, pentru a-l lovi cu un gîrbaci mai necruţător, de care încă nu ştia ; căci, sosind cîţiva romani ce fugiseră din Insula Ferecată şi aflînd că regele e la vînătoare, i s-au înfăţişat şi i-au istorisit tot ce se petrecuse, aşa cum v-a spus şi povestea noastră, fără să uite nimic, căci fuseseră de faţă la toate întîmplările.

Cînd regele a auzit aceasta, cu toate că mare i-a fost durerea şi tare se simţea lovit, fără să arate urmă de supărare, cu chipul vesel, de parcă era vorba de ceva ce nu-l priveşte, cum obişnuise să facă regii, le-a spus : „Prieteni, mă întristează mult moartea lui Salustanquidio şi pierderea voastră, dar în ceea ce mă priveşte, sînt obişnuit să fiu lovit şi să-i lovesc pe alţii ; nu plecaţi de la curtea mea, căci voi porunci să vi se dea tot ce vă face trebuinţă". Ei i-au sărutat mîinile şi l-au rugat să binevoiască a nu-i uita pe ceilalţi tovarăşi ai lor şi pe domnii ce fuseseră făcuţi captivi o dată cu ei. Regele le-a răspuns : „Prieteni, de asta nu duceţi grijă, că totul se va face pe potriva cinstei stăpînului vostru ba încă şi mai şi". Şi le-a poruncit să se întoarcă în cetate, unde se afla regina, şi să nu spună nimic pînă nu va veni şi el, iar ei au făcut întocmai. Regele a rămas trei zile la vînătoare, copleşit de gînduri, cum vă puteţi închipui, şi apoi s-a întors în cetate, unde era regina, vesel la chip, după părerea tuturor, deşi în inimă simţea ceea ce trebuie să simţi în asemenea împrejurări ; după ce a descălecat, s-a dus în odaia reginei care, cum era una dintre cele mai nobile şi mai cuminţi femei din lume, pentru a nu-l necăji mai tare, dîndu-şi seama că astfel avea puţine şanse să-şi vadă dorinţa împlinită, s-a arătat mult mai împăcată cu soarta.

Regele, cum a sosit, le-a poruncit tuturor să iasă din încăpere şi, aşezîndu-se lîngă ea într-un jilţ, i-a grăit astfel : „Cînd e vorba de lucruri însemnate, ce se petrec din întîmplare, oamenii au o oarecare putinţă şi libertate de a-şi arăta supărarea ori tristeţea, pentru că fiind vorba de cauze mărunte, uşor putem scăpa de ele, cu mici eforturi ; dar în cazul lucrurilor foarte grave, care dor mult, mai ales cînd e vorba de onoare, e cu totul altfel, căci nu trebuie să arătăm că ar fi prea însemnate, dar răzbunarea şi neîndurarea trebuie să fie mari ; şi ca să ne întoarcem

la ale noastre, maiestate, domnia voastră aţi plîns mult plecarea fiicei voastre, cum obişnuiesc toate mamele, şi v-aţi arătat tare întristată din această pricină, aşa cum fac mulţi oameni, de obicei, cînd e vorba de astfel de căsătorii, dar îmi spusesem că în scurt timp veţi da totul uitării ; însă ceea ce s-a întîmplat după asta este aşa de important, încît pentru a căuta calea de a îndrepta lucrurile nu trebuie să ne arătăm prea necăjiţi şi să dovedim multă străduinţă şi inimi viteze. Aflaţi că romanii ce au plecat cu fiica voastră au fost nimiciţi cu toată flota lor, făcuţi prizonieri sau ucişi mulţi dintre ei, printre care principele Salustanquidio, iar Oriana cu toate doamnele şi domnişoarele ei au fost luate de Amadis şi cavalerii din Insula Ferecată, unde le ţin mîndri şi bucuroşi foarte de victoria lor ; aşa că se poate spune pe bună dreptate că de o întîmplare atît de însemnată nimeni nu-şi aminteşte să se fi petrecut în lume şi de aceea trebuie ca domnia voastră, cu multă înţelepciune, ca femeie, şi eu, cu deosebit curaj, ca rege şi cavaler, să punem capăt acestei întîmplări, mai mult prin fapte decît arătîndu-ne prea loviţi, voi în cinstea voastră şi eu în onoarea mea". Cînd a auzit aceasta, regina a rămas o vreme tăcută, şi, cum era una dintre femeile puţine din lume ce îşi iubea cel mai mult soţul, a cugetat că într-o asemenea împrejurare şi fiind vorba de astfel de bărbaţi, e mai multă nevoie să îi împace decît să pună paie pe foc, aşa că a spus : „Domnule, deşi daţi mare importanţă celor întîmplate fiicei voastre, dacă judecaţi lucrurile gîndindu-vă la vremea cînd eraţi cavaler rătăcitor şi la plînsetele şi jelaniile Orianei şi ale tuturor domnişoarelor ei, ce multă vreme s-au făcut auzite, toţi socotind că săvîrşiţi o foarte mare nedreptate împotriva ei, chiar de nu era aşa, nu trebuie nimeni să se mire că aceşti cavaleri, al căror fel de a fi nu e altul decît să vină în ajutorul doamnelor şi domnişoarelor cînd sînt nedreptăţite şi umilite, au îndrăznit să facă ceea ce au făcut ; şi, cu toate că e vorba de fiica voastră, seniore, cum se afla în grija celor ce veniseră să o ia din partea împăratului, lovitura ori jignirea îl privesc mai mult pe el decît pe domnia voastră, şi acum, la început, trebuie să primim totul cu calm şi cumpătare, să nu pară că domnia voastră este ţinta acestei jigniri, căci făcînd altminteri, foarte greu vom pu-

tea să ascundem aceasta". Regele i-a răspuns : „Acum, doamnă, gîndiţi-vă doar la cinstea voastră, cum am spus, că în ceea ce mă priveşte, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom îndrepta lucrurile potrivit cu rangul vostru şi al meu". Şi cu aceste vorbe s-a despărţit de ea şi s-a dus în încăperile lui, poruncind să fie chemaţi regele Arban de Norgales, don Grumedan şi Guilan Gînditorul, căci suferinţa i se mai potolise ; şi, retrăgîndu-se cu aceştia trei, le-a povestit toată istoria cu fiica sa precum şi ce vorbise cu regina, fiindcă din tot regatul lui în aceşti trei cavaleri avea cea mai mare încredere, rugîndu-i şi poruncindu-le să chibzuiască adînc la toate acestea şi să-şi spună părerea, ca să aleagă calea cea mai potrivită cu onoarea sa, iar deocamdată, pînă nu cugetă la toate, să nu-i răspundă nimic.

Aşa a petrecut regele cîteva zile, chibzuind la ce are de făcut.

Regina a rămas foarte mîhnită şi îndurerată văzînd neînduplecarea regelui, soţul ei, faţă de cei despre care ştia că mai degrabă şi-ar fi pierdut viaţa decît o fărîmă din onoarea lor, aşa cum se aştepta să facă şi regele, ce socotea că nici o jignire, din cîte i se aduseseră, oricît de mare ar fi fost, aşa cum v-am povestit în această istorie însemnată, nu se compară cu aceasta.

Şi pe cînd stătea în cămara ei frămîntîndu-şi mintea în fel şi chip pentru a găsi o cale de a repara această ruptură, a intrat o domnişoară, care i-a spus că Durin, fratele domnişoarei din Danemarca, sosise din Insula Ferecată şi voia să îi vorbească. Regina a poruncit să intre, iar el a îngenuncheat în faţa ei şi, sărutîndu-i mîinile, i-a înmînat o carte din partea Orianei ; se pare că aceasta, văzînd hotărîrea cavalerilor din Insula Ferecată de a-i trimite la tatăl ei, regele, pe don Cuadragante şi pe Brian de Monjaste cu solia de care aţi auzit, s-a gîndit că, pentru a le uşura misiunea, ar fi bine ca mai înainte de a ajunge ei la curtea regelui, tatăl ei, să îi scrie cartea reginei, mamei sale, şi să i-o trimită prin Durin, şi a făcut întocmai.

Cînd a primit cartea, reginei i s-au umplut ochii de lacrimi de dorul fiicei sale şi pentru că ştia că nu va putea să o aibă iarăşi lîngă ea, dacă Dumnezeu, în marea-i milosîrdie, nu avea să îndrepte lucrurile, fără mari pri-

mejdii şi încercări pentru stăpînul ei, regele ; şi a rămas o vreme tăcută, fără să-i poată spune o vorbă lui Durin, şi mai înainte de a-l mai întreba alte lucruri, a deschis cartea s-o citească ; aceasta glăsuia după cum urmează.

CAPITOLUL XCV

Scrisoarea pe care domniţa Oriana i-a trimis-o reginei Brisena, mama sa, din Insula Ferecată, unde se afla

„Preaputernică regină Brisena, doamnă şi mamă a mea, eu, trista şi nefericita Oriana, fiica voastră, cu multă umilinţă vă sărut mîinile şi picioarele.

Buna mea doamnă, ştiţi că soarta mea nefericită, vrînd să-mi fie foarte potrivnică şi duşmănoasă, cum nu s-a arătat cu nici o femeie din cîte au trăit şi vor trăi, fără ca eu să o merit, a făcut ca eu să fiu izgonită de lîngă domnia voastră şi din regat, cu toată cruzimea, de către rege, stăpînul şi tatăl meu, cu atîta durere şi chin în trista mea inimă, încît eu însămi mă minunez cum de am mai putut trăi măcar o zi. Dar nemulţumită de această primă mare nenorocire a mea, căci preferînd mai curînd moartea crudă decît nesupunerea faţă de rege, tatăl meu, căruia îi datorez ascultare fie că are ori nu dreptate, mă hotărîsem să îi împlinesc porunca, soarta a vrut să-mi dea un leac mult mai cumplit decît amărăciunea şi viaţa tristă ce gîndeam că mă aşteaptă, pentru că de aş fi pierit eu singură, ar fi pierit o biată domniţă căreia, date fiind marile ei nenorociri, i-ar fi fost mult mai bine venită şi mai liniştitoare moartea decît viaţa. Dar de pe urma celor ce se aşteaptă acum, dacă după Dumnezeu, voi, doamnă, milostivindu-vă de mine, nu veţi găsi o cale de salvare, nu numai eu, ci mulţi alţi oameni ce n-au nici o vină îşi vor pierde viaţa loviţi de o moarte nespus de crudă şi dureroasă. Şi pricina este că, fie cu îngăduinţa Domnului, care ştie ce mare nedreptate mi se face şi cum am fost jignită, fie pentru că aşa a vrut soarta mea, cum am spus, cavalerii din Insula Ferecată au nimicit flota romanilor, ucigînd şi luînd cap-

tivi pe mulţi ce voiseră să se apere, iar pe mine m-au luat cu toate doamnele şi domnişoarele mele şi m-au dus în această insulă, unde se poartă cu mine cu atîta respect şi credinţă de parcă m-aş afla la regeasca voastră curte. Şi pentru că au trimis la rege, stăpînul şi tatăl meu, cîţiva cavaleri cu gînduri de pace, de se va găsi o cale în ceea ce mă priveşte, am hotărît ca, mai înainte ca ei să ajungă la curtea voastră, să scriu această scrisoare prin care, o dată cu multele lacrimi ce le-am vărsat scriind-o şi le vărs şi acum, după ce v-am trimis-o, vă implor să-l rugaţi pe rege, tatăl meu, cu marea voastră noblețe şi virtute, să aibă milă şi îndurare, slujindu-l mai mult pe Dumnezeu decît gloria şi cinstea trecătoare în această lume, şi să nu-şi pună în primejdie marele său regat pe care i l-a dăruit, pînă acum, cu multă bunăvoinţă, schimbătoarea soartă. Căci el ştie mai bine ca oricare altul marea silnicie şi nedreptate ce mi-a făcut, fără să o merit".

După ce-a citit cartea, regina i-a poruncit lui Durin să nu plece fără răspuns de la ea, fiindcă mai înainte trebuie să vorbească cu regele ; el i-a spus că va face aşa cum i-a poruncit şi i-a mai spus că toate prinţesele, doamnele şi domnişoarele ce se află cu stăpîna lui îi sărută mîinile.

Regina i-a trimis vorbă regelui, rugîndu-l să vină în odaia ei neînsoţit de nimeni, pentru că vrea să-i vorbească ; el a făcut întocmai şi, cînd au rămas singuri în cameră, regina a îngenuncheat în faţa lui plîngînd şi i-a spus : „Seniore, citiţi această scrisoare pe care mi-a trimis-o fiica voastră, Oriana, şi fie-vă milă de ea şi de mine". Regele a luat-o de mînă, a ridicat-o de jos, a citit scrisoarea şi, ca să îi facă oarecum pe plac, a spus : „Maiestate, dacă Oriana scrie că acei cavaleri îmi trimit emisari, s-ar putea ca solia lor să şteargă jignirea adusă, iar de nu va fi aşa, fiţi sigură că e mai bine să-mi apăr onoarea cu preţul primejdiei, decît să-mi fie ştirbită faima fără primejdie". Şi a rugat-o stăruitor să lase totul pe seama Domnului, de a cărui putere şi voie depind toate, şi să nu se mai chinuie atîta ; apoi s-a despărţit de ea şi a plecat în încăperile sale. Regina a poruncit să fie chemat Durin şi i-a zis : „Prietene Durin, du-te şi spune-i fiicei mele că pînă nu vor sosi cavalerii, cum îmi scrie, şi nu vom şti ce solie aduc, nu am

ce să-i răspund, fiindcă nici regele, tatăl ei, nu știe ce hotărîre să ia ; și, o dată primită solia, de se va putea găsi o cale de împăcare, mă voi strădui cu toate puterile mele să cădem la o învoială ; și să-i transmiți multe salutări ei și tuturor doamnelor și domnișoarelor ei. Mai spune-i, de asemenea, că acum e momentul să arate cine este cu adevărat, mai cu seamă să-și dovedească faima cîștigată, căci fără asta nu-i rămîne nimic ce poate fi prețuit și respectat, și să îndure chinurile și necazurile ca o doamnă de neam preaales, pentru că așa cum Dumnezeu le dă unor oameni regate și întinse ținuturi în stăpînire, tot astfel suferințele și grijile acestora sînt mult diferite și mai mari decît cele ale oamenilor de rînd ; eu o binecuvîntez și Dumnezeu să o apere și să o aducă lîngă mine cu multă cinste". Durin i-a sărutat mîinile și a pornit pe drumul de întoarcere, despre care nu vom mai vorbi, pentru că această călătorie a sa n-a dus la nici o înțelegere, nici Oriana n-a primit de la mama sa, regina, răspunsul care să-i aducă speranța împlinirii dorințelor ei.

Povestea spune că, într-o zi, pe cînd regele se afla în încăperile sale cu gentilomii lui, după ce ascultase slujba, tocmai cînd voia să se așeze la masă, a intrat pe ușă un scutier și i-a înmînat regelui o scrisoare, ce era de împuternicire ; regele a luat-o și, după ce a citit-o, a spus : „Prietene, ce doriți și din partea cui veniți ?" „Seniore — a răspuns el —, sînt slujitor al lui don Cuadragante de Irlanda și m-am înfățișat vouă cu un mesaj din partea sa". „Atunci, spuneți ce doriți — a zis regele — și vă voi asculta cu plăcere". Scutierul a spus : „Seniore, don Cuadragante și Brian de Monjaste au sosit din Insula Ferecată în regatul vostru cu solie de la Amadis de Gaula și de la principii și cavalerii ce se află cu el și, mai înainte de a veni la curte, au vrut să vă anunțe, pentru că, dacă se pot înfățișa aici nestingheriți, vă vor transmite solia lor, iar de nu, o vor face cunoscută în mai multe locuri și se vor întoarce de unde au venit. Așa că, seniore, răspundeti-mi care vă e voia, să nu zăbovească". Auzind aceasta, regele a tăcut un moment, cum trebuie să facă orice mare senior, ca să aibă timp să chibzuiască, socotind că de pe urma soliei dușmanilor întotdeauna ai mai mult foloase decît neplăceri, fiindcă dacă ceea ce spun e întru binele tău, pri-

meşti, iar dacă e invers, oricum afli multe lucruri. Dar şi fiindcă pare o lipsă de bunăvoinţă să refuzi să-ţi asculţi semenii. Şi i-a spus scutierului : „Prietene, transmiteţi-le acestor cavaleri că atîta vreme cît se află în regatul meu, pot veni la curte nestînjeniţi de nimeni şi în deplină siguranţă şi că voi asculta tot ce doresc să-mi spună". Mesagerul s-a întors şi, de cum au aflat răspunsul regelui, don Cuadragante şi Brian de Monjaste au coborît de pe corabie, îmbrăcaţi în armuri foarte bogate, şi după trei zile au sosit în cetate, la ceasul cînd regele îşi sfîrşise masa. Şi pe cînd treceau pe străzi toţi îi priveau îndelung căci îi cunoşteau foarte bine şi îşi spuneau unii altora : „Blestemaţi să fie trădătorii care cu sforăriile lor făţarnice l-au făcut pe rege, stăpînul nostru, să piardă asemenea cavaleri şi pe mulţi alţii foarte viteji". Dar alţii, care ştiau mai bine cum fusese toată tărăşenia, îl învinovăţeau pe rege că se lăsase înşelat, cu toată înţelepciunea lui, de oameni zavistnici şi pizmaşi. Şi au trecut ei aşa prin cetate, pînă au ajuns la palat unde, după ce au intrat în curte, au descălecat şi s-au dus în sala unde se afla regele, pe care l-au salutat cu multă bună cuviinţă, iar el i-a primit cu bunăvoinţă. Don Cuadragante i-a spus : „Marii principi trebuie să-i asculte pe mesagerii ce vin la ei, îndepărtînd şi alungînd orice patimă, pentru că dacă solia ce o aduc îi mulţumeşte mult, trebuie să fie bucuroşi că i-au primit cu respect, iar dacă nu se întîmplă aşa, mai degrabă trebuie să găsească o cale de a îndrepta lucrurile cu sufletul tare şi inima vitează decît cu răspunsuri necuviincioase : iar solii trebuie să spună deschis ce li s-a poruncit, fără cea mai mică teamă că li s-ar putea întîmpla vreun rău din pricina aceasta. Motivul pentru care am venit la domnia voastră, rege Lisuarte, este porunca şi rugămintea lui Amadis de Gaula, şi a altor mulţi cavaleri însemnaţi aflaţi în Insula Ferecată, ce vă aduc la cunoştinţă că umblînd pe meleaguri străine în căutarea aventurilor primejdioase, apărînd cauzele drepte şi pedepsindu-le pe cele strîmbe, aşa cum cer măreţia virtuţii şi vitejia inimilor lor, au aflat de la multă lume că domnia voastră, urmînd mai mult vrerea voastră decît judecata şi dreptatea, nesocotind asprele dojeni ale marilor nobili din regatul vostru şi multele lacrimi ale oamenilor mai de jos, fără să ţineţi seama de buna

purtare datorată Domnului, aţi vrut să o dezmoşteniţi pe fiica voastră, Oriana, urmaşa la tron după moartea voastră, pentru a o lăsa moştenitoare pe fiica voastră mai mică, şi, în ciuda bocetelor şi marii ei dureri, fără nici o milă, le-aţi dat-o pe Oriana romanilor, drept soţie împăratului din Roma, împotriva oricărei dreptăţi şi a voinţei ei şi a tuturor supuşilor voştri. Şi cum toate aceste fapte sînt foarte însemnate în faţa lui Dumnezeu, El, care este lecuitorul tuturor, a îngăduit ca, aflînd noi acestea, să punem capăt unei asemenea mari lovituri împotriva slujirii sale şi astfel, am săvîrşit totul nu cu dorinţa ori intenţia de a jigni, ci de a îndrepta o silnicie atît de mare şi o astfel de strîmbătate, peste care nu puteam trece fără a ne acoperi de o mare ruşine ; şi, o dată învinşi romanii, ce o duceau cu ei pe Oriana, am luat-o cu noi şi am adus-o cu mult respect şi veneraţie (aşa cum se cuvine nobleţei şi regeştii sale obîrşii) în Insula Ferecată, unde am lăsat-o în tovărăşia multor doamne nobile şi a unor vestiţi cavaleri. Şi fiindcă intenţia noastră a fost doar să îl slujim pe Dumnezeu şi să apărăm dreptatea, acei seniori şi însemnaţi cavaleri au hotărît să vă ceară să binevoiţi a găsi o cale de a îndrepta cele săvîrşite cu acea nobilă prinţesă, punînd capăt marii jigniri şi binecunoscutei nedreptăţi şi dăruindu-i iarăşi dragostea voastră cu acea neclintire datorată adevărului şi conştiinţei curate ; şi dacă voi, maiestate, aveţi ceva împotriva noastră, lăsaţi asta pentru cînd va veni vremea potrivită, pentru că nu ar fi drept ca lucrurile limpezi ce o privesc pe domniţă să se amestece cu cele tulburi legate de noi".

După ce don Cuadragante şi-a sfîrşit vorba, regele a răspuns după cum urmează : „Domnilor cavaleri, fiindcă vorbele multe şi răspunsurile aspre nu nasc virtute şi nu preschimbă inimile slabe în viteze, răspunsul meu va fi scurt şi mai plin de răbdare decît merită cererea voastră. Domniile voastre aţi făptuit ceea ce, după mintea voastră, se potriveşte cel mai bine cu onoarea voastră mai curînd cu nemăsurată trufie decît cu mult curaj, pentru că faptul de a ataca şi a înfrînge pe cei ce călătoresc fără nici o bănuială şi în deplină siguranţă, nu trebuie socotit o mare glorie, fără să ţineţi seama că eu, fiind cel ce îi ţin locul lui Dumnezeu, lui şi nimănui altcuiva sînt obligat să dau

seamă de faptele mele ; și doar cînd va fi îndreptată această greșeală vom putea vorbi despre cererea voastră ; așa că, restul fiind fără nici un folos, nu mai e nevoie de alt răspuns". Don Brian de Mojaste i-a spus : „Nici noi nu dorim decît ca acum, după ce am aflat care vă e voia și cunoscînd că trebuie să dăm socoteală în fața lui Dumnezeu de cele petrecute, fiecare dintre noi să facă ceea ce chibzuiește a fi mai potrivit cu cinstea sa". Și luîndu-și rămas bun de la rege, și-au încălecat caii și au ieșit din palat însoțiți de don Grumedan, căruia regele îi poruncise să le țină tovărășie pînă la ieșirea din cetate.

Cînd don Grumedan s-a văzut împreună cu ei fără ca regele Lisuarte să fie de față, le-a spus : „Bunii mei domni, tare mă întristează ceea ce văd, fiindcă eu, cunoscînd marea înțelepciune a regelui și nobletea lui Amadis și a tuturor domniilor voastre, precum și pe marii voștri prieteni de aici, nutream mari speranțe că acest necaz se va sfîrși cu bine și mi se pare că lucrurile stînd cu totul altfel, acum e și mai rău ca înainte, pînă ce Domnul nostru nu va binevoi să ne trimită împăcarea de care atîta nevoie este ; dar, pînă atunci, vă rog să-mi spuneți cum de s-a găsit Amadis la vremea potrivită în Insula Ferecată, pentru că de multă vreme n-am mai aflat nici o veste despre el, deși mulți dintre prietenii lui l-au căutat cu multă osteneală pe meleaguri străine". Don Brian de Mojaste i-a răspuns : „Domnul meu, don Grumedan, în legătură cu ce-ați spus despre rege și noi, vouă nu trebuie să vă mai povestim totul cu amănunte, fiindcă știți povestea foarte bine, ci doar atît că, fiind cunoscută marea nedreptate pe care regele a făcut-o fiicei sale și motivele ce ne obligă pe noi să o ajutăm, și, de bună seamă, lăsînd deoparte supărarea lui și plăcerea noastră, am fi vrut să găsim o cale de împăcare între el și domnița Oriana, dar cum dorește să se arate neîndurător cu noi fără o pricină dreaptă, va vedea că sfîrșitul va fi mult mai anevoios decît începutul. Iar cît despre ceea ce ați întrebat în legătură cu Amadis, bunul meu domn, aflați că, pînă a venit la această curte, spunîndu-și Cavalerul Grec, și a adus-o cu el pe acea doamnă pentru care au fost înfrînți romanii și cîștigată coroana domnișoarelor, nici unul dintre noi n-a știut nimic despre el"
„Apără-mă, Maică Precistă ! — a exclamat don Grumedan.

Ce-mi spuneţi ? E-adevărat că acel Cavaler Grec care a venit aici era Amadis ?“ „Adevărat, adevărat, fără nici o îndoială“, a spus don Brian. „Acum să ştiţi — a spus don Grumedan —, că mă socotesc un nepriceput, pentru că ar fi trebuit să-mi închipui că un cavaler ce săvîrşeşte asemenea fapte de arme nemaipomenite la alţii nu putea fi decît el. Dar vă întreb : cei doi cavaleri pe care i-a lăsat aici să mă ajute în înfruntarea hotărîtă cu romanii cine erau ?“ Don Brian i-a răspuns, rîzînd : „Prietenii voştri Angriote şi Estravaus şi don Bruneo de Bonamar“. „Mulţumesc lui Dumnezeu — a zis el —, dar dacă i-aş fi recunoscut, nu m-aş fi temut atît de tare de acea luptă cum m-am temut, şi acum îmi dau seama că am dobîndit puţină glorie, pentru că, avînd asemenea ajutoare, nu era mare lucru să înving de două ori atîţia potrivnici“. „Ba aşa să mă ajute Dumnezeu — a zis don Cuadragante —, dacă nu cred, judecînd după ce inimă vă bate în piept, că aţi fi fost de-ajuns voi singur pentru a-i învinge“. „Domnule — a spus don Grumedan —, oricum aş fi, vă iubesc mult pe toţi şi tare m-aş bucura dacă Cel de Sus va binevoi să sfîrşiţi cu bine treaba pentru care aţi venit“. Şi au stat ei aşa de vorbă pînă au ieşit din cetate şi încă o bucată de drum ; şi pe cînd don Grumedan voia să-şi ia rămas bun de la ei, l-au văzut întorcîndu-se de la vînătoare pe Esplandian, coconul cel frumos, însoţit de Ambor, feciorul lui Angriote de Estravaus ; pe mînă purta un şoim, călărea un cal foarte mîndru şi cu harnaşament bogat, dăruit de regina Brisena, şi era îmbrăcat în straie strălucitoare, pentru că, atît datorită deosebitei sale frumuseţi, cît şi celor scrise despre el regelui Lisuarte de către Urganda Necunoscuta, aşa cum v-am povestit mai pe îndelete în partea a treia a acestei istorii, regele şi regina îl dăruiau din belşug cu tot ce îi făcea trebuinţă ; cînd Esplandian a ajuns în dreptul lor, le-a dat bineţe, iar ei i-au răspuns. Brian de Monjaste l-a întrebat pe don Grumedan cine este acel frumos cocon, şi el i-a răspuns : „Domnul meu, se numeşte Esplandian şi a crescut printr-un noroc nemaipomenit şi pentru a făptui lucruri însemnate ; despre el şi ce va făptui i-a scris Urganda regelui“. „Doamne — a spus don Cuadragante —, mult am auzit vorbindu-se despre acest flăcău în Insula Ferecată şi bine ar fi să-l chemaţi

să stăm de vorbă cu el". Atunci don Grumedan l-a strigat, că trecuse deja de ei, şi i-a spus : „Bunule paj, întorceţi-vă şi trimiteţi-i salutări Cavalerului Grec, ce s-a purtat atît de frumos cu voi, dăruindu-vi-i pe romanii pe care trebuia să-i ucidă". Atunci Esplandian s-a întors şi a spus : „Domnul meu, tare bucuros aş fi să aflu unde aş putea să-i trimit salutări acestui cavaler atît de nobil, aşa cum mi-aţi cerut şi cum merită". „Aceşti cavaleri pleacă spre el", a spus don Grumedan. „V-a spus adevărul — a zis don Cuadragante — şi vom duce mesajul vostru celui ce se numea Cavalerul Grec şi acum se numeşte Amadis". Cînd Esplandian a auzit aceasta, a întrebat : „Cum, domnilor, acela este Amadis, pe care toţi îl proslăvesc pentru măreţele sale isprăvi cavalereşti şi care este atît de deosebit între toţi ?" „Da, el este — a spus don Cuadragante —, fără îndoială". „Să ştiţi — a zis Esplandian — că într-adevăr marea sa vitejie trebuie preţuită mult, pentru că este nespus de vestit între atîţia viteji, şi pentru că invidia ce o încearcă mulţi le dă îndrăzneala de a vrea să-i stea alături ; dar nu mai puţin trebuie lăudat pentru marea sa cumpătare şi bună cuviinţă, fiindcă, deşi eu i-am arătat multă furie şi duşmănie, nu din pricina asta nu mi-a arătat deosebită cinste, dăruindu-mi-i pe cavalerii învinşi, ce mult necaz îi pricinuiseră, faptă pentru care îi mulţumesc mult ; şi deie Domnul să vină vremea să-i pot plăti cinstea ce mi-a făcut-o cu tot atîta cinste".

Tare mulţumiţi au fost acei cavaleri auzindu-l spunînd aceste vorbe şi ciudat lucru li se părea marea lui frumuseţe şi ce le istorisise don Grumedan despre el, dar mai cu osebire îi mira înţelepciunea şi isteţimea cu care vorbea cu ei şi don Brian de Monjaste i-a spus : „Bunule paj, Dumnezeu să vă facă un bărbat viteaz, pe cît v-a făcut de frumos". „Vă mulţumesc din inimă — a răspuns el — pentru vorbele voastre, dar dacă Cel de Sus păstrează vreun dar pentru mine, l-aş dori acum, ca să îl pot sluji pe stăpînul meu, regele, ce are atîta nevoie de ajutorul supuşilor săi ; şi-acum, domnilor, rămîneţi cu Dumnezeu, că am plecat de multă vreme din cetate". Don Grumedan şi-a luat rămas bun de la ei şi a plecat cu Esplandian, iar cavalerii s-au îndreptat spre corabia lor, ca să se întoarcă în Insula Ferecată. Dar acum istoria nu vă mai povesteşte despre ei şi se întoarce la regele Lisuarte.

CAPITOLUL XCVI

Cum regele Lisuarte le-a cerut sfatul regelui Arban de Norgales, lui don Grumedan și lui Guilan Gînditorul și ce i-au spus aceștia

După plecarea cavalerilor, regele Lisuarte a poruncit să fie chemați regele Arban de Norgales, don Grumedan și Guilan Gînditorul și le-a spus : „Prieteni, știți în ce situație mă aflu datorită acestor cavaleri din Insula Ferecată și marea jignire pe care mi-au adus-o ; și dacă nu voi găsi calea de a îndrepta lucrurile, frîngîndu-le marea trufie, nu mă voi mai socoti rege și nici n-aș gîndi ca altcineva s-o facă ; dar pentru a mă purta așa cum trebuie să se poarte oamenii cu minte, adică să înfăptuiască un lucru după ce se sfătuiesc și chibzuiesc îndelung, vreau să-mi spuneți părerile voastre, așa cum v-am cerut, pentru ca eu să aleg ce mi se pare mai de folos din cele auzite".

Regele Arban, care era un cavaler viteaz și mintos și ținea mult la cinstea regelui, i-a spus : „Domnule, acești cavaleri și cu mine am cugetat mult și am stat de vorbă cum ne-ați poruncit, ca să vă dăm cel mai bun sfat de care sînt în stare mințile noastre, și socotim că, de vreme ce voința voastră este să nu cădeți la nici o înțelegere cu acei cavaleri, trebuie să căutăm cu multă sîrguință și judecată mijloacele de a-i încolți și de a pune frîu smintelii lor, pentru că, seniore, pe de o parte, cavalerii aflați în Insula Ferecată sînt mulți și puternici în luptă, cum bine știți, căci, prin bunăvoința lui Dumnezeu, toți s-au aflat multă vreme în slujba voastră și, pe lîngă ceea ce pot ei făptui cu vitejia lor, știm sigur că au trimis soli în multe locuri cerînd mari ajutoare, pe care credem că le vor primi, pentru că toți acei cavaleri sînt de obîrșie aleasă, fii și frați ai unor regi și a altor bărbați însemnați, și pentru că și-au făcut mulți prieteni ; și cînd sosesc oameni din multe colțuri, iute se strînge o oaste mare ; pe de altă parte, seniore, casa și curtea voastră e tare lipsită de cavaleri, mai mult decît oricînd, din cîte ne amintim noi, și măreția coroanei voastre a făcut să aveți mulți dușmani, care, acum,

îşi vor arăta ura ce o nutresc împotriva voastră, că multe necazuri ca acesta dau la iveală nevoi uitate şi trecute sub tăcere în vremurile bune ; aşa că, din aceste pricini, precum şi din multe altele ce s-ar mai putea înşira, ar fi bine să-i înştiinţaţi pe vasalii şi prietenii domniei voastre, să afle ce aşteptaţi de la ei, mai cu seamă împăratul Romei, pe care îl priveşte mai mult decît pe voi toată această poveste, cum v-a spus regina, şi după ce veţi şti pe ce forţe puteţi conta îi veţi putea pedepsi sau lua hotărîrea cea mai potrivită".

Regele a socotit că sfatul e bun şi a răspuns că aşa va face, poruncindu-i lui don Guilan să-şi ia însărcinarea de a fi mesagerul său la împăratul Romei, pentru că o astfel de solie e potrivită pentru un cavaler ca el. Acesta a răspuns : „Domnule, voinţa mea este să vă slujesc nu numai astfel, ci în toate cîte îmi cereţi, şi deie Domnul, în bunătatea lui, să se împlinească toate aşa cum doresc eu, întru sporirea slavei şi a marelui vostru regat ; aşa că de cum va fi gata cartea, porunca vă va fi îndeplinită pe loc". Regele i-a zis : „Pentru domnia voastră nu va fi nevoie decît de o împuternicire şi îi veţi spune împăratului cum, prin voia sa, i-a trimis aici pe Salustanquidio şi Brondajel de Roca, majordomul său, cu încă alţi numeroşi cavaleri ce îi însoţeau, ca să o ceară de soţie pe fiica mea, Oriana, pentru domnia sa ; iar eu, pentru a-i fi pe plac şi a mă înrudi cu el, împotriva vrerii tuturor supuşilor mei, ce o socoteau pe Oriana stăpîna lor, după trecerea mea din viaţa aceasta, m-am hotărît să i-o dau, cu multă înduioşare din parte-mi şi mari dureri şi chinuri ale mamei sale, ştiind-o departe de noi, pe meleaguri străine ; şi, după ce a fost luată de oamenii săi cu doamnele şi domnişoarele ei şi au pornit pe mare, în afara hotarelor regatelor mele, Amadis de Gaula, împreună cu alţi cavaleri, prieteni de-ai săi, ce porniseră cu o altă flotă din Insula Ferecată, i-au nimicit pe toţi oamenii săi, l-au ucis pe Salustanquidio şi au dus-o pe fiica mea şi pe cîţi mai rămăseseră în viaţă chiar pe insulă, unde se află şi acum ; mai spuneţi-i că Amadis mi-a trimis solie, cu felurite propuneri, dar eu, ştiind că această afacere îl priveşte mai mult pe el decît pe mine, nu am vrut să duc nici un fel de negocieri cu solii, pînă nu îl înştiinţez ; şi să ştie că ceea ce mi-ar plăcea cel mai mult ar fi să

asediem chiar cetatea unde o ţin pe Oriana, astfel încît să facem cunoscut lumii întregi că ei s-au purtat ca nişte hoţi şi tîlhari de drumul mare, şi că noi, ca nişte mari principi, i-am pedepsit pentru această mare jignire ce ne loveşte atît de adînc. Şi pe lîngă asta, mai spuneţi-i tot ce mai socotiţi de cuviinţă ; şi de este de acord cu dorinţa mea, să trecem pe dată la fapte, pentru că jignirile devin întotdeauna mai mari cînd răzbunarea lor zăboveşte". Don Guilan i-a răspuns : „Seniore, totul se va îndeplini aşa cum porunciţi şi deie Domnul ca această călătorie să dea roade după cum doresc eu a vă sluji". Şi luînd cu el o scrisoare de împuternicire, a plecat să se îmbrace, iar ceea ce a mai făcut, vă va povesti istoria noastră mai departe.

După aceasta, regele l-a chemat la el pe Brandoibas şi i-a poruncit să plece în Insula Mongaza, la don Galvanes, şi să-i ceară să vină la el pe dată cu toţi oamenii din insulă ; de acolo i-a poruncit să plece în Irlanda la regele Cildadan şi să-i spună acelaşi lucru, să pregătească o armată cît mai mare cu putinţă şi să pornească spre locul unde ştie că se află el ; de asemenea, i-a poruncit lui Filispinel să plece la Gasquilan, regele Suediei, şi să-l înştiinţeze despre toate acestea, spunîndu-i că, fiind el un cavaler atît de vestit şi dornic foarte de a trece prin isprăvi felurite, acum are prilejul să-şi arate virtutea şi vitejia inimii sale ; şi tot aşa a trimis solii multor altor prieteni, aliaţi şi vasali în tot regatul său, să fie gata de luptă pentru cînd se vor întoarce solii săi ; şi a poruncit să se caute cai şi armuri peste tot, pentru a avea cît mai mulţi oameni călare.

Acum însă, ne oprim cu această poveste aici şi nu vom mai vorbi despre asta pînă la vremea potrivită, pentru a vă spune ce a mai făcut Arcalaus Vrăjitorul. Istoria spune că, aflîndu-se Arcalaus Vrăjitorul în castelele sale, aşteptînd tot timpul să făptuiască un rău, aşa cum obişnuiesc el şi toţi răufăcătorii, a aflat vestea cea mare a neînţelegerilor şi a marii rupturi dintre regele Lisuarte şi Amadis şi nu se poate povesti cît s-a bucurat, pentru că aceştia erau cei doi oameni pe care îi duşmănea cel mai tare din lume şi nici o clipă nu încetase să gîndească, în mintea lui, cum să îi distrugă ; aşa că a chibzuit că în această împrejurare

le-ar putea face rău amîndorura, că în sufletul lui nu se putea hotărî să-i vină în ajutor vreunuia dintre ei ; şi cum în toate fărădelegile sale era foarte viclean şi iscusit, a hotărît să adune o a treia oaste, formată din duşmanii regelui Lisuarte şi cei ai lui Amadis, pe care să o ţină la îndemînă, astfel încît, dacă avea să fie război, oamenii săi să îi poată învinge şi nimici cu uşurinţă pe cei ce aveau să rămînă în viaţă ; şi cu gîndul şi dorinţa aceasta, şi-a încălecat armăsarul, luîndu-şi cu el slujitorii ce îi făceau trebuinţă, şi a pornit într-o călătorie pe mare şi pe uscat la regele Arabigo, ce fusese atît de zdrobit în lupta pe care o dusese împreună cu ceilalţi şase regi, tovarăşii săi, împotriva regelui Lisuarte, cum v-am povestit în partea a treia a acestei istorii, şi care suferise mari pierderi şi mare ruşine în această bătălie din partea lui Amadis şi a celor din neamul său ; şi de cum a ajuns la el, i-a spus : „Oh, rege Arabigo ! Dacă ai curajul şi inima vitează cerute de măreţia regeştii tale persoane, şi înţelepciunea cu care să le cîrmuieşti, soarta ce ţi-a fost potrivnică şi duşmancă în trecut, cu multă căinţă pentru fapta sa, vrea să-şi îndrepte greşeala astfel ca, printr-o îndoită victorie să ştergi marea ruşine adusă onoarei tale ; şi dacă eşti înţelept, îţi vei da seama că acest lucru îţi stă în putere. Află, măria ta, că eu, pe cînd stăteam în castelul meu, cugetînd cu multă îngrijorare la înfrîngerea ta şi căutînd calea de a îndrepta lucrurile, pentru că de pe urma sporirii regeştilor tale avuţii, eu, ca slujitor al tău, mă bucur de foarte mari foloase, am primit veste neîndoiasă cum că marii tăi duşmani şi ai mei, regele Lisuarte şi Amadis de Gaula, au ajuns să se sfădească dintr-o asemenea pricină, încît nu se mai aşteaptă nici o cale de împăcare şi sfîrşitul nu poate fi decît o mare bătălie cu nimicirea unuia dintre ei, ori poate a amîndorura ; şi dacă vrei să-mi asculţi sfatul, sînt sigur nu numai că vei recîştiga ceea ce ai pierdut în trecut, ci şi că regatul tău va spori cu mult mai multe ţinuturi, şi vom avea de cîştigat toţi cei ce dorim să te slujim“. Regele Arabigo, auzind aceste vorbe şi văzînd că Arcalaus a sosit de pe meleaguri atît de îndepărtate cu mare

grabă, a răspuns : „Prietene Arcalaus, lunga călătorie pe care aţi făcut-o şi osteneala voastră mă îndeamnă să preţuiesc mult venirea voastră aici şi să cred tot ce mi-aţi spus ; şi vreau să-mi arătaţi mai pe larg cum stau lucrurile, pentru că, nicicînd, chiar şi în vremuri de izbelişte, voia mea nu va înceta să urmeze calea cerută de măreţia persoanei mele“. Atunci Arcalaus i-a spus : „Află, măria ta, că împăratul Romei, vrînd să se căsătorească, a trimis solie regelui Lisuarte să i-o dea de nevastă pe fiica sa, Oriana ; aceasta, cunoscîndu-i măreţia, deşi această prinţesă este moştenitoarea sa de drept la coroana Marii Britanii, s-a hotărît să i-o dea de soţie şi i-a încredinţat-o unui văr primar al împăratului, pe numele lui Salustanquidio, principe foarte puternic, care a plecat cu ea pe mare, cu o numeroasă suită de romani ; dar le-a ieşit în drum Amadis de Gaula cu mulţi cavaleri şi prieteni şi, după ce acest principe a fost ucis, toată flota lui nimicită şi luaţi prizonieri sau omorîţi mulţi alţii ce îl însoţeau, cavalerii au răpit-o pe Oriana şi au dus-o pe Insula Ferecată, unde se află şi acum. Îţi poţi da seama ce jignire înseamnă asta pentru regele Lisuarte şi împărat. Şi vreau să mai ştii că acest Amadis de care îţi vorbesc este unul dintre cavalerii cu herbul cu balauri ce au luptat împotriva ta şi a celorlalţi şase regi ce te-au însoţit în marea bătălie pe care ai purtat-o cu regele Lisuarte ; el era cel cu coiful aurit şi datorită marii sale vitejii şi a nemăsuratului său curaj ţi-a fost răpită victoria. Aşa că, din pricina ce ţi-am arătat-o, regele Lisuarte, pe de o parte, şi Amadis, pe de alta, adună cît mai mulţi oameni cu putinţă, şi, pe bună dreptate trebuie şi putem să ne închipuim că însuşi împăratul în persoană va veni să-şi răzbune marea rană din suflet şi ştirbirea onoarei sale, aşa că poţi socoti ce pierderi vor suferi dacă se vor război ; şi dacă măria ta vrei să-ţi strîngi oastea, eu ţi-l voi da ca ajutor pe Barsinan, seniorul de Sansueña, fiul celuilalt Barsinan, pe care l-a ucis regele Lisuarte la Londra, precum şi întregul mare neam al viteazului cavaler Dardan Trufaşul, omorît de Amadis la Vindilisora, ce vor alcătui o numeroasă ceată de viteji cava-

leri ; de asemenea, îl voi aduce pe regele Insulei Adînci, ce a scăpat cu tine din bătălie, și cu toți aceștia ne vom găsi un loc unde vă voi călăuzi eu, astfel ca, după ce se va sfîrși bătălia dintre ei, oamenii tăi să poată pune mîna atît pe învinși cît și pe învingători fără nici o primejdie ; și urmarea va fi că, pe lîngă faptul că vei cîștiga o victorie atît de însemnată, ți se va supune toată Marea Britanie, iar persoana ta regească va ajunge pe cele mai înalte culmi atinse vreodată de un împărat al lumii. Și-acum cugetă, rege prea puternic, dacă pentru atît de puțină osteneală și primejdie vrei să pierzi o glorie și un regat atît de mare". Cînd regele Arabigo a auzit aceasta, tare s-a mai bucurat și i-a răspuns : „Prietene Arcalaus, mi-ați spus un lucru însemnat și, cu toate că aveam de gînd să nu-mi mai pun norocul la încercare, ar fi o mare nebunie să dau cu piciorul unei împrejurări ce îmi oferă, cu multă dreptate, o mare cinste și deosebit cîștig, pentru că dacă lucrurile ies așa cum sperăm și le călăuzește însăși rațiunea, oamenii culeg roadele meritate pentru osteneala lor, iar dacă ies pe dos, fac ceea ce îi obligă virtutea, dînd seamă cum se cuvine de cinstea lor și, neținînd cont prea mult de nenorocirile trecute, ci mai curînd de posibilitatea de a le îndrepta, nu încetează să-și încerce norocul fără să se lase înfrînți, doborîți și dezonorați pînă la sfîrșitul zilelor lor. Și fiindcă așa stau lucrurile, nu vă faceți griji pentru mine, oamenii și prietenii mei și ocupați-vă de celelalte cu înflăcărarea și sîrguința ce se cuvin pentru o asemenea faptă".

Arcalaus, după ce s-a asigurat astfel de cuvîntul regelui, a plecat la Sansueña și a stat de vorbă cu Barsinan, aducîndu-i aminte de moartea tatălui său și a fratelui său, Gandalot, cel învins de Guilan Gînditorul, pe care acesta i-l dusese prins regelui Lisuarte, ce poruncise să fie azvîrlit dintr-un turn, la picioarele căruia fusese ars de viu tatăl lui ; de asemenea, i-a mai spus cum rînduise totul, la vremea aceea, pentru ca tatăl lui să devină rege al Marii Britanii, căci îi luase captivi pe regele Lisuarte și pe fiica lui, dar cum totul se năruise din pricina trădătorului de Amadis ; și că acum venise vremea nu numai să se răzbune

pe dușmanii săi după voie, dar și să dobîndească acel mare regat unde dăduse greș tatăl său, și să fie curajos, căci fără curaj rareori poți cîștiga lucruri de seamă, iar soarta, căindu-se că îi fusese potrivnică tatălui său, va vrea să-l răsplătească pentru pierderea suferită. Și i-a mai spus, de asemenea, că regele Arabigo își pregătește întreaga sa oaste, fiindcă socotește lucrurile atît de ușoare că nu pot da greș cu nici un chip, vorbindu-i și despre toate celelalte ajutoare ce le vor primi în mod sigur, precum și despre multe altele, căci era tare priceput în meșteșugul acesta și era foarte mare meșter în viclenii. Cum Barsinan era un tînăr foarte orgolios și semăna cu taică-su în răutate, Arcalaus l-a convins, în scurtă vreme și fără multă osteneală, să facă tot ceea ce voia, așa că Barsinan i-a răspuns cu inima foarte vitează și cu nemăsurată trufie că va porni la drum cu toată dragostea și din toată inima, aducînd cu el cît mai mulți oameni din ținutul lui și pe toți cîți vor vrea să-l urmeze din afara hotarelor sale. Auzind aceste vorbe, Arcalaus tare s-a mai veselit, căci vedea cum totul se pregătește întru împlinirea dorințelor sale, și i-a spus să fie pregătit cu toate cele trebuincioase pentru cînd îl va înștiința, pentru că treaba trebuie făcută cu grijă.

De aici a plecat pe dată, cu inima cîntînd de veselie, la regele Insulei Adînci și a stat de vorbă cu el o foarte lungă bucată de vreme ; și atîtea i-a spus, aducîndu-i atîtea argumente, încît l-a convins ca și pe ceilalți doi să-și pregătească cît mai bine toată oastea, căci pentru asemenea nevoi o are. După aceasta, s-a întors în ținutul său și s-a sfătuit cu neamurile lui Dardan Trufașul, socotind că toți aveau să se aleagă cu mari foloase de pe urma uneltirilor sale și s-a înțeles cu ei în cea mai mare taină, dezvăluindu-le marile pregătiri rînduite de el. Și apoi a început să aștepte momentul de a-și duce la îndeplinire planurile de care v-am povestit.

Acum însă, istoria nu ne mai vorbește despre el pînă la vremea cuvenită și ne întoarcem să aflăm ce s-a întîmplat cu don Cuadragante și don Brian de Monjaste după ce au plecat de la curtea regelui Lisuarte.

CAPITOLUL XCVII

Cum întîmplarea a făcut ca don Cuadragante şi Brian de Monjaste să se rătăcească pe mare, şi cum a vrut soarta să se întîlnească cu regina Briolanja, precum şi ce li s-a întîmplat cu ea

După ce s-au despărţit de don Grumedan, cum povesteşte istoria noastră, don Cuadragante şi don Brian de Monjaste şi-au văzut de drumul lor, pînă au ajuns în portul unde se afla corabia lor, pe care s-au îmbarcat ca să plece spre Insula Ferecată cu răspunsul regelui Lisuarte ; toată ziua aceea marea a fost blîndă, cu vînt prielnic călătoriei lor ; dar cînd s-a lăsat noaptea, marea a început să se înfurie cu atîta sălbăticie, că toţi şi-au zis că se vor îneca şi vor pieri ; furtuna a fost atît de puternică, încît marinarii şi-au pierdut cumpătul şi n-au mai putut stăpîni corabia, care plutea pe mare fără cîrmaci ; şi au rătăcit aşa pe ape toată noaptea, cuprinşi de mare spaimă, pentru că în asemenea împrejurări nu folosesc armele şi vitejia. Cînd s-au ivit zorii zilei, marinarii au putut să-şi dea seama mai bine unde sînt şi au văzut că se apropiaseră mult de regatul Sobradisei, unde domnea preafrumoasa Briolanja ; şi chiar atunci marea a prins să se potolească şi, cum voiau să îndrepte corabia spre drumul lor, deşi aveau de străbătut o distanţă mare, au zărit apropiindu-se din dreapta lor o corabie nemaipomenit de mare, dar cum nava lor era foarte iute, astfel că cealaltă nu le-ar fi putut face nici un rău, chiar de ar fi fost a unor duşmani, au hotărît să o aştepte ; şi cînd s-a apropiat mai mult şi au privit-o mai bine, li s-a părut cea mai frumoasă corabie din cîte văzuseră vreodată, atît ca dimensiuni, cît şi ca bogăţie, căci avea pînzele şi parîmele toate de mătase şi toată, cît puteai vedea cu ochii, era împodobită cu covoare bogate foarte ; iar la bordul ei au văzut cavaleri şi domnişoare îmbrăcaţi foarte frumos, ce stăteau de vorbă.

Tare s-au mai minunat don Cuadragante și Brian de Monjaste văzînd toate acestea și nu-și puteai închipui cine călătorea cu ea ; așa că au poruncit pe dată unui scutier de-al lor să plece cu o barcă și să afle a cui este corabia și cine se află la bordul ei.

Scutierul a îndeplinit porunca și, rugîndu-i pe acei cavaleri să aibă bunăvoința de a-i spune cine sînt, aceștia i-au răspuns că pe corabie se află regina Briolanja, ce se îndreaptă spre Insula Ferecată. „Mulțumesc lui Dumnezeu pentru această veste atît de bună — a spus scutierul —, că mare plăcere le va face celor ce m-au trimis.“ „Bunule scutier — au zis domnișoarele —, spuneți-ne, dacă voiți, cine sînt cei despre care vorbiți ?“ „Doamnelor — a răspuns el —, sînt doi cavaleri ce fac aceeași călătorie ca domniile voastre, dar furtuna i-a azvîrlit în aceste locuri, unde află mare bucurie după truda lor întîlnindu-vă pe voi, și pentru că vi se vor înfățișa după ce mă voi întoarce, nu e nevoie să vă mai spun nimic“.

Și, așa cum ați auzit, s-a întors și a spus : „Domnilor, mare bucurie vă va face vestea ce v-o aduc și trebuie să socotim că ne-a prins bine furtuna și ocolul făcut, pentru că aveți o companie aleasă în călătoria voastră. Aflați că pe corabie se află regina Briolanja, care se îndreaptă spre Insula Ferecată“. Tare s-au mai bucurat cei doi cavaleri de spusele scutierului și, pe dată, au poruncit să fie îndreptată corabia lor spre cealaltă ; și cînd s-au apropiat mai mult, domnișoarele i-au recunoscut pe cavaleri, căci îi mai văzuseră la curtea regelui Lisuarte, cînd stătuse acolo o vreme regina, stăpîna lor, și s-au dus foarte vesele să o vestească pe aceasta că sosesc doi cavaleri, prieteni buni ai lui Amadis, unul don Cuadragante, și celălalt, don Brian de Monjaste.

Regina, auzind aceasta, s-a bucurat foarte și a ieșit din încăperea ei cu doamnele ce o însoțeau, ca să-i primească, fiindcă Tantiles, majordomul ei, îi spusese că îi lăsase în Insula Ferecată pregătindu-se pentru călătoria la regele Lisuarte. Cînd a ieșit regina, ei urcaseră deja de corabie și au venit să-i sărute mîinile ; dar ea nu i-a lăsat, ci i-a cuprins în brațe pe amîndoi, rămînînd o clipă îmbrățișați așa, tare bucuroși ; iar cînd s-au ridicat din genunchi, i-a îmbrățișat din nou și le-a spus : „Vitejii mei domni și

prieteni, adînc îi mulţumesc Domnului că v-am întîlnit şi nimic n-ar putea să mă bucure mai mult decît întîlnirea cu Amadis de Gaula, pe care cu atîta dreptate şi temei trebuie să îl iubesc, aşa cum bine ştiţi". „Buna mea doamnă — a răspuns Cuadragante —, mare nedreptate ar fi să nu fie aşa cum spuneţi şi Dumnezeu să vă răsplătească pentru bucuria ce o arătaţi văzîndu-ne, căci noi vă vom sluji aşa cum ne porunciţi". „Vă mulţumesc mult — a spus ea. Dar, acum, povestiţi-mi cum aţi ajuns în aceste locuri". Ei i-au istorisit cum plecaseră din Insula Ferecată cu solia seniorilor de acolo pentru regele Lisuarte, tot ce vorbiseră cu el, cum nu ajunseseră la nici o înţelegere, ci la o ruptură totală, fără să uite nimic, şi cum, pe cînd voiau să se întoarcă, puternica furtună de peste noapte îi azvîrlise în locul acela, socotind că au fost cu folos încercările şi truda prin care trecuseră, de vreme ce pot să o slujească şi să o ocrotească pînă va ajunge unde doreşte. Regina le-a spus : „Nici eu n-am fost foarte liniştit şi am trecut printr-o mare spaimă din pricina furtunii de care vorbiţi şi n-am crezut o clipă că vom scăpa teferi, dar cum corabia aceasta a mea e foarte mare şi solidă, cu ancore şi parîme rezistente, Domnul a binevoit ca furtuna să nu le poată smulge ori rupe ; iar cît despre povestea cu regele Lisuarte, am aflat de la majordomul meu, Tantiles, că aveaţi să vă duceţi cu solie la el şi pe dată mi-am zis că fiind el un rege atît de neînduplecat, pe care soarta l-a ajutat aşa de mult în toate şi l-a ridicat în slăvi, socotind foarte însemnată întîmplarea cu Oriana, mai curînd va voi să-şi încerce şi să-şi arate puterea decît să caute o cale de împăcare ; şi, de aceea, am hotărît să-mi adun toţi supuşii din regat şi toţi prietenii din afară şi să-i rog cu toată căldura şi să le poruncesc să fie gata pregătiţi de luptă cînd vor primi carte de la mine ; şi i-am lăsat acolo pe toţi, dornici foarte să mă slujească, împreună cu majordomul meu, care să le fie călăuză şi să-i aducă, chibzuind că între timp ar fi bine să mă duc eu însămi în Insula Ferecată şi să rămîn lîngă prinţesa Oriana, împărtăşind cu ea soarta ce ne-o va da Domnul ; aceasta e pricina pentru care m-aţi întîlnit aici şi sînt foarte bucuroasă că vom călători împreună". „Doamna mea

— a spus don Brian de Monjaste —, de la o persoană de neam şi atît de frumoasă ca voi nu sînt de aşteptat decît fapte nobile şi pline de virtute, cum o dovediţi".

Regina i-a rugat să poruncească navei lor să navigheze alături de a ei, iar ei să vină cu ea, ceea ce s-a făcut întocmai ; cavalerii au fost găzduiţi într-o odaie foarte bogată şi tot timpul îl petreceau cu ea, mîncau la masă cu ea şi vorbeau despre tot ce le era pe plac.

Şi aşa cum vă spun, şi-au continuat călătoria pe mare spre Insula Ferecată. Acum, trebuie să ştiţi că atunci cînd Abiseos, unchiul acestei regine, fusese ucis împreună cu cei doi fii ai săi de către Amadis şi Agrajes, ca răzbunare că îl ucisese pe fratele lui, regele, tatăl Briolanjei, aşa cum v-am povestit mai pe larg în prima carte a acestei istorii, a rămas în urma lui un fecior mezin, pe care îl crescuse un cavaler ce îi fusese foarte credincios lui Abiseos. Copilul ajunsese acum un cavaler foarte puternic şi curajos, după cîte se arătase în marile înfruntări la care luase parte, şi, cum la început, fiind foarte tînăr şi cu minte puţină, nu se gîndise decît să urmeze calea faptelor de arme, fără să caute vreun cîştig pentru sine, cînd a mai crescut în ani, unii dintre slujitorii tatălui său aflaţi în pribegie i-au amintit de moartea tatălui şi fraţilor săi, spunîndu-i că regatul Sobradisa îi aparţine de drept şi că regina de-acolo îl dobîndise cu forţa ; şi dacă el este destul de viteaz pentru a repara această nedreptate, cum era dator, precum şi pentru a săvîrşi fapte menite să-l răsplătească fără multă trudă pentru marea pierdere suferită şi astfel să devină un mare senior, acum trebuie să se întoarcă în regat şi să tragă foloasele, căci o poate face cu multă cinste, fiind feciorul tatălui său. Şi acest cavaler, pe numele lui, Trion, cum era dornic să cîrmuiască, mereu cugeta la vorbele spuse de acei slujitori ai tatălui său şi, pîndind timpul prielnic pentru a-şi potoli dorinţele, aflînd acum de marea discordie dintre regele Lisuarte şi Amadis de Gaula, şi-a zis că Amadis va fi atît de prins cu războiul, că nu-şi va mai aminti de altele, şi chiar de şi-ar aduce aminte, marea

lui putere nu va fi de ajuns să vină în ajutor tuturor, avînd de luptat cu bărbaţi atît de însemnaţi, pentru că el era cea mai mare piedică ce-i stătea în cale lui Trion. Şi aflînd despre plecarea Briolanjei, ce nu avea pe corabie nici douăzeci de cavaleri şi nici unul din ei prea vestiţi în luptă, a plecat de-ndată din castelul său foarte puternic ce, datorită unor prieteni, îi rămăsese moştenire de la tatăl lui, Abiseos, singurul lucru pe care acesta îl stăpînea cînd l-a ucis pe rege, fratele său ; şi fără să spună nimănui ce are de gînd, a ales cam cincizeci de oameni bine înarmaţi şi mai mulţi arbaletieri şi arcaşi şi, pregătind două corăbii, a pornit cu ei pe mare, cu gîndul s-o ia captivă pe regină şi astfel să tragă mari foloase, iar cu vremea să îi ia întreg regatul. Şi ştiind pe ce drum pornise regina, într-o după-masă le-a apărut în faţă, fără ca nimeni să bănuiască ceva în legătură cu el ; şi cînd cei de pe corabia reginei au zărit în depărtare cele două nave, au înştiinţat-o pe regină şi don Cuadragante şi Brian de Monjaste au urcat de-ndată pe punte şi-au văzut că navele se îndreaptă chiar spre ei şi se pregătesc de luptă ; ei s-au înarmat, de asemenea, dar şi-au văzut mai departe de drum, încît ceilalţi s-au apropiat atît de mult că se putea auzi foarte bine ce spun. Atunci Trion le-a strigat : „Cavaleri ce vă aflaţi pe corabie, vestiţi-o pe regina Briolanja că eu sînt Trion, vărul ei, care vrea să îi vorbească ; şi să poruncească oamenilor ei să nu îmi stea împotrivă căci altminteri nici unul nu va scăpa cu viaţă“. Cînd regina a auzit aceste vorbe, tare s-a speriat şi s-a înfricoşat şi a spus : „Domnilor, acesta e cel mai mare duşman al meu şi dacă a îndrăznit acum să facă asta, nu e fără pricină însemnată şi fără a fi însoţit de mulţi slujitori“. Don Cuadragante i-a răspuns : „Buna mea doamnă, nu vă temeţi de nimic, căci, cu voia Domnului, foarte curînd va fi pedepsit pentru sminteala lui“. Şi i-a poruncit unui slujitor să-i spună lui Trion că dacă vrea să vină singur la regină, va fi primit cu multă plăcere. Trion a răspuns : „Dacă aşa stau lucrurile, o voi vedea pe regină împotriva voinţei ei şi a voastră a tuturor“. Şi i-a poruncit unui cavaler, slujitor al tatălui său, să atace

corabia reginei din partea opusă și să încerce să o abordeze, ceea ce acela a și făcut. Don Brian de Monjaste, văzîndu-i că se depărtează, i-a spus lui don Cuadragante să ia o parte din oameni, cîți voiește, și să păzească un bord, iar el cu restul oamenilor îl va păzi pe celălalt ; și chiar așa au și făcut : don Cuadragante a rămas în partea unde voia să atace Trion, iar Brian de Monjaste, pe partea de unde venea celălalt cavaler. Don Cuadragante le-a poruncit oamenilor săi să i se așeze în față, iar el a rămas cît mai ascuns în spatele lor, spunîndu-le că dacă Trion vrea să treacă pe corabia lor, să nu îl împiedice.

Așa stînd lucrurile, corabia a fost asaltată din ambele părti cu multă forță, pentru că cei ce atacau știau că nu are cine să o apere și n-au de întîmpinat nici o primejdie, căci nu aveau habar de cavalerii din Insula Ferecată ; și de cum s-au apropiat, Trion, cu marea lui trufie și dorința de a sfîrși ce își propusese, a sărit pe punte fără teamă, iar oamenii reginei au prins să se retragă, cum li se poruncise. Don Cuadragante, cînd l-a văzut pe corabie, a trecut în fața oamenilor săi și, cum era tare voinic, așa cum v-am povestit în a doua parte a acestei istorii, și a dat ochi cu Trion, acesta a priceput pe dată că nu este dintre cei pe care îi cunoaște, dar nu și-a pierdut curajul, ci s-a îndreptat spre el cu multă cutezanță și au prins să-și dea lovituri grele în coifuri, de săreau scîntei din ele și din spadele lor ; dar cum don Cuadragante era mai puternic și îl lovea fără milă, Trion a fost atît de coplesit de lovituri, încît spada i-a căzut din mînă, iar el s-a prăbușit în genunchi ; don Cuadragante a privit în jur și, văzînd că ceilalați dușmani năvăleau în mare grabă pe punte, le-a spus oamenilor săi : „Aveți grijă de acest cavaler“ ; și s-a îndreptat spre ceilalți, dîndu-i o asemenea lovitură în cap primului ce i-a ieșit în cale, încît n-a mai avut nevoie de duhovnic. Ceilalți, văzîndu-și stăpînul captiv, pe cavalerul acela ucis și pe don Cuadragante ce împărțea lovituri năprasnrice în dreapta și-n stînga, s-au zorit cît mai tare să se întoarcă pe corabia lor și, încolțiți de don Cuadragante și ai săi, unii s-au salvat, alții au pierit în valuri și astfel, în scurtă vreme, toți au fost în-

vinși și izgoniți de pe corabia pe care o socoteau ca și a lor ; atunci, don Cuadragante a privit în cealaltă parte, unde se lupta don Brian, și a văzut că era încleștat cu dușmanii pe punte și că aceștia îi pricinuiseră pierderi mari ; așa că a trimis o parte din oamenii săi să îl apere, iar el a rămas cu restul așteptînd să vadă dacă dușmanii vor mai ataca ; cu ajutorul primit și cu oamenii săi, don Brian i-a învins foarte repede pe toți, iar cavalerul ce îi conducea a fost ucis ; corabia lui Trion se îndepărta învinsă și, atunci, cei ce rămăseseră în viață au cerut îndurare ; don Brian a poruncit să nu fie omorît nimeni, fiindcă se predaseră, așa că au fost luați prizonieri toți și cavalerii au pus stăpînire pe corabia vrăjmașă.

Cît a durat lupta, regina Briolanja a rămas în odaia ei cu toate doamnele și domnișoarele, rugîndu-se în genunchi să le apere de această primejdie pe ele și pe cavalerii care le ajută și le apără. Și pe cînd stăteau ele așa, a sosit unul dintre slujitorii ei și a spus : „Doamnă, ieșiți afară să vedeți că Trion e prizonier și toți oamenii săi zdrobiți și nimiciți, căci acei cavaleri din Insula Ferecată au săvîrșit mari minuni de vitejie, cum nimeni n-ar fi putut".

Cînd regina a auzit aceasta, tare s-a mai bucurat, cum vă puteți închipui și, înălțînd brațele, a spus : „Doamne Dumnezeule atotputernic, fii binecuvîntat că i-ai adus la vremea potrivită și la asemenea necaz pe acești cavaleri, căci de pe urma lui Amadis și a prietenilor săi nu pot avea decît noroc". Și, ieșind din odaia ei, a văzut că oamenii săi îl păzeau pe Trion, că don Cuadragante stătea de strajă ca vrăjmașii să nu reînceapă lupta și că oamenii lui don Brian de Monjaste puseseră stăpînire pe corabia cucerită de acesta ; și apropiindu-se de don Cuadragante, i-a spus: „Domnul meu, mult îi mulțumesc lui Dumnezeu și domniei voastre pentru ceea ce ați făcut pentru mine, căci, într-adevăr, viața și regatul meu erau în mare primejdie". El i-a răspuns : „Buna mea doamnă, iată-l aici pe dușmanul vostru ; porunciți să fie judecat". Cînd Trion a auzit aceste vorbe, n-a mai fost sigur pe viața lui și, îngenunchind în fața reginei, a spus : „Doamnă, fie-vă milă și

nu-mi luaţi viaţa ; ţineţi seamă de marea voastră cumpătare şi de faptul că sînt din neamul vostru ; şi dacă acum v-am supărat, va veni o vreme cînd vă voi putea sluji". Cum regina era foarte nobilă, s-a milostivit de el şi a spus : „Trion, nu pentru meritele voastre, ci pentru că am motivele mele, vă las în viaţă pînă vă voi hotărî soarta împreună cu aceşti cavaleri". Şi a poruncit să fie dus în odaia ei şi păzit.

După aceasta, don Brian de Monjaste s-a apropiat de regină şi ea l-a îmbrăţişat şi l-a întrebat : „Viteazul meu domn, cum vă simţiţi ?" El a răspuns : „Doamnă, foarte bine şi foarte bucuros că am avut fericirea să vă slujesc cît de cît ; am o rană, dar, slavă Domnului, nu e gravă". Si le-a arătat scutul şi au văzut că o săgeată îl străpunsese, pătrunzîndu-i prin braţ. Regina, cu frumoasele ei mîini, i-a scos-o cît de încet a putut şi l-a ajutat să-şi lepede armura ; apoi i-au oblojit rana aşa cum făcuseră de multe ori cu răni mai grave, căci scutierii săi, ca şi ceilalţi scutieri, ai tuturor cavalerilor rătăcitori, aveau întotdeauna la îndemînă cele numaidecît trebuincioase pentru îngrijirea rănilor.

Toţi s-au veselit foarte de norocul ce-l avuseseră şi cînd au vrut să pornească în urmărirea corăbiei lui Trion, au văzut că se îndepărtase mult şi s-au lăsat păgubaşi. Şi, înălţînd pînzele, au pornit iarăşi la drum, drept spre Insula Ferecată, fără să mai întîlnească vreo piedică în cale. Şi întîmplarea a făcut că la ceasul cînd ei intrau în port, Amadis şi toţi ceilalţi seniori din insulă se plimbau călare printr-o luncă întinsă ce se afla sub costişa fortăreţei, cum făceau adesea ; şi de cum au văzut corăbiile intrînd în port, au pornit într-acolo să afle ale cui sînt ; iar cînd au ajuns la ţărm, s-au întîlnit cu scutierii lui don Cuadragante şi don Brian de Monjaste, ce tocmai coborîseră dintr-o barcă şi veneau să le vestească sosirea lor şi a reginei Briolanja, pentru ca acei cavaleri să îi iasă în întîmpinare ; şi, de cum l-au văzut pe Amadis şi pe cavalerii săi, i-au spus mesajul stăpînilor lor, ce tare mult i-a bucurat ; şi s-au apropiat toţi de malul mării, salutîndu-se cu cei de pe corăbi, cu rîsete şi multă veselie ; don Brian

de Monjaste le-a spus : „Ce ziceţi că ne-am întors mai bogaţi decît am plecat ? Voi n-aţi fost în stare de aşa ceva şi ati stat închişi aici ca niste oameni de nimic“. Toţi au început să rîdă şi i-au spus că, de vreme ce se împăunează atîta, să le arate ce bogăţii cîştigase ; atunci, cei de pe corabie au coborît o barcă destul de mare, în care s-au urcat regina, cei doi cavaleri şi mai mulţi oameni, ce i-au dus pe uscat ; toţi cavalerii au descălecat de pe cai şi au venit să-i sărute mîinile reginei, dar ea nu le-a îngăduit şi i-a îmbrăţişat cu multă dragoste. Amadis a venit la ea şi a vrut să-i sărute mîinile, dar ea, cînd l-a văzut, l-a cuprins cu preafrumoasele ei braţe şi l-a ţinut aşa o vreme, fără să-i dea drumul, şi ochii i s-au umplut de lacrimi ce îi curgeau şiroaie pe frumoşii ei obraji, de bucurie că îl vede, pentru că de la bătălia purtată de regele Lisuarte cu regele Cildadan, cînd îl întîlnise la Fenusa, cetatea unde trăsese regele, nu îl mai văzuse, cu toate că îşi luase gîndul că s-ar mai putea mărita cu el şi nu mai avea nici o speranţă în privinţa asta. Dar acesta era cavalerul pe care ea îl iubea cel mai mult pe lume, şi pentru el şi-ar fi pus viaţa şi regatul în primejdie şi ar fi fost gata să le piardă ; şi cînd i-a dat drumul din îmbrăţişare, nu i-a putut vorbi, atît de tulburată era de prea multă fericire.

Amadis i-a spus : „Doamnă, multe mulţumiri aduc Domnului că mă aflu aici, unde vă pot vedea, căci tare o mai doream, acum mai mult ca altă dată, pentru că venirea voastră îi va bucura mult pe aceşti cavaleri şi mai mult încă pe prietena voastră, domniţa Oriana, căci cred că nimeni nu i-ar putea pricinui bucurie mai mare decît cea pe care i-o faceţi voi, buna mea doamnă“. Ea i-a răspuns astfel : „Bunul meu domn, de aceea am plecat din regatul meu : în primul rînd pentru a vă vedea, căci acesta era lucrul ce mi-l doream cel mai mult pe lume şi numai Dumnezeu ştie cît am suferit pînă acum, văzînd că trece atîta vreme fără să pot afla nici o veste despre voi, domnul meu, deşi am încercat în fel şi chip ; şi acum, cînd majordomul meu mi-a povestit necazul vostru şi mi-a dat scrisoarea de la voi, m-am gîndit pe dată să las pregătit

cum se cuvine tot ce mi-aţi cerut şi să vin aici, la doamna de care aţi vorbit, pentru că acum e timpul ca prietenii şi slujitorii ei să-i arate dragostea ce i-o poartă şi dorinţa de a o sluji ; dar fără ajutorul Domnului şi al acestor cavaleri pe care mi i-a adus o mare întîmplare, mari necazuri şi primejdii aş fi îndurat în această călătorie, cum vă vor istorisi ei, căci ei m-au ajutat cu marele lor curaj ; însă despre asta o să vorbim mai pe îndelete".

După ce regina a ajuns pe uscat, au coborît din corabie toate doamnele, domnişoarele şi cavalerii şi au fost aduse la mal animalele ce le aveau cu ei şi un cal pentru regină, împodobit pe potriva unei doamne atît de mari ; apoi, doamne şi cavaleri au încălecat cu toţii şi au pornit spre castelul unde locuia Oriana, care s-a bucurat deosebit de tare aflînd de sosirea Briolanjei şi le-a rugat pe Mabilia, Grasinda şi celelalte prinţese să îi iasă în întîmpinare la intrarea în grădină, în vreme ce ea a rămas în turn cu regina Sardamira. Cînd regina Sardamira a văzut ce bucuroase sînt toate de veştile aduse, a întrebat-o pe Oriana : „Doamna mea, cine este cea care vine, de pricinuieşte tuturor asemenea bucurie ?" Oriana i-a răspuns : „O regină, cea mai frumoasă din cîte cunosc eu în lume, atît la chip cît şi la suflet, aşa cum veţi vedea de-ndată". Cînd regina Briolanja a ajuns la intrarea în grădină şi a văzut atîtea doamne aşa de frumos gătite, tare s-a mai minunat şi a încercat cea mai mare bucurie cu putinţă că venise acolo ; şi, întorcîndu-se spre cavaleri, le-a spus : „Vitejii mei seniori, rămîneţi cu Domnul, că aceste doamne mă fac să nu vă mai doresc tovărăşia" ; şi rîzînd plină de farmec, a poruncit să fie coborîtă de pe cal şi a intrat cu ele în grădină. iar poarta s-a închis pe dată în urma lor.

Toate i s-au înfăţişat şi au salutat-o cu multă curtenie, iar Grasinda s-a minunat foarte de frumuseţea şi înfăţişarea ei deosebit de plăcută ; şi dacă n-ar fi văzut-o pe Oriana, ce nu avea pereche, ar fi crezut că nu se află femeie pe lume să arate atît de bine ca aceasta. Apoi, doamnele au condus-o pe regină la turnul unde locuia Oriana şi cînd cele două prietene s-au văzut, s-au îndreptat una

spre cealaltă cu brațele întinse și s-au îmbrățișat cu multă dragoste ; Oriana a luat-o de mînă pe Briolanja și, ducînd-o la regina Sardamira, a spus : „Maiestate și stăpînă, iată, stați de vorbă cu regina Sardamira și arătați-i multă cinstire, căci mult o merită". Ea a făcut întocmai și s-au salutat cu multă curtenie, fiecare dintre ele după ighemoniconul regeștilor lor persoane ; apoi, luînd-o pe Oriana între ele, s-au așezat pe o canapea, cu toate celelalte doamne în jur. Oriana i-a spus reginei Briolanja : „Buna mea doamnă, multă curtenie dovediți venind de pe meleaguri atît de îndepărtate ca să mă vedeți și mult vă sînt recunoscătoare, pentru că o astfel de călătorie nu se poate face decît din prea multă dragoste". „Doamna mea — a răspuns regina —, de multă nerecunoștință și de foarte urîtă purtare aș fi dat dovadă, dacă în aceste vremuri de restriște în care vă aflați n-aș fi arătat întregii lumi dorința mea de a vă cinsti și de a vă spori slava, mai cu osebire cînd aceasta apasă în primul rînd pe umerii lui Amadis de Gaula, pe care îl iubesc și căruia îi datorez atît de mult, așa cum știti, doamna mea. Și cînd am aflat totul de la Tantiles, ce a fost aici, am poruncit pe dată tuturor celor din regatul meu să fie pregătiți să facă ceea ce le va porunci el și am socotit că, pînă atunci, trebuie să pornesc la drum ca să fiu alături de voi, să îl văd pe cel ce doream să-l văd mai mult decît pe oricine altcineva pe lume și să rămîn cu voi, doamna mea, pînă se va încheia toată povestea voastră, al cărei sfîrșit deie Domnul să fie așa cum doriți". „Așa să dea Dumnezeu — a spus Oriana — și sper că, în sfînta lui milosîrdie, va face ca don Cuadragante și don Brian de Monjaste să ajungă la o înțelegere cu tatăl meu". Briolanja, care știa că cei doi nu aduseseră nici o veste bună, n-a vrut să-i spună adevărul. Și-au stat ele de vorbă vreme îndelungată despre lucrurile ce le erau mai pe plac, pînă s-a făcut ora cinei, cînd domnișoara din Danemarca i-a spus Orianei : „Amintiți-vă, doamnă, că regina vine de pe drum și va fi vrînd să mănînce și să se odihnească ; și e vremea să mergeți în odaia voastră și să o luați cu voi și domnișoarele voastre, căci vă e oaspete".

Oriana a întrebat-o dacă este totul pregătit şi ea i-a răspuns că da. Atunci a luat-o de mînă pe regina Briolanja şi, despărţindu-se de regina Sardamira şi de Grasinda, ce s-au retras în odăile lor, s-a dus cu ea în odaia ei, arătîndu-i multă dragoste.

Cum au ajuns acolo, Briolanja a întrebat cine este acea mîndră şi frumoasă doamnă ce stătea lîngă regina Sardamira. Mabilia i-a spus că se numeşte Grasinda şi că este o doamnă foarte nobilă şi bogată, povestindu-i de ce venise la curtea regelui Lisuarte şi marea glorie ce o dobîndise acolo datorită lui Amadis, precum şi cinstirea pe care ea i-o arătase lui Amadis, fără să ştie cine e ; şi i-a mai istorisit cu multe amănunte tot ce se petrecuse cu ea şi Amadis, pe care această doamnă îl iubise foarte pe cînd se numea Cavalerul Spadei Verzi şi cum, aflat în pragul morţii, cînd l-a ucis pe Endriago, l-a vindecat un doctor pe care această doamnă i-l dăduse lui Amadis să îl însoţească, cel mai bun din cîţi se pot afla într-o bună parte a pămîntului. Şi i-a povestit totul, fără să uite nimic. Cînd regina a auzit această istorie, a spus : „Ce nefericită sînt că n-am ştiut asta înainte, căci a venit să vorbească cu mine şi nu i-am dat multă atenţie, dar va fi existînd un mijloc de a-mi îndrepta greşeala, căci şi de n-ar avea atîtea merite, doar pentru faptul că l-a cinstit atît de mult pe Amadis şi i-a fost de folos, sînt obligată să-i arăt cinstire şi să-i fac pe plac cîte zile voi trăi, fiindcă după Dumnezeu, nu am alt ocrotitor în necazurile mele, nici altă mulţumire în suflet, decît pe acest cavaler ; aşa că, după ce vom cina, porunciţi să fie chemată, pentru că vreau să mă cunoască“. Oriana a spus : „Maiestate, prietena mea, nu numai voi trebuie să o cinstiţi pentru asta, ci şi eu, căci dacă nu ar fi fost acest cavaler de care vorbiţi, acum aş fi cea mai nefericită şi nenorocită femeie din cîte s-au născut vreodată, fiindcă m-aş afla pe pămînt străin, atît de doborîtă de dor că n-aş aştepta decît moartea, şi dezmoştenită de ce mi-a lăsat Domnul în stăpînire ; şi aşa cum bine ştiţi, acest nobil cavaler ocrotitor şi păzitor al celor făcuţi de ocară fără a-l îndemna la aceasta decît nobila sa virtute, a ajuns în situaţia pe care o ştiţi

doar pentru a-mi apăra dreptatea". „Doamnă și prietenă — a spus regina —, să nu mai vorbim despre Amadis, căci el s-a născut pentru asemenea fapte și așa cum Dumnezeu l-a înălțat și l-a pus mai presus de toți oamenii din lume prin marele său curaj, tot astfel a vrut să îl dăruiască și cu celelalte virtuți și lucruri bune'. După ce s-au așezat la masă, li s-au adus multe și felurite bucate, așa cum se cuvine unor prințese de rang atît de înalt, în vreme ce tăifăsuiau despre tot soiul de lucruri plăcute ; și după ce au sfîrșit masa, au trimis-o pe domnișoara din Danemarca să o aducă pe Grasinda și să-i spună că regina vrea să îi vorbească. Domnișoara a îndeplinit porunca și Grasinda a venit pe dată cu ea, iar cînd a intrat în încăpere, regina Briolanja s-a dus s-o îmbrățișeze și i-a spus : „Buna mea prietenă, iertați-mă, dar nu am știut cine sînteți cînd am venit, căci de-aș fi știut, v-aș fi primit cu mai multă dragoste și căldură, pentru virtutea voastră, iar pentru marea cinste arătată și faptele bune pe care le-ați făcut pentru Amadis, noi prietenii lui vă sîntem foarte obligați și recunoscători ; și în ceea ce mă privește, să știți că niciodată nu se va întîmpla să vă pot răsplăti pentru asta și să n-o fac, pentru că deși aș plăti din averile mele, pentru el aș da tot ce am". „Buna mea doamnă — a răspuns Grasinda —, dacă i-am arătat în vreun fel cinstire acestui cavaler de care vorbiți, mă simt atît de răsplătită și mulțumită, cum n-a mai fost răsplătit niciodată cineva de o ființă căreia i-a făcut pe plac ; vă sînt recunoscătoare pentru vorbele voastre și mai mult pentru virtutea voastră decît pentru datoria ce ar avea-o față de mine, să deie Domnul ca felul în care m-a răsplătit pentru ce am făcut pentru el să îi fie de folos". Atunci Mabilia a spus : „Buna mea doamnă, povestiți-ne dacă vă e pe plac, cum ați făcut cunoștință cu Amadis și de ce l-ati primit atît de bine, necunoscîndu-l și neștiindu-i nici numele". Ea le-a povestit totul, cum v-am istorisit mai pe larg în a treia parte a acestei istorii. Și tare au mai rîs doamnele de Brandasidel, pe care Amadis îl pusese să călărească de-a-ndoaselea, cu coada calului în mînă ; apoi le-a spus cum l-a ținut acasă

la ea greu rănit cîteva zile și cum, mai înainte de a ajunge în acel ținut, auzise povestindu-se despre nemaipomenitele isprăvi cavalerești făptuite de el în toate insulele Romaniei și în Germania, unde toți cei ce le știau se minunau că un singur cavaler poate duce la capăt atîtea isprăvi așa de primejdioase, și despre nedreptățile și marile silnicii de care le scăpase pe multe doamne și domnișoare și pe alții ce aveau nevoie de ajutorul și ocrotirea lui ; de asemenea le-a povestit cum îl recunoscuse după pitic și spada verde ce o purta și de la care își luase numele, cum fusese lupta cu don Garadan și apoi cealaltă, cu cei unsprezece cavaleri pe care i-a învins, scăpîndu-l astfel pe regele Boemiei de un foarte crunt război cu împăratul Romei, și multe alte întîmplări ce le aflase despre Amadis în acele locuri, prea lungi de pus pe hîrtie, după care le-a spus : „Datorită acestor lucruri auzite despre el, precum și a celor văzute de mine, vreau să aflați, doamnelor, ce am pățit eu însămi. M-am îndrăgostit atît de tare de el și de mărețele sale isprăvi încît, cu toate că eu eram în ținutul meu o doamnă destul de bogată și de neam mare, iar el se înfățișa ca un biet cavaler rătăcitor, fără să știu nimic alta despre el decît ceea ce v-am spus, m-am gîndit să mă căsătoresc cu el, zicîndu-mi că avîndu-l pe el, nici o regină din lume nu-mi va sta alături. Dar văzîndu-l atît de rezervat, frămîntat de mari suferințe și griji și cunoscîndu-i inima viteză, am bănuit că se chinuie așa din pricina unei femei pe care o iubește ; și ca să fiu mai sigură, am vorbit cu Gandalin, ce mi s-a părut un scutier foarte isteț, și l-am întrebat, iar el, dîndu-și seama unde băteau gîndurile mele, pe de o parte mi-a spus că nu iubește pe nimeni, iar pe de alta, mi-a dat de înțeles că suferința lui se datorează unei femei pe care o iubește. Și îmi dau seama prea bine că mi-a răspuns asa ca să-mi îndepărteze acele gînduri și să nu merg mai departe, pentru că n-aș fi avut nici un cîștig ; i-am mulțumit mult și de-atunci încolo nu m-am mai gîndit la asta“. Auzind această istorie, Briolanja s-a uitat la Oriana și i-a spus rîzînd : „Doamna mea, se pare că acest cavaler seamănă boala asta în urma lui prin mai

multe locuri decît îmi închipuiam ; amintiți-vă de ce v-am povestit eu la castelul Miraflores". „Mi-aduc aminte foarte bine", a răspuns Oriana. Și anume își amintea că atunci cînd regina Briolanja venise să o vadă pe Oriana la castelul Miraflores, cum povestește cartea a doua, i-a spus Orianei că i se întîmplase aproape același lucru cu Amadis.

Și așa au tăifăsuit ele despre asta și alte lucruri, pînă s-a făcut ceasul de culcare și Grasinda s-a despărțit de ele și s-a întors în odaia ei, iar ele au rămas unde se aflau ; reginei Briolanja i s-a pregătit un pat în odaia Orianei, lîngă patul acesteia, fiindcă ea și Mabilia dormeau împreună ; și așa s-au culcat în noaptea aceea și s-au odihnit în tihnă.

CAPITOLUL XCVIII

Despre răspunsul adus de don Cuadragante și Brian de Monjaste de la regele Lisuarte și ce au hotărît în legătură cu aceasta toți cavalerii și seniorii aflați acolo

A doua zi dimineață, toți acei seniori și cavaleri s-au adunat să asculte liturghia și răspunsul regelui Lisuarte adus de don Cuadragante și don Brian de Monjaste. După ce s-a sfîrșit slujba, fiind cu toții strînși laolaltă don Cuadragante a grăit așa : „Viteji seniori, mesajul nostru și răspunsul regelui au fost atît de scurte, încît nu vă putem spune decît că trebuie să aduceți multe mulțumiri Domnului pentru că, pe drept și foarte cu temei, dobîndind glorie și faimă, vă veți putea încerca virtutea nobilelor voastre inimi, căci regele Lisuarte nu vrea să urmeze decît calea războiului". Și apoi le-a povestit cum se petrecuse totul si că, știau în mod neîndoios că avea să trimită solii împăratului Romei și altor prieteni ai săi. Agrajes, pe care nimic din toate acestea nu îl mîhnea,

deşi pînă atunci, la cererea şi la rugămintea Orianei se înfrînase foarte, a spus : „Viteji domni, eu cred că aşa cum stau lucrurile acum, mult mai greu ar fi să căutăm în ce fel să o apărăm pe această prinţesă şi faima onoarei noastre, decît să purtăm acest război. Pînă acum, fiindcă ea m-a rugat cu multă căldură şi mi-a cerut ca, pe cît pot, să potolesc mînia voastră şi pe a mea, m-am ferit să vorbesc aşa cum îmi spunea inima. Dar acum, cînd ştim că nu mai are nici o speranţă, căci ea gîndea că se va găsi o cale de împăcare cu tatăl ei, regele, dar n-am aflat-o, sînt liber să nu-mi mai ţin făgăduiala pe care i-am făcut-o, mai mult ca să îi fiu pe plac decît fiindcă aşa voiam, şi vă declar, domnilor, că în ceea ce priveşte vrerea şi dorinţa mea, sînt mult mai bucuros de răspunsul adus, decît dacă regele Lisuarte ar fi încuviinţat ce i-aţi cerut, pentru ca sub pretextul păcii şi înţelegerii să fi început cu noi negocieri viclene, de pe urma cărora am fi putut pierde, fiindcă regele Lisuarte şi împăratul, fiind puternici, şi-ar fi putut strînge foarte iute şi cu mică osteneală oamenii, ceea ce noi n-am fi putut face, fiindcă ai noştri sosesc din multe locuri şi din ţinuturi foarte îndepărtate ; şi chiar dacă vieţile noastre nu sînt în primejdie şi nu avem nimic de suferit aflîndu-ne în această fortăreaţă mai puternică chiar decît ne face trebuinţă, nu acelaşi lucru s-ar întîmpla cu onoarea noastră. De aceea, domnilor, socotesc că e mai bun un război pe faţă, decît negocieri şi înţelegeri prefăcute, fiindcă, aşa cum am mai spus, de pe urma acestora noi nu avem mai mult de pierdut decît ceilalţi". Toţi au spus că grăise un mare adevăr şi că trebuie să se îngrijească pe dată de sosirea oamenilor, pentru a purta războiul pe pămîntul vrăjmaşilor.

Amadis era tare îndoit şi se temea foarte că s-ar putea ajunge în vreun fel la o înţelegere şi că ar trebui să o lase să plece pe doamna sa, chiar dacă cinstea ei şi a lor, a tuturora, ar fi fost păstrată neştirbită, iar dorinţele inimii lui chinuite erau atît de înecate de tristeţe, încît gîndul că ar trebui să o ducă undeva unde n-ar mai putea-o vedea, îl făcea să moară cu zile. Şi cînd a auzit răs-

punsul solilor şi vorbelor vărului său, Agrajes, nici dacă ar fi devenit stăpînul întregii lumi nu s-ar fi bucurat mai mult, pentru că nici o înfruntare, război ori trudă nu contau, dacă putea să o aibă aproape pe doamna sa, aşa cum o avea ; şi a spus : „Domnule şi vere, întotdeauna faptele voastre au fost cele ale unui cavaler şi aşa le socotesc toţi cei ce vă cunosc, iar noi, cei din neamul nostru şi din acelaşi sînge cu noi, trebuie să-i fim adînc recunoscători Domnului că a lăsat printre noi cavaleri ce îşi apără cu atîta grijă cinstea în înfruntări şi o sporesc cu multă înţelepciune cînd iau parte la sfaturi ; şi fiindcă atît domnia voastră cît şi aceşti seniori aţi hotărît cum e mai bine, eu nu pot face alta decît voia voastră şi a lor". Angriote de Estravaus, cum era un cavaler isteţ şi foarte curajos, ce mult îl iubea pe Amadis, şi-a dat seama că, deşi acesta nu se aventurează să-şi spună părerea şi se supune voinţei tuturor, e bucuros de neînţelegere, dar punea asta mai mult pe seama marelui său curaj, ce avea nevoie de asemenea înfruntări ca aceasta, decît pe seama altor lucruri pe care le-ar fi ştiut despre el ; şi a spus : „Domnilor, toţi ar trebui să fim bucuroşi de răspunsul adus de solii noştri şi de vorbele lui Agrajes, pentru că acestea sînt un lucru sigur, dar lăsînd deoparte şi una şi alta, să ştiţi, domnilor, că războiul nu e cu mult mai aducător de cinste decît pacea. Dar fiindcă despre asta ar fi atîtea de spus, încît dacă le-aş înşira v-aş supăra foarte, vreau doar să vă amintesc că de cînd sînteţi cavaleri şi pînă acum, dorinţa voastră dintotdeauna a fost să căutaţi primejdia şi cele mai mari înfruntări, pentru ca vitejia voastră să fie pusă la cele mai grele încercări şi astfel să dobîndiţi acea glorie dorită de atît de mulţi şi atinsă de foarte puţini ; şi dacă inimile voastre au căutat aceste lucruri cu multă patimă şi osteneală, cînd, în trecut, aţi izbutit să le atingeţi în chip atît de desăvîrşit ca acum ? Pentru că, deşi aţi venit în ajutorul multor doamne şi domniţe, nimeni nu-şi aminteşte ca domniile voastre ori străbunii voştri să fi trecut printr-o asemenea întîmplare şi să fi apărat o prinţesă de neam atît de mare ; şi va mai trece

multă vreme pînă să se mai întîmple așa ceva. Și pentru că soarta ne-a îndeplinit atît de bine dorința, făcînd ca așa cum sufletele noastre sînt nemuritoare pe lumea cealaltă, faima noastră să fie tot astfel în lumea aceasta în care trăim, să avem multă grijă să nu pierdem din vina și neatenția noastră ceea ce ea ne oferă spre cîștig".

Socotindu-se că tot ce au spus acești cavaleri este bine și că trebuie să treacă de la vorbe la fapte, s-a hotărît să se trimită de îndată soli care să îi cheme pe toți ai lor, și apoi s-au dus cu toții să se ospăteze.

Și, acum, istoria noastră nu mai povestește despre ei și se întoarce la mesagerii trimiși de cavaleri cum am spus și cum v-am povestit în istoria noastră.

CAPITOLUL XCIX

Cum a sosit maestrul Helisabad în ținutul Grasindei și de aici s-a dus l-a împăratul de la Constantinopol cu solia lui Amadis și ce a hotărît cu acesta

Zice istoria că maestrul Helisabad a tot călătorit pe mare, pînă a ajuns în ținutul Grasindei, stăpîna sa ; aici a poruncit să fie chemați toți nobilii mai de seamă ai pămîntului și, arătîndu-le însemnele puterii primite de la Grasinda, i-a rugat stăruitor să-i împlinească pe dată voia ; ei au răspuns din toată inima că sînt gata să-i împlinească porunca chiar mai bine decît dacă ar fi fost ea de față, și, pe loc, au dat porunci să se adune călărașii, arbaletierii și arcașii, precum și alți soldați, să fie pregătite multe corăbii și să se mai construiască altele noi. Maestrul, văzînd că pregătirile merg bine, le-a lăsat în în grija unui cavaler tînăr, nepotul lui, ce se numea Libeo și, rugîndu-l să se ocupe de toate cu multă sîrguință, a pornit pe mare spre împăratul de la Constan-

tinopol Şi de cum a ajuns acolo, s-a dus la palatul acestuia, unde i s-a spus că împăratul stă de vorbă cu gentilomii săi.

Maestrul a intrat în sală şi s-a dus la el să-i sărute mîinile, căzînd în genunchi ; împăratul l-a primit cu bunăvoinţă, fiindcă îl cunoştea de mai înainte şi îl socotea un om de treabă. Maestrul i-a dat cartea de la Amadis şi cînd împăratul a citit-o, tare s-a mai mirat că acel Cavaler al Spadei Verzi este Amadis de Gaula, pe care multă vreme tare a dorit să-l cunoască, datorită isprăvilor nemaipomenite povestite de mulţi oameni ce îl văzuseră, şi i-a spus : „Maestre, sînt foarte supărat pe domnia voastră, că aţi ştiut numele acestui cavaler şi nu mi l-aţi spus, căci mă simt ruşinat că un bărbat de neam atît de ales şi rang aşa de mare, vestit foarte în toată lumea, mi-a păşit pragul şi nu a fost cinstit aşa cum merita, ci primit doar ca un cavaler rătăcitor". Maestrul i-a răspuns : „Stăpîne, vă jur pe credinţa mea că pînă a încetat a-şi zice Cavalerul Grec şi i-a spus stăpînei mele şi nouă tuturor cine este, n-am avut habar că e Amadis". „Cum — a întrebat împăratul —, după ce a plecat de-aici şi-a zis Cavalerul Grec ?" Maestrul i-a răspuns : „Înseamnă, domnule, că la curtea voastră nu aţi auzit veşti despre isprăvile sale cînd îşi spunea Cavalerul Grec". „De bună seamă că n-am auzit nimic — a zis împăratul —, dacă nu le voi auzi acum". „Atunci, veţi afla lucruri deosebite — a spus maestrul —, dacă înălţimea voastră doreşte să vi le povestesc." „Mă bucur mult — a spus împăratul — să vă ascult". Atunci, maestrul i-a povestit cum, după ce plecaseră de acolo, au sosit în ţinutul unde se afla stăpîna sa, Grasinda, şi cum, datorită făgăduielii pe care Cavalerul Spadei Verzi i-o făcuse acesteia, au călătorit pe apă pînă în Marea Britanie, care a fost pricina acestei călătorii şi cum, mai înainte de a ajunge acolo, Amadis poruncise să nu i se spună altfel decît Cavalerul Grec ; apoi a povestit despre lupta de la curtea regelui Lisuarte dintre el şi Salustanquidio cu alţi doi cavaleri romani ce hotărîseră să se înfrunte cu el în numele domnişoarelor de la curte, şi cît de uşor îi învinsese, precum şi despre

vorbele nespus de trufaşe rostite de romani înainte de luptă, cum i-au cerut regelui Lisuarte să le îngăduie lor să lupte contra Cavalerului Grec, căci aflînd aceasta, acel cavaler nici nu va mai îndrăzni să le ţină piept, fiindcă grecii se tem de romani ca de foc ; de asemenea, i-a vorbit despre lupta lui don Grumedan, căruia Cavalerul Grec îi lăsase în ajutor doi cavaleri, prieteni de-ai săi, şi cum îi învinseseră pe cei trei romani. Şi i-a povestit totul, fără să lipsească nimic, ca unul ce fusese de faţă la toate aceste întîmplări.

Toţi cîţi se aflau acolo s-au minunat foarte de o asemenea vitejie şi mult s-au mai bucurat că frînsese marea trufie a romanilor, făcîndu-i de rîs aşa de tare. Împăratul i-a adus multe laude lui Amadis şi a spus : „Maestre, acum, spuneţi ce solie îmi aduceţi şi vă voi asculta". Maestrul i-a povestit toată istoria cu regele Lisuarte şi fiica acestuia, din ce pricină o răpise Amadis şi cavalerii în timpul călătoriei pe mare, ce se petrecuse între regele Lisuarte şi supuşii acestuia şi cum trimisese Oriana vorbă peste tot, plîngîndu-se de marea nedreptate săvîrşită de rege, tatăl ei, împotriva sa, căci o dezmoştenea fără nici o pricină, luîndu-i un regat atît de mare şi de vestit, al cărei moştenitoare era prin voia Domnului, şi, neţinînd seama de dreptate, fără nici o milă, vrînd să o lase moştenitoare a regatelor sale pe o altă fată a lui, mai mică, o dăduse pe Oriana romanilor, spre marea jale şi durere a ei şi a tuturor celor ce o cunoşteau ; cum, în urma acestor jelanii şi sfîşietoare tînguiri ale acelei prinţese, s-au adunat laolaltă mulţi cavaleri rătăcitori de stirpe aleasă şi foarte vestiţi pentru faptele lor de arme, înşirînd numele celor mai nobili dintre ei, şi cum i-a găsit acolo, în Insula Ferecată, Amadis, care nu ştia nimic de toate acestea. Şi acolo Amadis a ţinut sfat cu cavalerii şi au hotărît să îi vină în ajutor domniţei Oriana şi să nu îngăduie o silnicie atît de mare, căci dacă e adevărat că ei sînt obligaţi să îndrepte faptele strîmbe săvîrşite împotriva doamnelor şi domnişoarelor şi pentru asta au trecut prin multe munci şi primejdii, această nedreptate atît de mare şi de cunoscută în întreaga lume îi obligă şi mai

mult, fiindcă de nu i-ar veni în ajutor Orianei, nu numai că s-ar şterge din mintea oamenilor sprijinul şi ocrotirea date altora, dar ar rămîne cu cinstea pătată pentru veşnicie şi nu ar mai putea apărea în faţa unor nobili. Şi le-a istorisit cum au plecat cu corăbiile pe mare, marea bătălie purtată cu romanii, la capătul căreia fusese învins şi ucis Salustanquidio, vărul împăratului, şi luaţi captivi Brondajel de Roca, ducele de Ancona şi arhiepiscopul de Talancia, iar ceilalţi făcuţi prizonieri ori omorîţi, cum au dus-o pe prinţesă cu toate doamnele şi domnişoarele ei şi cu regina Sardamira în Insula Ferecată şi cum, de aici, trimiseseră solie regelui Lisuarte, cerîndu-i să nu se mai arate atît de crud şi nedrept cu fiica lui, să-i înapoieze regatul fără să o pedepsească defel şi că, după ce va chezăşui pentru asta aşa cum se cuvine în asemenea împrejurări, în faţa altor regi, i-o vor trimite pe dată, cu toată prada de război şi toţi prinşii. Şi l-a rugat pe împărat, din partea lui Amadis, că de se va întîmpla ca regele Lisuarte să nu vrea să facă dreptate, stăruind şi încăpăţînîndu-se în hotărîrea lui greşită, iar împăratul Romei îi va veni în ajutor cu oaste mare împotriva cavalerilor, înălţimea sa, ca unul dintre cei mai de seamă slujitori lăsaţi de Dumnezeu pe pămînt pentru a apăra dreptatea, fiind cunoscută această mare ocară ce i se face unei prinţese atît de virtuoase, să îi vină în ajutor, căci cu multă dreptate ar face-o, şi, pe lîngă asta, îl va ajuta şi pe acest nobil cavaler Amadis să îi pedepsească pe cei ce nu iubesc dreptatea şi să nu le îngăduie să săvîrşească o silnicie atît de mare şi o strîmbătate ca aceasta, fiindcă astfel îl slujeşte pe Dumnezeu şi face ceea ce se cuvine să facă, iar Amadis cu tot neamul lui şi toţi prietenii lor îi vor rămîne îndatoraţi şi îl vor sluji cîte zile vor mai avea de trăit.

Auzind toate acestea, împăratul şi-a dat seama lesne că povestea e serioasă şi de mare însemnătate, atît prin faptele înseşi, cît şi fiindcă îi era cunoscută marea vitejie a regelui Lisuarte, cinstea şi faima de care se bucurase întotdeauna, şi ştia cît de trufaş e împăratul Romei, ce mai curînd asculta de pornirile sale decît de dreapta ju-

decată ; așa că era convins că singura cale va fi o mare bătălie, socotind că aceasta va fi foarte grea ; dar chibzuind că acei cavaleri au multă dreptate și că Amadis venise din ținuturi atît de îndepărtate să i se închine, iar el își dăduse cuvîntul că îl va ajuta, deși cu ușurință și fără să-și închipuie că celălalt îl va lua în serios, amintindu-și și de unele fapte neobrăzate săvîrșite împotriva lui de împăratul Romei în trecut, i-a răspuns maestrului Helisahad, spunînd : „Maestre, mi-ați istorisit lucruri foarte însemnate și venind din partea unui om atît de cumsecade ca voi, totul poate și trebuie să fie crezut. Și fiindcă neînfricatul Amadis are nevoie de ajutorul meu, i-l voi da după cum se cuvine, căci, deși poate părea că mi-am dat cuvîntul cu ușurință în fața lui, socotesc că am făcut ceea ce trebuie și mi-l voi respecta, căci este cuvîntul unui om atît de mare ca mine dat unui cavaler atît de cinstit și vestit ca el, pentru că niciodată n-am făgăduit ceva fără-mi duc la bun sfîrșit promisiunea". Toți cîți se aflau acolo s-au bucurat foarte de răspunsul împăratului, și mai cu osebire Gastiles, nepotu-su, de care ați auzit, cel ce se dusese după Amadis, cînd acesta își spunea Cavalerul Spadei Verzi și l-a ucis pe Endriago ; și pe loc a îngenuncheat în fața împăratului, unchiul lui, și i-a spus : „Dacă înălțimea voastră binevoiește și faptele mele o merită, faceți-mi deosebita favoare de a mă trimite pe mine în ajutorul acestui nobil și virtuos cavaler, ce a adus atîta cinste coroanei împărăției voastre". Împăratul, auzind aceasta, i-a răspuns : „Viteze nepoate, vă îngădui și așa doresc să faceți ; și chiar din clipa asta vă poruncesc domniei voastre și marchizului Saluder să vă îngrijiți să pregătiți o flotă pe potriva măreției rangului meu, căci altminteri nu m-aș bucura de cinste, și de va fi nevoie, voi și marchizul veți pleca cu această flotă și vă veți putea război cu împăratul Romei, așa cum se cuvine". Gastiles i-a sărutat mîinile și și-a arătat adînca recunoștință, și împreună cu marchizul au făcut ce li se porunci se.

Vă puteți închipui ce bucurie l-a încercat pe maestrul Helisabad văzînd toate acestea ; și i-a spus împăratului :

„Înălțimea voastră, pentru vorbele ce le-ați rostit vă sărut mîinile în numele acelui cavaler ce m-a trimis aici și fiindcă eu sînt solul lui, vă sărut tălpile ; iar acum, pentru că mai am multe de făcut, binevoiți a-mi îngădui să plec ; iar dacă împăratul Romei își va aduna oastea, căci e dintre cei ce se înfurie nespus în asemenea împrejurări și va porni spre noi, porunciți să se adune și oastea voastră ca să ajungă amîndouă în același timp la cei ce le așteaptă". Împăratul i-a răspuns : „Mergeți cu Dumnezeu, maestre, și lăsați asta în seama mea, căci de va fi nevoie, veți vedea cine sînt și cît îl prețuiesc pe Amadis".

Și astfel, maestrul și-a luat rămas bun de la împărat și s-a întors în ținutul stăpînei sale, Grasinda.

CAPITOLUL C

Cum a sosit Gandalin în Gaula și i-a spus regelui Perion ce îi poruncise stăpînul său, și ce răspuns a primit

Gandalin a sosit în Gaula, unde a fost primit cu multă bucurie datorită veștilor bune ce le aducea despre Amadis, căci multă vreme nu se știuse nimic de el ; și de îndată l-a chemat deoparte pe rege și i-a spus tot ce îi poruncise stăpînul lui, așa cum ați auzit. Și cum acest rege era foarte curajos și nu se temea de nici o înfruntare, oricît de primejdioasă ar fi fost, mai ales fiind vorba de acest fecior al său, ce era o pildă strălucitoare în toată lumea și pe care îl iubea atît de mult, a spus : „Gandalin, tot ce mi-ai transmis din partea stăpînului tău se va face pe dată și dacă îl vei vedea înaintea mea, spune-i că nu l-aș socoti cavaler dacă ar lăsa nereparată această nedreptate, pentru că numai cei cu suflete mari pot săvîrși asemenea fapte ; și să știi de la mine că dacă regele Lisuarte nu va vrea să-și îndrepte greșeala, va avea de pierdut ; dar fii atent, că îți poruncesc să nu îi spui nimic despre asta

fiului meu, Galaor, ce se află aici suferind, încît de multe ori l-am crezut mai mult mort decît viu, şi încă se mai află în mare primejdie, nici tovarăşului său, Norandel, ce a venit aici ca să-l vadă, fiindcă acestuia îi voi istorisi eu totul". Gandalin a răspuns : „Stăpîne, voi face cum porunciţi şi mă bucur că mi-aţi atras atenţia, fiindcă nu m-aş fi gîndit la asta şi aş fi putut greşi". „Atunci, du-te să îl vezi — a spus regele — şi dă-i veşti despre fratele lui, dar ai grijă să nu simtă pentru ce-ai venit".

Gandalin s-a dus în cămara unde zăcea Galaor, atît de slăbit şi de suferind, că s-a minunat cînd a văzut cum arată ; şi de cum a intrat, a îngenuncheat ca să-i sărute mîinile ; Galaor s-a uitat la el şi l-a recunoscut ; şi-atunci ochii i s-au umplut de lacrimi de bucurie şi a spus : „Prietene Gandalin, fii bine venit ! Ce veşti îmi aduci despre stăpînul şi fratele meu, Amadis ?" Gandalin i-a răspuns: „Domnule, Amadis e în Insula Ferecată, bine şi sănătos, şi doreşte mult să vă vadă, dar nu ştie de suferinţa voastră, domnule, şi nici eu n-am ştiut pînă nu mi-a spus stăpînul meu, regele, că eu am venit aici cu solie de la Amadis, să îi înştiinţez pe rege şi pe regină de sosirea lui ; dar cînd va afla că staţi prost cu sănătatea, tare se va mîhni, pentru că vă iubeşte şi vă preţuieşte mai mult decît pe oricine din neamul lui". Norandel, care era de faţă, l-a îmbrăţişat şi l-a întrebat cum îi merge lui Amadis, iar el i-a răspuns la fel ca lui don Galaor şi i-a povestit cîteva din întîmplările prin care trecuseră în insulele din Romania şi pe acele meleaguri străine. Norandel i-a spus lui Galaor : „Domnule, cu asemenea veşti aveţi toate motivele să vă întremaţi şi să lepădaţi suferinţa, ca să mergem să-l vedem pe acest cavaler ; şi aşa să mă ajute Dumnezeu de n-ar trebui, dacă nu din alte pricini, măcar pentru a-l vedea, ca toţi cei viteji să nu se gîndească la osteneala acestui drum, oricît de lung ar fi". Şi pe cînd stăteau ei aşa de vorbă şi Galaor îl întreba o mulţime de lucruri pe Gandalin, a intrat regele şi luîndu-l de braţ pe Norandel şi vorbind cu el despre una şi alta, l-a scos din încăpere, iar cînd au ajuns într-un loc de unde nu pu-

teau fi auziţi de don Galaor, regele i-a spus : „Bunul meu prieten, trebuie să plecaţi de-ndată la tatăl vostru, regele, pentru că, din cîte am aflat, va avea nevoie de domnia voastră şi de toţi ai săi ; dar nu-mi mai puneţi alte întrebări, fiindcă ştiu sigur că sosirea voastră îi va fi de mare folos, şi nu-i spuneţi nimic despre asta prietenului vostru, don Galaor, deoarece ar însemna să-l tulburaţi foarte şi, pe cît e de slab, asta i-ar putea face foarte rău“. Norandel i-a răspuns : „Domnul meu, de la un om atît de bun ca voi nu trebuie decît să primeşti sfatul, fără să întrebi de ce ţi-l dă ; şi fiindcă sînt sigur că lucrurile stau aşa cum spuneţi, în seara asta îmi voi lua rămas bun de la don Galaor şi mîine voi porni spre mare, căci corabia mea mă aşteaptă acolo în fiecare zi“. Regele făcuse aceasta pentru ca Norandel să-şi împlinească datoria faţă de tatăl său, dar şi ca să nu vadă că porunceşte oamenilor şi prietenilor săi să se pregătească de luptă.

Şi-aşa au petrecut ziua aceea împreună cu don Galaor, ceva mai bine dispuşi, pentru că şi el era ceva mai vesel datorită veştilor de la fratele său. Gandalin i-a spus reginei ce o roagă din suflet Amadis, iar ea a răspuns că va face totul aşa cum îi trimisese vorbă. „Dar sînt foarte tulburată din pricina acestor veşti, Gandalin — a spus regina —, pentru că înţeleg că fiul meu va avea multe supărări şi apoi se va afla în mare primejdie“. „Doamnă — a răspuns Gandalin —, nu vă temeţi, fiindcă va avea de partea lui atîţia oameni, încît nici regele Lisuarte, nici împăratul Romei nu vor îndrăzni să-l atace“. „Aşa să dea Dumnezeu“, a zis regina.

Cînd s-a făcut seară, Norandel i-a spus lui don Galaor: „Domnul meu, eu m-am hotărît să plec, fiindcă văd că boala voastră durează şi cum nu vă pot fi de folos, cred că ar fi mai bine să fac alte lucruri, căci, aşa cum ştiţi, sînt cavaler de puţin timp şi nu am dobîndit atîta cinste încît să fiu socotit printre cei viteji de oamenii curajoşi ; cînd am aflat de suferinţa voastră, m-am abătut de la un drum la care pornisem cînd am plecat de la curtea tatălui meu, dar acum trebuie să plec în altă parte unde e nevoie

de mine şi numai Dumnezeu ştie ce mîhnire simt în inimă că nu pot rămîne să vă ţin tovărăşie. Dar, cu voia Domnului, în acest răstimp cît eu voi săvîrşi ceea ce nu pot să nu împlinesc, veţi fi mai înzdrăvenit şi eu voi veni să vă întîlnesc şi vom pleca împreună în căutarea aventurilor". Auzind aceste vorbe, don Galaor a suspinat plin de tristeţe şi a spus : „Durerea pe care o simt eu, viteazul meu domn, că nu pot să vă însoţesc, nu ştiu s-o descriu, dar, dacă aceasta e voia Domnului, nu putem face alta şi trebuie să-i împlinim vrerea ; aşa că mergeţi cu Dumnezeu. Şi de ajungeţi cumva la tatăl vostru şi stăpînul meu, sărutaţi-i mîinile din parte-mi şi spuneţi-i că rămîn în continuare slujitorul său, deşi sînt mai mult mort decît viu, cum bine vedeţi, domnule".

Norandel s-a dus în odaia sa, foarte trist din pricina suferinţei lui don Galaor, prietenul său credincios, şi, a doua zi de dimineaţă, a ascultat liturghia cu regele Perion şi apoi şi-a luat rămas bun de la regină, de la fiica sa şi de la toate doamnele şi domnişoarele de la curte, iar regina cu fiica sa şi toate celelalte doamne şi domnişoare i-au urat să meargă cu Dumnezeu, căci mult îl iubeau ; şi astfel, în scurtă vreme, a pornit la drum pe mare.

Povestea nu ne spune ce i s-a întîmplat pe drum, ci doar că a ajuns în Marea Britanie avînd vreme foarte bună, şi s-a dus în cetatea unde se afla tatăl său, regele fiind primit foarte bine de acesta şi de toţi ceilalţi, ca un cavaler viteaz ce se afla.

CAPITOLUL CI

Cum Lasindo, scutierul lui don Bruneo de Bonamar, a ajuns cu solia stăpînului său la marchiz şi la Branfil şi ce au făcut aceştia

Lasindo, scutierul lui don Bruneo de Bonamar, a ajuns în locul unde se afla marchizul şi le-a transmis acestuia şi lui Branfil mesajul stăpînului său. Branfil s-a necăjit

foarte şi se dădea de ceasul morţii că nu se aflase cu ceilalţi cavaleri şi nu luase parte la salvarea Orianei ; şi a îngenuncheat în faţa tatălui său, cerîndu-i cu multă stăruinţă să binevoiască a face ceea ce îi cere fratele lui. Marchizul, cum era un cavaler viteaz şi ştia ce mare prietenie îi leagă pe feciorii săi de Amadis şi de întregul său neam, ceea ce multă cinste şi preţuire le aducea, a spus : „Fiule, nu te amărî, fiindcă voi face totul cum se cuvine şi, de va fi nevoie, te voi trimite cu o oaste bună, ce nu va fi socotită mai prejos decît ale celorlalţi". Branfil i-a sărutat mîinile drept mulţumire şi, pe dată, s-a dat poruncă să se pregătească o flotă şi oameni de trebuinţă pentru corăbii, fiindcă acest marchiz era un foarte mare senior şi foarte bogat, iar în ţinutul său întins avea cavaleri foarte viteji şi multă oaste bine înarmată.

CAPITOLUL CII

Cum a ajuns Ysanjo cu solia lui Amadis la viteazul rege al Boemiei şi cît de îndatoritor s-a arătat acesta

Ysanjo, guvernatorul Insulei Ferecate, a ajuns în regatul Boemiei şi i-a înmînat regelui Tafinor scrisoarea lui Amadis şi scrisoarea de împuternicire. Şi nu e om să poată povesti cît s-a bucurat regele văzîndu-l ; şi i-a spus : „Cavalere, fiţi bine venit şi mult îi sînt recunoscător lui Dumnezeu pentru acest mesaj ce mi-l aduceţi şi vă puteti da seama după bucuria cu care este primit şi după ce voi face, dacă a fost cu folos călătoria voastră" ; şi, chemîndu-l pe fiul său, Grasandor, i-a spus : „Fiule Grasandor, ştii foarte bine cît sînt de obligat să îi fiu recunoscător Cavalerului Spadei Verzi pentru ajutorul şi binele ce mi l-a făcut pe cînd se afla în regatul meu, căci pe lîngă faptul că a apărat şi a sporit cinstea regeştii mele coroane, m-a scăpat de cel mai cumplit şi mai primejdios război purtat vreodată de

un rege, atît fiindcă îl duceam cu un bărbat atît de puternic cum e împăratul Romei, cît şi fiindcă acesta este atît de trufaş şi smintit, încît sfîrşitul nu putea fi altul decît pierderea şi nimicirea ta şi a mea şi, în cele din urmă, moartea noastră ; dar acel nobil cavaler adus de Dumnezeu la curtea mea, spre binele meu, a îndreptat totul spre cinstea mea şi a regatului, cum ai văzut. Şi ca martor al tuturor acestor întîmplări, îţi poruncesc să citeşti această carte trimisă de el, să asculţi ce mi-a spus acest cavaler din partea lui, şi să te pregăteşti cu toată silinţa ca să ne plătim de marele bine pe care ni l-a făcut acest cavaler ; şi află că se numeşte Amadis de Gaula, cel despre care se povestesc lucruri atît de nemaipomenite în toată lumea, dar şi-a spus Cavalerul Spadei Verzi, ca să nu fie recunoscut". Grasandor a citit scrisoarea, l-a ascultat pe Ysanjo şi i-a răspuns astfel tatălui său : „Oh, seniore ! Ce mare bucurie îmi cuprinde inima ştiind că acest nobil cavaler are nevoie de bunăvoinţa şi ajutorul regeştii voastre persoane şi văzînd recunoştinţa şi simţămintele ce i le păstraţi pentru faptele săvîrşite de el, în trecut, în folosul domniei voastre. Mai rămîne doar, pentru a-mi îndeplini dorinţa, ca maiestatea voastră să îngăduiţi să rămînă aici contele Galtines să conducă armata, de va fi nevoie, iar eu să plec de-ndată spre Insula Ferecată cu douăzeci de cavaleri, căci deşi trebuie să ne zorim oricum, pentru mine ar fi o mare cinste să mă aflu în tovărăşia unor asemenea cavaleri ca cei adunaţi acolo". Regele i-a răspuns : „Fiule, eu gîndeam că e bine să aştepţi să vezi cum se vor desfăşura lucrurile şi să pleci cu o oaste pe potriva rangului meu şi al tău, dar dacă asta îţi e dorinţa, să fie aşa cum doreşti şi alege-ţi cavalerii ce-ţi sînt mai pe plac, iar eu voi porunci să se pregătească pe dată o corabie cu care să pleci ; deie Domnul să ai o călătorie bună şi întru marea slavă a acestui nobil cavaler, plătindu-ne cu toată avuţia noastră datoria la care ne-a obligat cu viaţa sa". Aşa s-a şi făcut pe dată şi Grasandor, prinţul moştenitor al regelui Tafinor al Boemiei, a luat cu el douăzeci de cavaleri, cei care i-au fost mai pe plac, şi a pornit pe mare spre Insula Ferecată.

CAPITOLUL CIII

Cum Landin, nepotul lui don Cuadragante, a sosit în Irlanda şi ce a vorbit cu regina

Landin, nepotul lui don Cuadragante, a sosit în Irlanda la porunca stăpînului său, şi a stat de vorbă în taină cu regina, spunîndu-i mesajul stăpînului său ; cînd regina a auzit despre o încăierare atît de mare şi de primejdioasă, cu toate că ştia că tatăl ei, regele Abies de Irlanda murise de mîna lui Amadis, cum v-am povestit în prima carte a acestei istorii, şi păstra în suflet supărare şi duşmănie împotriva lui Amadis, cum se întîmplă în astfel de situaţii, a socotit că e mult mai bine să îi vină în ajutor şi să îndrepte relele de-acum decît cele din trecut, aproape uitate, aşa că a vorbit cu cîţiva cavaleri în care avea încredere şi a hotărît cu ei prin ce mijloace să îl ajute cît mai mult pe unchiul ei, fără ştirea regelui, soţul ei, cu gîndul că dacă oastea lui Amadis va fi mai puternică, regele Lisuarte va fi nimicit, iar regele Cildadan şi regatul lui nu-i vor mai fi vasali şi nu-i vor mai plăti tribut.

Şi aşa cum v-am povestit, toată lumea se pregătea de luptă cu acea voinţă şi dorinţă ce trebuie să le aibă învingătorii.

Dar acum istoria noastră nu vă mai povesteşte despre aceasta, pentru a vă spune ce au făcut solii regelui Lisuarte.

CAPITOLUL CIV

Cum a ajuns don Guilan Gînditorul la Roma cu mesajul regelui Lisuarte, stăpînul său, şi cum s-a desfăşurat solia lui la împăratul Patin

Don Guilan Gînditorul a tot umblat pe drumul său, pînă ce, după douăzeci de zile de la plecarea din Marea Britanie, a ajuns la Roma, la împăratul Patin, pe care l-a

aflat înconjurat de lume multă și în mari pregătiri pentru primirea Orianei, ce era așteptată de la o zi la alta, fiindcă Salustanquidio, vărul lui, și Brondajel de Roca îi scriseseră că totul se încheiase cu bine și că, în curînd, vor sosi la curtea lui, cu tot ighemoniconul, iar împăratul era foarte mirat de întîrziere ; don Guilan a intrat în palat în armură, așa cum venise de pe drum, dar cu capul și mîinile descoperite, și, înfățișîndu-se împăratului, a îngenuncheat înaintea sa, i-a sărutat mîinile și i-a înmînat scrisoarea pe care o adusese ; împăratul l-a recunoscut prea bine, căci îl văzuse adesea la curtea regelui Lisuarte, pe vremea cînd stătuse acolo, după ce se întorsese foarte greu rănit de lovitura primită în noaptea aceea de la Amadis, cum v-am povestit în cartea a doua acestei istorii, și i-a spus : „Don Guilan, fiți binevenit ; presupun că ați sosit cu Oriana, stăpîna voastră, așa că spuneți-mi unde a rămas, ca să fie adusă de supușii mei". „Seniore — a răspuns el —, Oriana și oamenii voștri se află într-un loc ce nici vouă nici lor nu le este pe plac." „Cum adică ?", a întrebat împăratul. El i-a spus : „Seniore, citiți această scrisoare și, cînd binevoiți, vă voi spune pricina sosirii mele, căci e mai presus decît se poate închipui". Împăratul a citit scrisoarea și, văzînd că este de împuternicire, cum în tot ce făcea era foarte ușuratic și fără minte, fără să mai asculte sfatul cuiva, a zis : „Acum, spuneți ce ați fost împuternicit să-mi transmiteți, aici, de față cu toți cei prezenți, că nu mai am răbdare". Don Guilan a spus : „Maiestate, dacă asta vă e voia, așa voi face. Regele Lisuarte, stăpînul meu, vă înștiințează că Salustanquidio și Brondajel de Roca, cu alți mulți cavaleri, au sosit în regatul său și i-au cerut-o de soție pe Oriana pentru domnia voastră ; el, cunoscîndu-vă virtutea și măreția, deși această prințesă este moștenitoarea lui de drept și o iubesc cel mai mult pe lume atît el cît și regina, pentru a vă avea drept fiu și a vă cîștiga dragostea, le-a dat-o supușilor voștri pe Oriana, cu suita și bogățiile ce se cuvin rangului vostru și al lui, împotriva voinței întregului său regat. Și după ce au pornit pe mare și au trecut hotarele regatului său, Amadis de Gaula cu mulți alți

cavaleri le-au ieşit în întîmpinare cu o flotă şi i-au nimicit pe oamenii voştri, au ucis mulţi, printre care şi pe prinţul Salustanquidio, şi i-au luat captivi pe Brondajel de Roca, arhiepiscopul de Talancia, ducele de Ancona şi pe mulţi alţii, iar pe Oriana cu toate doamnele şi domnişoarele ei şi pe regina Sardamira cu toţi captivii şi toate bogăţiile i-au dus în Insula Ferecată, unde se află acum. De aici, aceşti cavaleri i-au trimis soli regelui Lisuarte cu propuneri de înţelegere, dar el nu a vrut să-i asculte, seniore, mai înainte de a vă înştiinţa pe voi, căci fapta vă priveşte îndeaproape, şi de a afla ce aveţi de gînd, şi dacă socotiţi la fel ca el că trebuie pedepsiţi, vrea să ştie dacă chibzuiţi s-o faceţi cît mai curînd, pentru ca trecerea timpului să nu sporească jignirea". Cînd împăratul a auzit toate acestea, tare s-a mai îngrozit şi a spus cu multă durere în suflet : „Oh, nefericite împărate al Romei ! Dacă nu vei pedepsi această faptă, să nu mai trăieşti nici măcar un ceas pe lumea asta" ; apoi a întrebat : „E sigur că Oriana e în mîinile lor şi vărul meu, mort ?" „Fără urmă de îndoială — a răspuns don Guilan —, totul s-a petrecut cum v-am spus." „Atunci, cavalere — a zis împăratul —, întorceţi-vă acasă şi spuneţi-i regelui, stăpînul vostru, că această jignire şi răzbunarea ei le iau în seama mea, iar el să nu facă alta decît să privească ce voi face eu, căci dacă vreau să mă înrudesc cu el, nu doresc asta pentru a-i pricinui griji şi munci, ci pentru a-l răzbuna împotriva celor ce îl supără." „Maiestate — a spus don Guilan — aţi răspuns ca un mare senior şi un cavaler foarte curajos, aşa cum sînteţi, dar cuget că veţi avea de-a face cu asemenea viteji, încît va fi nevoie şi de ai noştri şi de ai voştri Iar regele, stăpînul meu, i-a pedepsit cum se cuvine, pînă acum, pe cei ce l-au supărat şi aşa va face şi de acum înainte. Şi cum vă văd atît de îndatoritor, seniore, eu plec acum, iar domnia voastră porunciţi să se facă pregătirile de trebuinţă cît mai iute, aşa cum se cuvine, pentru a vă răzbuna fără ca duşmanul să vi se împotrivească." După aceasta, don Guilan şi-a luat rămas bun de la împărat, nu prea mulţumit, căci, fiind el un foarte nobil cavaler, foarte înţelept şi curajos, şi auzindu-l pe împărat vorbind cu atîta lipsă de seriozitate

şi uşurinţă, tare necăjit era în sufletul lui văzînd că regele, stăpînul lui, se va afla în tovărăşia unui om atît de fără minte, ceea ce, fără un mare noroc, nu-i putea aduce decît pagubă şi dezonoare. Şi astfel a făcut cale întoarsă, plîngînd adesea marea pierdere suferită de stăpînul său, regele, din propria-i vină, prin izgonirea lui Amadis şi a întregului său neam, precum şi a multor alţi cavaleri viteji ce se aflaseră în slujba lui datorită lui Amadis, iar acum îi erau vrăjmaşi de temut.

Şi a ajuns tare frămîntat în Marea Britanie, unde a fost bine primit de rege şi de toţi cei de la curte. De îndată a stat de vorbă cu regele şi i-a spus tot ce făcuse la curtea împăratului şi că acesta se pregăteşte să sosească în mare grabă ; şi apoi a zis : „Deie Domnul, stăpîne, ca rudenia cu acest om să vă aducă cinste, că aşa să mă ajute Dumnezeu dacă sînt mulţumit de seriozitatea lui ; şi nu pot crede că cei ce au o asemenea căpetenie pot face un lucru bun". Regele i-a spus : „Don Guilan, mă bucur mult că v-aţi întors şi că sînteţi bine şi sănătos, căci avîndu-vă pe domnia voastră şi pe alţii ca voi care să mă slujească, nu ne face trebuinţă decît oastea împăratului, căci, chiar de nu o va conduce şi călăuzi el, voi sînteţi de ajuns ca să cîrmuiţi totul, pe el şi pe mine ; şi pentru că el vede lucrurile cum mi-aţi spus, trebuie să ne găsească bine pregătiţi, ca să-şi dea seama că nu stă totul în puterea lui, cum socoteşte acum".

Şi regele a pregătit totul cum se cuvine, cu multă grijă, fiindcă ştia că potrivnicii lui nu încetau să cheme în ajutor cît mai multă lume cu putinţă şi aflase că împăratul de la Constantinopol, regele Boemiei, regele Perion şi mulţi alţii îşi strîngeau oamenii ca să-i trimită în Insula Ferecată ; şi mai ştia sigur, cunoscînd vitejia lui Amadis şi a tuturor cavalerilor din jurul lui, că, văzîndu-se aceştia cu o oaste atît de puternică, nu se vor stăpîni să nu-i calce hotarele. Şi din această pricină nu înceta o clipă să caute ajutoare, dîndu-şi seama că are nevoie de ele ; regele Lisuarte mai aflase, de asemenea, că regele Arabigo şi Barsinan, seniorul de Sansueña şi mulţi alţii pregătesc o mare armată şi nu-şi putea imagina cu ce scop.

În vremea asta, a sosit Brandoibas şi i-a spus că regele Cildadan se pregăteşte să-i împlinească porunca şi că don Galvanes îl imploră să nu îi poruncească să lupte împotriva lui Amadis şi Agrajes, nepotul lui, şi că dacă asta îl nemulţumeşte, îi înapoiază Insula Mongaza fără nici o obligaţie, aşa cum se înţeleseseră cînd o primise şi anume, că atîta timp cît o va stăpîni, îi va fi vasal, iar cînd nu va mai vrea să-i fie şi îl va părăsi, îi va da înapoi insula. Regele, cum era foarte înţelept, deşi era la mare ananghie, şi-a dat seama foarte bine că don Galvanes are dreptate şi i-a trimis vorbă să rămînă în insulă, căci, chiar dacă nu îl slujea de data aceasta, va veni o vreme cînd o va putea face. După puţine zile s-a întors şi Filispinel de la regele Gasquilan al Suediei şi i-a spus regelui că acela l-a primit foarte bine şi că va veni foarte bucuros să îl ajute şi să lupte cu Amadis, ca să făptuiască ceea ce doreşte atît de mult. Văzînd regele că se bizuie pe o oaste numeroasă, a hotărît să nu mai zăbovească şi a poruncit să fie chemat nepotul său, Giontes, căruia i-a zis : Nepoate, trebuie să plecaţi cît mai iute cu putinţă la Patin, împăratul Romei, şi să-i spuneţi că sînt foarte mulţumit de mesajul adus din partea sa de don Guilan, şi că plec la cetatea mea Vindilisora, pentru că aceasta e aproape de portul unde va debarca el, şi că aici se vor aduna toate oştile mele, iar eu îi voi aştepta sosirea în tabără ; şi îl rog stăruitor să fie gata cît mai repede cu putinţă, fiindcă, dată fiind marea lui putere şi a mea, dacă de la început îi copleşim pe vrăjmaşi cu oastea noastră, vor fi lipsiţi de multe ajutoare ce le-ar mai putea sosi dacă zăbovim ; iar voi, nepoate, să nu plecaţi de la curtea lui decît o dată cu el, căci astfel se va zori şi-şi va da mai multă silinţă să pornească la drum". Giontes i-a răspuns : „Seniore, dinspre mine voi face tot ce mi-aţi poruncit".

Regele a plecat pe dată spre Vindilisora şi a poruncit să se adune acolo toţi oamenii săi. Iar Giontes a pornit pe mare cu o corabie pregătită şi înzestrată aşa cum se cuvine pentru asemenea călătorie, cu marinari şi merinde, pentru a ajunge la Roma.

CAPITOLUL CV

Cum Grasandor, fiul regelui Boemiei, s-a întîlnit cu Giontes și ce i s-a întîmplat cu acesta

V-am povestit că Grasandor a plecat de la curtea tatălui său, regele Boemiei, cu o corabie cu douăzeci de cavaleri, ca să se ducă în Insula Ferecată. Şi, pe cînd naviga el pe mare, soarta l-a călăuzit astfel, încît, într-o noapte, s-a întîlnit cu Giontes, nepotul regelui Lisuarte, ce se ducea cu solie de la acesta la împăratul Romei, cum aţi auzit; și văzîndu-se aproape unii de alţii, Grasandor le-a poruncit marinarilor săi să îndrepte corabia spre cealaltă, ca să o captureze ; Giontes, cum nu avea alţi oameni decît cei trebuincioşi pentru corabie și cîţiva servitori și călătorea cu o misiune foarte însemnată pentru stăpînul său, regele, nu s-a gîndit decît să se ferească de orice înfruntare și să-și sfîrşească acea călătorie, cum i se poruncise; dar nu s-a putut retrage îndeajuns și corabia sa a fost capturată, iar el adus în fața lui Grasandor, în armură, aşa cum se afla ; Grasandor l-a întrebat cine este și el i-a răspuns că e un cavaler al regelui Lisuarte și că îi duce o solie împăratului Romei ; și că dacă va avea bunăvoința să poruncească a i se da drumul, ca să-şi poată continua călătoria, i-ar fi foarte recunoscător, pentru că nu are, de fapt, nici un motiv să îl oprească. Grasandor i-a răspuns aşa : „Cavalere, cu toate că nădăjduiesc ca, foarte curînd, să lupt împotriva acestui rege de care vorbiţi, alături de Amadis de Gaula, şi de aceea nu sînt obligat să mă port bine cu nimeni dintre oamenii săi, vă voi arăta tot respectul meu și vă voi lăsa să plecaţi, cu condiţia să-mi spuneţi cum vă numiţi și ce solie îi duceţi împăratului“. Giontes a zis : „Dacă ascunzîndu-vă numele şi ţelul călătoriei mele aș dobîndi mai multă cinste și l-aș sluji mai bine pe stăpînul meu, întrebarea ar fi de prisos şi zadarnică ; dar cum solia mea este cunoscută și spunîndu-vă cine sînt îmi fac și mai bine datoria, primesc ceea ce îmi cereţi, aşa că aflaţi că mă numesc Giontes și sînt nepotul regelui Li-

suarte ; iar solia este ca împăratul să vină cît mai iute cu toată oastea lui, ca să se alăture regelui, unchiul meu, și să pornească împotriva celor ce au răpit-o pe mare pe domnița Oriana, cum înțeleg că ați aflat, pentru că o faptă atît de însemnată e cu neputință să nu se facă auzită în multe locuri. Acum, că v-am spus ce doreați să știți, lăsați-mă să plec în drumul meu, dacă binevoiți". Grasandor i-a răspuns : „Mi-ați spus, într-adevăr, totul ca un cavaler, iar eu vă las slobod să plecați unde vreți ; și întorceți-vă iute cu cel de care vorbeați, căci îi veți găsi așteptîndu-vă pe cei ce îi căutați". Și astfel, Giontes și-a văzut mai departe de drum, iar Grasandor i-a poruncit unuia dintre cavalerii ce îl însoțeau să se întoarcă la tatăl lui într-o barcă aflată pe corabie, să îi ducă aceste vești și să îi spună că, stînd astfel lucrurile, îi cere să fie bun și să afle cînd va porni împăratul sau oastea lui spre regele Lisuarte și, fără să mai aștepte alt semn, să-și trimită toată armata sub comanda contelui Galtines în Insula Ferecată, pentru că fiind primii sosiți, vor fi prețuiți mai mult. Și așa s-au și petrecut lucrurile, căci regele Boemiei, aflînd aceste vești, a poruncit pe dată să pornească la drum flota sa cu multă oaste bine înarmată, fiindcă era dintre cei ce doreau cu multă prietenie și dragoste sporirea faimei și avuției lui Amadis. Grasandor a călătorit mai departe pe mare și fără nici un necaz a intrat în portul Insulei Ferecate ; și văzîndu-l cîțiva locuitori din Insula Ferecată, l-au înștiințat pe Amadis, iar acesta a poruncit să afle cine se află pe corabie ; porunca i-a fost îndeplinită și, cînd i s-a spus că e Grasandor, fiul regelui Boemiei, mult s-a mai bucurat ; apoi și-a încălecat calul, s-a dus acasă la don Cuadragante și, luîndu-l cu ei și pe Agrajes, au pornit în întîmpinarea lui Grasandor ; cînd au ajuns în port, Grasandor și cavalerii săi coborîseră deja de pe corabie și erau toți călări ; iar cînd Grasandor l-a văzut venind pe Amadis, le-a luat-o înainte cavalerilor săi și l-a îmbrățișat, după cum la fel a făcut și Amadis, care i-a spus : „Domnul meu, Grasandor, fii bine venit, și mult mă bucur de sosirea voastră". „Bunul meu senior — a răspuns el —, deie Domnul, în marea-i

bunătate, ca întotdeauna să vă bucuraţi cînd mă vedeţi şi bucuria voastră să fie la fel de mare ca cea pe care o încerc eu ştiind că tatăl meu, regele, şi eu putem plăti o parte din marea datorie ce o avem faţă de voi ; dar bine ar fi să vă spun nişte noutăţi pe care le-am aflat în drum spre voi, ca să aveţi timp să faceţi cele de cuviinţă". Şi i-a povestit tot ce aflase de la Giontes, aşa cum aţi auzit că îi spusese acesta, şi cum i-a trimis un sol tatălui său, ca acesta, cînd va afla că oastea împăratului porneşte la drum, să-şi trimită pe dată toţi oamenii, fără să aştepte alt semn, şi să nu şovăie, ca aceştia să sosească înaintea armatei duşmane, fără să mai ţină seama de vreo chemare ; atunci don Cuadragante a spus : „Dacă toţi prietenii noştri ne vor ajuta cu aceeaşi bunăvoinţă ca acest domn, n-avem a ne teme prea mult de această bătălie". Şi au plecat cu toţii spre castel, iar Amadis l-a condus acasă la el pe Grasandor şi a poruncit să fie găzduiţi cavalerii săi şi să li se dea tot ce le face trebuinţă ; apoi a trimis vorbă tuturor cavalerilor săi să vină să îl vadă pe acest prinţ atît de slăvit ce sosise în ţinutul lor, ceea ce ei au făcut întocmai şi au sosit pe dată acasă la Amadis, îmbrăcaţi în foarte frumoase straie de războinici, aşa cum se obişnuiseră să poarte ori de cîte ori se aflau într-un loc unde se bucurau de odihnă ; şi cînd i-a văzut Grasandor pe toţi acei cavaleri, a căror faimă era trîmbiţată în toate colţurile lumii, tare s-a mai minunat şi s-a simţit mîndru foarte că se află în tovărăşia unor asemenea bărbaţi. Toţi au venit să-l îmbrăţişeze cu multă curtenie, arătîndu-i deosebită dragoste, iar el i-a îmbrăţişat pe ei. Amadin le-a spus : „Vitejii mei domni, e bine să ştiţi ce ne-a povestit acest cavaler că a aflat despre regele Lisuarte". Şi le-a istorisit totul, aşa cum aţi auzit, şi toţi au fost de părere că trebuie trimişi alţi soli, ca să-i vestească să vină pe cei ce aşteptau pregătiţi de luptă ; şi s-a făcut întocmai, dar cum ar fi prea lung să povestim amănunţit ce s-a petrecut în timpul acestor călătorii ale solilor, vă vom spune doar că, de cum a sosit fiecare sol unde trebuia, oştile au fost chemate de conducătorii lor şi urcate pe corăbii, şi cu

toţii s-au îndreptat spre Insula Ferecată, aducînd mulţi războinici, după cum veţi vedea mai departe.

Viteazul rege Perion a venit cu trei mii de cavaleri, ai lui şi ai prietenilor săi. Regele Tafinor al Boemiei a trimis o mie cinci sute cu contele Galtines. Tantiles, majordomul reginei Briolanja, a adus o mie două sute de cavaleri. Granfil, fratele lui don Bruneo, şase sute. Landin, nepotul lui don Cuadragante, a adus din Irlanda şase sute de cavaleri. Regele Ladasan al Spaniei i-a trimis fiului său, don Brian de Monjaste, două mii de cavaleri. Don Gandales a sosit cu o mie cinci sute de cavaleri ai regelui Languines al Scoţiei, tatăl lui Agrajes. Iar cavalerii împăratului de la Constantinopol, aduşi de Gastiles, nepotul acestuia, erau opt mii la număr.

Toţi aceşti cavaleri de care vorbeşte istoria noastră au sosit în Insula Ferecată, dar primul a ajuns regele Perion al Gaulei, atît fiindcă se zorise, cît şi fiindcă ţara sa era mai aproape decît celelalte, şi nu mai trebuie să vă spunem cît de bine a fost primit de fiii săi şi de toţi acei cavaleri, şi nici cît de bucuros a fost el întîlnindu-i ; regele a hotărît ca toţi cei sosiţi în Insula Ferecată să-şi ridice corturile şi să se instaleze într-o luncă aflată sub coasta fortăreţei, întinsă şi foarte frumoasă, înconjurată de păduri şi cu multe izvoare ; şi aşa au şi făcut şi toţi s-au strîns în această tabără, în cîmp, iar pe măsură ce soseau alţii, erau pe dată instalaţi şi ei tot acolo. Şi cînd s-au strîns laolaltă, cine ar putea povesti ce cavaleri, ce cai şi ce armuri se aflau acolo. Puteţi să mă credeţi fără sminteală că nimeni nu-şi amintea să fi văzut vreodată atît de mulţi cavaleri de stirpe aleasă adunaţi la un loc pentru a-l ajuta pe un principe.

Oriana, care era tare mîhnită din pricina acestei învrăjbiri, nu făcea decît să plîngă şi să îşi blesteme soarta ce o adusese în acea stare, încît din pricina ei aveau să piardă mulţi oameni (dacă Dumnezeu nu avea să îndrepte lucrurile), dar doamnele ce o însoţeau o mîngîiau cu multă milă şi dragoste, spunîndu-i că nici ea nici cei ce o slujesc nu au nici o vină în faţa lui Dumnezeu şi a lumii ; şi cu toate

că ea nu voia, au dus-o în vîrful turnului, de unde se vedea toată lunca și oamenii de-acolo ; și cînd a văzut Oriana tot acel cîmp acoperit de corturi și negru de oameni strălucind în armuri, și-a zis că întreaga lume se adunase acolo ; și pe cînd stăteau toate acolo și priveau în jos, căci altă treabă nu aveau, Mabilia s-a apropiat de Oriana și i-a șoptit : „Ce ziceți, doamnă ? Mai există pe lume cineva să aibă un asemenea slujitor și iubit ca voi ?“ Oriana i-a răspuns : „Ah, doamnă și prietenă adevărată ! Ce mă fac, că inima mea nu poate îndura cu nici un chip ce văd, fiindcă din toată povestea asta n-or să mi se tragă decît nenorociri, căci de o parte se află cel de care vorbiți, lumina ochilor mei și mîngîierea tristei mele inimi, și fără el mi-ar fi cu neputință să trăiesc, dar de cealaltă parte se află tatăl meu, căruia, deși s-a purtat foarte crud, nu îi pot refuza dragostea adevărată ce i-o datorez ca fiică ; și-atunci, sărmana de mine, ce să mă fac ? Fiindcă dacă piere oricare dintre ei voi fi veșnic cea mai tristă și mai nenorocită femeie din cîte s-au aflat vreodată toate zilele vieții mele“. Și a prins să plîngă, frîngîndu-și mîinile. Mabilia a strîns-o de mîini și i-a spus : „Doamnă, pentru Dumnezeu, lăsați deoparte amărăciunea și puneți-vă speranța în Cel de Sus, care, adesea, pentru a-și arăta marea-i putere face să se întîmple lucruri îngrozitoare, fără speranță de îndreptare, și apoi le pune capăt cu multă înțelepciune, cu totul altfel decît cugetă oamenii ; și tot așa se poate întîmpla și acum, doamnă, dacă El va voi asta ; dar, dat fiind că această vrajbă s-a născut cu îngăduința sa, trebuie să vă dați seama că o nedreptate atît de mare ca aceasta ce vi s-a făcut vouă nu se putea repara decît printr-o faptă și mai mare. Așa că mulțumiți-i Domnului că nu aveți nici o vină în asta, așa cum v-au spus și acei seniori“. Oriana, cum era foarte înțeleaptă, a priceput prea bine că Mabilia are dreptate și s-a simțit ceva mai mîngîiată. Așa au stat ele vreme îndelungată privind tabăra, și apoi s-au retras în încăperile lor.

Regele Perion, după ce i-a văzut pe toți instalati, i-a luat cu el pe Grasandor, fiul regelui Boemiei, și pe Agra-

jes, și a spus că vrea să o vadă pe Oriana, așa că a plecat cu ei spre castel, lăsîndu-i pe Amadis și pe don Florestan să se ocupe de oameni.

Oriana s-a bucurat foarte cînd a aflat de venirea regelui, pentru că, de cînd îl făcuse cavaler pe Amadis de Gaula, pe vremea cînd se numea Feciorul Mării și se afla la curtea regelui Languines al Scoției, tatăl lui Agrajes, așa cum v-am povestit în prima carte a acestei istorii, nu-l mai văzuse defel ; așa că le-a chemat pe toate doamnele sale pentru a-l primi pe rege.

Ajunși regele și acei cavaleri la încăperile Orianei, au intrat, și regele a salutat-o cu multă curtenie, iar ea i-a răspuns cu multă smerenie ; apoi, regele le-a salutat pe regina Briolanja, regina Sardamira și pe toate celelalte domnițe și doamne ; Mabilia s-a apropiat de el și a îngenuncheat în fața lui, vrînd să-i sărute mîinile, dar el nu i-a îngăduit, ci, îmbrățișînd-o cu multă dragoste, i-a spus : „Buna mea nepoată, vă aduc multe binecuvîntări de la regină, mătușa voastră, și de la verișoara voastră, Melicia, căci tare vă iubesc și vă prețuiesc ; Gandalin vă va aduce solia lor, căci a rămas să vină cu Melicia, ce va sosi aici să fie împreună cu voi și să-i țină tovărășie acestei doamne, după cum merită". Mabilia i-a răspuns : „Dumnezeu să vă răsplătească în numele meu, domnule, pentru cele ce mi-ați spus, iar eu vă voi sluji cu ceea ce îmi stă în putință ; sînt foarte bucuroasă de sosirea verișoarei mele și tot astfel va fi și această prințesă, ce de mult timp dorește s-o cunoască, datorită frumoaselor lucruri auzite despre ea". Regele s-a întors spre Oriana și a spus : „Buna mea doamnă, aceeași pricină pentru care m-am întristat și m-am mîhnit aflînd necazurile voastre, mă îndeamnă să încerc din toată inima să îndrept lucrurile ; de aceea am venit aici, unde mă rog Celui de Sus să îmi îngăduie ca cinstea și cele ce se săvîrșesc întru slujirea voastră să sporească așa cum doresc eu și doriți și voi, buna mea doamnă ; și mă mir foarte de tatăl vostru, regele, ce, fiind atît de înțelept și de desăvîrșit în toate purtările frumoase de care trebuie să dea dovadă un rege, de astă dată, cînd e vorba de cinstea

şi toată slava sa, s-a purtat atît de crud şi mărginit la minte ; şi dacă prima dată a greşit atît de tare, ar fi trebuit să-şi îndrepte greşeala a doua oară, căci, aşa cum mi-au spus aceşti domni, cu multă curtenie i-au dat putinţa s-o facă, dar nici n-a vrut să-i asculte, şi dacă are vreo scuză întru dezvinovăţirea sa, aceasta nu e alta decît că cei ce săvîrşesc mari greşeli suferă de această boală, şi anume, nu ştiu să întoarcă spatele şi să se îndrepte spre calea cea bună, ci dimpotrivă, stăruind cu asprime în încăpăţînarea lor, socotesc că prin alte greşeli şi jigniri mai mari le pot îndrepta pe primele ; iar folosul şi cinstea ce ar dobîndi-o, Cel de Sus doar le ştie, fiind adevăratul cunoscător şi judecător al marii nedreptăţi ce vi se face ; şi în această împrejurare atît de însemnată, El îşi va arăta puterea şi mai abitir, iar voi, doamnă, trebuie să nutriţi speranţa că vă va ajuta şi vă va reda acea măreţie pe care o merită dreptatea şi marea voastră virtute". Oriana, cum era foarte deşteaptă şi mai pricepută în toate decît orice altă femeie, îl privea pe rege stăruitor şi i s-a părut atît de deosebit la înfăţişare şi la vorbă, cum nu mai văzuse vreodată pe cineva la fel, şi şi-a zis că acest rege merită să aibă asemenea feciori, că pe bună dreptate e atît de lăudat şi i se dusese vestea în toate colţurile lumii că este unul dintre cei mai viteji cavaleri de pe pămînt ; şi s-a simţit atît de mîngîiată, încît, dacă n-ar fi fost marea dragostea pentru tatăl ei, ce o făcea să sufere şi să se chinuie nespus, n-ar fi avut nimic împotrivă să-i fie toată lumea vrăjmaşă, ştiind că are de partea ei o asemenea căpetenie şi oastea pe care acesta urma să o conducă ; aşa că a răspuns : „Domnul meu, cum vă poate mulţumi pentru vorbele voastre o biată nefericită domniţă dezmoştenită ca mine ? Desigur, în nici un alt chip decît aşa cum au făcut-o toate doamnele pe care le-aţi ajutat pînă acum, cu preţul multor primejdii, adică dîndu-vă prilejul să îl slujiţi astfel pe Dumnezeu şi să dobîndiţi acea mare faimă şi glorie de care vă bucuraţi printre oameni. Un singur lucru vă cer să mai faceţi pentru mine, pe lîngă multa bunăvoinţă ce îmi arătaţi, bunule domn, şi anume, să încercaţi tot ce se

poate încerca pentru a ajunge la împăcare cu tatăl meu, regele, pentru că astfel îl vom sluji pe Domnul nostru, scăpînd de la moarte nenumăraţi oameni, iar eu m-aş socoti cea mai fericită femeie din lume, dacă lucrurile s-ar sfîrşi aşa". Regele i-a spus : „Lucrurile au mers atît de departe, încît cu greu s-ar putea ajunge la împăcare. Dar deseori se întîmplă ca cea mai mare vrajbă să se încheie printr-o împăcare, la care, cu oricît de multă osteneală, nu s-a putut ajunge pînă atunci, aşa cum se poate întîmpla şi acum ; şi de se va ajunge aici, puteţi fi sigură, buna mea doamnă, că atît pentru a-l sluji pe Dumnezeu cît şi pe voi, voi încuviinţa împăcarea cu toată dragostea, fiindcă doresc din inimă să vă fiu de folos". Oriana i-a mulţumit cu multă smerenie, căci în ea domnea virtutea mai mult decît în orice altă femeie.

În vreme ce regele Perion vorbea cu Oriana, Agrajes şi Grasandor stăteau de vorbă cu regina Briolanja, regina Sardamira, Olinda şi celelalte doamne ; cînd Grasandor le-a văzut pe Oriana şi pe acele doamne întrecînd în frumuseţe şi gingăşie toate femeile văzute de el ori de care auzise, a rămas atît de uluit că nu ştia ce să mai spună şi nu-şi putea închipui decît că fuseseră plămădite chiar de mîna Domnului ; şi cu toate că nimeni nu le putea sta alături în frumuseţe Orianei, reginei Briolanja şi Olindei, decît poate doar Melicia, ce urma să sosească, i-au plăcut înfăţişarea, gingăşia şi drăgălăşenia domniţei Mabilia, şi în marea lui curăţenie sufletească, din ceasul acela, inima i-a fost înrobită şi n-a mai dorit să slujească şi să iubească o altă femeie, aprinzîndu-se tot mai mult pe măsură ce o privea, aşa cum se întîmplă de obicei în asemenea momente şi împrejurări.

Şi stînd aşa, aproape pierdut, căci era cavaler tînăr şi niciodată pînă atunci nu părăsise regatul tatălui său, l-a rugat pe Agrajes să aibă bunătatea să-i spună numele doamnelor ce o însoţeau pe Oriana. Agrajes i-a spus cine este fiecare şi ce rang şi titlu poartă ; şi cum Mabilia stătea încă de vorbă cu regele Perion şi cu Oriana, l-a întrebat şi despre ea, iar Agrajes i-a răspuns că e sora lui şi să fie con-

vins că nu se află pe lume femeie mai plăcută la chip și mai iubită de toți cîți o cunosc. Grasandor a tăcut și n-a scos o vorbă, dar a gîndit că, după cum îi spune și lui inima, Agrajes are dreptate ; și așa era, căci toți cîți o cunoșteau pe domnița Mabilia o iubeau pentru marea ei modestie și isteţime.

Și pe cînd stăteau ei acolo plini de voie bună pentru a o înveseli pe Oriana, ce nu-și putea alunga tristeţea, regina Briolanja i-a spus lui Agrajes : „Viteazul meu domn și mare prieten, trebuie să stau de vorbă cu don Cuadragante și Brian de Monjaste despre un anume lucru, de faţă cu domnia voastră, așa că, rogu-vă mult, mai înainte de a pleca, spuneţi-le să vină aici". Agrajes i-a răspuns : „Doamnă, o voi face pe dată". Și a poruncit unui slujitor al său să îi cheme, iar ei au venit pe dată ; regina i-a luat deoparte împreună cu Agrajes și le-a spus : „Domnii mei, știți din ce primejdie am scăpat datorită bunului Dumnezeu și vitejici voastre și cum, datorită vouă, în puterea mea se află captiv vărul meu, Trion ; gîndindu-mă eu mult ce să hotărăsc în legătură cu el. mi-am zis că, pe de o parte, este feciorul lui Abiseos, unchiul meu, ce mi-a ucis tatăl. săvîrșind o mare nedreptate și trădare, și că sămînţa unui om atît de rău ar trebui să piară, fiindcă semănată în alte locuri, ar putea da naștere unor trădări asemănătoare ; pe de altă parte, silită de strînsa legătură de rudenie cu el și de faptul că, deseori, se întîmplă ca fiii să fie foarte deosebiți de părinți și că doar tinerețea sa și niște sfătuitori răuvoitori l-au îndemnat să mă atace, nu știu ce hotărîre să iau și de aceea v-am chemat, căci, fiind domniile voastre foarte înțelepți și știind ce se cuvine a face în această chestiune și în toate, vreau să vă cunosc părerea". Don Brian de Monjaste i-a răspuns astfel : „Buna mea doamnă, mintea voastră înţeleaptă a ajuns singură la ceea ce s-ar putea spune despre această chestiune, așa că nu mai avem ce sfat să vă dăm, ci doar să vă amintim că unul dintre motivele pentru care sînt lăudați principii și mai marii lumii, iar rangul și viața lor sînt ferite de primejdii, este îndurarea, fiindcă astfel urmează învăţătura celui ce îi sînt

slujitori, de care depind toate celelalte atunci cînd oamenii fac ceea ce sînt datori să facă ; și bine ar fi, pentru a vă risipi și mai mult îndoiala și a hotărî ce cale să alegeți dintre cele două amintite de voi, doamnă, să porunciți să fie adus Trion aici, căci, stînd de vorbă cu el am putea judeca mai bine decît în lipsa lui ce s-ar putea face".

Toți au zis că sfatul e bun și s-a făcut întocmai ; regina l-a rugat pe regele Perion să mai rămînă o vreme, pînă ce acei cavaleri vor lua o hotărîre în legătură cu o chestiune însemnată pentru ea.

Cînd a sosit, Trion i s-a înfățișat reginei cu multă umilință, dar cu o înfățișare ce lăsa să se vadă bine neamul ales din care se trage. Regina i-a spus :, Trion, voi știți mai bine dacă am motive să vă iert, ori să poruncesc să fiu răzbunată pentru marea voastră greșeală față de mine, pentru că vă este cunoscută și greșeala tatălui vostru față de al meu. Dar cum aceste lucruri au trecut și știind că cea mai apropiată rudă a mea pe lumea asta sînteți voi, mă simt îndemnată nu numai la milă pentru tinerețea voastră, știind că îmi veți arăta recunoștință pe drept datorată, ci și să vă arăt bunăvoință și cinstire așa cum aș face dacă în loc de a-mi fi dușman, mi-ați fi prieten și slujitor. Și vreau ca, de față cu acești cavaleri, să-mi spuneți, fără ascunzișuri, ce gînduri aveți, bune ori dimpotrivă, dar gura voastră să nu rostească decît adevărul, așa cum trebuie să facă o persoană de neam atît de mare". Trion, care aștepta vești mai proaste, a răspuns : „Doamnă, despre tatăl meu nu știu ce să vă spun, pentru că eram la o vîrstă fragedă ; despre mine, e adevărat că vrerea și gîndul meu, precum și ale multor altora ce m-au sfătuit, au fost să vă văd la mare ananghie, iar pe mine liber să dobîndească rangul cerut de măreția obîrșiei mele, dar cum soarta a vrut să ne fie potrivnică, atît prima oară, tatălui și fraților mei, cît și acum, a doua oară, mie însumi, nu-mi rămîne decît ca, recunoscînd că domnia voastră sînteți urmașă de drept a acelui regat moștenit de la bunicii noștri și marea îndurare și bunăvoință ce îmi arătați, să dobîndesc

prin faptele mele şi voia voastră ceea ce inima mea a dorit să stăpînească prin forţă". „Dacă domnia voastră, Trion — a spus regina —, veţi face asta şi îmi veţi fi un vasal credincios, eu vă voi fi nu numai verişoară, ci adevărată soră, şi vă veţi bucura de daruri şi favoruri pe potriva cinstei şi rangului vostru". Trion a îngenuncheat şi i-a sărutat mîinile şi, de atunci, acest Trion i-a rămas atît de credincios reginei în toate, încît a ajuns să poruncească asemeni ei în întreg regatul. De unde cei mari trebuie să ia exemplu şi să se aplece spre iertare şi milă în multe împrejurări şi faţă de toţi şi mai cu osebire faţă de rude, mulţumindu-i lui Dumnezeu că, deşi le curge acelaşi sînge în vine şi sînt din aceeaşi stirpe, i-a făcut pe ei stăpîni şi pe ceilalţi vasalii lor ; şi chiar dacă aceştia greşesc uneori, să-şi înfrîneze mînia, ţinînd seama de marea putere ce o au asupra lor. Regina i-a spus : „Dînd deoparte orice supărare şi lăsîndu-vă liber, vreau să luaţi asupra voastră conducerea armatei mele şi să faceţi ce vă va porunci Amadis".

Mult au lăudat-o acei cavaleri pe această preafrumoasă şi chipeşă regină pentru fapta sa. Şi de atunci înainte acest cavaler a fost foarte iubit şi cinstit de ei, cum vă vom povesti mai pe-ndelete ceva mai la vale, precum şi de toţi ceilalţi ce i-au cunoscut vitejia şi marele curaj.

Regele Perion s-a despărţit de Oriana şi de celelalte doamne şi s-a întors cu cavalerii în tabără. Regina Briolanja l-a rugat mult pe Agrajes să i-l prezinte pe Trion, vărul ei, lui Amadis şi să-i spună tot ce se întîmplase cu el, ceea ce acesta a făcut întocmai, povestindu-i totul, cu multe amănunte.

Cînd regele Perion a ajuns în tabără, a văzut că tocmai atunci sosise şi Balais de Carsante cu douăzeci de cavaleri din neamul său, foarte viteji şi bine înarmaţi şi gata să-l ajute pe Amadis ; şi vreau să ştiţi că acest cavaler era unul dintre cei pe care îi eliberase Amadis din cumplita temniţă a lui Arcalaus Vrăjitorul împreună cu mulţi alţii şi că el îi tăiase capul acelei domnişoare ce îi aţîţase pe Amadis şi pe fratele său, don Galaor, să se ucidă, şi e sigur că dacă

n-ar fi fost el, unul dintre fraţi ori chiar amîndoi ar fi trebuit să moară, aşa cum povesteşte prima carte a acestei istorii. Acest Balais i-a spus regelui şi cavalerilor că regele Lisuarte îşi instalase tabăra în apropiere de Vindilisora şi că, din cîte auzise, nu avea mai mult de şase mii de oameni călări şi alţi luptători pedestraşi, iar că împăratul Romei intrase în portul din apropiere cu o flotă mare şi oamenii săi coborîseră de pe corăbii şi îşi ridicaseră tabăra lîngă cea a regelui Lisuarte ; le-a mai spus, de asemenea, că sosise şi regele Gasquilan al Suediei, cu opt sute de cavaleri foarte viteji şi regele Cildadan cu două sute de cavaleri, şi că, după părerea lui, nu se vor mişca de-acolo în următoarele cincisprezece zile, pentru că oamenii erau tare obosiţi după călătoria pe mare. Toate acestea Balais de Carsante le aflase cu uşurinţă, fiindcă avea un castel pe pămînturile regelui Lisuarte, într-un ţinut de unde putea auzi, fără multă trudă, veşti despre armata regelui.

Ziua aceea au petrecut-o în tabără, odihnindu-se şi pregătindu-şi armele şi caii pentru bătălie, deşi toate armele şi armurile erau noi, foarte frumoase şi strălucitoare, cum vă voi povesti mai departe.

A doua zi, foarte de dimineaţă, a intrat în port maestrul Helisabad cu oastea Grasindei, alcătuită din cinci sute de cavaleri şi arcaşi. Amadis, aflînd aceasta, i-a luat cu el pe Angriote şi don Bruneo şi s-a dus să-i întîmpine cu bunăvoinţa şi dragostea datorate pe bună dreptate acelor oameni ; apoi au poruncit ca toţi să coboare de pe corăbii şi i-au instalat în tabără, alături de ceilalţi, în frunte cu Libeo, nepotul maestrului, care îi conducea. Iar ei l-au luat pe maestru şi s-au dus împreună, bucuroşi foarte, la regele Perion, căruia Amadis i-a istorisit cine este şi ce făcuse pentru el cînd îl ucisese pe Endriago, aşa cum se povesteşte în a treia parte a acestei istorii, spunîndu-i că nu se putea să sosească om mai de folos ca acesta în acele clipe. Regele l-a primit pe maestru foarte bine şi cu bucurie, spunîndu-i : „Bunul meu prieten, să rămînă pentru după bătălie, de vom mai fi în viaţă, să ne sfădim cui trebuie să-i mulţumească mai mult Amadis, fiul meu, mie,

care, după Dumnezeu, l-am făcut din nimic, sau vouă care, dintr-un om mort l-aţi adus la viaţă". Maestrul i-a sărutat mîinile cu multă bucurie şi i-a răspuns : „Seniore, facă-se voia voastră, căci pînă vom mai vedea cum stau lucrurile, nu vreau să vă acord avantajul de a vă fi vouă mai îndatorat". Toţi s-au veselit la vorbele regelui şi la răspunsul maestrului Helisabad, iar maestrul a adăugat : „Domnul meu, aduc două veşti ce trebuie să le aflaţi, şi anume, că împăratul Romei a pornit la drum cu flota sa, avînd, din cîte mi-a spus trimisul meu acolo, zece mii de cavaleri, şi că am primit solie de la Gastiles, nepotul împăratului de la Constantinopol că se află pe mare cu opt mii de cavaleri trimişi de unchiul său în ajutorul lui Amadis şi, după cum crede, va intra în port peste trei zile".

Toţi cîţi au auzit aceasta s-au bucurat foarte şi s-au simţit plini de curaj, mai ales oamenii mai de rînd, căci, aşa cum aţi auzit, regele Perion se afla acolo cu toată oastea, avînd grijă de cei ce soseau şi pregătind toate cele de trebuinţă pentru bătălie.

CAPITOLUL CVI

Cum a sosit împăratul de la Roma cu flota sa în Marea Britanie, şi ce au făcut acesta şi regele Lisuarte

Istoria povesteşte că Giontes, nepotul regelui Lisuarte, după ce s-a despărţit de Grasandor, cum aţi auzit, a ajuns direct la Roma şi datorită grabei sale, precum şi a zorului împăratului, a fost foarte iute pregătită de drum o mare flotă cu zece mii de cavaleri de care v-am povestit, şi împăratul a pornit pe dată pe mare, aşa că, fără să întîmpine nici o piedică pe drum, a sosit în Marea Britanie, în portul ţinutului Vindilisora, unde ştia că se află regele Lisuarte ; acesta, de cum a aflat, a pornit călare împreună cu cei doi regi, Gasquilan şi Cildadan, şi mulţi gentilomi, ca

să îi iasă în întîmpinare ; cînd a ajuns acolo, mai toată oastea coborîse de pe corăbii împreună cu împăratul ; şi, de cum s-au văzut, s-au îmbrăţişat şi s-au salutat cu mare bucurie. Împăratul i-a spus : „Dacă din pricina mea, maiestate, aţi avut de suferit vreo pagubă ori vreun necaz, iată-mă aici, pentru ca, printr-o îndoită victorie, onoarea voastră să fie spălată ; şi aşa cum singur eu am fost pricina acestui necaz, tot astfel aş vrea să mi se îngăduie ca eu singur, cu oamenii mei, să răzbun această faptă, pentru a fi tuturor pildă şi pedeapsă şi nimeni să nu mai cuteze să mînie pe un om atît de însemnat ca mine“. Regele i-a răspuns : „Bunul meu prieten şi domn, voi şi oamenii voştri sînteţi osteniţi după lunga călătorie pe mare ; porunciţi să-şi rînduiască tabăra şi să-şi împrospăteze forţele după această oboseală şi, între timp, vom primi veşti despre vrăjmaşii noştri şi aşa veţi putea hotărî cum socotiţi că e mai bine să facem“.

Împăratul ar fi vrut ca plecarea să fie pe dată, dar regele, care ştia mai bine decît el ce trebuie să facă şi cu cine aveau de-a face, l-a oprit pînă avea să vină vremea potrivită, căci îşi dădea seama foarte bine că de această bătălie depinde pe de-a-ntregul soarta sa.

Aşa au rămas în tabără opt zile pline, primindu-i pe cei ce soseau în fiecare zi în ajutorul regelui.

Şi s-a întîmplat că, într-o zi, pe cînd împăratul, regii şi mulţi alţi cavaleri călăreau prin luncile şi pajiştile din jurul taberei, cei din tabără au zărit apropiindu-se un cavaler în armură, călare pe calul său, cu un scutier ce îi purta armele, şi dacă cineva mă va întreba cine era acest cavaler, îi voi spune că era Enil, viteazul cavaler, nepotul lui don Gandales ; şi cum a ajuns în tabără, Enil a întrebat dacă se află acolo Arquisil, o rudă a împăratului Patin, şi i s-a răspuns că Arquisil îl însoţeşte într-o plimbare călare pe împărat ; auzind aceasta, Enil s-a înveselit foarte şi a pornit spre locul unde văzuse mai mulţi cavaleri călare, chibzuind că acolo trebuie să se afle şi Arquisil ; şi cînd s-a apropiat de ei, a văzut că împăratul şi regii stăteau de

vorbă pe o pajiște, la malul unui rîu, unde se aflau felurite lucruri trebuincioase unei bătălii ; Enil și-a dat seama că printre ei se află și Arquisil și, ducîndu-se la ei, i-a salutat cu mult respect, iar ei i-au urat bun venit și l-au întrebat ce dorește ; atunci Enil a spus : „Domnilor, vin din Insula Ferecată cu solie din partea nobilului cavaler Amadis de Gaula, stăpînul meu, fiul regelui Perion, pentru un cavaler ce se numește Arquisil". Arquisil, auzind că pe el îl caută, a zis : „Cavalere, eu sînt cel pe care îl căutați ; spuneți-mi ce doriți, că vă vom asculta". Enil a spus : „Arquisil, Amadis de Gaula vă înștiințează că, pe cînd se numea Cavalerul Spadei Verzi și se afla la curtea regelui Tafinor al Boemiei, a sosit acolo un cavaler, pe numele său Garadan, însoțit de alți unsprezece cavaleri, printre care vă numărați și voi, și că el s-a înfruntat cu acel don Gardan, ce a fost învins și ucis în luptă, cum ați văzut. Apoi, a doua zi, s-a luptat cu domnia voastră și tovarășii voștri, însoțit de unsprezece cavaleri, așa cum se hotărîse, și învingîndu-vă, v-a luat captivi pe voi și pe tovarășii voștri. Dar, la rugămintea voastră, v-a redat libertatea și i-ați făgăduit, ca un cavaler credincios ce vă aflați, că oricînd vă va cere, veți veni la porunca lui, iar acum vă trimite vorbă să vă țineți făgăduiala așa cum trebuie să facă un om de stirpe atît de aleasă și un cavaler așa de viteaz ca voi". Arquisil a răspuns : „Într-adevăr, cavalere, tot ce ați spus este adevărul adevărat, căci așa s-au petrecut lucrurile ; rămîne de știut doar dacă acel cavaler ce își zicea al Spadei Verzi este Amadis de Gaula". Cîțiva cavaleri ce se aflau în preajmă i-au spus că așa este, fără nici o îndoială. Atunci Arquisil i-a spus împăratului : „Ați auzit, seniore, ce îmi cere acest cavaler, și nu pot să dau înapoi, ci doar să-mi îndeplinesc datoria, pentru că mă puteți crede că el mi-a redat viața și m-a salvat să nu fiu ucis de cei ce tare mai doreau asta ; de aceea, domnule, vă rog să nu vă mîhnească plecarea mea, căci de n-aș face asta, n-ar fi drept ca un bărbat atît de puternic și de neam atît de ales ca voi să mă socotească rudă cu el și să mă țină în tovărășia sa".

Împăratul, cum era foarte repezit şi de cele mai multe ori dădea mai mare însemnătate satisfacerii simţămintelor sale decît cinstirii măreţiei rangului său, a răspuns : „Cavalere, voi care aţi venit din partea lui Amadis spuneţi-i să se potolească şi să nu-mi mai pricinuiască supărări aşa cum obişnuiesc să facă cei mici cu cei mari, iar de nu, să se ţină cît mai departe de mine, că a sosit vremea să afle cine sînt şi ce sînt în stare, şi nu-mi va scăpa niciunde, nici chiar în bîrlogul acela de tîlhari unde se ascunde, fără să-mi plătească înşeptit cîte mi-a făcut, aşa cum îmi este voia ; iar voi, Arquisil, faceţi ce vi se cere, că nu va trece multă vreme şi îl voi lăsa în puterea voastră pe cel al cărui prizonier sînteţi, ca să faceţi cu el ce veţi voi". Enil, auzind aceste vorbe, tare s-a mîniat şi, învingîndu-şi orice teamă, a spus : „Seniore, cred că Amadis vă cunoaşte, fiindcă v-a mai întîlnit o dată, în chip de cavaler rătăcitor, nu de mare stăpîn, şi socotesc că şi domnia voastră îl cunoaşteţi, căci nu v-aţi despărţit de el prea uşor. Iar acum, aşa cum voi aţi venit sub altă înfăţişare, tot astfel vine şi el să vă caute; şi trecutul să îl judece cine îl cunoaşte, iar viitorul, Dumnezeu, căci numai lui şi nimănui altcuiva îi e dat s-o facă".

Cînd regele Lisuarte a auzit aceasta, s-a temut să nu i se facă vreun rău acelui cavaler din porunca împăratului, ceea ce mult l-ar fi întristat, aşa cum îl mîhnise tot ce spusese împăratul, pentru că tare nu se potrivea cu felul de a fi al unui rege, cinstit în vorbă şi neînduplecat în fapte ; şi mai înainte ca împăratul să răspundă ceva, l-a luat de braţ şi a spus : „Să mergem la corturi, că e vremea cinei, iar acest cavaler să se bucure de libertatea ce se obişnuieşte şi trebuie să li se lase solilor".

Împăratul a plecat atît de furios, de parcă s-ar fi sfădit cu altcineva, la fel de însemnat ca el. Arquisil l-a condus pe Enil în cortul său şi i-a arătat multă cinstire ; apoi şi-a îmbrăcat armura şi, încălecîndu-şi calul, a plecat cu el. Istoria nu povesteşte cum că li s-ar fi întîmplat ceva pe drum, ci doar că au ajuns în Insula Ferecată în pace şi bună înţelegere şi, cînd s-au apropiat de tabără şi Arquisil a văzut atîta oaste, căci sosiseră şi oamenii împă-

ratului de la Constantinopol, tare s-a mai minunat. Dar a tăcut şi n-a spus nimic, ba chiar s-a prefăcut că nu-l interesează. Enil l-a dus în cortul lui Amadis, unde acesta şi alţi mulţi cavaleri nobili l-au primit foarte bine. Şi a petrecut Arquisil aşa patru zile, în care Amadis îl lua peste tot cu el, îi arăta pe toţi luptătorii şi pe cei mai de seamă cavaleri, spunîndu-i numele lor, ce erau cunoscute foarte în cele patru vînturi datorită vitejiei şi marilor fapte de arme săvîrşite de ei. Mult se mai minuna Arquisil văzînd atîta oaste şi mai cu seamă pe acei chipeşi cavaleri, socotind că dacă împăratul avea să sufere vreo înfrîngere, numai acestora li se va datora, căci de restul armatei nu se temea mult şi nu îl îngrijora, de n-ar fi avut asemenea căpetenii ce le dădeau curaj oamenilor lor ; şi a înţeles că stăpînul său, împăratul, are nevoie de o armată serioasă ca să se poată război cu ei, socotindu-se nefericit că este captiv tocmai acum, că şi de s-ar fi aflat la mari depărtări şi ar fi auzit vorbindu-se de o bătălie atît de mare şi însemnată ca aceasta, tot ar fi venit să ia parte la ea, pe cînd acum, aflîndu-se de faţă, nu putea lupta, gîndind, din pricina asta, că e cel mai fără de noroc cavaler din lume ; şi l-au copleşit asemenea gînduri, încît, fără să simtă şi să vrea, lacrimile au început să i se prelingă pe obraji ; şi cuprins de această tristeţe, a hotărît să pună la încercare virtutea şi nobleţea lui Amadis. Şi aşa s-a făcut că, aflîndu-se neînfricatul Amadis cu alţi mulţi seniori de rang mare şi cavaleri curajoşi în cortul regelui Perion, fiind şi Arquisil de faţă, căci încă nu se hotărîse unde îşi va petrece captivitatea, acesta s-a ridicat de pe locul său şi i-a spus regelui : „Seniore, aveţi bunătatea de a mă asculta în faţa acestor cavaleri şi a lui Amadis de Gaula“. Regele i-a răspuns că va asculta cu plăcere tot ce doreşte să îi spună. Atunci Arquisil a povestit tot ce i se întîmplase în timpul luptei purtate de don Garadan, de el şi de ceilalţi tovarăşi ai lor cu Amadis şi cavalerii regelui Boemiei şi cum fuseseră învinşi şi zdrobiţi şi ucis don Garadan ; cum Amadis, cu marea lui cumpătare, îl salvase din mîinile celor care cu multă plăcere aveau de

gînd să-l ucidă, şi cum, la rugămintea lui, Amadis l-a eliberat şi l-a lăsat să plece, ca să-şi ajute cumva tovarăşii, ce erau răniţi, cerîndu-i chezăşie credinţa şi cuvîntul lui că se socoteşte prinsul lui Amadis şi va veni la porunca sa ori de cîte ori îl va chema, aşa cum se povesteşte mai pe larg în partea a treia a acestei istorii ; acum, fiindcă Amadis îl chemase, sosise aici, după cum văd cu toţii, pentru a-şi ţine cuvîntul şi a fi acolo unde i se va porunci şi i se va arăta ; dar dacă Amadis, arătîndu-i acea generozitate cu care marea-i cumpătare şi virtute îi obişnuiseră pe toţi cei ce aveau nevoie de bunătatea şi ajutorul său, îi îngăduie să îl poată sluji pe stăpînul său, împăratul, în această bătălie atît de însemnată în toată lumea, ce urmează să se dea, el făgăduieşte, ca un cavaler cinstit şi viteaz, în faţa lui Amadis şi a tuturor celor de faţă, că de va rămîne în viaţă, va veni să fie întemniţat, unde i se va porunci. Amadis, care în timpul acesta stătea în picioare pentru a-i arăta cinstire, i-a răspuns : „Arquisil, viteazul meu domn, dacă aş ţine seama de trufia şi cuvintele neobrăzate ale stăpînului vostru, împăratul, m-aş purta cu multă asprime şi mare cruzime în toate cele legate de el, fără să mă tem că aş întrece cumva măsura ; dar cum voi nu aveţi nici o vină şi vremurile sînt astfel încît fiecare dintre noi trebuie să-şi arate virtutea, socotesc că e bine să fac ce îmi cereţi şi vă îngădui să luaţi parte la bătălie, pentru ca, de veţi scăpa teafăr, în răstimp de zece zile, să vă întoarceţi aici, în insulă şi să faceţi ce vă vom porunci eu şi oamenii mei“. Arquisil i-a mulţumit mult şi a făgăduit că aşa va face.

Unii s-ar putea întreba din ce motive îl pomenim atît de mult pe un cavaler ca acesta, atît de puţin amintit în această măreaţă istorie. Să ştiţi că pricina este că, arătînd el mai înainte mult curaj în toate înfruntările prin care a trecut, aşa cum veţi auzi mai departe, datorită obîrşiei sale şi rangului de mare nobil, a ajuns împăratul Romei şi întotdeauna l-a socotit pe Amadis, care l-a ajutat cel mai mult să dobîndească această mare împărăţie,

un adevărat frate, așa cum vă voi povesti mai pe îndelete la vremea și locul cuvenite.

După ce acei domni au plecat de-acolo și s-au dus la corturile și adăposturile lor, Arguisil și-a pus armura și, încălecîndu-și calul, și-a luat rămas bun de la Amadis și de la toți ce se aflau cu el și a pornit pe drumul pe unde venise ; istoria nu povestește cum că i s-ar fi întîmplat ceva, ci doar că a ajuns la oastea împăratului, unde toți s-au bucurat foarte de venirea sa ; și cu toate că i s-au pus multe întrebări, n-a vrut să vorbească decît despre marea curtenie pe care i-o arătase acel nobil cavaler Amadis și puteți să mă credeți că purtarea sa era atît de aleasă încît cu greu puteai afla la vremea aceea un alt cavaler ca el. Acum vreau să știți că pricina pentru care toți acești cavaleri străbăteau drumuri atît de lungi fără să aibă nici o aventură, cum se întîmpla mai înainte, este că toți nu se gîndeau decît să se pregătească și să-și rînduiască lucrurile de trebuință pentru bătălie, socotind că, dată fiind însemnătatea acelei înfruntări, e prea puțin important să se încurce în alte lupte, ce ar fi putut-o zădărnici pe aceasta.

Cînd Arquisil a ajuns în tabără, a stat de vorbă cu împăratul între patru ochi și i-a spus tot adevărul, atît despre marea armată a vrăjmașilor, cît și despre vestiții cavaleri ce se aflau acolo, numindu-i pe mai toți dintre ei ; i-a mai spus, de asemenea, că Amadis îi îngăduise să ia partea la bătălie fără mari păreri de rău, că aflase cum că Amadis, cînd va ști că împăratul a pornit cu oaste spre el, pe dată va porni și el în întîmpinarea sa, fără nici o teamă, și că i-a adus la cunoștință toate aceste lucruri, pentru ca împăratul să facă ce socotește mai bine pentru folosul său.

Aflînd toate acestea, împăratul, deși era foarte trufaș și fără minte, cum ați auzit, și într-adevăr așa era în tot ce făcea, cunoscînd vitejia lui Arquisil, pentru care îl iubea foarte mult, și că acest cavaler nu îi spunea decît adevărul, și-a pierdut simțirea, așa cum se întîmplă cu toți cei ce sînt mai curajoși în vorbe decît în fapte, și

tare n-ar fi vrut să aibă de purtat această bătălie, fiindcă şi-a dat seama de deosebirea dintre o oaste şi cealaltă şi, ţinînd seama de purtarea lui unită cu cea a regelui Lisuarte, niciodată nu-şi închipuise că Amadis va avea posibilitatea şi mijloacele de a părăsi Insula Ferecată, gîndind că îl vor asedia acolo dinspre uscat şi dinspre mare în aşa fel încît, prin înfometare ori prin altă pedeapsă, să o poată dobîndi pe Oriana şi să-şi spele pata ce îi ştirbea onoarea ; aşa că de-acum înainte, arătînd mai multă încredere şi curaj decît avea cu adevărat, s-a străduit să asculte voia regelui Lisuarte şi a gentilomilor săi.

Aşa au rămas în tabăra aceea cincisprezece zile, cercetînd oastea şi primindu-i pe cavalerii ce soseau în fiecare zi, pînă s-au strîns toţi, după cum urmează : împăratul cu zece mii de cavaleri, regele Lisuarte cu o mie cinci sute, Gasquilan, regele Suediei, cu opt sute şi regele Cildadan cu două sute de cavaleri.

Cînd toate pregătirile au fost încheiate, împăratul şi regii au dat poruncă să fie ridicată tabăra şi oastea să se oprească în lunca aceea mare, de unde aveau să porunceacă ; şi s-a făcut întocmai, iar după ce oamenii s-au rînduit pentru luptă, împăratul şi-a împărţit armata în trei grupuri. Primul sub comanda lui Floyan, fratele prinţului Salustanquidio, alcătuit din două mii cinci sute de cavaleri. Al doilea, tot atîţia, i l-a încredinţat lui Arquisil, iar el a rămas cu cinci mii, în spatele lor, rugîndu-l pe regele Lisuarte să se învoiască să meargă oastea sa în frunte, ceea ce s-a şi făcut, deşi regele ar fi vrut să deschidă el drumul, pentru că nu punea mare preţ pe oamenii aceia şi se temea că din pricina smintelii lor ar putea suferi o înfrîngere. Ceea ce nu e privit cu ochi buni în asemenea împrejurări, cînd, lăsînd deoparte orice simţăminte, trebuie să urmezi calea raţiunii.

Regele Lisuarte şi-a împărţit oamenii în două grupuri : unul, de trei mii de cavaleri, sub comanda lui Arban, regele din Norgales, din care făceau parte, printre alţii, Norandel, fiul său, don Guilan Gînditorul, don Candil de Ganota şi Brandoibas ; tot din oamenii lui le-a dat o mie regelui Cildadan şi regelui Gasquilan, pentru a alcătui îm-

preună cu cei trei mii de cavaleri ai lor un alt grup ; iar el a rămas cu restul oastei, încredinţîndu-i stindardul viteazului don Grumedan, ce privea cu multă mîhnire şi îngrijorare în suflet acel schimb atît de păgubos făcut de regele Lisuarte, care îi lăsase să plece pe cei ce îi erau vrăjmaşi, pentru oamenii pe care îi avea acum.

După ce s-au rînduit astfel şi s-au alcătuit grupurile, au pornit la drum, în urma convoiului cu bagaje şi al slujitorilor însărcinaţi cu ridicarea taberei. Cine ar putea zugrăvi acea mulţime de cai şi de armuri, atît de strălucitoare şi de felurite, ce se afla acolo ? De bună seamă că ar fi tare greu de istorisit, aşa că nu vă vom povesti decît despre armurile purtate de împărat, regi şi alţi cîţiva cavaleri mai de seamă ; dar asta, în ziua cînd se va desfăşura bătălia şi se vor îmbrăca în ele, pentru a lua parte la luptă. Acum, însă, n-o să mai vorbim despre asta pînă la vremea cuvenită, şi vă vom povesti ce au mai făcut regele Perion şi acei seniori aflaţi cu el în tabăra din Insula Ferecată.

CAPITOLUL CVII

Cum regele Perion a ridicat tabăra pentru a porni împotriva duşmanilor şi cum a împărţit oastea pentru bătălie

Istoria spune că acest rege Perion, cum era un cavaler foarte înţelept şi cu mult curaj, pe care, pînă atunci, soarta îl acoperise de slavă, păzindu-i şi apărîndu-i cinstea, văzîndu-se în faţa unei bătălii atît de însemnate, fiind în joc viaţa lui, a fiilor săi şi a mai tuturor celor din neamul său şi ştiind că regele Lisuarte era tare curajos şi răzbunător cînd era jignit, căci pe împărat şi oamenii săi nu punea prea mare preţ, cunoscîndu-le felul de a fi, chibzuia tot timpul ce are de făcut, zicîndu-şi, pe bună dreptate, că

dacă soarta îi va fi potrivnică, regele Lisuarte, ca un cîine turbat, nu se va mulţumi doar cu o primă victorie, ci, fără să ţină seamă de greutăţi, va porni să-i caute cu perseverenţă şi înverşunare oriunde se vor afla, aşa cum chibzuia el însuşi să facă, dacă avea să învingă ; şi, de aceea, pe lîngă celelalte lucruri de care se îngrijise, trimisese tot timpul oameni de-ai săi peste tot, care să-l înştiinţeze ce face duşmanul ; şi aceştia i-au dat de ştire pe dată că oastea inamică pornise spre ei, precum şi în ce fel e rînduită.

Aflînd aceste lucruri, a doua zi de dimineaţă, regele Perion s-a sculat şi a poruncit să fie chemaţi toţi căpitanii şi cavalerii de stirpe aleasă şi le-a spus că, după părerea lui, ar trebui să ridice tabăra şi să adune oamenii pe cîmp, pentru a-i împărţi în cete, astfel ca fiecare să ştie cine îi este căpitan şi sub ce stindard luptă ; şi după aceasta să pornească în întîmpinarea duşmanilor cu mult curaj şi cu speranţa că îi vor învinge, căci cauza lor este dreaptă. Toţi au încuviinţat vorbele lui şi l-au rugat cu multă stăruinţă ca, datorită rangului său regesc, marii sale înţelepciuni şi deosebitului său curaj, să rînduiască şi să cîrmuiască el toate acestea, căci toţi i se vor supune ; el a încuviinţat, fiindcă ştia prea bine că cererea lor este dreaptă şi nu există motiv temeinic să nu primească.

Aşa că a poruncit să se făptuiască ce hotărîseră, tabăra a fost ridicată şi toată oastea înarmată şi călare s-a adunat în acea luncă întinsă. Viteazul rege s-a aşezat în mijlocul tuturor, călare pe un armăsar foarte mîndru şi voinic, cu o armură foarte bogată, însoţit de trei scutieri ce îi purtau armele şi de zece paji, toţi călare şi cu tunici la fel, meniţi să cutreiere cîmpul de luptă şi să le vină în ajutor cavalerilor aflaţi în nevoie ; şi cum regele era destul de în vîrstă şi aproape tot părul şi barba îi erau cărunte, aprins la faţă, căci se încălzise din pricina armurii şi a inimii sale înfocate, cum toţi îl ştiau cît este de curajos, li se înfăţişa oamenilor săi atît de chipeş, încît aceştia s-au simţit plini de curaj şi orice urmă de teamă le dispăruse, socotind că, după Dumnezeu, datorită acestei căpetenii vor

dobîndi gloria în luptă ; şi pe cînd stătea regele aşa, s-a uitat spre don Cuadragante şi i-a spus : „Curajosule cavaler, vouă vă încredinţez avangarda, iar tu, fiul meu Amadis, cu Angriote de Estravaus, don Gavarte de la Valea Temătoare, Enil, Balais de Carsante şi Landin, să îl întovărăşiţi cu cinci sute de cavaleri din Irlanda şi o mie cinci sute din cei aduşi de mine. Voi, viteazule nepot Agrajes, veţi fi căpetenia celui de-al doilea grup, şi vă vor însoţi don Bruneo de Bonamar şi Branfil, fratele său, cu oamenii lor ; şi astfel, împreună cu ai voştri, veţi fi o mie şase sute de cavaleri. Domnia voastră, cinstite cavaler Grasandor, veţi comanda al treilea grup. Iar tu, fiul meu Florestan, însoţit de Dragonis, Landin de Fajarque şi Elian cel Chipeş, cu oamenii tatălui tău, regele, şi cu Trion şi ostea reginei Briolanja, veţi merge împreună cu ei“. Apoi i-a spus lui Brian de Monjaste : „Voi, cinstite cavaler, nepotul meu, veţi fi căpetenia celui de-al patrulea grup, alcătuit din oamenii voştri şi trei mii dintre cavalerii împăratului de la Constantinopol, şi astfel veţi avea cinci mii de cavaleri ; şi să vă însoţească Madancil de la Puntea de Argint, Sadamon şi Orlandin, fiul contelui de Orlandia“. Lui don Gandales i-a poruncit să ia o mie de cavaleri dintre ai săi, ca să le fie de ajutor acolo unde va fi încleştarea mai mare. Regele l-a luat cu sine pe Gastiles cu restul cavalerilor trimişi de împăratul de la Constantinopol, urmînd să lupte el însuşi sub stindardul acestuia, şi i-a rugat pe toţi să privească însemnele împărăteşti ca şi cum s-ar fi aflat acolo împăratul în persoană.

Rînduite grupurile, cum aţi auzit, au pornit toţi la drum, sunînd din trîmbiţe şi din alte multe instrumente de luptă. Oriana şi reginele, cu prinţesele, doamnele şi domnişoarele îi priveau şi se rugau lui Dumnezeu din toată inima să îi ajute şi să facă astfel încît să se ajungă la împăcare.

Acum, însă, istoria nu vă mai povesteşte despre ei, lăsîndu-i să se îndrepte spre vrăjmaşii lor, cum aţi auzit, şi se întoarce la Arcalaus Vrăjitorul.

CAPITOLUL CVIII

Cum, aflînd Arcalaus Vrăjitorul că toți acești cavaleri se pregătesc pentru bătălie, a trimis, în cea mai mare grabă, să fie chemat regele Arabigo și oastea sa

Arcalaus Vrăjitorul, aşa cum aţi auzit, le spusese să fie pregătiţi regelui Arabigo, lui Barsinan, seniorul de Sansueña, regelui din Insula Adîncă, ce scăpase cu viaţă din bătălia celor şapte regi, şi tuturor rudelor lui Dardan Trufaşul ; şi de cum a aflat că se strînseseră oştile chemate de regele Lisuarte şi de Amadis, l-a trimis la aceştia în graba mare pe un cavaler, rudă de-a sa, pe numele său Garin, feciorul lui Grumen, cel ucis de Amadis cînd a eliberat-o pe Oriana din mîinile lui Arcalaus Vrăjitorul, ale sale şi ale celorlalţi trei cavaleri, aşa cum se povesteşte în cartea întîi a acestei istorii, poruncindu-i să nu-şi afle odihnă nici ziua nici noaptea, pînă nu îi va înştiinţa pe toţi aceşti regi şi cavaleri, zorindu-i să pornească la drum ; Arcalaus a rămas în castelul său şi a trimis după prietenii săi şi după cei din neamul lui Dardan, strîngînd şi el cît mai mulţi oameni cu putinţă. Şi Garin acesta a ajuns la regele Arabigo, pe care l-a aflat în marea sa cetate Arabiga, cea mai însemnată din tot regatul, după numele căreia toţi regii de acolo se numeau Arabigo, dar şi fiindcă stăpîneau o mare parte din pămîntul Arabiei ; Garin le-a adus la cunoştinţă lui şi tuturor celorlalţi ce îşi pregătiseră armatele tot ce îi spusese Arcalaus ; şi de cum au aflat veştile, pe dată, fără să mai zăbovească, şi-au chemat oamenii şi s-au strîns cu toţii laolaltă în apropierea unei cetăţi foarte mîndre din ţinutul Sansueñei, pe numele ei, Califan ; aici şi-au ridicat corturile pe un cîmp, şi să fi fost pînă la vreo douăsprezece mii de cavaleri ; apoi şi-au strîns întreaga flotă, ce era destul de mare şi cu marinari destoinici, au încărcat cît mai multe merinde cu putinţă, ca cei ce pleacă într-o ţară străină, şi, cu multă voie bună, avînd vreme prielnică, au pornit la drum pe mare şi, după opt zile, au ajuns în Marea Britanie, într-un loc unde

Arcalaus avea o fortăreață foarte puternică, port la mare ; Arcalaus strînsese acolo însă șase sute de cavaleri foarte viteji, care, mai toți îi urau pe regele Lisuarte și pe Amadis, fiindcă aceștia îi urmăriseră tot timpul, ca pe niște răufăcători ce erau, ucigîndu-le multe neamuri, și mai toți erau niște fugari.

Cînd corăbiile au intrat în port, nu vă pot spune ce bucurie a fost pe unii și pe alții, dar cum Arcalaus aflase de la iscoadele sale că oștile regelui Lisuarte și cele ale lui Amadis porniseră unele în întîmpinarea celorlalte, precum și ce drum urmau, au plecat și ei pe dată, cu toții. În fruntea lor mergea Barsinan, cavaler tînăr și neîndurător, foarte dornic să răzbune moartea tatălui și fratelui său, Gandalod, și să-și arate curajul și vitejia inimii sale, cu două mii de cavaleri și cîțiva arcași și arbaletieri. Arcalaus conducea al doilea grup, și puteți să mă credeți că nu era cu nimic mai prejos decît primul în privința curajului și a vitejiei fără margini, căci, deși își pierduse jumătate din mîna dreaptă, la mare depărtare în jur n-ai fi aflat cavaler mai iscusit decît el în mînuirea armelor, nici mai viteaz ; dar mîrșăviile și vicleniile lui îi întunecau toată gloria pe care o dobîndea prin curaj ; Arcalaus îi avea sub ordinele sale pe cei șase sute de cavaleri, iar regele Arabigo i-a mai dat două mii patru sute dintre ai săi. Regele Arabigo împreună cu celălalt rege, al Insulei Adînci, conduceau al treilea grup, alcătuit din restul oamenilor, și erau însoțiți de șase cavaleri, rude ale lui Brontajar Danfania, cel ucis de Amadis în timpul bătăliei cu cei șapte regi, cînd purta coiful auriu, așa cum se povestește în cartea a treia a acestei istorii ; acest Brontajar Danfania era atît de vînjos la trup și de puternic, încît cei din tabăra sa speraseră să învingă cu ajutorul lui, și cu siguranță că așa s-ar fi întîmplat, dacă Amadis, văzînd ce mult rău le pricinuiește oamenilor regelui Lisuarte și chibzuind că dacă va fi continuat să lupte ar fi ajuns el singur pentru ca cei din tabăra sa să cîștige bătălia, nu s-ar fi îndreptat spre el și nu i-ar fi dat acea lovitură ce l-a amețit, făcîndu-l să se prăbușească la pămînt și să-și dea sufletul.

Aceşti saşe cavaleri de care am pomenit sosiseră din Insula Săgetătorilor, unde se spune că îşi aveau sălaşul dintru început săgetătorii, oameni foarte mari la trup şi foarte puternici, coborîtori în linie dreaptă din cei mai mari şi mai viteji uriaşi din cîţi trăiseră în lume. Aflînd aceştia, deci, de această mare bătălie ce se pregăteşte, şi-au pus în minte să ia parte la ea, atît pentru a răzbuna moartea lui Brontajar, ce fusese cel mai de seamă bărbat din neamul lor, dar şi pentru a-şi încerca puterile cu acei cavaleri a căror mare faimă le ajunsese la urechi ; din această pricină se alăturaseră regelui Arabigo, ce tare s-a bucurat de venirea lor şi i-a rugat să rămînă lîngă el, ceea ce ei au primit, dar împotriva voinţei lor, căci ar fi vrut mai mult să se afle printre cei din frunte. În acest răstimp a sosit acolo şi ducele de Bristoya, care deşi fusese chemat de Arcalaus, nu cutezase să vină, socotind vorbele acestuia uşuratice şi rostite ca să se afle în treabă ; dar văzînd ce oaste mare adunase acesta, a chibzuit că e bine să i se alăture, ca să răzbune, de avea să poată, moartea tatălui său, ucis de don Galvanes, Agrajes şi Olivas, cum se povesteşte în prima carte a acestei istorii, şi să-şi redobîndească pămînturile pe care i le luase regele Lisuarte spunînd că tatăl său murise ca un trădător ; ducele cugeta că dacă îi va merge rău regelui Lisuarte, şi-ar putea recîştiga drepturile, iar dacă va fi învins Amadis, ar putea să se răzbune pe cei ce îi făcuseră atît rău ; şi de cum a sosit şi l-au văzut regele Arabigo şi ceilalţi domni şi au aflat cine este, tare s-au mai bucurat şi s-au simţit încurajaţi foarte de venirea sa acolo, căci îl preţuiau mai mult pe un senior pămîntean al acelei ţări, ce stăpînea acolo cîteva castele şi cetăţi şi li se alătură cu oamenii săi, decît pe un altul străin. Acest duce a luat comanda oamenilor săi şi a încă cinci sute de cavaleri dintre cei ai regelui Arabigo ; şi cu toată această oaste, cum aţi auzit, rînduiţi cum v-am spus, au pornit la drum, ferindu-se cît mai mult cu putinţă, hotărîţi să se aşeze într-un loc unde să fie în siguranţă şi să se arate în clipa cînd vor trebui să-şi lovească duşmanii.

CAPITOLUL CIX

Cum împăratul Romei și regele Lisuarte se îndreptau cu toată oastea spre Insula Ferecată, în căutarea dușmanilor lor

Istoria povestește că împăratul Romei și regele Lisuarte au părăsit tabăra ce o ridicaseră în apropiere de Vindilisora, cu toate oștile de care v-am vorbit, și au hotărît să facă acel drum foarte încet, pentru ca oamenii și caii să nu fie obosiți ; așa că, în ziua aceea n-au umblat mai mult de trei leghe și și-au instalat tabăra în apropierea unei păduri, pe o cîmpie întinsă, unde s-au odihnit în noaptea aceea ; a doua zi în zori, au pornit iarăși, în aceeași ordine, cum v-am istorisit, și și-au văzut mai departe de drum, pînă au aflat de la niște localnici că regele Perion și oastea sa se îndreaptă spre ei și că se află la două zile de drum. Pe dată regele Lisuarte i-a poruncit lui Ladasin Spadasinul, cum i se zicea, vărul primar al lui don Guilan, să meargă cu cincizeci de cavaleri în recunoaștere, la trei leghe înaintea oastei ; în a treia zi, aceștia s-au întîlnit cu avangarda rînduită de regele Perion cu același țel, alcătuită din patruzeci de cavaleri conduși de Enil ; și pe dată au trimis și unii și alții curieri să ducă vestea. Dar n-au cutezat să se înfrunte, fiindcă așa era porunca ; oștile au sosit dintr-o parte și din cealaltă și s-au oprit la o leghe depărtare una de alta, pe o cîmpie întinsă și netedă. În fiecare tabără se aflau mulți cavaleri foarte iscusiți în purtarea războaielor, și cu greu se puteau întrece unii pe alții în pricepere, așa că amîndouă oștirile au hotărît să-și întărească taberele cu multe șanțuri și alte mijloace de apărare, pentru a se putea retrage acolo dacă lucrurile ar fi mers prost.

Și pe cînd oștile se aflau așa cum ați auzit, a sosit Gandalin, scutierul lui Amadis, ce venise cu Melicia din Gaula în Insula Ferecată și se grăbise tare să ajungă înainte de a se da bătălia ; și iată din ce pricină : știți că Gandalin era feciorul acelui viteaz cavaler don Gandales, care îl crescuse pe Amadis și era frate de lapte cu acesta ; și în

ziua cînd Amadis a devenit cavaler, pe cînd se numea Feciorul Mării, a aflat că nu sînt fraţi adevăraţi cum crezuseră pînă atunci, iar Gandalin a rămas tot timpul scutierul său. Şi cu toate că de multe ori îl bătuse la cap să îl facă şi pe el cavaler, Amadis nu s-a încumetat să o facă, fiindcă acesta era cel mai bun lecuitor al suferinţelor lui de îndrăgostit, cel ce de multe ori îi salvase viaţa, căci dacă atunci cînd îşi simţea inima chinuită şi sfîşiată veşnic de dorul şi dorinţele sale pămînteşti pentru doamna sa Oriana, n-ar fi găsit la el mîngîiere, aşa cum a găsit întotdeauna, de o mie de ori ar fi fost mort ; şi cum el îi cunoştea taina şi nu putea cu nimeni altul sta de vorbă, dacă l-ar fi îndepărtat în vreun fel, ar fi însemnat să-şi îndepărteze propria viaţă de sine ; aşa că, ştiind că dacă îl face cavaler nu mai puteau rămîne împreună, fiindcă Gandalin ar fi trebuit să pornească în căutarea unor aventuri ca să se acopere de slavă, deşi judecata îl obliga să o facă, aşa cum v-a istorisit această măreaţă istorie, atît pentru tatăl lui, ce îl salvase din valurile mării şi îl crescuse, cît şi pentru Gandalin însuşi, care l-a slujit cum n-a mai fost slujit vreodată un cavaler de un scutier, nu îndrăznea să-l îndepărteze de lîngă el ; Gandalin ştiind aceasta, căci era tare înţelept la minte şi îl iubea mult, cu toate că dorea foarte să devină cavaler, pentru a arăta că este feciorul viteazului cavaler Gandales, crescut de acest bărbat, nu cuteza să stăruie prea mult în rugămintea lui, văzîndu-l pe Amadis atît de chinuit ; acum însă, ştiind că doamna sa Oriana este în puterea lui şi că, de voie ori de nevoie, nu o va lăsa să plece de lîngă el decît o dată cu propria lui viaţă, a socotit că poate să îi ceară, pe bună dreptate, să fie făcut cavaler, mai cu seamă cu un prilej atît de însemnat şi vestit ca această bătălie ; şi, cu gîndul acesta, după ce i-a transmis binecuvîntările reginei, mama sa, şi i-a povestit despre sosirea sorei sale, Melicia, bucuria Orianei, Mabiliei şi a tuturor acelor doamne la vederea ei, şi că cel mai minunat lucru de pe lume este să le priveşti pe Oriana, regina Briolanja şi Melicia, toate laolaltă, căci ele la un loc închipuie întreaga frumuseţe a lumii, că don Galaor, fratele său, e niţel mai întremat şi îi trimite salutări, într-o zi, l-a luat deoparte pe cîmpul acela, să nu-i poată auzi nimeni, şi i-a spus : „Domnule, cunoaşteţi pri-

cina pentru care am încetat să vă cer cu aceeaşi stăruinţă şi dorinţă ce se cuveneau să mă faceţi cavaler, ca să-mi pot plăti cu cinste marea datorie faţă de tatăl şi stirpea mea ; dorinţa mea veşnică de a vă sluji şi nevoia pe care aţi avut-o întotdeauna de mine şi de serviciile mele au făcut ca, în ciuda faptului că onoarea mea s-a aflat ştirbită pînă acum, să vă vin în ajutor mai curînd vouă decît mie, deşi viaţa mea are o mare însemnătate pentru mine ; acum, cînd pot fi scutit de aceasta, pentru că o ştiu în puterea voastră pe cea care vă făcea să suferiţi atît de mult, n-aş mai putea găsi nici faţă de mine însumi şi cu-atît mai puţin faţă de alţii o scuză cinstită de a nu intra în ordinul cavalerilor. Şi de aceea vă implor, seniore, să-mi arătaţi dragostea voastră şi să aveţi bunăvoinţa de a mă face cavaler, fiindcă ştiţi ce dezonoare mă va acoperi de acum înainte dacă nu se va întîmpla asta, căci oricum şi oriunde m-aş afla, voi rămîne supusul vostru, pentru a vă sluji cu dragostea şi dorinţa ce le-aţi cunoscut întotdeauna din parte-mi". Cînd Amadis a auzit aceste vorbe, a fost atît de tulburat, încît o vreme n-a putut vorbi, iar apoi i-a spus : „Oh, adevăratul meu prieten şi frate, ce greu îmi e să îndeplinesc ce îmi cereţi ! Credeţi-mă că nu simt durere mai mică decît dacă inima mi-ar părăsi trupul şi de aş găsi o cale dreaptă de a nu vă împlini voia, aş face-o din toate puterile mele ; dar cererea voastră e atît de îndreptăţită, încît nu poate fi respinsă cu nici un chip, şi urmînd mai mult datoria faţă de voi decît voia şi dorinţa mea, m-am hotărît să fac ce îmi cereţi ; mă mîhneşte doar că nu mi-aţi spus-o mai din vreme, pentru a vă face cinstea ce o doriţi, dăruindu-vă, o dată cu numele de cavaler, armele şi calul pe care le meritaţi". Gandalin a îngenuncheat vrînd să-i sărute mîinile, dar Amadis l-a ridicat de jos şi l-a îmbrăţişat, cu ochii înotînd în lacrimi datorită marii iubiri pentru el, căci se şi vedea cuprins de o mare singurătate şi tristeţe cînd acesta nu va mai fi lîngă el ; Gandalin i-a spus : „Seniore, nu duceţi grija asta, pentru că don Galaor, cînd a aflat de mine că vreau să devin cavaler, în marea lui bunătate şi chibzuinţă, a poruncit să mi se dea calul şi toate armele lui, căci lui, cu boala aceea, nu prea îi mai erau de folos ; eu i-am mulţumit şi i-am spus că voi lua calul, fiindcă e foarte bun, precum şi lorica şi coiful, dar

că restul armurii trebuie să fie albe aşa cum se cere unui cavaler neofit ; a vrut să-mi dăruiască şi spada lui, dar eu, domnule, i-am spus că îmi veţi da domnia voastră o spadă dintre cele primite în dar de la regina Menoresa, în Grecia, şi cît am stat acolo am pus să mi se facă toate celelalte arme cuvenite, armura şi tunica, aşa că am totul la mine". „Dacă aşa stau lucrurile — a răspuns Amadis —, ar fi bine ca în noaptea dinaintea bătăliei pe care o vom purta, să veghezi înarmat în paraclisul din cortul regelui, tatăl meu, şi a doua zi să umbli îmbrăcat în armură, iar cînd va fi să pornim împotriva vrăjmaşilor, regele te va face cavaler, căci ştii prea bine că nu s-ar putea găsi în toată lumea bărbat mai viteaz, nici care să-ţi facă mai multă cinste într-o asemenea împrejurare". Gandalin a zis : „Stăpîne, tot ce aţi spus e adevărat şi anevoie ar găsi cineva un alt cavaler aşa cum e regele ; dar eu nu voi primi însemnele de cavaler decît din mîna voastră". „Dacă asta ţi-e voia — a răspuns Amadis —, aşa să fie şi să faci ce ţi-am spus". „Totul se va face cum aţi poruncit — a zis el —, căci Lasindo, scutierul lui don Bruneo, mi-a spus chiar acum, cînd am venit, că stăpînul lui a încuviinţat să îl facă şi pe el cavaler, şi vom veghea împreună armele ; iar Dumnezeu, în mila lui, îmi va arăta cum voi putea să-mi îndeplinesc datoriile întru slujirea sa şi a cinstei mele, aşa cum porunceşte ordinul cavaleresc, astfel încît să se vadă ce am învăţat de la domnia voastră". Amadis nu i-a mai spus nimic, căci simţea o mare tristeţe auzind acele vorbe şi mai mare încă la gîndul că ele se vor împlini.

Apoi, Amadis s-a dus la rege, tatăl său, care se îngrijea de fortificaţiile taberei şi de pregătirea celor trebuincioase pentru bătălie, cum făceau şi duşmanii săi ; aşa au petrecut oştile două zile, fără să facă alta decît să-şi pregătească fiecare căpetenie oamenii aflaţi sub comandă, ca să fie gata de luptă. A doua zi pe înserat au ajuns şi iscoadele regelui Arabigo în vîrful unui munte ce se afla prin apropiere, dar n-au vrut să se arate, căci aşa li se poruncise ; iscoadele au privit taberele, foarte apropiate una de alta, cum v-am spus, şi l-au înştiinţat pe dată pe regele Arabigo ; acesta, cu toţi acei cavaleri, au hotărît ca iscoadele să se întoarcă acolo de unde pot vedea ce se întîmplă, iar ei să rămînă ascunşi cît mai mult cu putinţă

şi într-un asemenea loc, încît, chiar dacă ceilalţi vor afla de ei şi vor porni împotriva lor, să nu îi pască primejdia şi să se poată retrage prin munţi spre corăbii, de se vor afla la mare strîmtoare şi se vor vedea siliţi să o facă ; iar de va începe bătălia între ei, să poată ieşi din ascunzătoare fără să bănuiască nimeni nimic şi să-i lovească pe ceilalţi, după cum le va fi voia. Şi aşa au şi făcut : s-au aşezat într-un loc sălbatic şi greu de atins, au pus stăpînire pe toate trecătorile şi povîrnişurile muntelui şi au ridicat întărituri, astfel încît erau apăraţi ca de o fortăreaţă ; şi aici au aşteptat veştile de la iscoade ; însă, n-au izbutit să se ascundă atît de bine încît regele Lisuarte să nu afle că debarcaseră în regatul lui şi cîtă oaste au ; aşa că a poruncit să fie strînse şi aduse acolo, în ţinut, toate bucatele, vitele şi toate celelalte provizii, iar oamenii de prin sate şi alte locuri mai puţin apărate să se refugieze în cetăţi şi oraşe, care să fie păzite şi apărate, şi să nu le părăsească pînă nu se va sfîrşi bătălia ; şi a lăsat în fiecare dintre ele cîţiva cavaleri, ce mare trebuinţă îi făceau în acele clipe. Dar n-a putut afla ce mai făcuseră ceilalţi şi unde se ascunseseră.

Regele Perion a aflat şi el de sosirea acestora şi se temea de ei, dar nu ştia unde sînt. Aşa că amîndouă taberele erau înfricoşate de ei. Şi stînd lucrurile aşa cum aţi auzit, după trei zile de cînd se instalaseră taberele, împăratul Patin a prins să se zorească să dea bătălia, căci învins sau învingător, de-abia aştepta să se întoarcă în ţara lui, fiindcă aşa se întîmplă adesea cu oamenii fluşturaticii, care fac lucrurile în grabă şi tot atît de iute se plictisesc de ele, cum făcea şi acesta cu felul său uşuratic de a fi.

Amadis, Agrajes, don Cuadragante şi toţi ceilalţi cavaleri tare îl zoreau, de asemenea, pe regele Perion să pornească bătălia, pentru ca Dumnezeu să fie judecătorul adevărului. Regele nu dorea mai puţin decît ceilalţi acest lucru, dar zăbovise pentru a pregăti totul aşa cum se cuvine, aşa că au poruncit să se dea de veste ca a doua zi toţi să asculte liturghia, să se înarmeze şi fiecare să se înfăţişeze căpeteniei sale, pentru că bătălia avea să se dea îndată după aceea ; potrivnicii lor, de cum au aflat aceasta, au făcut la fel.

Şi cînd s-au ivit zorii şi au bătut clopotele, s-au auzit atît de bine dintr-o parte şi alta, de parcă ar fi fost la un loc. Oamenii au prins să se înarmeze şi să-şi înşeueze caii, apoi au ascultat slujba şi au pornit călare spre steagurile lor. Cine ar fi în stare şi ar avea atîta ţinere de minte încît, privind totul şi fiind foarte atent, să poată povesti ori zugrăvi armurile şi armăsarii, cu însemnele lor şi pe cavalerii adunaţi acolo ? De bună seamă că ar fi nebun de legat şi lipsit cu totul de minte omul ce şi-ar pune aşa ceva în gînd ; de aceea, lăsînd deoparte tabloul general, vă vom spune cîte ceva despre unii dintre ei ; şi vom începe cu împăratul Romei, care era vînjos la trup, puternic şi cavaler destul de viteaz, dacă nu l-ar fi stricat marea lui trufie şi puţina-i minte. Acesta îmbrăcase o armură neagră, cu coiful, scutul şi tunica negre, dar pe scut era înfăţişat chipul unei domniţe ce semăna cu Oriana, făcut din aur, foarte frumos lucrat şi bătut cu multe nestemate şi perle de mare preţ, prins de scut în ţinte de aur ; pe viziera neagră a coifului avea nişte fireturi frumos împletite, ca nişte lanţuri, pe care le purta ca însemne, căci jurase să nu le lepede pînă ce nu-i va pune în lanţuri pe Amadis şi pe toţi cei ce o răpiseră pe Oriana. Călărea un armăsar chipeş şi voinic şi, cu lancea în mînă, a ieşit din tabără şi s-a dus la locul unde se hotărîse să se adune oamenii săi. În urma lui a ieşit de-ndată Floyan, fratele prinţului Salustanquidio, în armură şi avînd drept herb un desen în romburi galbene şi negre, fără nimic altceva, dar părea foarte chipeş şi deosebit printre oamenii săi. După el a ieşit Arquisil. Acesta avea un blazon albastru cu alb, cu o linie argintie la mijloc şi tot cîmpul semănat cu trandafiri de aur, aşa că era foarte uşor de recunoscut. Regele Lisuarte avea un blazon negru cu acvile albe şi o acvilă pe scut, fără nici o altă podoabă. Dar, în cele din urmă, herbul său s-a dovedit de mare preţ, după faptele săvîrşite de stăpîn în acea bătălie. Regele Cildadan purta o armură neagră toată, căci după ce fusese învins în lupta celor o sută de cavaleri cu regele Lisuarte şi rămăsese vasalul acestuia, nu mai purtase alt herb ; despre regele Gasquilan al Suediei nu vă voi spune ce blazon avea, pînă la vremea potrivită, aşa cum veţi auzi mai departe. Regele Arban de Norgales, don Guilan Gînditorul şi don Grumedan au vrut să îmbrace

armuri mai mult folositoare decît arătoase, arătîndu-şi astfel mîhnirea că îl văd pe stăpînul lor, regele, înfruntîndu-se cu cei ce trăiseră la curtea lui şi îl slujiseră, aducîndu-i atîta cinste.

Acum o să povestesc cum erau îmbrăcaţi regele Perion, Amadis şi cîţiva dintre acei mari seniori din tabăra lor. Regele Perion şi-a pus o armură cu coiful şi scutul strălucitoare şi foarte deschise la culoare, din oţel foarte bun, iar tunica era de mătase, în culori foarte aprinse ; călărea un cal vînjos, dăruit de nepotul său, don Brian de Monjaste, căci tatăl acestuia îi trimisese douăzeci de armăsari mîndri foc, pe care el îi dăruise mai multor cavaleri ; aşa a ieşit din tabără regele Perion, purtînd însemnele împăratului de la Constantinopol. Amadis purta o armură verde, cea avută cînd îi ucisese pe Famongomadan şi Basagante, fiul lui, cei doi uriaşi cei mai puternici din lume ; cîmpul scutului era semănat cu mulţi lei de aur şi Amadis ţinea mult la această armură, fiindcă o îmbrăcase cînd a plecat de pe Stînca Săracului şi se dusese să o întîlnească pe doamna sa la castelul Miraflores, aşa cum se povesteşte în cartea a doua a acestei istorii. Don Cuadragante şi-a luat blazonul său cînepiu cu flori de argint şi călărea unul din armăsarii din Spania. Don Bruneo de Bonamar n-a vrut să-şi schimbe herbul, ce înfăţişa o domniţă şi un cavaler în genunchi, în faţa ei, părînd că îi cere îndurare. Don Florestan, viteazul şi marele luptător cu lancea, avea drept blazon un cîmp roşu presărat cu flori de aur şi călărea un cal vînjos din cei primiţi din Spania. Armura lui Agrajes era de culoare trandafirie pală, iar pe scut avea zugrăvită o mînă de domnişoară ce ţine strîns o inimă. Viteazul Angriote n-a vrut să-şi schimbe blazonul, cu clopoţei azurii şi argintii ; toţi ceilalţi, pe care nu îi mai pomenesc, ca să nu plictisesc cititorii, aveau armuri foarte bogate, fiecare pe gustul său ; şi aşa au ieşit toţi pe cîmpul de luptă, în bună rînduială.

După ce s-au strîns toţi oştenii, fiecare cu căpetenia sa, aşa cum aţi auzit, au pornit foarte încet pe cîmp, la ceasul cînd se ivise soarele, ce îşi răsfrîngea razele în armele lor ; şi cum toate erau noi, curate şi strălucitoare, scînteiau de era o adevărată minune. La vremea asta au sosit şi Gandalin şi Lasindo, scutierul lui don Bruneo, cu

armuri albe, aşa cum trebuie să aibă cavalerii neofiţi. Gandalin s-a dus la stăpînul său, Amadis, iar Lasindo, la don Bruneo. Cînd i-a văzut venind, Amadis a ieşit din rînduri şi l-a rugat pe don Cuadragante să oprească oamenii, pînă îl va face cavaler pe scutierul său ; şi luîndu-l cu sine pe Gandalin, au pornit spre locul unde se afla regele Perion ; pe drum, Amadis i-a spus lui Gandalin : „Adevăratul meu prieten, te rog mult ca astăzi, în această bătălie, să fii cu multă grijă şi să nu te desparţi de mine, ca să te pot ajuta la nevoie, fiindcă deşi ai văzut multe bătălii şi înfruntări însemnate şi, după mintea ta, gîndeşti că ştii ce trebuie să faci şi că trebuie doar să nu-ţi lipsească curajul, să nu crezi că e aşa, că e mare deosebirea între a privi şi a făptui ; şi să ştii că fiecare cînd priveşte lucrurile, socoteşte că le-ar face mult mai bine decît celălalt, dacă ar fi în locul lui, dar cînd se vede într-o asemenea situaţie, i se ridică multe piedici în cale, şi nefiind învăţat cu ele, greşeşte şi vede că totul e altfel decît gîndise înainte ; şi asta pentru că totul este să făptuieşti, chiar dacă poţi învăţa privind ; şi cum tu îţi începi viaţa de cavaler cu o luptă atît de însemnată ca cea de acum şi trebuie să te păzeşti de foarte mulţi duşmani, e nevoie, pentru a-ţi apăra atît viaţa cît şi cinstea, care este mai preţuită şi trebuie socotită mai de preţ, să te porţi cu multă înţelepciune şi judecată, neîngăduindu-i curajului să-ţi tulbure mintea, cînd te vei înfrunta cu vrăjmaşii noştri ; iar eu voi avea grijă să te urmăresc cît mai mult cu putinţă, şi tot aşa să faci şi tu oricînd vei vedea că e nevoie“. Gandalin, auzind aceste vorbe, i-a răspuns : „Domnul meu, voi face întocmai cum porunciţi, pe cît îmi va sta în putinţă şi mă voi pricepe, şi deie Domnul aşa să fie, căci greu mi-ar cădea să mă aflu acolo unde aş avea nevoie de ajutorul vostru“. Aşa au ajuns la regele Perion şi Amadis i-a spus : „Seniore, Gandalin vrea să devină cavaler şi mult mi-ar fi plăcut să fie făcut de domnia voastră ; dar cum el doreşte să fac eu aceasta, am venit să vă rog să îi înmînaţi voi spada, pentru ca, atunci cînd se va afla la nevoie, să-şi amintească de această mare cinste şi de cel ce i-a arătat-o“. Regele l-a primit pe Gandalin şi a recunoscut calul lui don Galaor, fiul său, şi, cu ochii plini de lacrimi, i-a spus : „Gandalin, prietene, cum se simţea don Galaor cînd te-ai

despărţit de el ?“ Gandalin i-a răspuns : „Cu sănătatea mult mai bine, stăpîne, dar cu inima îndurerată şi mîhnită, fiindcă, deşi i s-a ascuns cît mai mult plecarea voastră, tot a aflat, fără să ştie însă şi pricina, şi m-a implorat să-i spun adevărul, dacă îl ştiu ; eu i-am răspuns, stăpîne, că ceea ce aflasem e că porniseraţi în ajutorul regelui Scoţiei, tatăl lui Agrajes, ce avea o sfadă cu nişte vecini de-ai săi ; şi n-am vrut să îi spun adevărul, chibzuind că aşa e mai bine pentru starea lui şi bătălia aceasta“. Regele a oftat din greu, căci îl iubea pe Galaor din adîncul fiinţei sale şi socotea că, după Amadis, nu se află pe lume cavaler mai desăvîrşit ca el, atît în privinţa curajului, cît şi a tuturor celorlalte însuşiri ce se cuvine a le avea un cavaler ; şi a spus : „Oh, bunul meu fiu ! Deie Domnul să nu-ţi văd moartea şi să scapi cu cinste de această mare dragoste ce i-o porţi regelui Lisuarte, pentru ca, liber fiind, să-ţi poţi ajuta fraţii şi neamul“.

După aceasta, Amadis a luat o spadă adusă de Durin, fratele domnişoarei din Danemarca, căruia îi poruncise să-i fie de ajutor, i-a dat-o regelui şi l-a făcut cavaler pe Gandalin, sărutîndu-l şi legîndu-i pintenul drept ; regele l-a încins cu spada, şi astfel a primit însemnele de cavaler din mîna celor mai viteji cavaleri ce au purtat vreodată armură ; Amadis l-a luat cu el pe Gandalin şi s-au întors la don Cuadragante ; acesta i-a ieşit înainte lui Gandalin şi l-a îmbrăţişat în semn de cinstire, spunîndu-i : „Prietene, deie Domnul să slujiţi la fel de bine ordinul cavaleresc, cum au fost slujite virtutea şi însuşirile alese ce trebuie să le aibă un bun scutier ; şi cred că aşa va fi, pentru că, de cele mai multe ori, un început bun are un sfîrşit bun“. Gandalin i-a mulţumit preaplecat pentru cinstea arătată.

Lasindo a fost făcut cavaler de stăpînul său, iar Agrajes i-a încins spada. Şi puteţi să mă credeţi că aceşti doi cavaleri neofiţi au săvîrşit atîtea fapte de arme în această primă bătălie la care luau parte, trecînd prin atîtea primejdii şi munci, încît şi-au cîştigat cinste şi multă slavă pentru tot restul zilelor lor, aşa cum vă va spune mai pe îndelete istoria noastră, ceva mai departe. Şi înaintînd oastea cum v-am spus, n-au mers mult şi i-au văzut pe vrăjmaşi îndreptîndu-se spre ei, rînduiţi aşa cum v-am po-

vestit mai înainte ; şi cînd au fost aproape unii de alţii, Amadis şi-a dat seama după însemne că împăratul Romei e în frunte şi tare s-a bucurat că prima ciocnire va fi cu acesta, pentru că, deşi nu îl iubea pe regele Lisuarte, tot timpul îşi amintea că trăise la curtea sa şi că acesta îi arătase multă cinstire, dar cel mai tare îl speria faptul că este tatăl doamnei sale, căci mult se temea să nu o supere, şi îşi pusese în minte, de avea să poată fără prea mari primejdii, să stea cît mai departe de regele Lisuarte, ca să nu se întîlnească cu el să nu-i dea motiv de supărare. Cu toate că ştia foarte bine, din cele petrecute mai înainte, că regele nu îi va arăta aceeaşi bunăvoinţă, ci va căuta să-l ucidă ca pe un duşman de moarte. Gîndurile lui Agrajes, însă, trebuie să vă spun că erau tare deosebite de ale lui Amadis, căci nu-l ruga pe Dumnezeu decît să îl călăuzească astfel încît să îl lovească de moarte pe rege şi să-i spulbere pe toţi ai săi, căci veşnic îi răsuna în urechi neobrăzarea acestuia şi nerecunoştinţa ce le-o arătase atunci, cu Insula Mongaza, precum şi ce îi făcuse lui don Galvanes, unchiul său, şi celor de lîngă el, care deşi primise acea insulă, îi rămăsese vasal mai mult întru ruşinea decît întru cinstea sa. Şi dacă atunci ar fi fost după el, nu l-ar fi lăsat pe unchiu-su să primească insula, ci mai degrabă i-ar fi dăruit el un alt ţinut în regatul tatălui său ; şi stăpînit fiind de o furie atît de mare, de mai multe ori a fost cît pe ce să piară în timpul bătăliei, pentru că se arunca în cele mai mari încleştări, ca să-l ucidă ori să-l ia captiv pe regele Lisuarte ; dar cum acesta era curajos şi tare priceput în meşteşugul războaielor, nu se temea prea mult de Agrajes şi nu înceta să fie peste tot unde trebuia să lupte, aşa cum o să vă spun mai la vale.

Pe cînd oştile erau gata să se năpustească una împotriva alteia, aşteptînd doar sunetul trîmbiţelor şi surlelor, Amadis, care se afla în frunte, a văzut venind dinspre vrăjmaşi un scutier în goana calului, întrebînd cu glas tare dacă se află acolo Amadis de Gaula. Amadis i-a făcut semn cu mîna să se apropie de el. Scutierul a făcut întocmai şi cînd a ajuns lîngă el, Amadis l-a întrebat : „Scutiere, ce doriţi ? Eu sînt cel de care întrebaţi". Scutierul s-a uitat la el şi i s-a părut că în toată viaţa lui nu mai văzuse un cavaler atît de bine făcut şi mîndru în şa, şi i-a spus :

„Viteazule domn, cred că voi sînteţi, pentru că înfăţişarea voastră adevereşte marea voastră faimă". „Atunci, spuneţi ce doriţi", a zis Amadis. Scutierul i-a spus : „Domnule, Gasquilan, regele Suediei, stăpînul meu, vă trimite vorbă că mai de demult, pe cînd regele Lisuarte purta război cu voi, cu don Galvanes şi cu mulţi alţi cavaleri aflaţi de partea voastră, însoţit şi el, la rîndu-i, de mulţi cavaleri, pentru cucerirea Insulei Mongaza, el a sosit aici cu gîndul şi dorinţa de a se lupta cu voi, nu pentru că v-ar fi purtat duşmănie, ci datorită marii voastre faime şi a marilor voastre isprăvi cavalereşti ; stăpînul meu a luat parte la acel război pînă ce, greu rănit, s-a întors în ţara sa, aflînd că domnia voastră nu eraţi acolo şi nu-şi putea împlini dorinţa ; acum, cînd regele Lisuarte l-a înştiinţat de această bătălie la care luaţi parte, ce, datorită pricinilor însemnate ce au dus la ea nu va putea fi împiedicată, a sosit aici cu aceeaşi dorinţă şi vă cere, domnule, ca mai înainte de a se ciocni oştile, să frîngeţi cu el vreo două-trei lănci, ceea ce el cu plăcere ar face ; căci după ce oştile se vor încleşta, nu se va putea întîlni cu domnia voastră în voie, fiind împiedicat de mulţi alţi cavaleri". Amadis a răspuns : „Bunule scutier, spuneţi-i regelui, stăpînul vostru, că tot ce mi-a transmis prin voi, am aflat încă din timpul acelui război la care n-am luat parte ; şi că socotesc dorinţa lui mai curînd o dovadă de mare curaj decît semn de duşmănie ori de ură, simţindu-mă foarte măgulit, deşi faptele mele nu sînt pe măsura faimei lor, că un bărbat atît de ales şi atît de vestit mă preţuieşte aşa de mult ; dar fiindcă ceea ce îmi cere e mai mult o toană decît o nevoie, aş vrea, dacă îi este pe plac, să-mi pună la încercare vitejia într-o încercare mai spre cinstea şi folosul său ; dacă, însă, îi face mai multă plăcere ce mi-aţi spus din partea sa, voi îndeplini ce îmi cere". Scutierul i-a spus : „Domnule, regele, stăpînul meu, ştie foarte bine cum v-aţi luptat cu Madarque, uriaşul din Insula Tristă, tatăl lui, şi cum l-aţi învins, ca să-i salvaţi pe regele Cildadan şi pe don Galaor, fratele vostru, şi, cu toate că acest lucru îl priveşte direct, căci are o datorie faţă de tatăl său, ştiind cu cîtă curtenie v-aţi purtat cu el, socoteşte că meritaţi mai degrabă mulţumiri decît o pedeapsă ; şi dorinţa lui de a-şi măsura puterile cu domnia voastră

se datorează doar faptului că vă pizmuieşte vitejia, cugetînd că, de vă va învinge, va fi cel mai slăvit şi mai vestit dintre toţi cavalerii din lume, iar de va fi învins, nu va fi o mare ruşine să fie înfrînt de mîna celui ce a doborît atîţia cavaleri, uriaşi şi alte fiinţe şi monştri ce n-au nimic comun cu natura omenească". „Dacă aşa stau lucrurile — a răspuns Amadis —, transmiteţi-i ce v-am spus, cum că sînt gata să fac ceea ce îmi cere, dacă asta e plăcerea sa".

CAPITOLUL CX

Care arată din ce pricină acest Gasquilan, regele Suediei, l-a trimis pe scutierul său la Amadis, să-i ceară ce aţi auzit mai înainte

Istoria povesteşte pricina pentru care acest cavaler a venit de două ori ca să îl caute pe Amadis şi să se lupte cu el, căci ar fi o sminteală ca atunci cînd un domnitor atît de mare ca acesta vine de pe meleaguri aşa de îndepărtate ca regatul său, cu asemenea gînduri, să nu-i fie cunoscute şi ştiute bunele dorinţe. În cartea a treia v-am povestit că acest Gasquilan era fiul lui Madarque, uriaşul de pe Insula Tristă şi al unei surori a lui Lancino, regele Suediei, şi astfel a ajuns rege, căci unchiul său a murit fără urmaşi ; şi cum era voinic foarte, ca orice fecior de uriaş, şi foarte puternic, multe isprăvi de arme a săvîrşit întru cinstea sa, în chip atît de desăvîrşit, încît peste tot în ţinuturile acelea nu se vorbea atît de mult de vitejia vreunui cavaler, cum se vorbea despre el, deşi era tînăr. Acest Gasquilan s-a îndrăgostit nespus de o prinţesă frumoasă coz, numită Frumoasa Pinela, care, după moartea tatălui ei, regele, a rămas stăpînitoarea Insulei Întărite, ce se învecinează cu regatul Suediei ; şi de dragul ei a săvîrşit măreţe isprăvi şi a trecut prin multe încercări şi primejdii pentru a o face pe prinţesă să-l iubească ; ea, însă, ştiind că Gasquilan se trage din stirpea urieşească şi că e tare şiret şi trufaş, nu i-a dat nici o clipă vreo speranţă că îi va

împlini dorinţele, dar cîţiva dintre marii nobili ai regatului ei, temîndu-se de puterea şi trufia acestui Gasquilan, care, văzînd că nu izbîndeşte în iubirea lui, ar fi putut să-şi schimbe marea dragoste în ură şi duşmănie, aşa cum se întîmplă uneori, şi vecinătatea lor paşnică să se sfîrşească printr-un crud război, s-au gîndit să o sfătuiască să nu-i mai respingă cu atîta neîndurare soliile şi să-l amîne la nesfîrşit, cît mai mult cu putinţă, dîndu-i o oarecare speranţă ; şi o dată această hotărîre luată, cînd doamna s-a văzut foarte asaltată de regele Gasquilan, i-a trimis vorbă că, deoarece Dumnezeu o făcuse stăpîna unui ţinut atît de întins, gîndul ei este, şi aşa îi făgăduise şi tatălui ei cînd acesta îşi dăduse ultima suflare, să se mărite doar cu cel mai viteaz cavaler din cîţi se pot afla în lume, chiar de nu va fi de rang prea mare ; prin urmare, ea se străduise în fel şi chip să afle cine ar fi acesta şi trimisese soli pe multe meleaguri străine, care i-au adus veşti despre un cavaler, pe numele său Amadis de Gaula, mai presus decît toţi ceilalţi cavaleri din lume în privinţa curajului şi vitejiei, căci săvîrşise şi dusese la bun sfîrşit isprăvi pe care alţii nici cu gîndul nu îndrăzneau să le făptuiască ; iar dacă el, regele, este atît de viteaz şi de curajos, să se înfrunte cu acest Amadis şi să îl învingă, şi-atunci ea va împlini dorinţele sale şi făgăduiala făcută tatălui ei, îi va dărui iubirea şi îl va face stăpînul ei şi al regatului ei, convinsă fiind că după Amadis nu se mai afla altul să-i stea alături în vitejie. Acesta a fost răspunsul dat de frumoasa prinţesă, ca să scape de stăruinţele lui Gasquilan şi pentru că din spusele supuşilor săi, care îl cunoscuseră pe Amadis şi auziseră despre marile sale isprăvi, aflase că Gasquilan nu îi stătea nici pe departe alături în vitejie. De cum a auzit aceasta, Gasquilan, atît datorită marii lui iubiri pentru această prinţesă, cît şi îngîmfării şi trufiei sale, a prins să caute calea de a îndeplini ce i se ceruse şi din pricina asta, cum aţi auzit, a plecat de două ori din regatul său, în căutarea lui Amadis. Prima dată, cînd cu războiul pentru Insula Mongaza, de unde s-a întors rănit în urma unei lovituri grele date de don Florestan în bătălia purtată de acesta cu regele Arban de Norgales şi cu el ; şi a doua oară, acum, chemat de regele Lisuarte, fiindcă pînă atunci nu mai aflase defel veşti despre Amadis, deoa-

rece acesta cutreierase pe ascuns, sub numele de Cavalerul Spadei Verzi, Insulele Romaniei, Germania şi împărăţia Constantinopolului, unde săvîrşise nemaipomenite isprăvi cavalereşti povestite în partea a treia a acestei istorii.

Scutierul s-a întors la Gasquilan cu răspunsul lui Amadis, aşa cum l-aţi auzit şi, de cum l-a aflat, Gasquilan i-a spus : „Prietene, mi-ai adus răspunsul mult dorit şi totul e acum pe voia mea, căci vreau să cîştig dragostea doamnei mele, dacă sînt acel Gasquilan pe care îl cunoşti". Şi a cerut să i se aducă armura, care era după cum urmează : tunica şi năframa legată de vizieră erau cenuşii cu grifoni aurii, coiful şi scutul erau strălucitoare ca o oglindă, iar în mijlocul scutului, era prins în ţinte de aur un grifon bătut cu multe pietre preţioase şi perle de mare valoare. Grifonul străpungea cu ghearele sale o inimă, vrînd să întruchipeze, cu marea lui sălbăticie, neîndurarea şi marea cruzime a doamnei sale, căci aşa cum inima aceea era străpunsă de ghearele grifonului, aşa era inima lui Gasquilan chinuită de mari suferinţe şi dorinţe din pricina ei ; şi regele avea de gînd să poarte acest herb pînă o va cuceri pe doamna sa, dar şi pentru că purtîndu-le în amintirea ei, se simţea îmbărbătat şi alinat foarte în suferinţa lui.

Şi îmbrăcat aşa cum aţi auzit, a pus mîna pe o lance groasă, cu vîrful mare şi lucitor şi i s-a înfăţişat împăratului, cerîndu-i să binevoiască a porunci oamenilor săi să nu pornească la atac pînă nu se va înfrunta în lănci cu Amadis, cum se înţeleseseră, şi să nu-l mai socotească adevărat cavaler, dacă de la prima înfruntare nu îl va înlătura din calea sa. Împăratul, care îl cunoştea pe Amadis mai bine decît celălalt, şi încă pe pielea lui, deşi nu şi-a arătat gîndul, a fost convins că-i va fi mai greu decît îşi închipuie să ducă la bun sfîrşit înfruntarea. Astfel, Gasquilan, a ieşit din mijlocul oastei şi toţi au rămas pe loc să privească lupta dintre aceşti doi cavaleri atît de vestiţi şi de însemnaţi. Gasquilan a ajuns în partea unde se afla Amadis pregătit să-l întîmpine ; şi cu toate că Amadis ştia că are de-a face cu un cavaler neînfricat, îl socotea atît de îngîmfat şi de trufaş, că nu punea mult preţ pe forţa lui, pentru că celor ca el, atunci cînd cugetă că vor făptui lucruri deosebite şi au mai multă nevoie de ajutor, Dum-

nezeu le frîngea marea trufie, pentru a le da o pildă celorlalţi ; aşa că, văzîndu-l venind, şi-a îndreptat calul spre el, s-a acoperit cît mai bine cu putinţă cu scutul şi, dînd pinteni calului, a pornit cît mai vijelios împotriva lui ; Gasquilan a pornit şi el cît mai năprasnic îl putea purta armăsarul său, şi s-au izbit în scuturi atît de tare, că lăncile le-au zburat în aer făcute ţăndări şi cînd s-au ciocnit unul de celălalt, lovitura a fost atît de puternică de toţi şi-au zis că amîndoi s-au făcut fărîme ; Gasquilan a fost azvîrlit din şa şi cum era voinic şi izbitura zdravănă, a căzut atît de rău pe pămîntul tare, că şi-a pierdut simţirea şi nu s-a mai putut ridica, rămînînd întins ca mort pe cîmpul de luptă, cu mîna dreaptă pe care căzuse, ruptă ; calul lui Amadis şi-a frînt spata şi nu s-a mai putut ţine pe picioare, iar Amadis a fost şi el cam năucit de izbitură, dar nu atît de tare încît să nu sară din şa iute, mai înainte de a se prăbuşi calul, şi s-a dus pe jos spre locul unde zăcea Gasquilan, să vadă dacă a murit.

Împăratul Romei, care privea înfruntarea, văzîndu-l mort pe Gasquilan, căci aşa au crezut şi el şi toţi ceilalţi, şi pe Amadis pe jos, i-a strigat lui Floyan, ce se afla în frunte, să pornească lupta cu oamenii săi ; don Cuadragante, văzînd asta, a dat pinteni calului şi le-a strigat alor săi : „Loviţi-i, domnilor, şi nu lăsaţi pe nimeni în viaţă". Şi s-au năpustit unii contra celorlalţi ; Gandalin, văzînd că stăpînul său Amadis a rămas fără cal şi că oştile au pornit lupta, s-a temut foarte pentru viaţa lui şi a luat-o înaintea tuturor, să-i vină în ajutor ; şi cum l-a văzut pe Floyan în faţa oamenilor săi, a pornit spre el şi s-au lovit atît de straşnic amîndoi, încît Floyan a căzut de pe cal, iar lui Gandalin i-au scăpat picioarele din scări, dar nu s-a prăbuşit. Atunci au sosit mulţi romani să-l ajute pe Floyan, şi don Cuadragante pe Amadis şi fiecare l-a urcat pe calul său pe cel aflat pe jos, că altceva nu aveau ce face ; dar romanii sosiseră în număr mare şi l-au ridicat iute pe Gasquilan, ce îşi mai venise în simţiri, scoţîndu-l cu multă trudă din vîltoare. Don Cuadragante, în iureşul său, mai înainte de a-şi pierde lancea, doborîse la pămînt patru cavaleri şi Angriote de Estravaus a luat calul primului doborît şi i l-a adus lui Amadis ; Gavarte de la Valea Temătoare şi Landin l-au urmat pe don Cuadragante şi multă

pagubă le-au făcut duşmanilor, căci erau pricepuţi în acest meşteşug. Aceştia de care vă zic au ajuns în fruntea cetei lor, dar cînd oştile s-au împreunat, larma şi strigătele erau atît de mari, că nu se mai auzeau unii pe alţii ; şi să fi văzut atunci cai fără stăpîni şi stăpînii lor morţi ori răniţi, peste care treceau cei ce izbuteau să înainteze ; Floyan, cum era puternic şi dornic să cîştige glorie şi să răzbune moartea lui Salustanquidio, fratele său, de cum s-a văzut iarăşi călare, a luat o lance şi s-a năpustit asupra lui Angriote, căci îl văzuse săvîrşind fapte de arme deosebite; şi l-a izbit pieziş atît de puternic, de cît pe ce să-l doboare de pe cal ; apoi, cum îşi frînsese lancea, a pus mîna pe spadă, şi l-a pălit pe Enil, ce se afla în faţa lui, dîndu-i o lovitură atît de zdravănă în coif, de au scăpărat scîntei din el, trecînd atît de vijelios printre amîndoi şi croindu-şi drum prin mulţime, că nici unul dintre ei nu l-a putut lovi şi tare s-au mai minunat de vitejia şi marele său curaj ; iar înainte de a ajunge la ai săi, i-a ieşit în cale un cavaler din Irlanda, supus al lui don Cuadragante, căruia i-a dat o asemenea lovitură în umăr, că i l-a retezat pînă la os şi cavalerul a fost atît de zdrobit, că a fost nevoit să iasă din luptă. În acest timp, Amadis i-a luat cu el pe Balais de Carsante şi pe Gandalin şi, cu multă înverşunare, văzînd că romanii nu se lasă, a intrat în grosul oştirii dintr-o coastă, cît mai năprasnic, împreună cu cei ce îl urmau, împărţind asemenea lovituri de spadă, că nu era om să-l vadă şi să nu se înfricoşeze foarte ; şi mai abitir s-au înfricoşat cei ce îi stăteau împotrivă, căci cuprinşi de groază n-au mai cutezat să-i ţină piept şi s-au vîrît unii în alţii, cum fac vitele cînd le încolţesc lupii ; şi pe cînd Amadis înainta astfel, fără să i se mai împotrivească nimeni, i-a ieşit în întîmpinare un frate bastard al reginei Sardamira, pe numele său Flamineo, cavaler iscusit în fapte de arme, care, văzînd că Amadis face adevărate minuni şi nimeni nu cutează să i se împotrivească, a pornit spre el şi l-a izbit cu lancea în scut, înfundîndu-l, dar lancea i s-a făcut ţăndări ; trecînd pe lîngă el, Amadis a vrut să-l pălească în coif, dar din goana calului n-a izbutit şi a lovit calul în spinare, în partea din spate a şeii, spintecîndu-i o bună bucată din trup, astfel că s-a prăbuşit greu la pămînt, încît Amadis şi-a zis că îi spintecase spatele. Don Cuadragante

şi ceilalţi cavaleri, ce luptau de partea cealaltă, îi încolţiseră atît de tare pe vrăjmaşi, încît dacă nu le-ar fi venit în ajutor Arquisil cu al doilea grup, ar fi fost zdrobiţi şi învinşi toţi ; dar o dată cu sosirea acestuia, şi-au adunat puterile şi s-au simţit plini de curaj, astfel că, de o parte şi de alta au fost doborîţi la pămînt peste o mie de cavaleri. Arquisil s-a înfruntat cu Landin, nepotul lui don Cuadragante, şi s-au izbit atît de puternic în lănci şi în cai, încît amîndoi au căzut pe jos. Floyan, care alerga în toate părţile, i-a venit în ajutor cu cincizeci de cavaleri lui Flamineo, rămas pe jos, şi i-a adus un cal, căci Amadis, după ce îl doborîse, nu s-a mai îngrijit de el, ci, văzînd că soseşte al doilea grup al oştirii, ca să fie primul în calea lui, l-a lăsat în mîinile lui Gandalin şi Balais, ce şi-au zis că murise, aşa că au pornit să atace oastea lui Arquisil, ca să îi apere pe oamenii lor fiindcă noii veniţi erau odihniţi foarte şi plini de forţă ; Floyan, văzînd că Arquisil se luptă cu Landin pe jos, a strigat din răsputeri, spunînd : „Oh, cavaleri ai Romei, ajutaţi-vă căpetenia !“ Şi s-a năpustit plin de curaj urmat de peste cinci sute de cavaleri, iar dacă n-ar fi fost Angriote, Enil şi Gavarte de la Valea Temătoare, care l-au zărit şi l-au strigat pe don Cuadragante, şi împreună i-au sărit în ajutor cu mai mulţi cavaleri de-ai lor, Landin ar fi fost la ceasul acela mort ori captiv, dar de cum au sosit i-au atacat pe vrăjmaşi cu atîta forţă, că era o minune să-i priveşti. Flamineo, care, aşa cum v-am spus, încălecase de-acum, a strîns lîngă el cît mai mulţi oameni cu putinţă şi, ca un cavaler viteaz ce se afla, le-a sărit în ajutor alor săi. Ce să vă mai povestesc ? Încleştarea a fost atît de mare şi atîţia cavaleri au pierit ori au fost doborîţi de pe cai, încît tot acel cîmp unde se dădea bătălia, era acoperit de morţi şi de răniţi ; romanii, însă, cum erau mai mulţi, l-au salvat pe Arquisil, în pofida duşmanilor, iar Cuadragante şi tovarăşii săi, pe Landin ; şi astfel, fiecare l-a salvat pe cavalerul său şi le-au adus cai, căci mulţi rămăseseră fără stăpînii lor.

Amadis se afla în altă parte, săvîrşind minuni de vitejie, şi fiindcă acum îl cunoşteau toţi, cei mai mulţi îi lăsau calea liberă încotro voia să se ducă. Dar tot avea nevoie de ajutor, căci romanii erau mult mai mulţi la număr, şi dacă n-ar fi fost cavalerii din cealaltă latură, l-ar fi în-

colțit în voie. Pe dată, însă, Agrajes și don Bruneo de Bonamar i-au sărit în ajutor cu oastea lor și au lovit atît de puternic și în rînduri strînse, încît romanii, cum erau împrăștiați, au fost iute despărțiți în două și n-ar mai fi avut nici o scăpare, dacă împăratul, cu oastea lui de cinci mii de cavaleri nu le-ar fi venit în ajutor. Aceștia, mulți fiind, au adus întăriri însemnate taberei lor, astfel că, foarte curînd, romanii au recîștigat tot terenul pierdut.

Împăratul a venit pe calul lui vînjos, în armura de care v-am vorbit, și cum era un zdrahon și se afla în fruntea alor săi, li se înfățișa atît de chipeș tuturor celor ce îl priveau, că părea o minune și tare mai era admirat ; primul care i-a ieșit în cale a fost Balais de Carsante, pe care l-a izbit în scut atît de puternic, încît și-a frînt lancea și s-a ciocnit de el cu calul, care era foarte odihnit ; și cum armăsarul lui Balais era foarte ostenit, n-a putut ține piept acestei lovituri zdravene și s-a prăbușit cu stăpînul său, zdrobindu-l rău pe acesta. Împăratul, după această lovitură, s-a simțit tare mîndru și, punînd mîna pe spadă, a prins să strige : „Roma ! Roma ! Pe vei, vitejii mei, și să nu vă scape nici unul !“ Și s-a vîrît iute în învălmășeală, împărțind lovituri grele și puternice tuturor celor ce îi stăteau în cale, ca un cavaler viteaz ; și înaintînd astfel, cu multe pierderi pentru potrivnici, s-a întîlnit față în față cu don Cuadragante, care era, de asemenea, cu spada în mînă, rănind și doborînd pe cîți prindea. Și, de cum s-a văzut, s-au repezit în goană unul contra altuia, cu spadele deasupra capului, și s-au pălit atît de tare în coifuri, încît au sărit scîntei din coifuri și din spade ; dar cum don Cuadragante era mai puternic, împăratul a fost atît de zguduit de lovitură, că și-a pierdut scările și a fost nevoit să se agațe de grumazul calului, rămînînd o clipă năucit.

Întîmplarea face că în clipa aceea se afla acolo Constancio, fratele lui Brondajel de Roca, un cavaler tînăr și viteaz, care, văzîndu-l astfel pe împărat, stăpînul său, și-a înfipt pintenii în burta calului, a pornit spre don Cuadragante, cu lancea sprijinită de braț și i-a dat o lovitură zdravănă în scut, i l-a spart și l-a rănit ușor la braț ; și pînă ce don Cuadragante l-a lovit cu spada, împăratul a avut timp să se întoarcă la ai săi. Constancio, văzînd că e la adăpost, nu s-a mai oprit, ci, cum erau odihniți și el

şi calul, s-a îndreptat în goana mare spre locul unde se afla Amadis ; şi cînd a văzut ce isprăvi nemaipomenite săvîrşeşte acesta şi cîţi cavaleri cădeau doborîţi la pămînt pe unde trecea, s-a înspăimîntat foarte şi şi-a zis că acela nu poate fi decît un diavol venit acolo ca să-i nimicească. Şi cum privea el aşa, a văzut cum se năpusteşte asupra lui Amadis un cavaler, ce fusese numit de Salustanquidio guvernatorul principatului Calabriei, şi îi loveşte calul în grumaz ; Amadis i-a dat o asemenea lovitură în coif, încît i-a despicat şi coiful şi capul în două şi acesta a căzut la pămînt mort pe loc, ceea ce mult l-a îndurerat pe Constancio, fiindcă era un cavaler viteaz ; şi, pe dată, i-a strigat din răsputeri lui Floyan : „Pe ăsta, pe ăsta răniţi-l ori omorîţi-l, că ăsta e cel ce ne spulberă fără nici o milă !“ Şi au venit amîndoi lîngă el, dîndu-i lovituri grele cu spadele. Dar Amadis l-a izbit atît de tare pe Constancio, ce se afla în faţa lui, în marginea scutului, că i l-a spart în două şi spada, fără să se oprească în el, l-a lovit în coif ; lovitura a fost atît de puternică, încît Constancio a rămas năucit şi s-a prăbuşit de pe cal.

Romanii care îl ocroteau pe Floyan, văzîndu-l cu Amadis, şi pe Constancio la pămînt, s-au strîns peste douăzeci şi s-au năpustit asupra lui, dar nu au izbutit să-l doboare de pe cal şi n-au mai îndrăznit să-i stea în cale, căci pe care îl ajungea cu spada, nu mai avea nevoie de o a doua lovitură.

Pe cînd lupta se desfăşura în felul acesta şi romanii, care erau peste poate de numeroşi, cîştigaseră niţel teren, au sosit Grasandor şi curajosul don Florestan ; şi au venit la timp, fiindcă romanii îi încercuiseră pe Agrajes, don Bruneo şi Angriote, cărora le uciseseră caii ; Lasindo, Gandalin, Gavarte de la Valea Temătoare şi Branfil, ce se găseau, din întîmplare, laolaltă, le-au sărit în ajutor, dar vrăjmaşii erau atît de mulţi, încît cavalerii aceştia de care am pomenit, deşi au doborît şi au ucis mulţi dintre ei, înfruntînd mari primejdii, n-au putut ajunge pînă la ceilalţi ; don Florestan, de cum a ajuns acolo şi a văzut o asemenea încleştare, a socotit că pricina e de seamă şi, apropiindu-se, i-a recunoscut pe cavalerii veniţi să-l ajute pe Agrajes şi pe tovarăşii săi, iar Lasindo, văzîndu-l, i-a spus : „Oh, don Florestan, veniţi să ne ajutaţi, căci altmin-

teri prietenii voştri sînt pierduţi !“ Cînd a auzit asta, el a răspuns : „Atunci, ţineţi-vă lîngă mine şi să-i zdrobim pe cei ce cutează să ni se împotrivească“. Şi şi-a croit drum prin vălmăşag, doborînd şi ucigînd pe cîţi nimerea, pînă i s-a frînt lancea ; atunci şi-a luat spada şi a prins să dea asemenea lovituri grele, că băgase spaima în toţi de-acolo ; cavalerii de care v-am spus s-au ţinut după el, pînă au ajuns la locul unde se aflau Agrajes şi tovarăşii săi, fără cai, cum aţi auzit. Cine ar putea povesti prin cîte au trecut ca să le vină în ajutor şi ce s-a întîmplat cu cei încercuiţi ? Nimeni, de bună seamă, nu poate povesti cum atît de puţini s-au luptat cu atîţia, care voiau să-i ucidă ; dar, chiar şi aşa, vieţile lor erau în mare primejdie, dacă întîmplarea nu l-ar fi adus acolo pe Amadis, pe care Floyan şi ai săi îl lăsaseră în pace, pentru că din cei douăzeci de cavaleri ce-i veniseră în ajutor lui Constancio, cum v-am zis, doborîse ori ucisese şase; văzînd că ceilalţi îl lasă şi se îndepărtează şi auzind strigătele ce răzbăteau din acea încleştare, Amadis a pornit într-acolo şi, recunoscîndu-şi pe dată prietenii după blazoane, a prins să-i strige pe ai săi ; aşa că s-au adunat lîngă el peste patru sute de cavaleri ; şi cum aceasta era cea mai înverşunată înfruntare din toată ziua aceea, au sosit şi din tabăra romanilor Floyan, Arquisil şi Flamineo, cu cît mai mulţi oameni ; şi s-a încins cea mai cruntă şi mai primejdioasă luptă văzută de ochi omeneşti. Să fi văzut minunile făcute de Amadis ucigînd ori doborîndu-şi duşmanii de pe cai, cum nu se mai văzuse ori auzise că poate săvîrşi vreun cavaler, încît atît vrăjmaşii cît şi ai săi rămăseseră uluiţi.

Cum strigătele erau nenumărate şi zarva foarte mare, atît împăratul cît şi toţi ceilalţi ce luau parte la bătălie s-au adunat acolo. Un arbaletier călare i-a spus lui don Cuadragante, care se afla în altă parte, ce se petrece acolo şi acesta, pe dată, a strîns în mare grabă peste o mie de cavaleri din cei aflaţi sub ordinele sale şi le-a spus : „Acum, domnilor, arătaţi-vă vitejia şi urmaţi-mă, căci e mare nevoie de ajutorul nostru“. Toţi au pornit cu el în frunte şi, cînd au ajuns acolo, era atîta omenire de o parte şi de alta, că de-abia se puteau apropia de duşmani ; văzînd asta, don Cuadragante cu oamenii săi, cum erau toţi adunaţi laolaltă şi erau bravi şi viteji cavaleri, au izbit vrăj-

maşul dintr-o coastă, cu atîta forţă, că de la prima ciocnire au doborît de pe cai peste două sute de cavaleri, şi credeţi-mă că pe cine lovea el, nu mai avea nevoie de duhovnic. Amadis, văzînd ce face don Cuadragante şi ai săi, s-a minunat şi a dat iama atît de înverşunat în duşmani, împărţind lovituri atît de grele, că nu mai rămînea om în şa. La ceasul acesta, Arquisil, Floyan şi Flamineo, cu alţi mulţi cavaleri se luptau atît de curajos, cum puţini sînt în stare să o facă mai bine, şi se străduiau din răsputeri să-i ucidă pe Agrajes şi pe tovarăşii săi, ce erau fără cai, precum şi pe don Florestan şi ceilalţi, de care v-am spus că luptau alături de ei ca să-i apere. Căci după ce trecuseră de vălmăşag şi ajunseseră la ei, cu nici un chip, oricîte lovituri le dăduseră, vrăjmaşii nu izbutiseră să-i îndepărteze de-acolo ; ceilalţi, văzînd cît de brav se apără şi în ce primejdie se află, i-au încolţit aşa de zdravăn pe romani, atît dinspre don Cuadragante, cît şi dinspre Amadis şi don Gandales, ce se ivise cu vreo opt sute de cavaleri aflaţi sub comanda sa, încît, în pofida voinţei lor, deşi împăratul striga din răsputeri (că după lovitura de spadă primită de la don Cuadragante, mai mult se îngrijea să conducă oastea decît să lupte), romanii s-au dat îndărăt şi Agrajes, Angriote şi don Bruneo, ce trecuseră prin grele încercări şi primejdii, au putut încăleca nişte cai şi, pe dată, au intrat în luptă contra romanilor, ce se retrăgeau învinşi, urmărindu-i pînă ce aceştia au ajuns la oastea regelui Arban de Norgales, la ceasul cînd soarele asfinţise, din care pricină regele Arban i-a primit pe romani, dar n-a vrut să atace, căci aşa îi trimisese poruncă regele Lisuarte, pe de o parte fiindcă se înserase, şi pe de alta, fiindcă potrivnicii săi mai aveau multă oaste de aruncat în luptă şi se temea să nu sufere o înfrîngere, cugetînd că pentru primul val al atacatorilor e îndeajuns oastea împăratului ; aşa că din această pricină, dar mai cu seamă pentru că se lăsase noaptea, Arban de Norgades, i-a luat cu el pe romanii fugăriţi, iar potrivnicii lor nu i-au mai urmărit şi s-au oprit în loc, astfel că bătălia s-a încheiat cu multe pierderi de ambele părţi, dar mai multe în rîndurile romanilor.

Amadis şi cei din tabăra sa, cum rămăseseră stăpîni pe cîmpul de luptă, au poruncit să se ridice toţi răniţii lor şi să se ia prada de la duşmani, lăsînd pe cîmp morţii şi răniţii romanilor, pe care n-au vrut să-i ucidă, aşa că mulţi dintre ei au pierit neprimind ajutor.

După ce oştenii s-au întors fiecare în taberele lor, cîţiva cavaleri însărcinaţi să păzească ordinea şi să-i îmbărbăteze pe cei ce aveau nevoie, văzînd acel dezastru şi auzind ţipetele răniţilor care cereau milă şi îndurare, au hotărît, atît într-o tabără cît şi în cealaltă, să se străduiască, întru slujirea Domnului, pentru un răgaz de pace, să-şi poată obloji răniţii şi îngropa morţii ; şi aşa s-a şi făcut, că au stat de vorbă, unii cu regele Lisuarte şi cu împăratul, ceilalţi cu regele Perion, şi toţi au socotit că e bine ca ziua următoare să nu lupte.

Noaptea aceea au petrecut-o păziţi cu străşnicie de străji, îngrijindu-i pe răniţi, iar cei teferi s-au odihnit după multa trudă. Cînd s-a făcut dimineaţă, mulţi s-au dus pe cîmp să-şi caute neamurile, unii, stăpînii, alţii, şi să fi văzut bocete de o parte şi de alta, că numai auzindu-le te cuprindea o mare durere, darămite văzînd scena aceea ; toţi cîţi mai erau în viaţă dintre romani au fost duşi în tabăra împăratului, iar morţii au fost îngropaţi şi astfel cîmpul a rămas liber.

Ziua şi-au petrecut-o îngrijindu-şi armele şi caii ; lui don Cuadragante i-a fost oblojită rana de la braţ, ce era o nimica toată, dar alt cavaler de-ar fi fost în locul lui, n-ar mai fi îmbrăcat armura şi n-ar mai fi luptat. El, însă, n-a vrut, din pricina asta, să nu-şi mai ajute tovarăşii în bătălia următoare. Cînd s-a înnoptat, toţi s-au tras în corturile lor şi, în zorii zilei, s-au sculat la sunetul trîmbiţelor, au ascultat liturghia şi, apoi, toată lumea s-a înarmat şi a încălecat şi fiecare căpetenie şi-a adunat oamenii ; şi, atît într-o tabără cît şi în cealaltă, s-a hotărît ca primii să intre în luptă cei ce nu se înfruntaseră pînă atunci, cum s-a şi făcut.

CAPITOLUL CXI

Ce s-a întîmplat în a doua bătălie cu fiecare tabără şi din ce pricină s-a sfîrşit lupta

Regele Lisuarte i-a pus în fruntea oştii sale pe regele Arban de Norgales, Norandel şi Guilan Gînditorul, iar ceilalţi cavaleri de care aţi auzit, cu el şi oastea sa şi cu regele Cildadan veneau în spatele lor, urmaţi de împărat cu toţi ai săi, fiecare cu trupele şi căpeteniile lor, după cum fuseseră rînduiţi.

Regele Perion l-a lăsat în frunte pe nepotul său, don Brian de Monjaste, iar el şi Gastiles, cu însemnele împăratului de la Constantinopol, în spatele său, urmaţi de toate celelalte trupe rînduite astfel încît cele care fuseseră mai departe de luptă în prima zi, acum erau mai aproape de cei din faţă. Rînduiţi astfel, au pornit unii spre alţii şi, cînd s-au apropiat, au răsunat trîmbiţele celor două armii şi pîlcurile lui Brian de Monjaste şi regelui Arban de Norgales s-au ciocnit cu asemenea îndîrjire, că din prima înfruntare au căzut la pămînt mai bine de cinci sute de cavaleri şi caii le-au rămas slobozi pe cîmp.

Don Brian s-a înfruntat cu regele Arban şi s-au izbit cu multă putere, astfel că şi-au frînt lăncile, fără să-şi facă, însă, vreun alt rău ; aşa că au pus mîna pe spade şi au prins să se pălească peste tot unde se puteau răni mai greu, căci deseori făcuseră asta şi erau tare iscusiţi în luptă. Norandel şi don Guilan au năvălit împreună asupra potrivnicilor şi, cum erau foarte puternici şi curajoşi, le-au pricinuit pierderi mari şi încă mai multe, dacă n-ar fi fost un cavaler, rudă cu don Brian, ce venise cu cei din Spania, pe numele său Fileno, care, luînd cu el mulţi dintre spanioli, bărbaţi straşnici la război, s-a năpustit cu asemenea forţă spre locul unde luptau don Guilan şi Norandel, încît i-au împins îndărăt o bună bucată pe cîmpul de luptă atît pe aceştia cît şi pe toţi cîţi le-au stat în cale ; dar Norandel şi don Guilan săvîrşeau adevărate minuni ca să-i ajute pe ai lor ; regele Arban şi don Brian, văzînd că de cealaltă parte lupta e mai îndîrjită, au încetat să se mai

înfrunte și fiecare a prins să-i îndemne pe ai săi, rănindu-și și doborîndu-și potrivnicii ; dar cum oștenii din Spania erau mai mulți și aveau cai mai buni, cîștigaseră asemenea victorii, încît dacă n-ar fi sosit regele Lisuarte și regele Cildadan cu oștile lor, ceilalți nu le-ar fi ținut piept și ar fi fost cu toții nimiciți ; dar sosirea regilor a îndreptat lucrurile.

Regele Perion, văzînd însemnele regelui Lisuarte, i-a spus lui Gastiles : „Să pornim acum, viteazul meu domn, și urmăriți acele însemne, că eu tot așa voi face". Și au pornit ca un iureș împotriva dușmanilor. Regele Lisuarte i-a întîmpinat ca cel căruia niciodată nu-i lipsise vitejia și curajul, căci puteți să mă credeți fără să vă îndoiți, că în vremea lui nu s-a mai aflat vreodată alt rege care să-și primejduiască viața cu mai multă vitejie și îndrăzneală atunci cînd era vorba de onoarea lui, și puteți vedea că a făcut-o în toate bătăliile și înfruntările la care a luat parte, cum se poate afla din această măreață istorie. Și o dată încleștate aceste oști, în număr atît de mare, cine ar mai putea povesti faptele cavalerești săvîrșite acolo ? Ar fi cu neputință pentru cel ce ar vrea să respecte adevărul, pentru că au fost uciși și răniți atît de mulți cavaleri viteji, că armăsarii aproape nu mai puteau umbla decît călcînd peste trupurile lor. Despre acest rege Lisuarte, să știți că, fără să pună nici un preț pe viața sa, ca tot omul îndurerat, dădea iama printre dușmani cu atîta curaj, că puțini erau cei ce îndrăzneau să-i țină piept. Regele Perion, aflîndu-se în alt loc, unde făcea minuni, s-a încrucișat din întîmplare cu regele Cildadan și, recunoscîndu-se, n-au vrut să lupte unul cu celălalt, ci au trecut mai departe, năpustindu-se asupra celor din calea lor și lăsînd în urma lor mulți cavaleri morți ori răniți zăcînd pe jos.

Împăratul, văzînd că încleștarea e mare și părîndu-i-se că cei din tabăra sa sînt în grea primejdie, le-a poruncit căpitanilor săi să atace cu toate oștile lor cît mai vitejește cu putință, că așa va face și el ; și așa s-a și făcut : toată armia strînsă în jurul împăratului a dat năvală în vrăjmași, dar mai înainte de a ajunge la ei, cei din tabăra vrăjmașă, văzîndu-i venind, au pornit de asemenea, toți laolaltă pe cîmp înaintea lor, așa că s-au amestecat unii cu alții în așa fel, că nu se mai puteau rîndui nicicum și

nimeni nu se mai ţinea de căpetenia sa. Dar erau atît de îngrămădiţi şi înghesuiţi, că nu se puteau izbi nici măcar cu spadele, şi se prindeau în braţe doborîndu-se de pe cai, astfel că mai mulţi au murit călcaţi în picioare de cai decît de pe urma loviturilor de spadă. Zarva şi lărmălaia erau atît de mari, cu ţipăte şi zăngănit de arme, că toate acele văi din munţi răsunau şi părea că lumea întreagă se strînsese acolo ; şi puteţi să mă credeţi nesmintit că nu lumea întreagă, dar mai toată creştinătatea şi floarea ei se aflau acolo, unde a suferit atîtea pierderi, în ziua aceea, încît multă şi îndelungată vreme n-a izbutit să-şi lecuiască rănile.

Aşa că aceasta poate fi pildă pentru regi şi marii seniori, ca mai înainte de a face un lucru, să privească şi să cugete cu mintea limpede, chibzuind adînc la neplăcerile ce se pot ivi, ca să nu sufere ori să moară din vina lor, datorită greşelilor ori patimilor lor, cei ce sînt nevinovaţi, cum se întîmplă adesea, căci e cu putinţă ca nevinovăţia unor astfel de oameni să le poarte sufletele spre un loc de tihnă. De aceea putem socoti că asemenea fapte sînt ca o moarte mai cumplită şi mai primejdioasă, chiar dacă cei ce pricinuiesc asemenea mari dezastre rămîn, deocamdată în viaţă, cum s-a întîmplat cu acest rege Lisuarte care, deşi era foarte înţelept şi atoateştiutor, aşa cum aţi auzit, n-a vrut să asculte de sfatul nimănui altcuiva, ci doar de propria-i judecată.

Dar lăsînd toate acestea deoparte, căci marea trufie şi furia, cînd pun stăpînire pe noi, dau naştere la multe patimi şi mari necazuri, iar dojenile cred că sînt de prisos, să ne întoarcem la povestea noastră ; aflaţi dară că lupta se desfăşura aşa cum v-am spus, muriseră mulţi oameni şi încleştarea era atît de înverşunată, că nu se puteau birui unii pe alţii şi fiecare găsea în faţă-i un potrivnic cu care să se înfrunte. Agrajes avea tot timpul în gînd să îl urmărească pe regele Lisuarte dar, din pricina învălmăşelii şi a mulţimii, nu-l mai zărise ; şi cum umbla el printre războinicii săi, numai ce l-a văzut pe rege că îl doborîse pe Dragonis de pe cal şi, cum îşi frînsese lancea, pusese mîna pe spadă să-l lovească ; Agrajes s-a îndreptat spre el cu spada în mînă şi i-a spus : „La mine, rege Lisuarte, că eu sînt cel ce te urăşte mai tare !“. Regele, auzindu-l,

şi-a întors capul şi a pornit spre el, iar Agrajes i-a ieşit în întîmpinare şi s-au apropiat unul de altul atît de vijelios, că nu s-au putut atinge ; Agrajes a lăsat spada să-i atîrne de lanţul cu care o purta, şi l-a prins în braţe pe rege ; şi cum v-am mai spus în alte locuri de-a lungul acestei istorii, acest Agrajes era cel mai abraş şi mai neînfricat cavaler din vremea sa, şi de l-ar fi ajutat puterea pe potriva curajului său, nu s-ar fi aflat cavaler mai straşnic decît el pe lume ; dar chiar şi-aşa, era unul dintre cavalerii cei mai viteji din cîţi se puteau afla pe multe leghe în jur. Şi pe cînd se strîngeau ei în braţe, fiecare opintindu-se să-l doboare pe celălalt, Agrajes ar fi fost în mare primejdie, fiindcă regele era mai vînjos şi mai puternic, dacă nu s-ar fi ivit viteazul rege Perion, însoţit de don Florestan, Landin, Enil şi mulţi alţi cavaleri, care, văzîndu-l pe Agrajes, a dat să-i vină în ajutor ; de partea cealaltă au sosit don Guilan Gînditorul, Norandel, Brandoibas şi Giontes, nepotul regelui, care deşi luptau şi săvîrşeau mari isprăvi prin alte locuri, aveau tot timpul grijă să fie cu ochii după rege, cum fuseseră însărcinaţi. Şi de cum au sosit, au prins să se lupte cu spadele, că lăncile şi le frînseseră toţi, cu atîta vitejie, că era mai mare minunea să-i priveşti ; şi cavalerii din amîndouă taberele s-au apropiat să-i ajute fiecare pe ai săi ; însă regele şi Agrajes erau atît de încleştaţi, că nu puteau fi despărţiţi şi nici nu izbuteau să se doboare unul pe celălalt, pentru că se aflau în mijlocul celorlalţi, care îi susţineau să nu cadă de pe cai. Cum aici se dădea cea mai îndîrjită luptă şi se auzeau cele mai mari strigăte, s-au strîns mulţi cavaleri din fiecare tabără, printre care şi don Cuadragante ; acesta, cum s-a apropiat şi a văzut învălmăşeala aceea, cu regele şi Agrajes strîngîndu-se în braţe, şi-a croit drum printre toţi ca o vijelie şi l-a smuls pe rege cu atîta forţă, că mai-mai să-i trîntească la pămînt pe amîndoi, dar n-a vrut să-l pălească pe rege cu spada, ca să nu-l nimerească şi pe Agrajes ; şi cu toate că apărătorii regelui i-au dat multe lovituri, don Cuadragante nu i-a dat drumul defel. Regele Arban de Norgales, care îl însoţea pe împăratul Romei şi de o bună bucată de vreme nu-l mai zărise pe regele Lisuarte, văzîndu-l pe acesta în asemenea primejdie, a fost cuprins de o mare furie şi l-a încolăcit strîns cu braţele

pe don Cuadragante ; și acum erau toți patru încleștați, înconjurați, de o parte, de regele Perion și oamenii săi, și de cealaltă, de Norandel, don Guilan și ai lor, care nu încetau o clipă să lupte. Și stînd lucrurile așa, vîltoarea fiind mare și primejdia asemenea, în ajutorul regelui Lisuarte au sosit împăratul și regele Cildadan cu peste trei mii de cavaleri, iar în sprijinul celorlalți, Gastiles și Grasandor cu alte multe trupe ; și s-au apropiat și unii și ceilalți atît de năvalnic și cu asemenea larmă de locul încleștării, încît cei ce luptau au fost nevoiți să se împrăștie, iar cei patru ce se strîngeau în brațe și-au dat drumul din strînsoare, dar au rămas călare, atît de osteniți, că de-abia se mai puteau ține în șei ; oastea de partea regelui Lisuarte era atît de numeroasă, că în scurtă vreme bătălia s-ar fi sfîrșit fără marea vitejie a regelui Perion, a lui don Cuadragante, don Florestan și a altor prieteni de-ai lor, care, ca niște cavaleri curajoși, le-au ținut piept atît de bărbătește, de părea o adevărată minune fapta lor.

Pe cînd lupta se dădea așa cum auziți, a sosit acel neînfricat cavaler Amadis, care se aflase în partea dreaptă a cîmpului, unde îl omorîse dintr-o singură lovitură pe Constancio și îi nimicise pe aproape toți vrăjmașii, cu viteaza lui spadă înroșită de sînge pînă la mîner, însoțit de contele Galtines, Gandalin și Trion ; și a văzut acea mulțime asaltîndu-i pe tatăl său și pe oamenii lui, iar pe împărat în fruntea lor, luptîndu-se ca și cum victoria ar fi fost a lui ; atunci și-a îmboldit calul cu pintenii, căci încălecase un armăsar odihnit adus de un paj al tatălui său, și a intrat ca un iureș, plin de îndrăzneală, în grămada de războinici, de era o minune să-l privești. Floyan, care l-a cunoscut după tunică, s-a temut că dacă ajunge la împărat, nu vor avea destulă forță toți la un loc să îl apere și să îl ocrotească, și cît mai iute cu putință i s-a așezat în cale, riscîndu-și viața ca să o salveze pe cea a împăratului. Don Florestan, care se afla tot în partea aceea și pornise la atac cu Amadis, văzîndu-l pe Floyan, s-a năpustit spre el în cea mai mare grabă cu putință și au prins amîndoi să-și dea lovituri grele de spadă în coifuri ; Floyan și-a pierdut cunoștința, nu s-a mai putut ține în șa și s-a prăbușit la pămînt, dîndu-și ultima suflare, atît

de pe urma loviturii puternice, cît şi a mulţimii ce l-a călcat în picioare. Amadis nu s-a îngrijit de soarta lui, căci avînd ochii aţinţiţi asupra împăratului, cu dorinţa lăuntrică de a-l ucide de avea să poată, cum ajunsese de-acum între oamenii acestuia, a dat iama prin ei plin de turbare şi, cu toate că din toate părţile ploua cu lovituri asupra lui, întru apărarea împăratului, potrivnicii săi n-au izbutit să-l oprească să ajungă la el ; şi cum a fost lîngă împărat, a ridicat spada şi l-a izbit cu toată forţa lui, dîndu-i o lovitură atît de grea în coif, de l-a lăsat fără vlagă şi împăratului i-a căzut spada din mînă ; Amadis, văzînd că e gata să cadă de pe cal, i-a dat pe dată încă o lovitură în umăr, sfîrtecîndu-i armura şi carnea pînă la os, astfel că toată partea aceea a trupului şi braţul i-au rămas spînzurate şi s-a prăbuşit de pe cal, iar în scurtă vreme a şi murit. Cînd romanii care erau în preajma lui au văzut asta, au prins să strige din răsputeri, astfel că s-au strîns mulţi cavaleri acolo şi lupta iar s-a înteţit ; Arquisil, Flamineo şi alţi mulţi cavaleri au pornit iute spre Amadis şi don Florestan şi, de cum au ajuns lîngă ei, i-au copleşit cu lovituri grele şi puternice ; dar contele Galtines, Gandalin şi Trion i-au strigat pe don Bruneo şi pe Angriote să li se alăture, ca să le vină în ajutor, şi, în pofida tuturor, toţi cinci au izbutit să ajungă la ei, pricinuindu-le mari pierderi duşmanilor. Regele Perion se afla cu don Cuadragante, Agrajes şi mulţi alţi cavaleri în partea unde luptau regele Lisuarte, regele Cildadan şi alţi mulţi cavaleri ce îi însoţeau, şi lupta era tare îndîrjită, aşa că acolo se dădea cea mai cruntă bătălie din toată acea zi şi au pierit cei mai mulţi oameni ; dar cam la vremea asta, au sosit don Brian de Monjaste şi don Gandales, ce strînseseră pînă la vreo şase sute de cavaleri de-ai lor, şi au lovit duşmanul atît de năprasnic în partea unde se aflau Amadis şi tovarăşii săi, încît, în ciuda voinţei lor, vrăjmaşii s-au dat înapoi o bucată bună ; la strigătele lor, Arban, regele din Norgales, a întors capul şi văzînd cum pierd teren romanii, i-a spus regelui Lisuarte : „Seniore, retrageţi-vă, căci altfel veţi pieri". Regele, auzindu-l, a privit în jur şi şi-a dat seama că spune adevărul. Atunci i-a cerut regelui Cildadan să îl ajute să-şi adune oamenii, ca să nu fie zdrobiţi, şi

așa au și făcut, dîndu-se îndărăt în fața vrăjmașilor, dar continuînd să le dea lovituri grele acestora, pînă au ajuns în rînd cu romanii ; aici s-au oprit cu toții și Norandel, don Guilan, Cendil de Ganota, Ladasin și mulți alții au trecut alături de romani, căci aceștia erau mai slabi, ca să le întărească rîndurile, dar totul era în zadar, fiindcă bătălia era încheiată.

Pe cînd lupta se desfășura așa cum auziți, Amadis a văzut că oastea regelui Lisuarte e învinsă, fără chip de scăpare, și că dacă lucrurile merg mai departe nu-i va mai sta în putere nici lui, nici marilor săi prieteni aflați cu el să-l salveze, și atunci i-a venit în minte în primul rînd că regele Lisuarte e tatăl doamnei sale, Oriana, cea pe care o iubea și de care se temea mai mult decît de orice pe lume, marea cinste arătată de acest rege lui și celor din neamul lui în timpuri trecute, ce trebuia pusă înaintea necazurilor, și că orice va face în asemenea împrejurare pentru a-l salva va fi o mare cinste pentru el, fapta sa fiind socotită mai degrabă o dovadă de nemăsurată virtute decît lipsă de curaj. Apoi a văzut că mai mulți romani îl purtau cu mare jale pe stăpînul lor și că dușmanii se împrăștie. Și pentru că se lăsa noaptea, deși onoarea sa ar fi putut suferi, a hotărît să o ajute, de va putea, pe doamna și stăpîna sa, fiind vorba de un lucru atît de însemnat și, luîndu-l cu el pe contele Galtines, aflat lîngă el, a pornit cît mai iute printre cele două armii, cu multă trudă, fiindcă oamenii erau mulți și lupta cruntă, ai săi, știindu-se învingători, îi încolțeau pe dușmani cu mult curaj, iar ceilalți aproape nu se mai apărau, în afară de regele Lisuarte, regele Cildadan și alți cîțiva cavaleri de seamă ; el și contele s-au apropiat de regele Perion, tatăl lui, și Amadis i-a spus : „Domnule, s-a înserat și în scurtă vreme n-o să ne mai recunoaștem unii pe alții, așa că dacă bătălia va mai dura, primejdia va fi mare, căci fiind atîta omenire aici, am putea la fel de bine să ne ucidem prietenii ca și dușmanii și ei, de asemenea, pe noi. Cuget că ar fi bine să ne retragem oștile, căci după cîte pierderi au suferit dușmanii, sînt convins că mîine nu se vor încumeta să ne mai țină piept“. Regele, care simțea o mare mîhnire văzînd murind atîta lume fără nici o vină,

i-a răspuns : „Fiule, să facem cum crezi mai bine, atît datorită celor spuse de tine, cît şi ca să nu mai moară alţi oameni, căci acel Domn ce le ştie pe toate, îşi va da seama prea bine că o facem întru slujirea lui şi nu din altă pricină, căci pe cît sînt de zdrobiţi duşmanii noştri, în puterea noastră stă nimicirea lor“. Agrajes se afla în apropierea regelui, deşi Amadis nu îl observase şi, cum auzise tot ce vorbiseră, a venit foarte furios la Amadis şi i-a spus : „Cum, domnule şi vere, acum cînd duşmanii sînt la cheremul nostru şi i-aţi învins şi nimicit, cînd puteţi deveni cel mai slăvit prinţ din lume, vreţi să îi salvaţi ?“ „Domnule şi vere — a răspuns Amadis —, pe ai noştri voiam să-i salvez, să nu se omoare unii pe alţii în întunericul nopţii, căci pe duşmanii noştri îi socotesc învinşi şi fără putinţa de-a se mai apăra“. Agrajes, fiind mintos foarte, a priceput foarte bine gîndul lui Amadis şi a spus : „Dacă nu vreţi să învingeţi, nu trebuie să domniţi şi veţi rămîne veşnic un cavaler rătăcitor, de vreme ce în asemenea împrejurări mila vă înfrînge ; dar faceţi aşa cum credeţi mai bine“.

Atunci regele Perion şi don Cuadragante, căruia i-au fost pe plac vorbele lui Amadis, datorită rudeniei sale cu regele Cildadan, pe care îl iubea mult, au prins să strîngă oamenii dintr-o parte a cîmpului de luptă, iar Amadis şi Gastiles, din partea cealaltă, şi nici nu le-a fost prea greu, căci noaptea prinsese să-i despartă deja. Regele Lisuarte, care nu mai avea nici o speranţă să recîştige ceea ce pierduse şi hotărîse mai curînd să moară decît să se dea învins, văzîndu-i pe acei cavaleri că îşi adună oamenii, tare s-a mai minunat şi a fost convins că acest lucru ascunde o mare taină ; dar a rămas liniştit, să vadă ce avea să mai urmeze. Regele Cildadan, văzînd ce fac potrivnicii lor, i-a spus regelui Lisuarte : „Mi se pare că vrăjmaşii nu ne mai urmăresc şi se arată mărinimoşi cu noi ; şi dacă e aşa, să ne strîngem şi noi oamenii şi să mergem să ne odihnim, că a sosit vremea“. Şi au făcut întocmai ; regele Arban de Norgales, don Guilan Gînditorul, Arquisil şi Flamineo şi-au strîns oamenii şi s-au retras cu toţii.

Aşa s-a încheiat această bătălie, cum aţi auzit, şi datorită faptului că întreaga această mare istorie îşi află în-

ceputul în dragostea dintre regele Perion și regina Elisena, al cărei fruct a fost acest cavaler Amadis, fiul lor, ce a fost și este cauza, el și dragostea lui pentru doamna sa Oriana, atîtor și atîtor pagini înnegrite, deși ar putea părea că nu-și află rostul aici, ni se pare că trebuie, atît întru dezvinovățirea lor, care au iubit cu atîta patimă, cît și pentru ceilalți ce iubesc ca ei, să spunem cît de mare este puterea dragostei asupra celorlalte simțăminte, într-o întîmplare atît de însemnată ca aceasta și cunoscută în toată lumea, cînd se adunaseră atît de mulți cavaleri de rang mare și pieriseră așa de mulți, mai presus decît nemăsurata glorie a învingătorilor, lăsînd deoparte toate celelalte, furie, ură, mare trufie și veche dușmănie, cel mai neînsemnat dintre aceste simțăminte fiind de-ajuns pentru a orbi și a lua mințile oricui, oricît de chibzuit ori de curajos ar fi. Căci dragostea dintre acest cavaler și doamna sa a fost atît de puternică, încît el, uitînd de cea mai mare glorie ce se putea dobîndi pe lumea asta, și anume victoria în luptă, a făcut astfel încît dușmanii săi să se bucure de bunăvoință, cum ați auzit, căci puteți crede fără nici o îndoială, că era în puterea și în voia lui Amadis și ale celor din tabăra sa nimicirea totală a regelui Lisuarte și a oamenilor săi, fără putință de scăpare. Dar nu trebuie să punem asta decît pe seama acelui Domn ce îndreaptă toate lucrurile, căci puteți fi convinși că așa a îngăduit El să se întîmple totul, dacă ne gîndim la marea pace și la înțelegerea născute din această mare dușmănie, cum vă vom istorisi mai departe.

După ce oștile s-au retras și s-au înapoiat în taberele lor, s-a hotărît un răgaz de două zile fără luptă, pentru că morții erau foarte mulți. Și s-a mai hotărît că fiecare din tabere își poate ridica morții în deplină siguranță ; nu mai e nevoie să vă povestesc cum s-au trudit să-i îngroape și cît i-au mai bocit, pentru că înmormîntarea împăratului, cu felul cum s-a desfășurat, le-a pus în umbră pe celelalte. Dar nu vă vom povesti nici despre aceasta, nici despre celelalte, atît pentru că ar fi prea lung și plictisitor, cît și pentru a nu ne îndepărta de firul istoriei noastre.

CAPITOLUL CXII

Cum a poruncit regele Lisuarte să fie dus trupul împăratului Romei la o mănăstire şi cum a stat de vorbă cu romanii despre situaţia în care se află, precum şi răspunsul dat de aceştia

Regele Lisuarte a ajuns în cortul său şi l-a rugat pe regele Cildadan să descalece şi el şi să-şi scoată armura, pentru ca, mai înainte de a se odihni, să dea poruncă să fie dus trupul împăratului într-un loc potrivit. Şi de cum şi-au scos armurile, deşi erau tare zdrobiţi şi osteniţi, s-au dus amîndoi la cortul împăratului, unde fusese depus trupul său, şi i-au aflat acolo pe toţi cavalerii săi cei mai de seamă în jurul lui, jeluindu-l foarte, pentru că, deşi acest împărat era din firea lui trufaş şi aspru, pricini pentru care cei ce sînt aşa, pe bună dreptate, nu trebuie să fie iubiţi, era foarte deschis la suflet şi mărinimos, făcînd supuşilor săi mult bine şi multe daruri, şi plătindu-şi astfel, multe din păcatele sale. Fiindcă deşi, prin firea lucrurilor, toţi sînt foarte mulţumiţi de cei ce se poartă cu multă bunăvoinţă şi curtenie, mult mai mulţumiţi sînt de cei ce, deşi se poartă mai aspru, le îndeplinesc rugăminţile, pentru că adevăratul rost în viaţă este să-ţi dovedeşti virtutea, nu să vorbeşti despre ea.

Cînd au sosit cei doi regi, cavalerii au încetat cu bocetele şi regii i-au rugat să se ducă la corturile lor, să-şi scoată armurile şi să-şi oblojească rănile, căci ei nu se vor mişca de-acolo pînă ce trupul împăratului nu va fi dus într-un loc pe potriva unui domnitor atît de mare. Şi după ce-au plecat toţi şi au rămas doar slujitorii casei, regele Lisuarte a poruncit să fie pregătit mortul pentru a putea porni pe dată la drum ca să fie dus la o mănăstire aflată la o zi de mers, lîngă o cetate de-a sa, pe numele ei, Luvaina, ca de-acolo să fie dus cu toată liniştea la Roma şi îngropat în capela împăraţilor de-acolo. După asta, regii s-au întors la cortul de unde plecaseră. Aici îi

aştepta pregătită cina şi au mîncat cu voie bună, după spusa celor ce erau de faţă. Dar unul dintre ei, nu era vesel deloc în adîncul sufletului său, ci mai curînd era foarte mîhnit şi îngrijorat, şi acesta era regele Lisuarte, fiindcă, după încheierea răgazului, nu mai vedea licărind nici o speranţă pentru el, date fiind victoriile vrăjmaşilor săi în cele două bătălii dinainte şi marea slăbiciune a oastei sale, mai cu osebire a romanilor, care erau cei mai mulţi ; şi fiindcă ştia cît de curajoşi sînt potrivnicii săi, era convins că nu va putea purta o a treia bătălie, că se va acoperi de ruşine şi va fi învins, cu toate că mai bine ar fi vrut să fie omorît. Pentru că nu mai dorea să trăiască, dacă ar fi fost să-şi piardă onoarea. După ce au sfîrşit cina, regele Cildadan s-a dus la cortul lui, iar regele Lisuarte a rămas în cortul său.

Aşa au petrecut noaptea aceea, punînd străji straşnice în tabără, şi cînd s-a făcut dimineaţă, regele s-a sculat şi, după ce a ascultat liturghia, l-a luat cu el pe regele Cildadan şi s-au dus la cortul împăratului, al cărui trup fusese deja petrecut de Floyan la mănăstirea amintită ; regele Lisuarte a poruncit să fie chemaţi Arquisil, Flamineo şi toţi ceilalţi mari seniori ce se aflau acolo, iar cînd i s-au înfăţişat, le-a grăit astfel : „Vitejii mei prieteni, îndoita durere ce mă încearcă pentru această pierdere şi înfrîngere, şi dorinţa şi vrerea mea de a le răzbuna, singur Dumnezeu le cunoaşte ; dar cum acestea sînt întîmplări obişnuite în viaţa noastră, de care nu ne putem feri, aşa cum fiecare dintre domniile voastre va fi văzut şi auzit, nu ne rămîne altceva de făcut decît ca, lăsînd morţii cu morţii, cei vii să-şi spele astfel onoarea, încît să nu se creadă că moartea firească a primilor pricinuieşte o altă moarte nefirească a celor ce trăiesc. Trecutul nu mai poate fi schimbat, iar pentru prezent şi viitor, am rămas atît de mulţi, prin mila lui Dumnezeu, încît dacă ne vom bizui pe acea dragoste şi voinţă pe care sînt datori să o arate vitejii, mă încred în Cel de Sus că întru gloria şi cîştigul nostru vom redobîndi tot ce am pierdut pînă acum ; iar cît despre mine, vreau să aflaţi că şi de mi-ar sta toată lumea împotrivă şi m-ar părăsi toţi cei ce-mi stau alături acum, nu voi pleca din acest loc decît învingător sau mort. Aşa că, vitejii mei prieteni, cugetaţi cine sînteţi şi din ce

neamuri vă trageţi şi faceţi astfel încît toată lumea să înţeleagă că moartea seniorului nu înseamnă moartea tuturor supuşilor săi".

După ce regele Lisuarte şi-a sfîrşit vorba, Arquisil, care era cel mai însemnat dintre toţi, atît datorită curajului cît şi stirpei sale, căci, aşa cum v-am spus de mai multe ori, el era moştenitorul de drept la tronul împărăţiei, s-a ridicat de pe locul unde stătea şi i-a răspuns regelui astfel : „De cînd a fost ctitorită Roma, toată lumea cunoaşte marile isprăvi de arme şi bătăliile duse la bun sfîrşit de romani în vremuri trecute, întru marea lor glorie, cu care sînt pline istoriile ce preaslăvesc faptele lor, mai vestite decît ale tuturor celorlalţi pămînteni, aşa cum luceafărul străluceşte printre stele ; şi coborîtori fiind din asemenea neam, să fiţi convinşi, maiestate, viteze rege Lisuarte, domnia voastră şi toţi ceilalţi, că acum, mai abitir decît înainte, cu mai mult curaj şi mai multă judecată, întorcînd spatele oricărei primejdii ori spaime ce ne-ar putea paşte, vom urma calea vestiţilor noştri strămoşi, ce au lăsat spre veşnică amintire în lume faima lor preaslăvită. Şi cum cei virtuoşi trebuie să urmeze această cale, domnia voastră să nu vă lăsaţi doborît şi să nu vă lăsaţi inima cuprinsă de slăbiciune, fiindcă făgăduiesc în numele tuturor acestor domni şi a celorlalţi, pe care avem datoria să îi cîrmuim şi să îi conducem, că, de cum se va sfîrşi răgazul de luptă, vom porni în fruntea oştirii şi vom ţine piept duşmanului cu mai mult curaj, lovindu-l ca şi cum ne-ar conduce stăpînul nostru, împăratul".

Mult le-a fost pe plac tuturor celor ce se aflau acolo ce a spus acest cavaler şi mai ales regelui Lisuarte ; şi cu vorbele sale a arătat cu prisosinţă că merită cu multă dreptate cinstea şi marea împărăţie pe care i-a dăruit-o Dumnezeu, cum vă vom spune mai la vale.

Regele Lisuarte a fost foarte bucuros de acest răspuns şi i-a spus regelui Cildadan : „Viteazul meu domn, de vreme ce romanii sînt atît de hotărîţi şi ne ajută cu atîta bunăvoinţă, după cum nu credeam, avînd drept căpetenie un cavaler aşa de viteaz şi de curajos ca Arquisil, cu multă dreptate şi bine pregătiţi, fără să mai ţinem seama de primejdii, trebuie să ne purtăm aşa cum ne obligă dreapta judecată ; iar cît despre mine, să ştiţi că la sfîrşitul răga-

zului, nu voi face alta decît să intru în luptă pe dată şi dacă Domnul nu îmi va da victoria, nu vreau să-mi mai dea nici viaţă, fiindcă moartea îmi va aduce mai multă cinste". Regele Cildadan, cum era un cavaler viteaz şi cu mult curaj, deşi în inima lui plîngea tot timpul marea sa nenorocire de a fi vasalul acelui rege, ţinînd seama mai mult de făgăduiala şi jurămîntul făcute decît de mulţumirea sa proprie şi de vrerea sa, i-a răspuns : „Seniore, sînt foarte bucuros de felul cum s-au purtat romanii şi mai mult că am descoperit ce inimă curajoasă aveţi, fiindcă în asemenea împrejurări ca cele trecute şi cele ce urmează e cel mai potrivit ca omul să-şi arate virtutea. Iar în ceea ce mă priveşte, fiţi sigur că, viu sau mort, acolo unde vă veţi afla voi, se va afla şi persoana mea". Regele i-a mulţumit mult pentru aceste vorbe şi l-a preţuit atît de tare încît, din clipa aceea, după cum a aflat mai tîrziu regele Cildadan, şi-a pus în gînd să îi redea libertatea şi acesta să nu-i mai fie vasal, indiferent dacă soarta îl va ajuta ori îi va fi potrivnică, după cum a şi făcut şi veţi auzi mai departe. Acesta este un lucru foarte însemnat, pe care trebuie să îl ţină minte cititorul, şi anume că regele Lisuarte auzind doar cu cîtă căldură acest rege i-a mărturisit că e gata să moară în slujba lui, deşi asta nu s-a întîmplat, a socotit că se cuvine să-l scape de vasalitate faţă de el, de unde se vede că adevărata şi buna intenţie, atît în cele sufleteşti cît şi în cele pămînteşti, merită aceeaşi răsplată ca însăşi faptele omului, pentru că ea dă naştere binelui, iar intenţia potrivnică, răului.

Cînd cei doi regi au ajuns la corturile lor, s-au ospătat şi s-au odihnit, poruncind să se pregătească toate cele trebuincioase pentru a sfîrşi acea bătălie atît de grea şi însemnată de care depindea vieţile şi onoarea lor.

Acum, însă, îi vom lăsa şi pe unii şi pe alţii în taberele lor, cum aţi auzit, aşteptînd ca a treia bătălie să le aducă gloria şi victoria unora dintre ei, deşi una din tabere era foarte sigură şi fără umbră de îndoială de acest lucru, şi o să vă povestim ce s-a mai petrecut în acest răstimp, ca să înţelegeţi că trufia, marea dusmănie şi primejdia atît de apropiată de care se temeau toţi aceşti oameni, de o

parte şi de alta, n-au putut împiedica să nu se împlinească ceea ce hotărîse Dumnezeul atotputernic în toate cîte se întîmplă.

CAPITOLUL CXIII

Cum aflînd sfîntul pustnic Nasciano, care îl crescuse pe Esplandian, de marea sfadă dintre aceşti regi, s-a hotărît să îi împace şi ce a făcut pentru aceasta

Povesteşte istoria cum că acel bărbat sfînt Nasciano, ce îl crescuse pe Esplandian, cum se spune în a treia parte a acestei istorii, trăind în schitul său din pădurea de care aţi auzit de mai bine de patruzeci de ani, în acel loc tare sălbatic şi izolat, unde rareori ajungea cineva, căci el avea întotdeauna strînse provizii pentru vreme îndelungată, nu se ştie dacă prin har dumnezeiesc ori fiindcă îi ajunseseră ceva veşti la ureche, a aflat că toţi acei regi şi mari seniori, precum şi toţi cei ce erau în slujba lor, porniseră mare şi primejdioasă bătălie, ceea ce mult i-a îndurerat şi i-a mîhnit inima, şi, fiindcă în timpul acela era bolnav şi nu putea să umble şi să se ridice din pat, se ruga mereu Domnului să îi dea sănătate şi putere să izbutească să aducă pacea între slujitorii credinţei sale, pentru că el, cum o spovedise pe Oriana şi aflase de la ea taina lui Amadis şi că Esplandian este feciorul acestuia, şi-a dat seama ce mare primejdie ar însemna căsătoria ei cu alt bărbat şi şi-a zis că, de vreme ce Oriana se află într-un loc unde n-are a se teme de mînia tatălui ei, ar fi bine ca el, deşi e bătrîn şi tare vlăguit, să pornească la drum către Insula Ferecată şi, după ce primeşte îngăduinţa ei, căci altfel nu era cu putinţă, să îi aducă la cunoştinţă regelui Lisuarte ceea ce nu ştia si să găsească o cale de înţelegere şi pace, pentru ca Amadis să se însoare cu Oriana. Cu acest gînd şi dorinţă, cum s-a simţit ceva mai înzdrăvenit, a luat cu el doi oameni din locul unde trăia sora sa, mama lui Sargil, cel ce îl însoţea

pe Esplandian, şi încălecîndu-şi catîrul s-a aşternut la drum, deşi era tare slăbit ; şi, făcînd multe popasuri, a umblat el cu multă trudă şi a ajuns în Insula Ferecată cînd regele Perion şi toată lumea plecase de-acum la luptă, ceea ce tare l-a întristat. Cînd a ajuns aici, i-a dat de ştire Orianei de venirea sa, iar ea, aflînd, s-a bucurat foarte, din două pricini : prima, fiindcă acest sfînt sihastru îl crescuse pe Esplandian şi îi dăruise viaţa, după Dumnezeu, şi a doua, pentru că voia să se sfătuiască cu el despre frămîntările din sufletul şi conştiinţa ei curată ; aşa că i-a poruncit pe dată domnişoarei din Danemarca să se ducă după el şi să-l aducă, ceea ce s-a petrecut întocmai.

Cînd Oriana l-a văzut intrînd pe uşă, s-a îndreptat spre el, a îngenuncheat în faţa lui şi, plîngînd în hohote, i-a spus : „Oh, sfinte părinte, daţi-i binecuvîntarea voastră acestei femei nefericite şi tare păcătoase, ce a fost adusă pe lumea asta spre nenorocirea sa şi a multor altora !“ Pustnicului i s-au umplut ochii de lacrimi de mila ei şi, înălţînd mîna, a binecuvîntat-o şi i-a spus : „Acel domn, împăratul şi stăpînitorul tuturor, vă binecuvîntează întru paza şi îndreptarea tuturor necazurilor voastre“. Apoi a apucat-o de mîini şi, ridicînd-o de jos, a adăugat : „Buna mea doamnă şi iubită fiică, cu multă osteneală şi mare trudă am venit să vă vorbesc şi porunciţi-mi cînd doriţi să mă ascultaţi, pentru că nu pot zăbovi prea mult, căci nici felul meu de viaţă, nici rasa nu îmi îngăduie să o fac“. Oriana, plîngînd în continuare, l-a luat de braţ fără să-i răspundă nimic din cauza hohotelor de plîns, şi a intrat cu el în odaia ei, poruncind să fie lăsaţi singuri, ceea ce s-a şi îndeplinit. Cînd schimnicul a văzut că poate spune fără teamă ce doreşte, a grăit aşa : „Buna mea doamnă, pe cînd eram în schitul meu, unde de atîta vreme l-am rugat pe Dumnezeu să aibă milă de sufletul meu, uitînd de toate cele lumeşti, pentru ca nimic să nu stea în cale gîndului meu, am aflat că regele, tatăl vostru, şi împăratul Romei au pornit cu oaste multă contra lui Amadis de Gaula, iar el, la rîndu-i, cu tatăl său şi alţi principi şi cavaleri de neam mare, se va lupta cu ei. Urmarea o poate întrevedea oricine, căci, de bună seamă, după mulţimea armiilor şi marea înverşunare cu care se caută şi vor să se înfrunte, mulţi dintre ei vor pieri, întru marea jignire a Domnului ; şi

fiindcă pricina este, din cîte mi s-a spus, că tatăl vostru vrea să vă unească prin căsătorie pe domnia voastră cu împăratul Romei, eu, doamnă, m-am hotărît să fac această călătorie, după cum vedeţi, ca omul ce cunoaşte taina din sufletul vostru şi marea primejdie ce vă paşte pe voi şi cinstea voastră, dacă se va împlini dorinţa regelui, tatăl vostru ; dar pentru că am aflat aceste lucruri de la voi, fiica mea, la spovedanie, nu mi-a fost îngăduit să aduc leacul potrivit pentru o nenorocire atît de mare ca cea care se pregăteşte. Acum, văzînd pînă unde au ajuns lucrurile, păcatul ar fi mai mare să tac decît să vorbesc. Şi-acum vin la voi, fiica mea iubită, să vă cer să faceţi astfel încît tatăl vostru să afle ce s-a petrecut şi că nu vă poate da alt soţ decît cel pe care îl aveţi, căci neştiind aceste lucruri, chibzuind că dorinţa lui se poate îndeplini cu dreptate, se va încăpăţîna să-şi urmeze gîndul, spre marea nimicire a unora şi a altora, pentru ca, în cele din urmă, totul să se afle, că nimic nu poate fi tăinuit fără să se afle". Oriana, ale cărei gînduri se mai liniştiseră niţel, i-a luat mîinile şi i le-a sărutat de multe ori, împotriva voinţei lui, spunînd : „Oh, preasfinte slujitor al Domnului ! Las în voia şi după mintea voastră toate chinurile şi frămîntările mele, să faceţi ce e mai bine pentru sufletul meu, iar acel Domn pe care îl slujiţi, atît de jignit de mine, binevoiască, în sfînta-i milă, să vă călăuzească, nu după cum merit eu, preapăcătoasa, ci aşa cum obişnuieşte el să facă în nemărginita-i bunătate, cu cei ce i-au greşit foarte, cînd îi cer iertare din toată inima, aşa cum fac eu acum". Bunul om i-a răspuns cu multă bucurie : „Atunci, fiică iubită, aveţi încredere în acest domn de care vorbiţi, ce n-a părăsit pe nimeni la mare nevoie, cînd a fost chemat cu adevărat din inimă şi cu pocăinţă ; iar eu, fiindcă sînt cel ce poate şi are datoria să facă acest lucru cît mai cinstit, trebuie să aduc acea îndreptare întru slujirea sa şi păstrarea onoarei voastre în acea siguranţă cerută de sufletul vostru curat ; şi pentru că zăbava poate aduce multe nenorociri şi rele, trebuie să-mi daţi pe dată încuviinţarea voastră, buna mea doamnă, pentru ca truda mea, de va fi cu putinţă, să dea oarece roade din cele dorite de mine". Oriana i-a răspuns : „Domnule Nasciano, vă cer să vă rugaţi Domnului pentru acel fecior căruia, după el, voi i-aţi dat viaţa ; şi

dacă vă mai întoarceţi pe-aici, faceţi totul să îl aduceţi cu voi ; Dumnezeu să vă ajute şi să vă călăuzească astfel încît bunul vostru gînd să se împlinească întru sfînta sa slujire".

Sfîntul sihastru şi-a luat rămas bun şi cu mare frămîntare în suflet şi nădejdea că i se va împlini gîndul cel bun, a pornit la drum pe unde aflase că plecase oastea, dar fiindcă era bătrîn foarte, cum povesteşte istoria, şi nu putea merge decît călare pe catîrul său, a umblat atît de încet, încît n-a putut ajunge mai înainte de a se fi dat cele două bătălii, de care v-am spus ; aşa că, pe cînd oştile încetaseră lupta ca să-şi îngroape morţii şi să-şi îngrijească răniţii, acest sfînt bărbat a ajuns la tabăra regelui Lisuarte şi, văzînd atîţia oameni morţi şi mulţi alţii răniţi, ce se jeleau de mama focului în tot locul din pricina feluritelor răni, tare s-a mai înspăimîntat şi, înălţînd mîinile spre cer şi plîngînd cu multă pioşenie, a spus : „Oh, stăpîne al lumii, binevoieşte ca, fără să ţii seamă de marile noastre greşeli, să-mi dai harul de a putea îndepărta acest mare rău şi această nenorocire ce i-au lovit pe slujitorii tăi". Şi intrînd în tabără, a întrebat de cortul regelui Lisuarte, spre care s-a îndreptat fără să se abată în alte locuri, ca să se odihnească acolo. Şi de cum a ajuns acolo, a descălecat de pe catîr şi a intrat unde se afla regele. Regele, cum l-a văzut l-a şi recunoscut şi tare s-a minunat de venirea lui, căci după cîţi ani avea, era convins că nu mai poate ieşi afară din schitul său şi, pe dată, a bănuit că un om ca acesta, atît de bătrîn şi ducînd o viaţă de sfînt, nu pornise la drum fără o pricină deosebită ; aşa că i-a venit în întîmpinare şi, ajungînd în faţa lui, a îngenuncheat şi i-a spus : „Părinte Nasciano, prieten şi slujitor al lui Dumnezeu, daţi-mi binecuvîntarea voastră". Pustnicul a ridicat mîna şi a spus : „Acel Dumnezeu pe care îl slujesc şi lumea toată este datoare să îl slujească să vă păzească şi să vă lumineze mintea astfel încît, nepunînd mare preţ pe cele pieritoare, ba chiar dispreţuindu-le, să săvîrşiţi fapte prin care sufletul vostru să afle şi să dobîndească acea slavă şi tihnă ce i-au fost hărăzite, dacă nu le va pierde din vina voastră". Apoi i-a dat binecuvîntarea şi, apucîndu-l de mîini, l-a ridicat de jos şi a îngenuncheat el să-i sărute mîinile, dar regele nu l-a lăsat, ci l-a îmbrăţişat şi, du-

cîndu-l de braţ, l-a poftit să se aşeze lîngă el, poruncind să li se aducă pe dată de mîncare, ceea ce s-a făcut întocmai ; şi după ce s-au ospătat, regele s-a tras cu el într-un colţ mai ferit al cortului şi l-a întrebat care e pricina venirii sale, spunîndu-i că tare se miră că la o vîrstă aşa înaintată şi ducînd o viaţă atît de retrasă, a putut veni pînă aici, la asemenea depărtare de sălaşul său. Pustnicul i-a răspuns aşa : „Seniore, multă dreptate aveţi în tot ce spuneţi, fiindcă, într-adevăr, pe cît sînt de bătrîn atît la trup cît şi la minte şi purtare, nu mai sînt bun decît să ies din chilie pînă la altar, dar cei ce vor să îl slujească pe Domnul nu trebuie nici o clipă, la nici o vîrstă şi indiferent de muncile şi osteneala ce îi aşteaptă, să se lase doborîţi. Învingîndu-mi teama şi primejdia de a-mi pierde puţinele zile, socotind că aici pot să-l slujesc mai bine pe Domnul decît acolo unde mă aflam, m-am hotărît cu multă trudă pentru trupul meu şi foarte mare dorinţă în suflet să fac această călătorie în care fie ca el să-mi fie călăuză, iar voi, domnul meu, să mă ascultaţi fără urmă de duşmănie şi patimă, dar mai ales, fără ticăloasă trufie, duşmanca virtuţii şi a judecăţii, pentru ca, întru slujirea Domnului, să uitaţi acele lucruri ce, după părerea multora preţuiesc nespus pe lumea asta, dar sînt dispreţuite pe lumea cealaltă, care este cea adevărată. Şi, venind la ale noastre, seniore, aflaţi că trăind eu în schitul acela unde v-a călăuzit soarta, ascuns în acea pădure deasă din creier de munte, cînd aţi vorbit cu mine toate acele lucruri legate de preafrumosul şi cumintele fecior Esplandian, trăind deci, eu acolo, am aflat de acest deosebit de însemnat şi crud război în care vă găsesc, precum şi pricina pentru care l-aţi pornit ; şi fiindcă eu ştiu foarte bine că ce doriţi domnia voastră, bunul meu senior, şi anume să o căsătoriţi pe fiica voastră cu împăratul Romei, de la care vi s-au tras atîtea rele şi nenorociri, nu se poate făptui, nu numai datorită celor spuse adesea de mulţi dintre marii şi mai micii nobili din regatul vostru, cum că această domniţă este moştenitoarea voastră de drept şi urmaşă la tron la sfîrşitul vieţii voastre, ceea ce a fost şi este un motiv foarte întemeiat pentru a nu încheia această căsătorie, ci şi datorită altei pricini, ascunsă vouă şi altora dar cunoscută mie, ce, urmînd legile divine şi cele omeneşti, mai abitir împiedică

această unire, care nu poate avea loc cu nici un chip și asta pentru că fiica voastră este unită prin căsătorie cu bărbatul pe care i l-a hărăzit Domnul să-i fie soț, întru slujirea sa". Cînd a auzit aceste vorbe, regele și-a zis că bunul om, cum e foarte bătrîn, ori nu mai judecă bine și i se tulbură mintea, ori că cineva îi spusese foarte exact toate aceste lucruri, așa că i-a răspuns astfel : „Nasciano, bunul meu prieten, Oriana n-a avut și nu are nici acum alt soț în afara acelui împărat pe care am vrut să i-l dau eu ca bărbat, pentru că, prin el, deși ar fi fost departe de regatul meu, ar fi dobîndit mult mai multă glorie și un rang mai înalt și Dumnezeu mi-e martor că voia mea n-a fost niciodată să o dezmoștenesc pentru a o lăsa moștenitoare pe cealaltă fată, cum spun unii, ci pentru că mi-am făcut socoteala că prin unirea acestui regat cu împărăția Romei printr-o mare iubire, sfînta credință catolică ar fi putut fi mult mai slăvită ; căci dacă aș fi știut și mi-aș fi închipuit marile întîmplări ce s-au petrecut din această pricină, cu mare grabă mi-aș fi schimbat vrerea și gîndul și aș fi luat altă hotărîre ; dar cum intenția mea a fost bună și dreaptă, socotesc că nu se poate și nu trebuie să mi se aducă vreo vină nici pentru trecut, nici pentru viitor". Bunul om a grăit așa : „Domnul meu, de aceea v-am spus că ceea ce vi s-a ascuns vouă, mie mi-a fost dezvăluit, și lăsînd la o parte ce ați spus despre sănătoasa și nobila voastră dorință, ce, ținînd seama de marea voastră înțelepciune și de nespusa slavă în care v-a înălțat Dumnezeu, poate și trebuie crezută, vreau să aflați de la mine ceea ce cu mare greutate ați putea afla de la altcineva. Amintiți-vă de ziua cînd, la porunca voastră, am venit la corturile din pădure, unde se aflau regina cu fiica sa. Oriana, și multe doamne și domnișoare, și erați și domnia voastră cu mulți cavaleri; atunci l-am adus cu mine pe acel preafericit cocon Esplandian, ce purta leoaica în lesă, și căruia Domnul i-a făgăduit atîta noroc, așa cum ați auzit și voi, seniore ; atunci, regina și Oriana mi-au mărturisit toate tainele sufletelor lor pentru ca cel ce le-a dat viață și le va mîntui, să le dea pedepsele potrivite pentru lecuirea sufletelor lor ; și fiica voastră, Oriana, mi-a spus că, din ziua cînd Amadis a salvat-o din mîinile lui Arcalaus Vrăjitorul și ale celor patru cavaleri ce o luaseră captivă, iar domnia voastră erați vră-

jit de domnişoara ce vă scosese din Londra pentru a vă îndeplini făgăduiala faţă de ea şi aţi fost luat prizonier, fiind în mare primejdie să vă pierdeţi viaţa şi întregul vostru regat, şi apoi aţi fost salvat de don Galaor, fratele lui Amadis, punîndu-şi viaţa în mare primejdie, pentru acel mare serviciu pe care i l-a făcut, dar încă mai mult pentru cel făcut vouă de fratele lui, Oriana a făgăduit, drept răsplată pentru faptele sale, că îl va lua de soţ pe acel nobil cavaler, lecuitor a multe suferinţe, floare şi oglindă a tuturor cavalerilor din lume, atît ca stirpe şi curaj, cît şi a tuturor celorlalte frumoase purtări de care trebuie să dea dovadă un cavaler ; şi astfel, prin harul şi voinţa lui Dumnezeu a fost zămislit acel Esplandian, pe care El l-a făcut să fie mai presus şi mai însemnat decît toţi cîţi trăiesc pe lume, aşa încît să putem spune cu-adevărat că atît în glorioasele vremuri de demult trecute, cît şi în cele ce vor veni, oamenii n-au mai aflat vreun muritor care să fi crescut în chip atît de miraculos. Şi ce a vestit acea mare înţeleaptă, Urganda Necunoscuta, că va săvîrşi Esplandian, domnia voastră, seniore, ştiţi mai bine decît mine, aşa că putem spune că, deşi ceea ce s-a petrecut poate părea o întîmplare, n-a fost alta decît o minune a Domnului nostru, care a vrut să fie aşa, şi, de vreme ce el, bunul meu stăpîn, vă iubeşte atît de mult, nu trebuie să fiţi mîhnit, ci dimpotrivă, ţinînd seama de această vrere a lui şi de noblețea şi vitejia acestui cavaler, să binevoiţi a-l socoti fiu şi slujitor, împreună cu tot neamul său ales, făcînd astfel încît, păstrîndu-vă neştirbită cinstea, să îndepărtaţi primejdia de-acum, iar pentru viitor să vă purtaţi astfel, încît oamenii de bine din jurul vostru să hotărască în ce fel poate fi slujit Domnul, întru a cărui slujire ne naştem şi murim pe lumea aceasta, precum şi domnia voastră, ce îi sînteţi servitor în cele trecătoare ; şi acum, mărite rege Lisuarte, vreau să văd dacă ştiţi să vă folosiţi de acea mare înțelepciune cu care v-a dăruit Dumnezeu, o dată cu întinsul regat şi rangul înalt la care v-a ridicat, mai curînd prin nesfîrşita lui bunătate, decît datorită meritelor voastre ; şi pentru că El a făcut pentru voi mai mult decît meritaţi, nu socotiţi a fi prea mult să îi urmaţi învăţăturile şi să îl slujiţi".

Cînd regele a auzit toate acestea, tare s-a mai minunat şi a spuns : „Oh, părinte Nasciano, e adevărat că fiica mea e căsătorită cu Amadis ?“ „Cît se poate de adevărat ; el este soţul fetei voastre, iar coconul Esplandian vă este nepot“. „Oh, Sfîntă Fecioară, apără-mă ! — a spus regele. Ce rău aţi făcut că aţi păstrat taina atîta vreme, căci de-aş fi ştiut ori mi-aş fi închipuit asta, n-ar fi murit şi pierit atîţia nefericiţi fără nici o vină, cum s-a întîmplat, şi tare aş fi vrut, bunul meu prieten, să-mi fi spus totul din vreme, ca să pot îndrepta lucrurile !“ „N-am putut-o face — a răspuns bunul om —, pentru că ce se spune la spovedanie nu poate fi dezvăluit. Şi dacă am făcut-o acum, a fost cu îngăduinţa prinţesei, de la care vin acum, căci ea a vrut să vă spun totul ; şi mă încred în Mîntuitorul omenirii că, dacă acum se vor îndrepta toate întru slujirea sa, cu puţină căinţă va ierta trecutul, căci se pare că faptele au fost mai rele decît intenţiile“.

Regele a rămas vreme îndelungată pe gînduri, fără să spună nimic, şi în minte i-au venit marea vitejie a lui Amadis şi faptul că merită să stăpînească ţinuturi întinse, aşa cum stăpînea, şi să fie soţul unei femei care stăpîneşte lumea, precum şi marea lui dragoste pentru fiica sa, Oriana, chibzuind cum, folosindu-se de virtutea şi de mintea sa înţeleaptă o va lăsa moştenitoare, cum de drept i se cuvenea ; de asemenea, şi-a amintit de dragostea lui dintotdeauna pentru don Galaor, de serviciile pe care el şi tot neamul său i le aduseseră, de multele dăţi cînd aceştia i-au venit în ajutor, după Domnul, în timpuri cînd nu mai aştepta decît moartea şi nimicirea întregului său regat, şi, mai cu osebire, că nepotul său este acel preafrumos cocon Esplandian, în care îşi punea atîtea speranţe că, dacă Dumnezeu îl va păzi şi va ajunge cavaler, după cum îi scrisese Urganda, nu va avea pereche de viteaz în lume, precum şi că acest cocon, cum îi scrisese în aceeaşi carte, va aduce pacea între el şi Amadis ; de asemenea, i-a venit în minte că împăratul murise şi că, dacă prin el şi înrudirea lor, dobîndea slavă, mult mai multă va dobîndi prin înrudirea cu Amadis, aşa cum văzuse adesea din cele trăite pînă atunci; şi că astfel, nu numai că îşi va afla tihna, dar gloria regatului său va spori atît de mult, că nu va avea pereche în lume ; şi, scuturîndu-se de aceste gînduri, a spus : „Pă-

rinte Nasciano, prieten al Domnului, cu toate că inima şi mintea mea au fost înrobite de trufie şi nu doream altceva decît să mor ori să ucid pe mulţi pentru a-mi spăla onoarea, cuvintele voastre sfinte au avut atîta putere, încît m-am hotărît să-mi schimb vrerea astfel ca, dacă nu se va ajunge la pace şi înţelegere, domnia voastră să fiţi martor în faţa lui Dumnezeu, că nu port eu vina şi răspunderea ; prin urmare, mergeţi să vorbiţi cu Amadis şi, fără să-i spuneţi nimic despre gîndul meu, aflaţi care este părerea lui şi ce doreşte şi înştiinţaţi-mă ; şi dacă gîndul lui e acelaşi cu al meu, vom putea rîndui astfel lucrurile, încît prezentul şi viitorul să aducă folos şi cinste ambelor părţi". Nasciano a îngenuncheat în faţa regelui şi plîngînd de prea multă bucurie, i-a spus : „Oh, preafericit rege, acel domn care ne-a mîntuit să vă răsplătească pentru aceste vorbe, că eu nu mă simt în stare !" Regele l-a ridicat de jos şi a zis : „Părinte, sînt hotărît să fac ce v-am spus şi nicidecum altminteri". „Atunci — a răspuns bunul om —, trebuie să plec pe dată şi mai înainte de-a se încheia răgazul, să mă străduiesc ca această faptă, atît de plăcută Domnului nostru, să fie dusă la bun sfîrşit".

Apoi, regele şi el s-au dus în cortul cel mare, unde se aflau mulţi cavaleri şi alţi oameni. Şi, pe cînd sihastrul dădea să-şi ia rămas bun, a intrat în cort acel frumos cocon, pupilul său, Esplandian, însoţit de Sargil, trimis de regina Brisena să afle veşti despre rege, stăpînul său. Cînd bunul om a văzut ce mare se făcuse, că părea aproape bărbat, cine ar putea spune ce bucurie l-a cuprins ; de bună seamă că ar fi cu neputinţă s-o facă cineva. Şi, părăsindu-l pe rege, a pornit spre el cît mai iute cu putinţă, să-l îmbrăţişeze. Coconul, deşi nu-l mai văzuse de multă vreme, l-a recunoscut pe dată şi, îngenunchind în faţa lui, a prins să-i sărute mîinile ; sfîntul bărbat l-a îmbrăţişat şi l-a sărutat de mai multe ori, cuprins de o bucurie atît de mare, de părea că nu mai e în fire ; şi l-a ţinut aşa o bucată bună de vreme, neputînd să se despartă de el şi grăindu-i astfel: „Oh, bunul meu fiu ! Binecuvîntat fie ceasul cînd te-ai născut şi binecuvîntat şi lăudat fie Domnul care, printr-o minune, a vrut să-ţi dea viaţă şi să ajungi aşa cum te văd acum ochii mei !" Şi în vremea aceasta, toţi priveau ce face şi ce spune bunul bătrîn şi cît se bucură de vederea acelui

flăcău crescut de el. Și inimile li s-au umplut de duioșie în fața acestei iubiri. Dar cel mai mult se bucura regele Lisuarte, deși nu o arăta, căci, deși îl prețuia și îl iubea de mult timp, pentru cele ce le aștepta de la el și pentru marea-i frumusețe, asta nu era nimic față de ce simțea acum, cînd știa sigur că e nepotul lui ; și nu-și mai putea dezlipi ochii de el, simțindu-se deodată copleșit de o asemenea dragoste, încît toată înverșunarea și supărarea de pînă atunci pentru cele întîmplate în trecut i-au dispărut și s-au preschimbat în dragoste, ca în vremurile cînd îl iubise cel mai mult pe Amadis. Și, pe dată, și-a dat seama că e adevărat ce îi scrisese Urganda Necunoscuta, cum că Esplandian va aduce pacea între el și Amadis, și a fost convins cu adevărat că și celelalte preziceri se vor împlini. După această îmbrățișare plină de dragoste, bunul bătrîn i-a dat drumul și coconul, îngenunchiind în fața regelui, i-a înmînat o scrisoare de la regină, în care aceasta îl implora să ajungă la înțelegere și pace, de va putea s-o facă fără să-și știrbească onoarea și alte multe lucruri ce nu e nevoie să le înșirăm aici. Bunul om i-a spus regelui : „Stăpîne, mult bine mi-ați face și mare mîngîiere ar fi pentru sufletul meu să îi îngăduiți lui Esplandian să-mi țină tovărășie cît îmi voi purta pașii pe aici, ca să am vreme să-l privesc și să vorbesc cu el". „Așa să fie — a răspuns regele — și îi poruncesc să nu se despartă de voi decît atunci cînd i-o veți cere". Bunul om i-a mulțumit mult și i-a spus: „Bunul meu fiu preanorocos, veniți cu mine, de vreme ce vă poruncește măria sa". Flăcăul i-a răspuns : „Bunul meu domn și adevărat tată, sînt foarte mulțumit de această poruncă, fiindcă de multă vreme doream să vă revăd".

Și pustnicul a ieșit din cort împreună cu cei doi feciori, Esplandian și Sargil, nepotul lui, și încălecîndu-și, el, catîrul, iar ei, caii, au pornit la drum spre tabăra lui Amadis, tăifăsuind despre multe lucruri pe care sihastrul dorea să le afle și rugîndu-se acesta Domnului să îl ajute să ducă la bun sfîrșit ce începuse, întru sfînta sa slujire. Însoțit de cei doi, cum ați auzit, acest sfînt pustnic a ajuns în tabără și s-a dus de-a dreptul la cortul lui Amadis, unde a găsit atît de mulți cavaleri chipeși foarte, că tare s-a mai minunat. Amadis nu l-a recunoscut, că nu-l văzuse niciodată, și nu și-a putut închipui ce dorește un om așa de

bătrîn şi suferind ; apoi, privindu-l pe Esplandian şi văzîndu-l atît de frumos, nu i-a venit să creadă că un muritor poate fi astfel, dar nici pe el nu l-a recunoscut, căci, deşi vorbise cu el cînd acesta îi ceruse pe cavalerii romani învinşi şi el se învoise, aşa cum v-am povestit în această istorie, întîlnirea lor fusese atît de scurtă, că îl uitase. Don Cuadragante, însă, care era de faţă, l-a recunoscut de-ndată şi, apropiindu-se de el, i-a spus : „Bunul meu prieten, aş vrea să vă îmbrăţişez ; dar, vă amintiţi cînd v-am întîlnit, don Brian de Monjaste şi eu, şi ne-aţi cerut să-i transmitem urări de bine Cavalerului Grec ? Să ştiţi că i le-am transmis“. Apoi i-a sus lui Amadis : „Domnul meu, iată-l în faţa voastră pe frumosul paj Esplandian, de la care v-am adus salutări şi urări don Brian de Monjaste şi eu“. Cînd Amadis a auzit rostindu-se numele de Esplandian, l-a recunoscut pe dată şi dacă s-a bucurat că îl vede, nu trebuie să vă mai povestesc, că de bucurie s-a pierdut de tot cu firea şi de-abia mai putea răspunde, nemaiştiind pe ce lume se află ; iar dacă cineva ar fi fost mai atent, ar fi văzut limpede cît e de tulburat, dar nimeni nu se gîndea la aşa ceva, căci toţi erau convinşi că nimeni, în afară, poate, de Urganda, nu ştie cine e tatăl acestui fecior. Cum don Cuadragante îl ţinea de braţ, Amadis a venit să îl îmbrăţişeze, dar Esplandian i-a spus : „Bunule domn, mai înainte arătaţi-i cinstea cuvenită acestui sfînt bărbat Nasciano, care vă caută“. Cînd cei de faţă au auzit că acela este Nasciano, a cărui faimă pentru sfinţenia şi viaţa ce o ducea era cunoscută în tot locul, s-au apropiat toţi de el cu multă smerenie şi punînd genunchii în pămînt, l-au rugat să le dea binecuvîntarea sa. Sihastrul a grăit astfel : „Îl rog pe Domnul meu, Iisus Hristos, ca, dacă binecuvîntarea unui păcătos ca mine poate fi de folos, atunci să facă astfel încît binecuvîntarea mea să îndepărteze marea mînie şi trufia din inimile voastre şi să vă înveţe pe deplin cum să îl slujiţi, astfel ca, uitînd deşertăciunile acestei lumi să urmaţi adevărata cale a lumii adevărate de dincolo“. Apoi a înălţat mîna şi le-a dat binecuvîntarea ; Amadis s-a întors spre Esplandian şi l-a îmbrăţişat, iar Esplandian l-a salutat cu plecăciune şi respect, nu ca pe un tată, căci nu ştia că îi este tată, ci ca pe cel mai viteaz cavaler de care auzise vorbindu-se vreodată ; şi din această pricină îl pre-

ţuia atît de mult pe Amadis şi se bucura de vederea lui, că nu-şi mai putea lua ochii de la el. Şi din ziua cînd îl văzuse învingîndu-i pe romani, dorinţa lui a fost mereu să se afle în tovărşia lui şi să îl slujească, pentru a vedea marile sale isprăvi cavalereşti şi a învăţa de la el ; iar acum, ştiindu-se mai măricel ca ani şi nu departe de a deveni cavaler, dorea asta şi mai mult, şi de n-ar fi fost marea sfadă dintre rege, stăpînul său, şi Amadis, de mult i-ar fi cerut regelui încuviinţarea să plece la el, dar pînă acum îl împiedicaseră neînţelegerile dintre ei. Amadis, care cu greu îşi putea dezlipi ochii de el, a văzut că flăcăul îl priveşte în chip ciudat şi a bănuit că ştie ceva, dar bunul sihastru, ce ştia adevărul, se uita la tată şi la fiu şi, văzîndu-i împreună şi atît de frumoşi, era atît de vesel, de parcă s-ar fi aflat în rai, şi în sufletul lui se ruga lui Dumnezeu pentru ei şi pentru a-l ajuta pe el să aducă, întru slujirea sa, multă dragoste şi înţelegere între toţi aceşti cavaleri, floarea întregii omeniri. Şi pe cînd toţi îl înconjuraseră pe sfîntul bărbat, acesta i-a spus lui don Cuadragante : „Domnul meu, am de vorbit unele lucruri cu Amadis, aşa că, rogu-vă luaţi-l cu voi pe acest cocon, căci îl cunoaşteţi şi i-aţi vorbit mai mult decît toţi aceşti domni". Apoi l-a luat de braţ pe Amadis şi s-a îndepărtat cu el, iar cînd au ajuns destul de departe de ceilalţi, i-a spus : „Fiul meu, mai înainte de a vă dezvălui principala cauză a venirii mele aici, vreau să vă amintesc acum, cînd Domnul Dumnezeul nostru v-a înălţat mai sus decît orice muritor din ziua de azi, că, în ceasul cînd v-aţi născut, aţi fost aruncat în mare într-un cufăraş, fără nici o ocrotire, şi Domnul, printr-un miracol, a făcut să fiţi zărit de cel ce v-a crescut atît de frumos. Soarta de care vă vorbesc v-a făcut cel mai puternic, mai iubit şi mai slăvit din cîţi oameni se cunosc pe pămînt. Căci domnia voastră aţi învins mulţi cavaleri viteji, uriaşi şi alte fiare şi monştri, ce mult rău au făcut pe lumea asta. Voi sînteţi astăzi mai presus decît toţi oamenii din lume. Şi de vreme ce Domnul a făcut atîtea pentru voi, nu e drept să faceţi şi domnia voastră ceva pentru dînsul ? De bună seamă că dacă nu vă veţi lăsa înşelat de duşmanul cel viclean, va trebui să îl slujiţi cu multă răbdare şi umilinţă decît oricine altcineva, iar de nu veţi face asta, toate da-

rurile și bogățiile ce le-ați primit vi se vor întoarce împotrivă și întru știrbirea onoarei voastre, pentru că, așa cum sfînta sa milostenie este mare cu cei ce i se supun și îi arată recunoștință, tot astfel, pedeapsa sa este mai mare cînd îi lovește pe cei ce au fost înzestrați cu mari daruri, fără să îi arate Domnului recunoștință și mulțumire. Și acum, bunul meu fiu, aflați că, punîndu-mi în primejdie acest trup ostenit și bătrîn, vrînd să-mi urmez acel gînd ce m-a îndemnat să părăsesc lucurile acestei lumi vremelnice, am venit cu multă trudă și zbucium în suflet, să aduc pacea și dragostea unde e atîta vrajbă și nenorocire acum, din cîte se vede. Și, pentru că am stat de vorbă cu regele Lisuare și am aflat la el acea înțelegere de care trebuie să dea dovadă orice rege, vreau să știu dacă voi, bunul meu domn, țineți seama mai mult de acel stăpîn ce v-a dat viață, ori de deșertăciunea acestei lumi. Și cum puteți vorbi cu mine fără nici o teamă ori neîncredere, vă aduc la cunoștință că mai înainte de a veni aici am fost în Insula Ferecată și cu încuviințarea domniței Oriana, de la care am aflat prin spovedanie toate tainele sufletului său, am pornit să fac ceea ce vedeți". Amadis, auzindu-l vorbind astfel, a fost convins că spune adevărul, fiindcă Nasciano era un om sfînt și pentru nimic în lume n-ar fi rostit o minciună, așa că i-a răspuns astfel : „Prietene al Domnului și sfinte sihastru, de aș putea să-mi arăt recunoștința pentru darurile și binele primite de la stăpînul meu, Iisus Hristos, slujindu-l după cum îi sînt dator, aș fi cel mai fericit cavaler din cîți s-au născut vreodată ; dar, primind totul mult mai mult decît ați amintit voi și urmînd să-mi arăt recunoștința și să mă plătesc pentru asta, dimpotrivă, l-aș jigni în multe în fiecare zi, m-aș socoti un mare păcătos și dușman al poruncilor sale ; și dacă acum, prin venirea voastră, pot îndrepta cîte ceva din greșelile trecute, mult m-aș bucura și m-aș veseli să o fac, așa că, spuneți-mi ce depinde de mine și voi îndeplini ce mi se cere cu toată dragostea". „Oh, preafericitul meu fiu ! — a răspuns bunul om —, cît mi-ați bucurat acest foarte păcătos suflet al meu și m-ați mîngîiat în tristețea pricinuită de răul văzut ; fie ca acel Domn ce vă va mîntui, să vă răsplătească pentru mine ; și-acum, fără teamă, vreau să aflați tot ce am făcut de cînd am sosit pe aceste meleaguri". Și i-a istorisit tot ce vorbise cu Ori-

ana şi cum, din porunca ei, se dusese la tatăl ei, regele, toate cîte le vorbise cu acesta şi cum îi spusese limpede că Oriana e căsătorită cu Amadis şi că acel cocon, Esplandian, e fiul lor ; i-a mai spus că regele ascultase totul cu multă răbdare şi era foarte înclinat să încheie pace şi că, după ce el îl făcuse să ajungă la această stare sufletească, acum, voia să rînduiască astfel lucrurile încît, rămînînd Amadis căsătorit cu prinţesa Oriana, să se facă pace între ei. Cînd Amadis a auzit asta, a simţit fiori de bucurie în inimă şi în suflet, la gîndul că prin voinţa doamnei sale fusese dezvăluită taina iubirii lor, cînd se afla în puterea lui şi nu o ameninţa nici o primejdie, şi i-a spus schimnicului : „Bunul meu domn, dacă regele Lisuarte are aceste gînduri şi mă vrea ca fiu, eu primesc să-mi fie stăpîn şi tată, pentru a-l sluji în toate cîte sînt spre cinstea sa“. „Dacă aşa stau lucrurile — a răspuns bunul om —, cum credeţi că se pot uni în totul aceste două dorinţe, fără să se mai întîmple alte nenorociri ?“ Amadis i-a spus : „Părinte, cred că ar trebui să vorbiţi cu regele Perion, tatăl meu, şi să-i spuneţi pricina venirii voastre şi dorinţa ce v-a mînat şi să vedeţi dacă îi pare bine că regele Lisuarte primeşte să facă tot ce i-au cerut în numele nostru don Cuadragante şi don Brian de Monjaste în legătură cu Oriana şi că astfel se poate ajunge la pace ; căci eu mă încred în virtutea lui şi sînt sigur că veţi găsi înţelegerea pe care o doriţi ; spuneţi-i că mi-aţi vorbit şi mie despre asta, dar că îl las pe el să hotărască totul“. Bunul om i-a răspuns că a vorbit cu înţelepciune şi a făcut întocmai ; a plecat pe dată din cortul lui Amadis şi, împreună cu feciorii ce-l însoţeau, s-a dus la cortul regelui Perion, care, aflînd cine este, l-a primit cu multă dragoste şi bunăvoinţă.

Regele s-a uitat la Esplandian, pe care nu-l văzuse niciodată, şi mult s-a minunat văzînd o fiinţă omenească atît de frumoasă şi de chipeşă şi l-a întrebat pe sfîntul sihastru cine este. Sfîntul bărbat i-a răspuns că e pupilul lui şi că îi fusese dăruit de Dumnezeu printr-o mare minune. Regele Perion i-a spus : „Mare minune, părinte, dacă acesta e feciorăşul care vîna cu o leoaică şi a fost crescut de domnia voastră în pădure, unde vă este sălaşul, despre care marea înţeleaptă Urganda Necunoscuta a prezis într-o scrisoare că i se vor întîmpla multe şi ciudate lucruri dacă

Dumnezeu îi va da zile ; și mi se pare, din cîte mi s-a spus, că l-a înștiințat pe regele Lisuarte, în acea carte, că acest cocon va aduce multă pace și înțelegere între el și fiul meu, Amadis. Și dacă e așa, toți trebuie să-l iubim nespus și să-l cinstim, de vreme ce, datorită lui, se pot întîmpla atîtea lucruri bune, cum știți, părinte, și domnia voastră". Sfîntul și bunul om Nasciano i-a spus : „Într-adevăr, stăpîne, el este cel de care vorbiți. Și dacă acum aveți dreptate să-l iubiți, veți avea și mai multă mai tîrziu, cînd veți ști mai multe despre el". Apoi i-a spus lui Esplandian : „Fiule, sărutați-i mîinile regelui, căci o merită cu prisosință". Coconul a îngenuncheat să-i sărute mîinile, dar regele l-a îmbrățișat și i-a spus : „Tinere, mult trebuie să-i mulțumiți Domnului Dumnezeul nostru pentru că v-a dăruit cu atîta frumusețe și gingășie, căci, îi faceți pe toți, atît pe cei ce nu vă cunosc, cît și pe cei ce vă știu, să vă iubească și să vă prețuiască ; și de vreme ce Domnul a binevoit să vă înzestreze cu asemenea înfățișare și frumusețe, multe vă va mai dărui dacă îi veți arăta supunere". Coconul nu a răspuns nimic, ci foarte rușinat auzindu-se lăudat de un asemenea domnitor, s-a înroșit în obraji, ceea ce tuturor li s-a părut un lucru foarte bun, căci era semn de mare cinste, așa cum se cuvine vîrstei sale. Și tare se mai minunau că unei ființe atît de însemnate nu i se cunoaște nici tatăl, nici mama. Regele l-a întrebat pe sfîntul bărbat Nasciano dacă știe al cui fecior este ; bunul om i-a răspuns : „Al lui Dumnezeu deși a fost zămislit și s-a născut dintr-un bărbat și o femeie, muritori ; dar după cum a venit pe lume și după grija cu care l-a păzit și l-a crescut, se pare că îl iubește ca pe fiul său. Și tot El va binevoi, în sfînta-i milă și îndurare, ca mai înainte de a se scurge vreme prea îndelungată, să aflați mai multe despre acest flăcău". Apoi, luîndu-l de braț și îndepărtîndu-se cu el, i-a spus : „Maiestate preafericită în toate pe lumea asta, și în cealaltă, de vă veți teme de Dumnezeu și veți face totul întru slujirea sa, eu am venit pe aceste meleaguri, cu acest trup vlăguit și ostenit de prea mulții mei ani, cu gîndul că Dumnezeu, stăpînul meu, îmi va da harul să-l pot sluji și să îndepărtez toată această nenorocire, dar bolile și marile mele suferințe nu mi-au îngăduit să ajung mai devreme ; mai înainte am stat de vorbă cu regele Lisuarte

care, ca slujitor al Domnului, ar dori să încheie pace, dacă asta este cu putinţă să se facă spre cinstea celor două părţi; de la el m-am dus la fiul vostru, Amadis, care m-a trimis la voi, fără să-mi dea un răspuns, spunînd că ascultă de porunca voastră, astfel că, de voi, domnul meu, depinde de va fi pace ori război, căci sînteţi dator să îndepărtaţi cele potrivnice slujirii Celui de Sus, aşa cum toţi ştiu, după cum v-a dăruit El cu bogăţiile acestei lumi, soţie, copii şi regate ; şi acum este momentul ca El să vadă cum îi mulţumiţi pentru toate şi doriţi să îl slujiţi". Regele, cum întotdeauna fusese înclinat spre pace şi înţelegere, atît datorită nenorocirilor pe care le poate aduce războiul, cît şi pentru că era vorba de Amadis, lumina ochilor săi, de don Florestan, Agrajes şi mulţi alţi cavaleri din neamul său, i-a răspuns astfel : „Părinte Nasciano, Dumnezeu îmi e martor că n-am dorit această mare învrăjbire şi cît aş fi vrut să nu se ajungă aici, de s-ar fi putut găsi o altă cale, dar din pricina regelui Lisuarte nu s-a putut găsi nici un mijloc de înţelegere, pentru că, întru totul potrivnic Domnului şi judecăţii sale, a vrut să o dezmoştenească pe fiica sa, Oriana, cum ştie toată lumea, care, aşa cum aţi aflat, a fost salvată. După aceea, a fost dojenit şi rugat să facă ceea ce este drept, făgăduindu-se să i se îndeplinească toate poruncile ; dar el, ca un rege puternic, şi, de astă dată, mai mult trufaş decît înţelept, socotind că dacă îl are alături pe împăratul Romei toată lumea i se va supune, n-a vrut nici o clipă să facă dreptate şi nici s-audă de aşa ceva; şi ce a urmat şi a cîştigat din toate astea, ştie Dumnezeu şi vede toată lumea. Dar dacă acum vrea să arate înţelepciunea pe care n-a avut-o pînă azi, eu sînt încredinţat că aceşti cavaleri ce se află de partea mea mă vor urma şi-mi vor îndeplini gîndul, care nu e altul decît să se pună capăt acestor nenorociri. Şi pentru ca să vă daţi seama, părinte, cît de neînsemnată a fost pricina încăpăţînării sale, să ştiţi că numai de s-ar fi purtat altfel cu Oriana, fiica sa, toate s-ar fi îndreptat". Bunul om i-a sus : „Bunul meu domn, Dumnezeu va îndrepta totul şi eu în numele său ; aşa că vorbiţi cu cavalerii voştri şi numiţi cîţiva oameni de bine, căci tot aşa va face şi regele Lisuarte, iar eu mă voi afla de faţă, ca slujitor al Dumnezeului adevărat Iisus Hristos, pentru a repara şi a îndrepta ce s-ar putea strica".

Regele Perion a încuviinţat totul şi i-a spus : „Voi face asta pe dată şi voi găsi doi cavaleri care, cu toată dragostea şi bunăvoinţa, să ajungă la o înţelegere dreaptă". După aceasta, bunul om s-a întors foarte mulţumit şi bucuros la tabăra regelui Lisuarte.

Regele Perion a poruncit să fie chemaţi în cortul său toţi cavalerii cei mai de seamă şi după ce aceştia s-au adunat, le-a vorbit astfel : „Nobili principi şi cavaleri, aşa cum toţi sîntem foarte datori să ne apărăm cinstea şi avuţia şi să înfruntăm orice primejdie pentru a apăra dreptatea, tot aşa sîntem datori, fără mînie şi trufie, să urmăm calea dreptăţii cînd ne este arătată. Pentru că, deşi la început pornim la o faptă cu dreptate, fără să aducem vreo jignire Domnului, dacă, apoi, ne purtăm cum ne taie capul şi fără să chibzuim şi nu ajungem să facem ceea ce este drept, dreptatea de la început va fi tot una cu nedreptatea de la sfîrşit ; aşa că e bine ca cinstea şi respectul să fie ferite cît mai mult cînd se găseşte o cale de înţelegere, cum pare că ni se arată acum, şi, dînd uitării trecutul, să socotim că îl slujim pe Cel de Sus, care ne preţuieşte atît de mult, şi că ne mîntuim sufletele. Şi-acum, aflaţi că a venit la mine un sfînt pustnic şi slujitor al Domnului, care mi-a spus că duşmanii noştri doresc pacea ţinînd seama mai mult de dreapta judecată decît de onoare, dacă şi noi dorim la fel; pentru acest lucru e nevoie doar ca ambele părţi să numească cîţiva cavaleri care să hotărască felul cum se va încheia pacea, cu bunăvoinţă şi fără patimă. Şi am socotit că drept este să ştiţi asta şi să spuneţi ce credeţi că e mai bine să facem". Toţi au tăcut o bună bucată de vreme şi apoi Angriote de Estravaus s-a ridicat în picioare şi a zis : „De vreme ce toţi tăceţi, o să-mi spun eu părerea" ; şi i s-a adresat regelui : „Seniore, aceşti principi şi cavaleri au socotit că e bine, datorită rangului vostru regesc, marii voastre vitejii şi mai cu seamă nemăsuratei dragoste ce vă poartă, să le fiţi căpetenie în această bătălie şi să îi călăuziţi atît în treburile războiului, cît şi în cele ale păcii, ştiind că nu vă veţi lăsa înrobit nici de frică, nici de patimi ; şi eu sînt încredinţat, cunoscîndu-le virtutea, că nici unul dintre ei nu se va împotrivi hotărîrilor voastre, aşa

că pentru una ori alta, puterea voastră este îndeajuns ; dar fiindcă înălţimea voastră doriţi să ascultaţi ce va spune fiecare, vreau să-mi aflaţi părerea şi zic că, de vreme ce prinţesa Oriana este în puterea noastră cu tot ce a avut cu ea, ar fi o mare nedreptate, dacă vrăjmaşii noştri doresc pacea, iar gloria noastră e atît de mare, să ne împotrivim cererii lor, de pe urma căreia nu pierdem mai nimic ; şi cum la început au fost numiţi soli don Cuadragante şi don Brian de Monjaste, tot ei trebuie să fie numiţi şi acum, căci înţelepciunea şi virtutea lor sînt atît de mari, încît vor şti dacă să primească ori nu ce li se oferă şi să hotărască de vom avea pace ori război". Şi aşa cum a spus acest cavaler au hotărît regele şi acei seniori, rămînînd ca aceşti doi cavaleri, cu încuviinţarea şi sfatul regelui, să statornicească ce vor avea de făcut în viitor.

CAPITOLUL CXIV

Cum s-a întors sfîntul bărbat Nasciano cu răspunsul regelui Perion la regele Lisuarte şi ce s-a hotărît

Bunul om Nasciano s-a întors la regele Lisuarte, cum aţi auzit, şi i-a spus tot ce vorbise cu regele Perion, cum toţi ceilalţi îi dau acestuia ascultare şi el socoteşte, după frumoasele vorbe ce le rostise regele, că lucrurile îşi vor urma drumul şi se vor sfîrşi cu bine. Cum regele era hotărît şi dornic foarte de a nu mai da ascultare duşmanului cel viclean, cum făcuse pînă atunci, şi avusese, din această pricină, atîtea necazuri, i-a spus : „Părinte, dinspre mine nu e nici o piedică, după cum vedeţi ; rămîneţi aici în cortul meu, iar eu mă voi duce să vorbesc cu aceşti domnitori ce au îndurat atîtea nenorociri şi primejdii ca să-mi apere cinstea".

Şi s-a dus la cortul lui Gasquilan, regele Suediei, care mai stătea încă în pat de pe urma luptei cu Amadis, cum aţi auzit ; aici a poruncit să fie chemaţi regele Cildadan şi toţi cavalerii cei mai de seamă, atît ai săi cît şi ai romanilor, şi le-a adus la cunoştinţă tot ce îi spusese bunul

pustnic, atît la început, cînd venise prima oară, cît şi acum, cînd adusese răspunsul regelui Perion, dar păstrînd taina în legătură cu Amadis şi fiica sa, căci nu voia să se afle încă. Şi-a rugat stăruitor să-şi spună părerea, dacă cred că această cale de înţelegere e bună, ori dimpotrivă, căci îi priveşte pe toţi. Şi voia să ştie mai ales părerea romanilor, căci datorită marii pierderi suferită de ei prin moartea împăratului îl îndatorau foarte, obligîndu-l să-şi calce în picioare propria-i voinţă pentru a se supune voinţei lor. Regele Cildadan i-a răspuns : „Domnul meu, foarte drept este ca aceşti cavaleri din Roma să-şi spună cuvîntul cum aţi zis şi socotiţi că se cuvine, dar aleasa voastră purtare îi obligă, în cele din urmă, să se supună vrerii voastre, aşa cum eu şi toţi cîţi vă sîntem supuşi o vom face, împreună cu acest nobil rege al Suediei, căci voia sa nu cred să fie alta decît a noastră ; şi acum, să spună romanii ce doresc". Atunci, acel viteaz cavaler Arquisil s-a ridicat în picioare şi a grăit aşa : „Dacă împăratul, stăpînul meu, ar fi fost în viaţă, atît datorită măreţiei sale, cît şi fiindcă acest război se poartă pentru cauza sa, s-ar fi cuvenit ca el să hotărască, după voia sa, asupra păcii ori războiului, dar fiindcă noi, cei de acelaşi sînge cu el şi toţi vasalii săi aflaţi acum sub cîrmuirea şi porunca voastră, nu mai sîntem părtaşi egali cu domnia voastră, viteazule rege Lisuarte, la acest război, aşa cum vi s-a spus, vă mai spunem şi acum că atîta vreme cît unul dintre noi va mai fi în viaţă, niciodată nu vom înceta să ne supunem dorinţei şi vrerii voastre, indiferent care va fi aceasta şi vă lăsăm să hotărîţi ce e mai bine, căci sînteţi cel mai însemnat conducător dintre noi toţi şi acum această vrajbă vă priveşte mai mult decît pe toţi ceilalţi". Mult le-a fost pe plac regelui şi tuturor celor aflaţi acolo acest cavaler, pentru că răspunsul lui foarte înţelept era pe potriva marelui său curaj, potrivire cum rar se întîmplă la un om ; şi regele a spus : „De vreme ce lăsaţi totul în seama mea, primesc ; iar dacă voi greşi cumva, a mea va fi cea mai mare vină, după cum va fi şi cea mai mare cinste, de voi duce totul la bun sfîrşit".

Apoi a plecat la cortul său şi le-a poruncit regelui Arban de Norgales şi lui don Guilan Gînditorul să ducă ei negocierile cu trimişii regelui Perion şi să hotărască ce

trebuie făcut, după ce se vor sfătui cu el ; apoi i-a spus sihastrului : „Părinte, gîndesc că dacă lucrurile au ajuns aici, ar fi bine să vă întoarceţi la regele Perion şi să-i spuneţi că i-am însărcinat pe aceşti doi cavaleri să negocieze cu trimişii săi ; şi că bine ar fi, dat fiind că asemenea treburi se lungesc întotdeauna, iar aici în tabere nu putem să-i îngrijim pe răniţi şi nici nu avem destule provizii pentru oameni şi animale, să ridicăm taberele în acelaşi timp şi el să se retragă cu oastea sa cale de o zi, iar eu tot aşa, pînă la cetatea mea Luvaina, pentru a rîndui îngrijirea răniţilor şi trimiterea trupului împăratului în ţara sa ; şi, în răstimpul acesta, trimişii noştri să stea de vorbă, iar el şi eu vom vedea cum e mai bine să facem ; şi să le comunice solilor săi ce a hotărît, eu, de asemenea, trimişilor mei, iar domnia voastră să fiţi de faţă la negocieri pentru a vedea cine nu are dreptate ; şi, de va fi nevoie, ne vom întîlni el şi eu cu oamenii noştri, unde veţi socoti voi de cuviinţă“. Sihastrului i-au fost foarte pe plac aceste vorbe, căci şi-a dat seama că deşi nu se încheiase pacea, primejdia se îndepărta dacă se îndepărtau oştile, căci, cu toate că acest sfînt bărbat îmbrăcase rasa şi ducea o viaţă de pustnic într-un loc atît de sălbatic, înainte fusese cavaler şi încă din cei foarte iscusiti în fapte de arme, la curtea regelui, tatăl regelui Lisuarte, şi apoi la cea a fratelui său, regele Falangris, aşa că, pe cît era de desăvîrşit în cele dumnezeieşti, pricepea foarte bine lucrurile pămînteşti, căci trecuse prin multe ; aşa că i-a răspuns regelui : „Bunul meu domn, vorbele voastre mi se par înţelepte, dar rămîne ca trimişii fiecăruia să sosească într-o anume zi aici, în acest loc, la mijlocul drumului dintre oşti, şi poate, cu ajutorul acelui Dumnezeu, fără al cărui ajutor nimeni nu se poate ajuta, vor ajunge să se înţeleagă să vă întîlniţi domnia voastră şi regele Perion, cum ati spus, şi să puneţi capăt amînărilor ce se ivesc de obicei datorită terţelor persoane ; iar eu mă voi întoarce iute la ceilalţi şi vă voi trimite vorbă cînd şi la ce oră puteţi porunci să se ridice tabăra, ca tot atunci să se ridice şi cealaltă“.

Şi bunul om s-a întors la regele Perion şi i-a spus tot ce se rînduise, fără să uite nimic. Regelui i-a fost pe plac faptul că taberele se ridică acum cînd victoria e de partea lui, şi după ce s-a sfătuit cu don Cuadragante şi don

Brian de Monjaste, a poruncit crainicilor să dea de veste ca a doua zi în zori să fie toţi gata să-şi strîngă corturile şi toate celelalte, pentru a pleca de-acolo Bunul om i-a trimis veste despre asta regelui Lisuarte, înştiinţîndu-l că se va întoarce la el cît mai grabnic cu putinţă.

Şi cînd a sosit dimineaţa, au răsunat trîmbiţele în tabere, s-au strîns corturile şi, cu multă veselie, au pornit şi unii şi alţii, fiecare în drumul său. Dar acum îi vom lăsa să-şi vadă de drum şi o să vă povestim despre regele Arabigo, ce se afla sus în munţi, cum aţi auzit.

CAPITOLUL CXV

Cum, aflînd regele Arabigo de plecarea oştilor, a hotărît să pornească război contra regelui Lisuarte

V-am povestit mai înainte că regele Arabigo, Barsinan, seniorul de Sansueña, şi Arcalaus Vrăjitorul cu oştile lor se ascunseseră în creierul munţilor, într-un loc sălbatic, aşteptînd veşti de la iscoadele lor, ce ţineau tot timpul ochii aţintiţi asupra taberelor şi văzuseră foarte bine bătăliile date, precum şi felul cum erau întărite taberele, aşa încît nici una să nu poată fi lovită peste noapte ; şi cum pînă atunci nici una din părţi nu fusese înfrîntă, ba dimpotrivă, se părea că taberele sînt neatinse, regele Arabigo nu s-a încumetat să iasă din acea vizuină, căci felul cum stăteau lucrurile nu-i era pe plac ; şi tot timpul s-a gîndit să aştepte ultima luptă, cugetînd că, chiar dacă vor mai zăbovi luptînd unii contra celorlalţi, pînă la urmă, unii aveau să fie învinşi, şi tare se bucura văzînd că după prima luptă nu se întrevede victoria, căci cu cît dura mai mult înfruntarea, cu atît pierderile aveau să fie mai mari, şi la sfîrşit aveau să rămînă atît de puţini, încît cu osteneală puţină şi mai puţină primejdie gîndea că îi va spulbera pe cei rămaşi şi va deveni el stăpînul întregii ţări, fără să mai fie cine să i se împotrivească; şi, tare bucuros,

îl tot îmbrăţişa pe Arcalaus, lăudîndu-l şi mulţumindu-i pentru gîndul lui şi făgăduindu-i mari favoruri, zicîndu-i că nu mai poate da greş de astă dată şi că îşi va lua o răsplată mult sporită pentru pagubele şi pierderile din trecut. Şi pe cînd se veseleau ei aşa plini de voie bună, au sosit iscoadele şi le-au spus că se ridicaseră taberele, că oştenii, înarmaţi, fac cale întoarsă, fiecare de unde venise, şi că nu-şi pot da seama ce înseamnă asta. Auzind aceasta, regele Arabigo a gîndit pe dată că plecaseră în urma unei învoieli şi a hotărît să-l atace mai curînd pe regele Lisuarte decît pe Amadis, căci dacă regele avea să fie ucis ori luat captiv, lui Amadis putin avea să-i pese de binele ori răul regelui, şi astfel putea cîştiga totul, dar şi-a zis că nu e bine să pornească atacul înainte de căderea nopţii, ca să-i prindă mai pe nepregătite şi descoperiţi ; aşa că i-a poruncit unui nepot de-al său, pe numele lui, Esclavor, bărbat foarte priceput în treburile războiului, să meargă cît mai pe ascuns pe urmele lor cu zece oameni călare şi să vadă unde vor poposi ; acesta a făcut întocmai şi de pe cele mai tainice poteci ale muntelui iscodea oastea ce se mişca jos, pe cîmpie.

Regele Lisuarte, care îşi urma drumul, se temea tot timpul de aceşti oameni, căci nu ştia prea bine unde se află, ci doar ce îi spuseseră cîţiva vecini de prin partea locului, cum că mereu văzuseră oameni sus în munţi, în partea dinspre mare, dar nici unul nu îndrăznise să se apropie de ei ; şi nici el nu avusese vreme să se pregătească cum ar fi trebuit, căci tare multe îl mai aşteptau de făcut. Şi cum mergea el pe drumul său, aşa cum v-am spus, cîţiva oameni din ţinut l-au înştiinţat că zăriseră nişte călăreţi furişîndu-se pe crestele muntelui. Regele, cum era trecut prin multe şi isteţ, şi-a închipuit pe dată ce se va întîmpla, că nu va putea scăpa de oamenii aceia, dacă vor porni contra lui, fără o bătălie grea ; şi tocmai de asta se temea atunci, văzîndu-şi oamenii atît de zdrobiţi în urma bătăliilor dinainte ; dar, cu inima lui vitează, n-a pregetat să facă ce se cuvine şi, chemîndu-i pe regele Cildadan şi pe toţi căpitanii săi, le-a spus ce aflase despre acei oameni, rugîndu-i să aibă grijă ca oştenii să fie înarmaţi şi pregătiţi de luptă, pentru ca, de va fi cazul, duşmanul să-i găsească aşa cum se cuvine să se arate nişte

cavaleri ca ei. Toţi i-au răspuns că îi vor împlini întocmai poruncile şi l-au asigurat că mai degrabă îşi vor pierde vieţile decît să se lase înfrînţi. Cîţiva i-au spus în taină că ar trebui să îl înştiinţeze pe regele Perion, pentru că oamenii aceia sînt mulţi şi odihniţi, pe cînd ai săi dimpotrivă, şi nu va putea scăpa de ei fără mare primejdie, căci toţi îi sînt vrăjmaşi şi, dacă soarta îi va fi potrivnică, aceia nu vor avea milă şi vor face tot răul de care vor fi în stare. Aceştia au fost don Grumedan şi Brandoibas, care chibzuiau că dacă face asta regele, stăpînul lor, n-ar mai avea a se teme şi în felul acesta, pacea s-ar încheia între cei doi regi mai grabnic şi mai trainic. Dar regele, care, aşa cum v-am spus de multe ori, întotdeauna se temea mai mult să nu-şi piardă cinstea decît viaţa, le-a răspuns că lucrurile nu stau chiar aşa de rău încît să le ceară ajutor potrivnicilor săi, şi că s-ar putea ca ceea ce îşi închipuie ei acum că va fi o mare înfruntare, pînă la urmă să fie cu totul altceva, şi să nu se gîndească la nimic alta decît să-i lovească pe duşmani cu sete, de o fi să vină, aşa cum făcuseră întotdeauna în înfruntări mai de seamă decît aceasta. Apoi i-a poruncit lui Filispinel să se apropie de munte cu douăzeci de cavaleri, cu cît mai multă grijă cu putinţă, astfel ca, fără să-şi piardă vieţile, să afle cîte ceva ; acesta a făcut ce i s-a poruncit. Între timp, regele a poruncit ca oamenii să se odihnească, căci străbătuseră patru leghe, şi animalele să fie adăpate, pentru a încerca să ajungă la Luvaina fără a mai face popas, căci el se temea mai mult de un atac noaptea decît ziua, şi dacă aveau să facă un popas, nu i-ar fi stat în putere să-i împiedice pe oameni să nu-şi scoată armurile şi să nu doarmă, la cît erau de obosiţi, şi astfel, ar fi putut fi nimiciţi de o mînă de oameni ; şi după ce s-au odihnit o vreme, a poruncit oştii să pornească mai departe, aşezînd în frunte toate bagajele şi răniţii, deşi, în acele zile de răgaz, îi trimisese mai pe toţi în cetatea din apropiere.

Filispinel a pornit spre munte şi cercetînd cu mare grijă a simţit pe dată iscoadele şi oamenii lui Esclavor, iar cînd a ajuns împreună cu cei mai mulţi dintre ai săi să îi vadă pe potrivnici, i-a trimis vorbă regelui, înştiinţîndu-l că dăduse de aceşi cîţiva cavaleri ce îi tot urmăreau şi că bănuieşte că restul oastei nu e prea departe. Regele nu

făcea alta decît să-şi vadă de drum, cu grabă mare, pentru ca, dacă ar fi fost să dea o luptă, să fie cît mai aproape de acea cetate a sa, făcîndu-şi socoteala că, deşi nu este foarte întărită, tot se poate odihni mai în siguranţă acolo decît în mijlocul cîmpului. Aşa că, în scurtă vreme, s-a îndepărtat bine de munte.

Esclavor, nepotul regelui Arabigo, văzînd că fusese descoperit, i-a dat de ştire unchiului său, spunîndu-i că părerea lui este că trebuie să coboare de pe coastă fără zăbavă în cîmpie, căci, descoperiţi fiind, regele Lisuarte nu va vrea să se oprească decît acolo unde îi va conveni mai bine. Cînd acest mesager a ajuns la regele Arabigo, toată oastea sa se odihnea în voie, pregătindu-se pentru noapte şi fără gîndul de a-şi ataca duşmanii pe lumina zilei, şi n-au izbutit să se înarmeze şi să încalece foarte iute, ci au zăbovit o bună bucată de vreme, căci erau mulţi la număr ; şi ce i-a încurcat cel mai tare au fost trecătorile înguste ale muntelui, căci pe cît de sălbatic şi de nepătruns era locul ales ca să se apere, pe atît îi împiedica să pornească la atac. Şi aşa cum aţi auzit, oastea a pornit pe urmele regelui Lisuarte ; dar mai înainte de-a apuca să coboare ei muntele, regele străbătuse atîta drum, încît cînd au ajuns la cîmpie, oricît s-au străduit să îl prindă din urmă, n-au izbutit pînă aproape de cetate ; Arcalaus, însă, cum ştia ţinutul, l-a sfătuit pe regele Arabigo să nu se zorească, pentru a nu-şi obosi oamenii, spunîndu-i că, de vreme ce îl au pe rege sub ochi, nu e cu putinţă să le scape şi să nu-şi facă griji dacă se va adăposti în cetate, că el o ştie foarte bine şi, pe cît e de slab apărată, va fi în mai mare primejdie decît în mijlocul cîmpului.

În acest răstimp, prin voia lui Dumnezeu, pentru ca acei oameni ticăloşi să nu-şi împlinească mîrsava dorinţă, s-a întîmplat că bunul om şi sfînt pustnic i-a trimis la regele Lisuarte pe Esplandian, pupilul său, şi pe Sargil, nepotul său, să-l înştiinţeze că lucrurile sînt pe calea cea bună şi că el va ajunge cît mai curînd cu putinţă la Luvaina pentru a rîndui întîlnirea celor patru cavaleri din cele două tabere. Cînd aceşti flăcăi au ajuns la tabăra regelui, acesta plecase de-o bucată bună de vreme, şi ei au mers pe urmele oştii pînă au ajuns în locul unde regele

hotărîse scurtul popas și astfel au înțeles că regele se teme și se grăbește, așa că au zorit și ei să-l ajungă, dar mai înainte de a zări oastea regelui, au văzut cum coboară muntele în grabă mare mulțime de oameni, și, pe dată, și-au zis că aceștia sînt oștenii regelui Arabigo, căci, pe cînd se aflau la curte cu regina Brisena, auziseră vorbindu-se despre ei. Și văzuseră că regina tot trimite oameni în felurite locuri, unde se spunea că se află aceștia ; și de cum i-au zărit pe oșteni, și-au dat seama că regele, stăpînul lor, e în mare primejdie, ceea ce mult l-a îndurerat și l-a mîhnit pe Esplandian. Și i-a spus lui Sargil : „Frate, urmează-mă și să nu ne oprim din drum pînă nu încercăm să-l ajutăm pe stăpînul meu, regele, să nu-i facă vreun rău ticăloșii aceștia". Și întorcîndu-i caii au luat-o înapoi pe unde veniseră, cît mai grabnic cu putință, tot restul zilei și toată noaptea, fără să se odihnească, și, a doua zi în zori, au ajuns la tabăra regelui Perion, căci acesta nu străbătuse mai mult de patru leghe în ziua dinainte și își instalase tabăra pe malul unui rîu cu mulți copaci și pășune întinsă, punînd de strajă mai multi cavaleri în partea dinspre munte, fiindcă și el aflase de la niște păstori despre oastea aceea că se pusese în mișcare, părăsind locul unde stătuse pînă atunci ; așa că, temîndu-se, a poruncit să se întărească straja ; și de cum au ajuns aici cei doi flăcăi, Esplandian s-a dus drept la cortul lui Amadis și l-a întîlnit pe bunul pustnic ce se ridicase și voia să plece, dar văzîndu-l pe acel cocon atît de zorit, l-a întrebat: „Bunul meu fiu, ce-i cu graba asta ? El i-a răspuns: „Domnule și tată, graba mi-e atît de mare, încît pînă nu vorbesc cu Amadis, n-am vreme să vă povestesc". Apoi, descălecînd de pe cal, a intrat în cort, unde Amadis stătea întins în pat îmbrăcat în armură, căci fusese de strajă toată noaptea și în zori venise să se odihnească și să doarmă ; Amadis s-a trezit și atunci Esplandian i-a spus: „Oh, viteazule domn, dacă vreodată inima voastră nobilă a dorit să săvîrșească isprăvi mărețe, a sosit ceasul să-și arate vitejia, căci, deși a trecut prin mari și foarte primejdioase înfruntări pînă acum, nici una nu-i poate sta alături celei ce se pregăteste. Aflați, bunule domn, că oastea despre care s-a spus că se ascunde în munți cu regele Arabigo a pornit în cea mai mare grabă împotriva regelui

Lisuarte, stăpînul meu, și cred că pe acesta îl paște o mare primejdie, după cît de numeroși sînt vrăjmașii și cît de puțini și de sleiți oștenii regelui. Așa că, după Dumnezeu, singura lui salvare sînteți domnia voastră". Amadis, auzind aceasta, s-a sculat foarte iute și a spus : „Bunele paj, așteptați-mă aici, căci de-mi va sta în puteri, osteneala voastră nu va fi zadarnică".

Apoi a plecat pe dată la cortul regelui Perion, tatăl său, i-a povestit toate acele vești și l-a rugat stăruitor să îi îngăduie să îi vină în ajutor regelui Lisuarte, faptă ce i-ar putea aduce multă cinste și slavă, precum și numeroase laude din partea tuturor celor ce o vor afla ; Amadis i-a făcut această rugăminte în genunchi și n-a vrut să se ridice pînă ce regele, ce era o pildă de virtute și își petrecuse viața săvîrșind numai isprăvi ce îi aduseseră mare faimă, nu i-a spus : „Fiule, fă așa cum dorești și pornește în frunte cu oamenii ce îți sînt pe plac, iar eu te voi urma, căci de va fi să încheiem pace cu regele Lisuarte, astfel va fi mai trainică. Iar de va fi să purtăm război cu el, mai bine să fie nimicit de noi decît de ceilalți, ce s-ar putea să ne fie mai dușmani decît ne este el". Și pe dată a poruncit să sune trîmbițele și surlele și, cum oamenii erau toți înarmați și pregătiți de luptă, au încălecat pe dată și s-au adunat în jurul căpitanilor lor. Regele Perion și Amadis i-au cerut lui Gasquiles, nepotul împăratului din Constantinopol, să încalece și el și cu însemnele împărătești au ieșit din tabără cu toate celelalte steaguri în urma lor ; și de cum a ajuns toată armia în cîmp deschis, regele le-a spus tot ce aflase și i-a rugat mult să-și dovedească virtutea, fără să țină seama de trecut, și să-l ajute pe regele Lisuarte, aflat la mare nevoie și cu puțină oaste. Toți au încuviințat și au răspuns că vor face așa cum le poruncește. Atunci, Amadis i-a luat cu sine pe don Cuadragante, don Florestan, fratele său, Angriote de Estravaus, Gavarte de la Valea Temătoare, pe Gandalin și Enil cu încă patru mii de cavaleri, și pe maestrul Helisabad care, în această împrejurare, ca și în bătăliile trecute, a făcut minuni cu știința sa, salvînd viața multora, ce n-ar mai fi avut zile fără Dumnezeu și fără el. Însoțit de toți aceștia, Amadis a pornit la drum, iar regele, tatăl său și toți ceilalți, rînduiți pentru luptă, l-au urmat.

Dar acum nu o să mai vorbim despre ei, care mergeau zorindu-se foarte, şi ne întoarcem să vă povestim ce s-a mai întîmplat cu regii în acest răstimp.

CAPITOLUL CXVI

Despre bătălia purtată de regele Lisuarte cu regele Arabigo şi oastea sa, şi cum regele Lisuarte a fost învins şi i-a venit în ajutor Amadis de Gaula, cel ce niciodată n-a pregetat să-i ajute pe cei aflaţi în nevoie

V-am povestit mai înainte că regele Lisuarte fusese înştiinţat de cavalerii trimişi de el spre munte că zăriseră iscoadele regelui Arabigo, şi că acum regele Lisuarte se zorea să ajungă la cetatea sa Luvaina, pentru a se adăposti acolo dacă ar fi fost să se dea o luptă, căci după cît de zdrobită îi era oastea în urma bătăliilor dinainte, cum aţi auzit, era sigur că nu poate ţine piept forţei copleşitoare a vrăjmaşilor. Şi astfel, pe cînd el îşi urma drumul, oştile regelui Arabigo l-au urmărit pînă la căderea nopţii, mereu în frunte cu Esclavor şi cei zece cavaleri, însoţiţi de încă patruzeci trimişi de rege, unchiul său ; şi după ce oastea a coborît din munţi şi a pornit la drum pe cîmp, ar fi izbutit iute să-l ajungă din urmă, dar noaptea era atît de neagră, că nu se mai vedeau unii pe alţii şi, din pricina asta, dar şi a spuselor lui Arcalaus, cum că cetatea în care ceilalţi îşi puseseră mari speranţe, e slab apărată, nu s-au ostenit să pornească la luptă, ci au continuat să-i urmărească, aproape învăluindu-i pe oştenii regelui Lisuarte. Şi au mers ei aşa pînă la ivirea zorilor, cînd au văzut cît de aproape sînt unii de alţii şi la un pas de cetate. Atunci, regele Lisuarte, ca un domnitor curajos, a făcut popas cu toţi oamenii săi şi a împărţit oastea în două grupuri; primul, sub conducerea regelui Cildadan, însoţit de Norandel, feciorul său, regele Arban de Norgales, don Guilan Gînditorul şi Cendil de Ganota, al-

cătuit din aproape două mii de cavaleri. Al doilea grup era alcătuit din romanii Arquisil și Flamineo, Giontes, nepotul său, Brandoibas și alți multi cavaleri de-ai săi și încă aproape șase mii de oșteni călări; aceste două oști, dacă ar fi fost înarmate cum se cuvine și ar fi avut cai odihniți, n-ar fi trebuit să se teamă prea mult de dușman, dar lucrurile stăteau cu totul pe dos, căci armurile le erau toate sfîrtecate în multe locuri din bătăliile trecute, iar caii slăbiti și osteniți, atît din pricina efortului mare dinainte, cît și al celui de-acum, fiindcă toată ziua aceea și toată noaptea nu se odihniseră decît foarte puțin, ceea ce mult le-a dăunat, cum veți auzi mai departe.

Regele Arabigo îi avea în frunte pe Barsinan, seniorul de Sansueña, care, cum am spus, era un tînăr cavaler curajos, dornic să dobîndească slavă și să răzbune moartea tatălui său, și a lui Gandalod, fratele său, cel învins de don Guilan și trimis captiv regelui Lisuarte la Londra, care poruncise să fie azvîrlit din vîrful turnului la picioarele căruia fusese ars tatăl lui, cum se povestește în prima carte a acestei istorii, cu două mii de cavaleri ; restul oștirii venea în urma lui, cum am spus.

Și cum se luminase de ziuă și au văzut cît de aproape se află unii de alții, au început lupta cu strășnicie, astfel că de la prima ciocnire mulți cai au rămas fără stăpîni; Barsinan și-a frînt lancea și, punînd mîna pe spadă, a prins să împartă lovituri grele, căci era viteaz și stăpînit de o mare turbare. Norandel, aflat în fruntea oamenilor săi, s-a înfruntat cu un unchi al acestui Barsinan, frate cu maică-sa, ce fusese guvernatorul ținutului după moartea tatălui lui Barsinan, pînă ce acest nepot al lui a ajuns la vîrsta de a putea cîrmui ; Norandel l-a izbit pe acesta atît de tare, că i-a spart scutul și lorica și lancea i-a ieșit prin spate prăbușindu-se mort pe loc la pămînt. Regele Cildadan a doborît alt cavaler ce îl însoțea pe acesta, unul dintre cavalerii viteji din oastea lui Barsinan. Lovituri grele au dat și don Guilan, regele Arban de Norgales și ceilalți ce îi însoțeau, toți cavaleri de seamă și aleși, așa încît, grupul lui Barsinan ar fi fost spulberat, dacă nu i-ar fi sărit în ajutor Arcalaus; acesta, deși nu mai avea jumătate din mîna dreaptă, că i-o retezase Amadis pe cînd se numea Frumosul Întunecat și îl ucisese pe nepotul lui Arca-

laus, Lindoraque, fiind priceput foarte în mînuirea armelor, se slujea de mîna stîngă ca de cealaltă, şi cu sosirea sa, cei din tabăra lui au primit un mare sprijin şi inimile li s-au umplut iarăşi de vitejie, astfel că mulţi din oamenii regelui Lisuarte au pierit ori au fost doborîţi de pe cai, răniţi greu. Arcalaus şi-a croit drum printre ei şi săvîrşea fapte de arme măreţe, căci era viteaz şi curajos, dar să fi văzut ce minuni făceau, la ceasul acela, regele Cildadan, Norandel, don Guilan şi Cendil de Ganota, căci erau scut şi pavăză pentru toţi ai lor ; dar n-ar fi izbutit s-o scoată la capăt dacă nu le-ar fi venit în ajutor regele Lisuarte, căci vrăjmaşii, mai numeroşi şi mai odihniţi, dădeau să-i învingă de-acum; dar regele Lisuarte, care niciodată nu s-a abătut cu un pas de la datorie în marile bătălii purtate de el, a pornit în fruntea oamenilor săi mai dornic să moară decît să nu-şi facă datoria şi primul vrăjmas ce i-a ieşit în cale a fost un frate al lui Alumas, cel ucis de don Florestan din pricina domnişoarelor păzite de pitic la Izvorul ulmilor, care era văr primar cu Dardan Trufaşul ; şi l-a izbit cu lancea, sfărîmîndu-i toată armura, şi l-a doborît mort la pămînt ; iar ai săi s-au năpustit atît de năprasnic asupra duşmanilor, că i-au făcut să dea înapoi o bună bucată. Regele a pus mîna pe spadă şi a prins să dea asemenea lovituri grele, că pe cine nimerea în plin, nu mai avea nevoie de duhovnic ; şi la ceasul acela era atît de furios, că uitînd de orice primejdie, s-a aruncat în mijlocul vrăjmaşilor, făcînd mare prăpăd printre ei. Arcalaus, care aflase dinainte ce herb are regele, ca să îl recunoască şi să pună la cale o ticăloşie, cum avea să poată mai bine, căci aşa-i stătea în fire, văzîndu-l pe rege atît de departe de ai săi, s-a dus la Barsinan şi i-a spus : „Barsinan, îl vezi în faţă pe duşmanul tău ? Dacă moare, totul se sfîrşeşte. Priveşte, nu vezi ce face regele Lisuarte?“ Barsinan a luat zece cavaleri de-ai săi care îl ocroteau şi i-a răspuns lui Arcalaus : „Acum, pe el ! Şi fie moare, fie murim cu toţii !“ Şi s-au năpustit spre rege, atacîndu-l din toate părţile, aşa că l-au trîntit de pe cal. Filispinel lupta tot timpul însoţit de cei douăzeci de cavaleri de care aţi auzit, ce fuseseră să cerceteze muntele, şi îşi făgăduiseră să rămînă împreună în lupta aceasta. Şi văzînd că regele este doborît, le-a spus : „Oh, domni-

lor, acum e vremea să pierim o dată cu regele !“ Şi au pornit cu toţii şi au ajuns lîngă rege, dar acesta era ţinut de doi cavaleri ce se prăvăliseră peste el înainte de a se scula de jos şi îi luaseră spada ; atunci au prins să-i pălească pe Arcalaus, Barsinan şi pe oamenii lor, încît, în pofida voinţei lor, i-au îndepărtat de-acolo, dar la strigătele lui Arcalaus începuseră să se strîngă atîţia potrivnici, încît, dacă soarta nu i-ar fi adus acolo pe regele Cildadan, Arquisil, Norandel şi Brandoibas, cu un pîlc de cavaleri, să le sară în ajutor, regele ar fi fost pierdut ; aceştia, însă, au ucis atîţia duşmani, că l-au salvat pe rege prin forţa armelor, iar Norandel, de cum a ajuns acolo, a sărit de pe cal şi, împărţind lovituri straşnice celor ce îl ţineau pe rege, le-a luat spada acestuia şi punînd-o în mîna regelui, i-a spus : „Luaţi calul meu“. Regele a făcut întocmai, dar nu s-a îndepărtat pînă ce Brandoibas nu i-a dat alt cal lui Norandel şi acesta n-a fost călare ; apoi au pornit în ajutorul oamenilor lor, ce se luptau atît de îndîrjit, că vrăjmaşii nu cutezau să le mai stea în cale. Arcalaus i-a spus atunci unuia dintre cavalerii săi : „Întreabă-l pe regele Arabigo de ce mă lasă să fiu ucis?“ Cavalerul s-a dus să-i transmită mesajul regelui Arabigo şi acesta a răspuns : „Am văzut eu bine că trebuia să le vin în ajutor mai de mult, dar am aşteptat ca duşmanii să se mai îndepărteze de cetate ; însă, dacă doreşte să-l ajut, aşa voi face“. Şi a poruncit să sune trîmbiţele şi a pornit cu toată oastea sa, însoţit de cei şase cavaleri din Insula Săgetătorului ; cum ceilalţi erau împrăştiaţi şi trudiţi, i-a atacat în voie şi a făcut mare prăpăd în rîndul lor. Cei şase cavaleri de care v-am vorbit săvîrşeau fapte nemaipomenite, doborînd şi omorînd pe cîţi întîlneau, aşa că datorită lor şi oastei numeroase a regelui Arabigo, oamenii regelui Lisuarte nu le-au mai putut ţine piept şi au început să se retragă, ca orice oştire învinsă.

Regele Lisuarte, văzînd că lupta e pierdută şi că nu e chip să mai schimbe ceva, adunîndu-i în jurul său pe regele Cildadan, Norandel, don Guilan, Arquisil şi pe ceilalţi cavaleri mai de seamă, s-a aşezat în fruntea oamenilor săi şi le-a poruncit celorlalţi să se retragă în cetate, căci erau aproape de ea. Ce să vă mai povestesc ? Regele a făcut atîtea în timpul acestei retrageri şi înfrîngeri pen-

tru a-şi apăra oamenii, încît s-a arătat mai viteaz şi mai curajos ca niciodată de cînd devenise cavaler, şi la fel s-au purtat şi toţi cavalerii din preajma lui, dar, în cele din urmă, cu multe pierderi în rîndul oamenilor săi, morţi şi mulţi prinşi şi răniţi, au fost împinşi spre porţile cetăţii şi cum oamenii au început să se îmbulzească, iar vrăjmaşii s-au năpustit asupra lor, socotindu-i învinşi, mult mai mulţi au pierit aici, şi aici au fost doborîţi de pe cai regele Arban de Norgales şi don Grumedan, cu însemnele regelui Lisuarte, şi luaţi captivi de vrăjmaşi, şi aşa ar fi pătit şi regele, dacă nu l-ar fi tras în cetate cu forţa cîţiva dintre ai săi ; şi îndată după asta, porţile au fost închise, astfel că puţini au izbutit să intre.

Duşmanii s-au retras, pentru că se trăgea asupra lor cu arcuri şi arbalete, dar i-au luat cu ei pe regele Arban de Norgales şi pe don Grumedan cu însemnele regeşti. Arcalaus ar fi vrut să-i ucidă pe loc, dar regele Arabigo n-a îngăduit, spunîndu-i să mai aştepte, că, în curînd, va fi în mîinile lor şi regele Lisuarte cu ceilalţi, şi atunci, vor fi judecaţi toţi de el şi de ceilalţi mari seniori veniţi cu ei, şi a poruncit să fie păziţi cu străşnicie de nişte oameni de-ai săi.

Şi-aşa cum v-am spus, regele Lisuarte a fost învins şi nimicit, şi mai toată oastea lui spulberată, unii morţi, alţii captivi, iar el cu alţi cîţiva, închişi în acea cetate slab apărată, unde nu îi aştepta alta decît moartea. Şi să spunem că e mîna lui Dumnezeu şi a sorţii ? De bună seamă că nu ; el şi-a făcut-o singur, pentru că şi-a plecat urechea la vorbe păgubitoare, crezînd mai mult ce i-au spus acei ticăloşi de Brocadan şi Gandandel despre Amadis, decît în bunătatea lui Amadis şi a neamului său, de pe urma cărora ajunsese pe culmi de glorie mai sus decît orice alt domnitor din lume ; şi în afară de Domnul Dumnezeul nostru, cine să-l ajute ? Cumva Brocadan şi Gandandel cu neamul lor îl vor scăpa de primejdie şi vor îndrepta răul suferit ? Ori cei ca ei, lipsiţi de conştiinţă, a căror meserie a fost şi este să-i pizmuiască pe cei virtuoşi şi curajoşi (care, pentru a urma calea virtuţii, nu a invidiei, îşi pun viaţa în primejdie) şi să dorească să le calce pe urme doar pentru a le distruge şi a le tăvăli în noroi faptele cu toată puterea lor ? Cred că dacă i-ar fi aştep-

tat pe aceştia, iute ar fi fost răzbunată moartea lui Barsinan, seniorul de Sansueña, marile pierderi suferite de regele Arabigo în războiul celor şapte regi şi mînia lui Arcalaus. Şi-atunci, cine să-i vină în ajutor ? Bineînţeles că vestitul şi neînfricatul cavaler Amadis de Gaula, care l-a mai ajutat de multe ori, aşa cum v-am povestit în această măreaţă istorie. Dar, lăsînd deoparte slujirea doamnei sale, avea motive întemeiate să o facă ? Eu zic că dimpotrivă, căci după marile servicii făcute, ce i-au adus regelui numai foloase, şi nerecunoştinţa arătată de acesta mai curînd ar fi avut temeiuri să-i dorească distrugerea totală. Iar cum acest cavaler venise pe lumea asta pentru a dobîndi faimă şi glorie, nu se gîndea decît la fapte nobile şi pline de virtute, aşa cum veţi auzi că a făcut cu acest rege învins, închis în cetate, aşteptînd să fie ucis şi să-şi piardă regatul.

Şi, întorcîndu-ne la povestea noastră, aflaţi că după ce regele Lisuarte s-a închis în acea cetate a sa, regele Arabigo s-a retras de pe cîmpul de luptă cu marii seniori ce îl însoţeau şi i-a întrebat cum chibzuiesc să pună capăt acestei afaceri. Părerile au fost multe, unele opuse altora, aşa cum se întîmplă de obicei cu cei cărora soarta le este favorabilă, căci au parte de atîta bine, încît nu ştiu să aleagă ce e mai bine din prea mult bine. Unii spuneau că ar fi bine să se odihnească oleacă şi să facă pregătiri pentru luptă, şi, între timp, să pună străji numeroase, ca regele să nu fugă. Alţii spuneau că ar fi bine să continue lupta chiar atunci, ca să nu le dea timp duşmanilor să se pregătească pentru apărare, şi că, fiind aceştia vlăguiţi şi înspăimîntaţi, vor intra grabnic în cetate şi îi vor lua captivi. După ce regele Arabigo a ascultat toate părerile, cum toţi aşteptau hotărîrea lui, căci era cel mai mare dintre toţi şi căpetenia lor, acesta a spus : „Vitejilor domni şi preacinstiţi cavaleri, întotdeauna am auzit spunîndu-se că omul nu trebuie să scape norocul din mînă şi să nu caute pricini ori motive de a-i da drumul, ci dimpotrivă, să se pună pe treabă cu mai mult sîrg şi dăruire, pentru ca norocul să fie însoţit de bucurii ; şi de aceea hotărăsc ca Barsínan şi ducele de Bristoya, cu oamenii pe care îi doresc, să plece pe dată spre celălalt capăt al cetăţii, iar eu, Arcalaus, regele Insulei Adînci şi aceşti şase cavaleri să

rămînem de partea aceasta, şi cu armele ce le avem, acestea cu care am luptat, să-i asaltăm de-ndată pe duşmanii noştri, mai înainte de a se înnopta, că nu mai sînt decît două ceasuri pînă la asfinţit. Şi dacă nu izbutim să intrăm în cetate, o să ne retragem şi oastea se va putea odihni niţel, pînă în zori, cînd vom ataca din nou ; iar cît despre mine, vă spun şi le voi spune tuturor alor mei şi celor ce vor voi să mă urmeze că nu-mi voi afla răgaz şi nu voi mînca şi bea, pînă nu îi voi învinge sau voi muri ; şi vă făgăduiesc pe coroana mea de rege că mîine vom fi morţi, fie eu, fie ei". Mult i-a îmbărbătat şi i-a bucurat regele Arabigo pe acei seniori şi toţi au încuviinţat ce a spus şi a făgăduit ; apoi au poruncit să se aducă merinde, căci aveau din belşug, şi au împărţit mîncare şi băutură întregii oşti, încurajîndu-i pe oameni pentru viitoarea luptă şi spunîndu-le că vor fi bogaţi şi fericiţi cînd se va sfîrşi, dacă nu vor pierde totul arătîndu-se lipsiţi de vitejie. După asta, Barsinan, seniorul de Sansueña, şi ducele de Bristoya, cu jumătate din oaste s-au dus în celălalt capăt al cetăţii, iar regele Arabigo cu restul au rămas unde se aflau ; şi de cum au auzit sunetul trîmbiţelor, au descălecat de pe cai şi s-au pregătit cu toţii de luptă.

Regele Lisuarte, cînd a intrat în cetate, n-a vrut să se odihnească, văzîndu-şi aproape pieirea, şi cu toate că ştia că se află într-un loc unde nu se poate apăra multă vreme, a hotărît să nu-şi precupeţească forţele pînă la capătul acestei nenorociri şi mai degrabă să moară ca un cavaler decît să fie prins de viu de acei înverşunaţi duşmani de moarte ; şi îndată după ce a mîncat ceva împreună cu oamenii săi din cele aduse de locuitorii cetăţii, a împărţit cavalerii pe lîngă bărbaţii din cetate în locurile mai slab apărate, atrăgîndu-le atenţia şi spunîndu-le că salvarea şi viaţa lor se află în mîinile şi inimile lor, după ale Domnului, dar toţi erau atît de viteji că nu aveau nevoie să-i îmbărbăteze cineva şi fiecare nădăjduia să moară asemeni stăpînului lor, regele. Şi stînd lucrurile aşa cum aţi auzit, vrăjmaşii au atacat pe neaşteptate, cu acel curaj pe care îl au de obicei învingătorii, fără nici o teamă, şi apăraţi de scuturi şi cu lăncile, cîte mai erau întregi, ori cu spadele în mînă, urmaţi de arbaletieri şi arcaşi au ajuns

la ziduri ; şi cum acestea erau foarte joase şi în unele locuri sparte, s-au încleştat unii cu alţii ca pe cîmpul de bătaie ; cei dinăuntru, profitînd de neînsemnatul adăpost, dar mai cu seamă dînd dovadă de mare curaj, s-au apărat cu atîta vitejie, încît potrivnicii, pierzîndu-şi avîntul şi înflăcărarea cu care porniseră, în mare parte au început să se înmoaie şi să se risipească, în vreme ce alţii se luptau cu îndîrjire, astfel că, de amîndouă părţile au fost mulţi morţi şi răniţi. Regele Arabigo şi toate celelalte căpetenii, care erau călare, îi tot împingeau pe oşteni înainte, iar ei se apropiaseră de ziduri fără nici o teamă, să fie pildă pentru ceilalţi, şi de pe cai îi loveau cu lăncile pe cei de pe ziduri, aşa că puţin a lipsit ca regele Lisuarte să nu fie învins ; dar Dumnezeu a vrut să-l apere, că noaptea s-a lăsat tare neagră. Aşa că oastea vrăjmaşă s-a retras, fiindcă aşa fusese porunca, şi în vreme ce unii îşi îngrijeau răniţii, ceilalţi s-au împrăştiat în jurul cetăţii, punînd strajă multă şi zicîndu-şi că, a doua zi, la primul atac, totul se va încheia, cum s-a şi întîmplat.

Dar acum o să vă povestim ce au făcut Amadis şi tovarăşii săi după ce s-au despărţit de regele Perion ca să-i vină în ajutor regelui Lisuarte.

CAPITOLUL CXVII

Cum pornise Amadis în ajutorul regelui Lisuarte şi ce i s-a întîmplat pe drum înainte de-a ajunge la el

V-am povestit mai înainte că acel preafrumos Esplandian a sosit în mare grabă în tabăra regelui Perion şi l-a înştiinţat pe Amadis de Gaula despre marea luptă şi primejdie şi îl aşteaptă pe regele Lisuarte, stăpînul său, şi că regele Perion a pornit pe dată, cu toată oastea sa, în ajutorul lui, avîndu-l în frunte pe Amadis cu acei cavaleri de care aţi auzit ; acum, o să vă spunem ce-au mai făcut.

Amadis, după ce s-a despărţit de tatăl său, s-a grăbit foarte să ajungă la timp şi să-i fie de ajutor regelui, iar

doamna şi stăpîna sa să vadă că, pe drept ori pe nedrept, ea se află întotdeauna în faţa ochilor săi, ca să o slujească. Dar cu toată graba, cum drumul era lung, că de unde plecase el pînă unde fusese tabăra regelui Lisuarte erau cinci leghe şi de acolo pînă la cetatea Luvaina încă opt, aşa că în total erau treisprezece leghe, nu l-a putut străbate pe tot înainte de căderea nopţii, care l-a prins la trei leghe de cetate ; şi cum noaptea era tare întunecoasă şi Amadis le poruncise călăuzelor sale să ţină drumul pe la poalele muntelui, ca să-i taie calea regelui Arabigo de ar fi vrut să se retragă în vreun loc întărit, călăuzele au greşit drumul şi s-au rătăcit, şi nu mai ştiau încotro s-o ia, nici dacă ajunseseră la cetate ori o lăsaseră în urmă ; şi cînd i-au spus asta lui Amadis, acesta s-a necăjit atît de tare, că ar fi vrut să moară de supărare. Şi cu toate că era omul cel mai răbdător din lume, care ştia să-şi înfrîneze mînia în orice împrejurare, atunci nu s-a putut stăpîni să se blesteme de mai multe ori o dată cu soarta lui ce îi era atît de potrivnică, aşa că nimeni nu mai îndrăznea să-i vorbească. Don Cuadragante, căruia îi părea foarte rău pentru regele Cildadan, căci îl iubea mult şi îi era rudă apropiată, s-a apropiat de el şi i-a spus : „Bunule domn, nu mai fiţi aşa supărat, că Dumnezeu ştie cum e mai bine să se întîmple totul şi dacă El socoteşte a fi întru slujirea sa să îi ajutăm pe acei regi şi cavaleri, prieteni dragi, El ne va călăuzi ; iar dacă voia nu îi este asta, nimeni nu poate face altminteri“. Şi, într-adevăr, de n-ar fi greşit atunci drumul, nu s-ar fi încheiat lucrurile întru asemenea cinste pentru ei cum s-au încheiat, aşa cum veţi auzi mai la vale.

Pe cînd stăteau ei aşa şi nu ştiau ce să facă, Amadis a întrebat călăuzele dacă muntele e aproape şi acestea i-au răspuns că aşa cred, căci merseseră tot timpul ţinîndu-se aproape, aşa cum li se poruncise; atunci Amadis i-a spus lui Gandalin : „Ia una dintre călăuze şi încearcă să găseşti vreo stîncă, urcă-te în vîrf şi cercetează bine locul, căci dacă oastea a făcut tabără, au aprins şi focuri şi poate vezi ceva“. Gandalin a făcut întocmai şi cum muntele se afla în stînga lor, au tot mers spre stînga şi după o vreme au ajuns la poalele muntelui ; Gandalin s-a căţărat cît mai sus a putut şi a privit în jos, bucurîndu-se foarte că

îi zăreşte pe ceilalţi ; apoi a chemat călăuza şi, arătîndu-i ce se vede, l-a întrebat dacă ştie să nimerească locul. El a răspuns că da. Şi şi-au întors privirea spre cîmpie, unde au văzut focurile, şi au pornit în cea mi mare grabă spre locul unde rămăsese Amadis, căruia i-au povestit ce văzuseră. Acesta s-a bucurat foarte şi a spus : „Dacă e aşa, călăuziţi-ne şi să mergem cît mai iute cu putinţă că a trecut deja o bună parte din noapte".

Şi au pornit în urma călăuzei, în cea mai mare rînduială cu putinţă, căci vrăjmaşii nu ştiau nimic de regele Perion şi nici acesta de ei; dar au mers pe urmele lor şi au tot umblat pînă s-au apropiat de cetate şi au văzut focurile din tabără, multe la număr, şi nu se poate povesti cît s-au bucurat, mai cu osebire acel curajos Amadis, ce niciodată nu dorise ceva atît de mult ca acum, pentru ca regele Lisuarte să-şi dea seama că el a fost întotdeauna cel ce l-a scos din toate necazurile şi că, după Dumnezeu, datorită lui îşi salvează viaţa şi întregul regat, chibzuind că altfel nu-l aşteaptă decît înfrîngerea ori moartea, căci avea oaste puţină, iar duşmanii erau mulţi, şi că astfel, fără să-l vadă ori să-i vorbească, regele îşi va schimba purtarea faţă de el ; la ceasul acela începea să se crape de ziuă, iar ei se aflau cam la o leghe de cetate.

Cînd s-a făcut ziuă, regele Arabigo şi toţi acei cavaleri s-au pregătit de luptă, cu mult curaj şi veselie, şi, de cum şi-au îmbrăcat armurile, s-au apropiat toţi de ziduri şi de spărturile palisadei, dar regele Lisuarte şi ai săi se apărau cu vitejie ; în cele din urmă, însă, cum vrăjmaşii erau mulţi şi încurajaţi de soarta prielnică, iar oamenii regelui puţini şi cei mai mulţi dintre ei răniţi şi sleiţi, n-au putut să le ţină piept şi duşmanii au intrat în cetate cu chiote asurzitoare ; zgomotul era nespus pe străzi, unde regele şi ai săi se apărau cu înverşunare, iar de la ferestre îi ajutau femeile, copiii şi ceilalţi, ce nu erau în stare să lupte altfel. Şi era o asemenea ploaie de lovituri de spadă, de lance, de pietre şi atîtea strigăte, că nu era om să privească şi să nu se înspăimînte foarte. Cînd regele Lisuarte şi acei cavaleri, slujitorii săi, s-au văzut pierduţi, socotind că mai bine mor decît să cadă în captivitate, nu se poate povesti ce minuni săvîrseau şi ce lovituri grele împărţeau duşmanilor, că aceştia nu cutezau să se apropie

de ei și nu izbuteau să-i facă să dea înapoi decît cu ajutorul lăncilor și al pietrelor. Regele Cildadan, Arquisil, Flamineo și Norandel, ce se aflau în partea unde atacase regele Arabigo, puteți să mă credeți că nu stăteau degeaba și lupta cu ei a fost crîncenă ; regele Arabigo a intrat în cetate cu Arcalaus și cei șase cavaleri din Insula Săgetătorului, de care ați auzit, căci pe aceștia regele îi ținea tot timpul lîngă el să-l ocrotească ; și văzînd cum stau lucrurile, a trimis pe doi dintre ei pe o străduță lăturalnică spre locul unde luptau Barsinan și ducele de Bristoya, iar cu ceilalați patru a pornit spre regele Cildadan, spunîndu-le: „Acum, prieteni, a sosit vremea să vă răzbunați pentru jigniri și pentru moartea acelui nobil cavaler Brontajar Danfania, căci iată-i acolo pe cei ce l-au ucis. Năpustiți-vă asupra lor, că sînt lipsiți de apărare". Atunci, acești patru cavaleri, aflînd că regele îi lasă în voia lor, au pus mîna pe hangerele lor mari și ascuțite și aprinși de furie au trecut printre toți ai lor, dîndu-i la o parte și doborîndu-i la pămînt, pînă ce au ajuns la regele Cildadan și tovarășii săi ; acesta. văzîndu-i așa de mari și nemăsurați, nu s-a simțit atît de viteaz și curajos, încît să nu fie cuprins de o mare spaimă, și le-a spus alor săi : „Ei, domnilor, bine va mai fi slujită Cea cu coasa, dar să facem astfel încît, de-om putea, să-i lăsăm să ne-o ia ei înainte". Și s-au repezit unii spre altii cu atîta sălbăticie și cruzime, ca cei ce nu doresc alta decît să ucidă ori să fie uciși. Unul dintre cavaleri s-a apropiat de regele Cildadan și a ridicat hangerul ca să-l lovească în coif, gîndind că-i va despica în două capul ; regele, văzînd lovitura venind, a ridicat scutul și s-a apărat, dar lovitura a fost atît de puternică, încît hangerul a intrat în el pînă la jumătate și i-a sfîrtecat armătura de oțel, dar cînd celălalt a vrut să și-l scoată, n-a izbutit și a smuls și scutul cu el. Regele Cildadan, cum era foarte curajos și de multe ori se văzuse în asemenea strîmtoare, nu și-a pierdut vitejia și firea în clipele acelea și l-a pălit cu spada în brat, iar celălalt, datorită greutății scutului nu și l-a putut trage la vreme, astfel că regele Cildadan i-a retezat mîneca zalelor cu braț cu tot, acesta rămîndu-i spînzurat într-o bucățică de carne, iar hangerul i-a căzut la picioare împlîntat în scut. Cavalerul s-a dat înapoi ca un om zdrobit, iar regele le-a ve-

nit în ajutor tovarășilor săi, ce se înfruntau vitejește cu ceilalți trei, astfel, că, după lovitura dată de el, cum ceilalți cu ajutorul său i-au mai respins pe vrăjmași, în partea aceea strada era foarte bine apărată, fără mari pierderi, deși regele Arabigo îi îndemna din urmă, strigîndu-le să nu lase pe nimeni în viață. Ceilalți doi cavaleri ce porniseră spre celălalt capăt al cetății au ajuns la locul înfruntării tocmai cînd regele Lisuarte și ai săi se retrăgeau pe o stradă laterală unde se afla o parte din oștenii săi ce nu luptau, fiindcă nu aveau loc pe stradă ; aici regele s-a oprit, dar nu mai avea ce face pentru că năvălise atîta oaste peste ei din toate părțile, atacîndu-i și din spate, încît dacă Dumnezeu, în milostenia lui, nu l-ar fi ajutat prin sosirea lui Amadis, n-ar fi trecut jumătate de oră și ar fi fost toți morți ori captivi, după cîte răni aveau și cît de ferfenițite le erau armurile ; dar și de-ar fi fost teferi și nevătămați, tot n-ar fi contat, căci ei înșiși se socoteau învinși și morți ; dar la ceasul acesta a sosit Amadis și tovarășii săi cu oastea de care ați auzit, căci după ce s-a luminat de ziuă, zorise cît mai mult, ca să poată lovi dușmanul mai înainte ca acesta să prindă de veste ; și de cum a ajuns la cetate și a văzut că vrăjmașii intraseră înăuntru iar alții rămăseseră în afara zidurilor, iute a dat ocol cetății, rănind și omorînd pe cîți îi ieșeau în cale, și au intrat, el pe o poartă și don Cuadragante pe alta cu oștenii lor, strigînd în gura mare : „Gaula ! Gaula! Irlanda ! Irlanda !“ ; și cum vrăjmașii erau împrăștiați și nu bănuiau nimic, au ucis mulți, iar mulți s-au baricadat în case. Cei din față, ce luptau, au auzit strigătele și zarva mare făcută de ai lor, precum și numele țărilor, și au priceput pe dată că regele Lisuarte primește ajutoare, așa că le-a pierit mult din curaj și nu mai știau ce să facă: să lupte cu cei din fața lor, ori să le vină în ajutor celorlalți. Regele Lisuarte, auzind larma și văzînd că potrivnicii slăbiseră atacul, a prins curaj și a început să-și îmbărbăteze oamenii și aceștia s-au năpustit asupra celorlalți atît de vitejește, că i-au împins înapoi pînă s-au ciocnit de cei ce fugeau de Amadis și ai săi, așa că n-au mai avut încotro și așezîndu-se spate în spate au prins să se apere.

Regele Arabigo şi Arcalaus, văzînd că bătălia e pierdută, s-au ascuns într-o casă, că n-au avut curaj să moară în stradă, dar au fost iute prinşi şi luaţi captivi. Amadis împărţea lovituri atît de grele, că nu mai era nimeni să-i ţină piept, în afară de cei doi cavaleri din Insula Săgetătorului, de care aţi auzit, ce luptau în partea aceea şi au pornit spre el ; Amadis, deşi a văzut cît sînt de viteji, cum v-am povestit mai înainte, nu s-a înfricoşat, ci şi-a ridicat brava lui spadă, dîndu-i unuia dintre ei o asemenea lovitură în coif, încît, deşi era foarte puternic, acesta tot a căzut cu amîndoi genunchii în pămînt ; Amadis, văzîndu-l aşa, s-a repezit la el şi l-a împins cu mîinile atît de puternic, că l-a făcut să cadă pe spate, şi apoi a trecut mai departe ; atunci a văzut că don Florestan, fratele său, şi Angriote de Estravaus îl doborîseră pe celălalt cavaler şi îl lăsaseră în mîinile celor ce veneau în urma lor ; şi s-au îndreptat toţi trei spre Barsinan şi ducele de Bristoya, care s-au predat pe dată, căci Barsinan s-a încleştat cu Amadis şi ducele de Bristoya cu don Florestan, dar cum regele Lisuarte îi încolţea şi el astfel că nu-i mai aştepta decît moartea, au cerut îndurare. Amadis s-a uitat în faţa lui şi l-a recunoscut pe regele Lisuarte şi, văzînd că nu mai are cu cine lupta, s-a întors cît mai iute pe unde venise, luîndu-i cu el pe Barsinan şi pe duce ; şi pe cînd voia să pornească spre poarta pe unde intrase don Cuadragante, i s-a spus că acesta sfîrşise lupta şi îi luase prinşi pe regele Arabigo şi pe Arcalaus. Cînd a auzit această veste, i-a zis lui Gandalin : „Du-te şi spune-i lui don Cuadragante că eu părăsec cetatea şi că de vreme ce totul s-a sfîrşit, ar fi bine să plecăm fără să ne întîlnim cu regele Lisuarte“. Şi a apucat-o pe dată pe o stradă pînă a ajuns la poarta cetăţii pe unde intrase, poruncindu-le oamenilor ce îl însoţeau să îl urmeze, el călărind în fruntea lor.

Regele Lisuarte, văzînd cît de iute îi fusese salvată viaţa şi că duşmanii săi sînt morţi şi nimiciţi, nu mai ştia ce să spună, aşa că l-a chemat pe don Guilan, ce se afla lîngă el şi l-a întrebat : „Don Guilan, ce-o fi fost asta ori cine sînt aceşti oameni ce ne-au făcut atîta bine ?“ „Seniore — a răspuns el —, cine poate fi decît cel dintotdeauna ? Nu e altul decît Amadis de Gaula, că doar aţi auzit bine cum i se striga numele ; şi bine ar fi, domnule, să îi

mulţumiţi după cum merită.“ Atunci regele a zis : „Atunci, luati-o domnia voastră înainte şi dacă e el, oprinţi-l din drum, căci pentru voi o va face, iar eu voi sosi pe dată“. Don Guilan a pornit pe stradă şi cînd a ajuns la poarta cetăţii a văzut că într-adevăr este Amadis, dar plecase călare cu toată oastea sa, fără să-l aştepte pe don Cuadragante, ca să nu fie oprit ; don Guilan i-a strigat să se întoarcă, fiindcă regele îl aşteaptă. Amadis, cînd l-a auzit, s-a simţit foarte stînjenit. căci îl cunoştea prea bine pe cel ce îl strigă şi îl preţuia şi iubea mult şi, văzîndu-l pe rege lîngă el, s-a întors ; şi cînd s-a mai apropiat şi l-a privit pe rege, a văzut că toată armura îi e sfîrtecată şi plină de sîngele scurs din răni, şi tare milă i s-a făcut de el, căci, deşi vrajba dintre ei fusese atît de mare, întotdeauna avea în minte că acesta este cel mai înţelept, mai cinstit şi mai curajos rege din cîţi se află pe lume ; şi cînd a ajuns lîngă el, a descălecat de pe cal şi a îngenuncheat în faţa lui, vrînd să-i sărute mîinile, dar regele nu i-a îngăduit, ci l-a îmbrăţişat cu multă bucurie şi l-a ridicat de jos. Atunci au sosit don Cuadragante, ce plecase după Amadis, şi regele Cildadan cu alţi mulţi cavaleri ce porniseră să-l împiedice pe Amadis să plece înainte de a-l vedea pe rege ; don Florestan şi Angriote de Estravaus s-au dus la rege să-i sărute mîinile, iar Amadis s-a îmbrăţişat de mai multe ori cu regele Cildadan. Şi cine ar putea povesti bucuria tuturor, văzîndu-se împreună, după ce duşmanul fusese zdrobit ? Regele Cildadan i-a spus lui Amadis : „Domnule, duceţi-vă la rege şi lăsaţi-mă pe mine cu don Caudragante, unchiul meu“. Iar el a făcut întocmai.

În vremea asta a şosit Brandoibas cu multă trudă, căci avea multe răni, şi i-a spus regelui : „Măria ta, oamenii noştri şi cei din cetate îi ucid pe toţi vrăjmaşii ce s-au închis în case, de curg pîraie de sînge pe toate străzile, şi chiar dacă asta merită stăpînii lor, ei nu o merită, aşa că porunciţi să se pună capăt acestui crud măcel“. Iar Amadis a spus : „Seniore, porunciţi să se facă ceva, că în asemenea bătălii victorioase se arată şi-şi dovedesc oamenii măreţia sufletească“. Regele i-a trimis pe Norandel, fiul său, şi pe don Guilan să se ducă acolo şi să nu lase să fie omorîţi cei ce mai sînt în viaţă, dar să fie azvîrliţi în temniţă sub pază bună, cum s-a şi făcut. Amadis le-a poruncit lui Gan-

dalin și Enil ca împreună cu Gandales, tutorele său, să îi țină sub pază strașnică pe regele Arabigo, Arcalaus, Barsinan și ducele de Bristoya și să nu se dezlipească de lîngă ei, și s-a făcut întocmai. Regele Lisuarte l-a luat de mînă pe Amadis și a spus : „Domnule, bine ar fi, dacă vă e pe plac, să dăm poruncă să se odihnească oamenii, că multă nevoie avem cu toții, să intrăm în cetate și să ridicăm morții". Amadis a răspuns : „Seniore, binevoiți a ne îngădui mie și acestor cavaleri să plecăm, să ajungem la vreme la regele Perion, stăpînul meu, ce vine încoace cu toată oastea '. „Fiți sigur că nu voi îngădui acest lucru, căci deși nimeni nu vă poate întrece în virtute și curaj, acum va fi să fiți învins de mine, și îl vom aștepta aici pe tatăl vostru, regele, fiindcă nu e drept să ne despărțim atît de grabnic, după o întîmplare atît de însemnată ca cea petrecută acum." Și i-a spus, apoi, regelui Cildadan : „Opriți-l pe acest cavaler aici, dacă eu nu izbutesc". Regele Cildadan i-a spus lui Amadis : „Domnule, îndepliniți rugămintea regelui și nu săvîrșiți o asemenea mojicie, voi ce sînteți atît de bine crescut". Amadis s-a întors spre Florestan, fratele său don Cuadragante și ceilalți cavaleri și i-a întrebat : „Domnilor, ce facem cu porunca regelui ?" Ei i-au răspuns să hotărască el cum e mai bine ; don Cuadragante a spus că de vreme ce veniseră acolo ca să-l ajute și să-l slujească pe rege și făcuseră ce fusese mai important, să facă și restul. „Dacă asta e părerea voastră, domnule, fie cum doriți", a spus Amadis. Și au poruncit oamenilor să descalece, să-și priponească animalele pe cîmpul acela și să caute de-ale gurii.

Pe cînd se întîmplau toate acestea, i-au zărit venind pe regele Arban și pe don Grumedan, cu mîinile legate, căci străjile ce îi păzeau îi lăsaseră să plece, și toți s-au minunat că nu i-au omorît. Cînd i-a văzut, tare s-a mai bucurat regele, căci îi socotea morți, și așa ar fi fost, dacă n-ar fi primit ajutor. Cei doi s-au apropiat și i-au sărutat mîinile ; apoi s-au dus la Amadis cu acea bucurie pe care vă puteți închipui că o încercau cei mai buni prieteni ai săi din cîți se pot afla. Toți i-au spus regelui să îi ia cu el pe acei cavaleri și să se adăpostească în mănăstire, pînă cînd cetatea va fi curățată de cadavre. În acest răstimp a sosit Arquisil, ce îl îngrijise pe Flamineo, greu rănit, și de

cum l-a văzut pe Amadis, a venit să-l îmbrăţişeze, spunînd : „Domnule, ne-aţi venit în ajutor la timpul potrivit şi dacă aţi ucis pe vreunul dintre noi, în schimb, pe mult mai mulţi ne-aţi salvat“. Amadis i-a răspuns : „Domnule, v-am ajutat cu multă plăcere, şi puteţi crede şi fi sigur că vă iubesc din tot sufletul, fără viclenie“.

Pe cînd regele Lisuarte voia să plece la mănăstire, au văzut venind oastea regelui Perion, ce se zorea foarte, şi don Grumedan i-a spus regelui : „Domnule, bun ajutor soseşte, dar dacă primul ar fi zăbovit, salvarea noastră ar fi zăbovit pentru totdeauna“. Regele i-a răspuns rîzînd şi vesel la chip : „Cine se pune cu domnia voastră, don Grumedan, cînd e vorba de faptele lui Amadis, de sînt bune ori nu, la lungă treabă porneşte şi mare primejdie îl poate paşte“. Amadis a spus : „Domnule, cu multă dreptate trebuie să-l iubim şi să-l cinstim pe don Grumedan noi toţi cavalerii, pentru că el e pildă şi călăuză onoarei noastre ; iar pe mine mă iubeşte fiindcă ştie cu cîtă supunere aş face ce mi-ar porunci, nu pentru că s-ar fi ales cu ceva bun de pe urma mea, în afară de bunăvoinţă“. Aşa se veseleau cu mare plăcere, deşi unii dintre ei aveau multe răni, dar nimic nu mai conta acum, cînd scăpaseră de acea moarte crudă ce o văzuseră cu ochii. Regele Lisuarte a cerut un cal şi i-a spus regelui Cildadan să ceară şi el unul şi să meargă împreună să-l întîmpine pe regele Perion. Amadis i-a spus : „Seniore, mai bine ar fi, dacă vă învoiţi, să vă odihniţi şi să vă îngrijiţi rănile, căci regele, stăpînul meu, nu se va opri din drum pînă nu vă va vedea“. Regele i-a răspuns că oricum vrea să-i iasă în întîmpinare.

Şi a încălecat un cal, regele Cildadan şi Amadis au încălecat pe caii lor, şi au pornit în întîmpinarea regelui Perion. Amadis a poruncit tuturor oştenilor săi să stea liniştiţi pînă se întoarce şi Durin să o ia înainte şi să-l vestească pe regele Perion de venirea regelui Lisuarte. Şi aşa cum aţi auzit, au pornit la drum însoţiţi de mulţi dintre cavalerii aceia, iar Durin a plecat în grabă şi s-a întîlnit cu oastea ; cei din avangardă i-au spus că regele se află în urmă cu Gastiles. Atunci, Durin a trecut de cei din frunte şi, ajuns la rege, i-a transmis mesajul lui Ama-

dis ; regele i-a luat cu sine pe Gastiles, Grasandor, don Brian de Monjaste şi Trion şi l-a rugat pe Agrajes să rămînă el cu oastea ; regele făcuse asta fiindcă ştia cît îl urăşte acesta pe regele Lisuarte şi pentru a nu-i pune faţă-n faţă. Agrajes s-a bucurat şi, cînd regele Perion a luat-o înainte, el s-a oprit cu oastea, ca să nu fie nevoit să-i vorbească regelui Lisuarte.

Regele Perion cu cei ce îl însoţeau, cum v-am spus, s-a întîlnit cu regele Lisuarte şi, de cum s-au văzut, amîndoi au ieşit unul în întîmpinarea celuilalt şi s-au îmbrăţişat cu multă voie bună ; regele Perion, văzîndu-l pe celălalt atît de rănit, zdrobit şi cu armura făcută bucăţi, i-a spus : „Seniore, mi se pare că atunci cînd aţi ridicat tabăra nu arătaţi chiar aşa cum vă văd acum, deşi spada nu v-a stat în teacă şi nici domnia voastră nu v-aţi odihnit la umbra cortului". „Domnul meu — a răspuns regele Lisuarte —, am socotit că e bine să mă vedeţi astfel, ca să ştiţi că aşa arătam cînd mi-au venit în ajutor Amadis şi cavalerii săi." Şi i-a povestit aproape toată acea mare bătălie pe care o purtase. Regele Perion s-a bucurat mult aflînd despre faptele feciorilor săi, datorită cinstei şi faimei dobîndite de ei în felul acesta, şi a spus : „Îi aduc multe mulţumiri Domnului că vrajba dintre noi s-a sfîrşit astfel şi că domnia voastră, seniore, aţi fost slujit şi ajutat de fiii mei şi de cei din familia mea, căci, cu toate cele întîmplate între noi, fiţi sigur că întotdeauna dorinţa mea a fost şi este să vă arate respect şi supunere ca unui stăpîn şi tată". Regele Lisuarte a răspuns : „Să lăsăm asta acum, pentru cînd om avea mai multă vreme, căci eu mă încred în Dumnezeu că nu ne vom despărţi unul de altul, ci dimpotrivă, vom rămîne împreună, legaţi prin strînse legături de rudenie şi multă dragoste pentru lungă vreme". Apoi a privit în jur şi nevăzîndu-l pe Agrajes, la care ţinea mult, atît pentru vitejia sa, cît şi pentru că era strîns înrudit cu acei seniori, cum în sinea lui era hotărît să facă ce veţi auzi mai departe, n-a vrut să mai dăinuie nici o urmă de învrăjbire între ei, căci ştia foarte bine că Agrajes se simţea mai jignit decît toţi ceilalţi şi spunea tuturor că îl duşmăneşte, a întrebat de el ; regele Perion i-a răspuns că, la rugămintea sa, acesta rămăsese cu oastea, ca să nu se iştе dezordine, aşa cum se întîmplă de obicei cu oştenii

cînd nu e nimeni cu ei să-i comande și căruia să-i știe de frică. „Atunci, porunciți să fie chemat — a spus regele —, că nu voi pleca de aici pînă nu îl văd.“ Amadis i-a spus tatălui său : „Seniore, o să mă duc eu după el“ ; și a făcut asta pentru că și-a zis că dacă nu vine la rugămintea lui, nu-l poate aduce nimeni. Și a făcut cum a spus : s-a dus pe oată la locul de popas al oștirii și a vorbit cu Agrajes, spunîndu-i tot ce făcuseră, cum spulberaseră și nimiciseră toată oastea vrăjmașă și luaseră mulți captivi, cum, pe cînd dădeau să se întoarcă fără să fi vorbit cu regele Lisuarte, acesta ieșise în urma lui, și tot ce s-a mai petrecut, rugîndu-l mult, de vreme ce, acum, dușmănia dintre ei pare a se sfîrși pentru a se preschimba în prietenie, să vină cu el, fiindcă regele Lisuarte nu vrea să plece de-acolo fără să-l vadă. Agrajes a răspuns : „Seniore și vere, știți bine că nici dușmănia nici bucuria nu pot dăinui în mine mai mult decît vă este voia, și deie Domnul ca ajutorul dat regelui de data aceasta să fie mai bine răsplătit decît în alte dăți, ce nu puține au fost ; dar socotesc că înfrîngerile și pierderile ce s-au abătut asupra lui au fost din voia lui Dumnezeu, ca răsplată pentru nerecunoștința sa, după cum va păți și în viitor, dacă nu își schimbă purtarea; și fiindcă dorința voastră e să îl întîlnesc, așa voi face“. Și a poruncit oștirilor să rămînă pe loc pînă le va da de știre.

Și astfel au plecat de-acolo amîndoi ; cînd au ajuns lîngă rege, Agrajes a vrut să-i sărute mîinile, dar el nu i-a îngăduit, ci l-a îmbrățișat, ținîndu-l așa o vreme, și apoi a spus : „Care a fost cea mai grea înfruntare a voastră cu mine ? Acum, cînd sînteți în brațele mele, ori cînd eram pe cîmpul de luptă ? Cred că aceasta o socotiți mai grea“. Toți au rîs de vorbele regelui, și Agrajes i-a răspuns cu multă cumpătare : „Domnule, va fi nevoie de mai multă vreme ca să vă pot răspunde la această întrebare si să vă spun adevărul adevărat“. „Bine va fi și mai tîrziu, căci acum o să mergem să ne odihnim ; iar voi, bunul meu domn — i-a spus regelui Perion —, primiți să-mi fiți oaspe cu acești cavaleri ce vă însoțesc, iar oastea să intre în cetate, cîtă va încăpea, și restul să poposească aici pe cîmpia aceasta ; noi o să tragem la mănăstire și o să poruncesc ca toate proviziile ce sosesc din regatul meu pentru tabără să fie trimise aici, ca să nu ne lipsească nimic din ce ne face

trebuință". Regele Perion i-a mulțumit mult și l-a rugat să le îngăduie să plece, că nu mai are nevoie de ei, dar regele Lisuarte nu s-a învoit și a stăruit atît de mult să rămînă, sprijinit fiind și de regele Cildadan, încît a trebuit să primească ; și astfel au ajuns împreună la mănăstire, unde au fost găzduiți bine. Aici, regelui Lisuarte i-au fost oblojite rănile de către doctorii pe care îi adusese cu el, dar nici unul nu era atît de iscusit ca maestrul Helisabad ; acesta i-a îngrijit și i-a pus pe picioare pe rege și pe toți ceilalți, ca prin minune, precum și pe Amadis și unii dintre cavalerii săi, ce aveau mai multe răni, dar nu grave. Regele Lisuarte, însă, nu s-a ridicat din pat mai bine de zece zile, și, în fiecare zi, veneau să stea cu el regele Perion și toți acei seniori și sporovăiau despre lucruri cît mai plăcute, fără să amintească vreo clipă despre ceva legat de pace ori de război, ci pomenindu-l doar pe Arcalaus, rîzînd de el și minunîndu-se că, fiind un cavaler oarecare, nu de stirpe aleasă, izbutise cu vicleșugurile lui să învrăjbească atîta lume, cum ați auzit ; și așa și-au adus aminte cum l-a vrăjit pe Amadis și l-a luat captiv pe regele Lisuarte, cum a luat-o pe Oriana, fiica regelui, prin înșelătorie și din cauza lui a murit Barsinan, seniorul de Sansueña, cum i-a îndemnat pe cei sapte regi să poarte război cu regele Lisuarte și i-a ținut întemnițați pe regele Perion, Amadis și don Florestan, amăgiți de nepoata lui, Dinarda, cum scăpase de don Galaor și de Norandel, zicînd că îl cheamă Branfiles și că e văr primar cu don Grumedan, cum îi stîrnise acum, din nou, pe regele Arabigo si pe toți acei cavaleri și ar fi izbutit să-și ducă planurile la îndeplinire, de nu i-ar fi fost zădărnicite, printr-un mare noroc, de ajutorul primit la vreme de regele Lisuarte, precum și multe alte lucruri pe care le povesteau despre el rîzînd pe săturate, dar care nu fuseseră departe de a se împlini. Atunci, don Grumedan care, așa cum v-am arătat în această mare istorie, era un cavaler foarte priceput în toate, a spus : „Iată, bunii mei domni, de ce cutează mulți oameni să fie ticăloși : fiindcă, avînd în minte unele bucurii cu care îi dăruiește diavolul pentru faptele lor mîrșave, datorită dulcеții gustate de pe urma lor, nu se preocupă și nu se gîndesc la prăbușirea rușinoasă și primejdioasă ce îi așteaptă în cele din urmă ; căci iată,

numai ce am spus despre Arcalaus şi poate fi socotit în favoarea lui, acum captiv, bătrîn, ciung şi în puterea duşmanilor săi, e de-ajuns de pilduitor pentru ca nimeni să nu se abată de la calea virtuţii pentru a o urma pe cea care aduce atîtea pagube şi nenorociri ; dar cum virtutea e greu de îndurat şi cărările ei sînt anevoioase de urcat, cu multe fapte rele ce i se împotrivesc, şi cum noi, din firea noastră, sîntem aplecaţi mai mult spre rău decît spre bine, urmăm din toată inima ceea ce ne place şi ne mulţumeşte mai mult în clipa de faţă, uitînd de ceea ce, deşi la început e anevoios, la sfîrşit ne aduce fericirea ; şi urmînd mai mult poftele gîndurilor noastre rele decît calea dreptei judecăţi, stăpînă şi mamă a virtuţilor, ne prăbuşim cînd ne aflăm pe cele mai înalte culmi acolo unde nici trupul, nici sufletul nu-şi mai află mîntuire. Cum a păţit acest răufăcător de Arcalaus Vrăjitorul". Tare i-au plăcut regelui Perion vorbele acestui cavaler şi l-a socotit un om înţelept, întrebînd deseori după aceea despre el, căci îşi dăduse seama că un astfel de cavaler este demn şi merită să se afle în preajma regilor.

În această vreme a sosit şi bunul sfînt Nasciano, ceea ce mult i-a bucurat pe toţi, căci aşa cum pînă atunci, datorită neînţelegerilor, atît unii cît şi ceilalţi îşi simţiseră sufletele tare zbuciumate şi încercate în toate împrejurările, acum, cînd totul se schimbase o dată cu pacea, sufletele lor îşi aflau odihnă şi tihnă, cu mare plăcere ; cînd bunul om i-a văzut împreună, arătîndu-şi toată dragostea, după ce, cu nici trei zile înainte se ucideau între ei cu atîta cruzime, a înălţat mîinile spre cer şi a glăsuit : „Oh, Împărat al lumii, cît de mare este sfînta ta milă şi cum ţi-o reverşi asupra celor ce-ţi cunosc harul sfînt, căci iată, aceşti regi şi cavaleri, cărora încă nu li s-a uscat sîngele din rănile ce şi le-au făcut datorită duşmanului viclean, pentru că eu, în numele tău şi cu harul tău, i-am îndemnat spre calea cea dreaptă, iar ei au recunoscut că se află în mare greşeală, au ajuns, prin tine, Doamne, la atîta dragoste şi bună înţelegere, cum nimeni nu şi-ar fi putut închipui vreodată. Tot astfel, Doamne, binevoieşte ca, îngăduindu-le, pînă la urmă, să încheie pacea, eu, slujitorul tău păcătos să le aduc, mai înainte de a mă despărţi de ei, atîta linişte sufletească, încît, lăsînd deoparte tot ce este

împotriva slujirii tale, să dorească mărirea sfintei tale credinţe catolice". Acest sfînt pustnic nu făcea alta decît să meargă de la unii la alţii, dîndu-le multe pilde şi învăţături, pentru a urma şi a duce la bun sfîrşit ceea ce începuse el, umplînd sufletele lor neclintite de blîndeţe şi dreptate.

Într-o zi, pe cînd se aflau toţi în încăperea sa, regele Lisuarte l-a întrebat pe regele Perion cine îi dăduse de ştire că a fost atacat. Regele Perion i-a răspuns că vestea o aflase Amadis de la pajul Esplandian şi că nu ştie mai mult. Atunci a poruncit să vină Esplandian şi l-a întrebat cum ştiuse de oastea vrăjmaşă. El i-a răspuns că pornise, din porunca tutorelui său, spre tabăra regelui şi, văzînd că oastea ridicase tabăra, a mers mai departe pe urma ei, şi astfel a zărit cum coboară muntele toată acea oştire şi se îndreaptă spre locul unde mergea el ; şi îndată şi-a zis că după cît sînt vrăjmaşii de numeroşi şi cît de puţini oameni are regele, şi aceia zdrobiţi, acesta nu va putea scăpa de ei fără mare primejdie ; şi pe dată au pornit el şi Sargil, în cea mai mare goană a cailor, şi umblînd toată noaptea, fără odihnă, i-au dat de veste lui Amadis. Regele Lisuarte i-a spus : „Esplandian, mi-aţi făcut un mare serviciu şi am încredere în Dumnezeu că voi putea să vă răsplătesc bine". Bunul bătrîn a spus : „Fiule, sărutaţi mîinile regelui, stăpînul vostru, pentru aceste vorbe". Coconul s-a apropiat şi, înghenunchiind, i-a sărutat mîinile,. Regele i-a pus mîna pe cap şi, trăgîndu-l spre sine, l-a sărutat pe obraji, de faţă cu Amadis ; şi cum Amadis avea ochii aţintiţi asupra coconului, văzînd ce face regele şi că în acest timp se uită la el, s-a îmbujorat la faţă, căci şi-a dat seama că regele ştie toată istoria lui şi a Orianei şi că pajul e fiul lor ; şi a fost atît de mulţumit că regele îi arată asemenea dragoste lui Esplandian, simţindu-şi inima plină, încît dorinţa lui de a-l sluji a crescut şi mai mult ; şi tot aşa s-a întîmplat şi cu regele, căci chipul şi graţia acelui fecior îl făceau aşa de mulţumit, că atîta vreme cît se afla cu ei nimic nu îi putea împiedica să se iubească şi să ţină unul la altul.

Gasquilan, regele Suediei, rămăsese în tabără, zdrobit în urma înfruntării cu Amadis, împreună cu oamenii săi, cîţi mai scăpaseră cu viaţă din bătălie ; cînd regele Li-

suarte s-a despărţit de el, îl rugase stăruitor să plece purtat pe targă, pe un alt drum, spre mîna dreaptă, cît mai departe cu putinţă de munte, lăsîndu-i cîţiva oameni să-l călăuzească ; el a făcut întocmai şi a pornit printr-o luncă în josul unui rîu ce îl despărţea de munte ; în noaptea aceea a mas sub un pîlc de copaci şi a doua zi şi-a văzut mai departe de drum, dar cum mergea foarte încet şi făcuse şi ocolul acela, n-a putut ajunge la Luvaina în aceste cinci zile şi s-a oprit la mănăstirea unde locuiau regii fără să ştie nimic din cele petrecute, iar cînd i s-a povestit totul, a fost foarte trist că, zăcînd la pat, n-a putut lua parte la o faptă atît de însemnată, şi, cum era tare mîndru şi trufaş, spunea tot felul de lucruri, plîngîndu-se plin de îngîmfare, astfel că cei ce îl ascultau nu prea îl ţineau de bine. Cînd regele Perion, regele Cildadan şi acei domni au aflat de sosirea lui, i-au ieşit în întîmpinare la porţile mănăstirii, unde stătea întins pe targă, l-au ajutat să se dea jos şi cîţiva cavaleri l-au purtat pe braţe în odaia unde zăcea regele Lisuarte, căci aşa îi rugase acesta, şi aici, în încăperea unde stătea regele, i-au pregătit un pat şi l-au culcat. Gasquilan s-a uitat în jur şi i-a văzut pe toţi cavalerii din Insula Ferecată, atît de frumoşi şi mîndri, în straie de luptă bogată, că, după mintea lui, niciodată nu mai văzuse oameni atît de chipeşi ; şi a întrebat cine este Amadis ; ceilalţi i l-au arătat, iar Amadis, auzind că întreabă de el, s-a apropiat de pat, ţinîndu-l de braţ pe regele Arban de Norgales, si a spus : „Bunul meu domn, fiţi bine venit, şi mult mi-ar fi plăcut să vă aflu sănătos, nu aşa cum sînteţi, că e păcat ca un bărbat aşa viteaz ca voi să nu fie teafăr ; dar Dumnezeu va binevoi să vă însănătoşiţi curînd şi duşmănia ce a existat între domnia voastră şi mine va fi înlăturată prin fapte bune“. Gasquilan, văzîndu-l aşa de frumos, de potolit şi de cuviincios, dacă n-ar fi ştiut cît este de viteaz, atît din auzite, cît şi pentru că o simţise pe pielea lui, n-ar fi pus mare preţ pe el, căci, după părerea lui, era mai potrivit să stea printre doamne şi domnişoare decît printre cavaleri şi nu părea făcut pentru fapte războinice ; şi cum avea o inimă vitează şi era puternic, socotea că aşa e şi la vorbă, gîndind, în mintea lui, că cine este puternic şi curajos foarte, în toate trebuie să fie astfel

și de nu e așa, pierde mult din valoare ; de aceea nu consideră că trufia e un cusur, ci dimpotrivă, era tare mîndru de el că este așa și dacă se înșela, să judece cine-o vrea ; Gasquilan i-a răspuns lui Amadis, spunîndu-i : „Bunul meu domn Amadis voi sînteți cavalerul pe care doream cel mai mult să-l întîlnesc pe lumea asta, nu spre binele vostru ori al meu, ci ca să mă lupt cu domnia voastră pe viață și pe moarte, și dacă ce mi s-a întîmplat mie, acum, vi s-ar fi întîmplat vouă, și ați fi fost înfrînt de mine, cum am fost eu de voi, pe lîngă faptul că m-aș fi socotit cel mai vestit cavaler din lume, aș fi dobîndit și dragostea unei doamne pe care mult o iubesc, o prețuiesc și o doresc, din a cărei poruncă v-am chemat la luptă, dar lucrurile s-au petrecut în așa fel, că nu știu cum voi mai putea să apar în fața ei, așa că suferința mea ce nu se vede e mult mai mare decît ce știe și vede toată lumea“. Amadis, auzind aceasta, i-a spus : „Porunca prietenei voastre mă face și pe mine să sufăr, dar n-ar trebui să vă pese prea mult de ce ați dobîndi învingîndu-mă în luptă pe mine, căci după cît de mărețe, cunoscute și vestite sînt faptele voastre de arme în toată lumea, n-ați cîștiga prea mult întrecîndu-l pe un cavaler atît de puțin faimos ca mine“. Atunci, regele Cildadan i-a spus rîzînd regelui Lisuarte : „Ar fi timpul să aruncați sceptrul între acești doi cavaleri, ca să înceteze lupta“. Și toți au făcut haz și s-au pornit pe alte glume. Regii și cavalerii au stat acolo la mănăstire, fiind slujiți cu tot ce le făcea trebuință, căci regele Lisuarte, aflîndu-se în regatul său, poruncise să se aducă provizii din belșug și toți erau mulțumiți foarte. Regele Perion l-a rugat de mai multe ori să-i îngăduie să plece cu oastea sa în Insula Fcrecată, ca apoi, să-i trimită pe cei doi cavaleri să poarte tratativele, așa cum hotărîseră, dar regele Lisuarte nici nu voia să audă de asta, spunînd că, de vreme ce Dumnezeu îl adusese acolo, nu-l va lăsa să plece pînă nu se încheie totul ; așa că regele Perion s-a sfiit să-l mai roage și a așteptat să vadă care va fi sfîrșitul acestei bunăvoințe arătată de regele Lisuarte. Arquisil a stat de vorbă cu Amadis și l-a întrebat ce are de gînd cu el, căci e gata oricînd să-și țină făgăduiala făcută. Amadis i-a răspuns că vor vorbi despre asta și despre alte lucruri la care chibzuise, și că, a doua

zi dimineaţa, după liturghie, să-şi ia calul, că vrea să stea de vorbă cu el afară în cîmp, ceea ce Arquisil a şi făcut şi, a doua zi, şi-au încălecat caii şi au pornit să se plimbe în apropierea cetăţii ; cînd au ajuns destul de departe, Amadis i-a spus : „Bunul meu domn, în tot acest timp petrecut aici am vrut să vă vorbesc, dar datorită treburilor multe, n-am izbutit ; acum, însă, fiindcă avem vreme, vreau să vă spun ce am cugetat cu privire la domnia voastră. Ştiu că acum, cînd împăratul a murit, în toată împărăţia nu mai rămîne nici un urmaş de drept la coroană, în afară de voi, ce sînteţi coborîtor în linie dreaptă din neamul lui ; şi mai ştiu că sînteţi foarte iubit de toţi supuşii împărăţiei, şi dacă a fost cineva să nu vă iubească, acela n-a fost altul decît ruda voastră, împăratul, ce vă pizmuia pentru frumoasa voastră purtare şi, negru la suflet din fire, vă purta pică ; acum, cînd lucrurile au ajuns aici, cu multă dreptate ar trebui să chibzuim la toate acestea, ce foarte însemnate sînt. Domnia voastră îi aveţi aici pe cei mai mulţi şi pe cei mai viteji cavaleri din împărăţia Romei, iar în Insula Ferecată se află Brondajel de Roca, ducele de Ancona, arhiepiscopul de Talancia şi mulţi alţii ce au fost luaţi captivi pe mare. Eu o să trimit pe dată după ei ca să stăm de vorbă despre asta şi, mai înainte de a pleca de aici, să facem astfel încît să vă jure credinţă ca împărat, iar dacă unii se vor împotrivi, o să vă ajut să vă faceţi dreptate, aşa că, bunul meu prieten, cugetaţi şi munciţi pentru asta, profitaţi de această vreme prielnică dată de Domnul şi nu pierdeţi acest prilej din vina voastră". Vă puteţi da seama ce bucurie l-a cuprins pe Arquisil auzind aceste vorbe, căci nu aştepta alta decît că Amadis îl va trimite undeva în captivitate, de unde să nu poată scăpa o lungă bucată de vreme, aşa că i-a spus : „Bunul meu domn, nu ştiu de ce toţi oamenii din lume nu se străduiesc să vă iubească, să vă cunoască şi să vă sporească cinstea şi rangul ; şi să ştiţi că eu, fie de se va împlini ce spuneţi, fie de nu, după cum va fi voia sorţii, niciodată nu voi înceta să vă răsplătesc pentru această bunăvoinţă şi mare cinste ce îmi arătaţi, pînă la sfîrşitul vieţii mele, şi dacă mulţumirile şi darurile ar fi de ajuns pentru a răsplăti o asemenea binefacere, vi le-aş da pe loc, dar care pot fi acestea ? De bună seamă că nici unul, în

afară de propria-mi persoană, cum am spus, cu tot ce mi-ar putea dărui Dumnezeu şi soarta mea, şi pentru că aşa aţi chibzuit şi voi, treceţi la fapte, căci vouă vi se datorează mai mult decît mie, ceea ce va fi să dobîndesc". „Atunci, să rămînă totul în seama mea — a spus Amadis — şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, fie veţi pleca de aici împărat, fie nu mă voi mai socoti cavaler". Aşa s-a sfîrşit sfatul lor, iar Amadis a spus : „Mai înainte de a ne întoarce la mănăstire, să intrăm în cetate şi o să vi-l arăt pe omul care mă duşmăneşte cel mai mult din lume". Şi au intrat în Luvaina şi s-au dus la casa unde don Gandales îi ţinea închişi pe regele Arabigo, Arcalaus Vrăjitorul şi ceilalţi cavaleri de care aţi auzit ; de cum au ajuns aici, s-au dus pe dată în încăperea unde se aflau regele Arabigo şi Arcalaus şi i-au găsit îmbrăcaţi şi aşezaţi pe un pat, că de cînd fuseseră prinşi nu voiseră să se dezbrace cu nici un chip ; Amadis l-a recunoscut pe loc pe Arcalaus şi l-a întrebat : „Ce faci, Arcalaus ?" El a spus : „Cine eşti tu, care întrebi ?" „Sînt Amadis de Gaula, pe care doreai atît de mult să-l întîlneşti". Atunci Arcalaus s-a uitat la el mai bine ca înainte şi a spus : „Aşa este, e-adevărat ce spui, că deşi a trecut multă vreme de cînd nu te-am văzut, amintirile mele te recunosc ; tu eşti acel Amadis pe care l-am avut în puterea mea la castelul Valderin, şi datorită faptului că m-am îndurat, atunci, de anii tăi fragezi şi de frumuseţea ta, lungă vreme am avut parte de multe şi mari amărăciuni, ca pînă la urmă să sfîrşesc atît de rău, încît să fiu nevoit să-ţi cer milă". Amadis i-a răspuns : „Dacă ţi-aş arăta această milă, ai înceta să mai săvîrşeşti acele mari ticăloşii şi cruzimi pe care le-ai făcut pînă acum ?" „Nu — a răspuns el —, căci la vîrsta mea e foarte greu, după ce m-am obişnuit în felul acesta, să mă lepăd de ceea ce au fost plăcerile mele atîta vreme, dar nevoia, care e necruţătoare şi dureroasă zăbală ce poate schimba orice obicei prost, din bun în rău şi din rău în bun, după cum e omul şi pricina, m-ar sili, poate, să fac la bătrîneţe ceea ce tinereţea şi libertatea n-au vrut şi n-au putut". „Care ar fi această nevoie — a răspuns Amadis —, dacă eu te-aş lăsa slobod ?" Arcalaus a spus : „Un lucru pentru a cărui apărare şi sporire mult rău au avut de suferit conştiinţa şi faima mea, şi anume, castelele şi fortăreţele

mele, ce aş porunci să-ţi fie date ţie cu toate pămînturile mele, iar eu n-aş rămîne decît cu ce ai binevoi să-mi laşi, fiindcă, acum, nu pot face altfel şi poate că această mare nevoie şi marea ta bunătate vor săvîrşi în mine acea schimbare pe care judecata nu au izbutit-o în nici un chip pînă acum". Amadis i-a răspuns : „Arcalaus, dacă am vreo speranţă că purtarea ta rea s-ar putea îndrepta, nu e alta decît că îţi dai seama că eşti ticălos şi păcătos ; prin urmare, nu-ţi pierde curajul şi mîngîie-te cu gîndul că această temniţă în care zace trupul tău acum şi te înfricoşează atît de mult, va fi cheia ce îţi va desfereca sufletul aflat atîta vreme înlănţuit şi captiv". Şi pe cînd Amadis a dat să plece, Arcalaus i-a spus : „Amadis, ia seama la acest rege fără noroc, ce, pînă nu demult era cît pe ce să devină unul dintre cei mai mari domnitori ai lumii şi, într-o clipită, aceeaşi soartă ce i-a fost prielnică, l-a prăvălit şi l-a azvîrlit într-o cumplită temniţă. Să-ţi fie pildă ţie şi tuturor celor ce se bucură de cinste şi ranguri înalte ori le doresc ; şi vreau să-ţi amintesc că tăria sufletelor şi inimilor stă în a învinge şi a ierta". Amadis n-a vrut să-i răspundă, căci era captiv şi ce spusese i se potrivea prea bine chiar lui, fiindcă deşi învinsese pe mulţi cu arma în mînă ori prin vrăjile sale, niciodată nu iertase pe cineva ; dar asta nu l-a împiedicat să recunoască dreptatea vorbelor sale.

Amadis şi Arquisil au părăsit încăperea şi, încălecîndu-şi caii, s-au întors la mănăstire ; aici, Amadis a poruncit de-ndată să fie chemat Ardian, piticul lui, şi i-a cerut să plece în Insula Ferecată şi să povestească Orianei şi doamnelor de-acolo tot ce se petrecuse ; de asemenea, i-a dat carte pentru Ysanjo să-i trimită iute, sub pază bună, pe Brondajel de Roca, ducele de Ancona, arhiepiscopul de Talancia şi pe toţi ceilalţi romani aflaţi prizonieri acolo, astfel ca să ajungă cît mai grabnic se va putea. Piticul a fost bucuros foarte că este purtătorul acestor veşti, căci nădăjduia ca aceasta să-i aducă o mare cinste şi daruri multe, aşa că şi-a încălecat repede căluţul şi a umblat zi şi noapte, fără multe popasuri, pînă ce a ajuns în Insula Ferecată, unde nu se ştia nimic despre ultimele întîmplări, căci Oriana nu primise veşti decît despre cele două bătălii, răgazul hotărît datorită sfîntului sihastru

Nasciano şi moartea împăratului Romei, pentru care nu mică i-a fost bucuria ; despre cele petrecute după aceea, nu ştia nimic şi era tot timpul tare îngrijorată la gîndul că bunul bătrîn Nasciano nu va izbuti să aducă pacea într-o vrajbă atît de mare, nefăcînd alta decît să se roage, să facă multe daruri şi pelerinaje la bisericile din insulă şi să înalţe rugăciuni Domnului pentru pacea şi înţelegerea dintre ei ; piticul, de cum a ajuns, s-a dus de-a dreptul în parcul unde se afla locuinţa Orianei şi i-a spus unei doamne ce păzea intrarea să o anunţe pe Oriana că sosise cu veşti. Doamna a făcut întocmai şi Oriana i-a poruncit să-l poftească înăuntru, dar în aşteptarea veştilor nu-şi afla pace în suflet, ci era, dimpotrivă, tare frămîntată, pentru ceilalţi ; şi cum de o parte se afla Amadis, iar de cealaltă, regele, tatăl ei, deşi se temea cum mai mult nu se poate pentru Amadis, mult o durea ceea ce i s-ar putea întîmpla tatălui ei ; piticul, de cum a intrat, i-a spus Orianei : „Doamnă, răsplătiţi-mă cu dărnicie, nu pentru că sînt cine sînt, ci pentru că voi sînteţi cine sînteţi şi pentru bunele veşti ce vă aduc“. Oriana i-a răspuns : „Ardian, prietene, după chipul tău, stăpînul ţi-e sănătos, dar spune-mi dacă tatăl meu trăieşte“. Piticul a spus : „Cum, doamnă, dacă trăieşte ? E teafăr şi nevătămat şi mai vesel ca niciodată“. „Ah, Maică Precistă ! — a zis Oriana. Spune-mi tot ce ştii, că dacă Domnul îmi dăruieşte binele, te voi face fericit pe lumea asta“. Atunci, piticul i-a povestit tot ce se petrecuse : cum, pe cînd regele, tatăl ei, era cît pe ce să-şi piardă viaţa, înfrînt şi încercuit de duşmani, fără nici o scăpare, preafrumosul cocon Esplandian îl înştiinţase pe Amadis de toate astea şi acesta plecase, pe dată, cu oastea sa ; apoi i-a istorisit toate cîte i se întîmplaseră pe drum, căci fusese de faţă, cum ajunsese Amadis în cetate, ce făcea tatăl ei regele, între timp, cum, după sosirea lui Amadis, fuseseră nimiciţi toţi vrăjmaşii, ucişi ori luaţi captivi, şi cum regele Arabigo, Arcalaus Vrăjitorul, Barsinan, seniorul de Sansueña şi ducele de Bristoya fuseseră făcuţi prizonieri ; apoi, cum a pornit regele. tatăl ei, după Amadis, care voia să se întoarcă fără să îl întîlnească şi cum sosise regele Perion. În sfîrşit, i-a povestit tot ce se întîmplase, ca unul ce văzuse totul, şi că toţi se află, veseli foarte, la acea mănăstire. Oriana, care,

ascultîndu-l parcă îşi pierduse minţile de prea multă bucurie, a îngenuncheat şi, ridicînd mîinile spre cer, a spus : „Oh, Doamne atotputernic, cel ce le îndrepţi pe toate, binecuvîntat fie numele tău sfînt şi cum tu, stăpîne eşti dreptul judecător şi ştii marea nedreptate ce mi s-a făcut, întotdeauna am nutrit speranţa că, în mila ta, vei face ca totul să se sfîrşească întru marea mea cinste şi a celor aflaţi de partea mea. Şi binecuvîntat fie acel preafrumos cocon, făcător al unui asemenea bine ce a îndeplinit astfel profeţia Urgandei Necunoscuta din acea scrisoare, aşa încît toate celelalte spuse de ea pot şi trebuie să fie crezute ; iar eu sînt datoare să îl iubesc şi să ţin la el mai mult decît poate gîndi cineva şi să îl răsplătesc pentru fericirea ce mi-a adus-o“.

Toţi cugetau că Oriana spune asta fiindcă datorită lui regele primise acel ajutor, dar ieşea din adîncuri tăinuita dragoste dintre mamă şi fiu. Apoi Oriana s-a ridicat şi l-a întrebat pe pitic dacă se întoarce grabnic. El a răspuns că da, că Amadis îi poruncise ca, după ce îi va aduce ei şi doamnelor aflate cu ea aceste veşti, să îi înmîneze o scrisoare lui Ysanjo, în care îi cere să îi trimită pe romanii prinşi. „Ardian, prietene — a zis Oriana —, ia spune-mi ce crezi că au de gînd să facă ?“ „Doamnă — a răspuns el —, nu prea ştiu decît că regele, tatăl vostru, îi ţine acolo pe regele Perion, pe stăpînul meu şi pe toţi seniorii şi cavalerii ce au plecat de-aici şi spune că nu vrea să-i vadă departe de el pînă nu se va sfîrşi totul cu o pace trainică între ei“. „Aşa să dea Dumnezeu !“, a spus Oriana. Atunci, regina Briolanja şi Melicia, ce se aflau acolo împreună, i-au cerut piticului să le povestească despre preafrumosul cocon Esplandian şi cum preţuise regele Lisuarte acest mare serviciu pe care i-l făcuse ; el le-a spus : „Bune doamne, pe cînd eram cu Amadis în cămara regelui, l-am văzut pe Esplandian vrînd să-i sărute regelui mîinile pentru cîte îi făgăduise, iar el i-a pus mîinile pe obraji şi i-a sărutat ochii ; iar cît despre frumuseţea lui, să ştiţi că deşi el e bărbat şi domniile voastre vă ţineţi de foarte frumoase, dacă v-aţi afla în faţa lui, aţi căuta o ascunzătoare şi nu aţi mai ieşi la iveală“. „De-asta e bine — au răspuns ele — că stăm ferecate aici, unde n-o să ne vadă“. „Nu vă bizuiţi pe asta — a zis piticul —, că Esplandian e

așa de chipeș, că oricît ați sta de ferecate și voi și toate celelalte frumoase o să ieșiți în căutarea lui".

Tare s-au mai veselit toate de bunele veşti auzite și de răspunsul piticului. Oriana s-a uitat la regina Sardamira şi i-a spus : „Doamnă, măria ta, bucurați-vă, că acel Dumnezeu ce ne-a salvat pe cele ce ne aflăm aici nu va vrea să fiți uitată". Regina a răspuns : „Doamna mea, speranța asta mi-o pun și eu în El și în voi, că veți avea grijă de mine, chiar dacă nu o merit". Apoi l-a întrebat pe pitic ce fac acei nefericiți romani fără noroc ce rămăseseră împreună cu regele Lisuarte ; el i-a spus : „Doamnă, mulți dintre ei, ca și dintre ceilalți, au pierit, iar cei în viață sînt greu răniți ; dar, după moartea împăratului, a lui Floyan și a lui Constancio, n-a mai pierit nici unul dintre cavalerii lor de seamă ; pe Arquisil l-am văzut teafăr, stînd mult de vorbă cu stăpînul meu, Amadis, iar Flamineo, fratele vostru, deși e rănit, nu e grav, din cîte se zice". Regina a spus : „Deie Domnul ca celor vii să le meargă bine, căci pentru morți nu mai e nimic de făcut ; și să-și pogoare harul asupra lor, făcîndu-i să uite trecutul și să rămînă prieteni, arătîndu-și dragoste multă acum și în viitor".

Piticul a întrebat-o pe Oriana dacă are să-i spună ceva, că vrea să plece să facă ce îi mai poruncise stăpînul său. Ea i-a răspuns că, de vreme ce nu îi adusese carte, să transmită multe urări de bine regelui Perion, lui Agrajes și tuturor acelor cavaleri.

După asta, Ardian s-a dus la Ysanjo și i-a înmînat cartea de la Amadis ; cînd a văzut ce-i poruncea, Ysanjo i-a scos pe dată dintr-un turn pe acei seniori din Roma, le-a dat animale și, punînd să fie însoțiți de un fecior al său și de alți oameni, care să-i păzească, să-i călăuzească și să aibă grijă de hrana lor și de celelalte cîte le făceau trebuință, i-a eliberat și toți ceilalți prizonieri, pînă la vreo două sute la număr, și i-a trimis lui Amadis.

Și au umblat ei pe drumul lor, pînă au ajuns la mănăstirea unde se afla regele Lisuarte ; romanii au sărutat mîinile regelui, iar el i-a primit arătîndu-se foarte bucuros, ascunzîndu-și simțămintele, ca să nu le sporească amărăciunea. Dar cînd aceștia au dat cu ochii de Arquisil, nu

s-au mai putut stăpîni şi ochii li s-au umplut de lacrimi şi lor şi lui.

Amadis le-a vorbit cu multă curtenie şi i-a înveselit, poftindu-i în încăperile sale, unde le-a arătat multă cinstire şi i-a îmbărbătat. Şi, după ce s-au odihnit nițel după drum, Amadis s-a retras cu ei, fără Arquisil, şi le-a spus : „Vitejilor domni, v-am adus aici, socotind că, după cum lucrurile se îndreaptă spre un bun sfîrşit, e un lucru foarte înţelept să fiţi de faţă la toate cîte se vor petrece, căci drept este să se ţină seama de nişte bărbaţi atît de cinstiţi ca domniile voastre, şi ca să vedeţi cum îşi va îndeplini Arquisil făgăduiala faţă de mine, cum cred că aţi auzit, şi anume că va sta într-o temniţă, unde îi voi cere eu ; şi cunoscînd obîrşia aleasă şi nobleţea lui, datorită cărora multă preţuire i se cuvine, am hotărît să vă vorbesc şi să vă cer ca, ţinînd seama că în împărăţia Romei nu este nimeni să aibă mai multe drepturi decît acest cavaler, să faceţi astfel încît atît voi, cît şi toţi cei aflaţi aici să îi juraţi credinţă ca împărat şi stăpîn, şi pentru asta să îndepliniţi două lucruri : primul, să vă faceţi datoria ce o aveţi faţă de el, arătîndu-i supunere, şi mult veţi fi răsplătiţi ; al doilea, fiind vorba de întemniţarea lui şi a voastră, cum eu am hotărît să vă dăruiesc libertatea, să plecaţi pe dată, fără nici o piedică, dacă doriţi spre ţinuturile voastre, iar eu vă voi fi întotdeauna prieten bun, atîta vreme cît veţi dori, căci îl preţuiesc foarte pe Arquisil şi ţin mult la el, ca la un frate adevărat şi aşa îl voi socoti, dacă nu va pierde, din vina lui, toate cîte vi le-am spus şi celelalte ce îl privesc“. Auzind aceste vorbe, acei seniori romani l-au rugat pe Brondajel de Roca, care era nobil de vază şi cel mai bun vorbitor dintre ei, să îi răspundă lui Amadis, iar el a grăit astfel : „Seniore Amadis, preţuim mult frumoasele voastre vorbe şi mult trebuie să vă mulţumim pentru ele, dar cum acest lucru este deosebit de însemnat şi pentru împlinirea lui e nevoie de încuviinţarea multor capete, n-am putea să vă dăm un răspuns pe loc, pînă nu ne vom sfătui cu cei mai de seamă cavaleri, căci deşi mulţi dintre cei veniţi cu noi, aici nu sînt însemnaţi, au mare importanţă în ţara noastră, domnule, fiindcă stăpînesc multe castele, cetăţi şi oraşe în împărăţie, şi alte aşezări omeneşti, şi vorba lor atîrnă

greu în alegerea împăratului ; de aceea, binevoiţi a îngădui să îl vedem pe Flamineo, cavaler foarte cinstit, ce ni s-a spus că este rănit, şi, de faţă cu el îi vom chema pe toţi şi astfel vom putea să chibzuim şi să vă dăm un răspuns". Amadis a încuviinţat şi le-a spus că au răspuns ca nişte cavaleri cu judecată, dar că îi roagă, dat fiind că, după credinţa lui vor pleca curînd de-aici, să nu se lungească mult. Ei i-au răspuns că aşa vor face, fiindcă zăbava pentru ei ar fi încă mai rea. Apoi au încălecat cu toţii şi au intrat în cetate, ce fusese curăţată de morţi, fiindcă regele Lisuarte poruncise multor locuitori din satele vecine să vină să-i îngroape.

Şi de cum au ajuns la locuinţa lui Flamineo, au descălecat şi au intrat în odaia sa ; cînd s-au văzut, tare s-au bucurat în sufletele lor, deşi chipurile le erau triste datorită marii nenorociri ce se abătuse asupra lor ; apoi, i-au spus de-ndată că trebuie să fie chemate toate căpeteniile şi persoanele de seamă ce mai sînt în viaţă din cîţi se află acolo, ca să li se aducă la cunoştinţă ce le spusese Amadis şi că de asta depinde salvarea lor sau temniţa pe veci. Flamineo a dat poruncă să fie chemaţi şi, cînd s-au adunat laolaltă cîţi au putut veni, Brondajel de Roca le-a spus : „Cinstite cavaler Flamineo şi voi, viteji prieteni, ştiţi cu toţii ce mari necazuri şi nenorociri s-au abătut asupra tuturor celor din Roma de cînd, din porunca împăratului nostru, Dumnezeu să-l ierte, am venit în această insulă a Marii Britanii, şi pentru că vă sînt bine cunoscute, nu mai e nevoie să le repet. Pe cînd ne aflam captivi în Insula Ferecată, Amadis de Gaula a hotărît să ne aducă aici, unde ne vedeţi, şi ne-a arătat multă dragoste, bunăvoinţă şi cinstire, stînd de vorbă cu noi vreme îndelungată şi spunîndu-ne că, de vreme ce împărăţia noastră romană a rămas fără domnitor şi de drept coroana i se cuvine mai mult decît oricui altcuiva lui Arquisil, lui i-ar fi pe plac ca acesta să fie recunoscut de voi şi de noi drept senior şi împărat ; iar el, nu numai că ne-ar elibera din captivitatea în care ne aflăm în puterea lui, dar ne va fi şi prieten credincios şi ne va ajuta oricînd vom avea nevoie ; nouă ni s-a părut că, după stăruinţa pe care a arătat-o în cele spuse, are de gînd să ne răsplătească aşa cum aţi auzit, dacă totul se va face cu voia noastră, iar

dacă nu, să-şi împlinească vrerea pe altă cale, cu forţa armelor. Aşa că, bunule domn şi voi viteji prieteni, pentru asta aţi fost chemaţi aici, pentru a lua o hotărîre, după ce, întru multa dreptate vă vom dezvălui gîndurile noastre ; noi ne-am sfătuit îndelung între noi şi socotim că ce ne cere şi ne roagă acest cavaler Amadis este ceea ce l-am fi rugat şi i-am fi cerut noi lui cu multă stăruinţă, pentru că, aşa cum ştiţi, această mare împărăţie a Romei nu poate rămîne fără domnitor şi cine merită să fie mai pe drept împărat, datorită curajului şi virtuţilor sale, decît acest Arquisil ? După părerea mea, cu-adevărat nimeni altul. Pentru că este de-al nostru, crescut printre noi şi îi cunoaştem bunele obiceiuri şi purtări. Lui putem să-i cerem prin lege, fără teamă, ceea ce, chiar cu dreptate fiind, un altul, străin din întîmplare, ne-ar putea refuza. Pe lîngă asta, cîştigăm prietenia acestui vestit cavaler Amadis ce, aşa cum vrăjmaş fiindu-ne a avut atîta putere să ne facă rău, ca prieten, cu aceeaşi putere ne poate aduce mult bine şi cinstire şi îndrepta toate cele petrecute. Acum, spuneţi care vă e voia, fără să ţineţi seama de captivitatea şi suferinţa noastră, ci doar de judecată şi de dreptate". Cum lucrurile drepte şi cinstite au atîta forţă încît nici chiar cei răi nu li se pot împotrivi fără mare greutate, aceşti cavaleri, fiind oameni înţelepţi şi cu judecată, văzînd că este foarte drept şi că e datoria lor să facă aşa cum grăise cavalerul Brondajel de Roca, nu i s-au putut împotrivi şi, cu toate că, aşa cum se întîmplă întotdeauna unde sînt mai multe capete, au fost şi păreri felurite, cei ce au ţinut seama de calea dreptăţii şi au urmat-o au fost atît de mulţi, încît cei ce voiau altceva şi-au înfrînat dorinţele şi toţi laolaltă au hotărît să facă aşa cum ceruse Amadis şi să se întoarcă la casele lor cu noul împărat, fără să mai zăbovească pe acele meleaguri unde le mersese atît de rău, lăsînd în grija celor mai de seamă dintre ei ceea ce urma să făgăduiască şi să jure Arquisil ; o dată luată această hotărîre, s-au dus la Amadis, la mănăstire, şi i-au spus cum se înţeleseseră, ceea ce mult l-a bucurat. Apoi, toţi cavalerii şi marii seniori romani, precum şi ceilalţi oşteni ai imperiului mai puţini nobili, s-au adunat în biserică şi i-au jurat credinţă şi supunere lui Arquisil ca împărat, iar el a jurat că va respecta toate legile şi rîn-

duielile şi a împărţit tuturor favorurile cerute cu dreptate. Astfel că putem spune că uneori e mai bine să fim înrobiţi şi lipsiţi de libertate de către cei buni, decît, bucurîndu-ne de ea, să îi slujim şi să îi ascultăm pe cei răi, pentru că binele, pînă la urmă nu ne aduce decît bine, pe cînd răul, chiar dacă o vreme face să răsară flori, în cele din urmă acestea se usucă o dată cu rădăcinile lor ; aşa cum s-a întîmplat cu acest Arquisil, ce l-a slujit pe un bărbat din neamul lui, împăratul Patin, căruia multe şi însemnate servicii i-a făcut întru gloria coroanei sale împărăteşti şi, în loc de recunoştinţă, s-a văzut îndepărtat, aproape surghiunit de acesta, de teamă ca nu cumva virtutea şi frumoasele purtări ale acestui cavaler, ce îl făceau să fie preţuit şi iubit şi ar fi trebuit să îi aducă multe favoruri, să-l facă să-şi piardă împărăţia ; şi, căzînd în mîinile duşmanului, cînd nu aştepta nici îndurare, nici cinste, ci dimpotrivă, tocmai datorită acestui duşman, atît de diferit şi desăvîrşit întru virtute pe cît nu era celălalt, a dobîndit cinste şi un rang foarte mare, ca împărat al Romei ; aceasta trebuie să le fie tuturor pildă şi să se apropie de cei virtuoşi şi înţelepţi pentru a avea şi ei o parte din bunătatea acestora şi să se îndepărteze de cei răi, zavistnici, pizmaşi, lipsiţi de virtute şi plini de năravuri, pentru a nu fi şi ei vătămaţi de cele rele.

CAPITOLUL CXVIII

Cum i-a strîns regele Lisuarte pe regii, marii nobili şi alţi mulţi cavaleri ce se aflau cu el la mănăstirea din Luvaina şi le-a vorbit despre însemnatele servicii şi marea cinste datorate lui Amadis de Gaula şi cum l-a răsplătit pentru ele

Aşa cum aţi auzit, acel virtuos şi curajos cavaler Arquisil a fost ales împărat al Romei, datorită bunului său prieten Amadis de Gaula.

Acum, istoria povesteşte că toţi acei regi, principi şi cavaleri au petrecut după pofta inimii în acea mănăstire şi în cetatea Luvainei, pînă ce regele Lisuarte s-a mai înzdrăvenit şi s-a sculat din pat, ca şi mulţi dintre cavalerii săi ce fuseseră răniţi, îngrijiţi şi el şi ei de acel mare maestru Helisabad ; regele, văzîndu-se în putere, într-o zi a poruncit să fie chemaţi la biserica mănăstirii regii şi marii nobili din amîndouă taberele şi cînd s-au strîns toţi, le-a spus : „Cinstiţi regi şi vestiţi cavaleri, mi se pare cu totul de prisos să vă amintesc cele ce s-au petrecut, căci le-aţi trăit ca şi mine şi dacă nu s-ar fi încheiat, cei ce am rămas în viaţă am fi fost, acum, alături de cei morţi ; deci, lăsînd deoparte trecutul, recunoscînd cît rău am făcut slujirii Domnului, nouă înşine şi regatelor noastre, purtîndu-ne astfel, l-am ţinut aici pe nobilul rege Perion al Gaulei şi pe toţi principalii şi cavalerii din tabăra sa, pentru ca în faţa lui şi a domniilor voastre să vă spun cele ce veţi auzi“. Apoi, întorcîndu-se spre Amadis, i-a spus : „Neînfricate cavaler Amadis de Gaula, intenţia şi ţelul meu mă fac să vorbesc cum nu-mi este felul şi anume, să nu laud pe nimeni cînd e de faţă, şi împotriva voinţei voastre, ce întotdeauna v-aţi simţit stingherit din această pricină, dar sînt dator, în faţa acestor regi şi cavaleri, să amintesc unele întîmplări petrecute cu domnia voastră şi cu mine în trecut, din ziua cînd aţi rămas la curtea mea în chip de cavaler al reginei Brisena, soţia mea. Şi chiar dacă aceste întîmplări sînt bine cunoscute tuturor, văzînd că recunosc totul, aşa cum a fost, vor încuviinţa şi vor socoti că e dreaptă răsplata pe care vreau să v-o dau, după cum meritaţi ; pe cînd vă aflaţi la curtea mea, după ce l-aţi învins pe Dardan Trufaşul şi l-aţi adus în slujba mea pe fratele vostru, don Galaor, cel mai mare, dar ce i s-a făcut vreodată unui rege, atît eu, cît şi fiica mea, Oriana am fost luaţi captivi de ticălosul de Arcalaus Vrăjitorul, fără să ne poată apăra ori veni în ajutor nici unul dintre cavalerii mei, siliţi să nu-mi calce cuvîntul, aşa cum le cerusem. Astfel că atît ea cît şi eu ne aflam în primejdie de moarte şi ne aştepta o groaznică temniţă, iar regatele mele aveau să se piardă ; şi tocmai atunci, întorcîndu-vă voi şi don Galaor de unde vă trimisese regina, aflînd cele întîmplate, punîndu-vă amîndoi vieţile în pri-

mejdie de moarte pentru a le salva pe ale noastre, ne-aţi venit în ajutor şi ne-aţi salvat, iar duşmanii noştri ce ne luaseră captivi au fost ucişi şi nimiciţi ; apoi i-aţi venit în ajutor soţiei mele, regina, şi a fost ucis Barsinan, tatăl acestui senior de Sansueña, ce o încercuise în cetatea Londrei, astfel că, după cum a fost făcut captiv cu multă viclenie şi mare primejdie pentru mine, datorită vouă am scăpat cu multă cinste pentru mine şi în deplină siguranţă şi mi-am redobîndit regatele. Cînd toate acestea au trecut, după o bucată de vreme, s-a hotărît să dăm o bătălie eu şi regele Cildadan, aici de faţă, între o sută de cavaleri de o parte şi o sută de cealaltă şi, mai înainte de a începe lupta, domnia voastră m-aţi scăpat de vestitul cavaler don Cuadragante şi de Famongomadan şi Basagante, feciorul lui, cei mai fioroşi şi mai puternici uriaşi din cîţi se află în toate insulele mării şi aţi salvat-o din mîinile lor pe fiica mea, Leonoreta, cu doamnele şi domnişoarele ei şi zece cavaleri viteji de la curtea mea, purtaţi de uriaşi în căruţe şi ferecaţi în lanţuri, pe care nu i-aş fi putut salva cu toată puterea mea ; şi după cum se înfăţişau oştenii regelui Cildadan în acea bătălie, atît uriaşii puternici, cît şi ceilalţi cavaleri viteji, dacă n-aţi fi fost domnia voastră, care l-aţi ucis dintr-o lovitură pe Sarmadan Leul şi printr-o lovitură m-aţi salvat din mîinile lui Madanfabul, uriaşul de la Turnul Roşu, cînd sleit de puteri, m-a smuls din şa şi mă purta sub braţul său ca să mă ducă pe corabie, săvîrşind şi alte multe fapte de ispravă în acea bătălie, este bine ştiut că n-aş fi cucerit victoria şi marea glorie ce le-am dobîndit atunci. De asemenea, l-aţi învins pe acel foarte viteaz cavaler, faimos în toată lumea, Ardan Canileul cel Temut, ceea ce a adus multă cinste curţii mele, căci niciunde pe unde umblase acest cavaler, în nici un colţ al pămîntului nu putuse afla unul, doi, trei, ori patru cavaleri care să izbutească ori să cuteze să-l înfrunte. Dacă am vrea să spunem că aţi fost obligat să faceţi toate acestea, pentru că vă aflaţi în slujba mea şi nevoile v-au silit să vă faceţi datoria şi să ne apăraţi cinstea, atunci să vedem ce-aţi făcut pentru mine, după ce, mai curînd din vina mea, ce am dat ascultare unor sfetnici răi, decît din a voastră, aţi plecat de la curtea mea, mai mult ca potrivnic şi duşman decît ca prieten şi slujitor ;

căci iată, pe vremea cînd ne duşmăneam foarte, aflînd voi de marea bătălie ce aveam s-o port cu regele Arabigo şi alţi şase regi, precum şi cu multe oşti şi naţii străine, venite cu gîndul şi speranţa de a-mi subjuga regatele, aţi găsit mijlocul de a-mi veni în ajutor cu tatăl vostru, regele şi cu don Florestan, fratele vostru, cînd, ţinînd seama de ura şi asprimea mea, mai drept şi mai întemeiat ar fi fost să-mi fiţi potrivnic. Şi aproape numai datorită vitejiei voastre, a celor trei, deşi alături de mine au luptat cavaleri foarte viteji şi preţuiţi, am cîştigat o mare victorie, nimicindu-i pe toţi duşmanii mei şi întărindu-mi puterea regească şi hotarele, cu mai multă cinste şi măreţie decît înainte. Acum, apropiindu-mă de sfîrşit, ştiu că cea de-a doua bătălie pe care am purtat-o între noi a şters şi îndreptat marea jignire ce v-o adusesem eu şi toţi cei din tabăra mea, cum ştiu şi ei, fiindcă îmi dau seama că fiecare a simţit în suflet ce am simţit şi eu, şi nu mai e nevoie să vorbesc despre ultimul ajutor pe care ni l-aţi dat, căci sîngele mai curge încă din rănile noastre, iar sufletele n-au avut încă vreme să se întoarcă în sălaşurile lor pe cît de departe erau duse. Şi-acum, vitejii mei domni, spuneţi-mi : ce răsplată poate fi pe potriva unor servicii şi fapte atît de măreţe ? De bună seamă, o singură răsplată : păstrîndu-mi pentru mine doar cinstea şi respectul cîte zile voi mai avea, îi dăruiesc aceste regate şi pămînturi ale mele, ce au fost ocrotite şi apărate, ca şi persoana mea, de atîtea ori de spada şi vitejia acestui cavaler, o dată cu mîna fiicei mele, Oriana, căci aşa cum, prin vrerea lor s-au căsătorit fără ca eu să ştiu, acum ştiu acest lucru, voiesc să rămînă copiii mei şi moştenitorii regatelor mele".

Amadis, cînd a auzit că regele îşi dă consimţămîntul la căsătoria cu doamna sa, de faţă cu toată lumea, cum, în comparaţie cu Oriana, toate celelalte lucruri istorisite şi spuse de rege nu preţuiau aproape nimic pentru el, a îngenuncheat în faţa lui şi i-a sărutat mîinile, în ciuda voinţei lui, spunînd : „Seniore, cu voia voastră, nu era nevoie să spuneţi tot ce aţi spus spre a mă lăuda, pentru că dacă e să ţinem seama de bunătatea şi cinstea ce aţi arătat-o mie şi neamului meu, eram datori să vă slujim încă mai mult ; de aceea, seniore, nu vreau să vă mulţumesc în nici un fel, dar pentru vorbele rostite de voi la

sfîrşit, nu mă refer la marile voastre regate lăsate drept moştenire, ci la faptul că mi-o daţi de soţie pe prinţesa Oriana, vă voi sluji cîte zile voi avea cu cea mai mare supunere şi cel mai adînc respect, aşa cum niciodată un fiu nu i-a arătat tatălui, ori un slujitor, stăpînului". Regele Lisuarte l-a îmbrăţişat cu multă dragoste şi i-a spus : „Veţi găsi la mine aceeaşi dragoste pornită din inimă ca cea pe care v-o poartă acest rege ce v-a zămislit".

Toţi au fost foarte uimiţi de felul cum regele, cu cuvintele sale, stinsese toate acele mari focuri ale duşmăniei ce duraseră atîta vreme, fără să mai rămînă nimic de limpezit, şi e de prisos să mai spunem dacă s-au bucurat ori nu, pentru că, deşi la început şi unii şi ceilalţi se provocaseră plini de trufie, în numele morţii celor dragi şi a lor proprii, văzută cu ochii, acum erau tare veseli că e pace şi se întrebau unii pe alţii de ce spusese regele că Amadis şi Oriana erau uniţi prin căsătorie ; pentru că după ce o salvaseră pe mare şi o duseseră pe Oriana în Insula Ferecată, o clipă nu-şi dăduseră seama de aşa ceva, iar înainte de asta, nici atîta. Regele, dîndu-şi seama de mirarea lor, l-a rugat pe sfîntul bărbat Nasciano să le istorisească acelor domni ce îi spusese lui, ca să ştie cît de puţin vinovat fusese Amadis salvînd-o pe Oriana pe mare, precum şi că el nu avea nici o vină cînd i-o dăduse de soţie împăratului, căci dacă fiica sa făcuse ce făcuse fără încuviinţarea şi ştirea lui, el o silise pe bună dreptate şi cu temei să se mărite cu împăratul.

Atunci, bunul om a povestit totul, aşa cum aţi auzit, şi cum îi spusese regelui Lisuarte în cortul său, în tabără.

Cînd pajul Esplandian, pe care bunul bătrîn îl ţinea de mînă lîngă el, a auzit că acei doi regi sînt bunicii lui şi că Amadis îi e tată, nu trebuie să mă mai întrebaţi dacă s-a bucurat ; pustnicul a îngenuncheat pe dată cu el în faţa celor doi regi şi a tatălui său şi l-a pus să le sărute mîinile, iar lor le-a cerut să îl binecuvînteze. Amadis i-a spus regelui Lisuarte : „Seniore, după cum mă bucur şi se cuvine să vă slujesc de acum înainte, tot astfel voi fi nevoit să vă cer să-mi îndepliniţi rugăminţile, şi prima este aceasta : cum împăratul Romei nu are soţie şi ar vrea să se însoare, binevoiţi să-i daţi mîna domniţei Leonoreta, fiica voastră ; iar eu îl voi ruga să primească, pen-

tru ca nunţile noastre să se facă împreună şi împreună să rămînem fiii voştri". Regele a încuviinţat înrudirea cu Arquisil şi i-a dat-o pe Leonoreta de soţie, iar împăratul a primit cu multă mulţumire.

Regele Lisuarte l-a întrebat pe regele Perion dacă mai primise veşti despre don Galaor, feciorul său. Acesta i-a răspuns că, după plecarea lui, sosise aici Gandalin, care îl lăsase ceva mai bine, dar că este tare îngrijorat de boala lui şi se teme foarte de o primejdie mai mare. „Să ştiţi — a spus regele —, că deşi e fiul vostru, nu-i duc mai puţin dorul şi dacă n-ar fi fost neînţelegerile ce s-au ivit, aş fi venit eu însumi să-l văd, aşa că rogu-vă mult, trimiteţi după el, de poate să călătorească, fiindcă eu o să plec curînd la Vindilisora, unde i-am trimis vorbă reginei să vină şi ea şi vreau, întru cinstirea lui Amadis, ca împreună cu ea şi cu Leonoreta, fiica mea, să mă întorc grabnic la voi, în Insula Ferecată, unde se vor face nunta lui Amadis şi cea a împăratului, şi vom vedea minunăţiile lăsate acolo de Apolidon ; şi dacă îl voi afla şi pe don Galaor acolo, tare mă voi bucura, că de multă vreme îi duc dorul". Regele Perion i-a răspuns că se va face totul după cum doreşte. Amadis i-a sărutat mîinile regelui Lisuarte pentru favoarea şi cinstea arătate, iar Argajes i-a cerut cu multă căldură să trimită după unchiul său, don Galvanes, şi Madasima şi să îi ia cu el. Regele Lisuarte a răspuns că îi e pe plac acest lucru, că negreşit aşa va face şi că mîine dis-de-dimineaţă vrea să şi plece, ca să se înapoieze grabnic, căci era timpul ca acei cavaleri şi oştenii lor să se întoarcă la casele lor şi să se odihnească, fiindcă mare nevoie aveau după încercările prin care trecuseră ; apoi a poruncit tuturor să-şi aducă navele în portul Insulei Ferecate ca de aici să se îmbrace toţi şi să-şi vadă fiecare de drumul său. Împăratul l-a rugat mult pe regele Lisuarte să trimită şi flota sa în Insula Ferecată şi de vreme ce el şi regina urmau să se întoarcă acolo, să îi îngăduie să plece împreună cu Amadis, că are multe lucruri de vorbit cu el despre treburile domniei. Regele e încuviinţat să facă aceasta.

CAPITOLUL CXIX

Cum a sosit regele Lisuarte în cetatea Vindilisora, unde se afla regina Brisena, soţia lui, şi cum a hotărît, împreună cu ea şi cu fiica sa, să se înapoieze în Insula Ferecată

Regele Lisuarte i-a luat cu el pe regele Cildadan, pe Gasquilan, regele Suediei, şi toată oastea sa, şi s-a întors în cetatea Vindilisora, unde poruncise să vină şi regina Brisena, soţia lui, şi să îl aştepte. Istoria nu ne spune ce i s-a mai întîmplat, ci doar că, după cinci zile, a intrat în cetate arătîndu-se mai vesel la chip decît în inima lui, căci ştia că, deşi Amadis îi este acum fiu şi fiica sa se bucură de mare cinste alături de el, că, deşi Amadis, împăratul Romei, regele Perion şi toţi ceilalţi mari seniori îl recunosc drept mai marele lor şi îi dau ascultare, în sinea lui nu era mulţumit, pentru că toată această cinste şi acest cîştig le dobîndise după ce fusese înfrînt şi se aflase la mare ananghie, cum v-am povestit, şi pentru că Amadis, împotriva căruia pornise socotindu-l duşman de moarte, dobîndise el singur întreaga glorie ; şi o asemenea tristeţe pusese stăpînire pe inima lui, că nu se mai putea înveseli cu nici un chip ; dar cum era înaintat în vîrstă şi tare ostenit şi supărat de atîtea morţi şi nenorociri, toate între creştini, din pricini pămînteşti şi trecătoare, pe care el, ca domnitor preaputernic ar fi trebuit să le înlăture, chiar dacă şi-ar fi ştirbit puţin onoarea, dar urmase o cale cu totul opusă, punînd atît de mult preţ pe gloria pămîntească, încît uitase cu desăvîrşire de mîntuirea sufletului său şi, pe bună dreptate, Dumnezeu îi trimisese asemenea pedepse, mai cu seamă aceasta din urmă, de care aţi auzit, se mîngîia singur şi se prefăcea, căci era un om cu multă judecată, pentru ca nimeni să nu simtă că ar avea alt gînd decît că se socoteşte stăpîn, mai marele tuturor şi că dobîndise această glorie cu multă cinste. Şi cu această veselie prefăcută şi mişcări foarte domoale a intrat în încăperea unde se afla regina cu doamnele şi domnişoarele ei bogat înveşmîntate, ce îl ţinea de mînă pe

coconul Esplandian, căci aflase toate cele întîmplate, de rău și de bine, de la Brandoibas, care plecase înainte de la mănăstire, trimis de rege, să o bucure pe regină cu veștile bune. Cum a intrat regele în odaie, regina a venit la el, a îngenuncheat și a vrut să-i sărute mîna, dar el nu a lăsat-o și, ridicînd-o, a îmbrățișat-o cu multă dragoste, căci o iubea din toată inima, și în vreme ce doamnele și domnișoarele s-au apropiat să sărute mîna regelui, regina l-a strîns în brațe pe Esplandian, ce stătea în genunchi în fața ei, și sărutîndu-l de mai multe ori, a spus : „Oh, frumosul meu fiu preanorocos ! Binecuvîntat fie ceasul cînd te-ai născut ! Și primește binecuvîntarea Domnului și pe a mea, căci îți datorez atîta bine, iar El binevoiască, în sfînta-i milă, să-mi îngăduie să pot răsplăti acest serviciu atît de mare pe care i l-ai adus regelui, stăpînul meu, dîndu-i viață, după Dumnezeu".

Apoi regele Cildadan și Gasquilan, regele Suediei, s-au apropiat de regină să-i vorbească, iar ea i-a primit cu multă curtenie, căci era una dintre doamnele cele mai cumpătate și mai bine crescute din lume, cum i-a primit, după aceea, și pe toți ceilalți cavaleri ce au venit să-i sărute mîinile. Cum se făcuse vremea cinei, cei doi regi și alți mulți cavaleri au rămas cu regele Lisuarte și au fost ospătați cu multe și felurite bucate, cum se cuvine la masa unui asemenea om, ce dăduse atîtea ospețe și avea obiceiul s-o facă. După cină, regele i-a oprit pe cei doi domnitori în palatul său, în încăperi foarte bogate, iar el a rămas să doarmă în camera reginei ; și pe cînd era în pat, i-a zis : „Doamnă, de v-ați mirat cumva de ceea ce vi s-a spus despre Oriana, fiica voastră, și Amadis de Gaula, și eu sînt la fel de mirat, căci sînt convins că asemenea gînd era departe de voi și de mine și n-am bănuit nici unul nimic ; rău îmi pare doar că n-am știut dinainte, căci multe morți și pagube ar fi putut fi înlăturate după cum n-au fost, din pricina neștiinței noastre. Acum, că am aflat și nu s-ar mai putea căuta și afla nici o altă rezolvare fără a ne acoperi de-o rușine mai mare, să ne mulțumim cu gîndul că Oriana are soțul pe care și l-a dorit, căci, lăsînd deoparte orice ură și patimă și recunoscînd ce e adevărat și drept, nu se află în lume, în ziua de azi, vreun împărat ori principe să îi stea alături și nu

numai atît, dar, prin nespusa lui înţelepciune şi marele curaj, îi întrece pe toţi, fiindcă soarta i-a fost mai favorabilă decît oricărui muritor, căci iată, dintr-un biet cavaler rătăcitor a ajuns, azi, să poruncească întregii flori a celor mari şi mici ce trăiesc în lume, iar Leonoreta va ajunge, datorită lui, împărătească a Romei, aşa cum am încuviinţat. De aceea sîntem datori, fiindcă mi-am dat cuvîntul de bunăvoie, pentru a-l cinsti pe Amadis, să plecăm domnia voastră, eu şi Leonoreta în Insula Ferecată, unde sîntem aşteptaţi ca să sfîrşim toate cele începute ; aşa că să vă gătiţi cum se cuvine şi să vă arătaţi cît mai veselă, fără să pomeniţi de cele întîmplate mai înainte, cum e potrivit şi trebuie să se facă în asemenea împrejurări". Regina i-a sărutat mîinile fiindcă îşi înfrînsese mînia şi inima lui neînduplecată, întorcîndu-se la calea dreptăţii şi, fără să mai răspundă altceva, i-a spus că va face aşa cum porunceşte şi că, de vreme ce acum au doi fii atît de însemnaţi şi toţi ceilalţi se află în slujba lui, datorită lor, să fie împăcat şi să aducă multe mulţumiri Domnului ce a rînduit astfel lucrurile după voia sa, chiar dacă soarta nu i-a fost foarte prielnică. În noaptea aceea s-au odihnit şi, a doua zi cînd s-a sculat, regele i-a poruncit lui Arban, regele din Norgales, majordomul său, să pregătească degrabă toate cele trebuincioase pentru acea călătorie, iar regina a făcut acelaşi lucru, pentru ca fiica sa să se înfăţişeze cum îi şade bine împărătesei unei ţări atît de însemnate.

CAPITOLUL CXX

Cum s-au întors regele Perion şi însoţitorii săi în Insula Ferecată şi ce au făcut acolo înaintea sosirii regelui Lisuarte

Acum, istoria spune că după ce regele Lisuarte a plecat unde se afla Brisena, soţia lui, regele Perion şi toţi însoţitorii săi cu oştile lor s-au strîns pe dată în mare rîn-

duială, așa cum sosiseră, și cu multă bucurie și veselie în suflete au pornit la drum spre Insula Ferecată.

Împăratul Romei a rămas tot timpul în cortul lui Amadis și amîndoi dormeau într-un pat, fără să se despartă unul de altul nici măcar un ceas, iar oastea lui, cu corturile și bagajele se aflau în grija lui Brondajel de Roca, mai marele majordomilor, cum fusese și pe timpul împăratului Patin, înaintașul său. Străbăteau distanțe foarte mici și poposeau mereu în locuri foarte plăcute și tihnite, petrecînd cîte puțină vreme în tovărășia regelui Perion, în cortul acestuia, după care se adunau cu toții în corturile lui Amadis, iar alteori, în cele ale împăratului. Și cum mai toți erau tineri, de neam nobil și cu purtări alese, nu făceau alta decît să petreacă și să glumească după plac, așa că duceau aceeași viață minunată din vremurile de demult. Și astfel au ajuns în Insula Ferecată, unde au aflat-o pe Oriana și pe toate marile doamne stînd în parc, atît de frumoase și de bogat înveșmîntate, de mai mare minunea, și să nu credeți că arătau a fi ființe pămîntești ori muritoare, ci că fuseseră plăsmuite de Dumnezeu în ceruri și trimise pe pămînt.

Marea bucurie încercată și de unii și de alții văzîndu-se împreună, teferi, acoperiți de cinste și în bună pace nu s-ar putea povesti în nici un chip. Regele Perion se afla în frunte și toți i-au arătat mult respect și l-au salutat cu smerite închinăciuni, unele, după cum cerea tipicul, iar altele i-au sărutat mîinile. Amadis îl ducea de braț pe împărat și, cînd a ajuns lîngă Oriana, i-a spus : „Doamnă, stați de vorbă cu acest cavaler și mare domnitor, ce nu v-a văzut niciodată, dar ține foarte mult la voi". Ea, cum aflase că ajunsese împărat și că avea să fie soțul sorii ei, s-a apropiat de el și a dat să îngenuncheze și să-i sărute mîinile, dar el s-a înclinat plin de respect și, ridicînd-o, i-a spus : „Doamnă, eu sînt cel ce trebuie să se închine în fața voastră și a soțului vostru, pentru că el este seniorul țării și ființei mele, și puteți crede nesmintit, doamnă, că și eu și țara nu vom face decît ce voiește el și domnia voastră". Oriana i-a răspuns : „Domnul meu, vă încuviințez vorbele în privința recunoștinței voastre, dar în ce privește respectul cuvenit virtuții și măreției

voastre, eu sînt cea care trebuie să vă arăt multă supunere". El i-a mulţumit mult pentru aceste vorbe.

Agrajes, don Florestan, don Cuadragante şi don Brian de Monjaste s-au apropiat de regina Sardamira, Olinda şi Grasinda, ce stăteau împreună, iar don Bruneo de Bonamar, de preaiubita lui doamnă şi stăpînă Melicia ; ceilalţi cavaleri s-au dus la celelalte domniţe şi domnişoare, foarte frumoase şi de stirpe foarte aleasă, ce se aflau acolo, şi au prins să stea de vorbă cu ele cu multă desfătare despre cele mai plăcute lucruri.

Amadis i-a luat cu el pe Gastiles, nepotul împăratului de la Constantinopol, şi pe Grasandor, feciorul regelui Boemiei, şi, apropiindu-se cu ei de prinţesa Mabilia, verişoara lui, i-a spus : „Buna mea doamnă, aveţi grijă de aceşti principi şi cinstiţi-i". Ea i-a luat de braţ şi s-a aşezat între ei. Lui Grasandor tare i-a fost pe plac acest lucru, fiindcă, aşa cum v-am povestit, din prima zi cînd o văzuse, inima i se aprinsese de dragoste pentru ea şi, aflînd cine este, cît de mare e bunătatea şi gingăşia ei, precum şi cît de mult o iubeşte Amadis, socotind-o o rudă foarte apropiată, era hotărît să o ceară de nevastă şi tare mult dorea să o vadă, să-i vorbească şi să-i spună ce gînduri are, şi de-aceea s-a bucurat mult văzîndu-se atît de aproape de ea. Şi cum această domniţă era o tînără deosebită în privinţa bunătăţii, cinstei şi gingăşiei, şi era şi frumoasă, Grasandor s-a aprins atît de tare, încît s-a îndrăgostit de ea mai abitir ca înainte. Şi aşa cum auziţi, toţi acei mari seniori tăifăsuiau despre cele mai plăcute lucruri, în afară de Amadis, care ardea de dorinţa de a vorbi cu doamna sa, Oriana, dar nu putea din pricina împăratului ; şi văzînd-o pe regina Briolanja ce stătea împreună cu don Bruneo şi sora lui, Melicia, s-a dus la ea şi, luînd-o de braţ, a adus-o lîngă împărat, spunîndu-i acestuia : „Seniore, staţi de vorbă cu această doamnă şi ţineţi-i tovărăşie". Împăratul a întors capul, căci pînă atunci nu-şi dezlipise ochii de la Oriana şi era uluit de marea ei frumuseţe, şi văzînd-o pe regină atît de chipeşă şi de frumoasă şi pe celelalte doamne ce stăteau de vorbă cu acei cavaleri de seamă, tare s-a mai minunat de atîta frumuseţe cum nu mai văzuse vreodată, şi i-a spus lui Amadis : „Bunul meu domn, eu cred că aceste doamne nu s-au năs-

cut ca celelalte femei, ci că au fost plămădite de acel mare învăţat Apolidon, cu adînca lui ştiinţă, şi lăsate aici, în această insulă unde le-aţi găsit şi nu pot să-mi închipui decît că şi ele şi eu sîntem vrăjiţi, fiindcă pot spune, şi e adevărul curat, că de-am căuta în toată lumea asemenea suită, ar fi cu neputinţă de aflat". Amadis l-a îmbrăţişat rîzînd şi l-a întrebat dacă mai văzuse la vreo curte, oricît de mare ar fi fost, o suită la fel. El i-a răspuns : „În mod sigur nici eu, nici altcineva n-a putut vedea aşa ceva decît în ceruri". Pe cînd stăteau ei aşa cum auziţi, s-a apropiat regele Perion, ce stătuse de vorbă o bună bucată de vreme cu preafrumoasa Grasinda ; şi, luînd-o de mînă pe regina Briolanja, i-a spus împăratului : „Bunule domn, să rămînem, de vă e pe plac, domnia voastră şi eu cu această frumoasă regină, ca Amadis să poată vorbi cu Oriana, căci sînt convins că mare bucurie le va face". Şi astfel au rămas amîndoi cu regina Briolanja, iar Amadis s-a apropiat cu mare bucurie de doamna sa, Oriana, şi, cu multă umilinţă, aşezîndu-se alături de ea, i-a spus : „Oh, doamnă ! Cum vă pot răsplăti pentru binele ce mi l-aţi făcut, dezvăluind, prin vrerea voastră, iubirea dintre noi ?" Oriana i-a răspuns : „Domnule, acum nu mai trebuie să-mi spuneţi vorbe atît de curtenitoare şi nici eu să le ascult, căci eu sînt cea care trebuie să vă slujesc şi să urmez voinţa voastră cu acea supunere datorată de femeie soţului ei ; şi de aici înainte vreau să-mi dovediţi marea voastră dragoste, purtîndu-vă cu mine, stăpîne, după socotinţă şi nu în alt chip ; şi să nu mai vorbim despre asta, căci vreau să ştiu cum se simte tatăl meu şi cum a primit vestea despre noi". Amadis a spus : „Tatăl vostru e foarte înţelept şi, chiar dacă în adîncul sufletului simte altceva, tuturor li s-a părut a fi foarte mulţumit şi aşa s-a despărţit de noi. Şi aţi aflat, probabil, doamnă, că va veni aici împreună cu regina şi sora voastră". „Am aflat — a zis ea — şi nu pot spune ce bucurie îmi umple inima ; dăie Domnul, stăpînul nostru, să se întîmple toate aşa cum s-a hotărît, fără vreo schimbare, căci, puteţi să mă credeţi, domnule, că, după voi, nu se află fiinţă pe lume pe care s-o iubesc atît de mult ca pe el, cu toate că marea lui cruzime ar fi trebuit să-mi trezească, pe bună dreptate, simţăminte potrivnice. Şi-acum, povestiţi-mi despre Es-

plandian, ce-i cu el şi ce părere aveţi despre el". „Esplandian — a spus Amadis — este fiul vostru la înfăţişare şi fel de a fi, şi mai mult nu se poate spune ; tare aş fi vrut să-l fi adus aici sfîntul bărbat Nasciano, ce va veni curînd, că n-a vrut să meargă cu oastea ; dar regele, tatăl vostru, l-a rugat să îl lase să vină cu el, ca să îl vada regina, şi va sosi împreună cu ei". Aşa au stat de vorbă despre aceste lucruri şi altele, pînă la vremea cinei, cînd regele Perion s-a sculat şi, luîndu-l pe împărat, s-au dus împreună la Oriana şi i-au spus : „Doamnă, e vremea să ne ducem la casele noastre". Ea le-a răspuns să facă aşa cum le e voia. Şi astfel au plecat toţi, iar ele au rămas atît de vesele şi mulţumite, că era o minune să le vezi.

În seara aceea toţi au cinat în casa regelui Perion, căci acolo poruncise Amadis să fie pregătită masa, şi au fost foarte bine serviţi şi ospătaţi din belşug cu toate cîte făceau trebuinţă la un asemenea ospăţ cu atît de mulţi şi de mari seniori. După ce au sfîrşit cina au sosit saltimbancii, ce au făcut tot soiul de giumbuşlucuri, întru marea lor desfătare, pînă s-a făcut vremea de culcare şi toţi s-au dus acasă, în afară de Amadis, căruia tatăl său, regele, îi poruncise să rămînă, fiindcă voia să vorbească anumite lucruri cu el. Deci, cînd au plecat toţi, regele s-a retras cu Amadis în odaia sa şi, o dată rămaşi singuri, i-a spus : „Fiule, Amadis, Domnul Dumnezeul nostru a vrut să treci prin aceste înfruntări şi mari bătălii întru marea ta slavă, căci, deşi au luat parte la ele şi şi-au primejduit vieţile şi ţările mulţi domnitori curajoşi foarte şi însemnaţi cavaleri, prin bunăvoinţa Domnului, ţie îţi revin cea mai mare glorie şi faimă, aşa cum, de s-ar fi întîmplat altfel, gloria şi marea ta faimă ar fi fost în grea primejdie, după cum bine ştii. Acum nu mai ai altceva de făcut decît să dai dovadă de mai multă grijă şi sîrguinţă decît la începutul acestei nemaipomenite înfruntări, cînd, împins de nevoie, i-ai chemat şi i-ai încurajat pe toţi aceşti cinstiţi cavaleri, pentru a le arăta, o dată sfîrşită înfruntarea, că le eşti foarte recunoscător, lăsîndu-i pe ei să hotărască ce au de făcut, atît cu privire la captivii voştri, ce sînt principi de seamă şi stăpîni ai unor pămînturi întinse, cît şi cu privire la altele, căci tu, avînd acum soţie, poate vor vrea să se căsătorească şi ei o dată cu tine, şi aşa cum ţi-au fost to-

varăşi şi ajutor la rău şi primejdii, să-ţi fie tovarăşi la bine şi la bucurii ; şi de aceea, o las în grija ta pe fiica mea, Melicia, să o dai celui ce îi merită virtutea şi marea frumusețe ; şi la fel poţi face şi cu verişoara ta primară Mabilia ; şi fiindcă ştiu că regina Briolanja nu-ţi va ieşi din voie şi se va supune hotărîrii tale, aminteşte-ţi, o dată cu ele, şi de prietena ta Grasinda şi chiar de regina Sardamira, fiind aici împăratul, ce îi poate porunci, căci dacă ele doresc să se mărite pe pămînturile acestea, nu vor lipsi cavaleri pe potriva rangului şi stirpei lor ; şi aminteşte-ti de fraţii tăi, ce au ajuns la vîrsta cînd trebuie să aibă neveste, ca să lase urmaşi care să le fie sprijin în viaţă şi întru aducere aminte ; şi asta să o faci degrabă, căci faptele bune ce se săvîrşesc anevoie şi cu zăbavă îşi pierd mare parte din valoare". Amadis a îngenuncheat în faţa lui şi i-a sărutat mîinile pentru aceste vorbe, spunîndu-i că va face aşa cum porunceşte. Cu această hotărîre, Amadis a plecat acasă la el şi a doua zi dimineaţa s-a sculat, i-a chemat pe toţi acei domni acasă la vărul lui, Agrajes, şi, cînd s-au strîns toţi, le-a spus : „Vitejii mei domni, marile încercări prin care aţi trecut şi cinstea şi gloria cîştigată de voi în urma lor vă îngăduie, cu multă dreptate şi temei, să vă lăsaţi sufletele trudite să se odihnească în tihnă ; şi fiindcă Dumnezeu a vrut ca, datorită legăturilor noastre de sînge şi a dragostei voastre, să dobîndesc ce doream cel mai mult pe lume, aş vrea să vă dau, la rîndu-mi ce doriţi, dacă îmi stă în puteri ; aşa că, domnii mei, nu vă sfiiţi să-mi dezvăluiţi vrerea voastră, atît în privinţa iubirilor şi dorinţelor voastre, de iubiţi pe vreuna din aceste doamne şi o vreţi de soţie, cît şi în privinţa captivilor, învinşi de marea voastră virtute şi de curajul vostru, căci e foarte drept ca aşa cum aţi primit multe răni şi aţi suferit din greu din pricina lor, acum, cînd suferă ei, să vă desfătaţi şi să vă odihniţi în marile regate pe care le-au stăpînit". Mult au mulţumit toţi acei domni pentru vorbele rostite de Amadis şi au fost foarte mulţumiţi de el şi de ce spusese în legătură cu căsătoriile lor ; şi pe dată, Agrajes, primul, s-a arătat dornic să o ia de soţie pe Olinda, doamna sa. Don Bruneo de Bonamar i-a spus că e convins că ştie că toată speranţa lui în fericire este Melicia, doamna sa. Grasandor a zis că niciodată

nu-şi dăruise inima vreunei femei din cîte întîlnise, în afară de domniţa Mabilia şi că pe ea o iubeşte şi o preţuieşte şi o vrea de soţie. Don Cuadragante i-a spus : „Domnul meu, pînă acum timpul şi tinereţea au fost foarte potrivnice oricărei tihne pentru mine, şi n-am avut alte griji decît calul şi armele mele, dar acum, judecata şi anii mă poftesc să-mi schimb felul de-a trăi, şi dacă Grasinda va voi să se căsătorească pe aceste meleaguri, o voi lua de soţie". Don Florestan i-a spus : „Seniore, cu toate că dorinţa mea era ca, de cum se vor sfîrşi toate aceste întîmplări, să plec pe dată în Germania, de unde sînt de fel dinspre mamă, pentru a o vedea pe ea şi restul neamului meu, căci de cîtă vreme am plecat de-acolo nu ştiu de îi voi mai recunoaşte, dacă aici aş putea cîştiga bunăvoinţa reginei Sardamira, e cu putinţă să-mi schimb gîndul". Ceilalţi cavaleri au spus că îi mulţumesc mult pentru bunăvoinţă, dar atît fiindcă, deocamdată, inimile lor sînt libere şi neînrobite de nici una dintre acele doamne ori de altele, cît şi fiindcă sînt tineri şi mai puţin vestiţi, căci vîrsta nu le îngăduise să dobîndească prea multă glorie, gîndul lor este să nu caute cîştiguri şi odihnă, ci aventuri, care să le pună trupurile la încercare ; şi că atît în legătură cu acele doamne cerute de soţii de ceilalţi cavaleri, cît şi în legătură cu prizonierii, ei nu au nimic de spus şi el să împartă totul în numele lor celor ce vor să ducă o viaţă mai tihnită şi mai îmbelşugată, iar pe ei să-i trimită să lupte şi să săvîrşească isprăvi de arme unde socoteşte el că ar putea dobîndi mai multă faimă şi slavă. Amadis le-a răspuns astfel : „Vitejii mei domni, mă încred în Dumnezeu că ceea ce îmi cereţi este întru slujirea sa, şi se va înfăptui cu ajutorul său ; şi cum aceşti tineri cavaleri lasă totul în seama noastră, vreau să fac împărţeala pe dată, după cum am hotărît cu mintea mea, şi anume aşa : voi, seniore don Cuadragante, ce sînteţi fiu şi frate de rege, iar averea voastră nu e nici pe departe pe potriva obîrşiei şi a marilor voastre merite, primiţi ţinutul Sansueña, căci îl puteţi avea fără multă trudă, de vreme ce seniorul său se află în puterea voastră ; voi, viteze senior don Bruneo de Bonamar, pe lîngă mîna sorei mele Melicia, pe care v-o dau de pe acum, veţi primi, o dată cu ea, regatul regelui Arabigo, iar ţinutul ce urmează

să-l primiţi de la tatăl vostru, marchizul, i-l veţi da fratelui vostru, Branfil. Don Florestan, fratele meu, o va primi pe regină, aşa cum doreşte, şi pe lîngă ţinutul stăpînit de ea, insula Sardinia, la rugămintea mea, împăratul îi va dărui tot principatul Calabriei, ce i-a aparţinut lui Salustanquidio. Voi, domnii mei, Agrajes şi Grasandor, mulţumiţi-vă deocamdată cu marile regate şi ţinuturi pe care le veţi moşteni la moartea părinţilor voştri, iar eu voi rămîne cu acest colţişor de pămînt ce se numeşte Insula Ferecată, pînă cînd Domnul ne va da prilejul să avem mai mult". Toţi au încuviinţat şi au lăudat mult judecata lui Amadis şi l-au rugat stăruitor să facă aşa cum hotărîse, dar pentru că, dacă ar fi să povestim tot ce s-a mai întîmplat în legătură cu aceste căsătorii şi acele doamne, precum şi felul în care împăratul a rînduit căsătoria reginei Sardamira, istoria noastră s-ar lungi prea mult, aflaţi doar că Amadis a împlinit tot ce i-au cerut acei cavaleri, iar împăratul a făcut ce i-a cerut Amadis pentru Florestan şi încă multe altele, cum vă vom istorisi mai departe, şi toţi au fost uniţi prin căsătorie de acel sfînt bărbat Nasciano, urmînd ca nunţile să aibă loc în ziua cînd aveau să facă nuntă Amadis şi împăratul.

CAPITOLUL CXXI

Cum au plecat în Gaula don Bruneo de Bonamar, Angriote de Estravaus şi Branfil, ca să-i aducă pe regina Elisena şi pe don Galaor, şi ce li s-a întîmplat pe drumul de întoarcere

Amadis i-a spus regelui, tatăl său : „Domnule, ar fi bine să trimiteţi după regină, stăpîna mea, şi după don Galaor, fratele meu, căruia i-am hărăzit-o pe frumoasa regină Briolanja, ce îl va face veşnic fericit, ca să fie aici cînd va sosi regele Lisuarte, cum s-a hotărît". „Aşa vom face — a răspuns regele —, şi îi voi scrie carte reginei, iar tu trimite ca soli pe cine doreşti". Don Bruneo s-a ri-

dicat și a spus : „Dacă înălțimea voastră nu aveți nimic împotrivă, aș face eu această călătorie, împreună cu fratele meu, Branfil“. „Dar nu veți pleca la drum fără mine“, a spus Angriote de Estravaus. Regele Perion a zis : „Vouă, Angriote, vă îngădui să plecați, și, de asemenea, lui Branfil, dar don Bruneo nu vorbește serios cînd spune că vrea să-și părăsească iubita, și nu i-aș fi prieten dacă aș face asta ; așa că, deoarece i-am fost prieten întotdeauna, pentru a nu și-o pierde, nu-i voi îngădui să plece“. Don Bruneo a răspuns rîzînd : „Seniore, deși aceasta e cea mai mare favoare din cîte mi-ați făcut, totuși aș vrea să o slujesc pe regină, stăpîna mea, fiindcă astfel mulțumirea mea va fi deplină în toate celelalte“. „Așa să fie — a spus regele —, și deie Domnul, bunul meu prieten, să-l aflați pe don Galaor sănătos, să poată veni aici“. Ysanjo, ce era de față, a spus : „Seniore, s-a însănătoșit, după cum am aflat de la niște negustători care plecaseră din Gaula spre Marea Britanie și au trecut pe-aici ca să fie mai siguri, fiindcă se temeau de război ; i-am întrebat de don Galaor și mi-au spus că se ridicase din pat și umblă prin oraș, dar că e foarte slăbit“. Toți s-au bucurat mult de această veste și regele mai mult ca oricine, că tare își simțea inima grea și îndurerată din pricina suferinței acestui fecior al lui și după cît se lungise boala, se temea foarte să nu-l piardă.

Chiar a doua zi, cavalerii de care ați auzit au poruncit să fie pregătită o corabie cu toate cele de trebuință pentru acea călătorie, au încărcat-o cu armele și caii lor, s-au îmbarcat cu scutierii lor și marinari care să conducă nava și au pornit pe mare ; și, cum vremea era bună și vîntul prielnic, au ajuns în scurt timp în Gaula, unde au fost foarte bine primiți de regină ; iar despre don Galaor, aflați că bucuria i-a fost atît de mare cînd i-a văzut, încît, așa slăbit cum era, a alergat să-i îmbrățișeze pe toți trei și ținîndu-i așa o vreme, ochii i s-au umplut de lacrimi și le-a spus : „Oh, domnii și marii mei prieteni ! Cînd va vrea Domnul să fiu iarăși în tovărășia voastră și să îmbrac armura pe care am lepădat-o de atîta timp ?“ Angriote i-a răspuns : „Domnule, nu vă întristați, că Dumnezeu vă va îndeplini dorințele și nu vă mai gîndiți la nimic alta decît la veștile deosebite și la marea bucurie

pe care vi le aducem". Şi le-au povestit reginei şi lui toate cîte aţi auzit că s-au întîmplat, de la început pînă la sfîrşitul fericit ce l-au avut. Cînd Galaor a auzit acele veşti, s-a tulburat foarte şi a spus : „Ah, Sfîntă Fecioară ! E adevărat că toate acestea i s-au întîmplat regelui Lisuarte, stăpînul meu, fără ca eu să fiu alături de el ? Acum pot spune că Dumnezeu mi-a făcut un mare bine, dîndu-mi în vremea asta o boală atît de grea, căci, cu toate că în cealaltă tabără se aflau regele, tatăl meu, şi fraţii mei, n-aş fi putut să nu-mi pun în slujba sa acest trup pînă la moarte şi e sigur că de-aş fi ştiut mai înainte, pe cît sînt de slab, aş fi murit de tristeţe". Don Bruneo i-a spus : „Domnule, mai bine că s-a întîmplat aşa, căci spre cinstea tuturor şi a voastră, deoarece aţi primit de soţie din partea fratelui vostru, Amadis, pe frumoasa regină Briolanja, s-a încheiat pacea, aşa cum veţi vedea cînd veţi ajunge acolo". Şi i-au dat reginei scrisoarea, spunîndu-i că veniseră să o ia ca să fie de faţă la nunţile tuturor fiilor ei şi să le vadă pe regina Brisena, pe Oriana şi pe toate acele doamne de neam mare ce se aflau acolo. Cum această regină era foarte nobilă şi îşi iubea mult soţul şi copiii, aflînd că după marea înfruntare şi primejdie, acum e pace şi linişte, a adus multe mulţumiri lui Dumnezeu şi a spus : „Fiul meu Galaor, priveşte această scrisoare, prinde puteri şi du-te să-i întîlneşti pe tatăl tău, regele, şi pe fraţii tăi, căci, pe cît se pare, acolo îl vei afla şi pe regele Lisuarte, mai cinstit de neamul tău, aşa cum îşi dorea". Angriote i-a spus reginei : „Doamnă, aveţi toată dreptatea să spuneţi asta, pentru că fiul vostru Amadis întruchipează astăzi toată floarea şi faima lumii şi de voinţa şi dorinţa lui depinde soarta tuturor mai marilor ce trăiesc pe pămînt şi a celor mai preţuiţi, ceea ce, bună doamnă, veţi vedea cu proprii voştri ochi, căci în casa şi la porunca sa s-au adunat împăraţi şi regi, şi alţi principi şi cavaleri de seamă, ce îl iubesc şi îl preţuiesc după cum merită ; de aceea trebuie să pornim într-acolo cît mai iute cu putinţă, că, după cîte socotim, regele Lisuarte cu regina Brisena şi fiica lor, Leonoreta, au şi sosit, ca regele să i-o dea de nevastă pe Leonoreta împăratului Romei, căruia i-a dat în stăpînire acea mare împărăţie fiul vostru,

Amadis". Ea i-a răspuns cu multă bucurie : „Bunii mei prieteni, vom face degrabă ce aţi spus şi voi porunci să se pregătească nişte corăbii pentru drum". Cavalerii au rămas cu regina opt zile, la capătul cărora corăbiile au fost înzestrate cu toate cele de trebuinţă pentru acea călătorie, şi, pe dată, s-au îmbarcat întru marea bucurie a prietenilor lor şi au pornit să navigheze spre Insula Ferecată.

Şi pe cînd călătoreau pe mare, cum vă spun, avînd vreme foarte bună, în a treia zi, au zărit la mîna dreaptă o corabie cu pînze şi vîsle şi au hotărît să o aştepte, ca să afle cine călătoreşte cu ea şi de ce se îndreaptă tocmai în direcţia spre care navigau ei ; şi cînd corabia s-a apropiat, un scutier al lui don Galaor a coborît într-o barcă şi a întrebat cine călătoreşte cu acea corabie ; cineva dintre cei de pe navă i-a răspuns cu multă curtenie că e vorba de o doamnă ce se duce în mare grabă în Insula Ferecată. Cînd scutierul a auzit asta, le-a zis : „Atunci spuneţi-i acestei doamne de care vorbiţi că flota ce-o vedeţi se îndreaptă tot într-acolo şi să se apropie fără teamă, căci pe corăbii se află lume în a căror tovărăşie îi va face mare plăcere să se afle". Cînd celălalt a auzit aceste vorbe, s-a dus iute şi i-a spus totul stăpînei sale, bucuros foarte, iar ea a poruncit să fie lăsată o barcă la apă şi un cavaler să se ducă să vadă dacă acesta e adevărul. Cavalerul a urcat pe corabia unde se afla regina şi le-a spus acelor cavaleri : „Domnilor, în numele credinţei datorate lui Dumnezeu, spuneţi-mi dacă acea corabie, pe care se află o doamnă de neam mare, ce se îndreaptă spre Insula Ferecată, se poate apropia fără primejdie, căci acel scutier a zis că şi domniile voastre mergeţi tot acolo". Angriote i-a răspuns : „Prietene, scutierul a grăit adevărat şi doamna de care vorbiţi poate veni fără primejdie, că aici nu e nimeni să-i facă vreun rău, ci dimpotrivă, va primi tot ajutorul ce cu dreptate i se poate da, împotriva celor ce îi vor răul". „Mulţumesc lui Dumnezeu — a zis cavalerul —, şi vă rog să aveţi bunăvoinţa să o aşteptaţi, căci o voi aduce pe dată ; şi fiindcă sînteţi cavaleri, mare durere vă va cuprinde cînd îi veţi afla povestea". Apoi s-a întors pe corabia sa şi, după ce a spus tot ce văzuse, au pornit de-a dreptul spre nava

reginei, căci aceea li se păruse cea mai arătoasă ; şi cînd au ajuns aici, pe punte s-a urcat o doamnă cu capul şi chipul acoperite cu totul de un văl negru, care i-a întrebat cine călătoreşte pe acea corabie. Angriote i-a răspuns : „Doamnă, regina din Gaula, ce merge în Insula Ferecată". „Domnule cavaler — a zis doamna —, atunci, vă rog mult, în numele celor datorate virtuţii, să mă ajutaţi să stau de vorbă cu ea". Angriote a răspuns : „Asta se va face pe dată ; poftiţi înăuntru, căci regina, doamnă, se va bucura să vă vadă, cum se întîmplă întotdeauna cînd cineva are nevoie de ea". Doamna a intrat şi Angriote, luînd-o de braţ, a condus-o în odaia reginei şi i-a spus : „Stăpînă, această doamnă doreşte să vă vadă". „Să fie bine venită — a răspuns regina —, dar, spuneţi-mi, Angriote, cine este". Atunci doamna s-a apropiat de regină, a salutat-o şi i-a spus : „Doamnă, acest viteaz cavaler nu vă poate răspunde, fiindcă nu ştie cine sînt, dar veţi afla de la mine şi povestea mea nu e scurtă, căci cumplită nenorocire şi mare suferinţă m-au lovit fără să merit. Dar aş vrea, buna mea doamnă, să fiţi chezaşă că nu mă paşte nici o primejdie pe mine şi toată suita mea, dacă ce vă voi spune vă va trezi, cumva, mai curînd mînia decît îndurarea". Regina i-a răspuns că poate spune fără teamă ce doreşte. Atunci doamna a început să plîngă amarnic şi a spus : „Buna mea doamnă, deşi aici nu mă aleg cu nimic alta decît că îmi aflu oleacă de tihnă povestind nenorocirile mele unei doamne de neam atît de mare ca voi, îndurerata mea inimă se va simţi uşurată. Aflaţi că am fost căsătorită cu regele Daciei şi am fost o regină preafericită împreună cu el şi am avut doi băieţi şi o fată ; pe această fată, zămislită de mine, nefericita, regele, tatăl ei, şi eu am căsătorit-o cu ducele ce stăpîneşte provincia Suecia, un ţinut întins, învecinat cu regatul nostru ; nunta lor, făcută cu multă bucurie şi veselie şi mari serbări, ne-a adus apoi mare jale şi durere, căci acest duce, cum era tînăr şi dornic să domnească, deşi ar fi putut-o face, fiindcă soţul meu, regele, era înaintat în vîrstă, şi-a făcut socoteala că, ucigîndu-l şi luîndu-mi cei doi băieţi, care sînt mici, că cel mare n-are mai mult de paisprezece ani, prin soţia lui ar putea ajunge iute la tronul regatului nostru ; şi aşa cum a gîndit a şi făcut :

prefăcîndu-se că vine să petreacă în regatul nostru şi zicînd că întru cinstirea noastră vine cu o suită numeroasă, cînd regele, soţul meu, i-a ieşit în întîmpinare bucuros foarte şi cu gînduri curate, mîrşavul trădător l-a ucis cu mîna lui ; copiii, pe care a vrut să-i păzească Dumnezeu, cum veneau în spate, călare pe caii lor, s-au adăpostit în cetatea de unde ieşiseră împreună cu cei mai mulţi dintre cavalerii noştri şi alţi oameni ce s-au retras acolo după multe lupte şi primejdii, fiindcă trădătorul i-a încercuit pe dată şi n-a mai ridicat asediul ; în vremea asta eu eram plecată într-un pelerinaj, cum făgăduisem, la o biserică foarte veche cu hramul Sfintei Fecioare, aflată pe o stîncă la o jumătate de leghe în largul mării ; aici am fost înştiinţată de nenorocirea ce mă lovise fără să ştiu şi, văzîndu-mă singură, n-am avut altă cale de ales decît să mă urc pe această corabie, ce mă dusese acolo şi să plec, doamnă, cu gîndul de a ajunge în Insula Ferecată, la un cavaler ce se numeşte Amadis şi la alţi mulţi foarte însemnaţi, despre care mi s-a spus că se află acolo cu el, să le povestesc despre această josnică trădare ce mi-a pricinuit atîta rău, şi să îi rog să se milostivească de acei prinţişori, să nu lase să fie ucişi atît de nedrept, că doar cîţiva cavaleri de-ai săi de i-ar îmbărbăta şi i-ar conduce pe-ai mei, ticălosul acela n-ar cuteza să rămînă multă vreme acolo".

Regina Elisena şi acei cavaleri au fost uimiţi de asemenea ticăloasă trădare şi tare milă le-a fost de acea regină ; aşa că regina Elisena a luat-o de mînă şi, poftind-o să se aşeze lîngă ea, i-a spus : „Buna mea doamnă, dacă nu v-am arătat respectul cuvenit regescului vostru rang, iertaţi-mă, că nu ştiam nici cine sînteţi, nici istoria voastră, aşa cum le ştiu acum ; şi fiţi convinsă că nenorocirea şi suferinţa voastră mă umplu de multă milă şi durere, văzînd că soarta potrivnică nu iartă pe nimeni, oricît de mare ar fi, şi că cel ce e mai mulţumit şi mai slăvit trebuie să se teamă cel mai tare de toanele ei. Pentru că atunci cînd ni se pare că sîntem mai siguri pe noi, atunci ni se întîmplă ce vi s-a întîmplat vouă, buna mea doamnă ; şi pentru că Dumnezeu v-a adus aici, gîndesc că e bine să călătoriţi cu mine pînă în Insula Ferecată şi acolo veţi găsi înţelegerea dorită de voi, cum o găsesc toţi cei

aflați în nevoie". „Știu, buna mea doamnă — a zis regina Daciei —, că regelui, stăpînul meu, i-au povestit niște cavaleri ce se duceau în Grecia cîte s-au întîmplat și cum Amadis a salvat-o pe fiica regelui Lisuarte, ce o dezmoștenise pentru o altă fiică, mai mică, și i-o dăduse de soție împăratului Romei ; și asta m-a făcut să-l caut pe acest preafericit cavaler, ocrotitor al nevoiașilor cărora li s-au făcut nedreptăți". Cînd Angriote și tovarășii săi au auzit vorbele reginei Elisena, au îngenuncheat toți trei în fața ei și au implorat-o să le îngăduie să o ajute și să o răzbune ei pentru acea mare trădare pe regină, dacă așa va fi și voia Domnului, ceea ce puteau face foarte bine, fiindcă ajunseseră foarte aproape de Insula Ferecată și nu era de așteptat să se mai ivească vreo primejdie. Regina voia ca mai întîi să ajungă la rege, soțul ei, dar cavalerii au stăruit atît de mult, că a fost nevoită să le dea încuviințarea sa. Așa că s-au urcat îndată pe corăbia lor, cu arme, cai și slujitori, i-au cerut reginei din Dacia să le dea o călăuză iar ea să rămînă cu regina Elisena și să se ducă împreună în Insula Ferecată. Ea a răspuns că nu vrea să rămînă și că mai degrabă ar vrea să meargă cu ei, deoarece sosirea ei ar putea ajuta mult la îndreptarea lucrurilor. Și așa au plecat toți, căci au văzut că asta e voia ei, iar regina Elisena și don Galaor și-au văzut mai departe de drum și, fără să li se mai întîmple nimic, într-o dimineață, au intrat în portul Insulei Ferecate ; cînd s-a aflat de venirea lor, regele, soțul și feciorii ei, împăratul și toți ceilalți cavaleri au sosit călare să o întîmpine. Oriana ar fi vrut să o întîmpine și ea cu doamnele ei, dar regele i-a trimis vorbă că o roagă să nu se obosească, fiindcă o va aduce îndată pe regină la ea, și așa s-a și făcut.

Regina și don Galaor au coborît de pe corabie pe uscat, unde au fost primiți cu multă bucurie. Amadis, după ce a sărutat mîinile mamei sale, s-a dus să-l îmbrățișeze pe don Galaor ; acesta a vrut să-i sărute mîinile, dar Amadis nu i-a îngăduit, ci a rămas o vreme cu el, întrebîndu-l de sănătate ; don Galaor i-a răspuns că se simte mult mai bine și că se va simți și mai bine de acum înainte, cînd se sfîrșiseră supărarea și dușmănia dintre el și regele Lisuarte.

După ce împăratul şi toţi ceilalţi seniori au salutat-o pe regină, au urcat-o pe un cal şi au condus-o la castel, la locuinţa Orianei, unde aceasta, reginele şi marile doamne, cu veşminte bogate foarte, îi ieşiseră în întîmpinare la poarta grădinii. Împăratul îi ducea calul de căpăstru şi n-a vrut s-o lase pe regină să descalece decît în braţele lui. Cînd regina a intrat în grădină, Oriana, ţinîndu-le de mînă pe reginele Sardamira şi Briolanja, s-a apropiat de regina Elisena şi toate trei au îngenuncheat în faţa ei, cu acea supunere datorată unei adevărate mame. Apoi s-au apropiat Mabilia, Melicia, Grasinda şi toate celelalte doamne, i-au sărutat mîinile şi, înconjurînd-o, au plecat împreună spre încăperile lor. În acest răstimp a sosit şi don Galaor şi nu vă pot povesti cîtă dragoste i-a arătat Oriana, pentru că, după Amadis, nu se afla cavaler în lume pe care să-l iubească mai mult, atît datorită domnului ei, căci ştia cît de mult îl iubeşte acesta, cît şi datorită marii dragoste sincere pe care i-o purta regele Lisuarte, tatăl ei, şi a dorinţei lui don Galaor de a-l sluji împotriva întregii lumi, aşa cum o dovedise adesea prin faptele sale. Toate celelalte doamne l-au primit, de asemenea, foarte bine. Amadis a luat-o de mînă pe regina Briolanja şi a spus : „Domnule şi frate, v-o încredinţez pe această frumoasă regină, pe care aţi mai văzut-o şi aţi cunoscut-o“. Don Galaor a luat-o de mînă, fără urmă de sfială, căci era dintre cei ce nu se sperie ori se tulbură cînd văd o femeie, şi a spus : „Seniore, vă sînt adînc recunoscător, vouă, că mi-o încredinţaţi, iar ei, că primeşte şi mă vrea ca soţ“. Regina n-a spus nimic, dar s-a îmbujorat la chip şi s-a făcut mai frumoasă încă. Galaor o privea, căci, de cînd plecase din Sobradisa, după ce îl adusese acolo pe don Florestan, fratele lui, n-o mai văzuse decît pentru puţin timp, la curtea regelui Lisuarte, cînd venise să-l caute pe Amadis, şi pe atunci era foarte tînără, iar acum era perfecţiunea întruchipată ca vîrstă şi frumuseţe ; şi s-a îndrăgostit atît de tare de ea şi a plăcut-o atît de mult, încît, deşi cunoscuse şi avusese de-a face cu multe femei, cum povesteşte această istorie cînd vorbeşte despre el, şi niciodată nu-şi dăruise cuiva inima cu dragoste adevărată, s-a aprins pentru această frumoasă regină, iar ea s-a îndrăgostit de asemenea de el,

căci, știind cît e de viteaz în luptă și de înzestrat cu toate însușirile pe care trebuie să le aibă cel mai prețuit cavaler din lume, toată marea dragoste ce i-o purtase fratelui său, Amadis, și-a revărsat-o asupra acestui cavaler, ce îi devenise soț ; și așa cum inimile lor s-au unit atunci întru totul, așa au rămas mereu și, după ce au plecat în regatul lor, au dus cea mai plăcută și mai cinstită viață, iubindu-se așa de tare, cum nu se poate spune pe de-a-ntregul ; și au avut doi feciori, foarte chipeși și vestiți cavaleri, ce au săvîrșit fapte de arme primejdioase și au dobîndit întinse ținuturi și regate. Așa cum vă vom povesti într-o altă parte a acestei istorii, ce se numește *Isprăvile lui Esplandian,* unde vă vom spune totul pe îndelete, căci au fost prieteni buni cu Esplandian înainte de a ajunge acesta împărat la Constantinopol și după aceea.

După această primire făcută nobilei regine Elisena, aceasta a fost găzduită în încăperile acelor doamne, unde nu intra nimeni în afară de regele Perion, căci așa se hotărîse, pînă la sosirea regelui Lisuarte, a reginei Brisena și a fiicei lor, cînd Oriana și celelalte doamne aveau să li se închine. Toți s-au dus apoi la casele lor, să petreacă în felurite chipuri la îndemînă în această insulă, mai cu seamă cei îndrăgostiți de vînătoare, pentru că în afara hotarelor insulei, în partea uscatului, cam la o leghe, erau păduri frumoase cu hățișuri dese și cum locul era strașnic păzit, era plin de cerbi, mistreți, iepuri și alte sălbăticiuni, pe care cavalerii le vînau în număr mare, atît cu cîini și capcane, cît și hăituindu-le călare pînă în vizuinele lor. Se mai găseau din belșug mulți iepuri, potîrnichi și felurite păsări de baltă, pentru vînătoarea cu șoimi ; astfel că, în acel colțișor atît de mic se strînseseră toată floarea cavalerilor din lume și cei ce aduseseră cea mai mare slavă ordinului cavaleresc, toată frumusețea pămînteasc ă și marile plăceri și desfătări de care v-am povestit, precum și nenumărate altele ce nu se pot povesti, atît naturale, cît și plăsmuite prin farmece de acel mare învățat Apolidon, ce le lăsase aici.

Dar povestea nu mai vorbește acum despre acești domni și doamne ce îl așteptau pe regele Lisuarte și suita

lui, pentru a vă istorisi ce li s-a întîmplat lui don Bruneo Angriote şi Branfil, care plecaseră cu regina, cum aţi auzit.

CAPITOLUL CXXII

Ce li s-a întîmplat lui don Bruneo de Bonamar, Angriote de Estravaus şi Branfil, pe cînd porniseră să îi vină în ajutor reginei Elisena

Istoria spune că Angriote de Estravaus, don Bruneo de Bonamar şi Branfil, fratele său, după ce s-au despărţit de regina Elisena, au pornit mai departe pe mare, călăuziţi de cei ce cunoşteau drumul. Regina, cum era foarte tulburată şi, în acelaşi timp, bucuroasă că aflase ajutoare în nenorocirea ei, nu i-a întrebat niciodată cine şi de unde sînt. Şi pe cînd călătoreau ei aşa cum vă zic, într-o zi, le-a spus : „Viteji domni şi prieteni, deşi călătorim împreună, nu ştiu despre domniile voastre mai mult decît ştiam înainte de a vă întîlni şi a vă cunoaşte, aşa că, rogu-vă mult, dacă vă e pe plac, să-mi spuneţi, ca să mă pot purta cu voi pe potriva rangului vostru şi al meu“. „Bună doamnă — a răspuns Angriote —, cu toate că, aflînd cum ne numim, dar cunoscîndu-ne foarte puţin, liniştea voastră nu va fi mai mare ori mai mică, de vreme ce doriţi să ştiţi cine sîntem, vă vom spune. Aflaţi că aceşti doi cavaleri sînt fraţi şi unul se numeşte don Bruneo de Bonamar, iar celălalt Branfil ; don Bruneo este rudă, prin soţia lui, cu Amadis de Gaula, fratele ei, în căutarea căruia porniserăţi ; iar numele meu este Angriote de Estravaus“. Cînd regina a auzit cine sînt, a spus : „Oh, vitejii mei domni ! Multe mulţumiri aduc lui Dumnezeu că v-am întîlnit în aceste clipe şi vouă, pentru tihna şi bucuria ce mi-a umplut chinuitul meu suflet aflînd cine sînteţi, pentru că deşi nu vă cunosc şi nu v-am mai văzut vreodată, veştile despre marile voastre isprăvi sînt cunoscute în tot locul, căci acei cavaleri despre care i-am pomenit reginei

Elisena că trecuseră prin ţara mea în drum spre Grecia, i-au vorbit şi i-au istorisit regelui, soţul meu, despre marile bătălii dintre regele Lisuarte şi Amadis şi, pe cînd îi povesteau cele văzute, i-au spus şi numele tuturor cavalerilor mai însemnaţi ce au luat parte la luptă şi multe dintre marile isprăvi cavalereşti săvîrşite de ei ; şi îmi amintesc că aţi fost pomeniţi printre cei mai viteji, aşa că îi mulţumesc adînc Stăpînului nostru, căci, într-adevăr eram tare îngrijorată văzîndu-vă atît de puţini şi neştiind ce ajutor îmi veţi da în această mare nenorocire ; dar acum am mari speranţe că fiii mei vor fi salvaţi şi apăraţi de acel trădător". Angriote a spus : „Doamnă, de vreme ce acest lucru ne priveşte acum pe noi, ne vom strădui din toate puterile şi sîntem gata să ne dăm vieţile". „Dumnezeu să vă răsplătească — a spus ea — şi să îngăduie ca eu şi fiii mei să ne plătim pentru această faptă întru înălţarea rangului vostru". Şi au călătorit aşa pe mare, fără vreun necaz, pînă au ajuns în regatul Daciei.

Sosiţi aici, au hotărît ca regina să rămînă pe corabie, în largul mării, pînă va şti cum merg lucrurile, iar ei şi-au coborît pe uscat caii, şi-au îmbrăcat armurile şi au pornit la drum însoţiţi de scutierii lor şi de doi cavaleri neînarmaţi care îi călăuzeau şi o însoţiseră pe regină pe mare ; şi s-au îndreptat direct spre cetatea unde se aflau prinţişorii, cam la o zi de mers, poruncindu-le scutierilor să ia cu ei merinde şi ovăz pentru cai, că nu voiau să intre în nici o aşezare. Şi aşa cum vă spun, cei trei cavaleri au pornit la drum şi au umblat toată ziua pînă pe înserat şi au poposit la marginea unei păduri cu tufişuri dese ; aici au mîncat şi ei şi caii şi apoi iar au încălecat şi au umblat toată noaptea, astfel că au ajuns la tabăra vrăjmaşă cu o oră înainte de răsăritul soarelui ; şi s-au apropiat cît mai pe furiş, să vadă unde sînt cei mai mulţi oşteni, ca să-i ocolească şi să treacă printr-un loc mai puţin păzit, pentru a intra în cetate, cum au şi făcut ; scutierilor şi cavalerilor ce îi însoţeau le-au poruncit să încerce să intre în cetate în vreme ce ei vor ataca străjile. Şi toţi trei laolaltă s-au năpustit peste vreo zece cavaleri aflaţi în faţa lor şi, de la prima ciocnire, fiecare şi-a doborît potrivnicul şi şi-a frînt lancea ; atunci au pus mîna pe spade şi au prins să le rotească aşa de năprasnic, încît vrăjmaşii,

atît datorită loviturilor grele ce le primeau, cît şi fiindcă şi-au zis că sînt mai mulţi, au rupt-o la fugă, strigînd după ajutor. Angriote a spus : „Ar fi bine să-i lăsăm şi să mergem să-i încurajăm pe cei asediaţi". Ceea ce au şi făcut, căci s-au apropiat cu toată ceata lor de ziduri, unde, la zgomotul luptei, se iviseră cîţiva oameni dinăuntru. Cei doi cavaleri ce îi călăuziseră au chemat straja şi au fost recunoscuţi pe dată, aşa că li s-a deschis o portiţă mică, pe unde ieşeau, uneori, cei din cetate să-i atace pe duşmani, şi pe-acolo au intrat Angriote şi tovarăşii lui. Prinţişorii, care se treziseră de larmă, au venit şi ei şi au aflat că acei cavaleri sosiseră să îi ajute şi că regina, mama lor, e sănătoasă şi la adăpost, căci pînă atunci nu ştiuseră dacă e captivă ori moartă ; şi tare mult s-au bucurat, iar toţi pămîntenii de-acolo s-au simţit plini de curaj cînd au aflat cine sînt, şi i-au găzduit cu prinţii la palat, unde şi-au scos armurile şi s-au odihnit o bucată bună de vreme.

În tabăra ducelui s-a făcut multă zarvă la strigătele cavalerilor ce fugeau şi în mare grabă au ieşit toţi din corturi, unii pe jos, alţii călare, neştiind ce se petrecuse ; şi pînă să se liniştească, s-a făcut ziuă. Ducele a aflat de la cavaleri ce li se întîmplase, că nu zăriseră mai mult de opt ori zece călăreţi, dar crezuseră că sînt mai mulţi, şi că aceia intraseră în cetate. Ducele a spus : „Nu poate fi decît careva de pe-aici, care a îndrăznit să intre în cetate ; am să încerc să aflu şi cînd voi şti cine sînt, vor pierde tot ce-au lăsat aici, în afara zidurilor". Apoi a poruncit tuturor să-şi lepede armele şi să intre în corturi, şi a făcut şi el la fel. Angriote şi tovarăşii săi, după ce au dormit şi s-au odihnit, s-au sculat şi au ascultat liturghia cu coconii ce îi însoţeau, iar apoi le-au spus să poruncească să se strîngă cei mai de seamă dintre curtenii lor, ceea ce s-a şi făcut ; pe aceştia i-au întrebat ce oaste au, ca să-şi dea seama dacă e chip să iasă din cetate şi să se războiască, rugîndu-i mult să poruncească oamenilor să se înarmeze şi să se adune într-o piaţă, ca să-i vadă pe toţi ; şi s-a făcut întocmai. Prin urmare, după ce s-au strîns toţi şi au aflat ce oaste are ducele, şi-au dat seama că nu pot ţine piept duşmanului decît dacă vor afla vreo altă cale de a purta lupta, aşa cum se obişnuieşte, aşa că s-au sfătuit

toţi trei şi au hotărît ca, în noaptea aceea, să iasă să-i atace pe duşmani vreme mai îndelungată, iar don Bruneo cu prinţul mezin, ce nu împlinise doisprezece ani, să încerce să iasă din cetate prin alt loc şi să nu se gîndească la nimic alta, decît să treacă de vrăjmaşi şi să ajungă la nişte aşezări din apropiere aflate în ţinutul acela, ai căror locuitori, văzîndu-şi regele mort, stăpînii asediaţi şi regina băjenită, nu cutezau să se arate, dar, împotriva voinţei lor, îi trimiteau ducelui merinde pentru tabără ; gîndul lor era că, o dată ajunşi acolo, aceştia, văzîndu-l pe prinţ şi îmbărbătaţi de don Bruneo, vor strînge ceva oameni ca să-i poată ajuta pe cei încercuiţi, şi dacă vor izbuti asta, să le dea de veste celor din cetate prin nişte semnale, în timpul nopţii ; şi atunci ei vor ieşi să atace tabăra, iar don Bruneo cu oamenii lui îi va lovi pe duşmani din altă parte, unde nici cu gîndul să nu gîndească, şi astfel le vor putea pricinui mari pagube potrivnicilor. Acest plan li s-a părut bun şi s-au sfătuit asupra lui cu cîţiva dintre cavalerii cei mai de seamă de-acolo, în care aveau mai multă încredere că îi vor sluji pe prinţi în acea mare înfruntare şi primejdie ce îi păştea ; toţi au încuviinţat planul. Aşa că, după ce s-a lăsat noaptea şi a trecut o parte bună din ea, Angriote şi Branfil, cu toţi oştenii din cetate, au pornit să-i atace pe vrăjmaşi, iar don Bruneo a ieşit prin alt loc cu prinţul, cum v-am spus Angriote şi Branfil, ce mergeau în fruntea tuturor, au apucat pe o uliţă printre nişte grădini, pe care o văzuse în timpul zilei că se sfîrşea în dreptul taberei, pe un cîmp întins, unde ziua nu era nici o pază, iar noaptea făceau de strajă vreo douăzeci de oameni ; şi s-au năpustit asupra acestora, ei şi oastea lor, atît de năprasnic, că i-au spulberat pe loc şi au trecut mai departe, lăsînd în urmă cîţiva morţi şi răniţi, căci fiind aceia oşteni de rînd, iar ceilalţi cavaleri atît de iscusiţi, foarte iute au fost zdrobiţi şi nimiciţi toţi ; iar strigătele şi zăngănitul armelor era asurzitor ; dar Angriote şi Branfil nu făceau alta decît să înainteze şi să-i pălească pe cei ce soseau din tabără şi din celelalte posturi de pază, lăsîndu-i pe mulţi în puterea oamenilor lor, ce nu făceau decît să-i prindă şi să-i ucidă, pînă au ajuns pe cîmpia unde se afla tabăra. La ceasul acela ducele era călare şi, cînd a văzut că oastea sa e nimicită de aşa puţini vrăjmaşi,

tare s-a mai înfuriat şi, dînd pinteni calului, s-a repezit cu toată oastea lui, cîtă i se afla în preajmă, împotriva celorlalţi, atît de năvalnic că, în bezna nopţii, părea că tot cîmpul se scufundă, aşa că cei din cetate s-au înspăimîntat foarte şi s-au tras spre străduţa pe unde veniseră, astfel că în afara cetăţii n-au rămas decît cei doi cavaleri, Angriote şi Branfil, să ţină piept furiei ducelui ; dar s-a prăvălit atîta lume peste ei, încît, cu toate faptele lor vitejeşti, cu toate că dăduseră grele lovituri celor din faţă şi îl doborîseră pe duce de pe cal, au fost siliţi să se retragă pe străduţa unde se adăpostiseră oamenii lor şi acolo s-au oprit, că locul era strîmt. Ducele n-a fost rănit, deşi căzuse, şi ai săi i-au sărit foarte iute în ajutor şi l-au urcat pe cal ; şi văzînd el că duşmanii se retrăseseră pe străzi, s-a apropiat şi tare s-a mîniat că numai doi cavaleri cutează să apere trecerea aceea şi să ţină piept unei mulţimi ca a lui ; aşa că a strigat tare, să audă toţi : „Oh, nefericiţilor cavaleri cărora vă dau avuţiile mele, ce ruşine să nu fiţi în stare să învingeţi doi cavaleri, că nu aveţi de-a face cu mai mulţi !“ Şi a dat năvală cu mulţi alţii alături şi au venit atîţia, într-un vîrtej aşa mare, încît, în ciuda lui Angriote şi Branfil, i-au împins pe ai lor o bună bucată înapoi pe străduţă. Ducele a socotit că sînt ca şi învinşi şi că acolo, în încleştarea aceea, va putea ucide mulţi ; şi au intrat în cetate pe urmele celorlalţi, iar el, ca un învingător, a luat-o înaintea oştii sale şi s-a apropiat de Angriote, ce se afla în faţa lui, cu spada în mînă, dîndu-i o lovitură grea în coif ; dar n-a întîrziat să-şi primească plata, căci Angriote, care era tot timpul cu ochii pe el, de cînd îl auzise încurajîndu-şi oamenii, a ridicat spada şi l-a izbit cu toată forţa în coif, dîndu-i o asemenea lovitură, că l-a sleit de toate puterile şi l-a trîntit la picioarele calului ; şi cînd l-a văzut la pămînt, le-a strigat alor săi să se ocupe de el că e ducele, iar el şi Branfil au ieşit în faţă, atacîndu-i pe ceilalţi şi împărţind lovituri grele şi nemiloase, încît vrăjmaşii nu cutezau să le ţină piept, căci locul unde se luptau era îngust şi nu îi puteau lovi decît din faţă. În acest răstimp, ducele a fost făcut captiv de cei din cetate, dar era atît de vlăguit şi fără simţire, că nu ştia dacă e dus de ai săi ori de potrivnici. Cînd ai săi l-au văzut astfel, au socotit că murise şi s-au retras

pînă au ieşit din strîmtoarea aceea. Angriote şi Branfil, văzînd asta şi ştiind că ducele e mort ori captiv, precum şi că duşmanii sînt numeroşi şi nu e înţelept să fie atacaţi în cîmp deschis, au hotărît să se întoarcă şi să se mulţumească doar cu ce izbutiseră să facă în acest prim atac, şi aşa au şi făcut, întorcîndu-se foarte încet la ai lor, mulţumiţi de felul cum se petrecuseră lucrurile, deşi aveau cîteva răni, nu prea mari, şi armurile distruse ; dar caii li s-au prăpădit în scurt timp, în urma rănilor primite ; şi, după ce şi-au adunat oamenii, s-au întors în cetate, unde la porţi l-au aflat pe prinţul Garinto, căci acesta îi era numele, care, vă puteţi închipui ce bucuros a fost văzîndu-i întorcîndu-se teferi şi aducîndu-l prins pe duşmanul său, ducele.

Apoi s-au adăpostit toţi în oraş cu mare veselie, pentru că îl aveau în puterea lor pe acel duşman de moarte, cum v-am spus, care încă nu-şi venise în simţiri şi a zăcut aşa tot restul nopţii şi a doua zi pînă la amiază

Don Bruneo, care ieşise din cetate prin alt loc, n-a aflat nimic despre toate astea, dar auzise strigătele şi zăngănitul armelor ; şi cum mai toată oastea din afara zidurilor se strînsese acolo, aici, unde se afla el, nu rămăseseră decît puţini oşteni, pedeştri şi fără căpetenie, dar i-a lăsat în pace, ca să nu păţească vreun rău prinţişorul aflat în grija lui, şi a trecut printre ei fără nici o piedică ; apoi au umblat cît mai rămăsese din noapte călăuziţi de un om călare şi, cînd s-a făcut dimineaţa, au văzut în faţa ochilor o cetate spre care îi ducea călăuza, ce părea destul de puternică şi se numea Alimenta ; din cetate ieşeau doi cavaleri în armură, trimişi de duce să afle cine pătrunsese în oraşul asediat, care umblaseră şi prin alte locuri să afle asta, dar cum nu dăduseră de nici o urmă şi nu aflaseră nimic, se întorceau în tabără, după ce porunciseră, în numele ducelui, ca cei din cetate să trimită cît mai multe merinde cu putintă în tabără, că altminteri îi aşteaptă pedepse grele ; zărindu-i, don Bruneo l-a întrebat pe călăuză dacă ştie cine şi de ce parte sînt cei doi cavaleri. „Sînt oamenii ducelui, domnule — a răspuns călăuza —, că i-am văzut de multe ori umblînd în jurul cetătii cu alţi tovarăşi de-ai lor şi îi recunosc după herburi“. Atunci, don Bru-

neo a spus : „Aveţi grijă de acest cocon şi nu vă depărtaţi de el, că vreau să văd cum sînt cavalerii ce îl apără pe un senior atît de rău“. Şi, luînd-o oleacă înainte, a pornit în întîmpinarea acestora, care nu-şi făceau nici o grijă, cugetînd că e din tabără ; cînd a ajuns aproape de ei, don Bruneo le-a spus : „Cavaleri ticăloşi ce îl slujiţi pe acel duce trădător şi sînteţi iubiţi de el, apăraţi-vă, căci vă chem la luptă pe viaţă şi pe moarte“. Ei i-au răspuns : „Marea ta trufie te va face să plăteşti pentru sminteala ta, căci, socotind că eşti de-ai noştri, voiam să te lăsăm să treci ; dar acum vei plăti cu moartea de care vorbeşti pentru că ai cutezat să ne înfrunţi, ca un om fără judecată“. Şi, pe dată, s-au năpustit unii contra altora în cea mai mare goană a cailor şi s-au izbit cu tărie în scuturi, făcîndu-şi lăncile ţăndări ; unul dintre cavaleri, lovit de don Bruneo, a căzut la pămînt pe loc şi buşitura a fost atît de zdravănă, iar pămîntul aşa de tare, că n-a mai mişcat defel şi a rămas întins ca un om mort ; don Bruneo a pus mîna pe spadă cu inima plină de vitejie şi a pornit spre celălalt care îl aştepta, de asemenea, cu spada în mînă, apărîndu-se bine cu scutul, şi şi-au dat lovituri straşnice şi grele ; dar cum don Bruneo era mai puternic şi mai priceput în mînuirea spadei, l-a copleşit cu asemenea lovituri, că l-a făcut să scape spada din mînă, să-şi piardă scările, şi, apucîndu-se cu braţele de grumazul calului, cavalerul a spus : „Oh, domnule cavaler, pentru Dumnezeu, nu mă omorîţi !“ Don Bruneo a încetat să-l mai atace şi i-a răspuns : „Daţi-vă învins !“ „Mă predau — a zis el —, ca să nu mor şi să nu-mi pierd sufletul“. „Atunci, descălecaţi — a spus don Bruneo — şi aşteptaţi porunca mea“. El a făcut ce i s-a spus, dar era atît de zdrobit, că nu s-a putut ţine pe picioare şi s-a prăbuşit la pămînt ; don Bruneo l-a pus să se ridice împotriva voinţei lui şi i-a spus : „Duceţi-vă să vedeţi dacă tovarăşul vostru e mort ori nu“. El a făcut întocmai şi cu chiu cu vai s-a apropiat de celălalt şi i-a scos coiful din cap ; acela, cînd a simţit aerul, şi-a mai revenit în fire. Între timp, don Bruneo l-a căutat din ochi pe cocon şi l-a zărit ceva mai departe, fiindcă omul ce îi călăuzea, neavînd atîta încredere în vitejia lui, se îndepărtase cu prinţul de locul luptei ; don Bruneo le-a făcut semn cu spada să se apropie şi ei aşa au făcut ; co-

conul, cînd s-a apropiat, tare s-a mai minunat de fapta lui don Bruneo şi, cum era copil şi nu mai văzuse asemenea lucruri, s-a schimbat la faţă ; don Bruneo i-a spus : „Bunule domnişor, porunciţi să fie ucişi aceşti duşmani ai voştri, deşi mică va fi răzbunarea pentru josnica lor trădare faţă de tatăl vostru“. Coconul a răspuns : „Domnule cavaler, întîmplarea face că aceştia n-au nici o vină şi ar fi mai bine, dacă vă e pe plac, să-i lăsăm în viaţă decît să-i omorîm“. Don Bruneo a încuviinţat, fiindu-i pe plac prinţul pentru aceste vorbe şi gîndind că va fi un om bun, dacă va trăi. Apoi i-a poruncit omului ce venea cu ei să îl ajute pe celălalt cavaler să încalece şi să-l aşeze pe al doilea, ce nu-şi venise în fire cu totul, de-a curmezişul pe şaua calului, ca să pornească spre cetate, cum au şi făcut ; şi cînd au ajuns acolo, au ieşit mulţi la porţi ca să-i vadă şi se minunau că îi aduc în felul acela pe cei doi cavaleri ce plecaseră de-acolo în zori.

Şi au mers pe o stradă pînă în piaţa cetăţii, unde s-a strîns multă lume, care a venit să-i sărute mîinile ; şi plîngînd i-au spus lui don Bruneo : „Domnule, dacă inimile noastre ar cuteza să făptuiască lucrurile pe care le dorim şi am şti cum s-o facem, v-am sluji cu toţii pînă la moarte; dar nu ştim ce să facem, că nu avem printre noi nici o căpetenie şi pe nimeni mai de seamă să ne cîrmuiască“. Don Bruneo le-a răspuns : „Oh, oameni lipsiţi de curaj ! Cu toate că pînă acum aţi fost cinstiţi, nu vă mai amintiţi că sînteţi vasalii regelui, tatăl acestui cocon şi al prinţului, fratele său, ce va fi rege ? Cum vă plătiţi datoria ce o aveţi faţă de el ca supuşi şi pămînteni, văzînd că stăpînul vostru a fost ucis printr-o josnică trădare şi feciorii lui închişi în cetate şi asediaţi de acel duce trădător, duşmanul lui ?“ „Domnule cavaler — a zis unul dintre locuitorii de vază ai cetăţii —, aţi rostit un mare adevăr ; dar cum nu avem cine să ne poruncească şi să ne conducă şi sîntem toţi oameni ce trăim mai mult paşnic decît cu arma în mînă, nu ştim să ne purtăm pe potriva credinţei noastre; acum însă, cînd se află aici acest stăpîn al nostru şi domnia voastră să îl apăraţi, spuneţi ce avem de făcut si pe dată vom trece la fapte cu toate puterile noastre“. „Aţi vorbit ca un viteaz — a spus don Bruneo — şi e drept ca regele să vă răsplătească pe voi şi pe toţi ce gîndesc aşa ; eu

am venit să vă fiu căpetenie şi să mor ori să trăiesc alături de voi". Apoi le-a spus cum au fost rînduite lucrurile în cetate cu celălalt cocon, cum veniseră cu regina, stăpîna lor, şi unde o lăsaseră şi cum o întîlniseră pe mare, pe cînd se îndrepta spre Insula Ferecată ; şi le-a mai spus să n-aibă teamă că, foarte curînd, cu un pic de ajutor din partea lor, duşmanii vor fi nimiciţi şi ucişi. Cînd mulţimea a auzit asta, s-a simţit tare îmbărbătată şi fremătînd toţi i-au răspuns : „Domnule cavaler din Insula Ferecată, unde nu s-au aflat decît cavaleri preafericiţi de cînd a fost cîştigată de acel vestit Amadis de Gaula, porunciţi-ne şi spuneţi-ne ce trebuie să facem şi vom face totul pe dată". Don Bruneo le-a mulţumit mult, punîndu-l şi pe prinţişor s-o facă, şi a zis : „Atunci, porunciţi de-ndată să se închidă porţile şi puneţi străji, ca nimeni de-aici să nu-i înştiinţeze pe vrăjmaşii noştri, iar eu vă voi spune ce trebuie să facem". Ceea ce s-a şi făcut şi el le-a spus : „Acum mergeţi la casele voastre, mîncaţi şi pregătiţi-vă armele, fiecare ce aveţi, şi fiţi gata să vă apăraţi oraşul, fără să vă temeţi de nemernicii aceia ce au destul de furcă dincolo, după cum am rînduit lucrurile cu prinţul ; iar după ce vom mînca şi ni se vor odihni caii, prinţul şi cu mine ne vom duce în cetatea vecină, ce se află la trei leghe de aici, după cum îmi spunse călăuza ce ne-a adus aici, şi ne vom întoarce cu toţi cei de-acolo ; apoi vă voi conduce la luptă şi, dacă ne vor ţine piept, duşmanii voştri vor fi pierduţi şi zdrobiţi, în mîinile voastre". Oamenii i-au răspuns că aşa vor face şi au plecat pe dată cu toţii, cu multă înflăcărare, să-i împlinească poruncile ; pe prinţ şi pe don Bruneo i-au ospătat foarte bine într-un palat al regelui şi, după ce-au mîncat, tocmai cînd dădeau să încalece ca să plece, că trecuse de nămiezi, au sosit doi ţărani la poarta cetăţii, ce veniseră într-un suflet, cerîndu-le străjilor să le deschidă, că aduc veşti ce îi vor bucura ; străjile i-au dus la prinţ şi la don Bruneo şi aceştia i-au întrebat ce au a spune. Ei au răspuns : „Domnilor, noi am venit la cei din cetate, fără să ştim de sosirea prinţului şi de voi, pe care nu v-am văzut niciodată, dar veştile ce le aducem vă vor bucura foarte, atît pe voi, cît şi pe ei, cînd le veţi auzi. Acum, aflaţi că în noaptea trecută, au ieşit mulţi oameni din cetate, au atacat străjile şi au ucis şi au luat

captivi mulţi oşteni de-ai ducelui ; ducele, cînd a aflat, a venit şi el acolo şi a dat de doi cavaleri ce se zice că făceau minuni, care îi ucideau pe ai săi ; el le-a sărit în ajutor şi s-a înfruntat cu unul din cavaleri, care, dintr-o lovitură, l-a doborît de pe cal şi ducele a căzut în mîna celor din cetate, fără să se ştie de e mort ori viu. Cei din tabără nu ştiu ce să facă şi s-au adunat în cete să se sfătuiască, dar se pare că se pregătesc să plece, căci se tem foarte de acei străini, de care v-am zis ; noi sîntem dintr-un sat de-aici, de-aproape, şi adusesem merinde în tabără ; şi cum am văzut cele întîmplate, am hotărît să venim să-i înştiinţăm pe domnii de-aici din cetate, să se păzească, să nu le facă vreun rău ori să-i jefuiască vrăjmaşii în fuga lor".

Don Bruneo, cum a auzit asta, a plecat călare împreună cu prinţul spre piaţă şi aici i-a pus pe ţărani să povestească noutăţile tuturor celor ce se adunaseră, pentru a le da curaj şi încredere ; apoi le-a spus : „Bunii mei prieteni, socotesc că nu mai e nevoie să plec dincolo, căci după aceste veşti, sîntem de ajuns voi şi eu pentru ce am hotărît ; prin urmare, trebuie ca pe înserat să fiţi cu toţii înarmaţi şi să plecăm de-aici, că tare nedrept ar fi să aibă parte de toată gloria acestei victorii doar cei din cetate, iar noi să nu ne-alegem cu nimic". „Totul se va face pe dată cum porunciţi, domnule", au răspuns ei. Şi astfel, toată ziua şi-au pregătit armele, arzînd de nerăbdare să se înfrunte cu duşmanii, căci îi socoteau ca şi înfrînţi şi voiau să se răzbune pentru nenorocirile şi pagubele suferite din pricina lor.

Cînd s-a înnoptat, don Bruneo şi-a îmbrăcat armura, a încălecat şi a condus toată oastea afară pe cîmp, rugîndu-l pe cocon să rămînă acolo, dar el a vrut să-l însoţească. Şi uite-aşa cum auziţi, au pornit cu toţii spre tabăra vrăjmaşilor ; după ce-a trecut o parte din noapte, don Bruneo i-a spus călăuzei ce îl însoţise, să le facă semne celor din cetate dintr-un loc de unde să fie văzute, aşa cum se înţeleseseră şi acesta a făcut întocmai ; cînd ceilalţi au zărit semnalele, au priceput că don Bruneo rînduise totul bine şi s-au pregătit pe dată să iasă şi să atace tabăra, înainte de-a se lumina ; dar cei din tabără, ştiind

că ducele, stăpînul lor, e în mîinile duşmanilor, văzînd semnele acelea luminoase în noapte, pierzînd orice speranţă să-l mai elibereze, au chibzuit că dacă mai rămîn acolo, vor fi în mare primejdie. Aşa că, după ce s-a scurs o parte din noapte, au adunat toţi oamenii, bagajele şi răniţii şi, în mare taină, fără să-i simtă cineva, au ridicat tabăra şi au pornit spre ţinutul lor, astfel că, mai înainte de-a prinde cineva de veste că plecaseră, străbătuseră o bună bucată de drum ; şi cînd s-a făcut vremea să iasă cei din cetate şi don Bruneo să atace din partea opusă, n-au mai găsit pe nimeni şi, cum era noapte, nu s-au recunoscut şi cît pe ce să se încingă o luptă pe cinste între ei, fiecare chibzuind că ceilalţi sînt vrăjmaşii, căci între ei nu se mai afla nimeni ; după ce s-au recunoscut, tare supăraţi au fost de cele întîmplate şi au pornit pe dată pe urmele duşmanilor, dar cu multă trudă, fiindcă era beznă şi au umblat pe dibuite pînă la ivirea zorilor ; atunci i-au zărit limpede şi cei ce erau călare s-au zorit tare şi au ajuns din urmă căruţele cu bagaje şi răniţi şi pe pedestraşi, căci restul, văzîndu-se învinşi, de cum s-a făcut ziuă, n-au mai vrut să-i aştepte, pentru că se mai aflau încă în ţinturile duşmane. Pe aceştia i-au ucis în număr mare ori i-au luat captivi şi s-au ales cu multă pradă, aşa că s-au întors cu multă bucurie şi victorioşi în cetate şi au trimis pe dată mai mulţi cavaleri să o aducă pe regină; şi cînd a sosit regina şi şi-a văzut băieţii teferi şi nevătămaţi, iar pe duşmanul ei captiv, cine poate spune ce mare bucurie a încercat-o.

Angriote şi tovarăşii săi, cum ştiau că sînt aşteptaţi în Insula Ferecată de acei mari seniori, i-au cerut îngăduinţă reginei să pornească la drum, dat fiind că nu mai are nevoie de ei, spunîndu-i că trebuie să ajungă într-o anume zi în Insula Ferecată. Regina i-a rugat ca, de dragul ei, să mai rămînă două zile, fiindcă voia să îl încoroneze rege pe fiul ei, Garinto, şi să îl judece pe acel trădător de duce atît de crud, de faţă cu ei ; ei i-au răspuns că vor rămîne cu plăcere la încoronare, dar nu şi la judecata ducelui şi că, fiind acesta în puterea ei, să-i hotărască soarta după plecarea lor. Regina a poruncit pe dată să se înalţe în piaţă o estradă mare de lemn, acoperită cu bogate şi frumoase brocarturi şi mătăsuri, şi să se adune acolo cei mai de

seamă nobili ai regatului aflaţi mai aproape ; pe estradă s-au urcat prinţul Garinto şi cei trei cavaleri, iar ducele a fost adus şi el, aşa zdrobit cum era, pe un cal prăpădit şi fără şa ; şi, de faţă cu el, au sunat trîmbiţele şi prinţul a fost proclamat rege al Daciei şi Angriote cu don Bruneo i-au aşezat pe cap o bogată coroană de aur cu multe perle şi nestemate.

Şi au petrecut în serbări o mare parte din zi, spre marea durere şi frămîntare a ducelui, ce privea totul şi căruia oamenii îi aruncau multe vorbe grele şi mojicii ; dar cavalerii au rugat-o pe regină să poruncească a fi luat de-acolo, ori de nu, să le îngăduie să plece ei, pentru că nu vor să vadă pe nimeni învins şi prizonier batjocorit în faţa lor. Regina a poruncit să fie dus în temniţă, căci a văzut că îi supără prezenţa lui acolo, şi apoi i-a rugat pe cavaleri să primească nişte giuvaieruri scumpe, ce fuseseră aduse pentru a le fi dăruite ; şi, însă, cu toate rugăminţile, n-au vrut să primească nimic; dar au rugat-o, fiindcă ştiau că prin locurile acelea se află ogari şi copoi foarte frumoşi, să binevoiască a le dărui cîţiva pentru cînd vor vîna în Insula Ferecată. Pe dată le-au fost aduşi peste patruzeci de cîini, din care să-i aleagă pe cei mai frumoşi şi mai pe placul lor. Cînd regina a văzut că vor să plece, le-a spus: „Prieteni şi vitejii mei domni, deşi nu vreţi să primiţi giuvaierurile mele, trebuie să luaţi totuşi unul, cel la care ţin cel mai mult pe lumea asta, şi anume, pe fiul meu, regele, şi să i-l duceţi din partea mea lui Amadis, pentru ca, în tovărăşia lui şi a prietenilor săi, să crească şi să dobîndească însuşirile potrivite unui cavaler, căci bogăţii trecătoare are destule ; şi dacă Dumnezeu va vrea să ajungă la vîrsta cuvenită, Amadis, mai bine ca oricine altcineva, îl va putea face cavaler ; şi spuneţi-i că atît datorită faimei sale, cît şi vitejiei voastre, prin care mi-am redobîndit regatul, l-am redobîndit, de asemenea, pentru el şi domniile voastre“. Ei i-au îndeplinit rugămintea, fiindcă au văzut că dorea foarte mult asta şi era o mare cinste să aibă alături un rege ca acela ce, deşi stăpînea o ţară atît de întinsă, le dorea tovărăşia pentru a dobîndi mai multă glorie. Regina a pus să se pregătească o corabie foarte frumoasă, cum se cuvine unui rege, încărcată cu straie de preţ şi giuvaieruri foarte scumpe şi nepreţuite, să le dă-

ruiască unor cavaleri și altor persoane, după cum îi va fi voia, și i-a dat ca însoțitori pe preceptorul său și mai mulți slujitori ; apoi i-a petrecut pînă la țărmul mării, și de acolo s-a întors în oraș, unde a poruncit ca ducele să fie spînzurat, spre marea sa rușine, pentru ca toți să vadă ce roade dau florile trădării.

Cavalerii și ceilalți s-au îmbarcat pe corăbii și au plutit pînă au ajuns în marele port al Insulei Ferecate, unde erau așteptați cu mult dor. Cum au intrat în port, i-au trimis vorbă lui Amadis că îl aduc cu ei pe regele Daciei, precum și de ce venise acesta, ca să pregătească totul pentru sosirea unui asemenea domnitor.

Amadis a pornit călare însoțit doar de Agrajes, și la jumătatea costișei pe care se înălța castelul, s-au întîlnit cu cavalerii și regele, care venea îmbrăcat în straie foarte bogate și călare pe un cal cu o minunăție de harnașament. Amadis s-a dus la el și l-a salutat, iar copilul i-a răspuns cu multă curtenie, fiindcă i se spusese cine este. Apoi s-au îmbrățișat toți, cu multe rîsete și bucurie că se revăd, și toți împreună s-au dus la castel, unde regele a fost găzduit la don Bruneo, pînă aveau să sosească ceilalți coconi care erau așteptați. Și acum îi lăsăm pe acești domni în Insula Ferecată să îl aștepte pe regele Lisuarte, pentru a povesti despre acesta, și nu vom mai vorbi despre ei pînă la vremea potrivită.

CAPITOLUL CXXIII

Cum au sosit regele Lisuarte, regina Brisena, soția lui, și fiica lor, Leonoreta, în Insula Ferecată, și cum le-au ieșit în întîmpinare acei domni și doamne

Cum v-am spus, după ce a ajuns la Vindilisora, regele Lisuarte i-a poruncit reginei să pregătească cele de trebuință ei și fiicei sale, Leonoreta, iar regelui Arban de Norgales, mai marele majordomilor săi, cele trebuincioase lui, și cînd totul a fost gata, după cum cerea rangul său, a

plecat cu suita sa, dar n-a vrut să-i ia cu el decît pe regele Cildadan, don Galvanes şi Madasima, soţia sa, ce veniseră acolo din Insula Mongaza la porunca lui, şi alţi cîţiva cavaleri, toţi bogat înveşmîntaţi, căci Gasquilan, regele Suediei, s-a întors în regatul său. Şi-au umblat ei cu multă voie bună pînă au ajuns să facă popas pentru noapte la patru leghe de insulă, ceea ce Amadis şi toţi ceilalţi principi şi cavaleri de-acolo au aflat pe dată şi au hotărît ca toţi, împreună cu doamnele, să îi iasă în întîmpinare la două leghe de insulă, după cum s-a şi făcut, şi a doua zi au pornit toţi la drum, cu toate reginele, în frunte cu regina Elisena. Şi nimeni n-are atîta ţinere de minte să poată povesti, darămite aşterne pe hîrtie, ce straie purtau şi cîte podoabe aveau ei şi caii lor, dar pot să vă spun că nici înainte, nici după nu s-a mai auzit să se fi aflat pe lume vreo suită alcătuită din atîţia cavaleri de stirpe aleasă şi aşa de curajoşi, atîtea regine, domniţe şi alte doamne de neam mare, aşa de frumoase şi de gătite. Şi toţi laolaltă au mers prin lunca aceea pînă au ajuns să-l zărească pe regele Lisuarte ; acesta, văzînd atîta lume venind spre el, şi-a dat seama pe dată despre ce e vorba şi a pornit cu toată suita lui, pînă s-a întîlnit cu regele Perion, împăratul şi toţi ceilalţi cavaleri ce mergeau în frunte, cînd s-a oprit să se îmbrăţişeze. Amadis venea mai în spate, sporovăind cu fratele său, don Galaor, ce era încă foarte slăbit şi de-abia putea călări ; cînd a ajuns aproape de rege, Amadis a descălecat de pe cal şi, cu toate că regele i-a strigat să nu facă asta, s-a apropiat pe jos şi, în pofida voinţei regelui, i-a sărutat mîinile ; apoi s-a dus la regină, al cărei cal era purtat de dîrlogi de frumosul cocon Esplandian, şi regina a descălecat ca să-l îmbrăţişeze, dar Amadis i-a luat mîinile şi i le-a sărutat. Don Galaor s-a apropiat de regele Lisuarte şi, cînd acesta l-a văzut atît de slăbit, l-a îmbrăţişat şi l-a ţinut o vreme aşa, avînd amîndoi lacrimi în ochi şi neputîndu-şi vorbi defel, aşa că unii au zis că e din pricina bucuriei revederii ; alţii, însă, au socotit că amintirea întîmplărilor trecute şi neputinţa de a fi fost alături, cum doreau inimile lor, au fost pricina acelor lacrimi. Credeţi cum doriţi, dar oricum ar fi fost, aveau ochii plini de lacrimi pentru că se iubeau mult. Oriana s-a apropiat de regină, mama sa, după ce aceasta fusese salutată de

regina Elisena, şi cînd a văzut-o maică-sa, care o iubea ca pe lumina ochilor, a luat-o în braţe şi amîndouă ar fi căzut leşinate la pămînt, dacă nu le-ar fi sprijinit cavalerii din jur ; apoi a început să-i sărute ochii şi chipul, spunînd : „Oh, fata mea, deie Domnul, în sfînta lui bunătate, ca frumuseţea ta, ce ne-a adus atîtea munci şi chinuri să fie pricină de îndreptare a acestora şi de multă pace şi veselie de acum înainte !“ Oriana nu făcea alta decît să plîngă de bucurie şi n-a răspuns nimic ; în acest răstimp au venit reginele Briolanja şi Sardamira, au luat-o pe Oriana din braţele reginei şi au stat de vorbă cu aceasta ; după ele s-au apropiat toate celelalte doamne să o salute pe regină cu multă curtenie, căci o socoteau drept una dintre cele mai bune şi mai slăvite regine din lume. Leonoreta s-a apropiat şi i-a sărutat mîinile Orianei, iar ea a îmbrăţişat-o şi a sărutat-o de mai multe ori ; apoi au făcut acelaşi lucru toate doamnele şi domnişoarele reginei, mama sa, care o iubeau din toată inima, mai mult ca pe sine înseşi, căci, aşa cum am mai spus, această prinţesă a fost cea mai nobilă şi cumpătată din vremea ei, şi îi cinstea pe toţi, şi de aceea era iubită de toţi cîţi o cunoşteau, bărbaţi şi femei.

După primire, şi n-am povestit pe de-a-ntregul cum a fost, ci doar cît se poate spune într-o carte, toţi laolaltă au pornit spre insulă. Cînd regina Brisena a văzut atîţia cavaleri, doamne şi domnişoare de neam aşa mare, pe care îi cunoştea foarte bine şi ştia cît de mult preţuieşte fiecare, şi că toţi ascultă şi i se supun lui Amadis, a fost atît de uluită, că nu ştia ce să mai spună, şi, dacă pînă atunci fusese convinsă că nu se află pe lume casă ori curte domnească să stea alături de cea a regelui, soţul său, văzînd toate cîte vi le-am spus, socotea că nu e mai presus de un conte oarecare; şi privea de jur-împrejur şi vedea că toţi merg în urma lui Amadis şi îl respectă ca pe un stăpîn, că cine se află mai aproape de el se simte foarte onorat şi că oriunde merge el, merg toţi. Şi se minuna cum de putuse ajunge la o asemenea măreţie un cavaler ce nu avusese niciodată altceva decît o armură şi un armăsar, şi, cu toate că era soţul fiicei sale şi întru totul în slujba ei, tot a fost cuprinsă de o mare pizmă, pentru că ar fi vrut această

măreție pentru soțul ei și de la el să o moștenească Amadis și fiică-sa ; și cum vedea că e pe dos, nu se putea bucura defel ; dar cum era foarte înțeleaptă, s-a făcut că nu vede și nu pricepe și, cu chipul vesel și inima neagră, sporovăia și rîdea cu toți acei cavaleri și seniori ce mergeau în jurul ei ; fiindcă regele, după ce s-a întîlnit cu don Galaor nu s-a mai despărțit de el tot drumul, pînă au ajuns în insulă.

Pe cînd mergeau ei așa, Oriana nu-și lua ochii de la Esplandian. căci tare îl mai iubea, cum poruncește dreptatea, iar regina, mama ei, văzînd-o, i-a spus : „Fata mea, vi-l dau pe coconul acesta să vă poarte calul". Oriana s-a oprit și coconul s-a apropiat și i-a sărutat mîinile cu multă smerenie. Oriana tare ar fi vrut să-l sărute, dar, simțindu-se foarte stînjenită, s-a înfrînat. Mabilia s-a apropiat de el și i-a spus : „Bunul meu prieten, vreau să am și eu parte de sărutările voastre". El și-a întors capul, cu o înfățișare atît de gingașă, că era o minune să-l privești, și, recunoscînd-o, i-a vorbit cu multă curtenie. Așa au mers împreună, Esplandian între cele două, care tăifăsuiau cu el despre ce le era mai pe plac și erau foarte mulțumite de răspunsurile lui, căci felul de-a vorbi și înfățișarea chipeșă ale lui Esplandian le bucura ; și se uitau Oriana și Mabilia una la alta, și se uitau la fecior, pînă ce Mabilia a spus : „Ați fi zis, doamnă, că acesta a fost prețioasa pradă a leoaicei pentru fiii ei ?" „Ah, doamnă și prietenă — a spus Oriana —, pentru Dumnezeu, nu-mi mai amintiți, că și acum mă doare inima cînd mă gîndesc la asta !" „Înțeleg — a spus Mabilia —, că taică-su a fost în primejdie mai mică pe mare, cînd era la fel de mic, dar Dumnezeu l-a păzit ca să ajungă așa cum vedeți, și dacă asta îi e voia, așa îl va păzi și pe acesta, care îl va întrece în vitejie pe taică-su și pe toți oamenii din lume". Oriana a rîs din toată inima și a spus : „Adevărata mea soră, s-ar zice că vreți să mă puneți la încercare, să vedeți la care țin mai mult, dar eu vreau să dea Domnul ca amîndoi să fie astfel, încît să nu-și afle pereche în lume, așa cum nu și-au aflat nici pînă acum, fiecare la vîrsta lui".

Vorbind așa despre asta și alte lucruri foarte plăcute, au ajuns cu toții la castelul din Insula Ferecată, unde regele Lisuarte și regina, soția lui, au fost găzduiți bine în

încăperile Orianei, iar regele Perion și soția lui, în cele ale reginei Sardamira.

Oriana și toate viitoarele mirese s-au mutat în încăperile din vîrful turnului. Amadis a poruncit să se întindă mese sub frumoasele porticuri din grădină și acolo i-a ospătat pe toți cu mare ighemonicon, pe fiecare după rangul său, cu asemenea belșug de bucate, vinuri și fructe, că era o minune să privești cît de frumos erau toate rînduite.

Don Cuadragante l-a găzduit la el pe regele Cildadan, pe care mult îl iubea, și tot așa au făcut toți ceilalți cavaleri, fiecare poftindu-și prietenii mai dragi dintre cavalerii regelui. Amadis i-a luat la el pe regele Arban de Norgales, don Grumedan și don Guilan Gînditorul. Norandel a rămas la marele său prieten, don Galaor. Și așa au petrecut ziua aceea, cu multă bucurie, cum lesne vă puteți închipui. Dar cum s-a purtat Agrajes cu unchiu-su și cu Madasima nu se poate povesti cu nici un chip și nici cu mintea închipui, căci acestuia îi purta la fel de mult respect și veneraţie ca regelui, tatăl său, și a poftit-o pe Madasima să rămînă cu Oriana și acele regine și mari doamne ce se aflau cu ea, iar pe don Galvanes l-a luat acasă la el. Esplandian s-a apropiat pe dată de regele Daciei, ce era de vîrsta lui, și l-a plăcut foarte ; și din clipa cînd s-au cunoscut între ei s-a statornicit o dragoste ce a durat toată viaţa lor, astfel că multă vreme au umblat împreună, după ce au devenit cavaleri și au trecut prin multe isprăvi și primejdii de moarte ca niște cavaleri foarte curajoși. Acest rege a fost păstrătorul întregii taine a iubirii lui Esplandian și datorită bunelor sale sfaturi acesta a scăpat adesea de mari frămîntări și chinuri de moarte. Acest rege de care vă spun s-a trudit foarte să stea de vorbă cu acea doamnă ca să-i spună cît suferă acel cavaler din iubire pentru ea și s-o roage să aibă milă de felul dureros cum piere. Acești doi principi de care vă vorbesc, din iubire pentru această doamnă, i-au luat cu ei pe Talanque, feciorul lui don Galaor, pe Maneli, cumpătatul fiu al regelui Cildadan, născuți din unirea celor doi cu nepoatele Urgandei, pe cînd se aflau captivi, așa cum povestește mai pe îndelete cartea a doua a acestei istorii, și pe Ambor, fiul lui Angriote de Estravaus, toți trei cavaleri neofiți, și au trecut pe mare dinspre Constantinopol spre melea-

gurile păgînilor, unde au purtat lupte însemnate, atît cu uriași puternici, cît și cu multe neamuri străine și felurite foarte, sfîrșite întru nespusa lor cinste, astfel că marile vitejii și măreţele lor isprăvi cavalerești au fost cunoscute în toată lumea, așa cum o să vă povestim mai pe larg în partea închinată lui Esplandian din această istorie, ce vorbește despre marile sale fapte de arme și iubirea dintre el și floarea frumuseții întregului pămînt, acea stea strălucitoare în fața căreia pălea orice frumusețe, Leonorina, fiica împăratului de la Constantinopol, cea pe care tatăl lui, Amadis, o cunoscuse, copilă fiind, în Grecia, cînd trecuse pe-acolo și îl ucisese pe puternicul Endriago, cum v-am povestit.

Dar să lăsăm acum aceste întîmplări pentru cînd le-o veni vremea și să ne întoarcem la povestea noastră.

După ce a trecut ziua aceea cînd sosiseră și încă una, în care s-au odihnit după călătorie, regii s-au strîns ca să rînduiască acele căsătorii și să se întoarcă în țările lor, că multe mai aveau de făcut : unii, să pornească la cucerirea pămînturilor dușmanilor, alții, să le dea ajutor ; și pe cînd stăteau laolaltă la umbra unor copaci, lîngă fîntînile de care v-am povestit, au auzit strigăte puternice în afara grădinii și un murmur crescînd ; ei au întrebat ce se întîmplă și li s-a spus că pe mare sosește cel mai înspăimîntător și mai ciudat lucru din cîte se văzuseră vreodată. Atunci regii au cerut să le fie aduși caii, au încălecat și împreună cu toți ceilalți cavaleri s-au îndreptat spre port ; reginele și toate doamnele s-au urcat în vîrful turnului, de unde se vedea o mare parte de uscat și de apă și au zărit un nor de fum mai negru și mai înspăimîntător decît văzuseră vreodată în viața lor. Toți au rămas nemișcați pînă și-au dat seama despre ce e vorba și, după scurtă vreme, cînd fumul a început să se împrăștie, au văzut în mijlocul lui un balaur mult mai mare decît cea mai mare galeră ori corabie din lume, cu niște aripi uriașe, mai lungi decît o aruncătură de săgeată, și coada îmbîrligată în sus, mult mai înaltă decît un turn ; capul, gura și dinții îi erau atît de mari, iar ochii așa de înfricoșători, că nu era om să îndrăznească să se uite la el ; și, din timp în timp, arunca pe nări fumul acela foarte negru, ce se înălța pînă la cer, și, cînd se învăluia cu totul în fum, scotea niște

răgete și șuierături atît de asurzitoare și îngrozitoare, de parcă marea ar fi stat să se scufunde ; iar pe gură azvîrlea niște jeturi de apă atît de puternice și la o asemenea depărtare, că nici o corabie, oricît de mare ar fi fost, nu s-ar fi putut apropia de el fără să fie scufundată. Regii și cavalerii, cu toate că erau curajoși foarte, se uitau unii la alții și nu știau ce să spună, căci, văzînd un monstru așa înspăimîntător și înfricoșător, nu știau și nici nu-și închipuiau cum ar putea să-i stea împotrivă ; dar au rămas locului.

Balaurul uriaș a făcut vreo trei-patru ocoluri prin apă cînd a ajuns mai aproape, arătîndu-și sălbăticia și scuturîndu-și aripile cu atîta forță, că scîrțîitul solzilor săi a răsunat la o jumătate de leghe depărtare. Cînd caii au zărit monstrul, nici unul dintre acei domni călare n-a mai fost în stare să-și stăpînească bidiviul, căci toți au apucat-o la fugă care încotro, pînă ce au fost nevoiți să descalece ; unii spuneau că ar fi bine să aștepte înarmați ; alții ziceau că fiind acel balaur un monstru al apelor, nu va cuteza să iasă pe uscat și că, dacă ar ieși, ar avea timp să se retragă în insulă, că balaurul, dînd de pămînt, se va opri. Și, pe cînd stăteau toți așa, uluiți, căci nu mai văzuseră și nici nu auziseră vreodată de ceva asemănător, au văzut cum din coasta balaurului iese o barcă acoperită toată cu o pînză bogată țesută cu aur, în care se afla o doamnă între doi paji foarte frumos îmbrăcați, de umerii cărora se sprijinea, iar vîslași erau doi pitici urîți de mama focului, ce îndreptau barca spre țărm. Tare s-au mai minunat acei domni, văzînd asemenea ciudățenie, dar regele Lisuarte i-a spus lui Amadis : „N-o să mă credeți, dar această doamnă e Urganda Necunoscuta, că nu se poate să nu vă amintiți cum ne-a speriat cînd eram în cetatea mea, Fenusa, și a sosit pe mare înconjurată de flăcări". „Așa am gîndit și eu — a răspuns Amadis —, după ce-am văzut barca, fiindcă pînă atunci cugetam a fi vreun împielițat ce ne-ar fi dat de furcă pe săturate".

În acest timp barca a ajuns la țărm și, de aproape, au recunoscut-o pe Urganda Necunoscuta, ce socotise să li se arate sub adevărata ei înfățișare, ceea ce făcea rareori, căci, cel mai adesea se ivea în chip ciudat, cînd bătrînă-bătrînă, cînd copilă, așa cum v-am povestit în multe locuri

în această istorie. Şi aşa a sosit cu cei doi paji, foarte chipeşi şi gătiţi, cu straie împodobite şi lucrate din cap pînă-n picioare cu pietre preţioase foarte scumpe.

Regii şi marii seniori s-au îndreptat, aşa cum erau, pe jos, spre locul unde trăsese barca, iar ea, de cum a ajuns, a coborît din barcă, ţinîndu-i de mînă pe frumoşii feciori, si s-a dus pe dată la regele Lisuarte să-i sărute mîinile, dar el nu i-a îngăduit şi a îmbrăţişat-o, cum au făcut şi regele Perion şi regele Cildadan. Apoi, ea s-a întors spre împărat şi i-a spus : „Viteze senior, deşi nu mă cunoaşteţi şi nici eu nu v-am mai văzut, ştiu multe despre domnia voastră, atît cine sînteţi şi ce curajoasă e nobila voastră persoană, cît şi cît de mare vă e rangul, şi de aceea, precum şi pentru un bine pe care o să vi-l fac, nu peşte multă vreme, vouă şi împărătesei, vreau să mă bucur de dragostea şi recunoştinţa voastră şi să vă amintiţi de mine cînd veţi fi în împărăţia voastră, cerîndu-mi să vă slujesc în vreun fel, căci, deşi pare că meleagurile unde sălăşluiesc eu sînt foarte depărtate de ale voastre, nu-mi va fi prea greu să străbat acest drum într-o singură zi“. Împăratul i-a răspuns : „Buna mea doamnă şi prietenă, mă socotesc mai mulţumit să vă cîştig dragostea şi bunăvoinţa decît o mare parte din împărăţia mea, şi pentru că virtutea voastră m-a îndemnat s-o fac, rogu-vă, nu uitaţi ce mi-aţi făgăduit, căci voi ştiţi mai bine decît mine dacă inima şi voinţa mea sînt în măsură să vă răsplătească pentru asta“. Urganda i-a spus : „Domnul meu, vă voi întîlni cînd, datorită mie, veţi redobîndi primul rod al împreunării voastre“. Apoi s-a uitat la Amadis, cu care nu avusese timp să stea de vorbă, şi i-a spus : „Nobile cavaler, nu mă pot lipsi de îmbrăţişarea voastră, chiar dacă acum, cînd soarta prielnică v-a înălţat pe culmile măreţiei, nu veţi mai preţui serviciile şi bucuriile celor ce putem prea puţin ; pentru că lucrurile lumeşti, urmînd ordinea firii, se pot schimba dintr-o pricină neînsemnată sau chiar fără pricină. Acum, cînd socotiţi că vă veţi putea trăi viaţa fără alte griji, mai cu osebire cînd vă bucuraţi de ce aţi dorit cel mai mult pe lume, fără de care toate celelalte ar fi fost pricină de dureroasă singurătate, acum trebuie să apăraţi ce aveţi cu îndoită trudă, căci soarta nu e mulţumită cînd ajungem atît de sus şi îşi arată puterea ; şi mult mai mare ar fi pa-

guba și rușinea pentru marea voastră cinste să pierdeți ce ați dobîndit, decît mai înainte cînd nu dobîndiserăţi încă acest bun". Amadis i-a răspuns : „După cît bine mi-ați făcut, buna mea doamnă, și după marea dragoste ce mi-ați arătat întotdeauna, chiar dacă aș fi atît de puternic încît să-mi împlinesc orice voinţă, tot m-aș simți sărac dacă ar trebui să-mi pun puterea întru slujirea cinstei voastre, de ar fi să mi-o porunciți, și nimic nu mi-ar sta împotrivă, nici chiar lumea întreagă, dar mai bine să nu fie nevoie să se adeverească vorbele mele". Urganda i-a spus : „Marea dragoste pe care v-o port mă face să spun prostii și să dau sfaturi cui nu trebuie".

Atunci s-au apropiat toți acei cavaleri și au salutat-o, iar ea i s-a adresat lui don Galaor : „Nici vouă, viteazul meu domn, nici regelui Cildadan nu vă spun nimic acum, pentru că voi rămîne cîteva zile aici, cu domniile voastre, și vom avea vreme să vorbim". Și întorcîndu-se spre pitici, le-a poruncit să vîslească spre balaur și să aducă, într-o barcă, un cal pentru ea și alţii doi pentru pajii ei.

Regii și seniorii aveau caii departe, căci teama de acea fiară îi împiedica să se apropie de ea, așa că au lăsat acolo slujitori să o ajute pe Urganda să încalece, iar ei s-au dus pe jos să-și ia caii ; ea i-a rugat să îngăduie să nu o conducă nimeni altcineva decît acei doi iubiți paji, și așa au făcut ; toți au luat-o înainte spre castel, iar ea a pornit în urma lor cu suita ei ; și au mers pînă au ajuns la grădina unde locuiau reginele și marile doamne, că Urganda n-a vrut să fie găzduită în altă parte ; dar înainte de-a se retrage cu acestea, i-a spus lui Esplandian : „Vouă, preafrumosule cocon, vă încredinţez această comoară, s-o păziți bine, că anevoie se află alta la fel de nepreţuită". Și, punînd mîinile celor doi feciori în mîinile lui, a intrat în grădină, unde a fost atît de bine primită de toate, cum nu mai fusese vreodată o femeie undeva. Cînd Urganda a văzut atîtea regine, prinţese și nenumărate ale persoane de mare preț și însemnate, le-a privit pe toate cu multă plăcere și a spus : „Oh, inima mea ! Ai grijă să nu suferi de-acum încolo de prea mare singurătate, căci într-o singură zi i-ai întîlnit pe cei mai viteji, mai virtuoși și mai curajoși cavaleri din cîți s-au aflat pe lume, și pe cele mai

cinstite şi mai frumoase regine şi doamne ce s-au născut vreodată ; şi pot spune că atît unii cît şi alţii sînt întruchiparea perfecţiunii, şi mai spun că aşa cum aici e adunată toată floarea celor mai viteji luptători şi a frumuseţii lumii, tot aşa este păzită iubirea cu cea mai mare credinţă, cum n-a mai fost niciodată". Apoi a intrat în turn cu doamnele şi le-a cerut îngăduinţă reginelor să rămînă în încăperile Orianei şi ale celor ce o însoţeau ; aşa că au urcat acolo şi, o dată ajunse în odaie, Urganda nu-şi mai putea dezlipi ochii de la Oriana, regina Briolanja, Melicia şi Olinda, căci acestora nimeni nu le stătea alături în frumuseţe, şi nu făcea alta decît să le îmbrăţişeze, cînd pe una, cînd pe alta. Aşa a stat cu ele, parcă dusă pe altă lume de plăcere, iar ele îi arătau cinstire ca şi cum ar fi fost stăpîna lor.

CAPITOLUL CXXIV

Cum a rînduit Amadis căsătoria vărului său Dragonis cu domniţa Estrelleta şi plecarea sa spre Insula Adîncă, spre a o cuceri şi a deveni regele acesteia

Istoria spune acum că Dragonis, vărul lui Amadis şi al lui Galaor, era un tînăr cavaler foarte cinstit şi cu mult curaj, cum s-a arătat în împrejurări trecute, mai cu seamă în bătălia purtată de regele Lisuarte cu Galvanes şi tovarăşii săi pentru Insula Mongaza, cînd acest cavaler, după ce don Florestan şi don Cuadragante şi alţi mulţi cavaleri au fost zdrobiţi şi luaţi captivi de don Galaor, regele Cildadan, Norandel şi toată oastea lor numeroasă ce a năvălit peste ei, iar don Galvanes i-a dus pe cei greu răniţi în cetatea amintită, a rămas cu puţinii oameni ce-i mai avea de partea lui şi cu cavalerii trimişi de tatăl său, să fie scut şi apărător al tuturor celorlalţi, astfel că, datorită iscusinţei şi curajului său s-au salvat, aşa cum se povesteşte mai pe îndelete în cartea a treia a acestei istorii.

Acest Dragonis nu se afla în Insula Ferecată cînd Amadis a rînduit căsătoriile fraţilor săi şi ale altor cavaleri, cum aţi auzit, fiindcă plecase de la mănăstirea Luvaina cu o domnişoară, ca să se lupte, aşa cum îi făgăduise acesteia, cu Angrifo, seniorul Văii de pe Fundul Mării, care îl ţinea captiv pe tatăl domnişoarei şi pusese stăpînire pe o fortăreaţă a acestuia, aflată la gura văii ; Dragonis a purtat cu el o luptă cruntă şi grea, pentru că acest Angrifo era cel mai viteaz cavaler din cîţi se puteau afla în acei munţi unde sălăşuia, dar, în cele din urmă, a fost învins de Dragonis, care lupta pentru dreptate ; tatăl fetei a fost eliberat şi Dragonis i-a poruncit lui Angrifo ca, în douăzeci de zile, să fie în Insula Ferecată ca să-i hotărască soarta prinţesa Oriana ; apoi, cum era aproape de Insula Mongaza, Dragonis a trecut să-i vadă pe don Galvanes şi Madasima, şi, pe cînd se afla cu ei, a sosit solul regelui Lisuarte, ce îi chema să meargă cu el în Insula Ferecată, cum îi făgăduise lui Agrajes ; şi a plecat cu ei la Vindilisora, unde au fost primiţi cu multă dragoste şi cinste, iar de-acolo, mai departe, în Insula Ferecată, cu regele şi regina, cum aţi auzit ; aici, Dragonis a aflat de căsătoriile rînduite şi de împărţirea regatelor, cum v-am povestit, ceea ce mult l-a bucurat şi tare l-a lăudat pe Amadis, vărul său, pentru aceasta ; iar acum se pregătea de zor pentru a lua parte la cucerirea acelor pămînturi, convins fiind că lucrurile nu se vor sfîrşi fără mari fapte de armă. Amadis, însă, cum îl iubea din toată inima, a socotit că e o mare nedreptate şi ruşine pentru el ca un asemenea cavaler să nu primească o parte însemnată din bunurile la dobîndirea cărora îl ajutase cu multă trudă, şi, într-o zi, luîndu-l deoparte în grădină, i-a grăit aşa : „Domnul meu şi viteze văr, deşi anii tineri şi marele vostru curaj, în dorinţa de a vă spori faima în mari înfruntări, au izgonit dorinţa de a duce o viaţă mai tihnită şi de-a avea mai multe avuţii decît pînă acum, dreptatea, căreia îi sîntem datori toţi să ne supunem, căci din ea, în primul rînd, izvorăşte virtutea, şi vremurile ce se arată prielnice vor să vă schimbaţi gîndul şi să ascultaţi de sfatul meu puţin înţelept şi de dorinţa mea, căci vă iubesc ca pe propriu-mi suflet. Am aflat că în timp ce îi dădeam ajutor regelui Lisuarte la Luvaina, printre vrăjmaşii care au fu-

git primii a fost și regele Insulei Adînci, greu rănit. Acum mi-a spus un scutier al regelui Arabigo, ce a venit aici, că a murit cînd a pornit pe mare. Această insulă, al cărei stăpîn a fost el, doresc să fie a voastră și să fiți rege acolo, iar Palomir, fratele vostru, să rămînă stăpîn pe ținutul tatălui vostru ; și vreau să vă căsătoriți cu domnița Estrelleta, care, așa cum știți, e coborîtoare din regi dinspre tată și mamă, și e iubită foarte de Oriana ; așa socotesc că e bine și așa doresc să se facă, fiindcă mai degrabă vreau să înfrîng voința voastră, în numele dreptății, decît să mă rușinez că voi, bunul meu văr, nu aveți parte de bogățiile ce mi le-a dăruit Dumnezeu, căci le meritați mai mult decît alții ce nu știu să le prețuiască".

Dragonis, cu toate că dorea să plece cu don Bruneo și don Cuadragante, să-i ajute să intre în stăpînirea acelor ținuturi, și, de avea să scape cu viață, să plece apoi în părțile Romei în căutare de aventuri și să rămînă o vreme la curtea regelui Sardiniei, don Florestan, pentru a vedea și a-și da seama dacă nu are nevoie de el în vreun fel, ca orice străin într-o țară, iar apoi să se întoarcă la Amadis în Insula Ferecată ori unde se va fi aflat, și cugeta că în aceste călătorii ar putea dobîndi multă cinste și glorie sau muri ca un cavaler, văzînd marea dragoste cu care îi vorbise Amadis, s-a rușinat să-i răspundă altfel decît că va face cum îi e voia și că se supune acum și întotdeauna poruncilor sale. Așa că s-a căsătorit pe dată cu acea domniță și i-a fost dăruită acea Insulă Adîncă de care ați auzit, luîndu-și numele de rege, cum a și fost cu foarte mare cinste, și vă vom spune mai la vale.

După ce s-a săvîrșit acest lucru, cum auziți, Amadis i-a cerut regelui Lisuarte ducatul Bristoya pentru don Guilan Gînditorul, pe care mult îl mai iubea, ca astfel să se însoare cu ducesa, marea lui iubire, dîndu-i-l în schimb regelui pe duce, ce se afla captiv în insulă. Regele, atît din dragoste pentru Amadis, cît și fiindcă avea multe și mari datorii față de don Guilan, iar ducele îl trădase, s-a învoit cu bucurie. Amadis i-a sărutat mîinile drept mulțumire, iar don Guilan a vrut să i le sărute lui, dar Amadis nu l-a lăsat, ci l-a îmbrățișat cu multă dragoste, căci în vremea lui a fost cavalerul cel mai măsurat, mai blînd și mai omenos din lume.

CAPITOLUL CXXV

Cum s-au adunat regii ca să rînduiască nunţile acelor mari seniori şi nobile doamne şi cum s-au petrecut lucrurile

Regii s-au adunat din nou, ca mai înainte, şi au hotărît ca nunţile să se ţină peste patru zile şi petrecerea să dureze cincisprezece zile, la capătul cărora totul să se sfîrşească şi să se întoarcă în ţările lor.

Cînd a sosit ziua hotărîtă, toţi mirii s-au strîns acasă la Amadis şi s-au îmbrăcat în straie bogate, pe potriva rangului lor înalt şi a împrejurării deosebite ; şi tot aşa au făcut miresele, iar regii şi marii seniori au venit să-i ia pe miri, şi, călare pe cai frumos împodobiţi, s-au îndreptat spre grădină, unde se aflau reginele şi miresele, de asemenea călare ; de aici au plecat toţi împreună la biserică, unde sfîntul bărbat Nasciano îi aştepta pentru slujbă. După ce s-au încheiat logodnele şi cununiile, după rînduielile cerute de sfînta Biserică, Amadis s-a apropiat de regele Lisuarte şi i-a spus : „Domnule, vreau să vă rog să-mi făgăduiţi ceva ce nu vă va fi greu să împliniţi". „Făgăduiesc", a răspuns regele. „Atunci, seniore, mai înainte de a ne aşeza la masă, cereţi-i Orianei să treacă prin încercarea Boltei îndrăgostiţilor credincioşi şi cea a camerei vrăjite, căci pînă acum, datorită marii ei supărări, n-a vrut cu nici un chip s-o facă, oricît de mult am rugat-o şi am implorat-o, pentru că eu mă încred atît de tare în credinţa şi marea ei frumuseţe, încît sînt sigur că va intra fără nici o piedică acolo unde, de mai bine de-un veac, nici o femeie, oricît de mult le-ar fi întrecut pe celelalte, n-a izbutit să intre, deoarece eu am văzut-o pe Grimanesa, cioplită în piatră atît de desăvîrşit şi cu mare meşteşug, de parcă ar fi vie, alături de soţul ei, Apolidon, şi frumuseţea sa nu stă alături de cea a Orianei ; aşa că în acea încăpere neîngăduită tuturor femeilor vom sărbători nunta noastră". Regele i-a spus : „Bunule fiu şi domn, uşor îmi e să împlinesc ce îmi cereţi, dar mi-e teamă să nu stricăm astfel petrecerea, pentru că, deseori

se întîmplă, ba chiar aproape întotdeauna, ca prea marea dragoste să înşele ochii, ce judecă lucrurile altfel decît sînt şi tot astfel s-ar putea să vi se întîmple şi vouă cu fiica mea, Oriana". „Nu vă îngrijiţi de asta — a răspuns Amadis —, că inima îmi zice că se va întîmpla aşa cum am spus" „Dacă asta vă e dorinţa, aşa să fie", a spus regele.

Apoi s-a dus la fiica sa, ce se afla împreună cu reginele şi celelalte mirese, şi i-a spus : „Fiica mea, soţul vostru mi-a făcut o rugăminte ce nu o pot îndeplini decît cu ajutorul vostru şi vreau să-mi ţin făgăduiala că o voi împlini". Ea a îngenuncheat în faţa lui, i-a sărutat mîinile şi a spus : „Seniore, deie Domnul să vă pot sluji în vreun fel şi porunciţi ce vă e pe plac, iar eu aşa voi face, de-mi stă în putinţă". Regele a ridicat-o de jos şi, după ce a sărutat-o pe obraji, a spus : „Fata mea, trebuie ca, înainte de a ne aşeza la masă, să treceţi prin încercarea îndrăgostiţilor credincioşi şi cea a încăperii vrăjite, căci asta îmi cere soţul vostru". Cînd cei de faţă au auzit aceste vorbe, mulţi s-au bucurat că va avea loc încercarea, dar alţii au fost foarte tulburaţi, căci fiind vorba de un lucru atît de anevoios de îndeplinit, unde atîtea doamne dăduseră greş, chibzuiau că, după cum s-ar acoperi de glorie izbîndind, tot astfel ar putea suferi o ruşine, neizbutind ; dar văzînd că asta-i porunca regelui şi dorinţa lui Amadis, n-au vrut să spună altceva şi, aşa cum se aflau acolo, au ieşit din biserică şi au călătorit pînă la zidul unde nici un bărbat şi nici o femeie nu erau îngăduiţi a trece de nu erau demni de asta. Cînd au ajuns aici, Melicia şi Olinda le-au spus soţilor lor că vor să treacă şi ele prin acea încercare, ceea ce multă bucurie le-a turnat în inimi, căci şi-au dat seama de marea lor credinţă, pe care şi-o puneau la încercare, dar i-a încercat şi teama că ar putea da greş şi le-au răspuns că ei sînt foarte mulţumiţi şi bucuroşi şi că nu trebuie să se ostenească pentru ei cu acea încercare; ele, însă, au spus că vor trece pe sub boltă, căci de-ar fi fost vorba de altceva, s-ar mai fi găsit un motiv să nu o facă, dar în faţa acestei încercări nu e îndeajuns nici un motiv şi nu vor să se creadă că s-au lăsat păgubaşe fiindcă aşa le-a spus inima că e mai bine. „Dacă e aşa — au zis ei —, putem spune că aceasta este cea mai mare cinste

ce ni se face şi de o alta mai mare nu putem avea parte". Aceste vorbe le-au spus regelui Lisuarte şi celorlalţi seniori. „Dumnezeu să ne-ajute — au răspuns ei — şi să facă astfel încît petrecerea noastră să fie mai mare şi mai veselă". Aşa că au descălecat cu toţii şi au hotărît să treacă pe sub boltă mai întîi Melicia şi Olinda, ceea ce acestea au şi făcut şi au trecut una după alta, fără nici o piedică, iar apoi au intrat în încăperea unde se aflau Apolidon şi Grimanesa ; şi trîmbiţa statuii de pe boltă a sunat deosebit de dulce, fermecîndu-i pe toţi, căci asemenea cîntec nu mai auziseră decît cei ce mai văzuseră ori trecuseră încercarea bolţii. Oriana s-a apropiat de zid, a întors capul spre Amadis şi s-a oprit foarte îmbujorată, apoi a pornit mai departe şi, cînd a ajuns la jumătatea drumului, statuia şi-a început cîntecul dulce, iar cînd a trecut pe sub boltă, din trîmbiţă a prins să cadă atîta belşug de flori şi trandafiri, că s-a acoperit tot cîmpul acela ; iar cîntecul era atît de dulce şi de diferit de cel ce răsunase pentru celelalte, încît toţi s-au simţit cuprinşi de o mare desfătare şi cît a durat melodia, nu s-au mişcat de-acolo ; şi, de cum a trecut de boltă, cîntecul a încetat. Oriana le-a găsit pe Olinda şi Melicia privind statuile, în vreme ce numele lor apăruseră săpate în matostat ; acestea, de-ndată ce au văzut-o, s-au apropiat vesele foarte de ea, şi, ducînd-o de mînă între ele, s-au întors la statui ; Oriana o privea stăruitor pe Grimanesa, dîndu-şi seama limpede că nici una dintre cele două şi nici dintre doamnele de-afară nu este atît de frumoasă ca ea, aşa că tare s-a temut de încercarea încăperii vrăjite, căci pentru a putea intra acolo, trebuia s-o întreacă în frumuseţe ; şi de-ar fi fost după ea, n-ar mai fi făcut şi această încercare, deşi în privinţa trecerii pe sub boltă nu avusese nici o îndoială, fiindcă ştia prea bine şi pe de-a-ntregul taina inimii ei, care niciodată nu-şi dăruise dragoste decît iubitului ei Amadis. Aşa au rămas o vreme acolo şi ar mai fi stat încă, dar cum în ziua aceea erau aşteptate de toţi, au hotărît să iasă împreună toate trei ; şi cum erau foarte bucuroase şi chipeşe, celor ce le aşteptau şi le priveau li s-a părut să frumuseţea lor sporise, spunîndu-şi că oricare dintre ele va putea duce la bun sfîrşit încercarea încăperii vrăjite, ceea ce, cum vă zic, le făcea să se simtă

tare vesele, căci așa cum frumusețea sporește cînd ești vesel, tot astfel, cînd ești trist, se ofilește și se împuținează. Cei trei soți, Amadis, Agrajes și don Bruneo, ce trecuseră prin această încercare, cum v-am povestit în cea de-a doua carte a acestei istorii, s-au dus spre ele, ceea ce n-ar fi putut face nimeni dintre cei aflați acolo, și cînd s-au întîlnit, trîmbița și-a început cîntecul și a prins să reverse flori peste capetele lor, iar ei le-au îmbrățișat pe doamne și le-au sărutat, și apoi au ieșit împreună, toți șase.

După aceasta, au hotărît să se ducă la încăperea vrăjită, deși unele doamne se temeau foarte că nu vor putea sfîrși încercarea. Cînd au ajuns în locul cu pricina, într-o sală a castelului, Grasinda s-a apropiat de Amadis și i-a spus : „Domnul meu, cu toate că frumusețea nu mă ajută într-atît încît dorința inimii mele să se împlinească, nu-mi pot înfrîna nebunia de a nu face încercarea, chiar dacă nu mă va mai părăsi niciodată mîhnirea înfrîngerii, dar orice s-ar întîmpla, tot vreau să încerc". Amadis, al cărui gînd era doar ca toate celelalte să treacă prin încercare înaintea doamnei sale, pentru ca ea să se acopere de toată gloria în fața celorlalte, fiindcă n-avea nici o îndoială că Oriana va sfîrși încercarea, așa cum se îndoia de celelalte, i-a răspuns astfel : „Buna mea doamnă, ceea ce spuneți, și-anume că doriți să duceți la bun sfîrșit ce nu au izbutit atîtea doamne frumoase, socotesc a fi dovada măreției sufletului vostru, și așa se va face". Apoi, luînd-o de mînă. a pășit cu ea în fața celorlalți și a spus : „Domnilor, această preafrumoasă doamnă vrea să treacă prin încercarea încăperii vrăjite și tot așa trebuie să faceți și voi, doamnă Olinda și doamnă Melicia, căci ar fi dovadă de mare teamă, cînd Dumnezeu v-a dăruit cu deosebită frumusețe, să nu o folosiți fără nici o frică într-o împrejurare atît de însemnată și cine știe, poate vreuna dintre voi va duce încercarea la bun sfîrșit și o veți scăpa pe Oriana de marea spaimă ce o încearcă". Asta spunea pentru ceilalți, dar erau vorbe prefăcute, fiindcă el știa prea bine, cum am mai spus, că nici una în afară de doamna sa nu va putea sfîrși încercarea, pentru că niciodată Grimanesa, în vremea ei, nici vreo altă femeie, după aceea, nu putuse ajunge nici pe departe la frumusețea Orianei.

Toţi au spus că aşa trebuie să se facă şi, îndată, Grasinda s-a închinat Domnului şi a intrat în locul oprit, ajungînd fără multă greutate la stîlpul de aramă ; apoi a trecut de el şi cînd a ajuns aproape de stîlpul de marmură a fost oprită, dar ea, cu multă trudă şi dînd dovadă de mai multă vitejie decît e de aşteptat din partea unei femei, a ajuns totuşi la stîlp ; aici, însă, a fost apucată fără nici o milă de frumoasele ei plete şi azvîrlită afară, atît de zdrobită, că-şi pierduse simţirea. Don Cuadragante a luat-o de-acolo şi, cu toate că ştia că nu e nici o primejdie, nu se putea împiedica să nu fie tare necăjit şi să nu-i fie foarte milă de ea, fiindcă acest cavaler, cum era un om în toată firea, nu un tinerel, şi inima nu-i fusese înrobită pînă atunci de nici o femeie, o iubea şi o plăcea pe Grasinda atît de mult, încît îşi închipuia că nimeni nu poate fi mai îndrăgostit ca el, căci trecutul dat uitării şi prezentul îl copleşiseră aşa de mult că nu s-ar fi dat pe nici unul dintre cei de faţă în privinţa iubirii şi dragostei pentru doamna sa.

Apoi s-a apropiat Olinda cumpătata, condusă de mînă de Agrajes, care o tot încuraja, deşi nu avea mari speranţe, pentru că marea lui dragoste şi iubire pentru ea nu îl împiedica să-şi dea seama că nu îi stă alături Grimanesei în frumuseţe, dar socotea că oricum va fi printre cele din frunte ; cînd au ajuns la locul oprit, i-a dat drumul de mînă, iar ea a păşit înăuntru şi s-a îndreptat direct spre stîlpul de aramă, a trecut de el spre cel de marmură, fără să simtă nimic, dar cînd a dat să treacă şi de acesta, s-a izbit de o asemenea împotrivire, încît oricît s-a înverşunat, n-a izbutit să mai facă decît un singur pas şi pe dată a fost azvîrlită afară, ca cealaltă.

Melicia a păşit înăuntru cu graţioasă stăpînire de sine şi inima mîndră, căci era foarte chipeşă şi frumoasă, şi a trecut de amîndoi stîlpii, aşa încît toţi au crezut că va intra în încăpere, iar Oriana, care gîndea tot aşa, s-a schimbat la faţă de supărare ; dar după ce-a ajuns la un pas mai departe decît Olinda, a fost, pe dată, doborîtă şi aruncată afară fără nici o milă, ca celelalte, atît de pierită, de parcă era moartă, căci pedeapsa era cu atît mai mare pentru fiecare, cu cît ajungea mai departe, şi tot aşa li se

întîmplase și cavalerilor, mai înainte ca Amadis să ducă încercarea la bun sfîrșit. Jalea lui don Bruneo pentru Melicia a stîrnit mila multora, dar cei ce știau că primejdia acelui rău e foarte mică, făceau mult haz privindu-l.

După aceasta, Amadis a condus-o spre locul oprit pe Oriana, în care era întruchipată întreaga frumusețe a lumii, iar ea, apropiindu-se cu pași mici și chipul foarte senin, și-a făcut cruce și, înălțînd o rugă lui Dumnezeu, a păşit înăuntru ; și fără să simtă nimic, a trecut de stîlpi, dar cînd a ajuns la un pas de încăpere, a simțit mai multe mîini care o împingeau și o trăgeau înapoi, așa încît, de trei ori s-a văzut, din nou, în apropierea stîlpului de marmură, dar ea, cu frumoasele ei mîini, nu făcea alta decît să le îndepărteze într-o parte și-n alta și i se părea că atinge brațe și mîini, și tot așa, cu multă stăruință și inimă vitează, dar mai cu osebire cu frumusețea ei, ce o întrecea mult pe cea a Grimanesei, cum v-am mai spus, a ajuns la ușa încăperii și s-a sprijinit de unul din usciori. Atunci s-a ivit acel braț de care v-am vorbit și un glas i-a poruncit lui Amadis să o ia de mînă, și s-au auzit mai bine de douăzeci de voci ce glăsuiau cîntînd : „Bine venită fie nobila doamnă ce, cu marea ei frumusețe, a învins frumusețea Grimanesei și îi va fi tovarășă cavalerului ce, dovedindu-se mai viteaz și mai curajos în lupte decît acel Apolidon, care nu și-a aflat pereche în vremurile sale, a cîștigat acest ținut ; și urmașii lor îl vor stăpîni vreme îndelungată, împreună cu alte mari regate pe care le vor cuceri“. Apoi mîna a tras-o spre ea și Oriana a intrat în încăpere, unde s-a simțit așa de bucuroasă, de parcă ar fi fost stăpîna lumii, și nu atît din pricina frumuseții sale, cît pentru că, fiind Amadis stăpînul insulei, va putea rămîne cu el fără nici o rușine în acea încăpere, fără speranță pentru nici o altă femeie, oricît de frumoasă ar fi fost, de a mai trece prin această încercare de aici înainte.

Ysanjo, cavalerul guvernator al acelei insule, a spus : „Domnilor, din această clipă, toate vrăjile din această insulă au fost desfăcute și nu mai rămîne nici una, căci așa a hotărît cel ce le-a făcut, dorința lui fiind să dăinuie pînă se vor afla un domn și o doamnă care să ducă la bun sfîrșit aceste încercări, așa cum au făcut aceștia și acum

pot intra aici toate femeile, aşa cum intră bărbaţii, după ce Amadis a trecut prin încercare".

Atunci au intrat în încăpere regii şi reginele şi toţi ceilalţi, cavaleri, doamne şi domnişoare, cîţi se aflau acolo, şi au privit cea mai bogată şi mai fermecătoare locuinţă din cîte se văzuseră vreodată, şi toate au îmbrăţişat-o pe Oriana de parcă n-ar fi văzut-o de multă vreme. Bucuria şi veselia tuturor erau atît de mari, că uitaseră de ospăţ şi de orice altceva şi nu făceau decît să privească odaia aceea aşa de ciudată. Amadis a poruncit să fie aduse pe dată mesele în această încăpere mare, ceea ce s-a şi făcut, şi, în cele din urmă, mirii, miresele, regii şi cîţi au mai încăput au petrecut şi s-au ospătat acolo cu multe şi felurite bucate, fructe de tot soiul şi vinuri, şi au fost foarte bine serviţi.

Şi cînd s-a înnoptat, după cină, au fost pregătite paturile pentru Amadis şi Oriana într-un frumos alcov, de care v-am povestit în cartea a doua, mai bogat decît restul locuinţei şi despărţit de aceasta prin peretele de cristal ; ei s-au culcat aici, împăratul şi ceilalţi cavaleri cu soţiile lor în alte odăi, căci erau multe şi frumoase foarte şi aici, potolindu-şi dorinţele arzătoare pentru care trecuseră prin multe înfruntări şi primejdii, le-au făcut femei pe cele ce nu erau, iar cele ce erau au avut parte de tot atîtea bucurii cu preaiubiţii lor soţi.

CAPITOLUL CXXVI

Cum i-a adunat Urganda Necunoscuta pe toţi acei regi şi cavaleri cîţi se aflau în Insula Ferecată şi însemnatele lucruri pe care le-a spus, trecute, prezente şi viitoare şi cum, după aceea, a plecat

Istoria povesteşte că după ce s-au încheiat aceste mari serbări cu prilejul nunţilor din Insula Ferecată, Urganda Necunoscuta i-a rugat pe regi să poruncească să se adune

toţi cavalerii, doamnele şi domnişoarele, pentru că voieşte să le spună tuturor pricina şi temeiul sosirii sale, iar ei au poruncit să se facă întocmai. Şi cînd au fost toţi adunaţi într-o sală mare a castelului, Urganda s-a aşezat într-un capăt al sălii, ţinîndu-i de mînă pe cei doi paji ai săi, şi cînd au tăcut cu toţii, în aşteptarea spuselor sale, a grăit astfel : „Domnii mei, am aflat, fără să mi se spună, de aceste mari serbări după atîta moarte şi nenorocire prin care aţi trecut şi Dumnezeu mi-e martor că dacă aş fi putut îndrepta o parte sau tot acest rău, n-aş fi pregetat să o fac din toate puterile mele, oricît de mare ar fi fost truda ; dar cum acel atotputernic Stăpîn a îngăduit să se întîmple aceasta, prin marea lui bunăvoinţă, mi-a fost dat să aflu dar nu să şi îndrept lucrurile, pentru că ceea ce rînduieşte El, nimeni n-are puterea să schimbe fără ajutorul lui ; şi de vreme ce n-am putut înlătura răul, am hotărît să sporesc binele aşa cum gîndesc eu, dată fiind marea dragoste ce o port multora dintre domniile voastre, cum şi voi îmi purtaţi mie, dar şi pentru a vă dezvălui nişte lucruri ce vi le-am spus mai înainte în chip tăinuit, aşa cum obişnuiesc să o fac, şi credeţi-mă că v-am spus adevărul, aşa cum aţi mai auzit şi altele de la mine“. Apoi s-a uitat la Oriana şi a spus : „Buna mea doamnă şi frumoasă-mireasă, de bună seamă că vă amintiţi cum, pe cînd mă aflam cu regele, tatăl vostru, şi regina, mama voastră, în cetatea Fenusei şi am dormit în patul vostru, m-aţi rugat să vă spun ce avea să se petreacă şi eu v-am rugat să nu-mi cereţi asta ; dar, cunoscîndu-vă dorinţa, v-am spus că leul din Insula Temută avea să iasă din vizuina sa şi păzitorii voştri se vor speria de răgetele lui înfricoşătoare, iar el va pune stăpînire pe trupul vostru şi îşi va potoli marea foame cu voi. Dezlegarea acestor vorbe este că soţul vostru, mai puternic şi mai curajos decît orice leu, a pornit din această insulă, ce, pe bună dreptate, se poate numi Temută, cu multele-i peşteri şi ascunzişuri, şi cu puterea şi strigătele sale de luptă, a nimicit şi spulberat flota romanilor ce vă păzeau, care v-au lăsat în braţele lui puternice, iar el a pus stăpînire pe trupul vostru, cum au văzut toţi, fără de care foamea lui turbată nu s-ar fi putut potoli şi astîmpăra ; acum veţi recunoaşte că v-am spus numai adevărul“. Apoi i-a zis lui Amadis :

„Iar voi, viteze domn, vă veţi da seama limpede că e adevărat tot ce v-am spus atunci, cum că vă veţi vărsa sîngele pentru alţii, cînd, în lupta cu Ardan Canileul cel Temut, vi l-aţi vărsat pentru prietenii voştri regele Arban de Norgales şi Angriote de Estravaus ce erau captivi, şi că atunci cînd veţi vedea spada voastră în mîna duşmanului, sfîrtecîndu-vă carnea şi oasele, tare veţi dori s-o ştiţi în fundul unui lac, unde să zacă pentru totdeauna ; şi care a fost răsplata pentru toate acestea ? Bineînţeles că nu alta decît supărare şi mare duşmănie, ce au dus la războiul pentru Insula Mongaza, purtat între voi şi regele Lisuarte, insulă dobîndită pe atunci de voi pentru el ; şi cum au văzut toţi foarte limpede, acesta v-a fost cîştigul, aşa cum vă spusesem. Şi ce v-am scris vouă, rege Lisuarte, mult virtuos, pe vremea cînd l-aţi aflat pe preafrumosul cocon Esplandian, nepotul vostru, vînînd cu leoaica, sînt sigură că vă amintiţi ; şi din cîte s-au întîmplat pînă acum vă veţi da seama că am ştiut adevărul, şi-anume, că va fi crescut de trei doici foarte diferite, cum au fost leoaica, oaia şi femeia, ce i-au dat toate laptele lor, şi că acest fecior va aduce pacea între voi şi Amadis ; şi vă las pe domnia voastră şi pe el să judecaţi cîtă mînie, înverşunare şi duşmănie a înlăturat din sufletele voastre gingăşia şi marea frumuseţe şi cum, datorită lui şi a marii lui înţelepciuni, aţi fost ajutat de Amadis la ceasul cînd nu mai aşteptaţi alta decît moartea. Şi dacă asemenea faptă a fost în stare să spulbere duşmănia şi să aducă cu sine iubirea, îi las pe aceşti domni să judece, iar celelalte cîte se vor mai întîmpla la vremea lor, aşa cum v-am scris în carte, rămîne ca cei ce vor veni după noi să judece, după lucrurile trecute, dacă le-am ştiut dinainte pe cele viitoare. O altă profeţie ce v-am făcut, mai însemnată decît toate celelalte, în care arătam tot ce se va întîmpla dacă o veţi da pe fiica voastră romanilor, şi toate nenorocirile şi morţile cumplite ce vor urma, ce nu trebuie amintită în aceste zile cînd trebuie doar să ne bucurăm, căci v-ar întrista şi v-ar amărî, o las deoparte, iar cei ce doresc, pot să vadă foarte limpede, în cartea a doua a acestei istorii că s-au petrecut toate cîte le-am spus mai înainte“. Apoi i-a luat de mînă pe frumoşii domnişori Talanque şi Maneli cel Cumpătat, căci aşa se numeau, şi

le-a vorbit lui don Galaor și regelui Cildadan : „Vitejii mei domni, dacă v-am făcut unele servicii și v-am ajutat să scăpați cu viață, sînt mulțumită de răsplata primită, căci, de vreme ce eu nu pot să zămislesc și să am urmași, îmi e de-ajuns gloria de a fi pricina zămislirii de către alte femei a acestor frumoși coconi pe care îi vedeți aici, și socot că nu trebuie să aveți vreo îndoială că, dacă Dumnezeu le va îngădui să ajungă la vîrsta de a fi cavaleri și vor izbuti să devină, vor săvîrși atîtea isprăvi întru slujirea sa și apărarea adevărului și virtuții, încît, nu numai că vor fi iertate cele ce i-au adus pe lume împotriva poruncilor Sfintei Biserici, și eu, care am fost pricina, dar meritele și vrednicia lor vor fi atît de mari, că atît în lumea aceasta cît și, după aceea, în cealaltă, trupurile și sufletele lor vor avea parte de multă tihnă ; dar cum faptele săvîrșite de acești feciori oricît de multe aș înșira, nu s-ar mai sfîrși, le las pentru vremea potrivită, cînd nu va fi prea tîrziu să le spun, dată fiind vîrsta lor de-acum“.

Apoi i-a spus lui Esplandian : „Tu, preafrumos și fericit cocon Esplandian, ce ai fost zămislit în marea vîlvătaie a iubirii celor de la care ai moștenit totul, fără să-ți lipsească nimic, deși vîrsta ta fragedă ascunde încă mare parte din aceste virtuți, ia-i pe acest cocon Talanque, fiul lui don Galaor, și pe Maneli cel Cumpătat, fiul regelui Cildadan, și iubește-i atît pe unul cît și pe celălalt, fiindcă, deși datorită lor vei avea de purtat lupte primejdioase, în altele, cînd nimeni altul n-ar putea-o face, ei îți vor veni în ajutor ; și îți las acest uriaș balaur ce m-a adus aici, căci înăuntrul lui vei afla închise și ascunse calul și armura cu care vei fi făcut cavaler chiar în pîntecele lui, precum și alte lucruri nemaivăzute ce vor fi date la iveală cînd vei ajunge cavaler. Acest balaur îți va fi călăuză în prima ispravă cînd preacurajoasa-ți inimă va da dovada înaltei tale virtuți ; el te va purta pe mare, prin grele furtuni și încercări, fără nici o primejdie, pe tine și pe mulți alții din slăvitu-ți neam, spre locurile unde, cu grele lupte și munci îi veți plăti Stăpînului lumii o parte din marile daruri primite de la El, și în multe locuri nu vei fi cunoscut decît sub numele de Cavalerul Marelui Balaur ; și așa vei cutreiera multe zile, fără pic de odihnă,

căci, pe lîngă încercările primejdioase ce vor trece peste tine, sufletul tău va fi stăpînit şi chinuit nespus de cea vestită prin cele şapte litere purpurii de pe partea stîngă a pieptului tău, de îndată ce vor fi citite şi tîlcul lor dezlegat ; şi acea flacără şi arşiţă a lor îi vor cuprinde fiinţa într-o vîlvătaie ce nu se va stinge pînă cînd marile stoluri de corbi ai mării nu vor trece dinspre răsărit peste valurile furioase, încolţindu-l atît de rău pe marele vultur, încît nu va cuteza să se ascundă nici măcar în cuibul lui de neatins, iar mîndrul şoim, mai preţuit şi mai frumos decît toate păsările de vînătoare nu va strînge pe mulţi din neamul lui şi alte păsări, din alte neamuri, şi nu-i va veni în ajutor, semănînd atîta moarte printre corbii mării, că tot acel cîmp se va acoperi de penele lor şi mulţi dintre ei vor fi sfîrtecaţi de ghearele-i ascuţite, iar alţii se vor îneca în apă, urmăriţi de puternicul şoim şi ai săi. Atunci, marele vultur îţi va smulge bună parte din măruntaiele sale şi le va lăsa în ghearele ascuţite ale apărătorului său, făcînd să se potolească şi să înceteze acea foame turbată ce îl chinuia de multă vreme, şi, lăsîndu-l stăpîn pe toţi codrii şi munţii săi înalţi, se va retrage în copacul din grădina sfîntă. La acea vreme, acest mare balaur, venind sorocul hotărît de marea mea înţelepciune, se va scufunda în valurile mării, în faţa tuturor, ca semn că de-atunci încolo pentru tine va fi mai bine să trăieşti pe uscat decît pe mişcătoarele ape". După aceste vorbe, le-a spus regilor şi cavalerilor : „Viteji domni, eu trebuie să plec acum în altă parte, de unde nu pot lipsi, dar cînd va veni vremea ca Esplandian să devină cavaler şi vor fi făcuţi cavaleri o dată cu el toţi aceşti coconi, ştiu sigur că datorită unei întîmplări ascunsă vouă, se vor găsi adunaţi aici mulţi dintre cei ce vă aflaţi acum şi atunci voi sosi şi eu şi va avea loc marea serbare a cavalerilor neofiţi ; cu acel prilej vă voi spune lucruri uimitoare din cele ce se vor petrece în viitor. Şi luaţi toţi aminte ca nici unul dintre voi să nu aibă îndrăzneala de a se apropia de balaur pînă la întoarcerea mea, căci altminteri nici chiar lumea toată nu va izbuti să-l scape de la moarte ; iar pentru că domnia voastră, seniore Amadis, îl aveţi întemniţat aici pe acel răufăcător şi pricinuitor de rele Arcalaus, ce îşi spune Vrăjitorul, care, cu ştiinţa lui ticăloasă n-a făcut niciodată

decît rău, și v-ar putea pricinui necazuri, luați aceste două inele, unul pentru voi și unul pentru Oriana, și atîta vreme cît le veți purta în deget, nu vă va putea face nici un rău nici vouă. nici celor din preajma voastră și nici o vrajă de-a lui nu va avea putere asupra voastră cît timp va fi captiv ; și vă mai spun să nu-l ucideți, fiindcă prin moarte nu și-ar plăti fărădelegile săvîrșite, ci să-l închideți într-o cușcă de fier, să fie văzut de toți și astfel să se stingă cu încetul de nenumărate ori, căci mult mai dureroasă este moartea ce lasă omul în viață, decît cea care îl ucide cu totul". Apoi le-a înmînat lui Amadis și Orianei inelele, care erau cele mai frumoase și mai ciudate ce s-au văzut vreodată. Amadis a spus : „Doamna mea, ce pot să fac pentru a răsplăti atîta cinste și bunăvoință din partea voastră ?" „Nimic — a răspuns ea —, fiindcă tot ce am făcut și voi mai face de aici înainte mi-ați plătit în vremea cînd știința mea nu mi-a fost de folos și mi l-ați înapoiat pe acel preafrumos cavaler, ființa pe care o iubesc cel mai mult pe lume, deși el îmi stă împotrivă, cînd i-ați învins prin puterea armelor pe cei patru cavaleri de la castelul de pe drumul pietruit și, apoi, pe stăpînul castelului, și l-ați făcut cavaler pe don Galaor, fratele vostru ; și cum, prin această faptă mi-am redobîndit viața, căci fără el n-aș fi putut trăi, cîte zile îmi va mai hărăzi pe lumea asta Domnul atotputernic, voi munci întru sporirea gloriei voastre". Apoi a poruncit să-i fie adus calul și toți acei domni au petrecut-o pînă la țărmul mării unde o așteptau piticii cu barca. Și, luîndu-și rămas bun de la toți, s-a urcat în barcă și s-a întors la balaur ; și s-a înălțat un fum atît de negru, că timp de patru zile cei din insulă n-au putut vedea ce se află în mijlocul acelei pîcle ; dar după aceea, fumul s-a risipit și au zărit balaurul ca mai înainte, dar n-au aflat ce s-a întîmplat cu Urganda.

După aceasta, toți s-au întors în insulă și au continuat jocurile și marea petrecere prilejuite de acele nunți. Cînd totul s-a sfîrșit, împăratul i-a cerut lui Amadis îngăduința să plece, căci, cu voia lui, dorea să se întoarcă în țară cu soția lui și să pună noi rînduieli în acea mare împărăție primită, după Dumnezeu, de la Amadis ; și să-l

însoţească şi don Florestan, regele Sardiniei, ca să îi dea în stăpînire ţinutul Calabriei, cum îi ceruse, spunîndu-i lui Amadis că va împărţi totul cu el, ca un frate adevărat. Şi aşa a şi făcut, că, după ce a ajuns acest Arquisil împărat al Romei, în împărăţia sa, a fost primit de toţi cu multă dragoste, şi întotdeauna l-a avut alături pe acel curajos şi viteaz cavaler don Florestan, rege al Sardiniei şi principe al Calabriei, datorită căruia atît el cît şi împărăţia au prosperat şi s-au acoperit de cinste, aşa cum vă vom povesti mai departe. După ce şi-a luat rămas bun de la Amadis, spunîndu-i că el şi împărăţia lui se supun vrerii şi poruncilor sale, împăratul a plecat, luîndu-i cu el pe soţia sa, pe care o iubea mai mult ca pe sine însuşi, pe acel nobil şi curajos don Florestan, pe care îl socotea, de asemenea, frate şi pe preafrumoasa regină Sardamira, poruncind să fie luate trupurile împăratului Patin şi al foarte viteazului cavaler Floyan, aflate la mănăstirea Luvaina, unde fuseseră duse din porunca regelui Lisuarte, şi cel al prinţului Salustanquidio, ce fusese aşezat cu toată cinstea într-o capelă, din porunca lui Amadis, după ce acesta şi tovarăşii săi o aduseseră pe Oriana în Insula Ferecată, pentru a fi îngropaţi pe potriva rangului lor ; la plecare, i-a luat cu el, de asemenea, şi pe toţi romanii ce fuseseră ţinuţi prizonieri în Insula Ferecată. Şi, urcîndu-se pe corăbiile marii flote lăsată de împăratul Patin în portul Vindilisora şi sosită aici din porunca sa, s-au întors cu toţii în împărăţia lui.

Toţi ceilalţi regi şi seniori au început pregătirile pentru a se întoarce în ţinuturile lor. Dar, mai înainte de a pleca, au hotărît să rînduiască totul pentru ca acei cavaleri ce aveau să pornească la cucerirea ţinuturilor Sansueñei, ale regelui Arabigo şi a Insulei Adînci, să ducă această ispravă la capăt fără vreo piedică. Amadis a stat de vorbă cu regele Lisuarte, spunîndu-i că se teme că e necăjit datorită faptului că lipseşte de atîta vreme din ţara sa şi, dacă e aşa, îl roagă să nu mai zăbovească pentru el. Regele i-a răspuns că s-a odihnit cu mare plăcere acolo şi nici vorbă să fie necăjit, dar că înţelept e să facă aşa cum spune Amadis ; şi că de va fi nevoie de ajutorul lui la cucerirea acelor ţinuturi, îi va ajuta din toată inima pe acei cavaleri. Amadis i-a mulţumit mult şi i-a spus :

„Cum seniorii acestor ținuturi sînt captivi, nu va fi nevoie de mai multă oaste decît cea rămasă aici cu regele Perion, stăpînul meu, dar de ne va face trebuință ajutorul vostru, îl vom primi ca din partea unui stăpîn pe care toți sîntem datori să îl slujim și în numele căruia vom cuceri acele pămînturi". Regele i-a răspuns că dacă asta e părerea lui, va pleca cît mai grabnic, dar, mai înainte, a poruncit să se strîngă toți cei aflați acolo, domni și doamne, în marea sală a castelului, fiindcă vrea să le vorbească. Cînd s-au adunat toți, regele Lisuarte i-a spus regelui Cildadan: „Marea voastră credință, care m-a salvat de multe primejdii și necazuri pînă acum, mă chinuie și mă amărăște, pentru că nu știu cum aș putea izbuti să o răsplătesc ; si de-ar fi să vă dau o răsplată pe potriva marilor voastre merite, în zadar aș căuta-o, căci nu e cu putință de aflat, dar mărginindu-mă la ce îmi stă în puteri și este posibil, vă spun că așa cum nobila voastră persoană a trecut prin grele încercări întru slujirea mea, tot astfel, eu, cu tot ce se află sub stăpînirea mea sînt gata, din toată inima, să împlinesc ceea ce poate fi întru cinstirea voastră, nemaisocotindu-vă, de azi înainte, vasal și supus puterii mele, cum ați fost datorită soartei voastre potrivnice, astfel ca tot ce ați făcut pînă acum din datorie, de acum înainte să faceți nesilit și din plăcere, cum se întîmplă între frați buni". Regele Cildadan a răspuns : „Dacă pentru aceste vorbe trebuie să vă mulțumesc ori nu, îi las să judece pe cei ce, datorită vreunei împrejurări potrivnice au fost nevoiți să se supună mai mult voinței altuia decît propriei lor voințe, pricină pentru care întotdeauna au avut parte de mîhnire și suspine ; și puteți fi sigur, domnule, că voința pe care ați stăpînit-o pînă acum prin forță și fără dragoste, de aici înainte vă va sluji în tot ce vă va fi pe plac cu dragoste, oaste mai numeroasă și mai multă supunere și respect ; și să așteptăm vremea cînd faptele vor putea dovedi aceasta". Toți acei mari seniori au prețuit foarte cele spuse de regele Lisuarte și i-au adus multe laude ; dar cel mai bucuros a fost don Cuadragante, care nu se gîndea la nimic altceva decît la acea supărare și nenorocire atît de mare ce loviseră regatul de unde era de fel și cum ar putea acesta, atît de slăvit și stăpîn pe alte regate, în vremuri trecute, să scape de

această cumplită și rușinoasă înrobire. Regele Lisuarte l-a întrebat pe regele Cildadan ce are de gînd să facă, fiindcă el se hotărîse să se întoarcă în țara sa. Regele Cildadan i-a răspuns că dacă n-are nimic împotrivă, ar rămîne acolo pentru a rîndui plecarea unchiului său, don Cuadragante, spre ținutul Sansueña pentru a-l cuceri, și că de va fi nevoie, va merge și el cu don Cuadragante. Regele i-a spus că a grăit înțelepțește, că îi e pe plac aceasta și că dacă va avea nevoie de oastea sa, îi va trimite pe dată ajutoare. Regele Cildadan i-a mulțumit mult și i-a răspuns că socotește a fi de ajuns oastea ce va pleca de-acolo, de vreme ce Barsinan este captiv.

După aceasta, regele Lisuarte a plecat cu oamenii săi. Amadis și Oriana l-au însoțit cale de o zi, deși el nu voise, după care s-au întors să rînduiască cele ce ați auzit, după cum urmează : dat fiind că regatul lui Arabigo se învecina cu ținutul Sansueñei, s-a hotărît ca don Cuadragante și don Bruneo să plece împreună și să înceapă prin a cuceri ținuturile mai lesne de încins și mai puțin apărate, căci apoi, restul va fi mai ușor de dobîndit. Don Galaor a spus că vrea să plece împreună cu vărul său, Dragonis, că, în curînd, va putea îmbrăca armura, și dorește să-l ajute cu cît mai mulți oameni din regatul său să cucerească acea Insulă Adîncă ; don Galvanes a spus că vrea să plece și el cu ei, căci ar putea aduce un număr bun de luptători din Insula Mangaza.

O dată această hotărîre luată, don Galaor a plecat spre țara sa cu acea preafrumoasă regină Briolanja, soția sa, însoțiți de Dragonis, don Galvanes și Madasima, pentru a pregăti cît mai grabnic cu putință acea călătorie.

Agrajes, deși a fost rugat stăruitor să rămînă cu Amadis în Insula Ferecată, nu s-a lăsat înduplecat și a spus că îl însoțește cu oastea tatălui său, regele, pe don Bruneo și că nu îl va părăsi pînă nu îl va vedea înscăunat rege și în pace ; și așa a făcut.

Don Brian de Monjaste, don Cuadragante și toți ceilalți cavaleri cîți se aflau acolo, dar mai cu osebire acel viteaz și curajos Angriote de Estravaus, pe care Amadis, cu toate rugămințile de a se duce să se odihnească în ținutul său, nu l-a putut face să nu plece cu don Bruneo

de Bonamar, toţi aceşti cavaleri deci, cu armuri noi şi inimi curajoase, însoţiţi de oştenii din Spania, Scoţia, Irlanda, cei ai marchizului de Troque, tatăl lui don Bruneo, cei din Gaula şi cei ai regelui Boemiei, precum şi de alte oşti ce le-au sosit în ajutor din alte locuri, au plecat cu o flotă mare, rugîndu-l mult cu toţii pe Grasandor să rămînă acolo să-i ţină tovărăşie lui Amadis ; acesta, deşi voia să facă şi el acea călătorie, a rămas împotriva voinţei lui, şi nici el, nici Amadis n-au stat de pomană, că deseori au pornit la drum de-ndată ce li se cerea şi au săvîrşit măreţe fapte de arme, îndreptînd multe silnicii şi jigniri suferite de doamne, domnişoare şi alţi oameni ce nu se puteau apăra cu propriile lor forţe, aşa cum vă va povesti istoria noastră mai la vale.

Regele Cildadan, cum îl iubea mult pe don Cuadragante, a stăruit cît a putut să plece cu acesta, dar el nu s-a învoit cu nici un chip, ci l-a rugat ca, în numele dragostei ce-i poartă, să se întoarcă pe dată în regatul său, pentru a o bucura şi mîngîia pe regină, soţia sa, şi pe toţi supuşii săi cu veştile cele bune, căci putea spune, pe bună dreptate că, dacă făcîndu-şi pe deplin datoria, îşi pierduse libertatea, împlinind cu cinste ce era dator să facă, aşa cum făgăduise şi jurase, acum o redobîndise.

Gastiles, nepotul împăratului de la Constantinopol, îşi trimisese toată oastea acasă cu marchizul Saluder, iar el rămăsese să vadă cum se va sfîrşi totul, ca să-i poată istorisi împăratului, stăpînul său, întreaga poveste de-a fir a păr ; şi văzînd aceste pregătiri, a stat de vorbă cu Amadis şi i-a spus că îi pare tare rău că nu mai are oşteni să-i poată ajuta pe acei cavaleri în călătoria lor, dar că dacă Amadis socoteşte că e bine, ar pleca el însuşi cu ei, împreună cu cei cîţiva cavaleri ce îl însoţeau. Amadis i-a răspuns : „Domnul meu, e de-ajuns cîte aţi făcut, că datorită unchiului vostru şi vouă am dobîndit atîta cinste cum vedeţi ; şi deie Domnul, în bunătatea sa, să am putinţa să vă slujesc şi eu la rîndul meu, asa că, domnule, plecaţi şi sărutaţi-i mîinile din partea mea unchiului vostru şi spuneţi-i că tot ce am cîştigat în aceste bătălii, el a cîştigat şi întotdeauna îi va aparţine lui ori celui căruia va porunci să-i fie dat ; de asemenea, vă mai rog să sărutaţi pentru mine mîinile preafrumoasei Leonorina şi ale

reginei Menoresa şi să le spuneţi că îmi voi ţine făgăduiala şi le voi trimite un cavaler din neamul meu, să le slujească aşa cum se cuvine". „De asta sînt sigur — a zis Castiles —, căci sînteţi atîţia, încît aţi putea sluji întreaga omenire". Cu aceste vorbe şi-a luat rămas bun şi s-a urcat pe corabia sa, iar noi nu vom mai pomeni de el pînă la vremea cuvenită.

După ce s-a rînduit şi pregătit totul cum aţi auzit, marea flotă a ieşit din port şi a pornit pe mare cu toţi acei cavaleri, plini de curaj, aşa cum îi arătaseră de obicei inimile lor neclintite în toate înfruntările. Amadis a rămas în Insula Ferecată cu Grasandor să-i ţină tovărăşie, cum am mai spus, iar alături de Oriana au rămas Mabilia, Melicia şi Grasinda, rugîndu-se lui Dumnezeu să-i ajute pe soţii lor. Regele Perion şi regina Elisena, soţia lui, s-au întors în Gaula, iar Esplandian şi ceilalţi coconi au rămas cu Amadis, aşteptînd vremea să devină cavaleri şi pe Urganda Necunoscuta, ce avea să rînduiască asta, aşa cum făgăduise şi spusese ; dar acum istoria nu mai vorbeşte despre cavalerii care porniseră să cucerească acele ţinuturi şi despre toate celelalte, pentru a povesti ce i s-a întîmplat lui Amadis după o vreme petrecută în Insula Ferecată.

CAPITOLUL CXXVII

Cum a plecat Amadis singur la drum cu doamna ce sosise pe mare ca să răzbune moartea cavalerului ucis pe care îl ducea pe corabie, şi ce s-a întîmplat în acea călătorie

Aşa cum aţi auzit, Amadis a rămas în Insula Ferecată cu doamna sa, Oriana, în cea mai mare desfătare şi plăcere de care s-a bucurat vreodată un cavaler, şi n-ar fi vrut să părăsească această viaţă nici de ar fi fost făcut stăpînul lumii, căci aşa cum pe vremea cînd era departe de doamna şi stăpîna sa, suferinţele, durerile şi tristeţile

inimii sale împătimite îl chinuiau cum nu se poate şi nu afla niciunde leac ori odihnă, tot astfel se schimbau pe de-a-ntregul lucrurile cînd era lîngă ea şi privea marea ei frumuseţe ce n-avea pereche ; astfel că uitase de toate cîte se petrecuseră înainte şi nu se mai gîndea decît la fericirea în care trăia acum. Dar cum în cele trecătoare ale acestei lumi nu există şi nu se poate afla nimic desăvîrşit, fiindcă Dumnezeu a voit să le rînduiască astfel încît atunci cînd socotim că ne-am împlinit toate dorinţele, pe dată sîntem chinuiţi de altele la fel ori chiar mai mari poate, după o vreme petrecută astfel, Amadis a devenit iarăşi cel dinainte şi, dîndu-şi seama că îşi atinsese ţelul şi nu mai are nici o piedică în cale, a început să-şi amintească de viaţa lui din trecut cînd dobîndise atîta cinste şi glorie prin faptele sale de arme şi să cugete că, ducînd multă vreme această viaţă, faima lui s-ar putea întuneca şi împuţina, astfel că se frămînta foarte, neştiind ce să facă ; în cîteva rînduri i-a vorbit cu multă smerenie Orianei, doamna sa, rugînd-o foarte fierbinte să-i îngăduie să plece de-acolo undeva unde gîndea că ar fi nevoie de ajutorul lui, dar ea, ştiindu-se în insula acea departe de tatăl şi mama ei şi de tot ce îi era cunoscut, fără altă mîngîiere şi tovărăşie decît el pentru a-i potoli dorul, nu voia cu nici un preţ să îl lase, ba dimpotrivă, mereu îl ruga cu lacrimi fierbinţi să-i îngăduie trupului său să se odihnească după muncile prin care trecuse pînă atunci şi să-şi amintească de prietenii săi ce plecaseră şi îi ameninţă primejdii atît de mari pe ei şi oamenii lor în luptele pentru cucerirea acelor pămînturi şi că, de vor păţi vreun necaz, de aici, le va putea veni în ajutor mult mai bine decît din alte locuri ; cu asemenea vorbe şi alte multe dovezi de mare iubire se străduia Oriana să îl ţină pe loc.

Dar aşa cum v-am spus de multe ori de-a lungul acestei mari istorii că sufletul acestui cavaler se aprinsese din copilărie la acel mare foc al iubirii, cum se îndrăgostise de ea din prima zi cînd o văzuse, fiind totodată cuprins de o mare teamă de a nu o supăra în nici un chip, nici de a-i călca porunca, orice i s-ar fi întîmplat, deşi dorinţa lui de-a pleca era mare, rămăsese acolo fără prea multă greutate. Şi hotărît fiind să facă

ce îi poruncește doamna sa, Amadis cu Grasandor au chibzuit ca, pînă o fi să primească vești de la cei porniți în călătorie, să plece la vînătoare în pădure, ca să mai facă puțină mișcare ; așa că au pregătit totul pe dată și, însoțiți de hăitași și copoi au părăsit insula, căci așa cum v-am mai spus în cartea aceasta, în vecinătate se aflau codrii și luncile cele mai bogate în urși, mistreți, cerbi și alte multe fiare, precum și păsări de apă din cîte se puteau afla ; așa că vînau din belșug, iar noaptea veneau să se culce în insulă, spre marea plăcere a lor și a soațelor lor ; așa și-au dus traiul o bucată de vreme.

Și așa s-a întîmplat că, într-o zi, pe cînd Amadis stătea la pîndă la poalele muntelui, aproape de țărmul mării, așteptînd să se ivească vreun mistreț ori o altă sălbăticiune, ținînd în lesă un foarte frumos cîine pe care îl iubea mult, a privit spre mare și a zărit în depărtare o barcă ce venea spre el ; și cînd barca s-a mai apropiat, a văzut o femeie și un bărbat ce vîslea ; și fiindcă i s-a părut ceva ciudat, a părăsit locul de pîndă unde stătea și a pornit-o cu cîinele pe coastă în jos, strecurîndu-se printre tufișuri dese, fără să fie zărit de nici unul dintre însoțitorii săi ; și cînd a ajuns la țărm, a văzut că doamna și bărbatul ce venea cu ea scoteau din barcă tîrîș trupul unui cavaler mort, îmbrăcat în armură din cap pînă-n picioare, pe care i-au întins pe pămînt cu scutul lîngă el. Amadis s-a apropiat de ei și a întrebat : „Doamnă, cine e acest cavaler și cine l-a ucis ?“ Doamna a întors capul și, cu toate că Amadis era în straie de vînătoare, cum umblă de obicei cavalerii în asemenea împrejurări, și-a dat seama pe dată că e el și a început să-și smulgă straiele și vălurile în semn de mare jale și a spus : „Oh, senioare Amadis, ajutați-o pe această nefericită și întristată femeie în numele datoriei voastre de cavaler și pentru mîinile acestea ce v-au scos din pîntecele mamei voastre și au construit cufărașul în care ați fost aruncat în mare pentru ca viața celei ce v-a născut să fie salvată ; ajutați-mă, domnule, în această mare amărăciune ce m-a lovit, de vreme ce ați venit pe lumea asta pentru a-i ajuta pe cei nefericiți și nedreptățiți !“ Amadis s-a înduioșat foarte de femeie și, cînd a auzit aceste vorbe, s-a

uitat mai bine la ea și a recunoscut-o pe dată pe Darioleta, cea care stătuse cu mama lui, regina, pe vremea cînd era grea și născuse, ceea ce a făcut să-i sporească mila pentru ea ; și, apropiindu-se de ea și luîndu-i mîinile din părul în mare parte alb, a întrebat-o de ce plînge așa și își smulge astfel părul, rugînd-o să-i spună pe dată, că el nu va pregeta să-și pună viața în primejdie de moarte pentru a o ajuta în marea-i nenorocire. Doamna, cînd, a auzit aceasta, a îngenunchiat în fața lui și a vrut să-i sărute mîinile, dar el nu i-a îngăduit și, atunci, ea i-a spus : „Atunci, domnule, trebuie ca, fără să vă mai duceți undeva unde vi s-ar putea ridica o piedică în cale, să vă urcați pe dată cu mine în barcă și eu o să vă călăuzesc spre locul unde suferința mea poate fi lecuită, iar pe drum o să vă povestesc nenorocirea mea". Amadis, văzînd-o atît de întristată și nefericită, a fost convins că doamna trecuse printr-o grea încercare și cum era lipsit de arme, avînd doar viteaza lui spadă și se temea că, dacă va trimite după ele, Oriana îl va împiedica să plece cu acea doamnă, a hotărît să îmbrace armura cavalerului mort, ceea ce a și făcut pe dată, căci i-a poruncit vîslașului să scoată armura mortului și a îmbrăcat-o el ; apoi a urcat iute în barcă împreună cu Darioleta și, pe cînd dădeau să se îndepărteze de țărm, s-a ivit, din întîmplare unul din vînătorii din ceata lui, ce urmărea un cerb rănit, care se ascunsese în locurile acelea, unde tufișurile erau mai dese ; Amadis, văzîndu-l, l-a strigat și i-a zis : „Spune-i lui Grasandor că plec cu această doamnă ce a sosit acum aici și că îi cer iertare, dar marea nenorocire și graba ei nu îmi îngăduie să mă văd cu el și să-i vorbesc ; mai spune-i că îl rog să îl îngroape pe acest cavaler și, să dobîndească iertarea Orianei, doamna mea, fiindcă plec în această călătorie fără voia ei ; și să creadă că n-am putut face alta fără să mă acopăr de mare rușine". Și după ce i-a spus asta, barca s-a îndepărtat de țărm în cea mai mare grabă cu putință și au mers ei așa toată ziua și toată noaptea pe drumul pe care venise doamna. În acest răstimp, Amadis a rugat-o pe doamnă să-i spună care îi este necazul și nenorocirea, de are atîta nevoie de ajutorul lui, iar ea, plîngînd amarnic, i-a răspuns astfel : „Domnul meu, aflați că pe cînd regina, mama voastră, a plecat din

Gaula spre insula voastră, pentru nunţile voastre şi ale fraţilor voştri, a trimis solie soţului meu şi mie în Mica Bretanie, unde sîntem guvernatori din porunca ei, cerîndu-ne ca, de îndată ce primim cartea ei, să pornim pe urmele lor în Insula Ferecată, fiindcă nu e temei să nu luăm parte la asemenea serbări ; şi asta mai mult datorită marii dragoste pe care ne-o poartă, decît meritelor noastre. Şi primind această poruncă, soţul meu, acel nefericit fiu al meu, lăsat de noi mort, acolo pe ţărm, a cărui armură o purtaţi, şi eu am pornit pe dată la drum, cu numeroşi slujitori, pe o corabie destul de mare ; şi am călătorit cu vînt prielnic, dar soarta noastră potrivnică a făcut să se schimbe vremea, astfel că ne-am abătut mult de la drumul nostru şi, la capătul a două luni şi a multor primejdii datorate acelei furtuni, tăria vîntului ne-a azvîrlit, într-o noapte, pe Insula Turnului Roşu, al cărei senior este un uriaş numit Balan, mai viteaz şi mai puternic decît toţi uriaşii din insule ; şi de cum am ajuns în port, fără să ştim unde acostasem, cît timp ne-am oprit acolo să ne adăpostim, pe dată am fost înconjuraţi de corăbii ale locuitorilor din insulă, astfel că, am fost luaţi toţi prizonieri şi ţinuţi acolo pînă dimineaţa, cînd ne-au dus în faţa uriaşului ; acesta, cînd ne-a văzut, a întrebat dacă printre noi se află vreun cavaler. Soţul meu i-a răspuns că el e cavaler, ca şi fiul lui, ce se află alături de el. «Atunci — a zis uriaşul —, trebuie să aflaţi obiceiul insulei.» «Care este ?», a întrebat soţul meu. «Trebuie să vă luptaţi cu mine pe rînd şi dacă unul dintre voi îmi va ţine piept o oră, veţi fi liberi voi şi toată suita voastră, iar de veţi fi învinşi în această oră, veţi rămîne captivii mei ; aşa că aveţi o speranţă de a scăpa, dacă vă veţi încerca puterile ca nişte viteji, dar dacă, din întîmplare, laşitatea voastră e atît de mare încît nu vă îngăduie să primiţi riscul acestei lupte, veţi fi azvîrliţi într-o temniţă cruntă, unde veţi îndura mari chinuri, drept pedeapsă că faceţi parte din ordinul cavaleresc, dar preţuiţi mai mult viaţa decît cinstea şi jurămîntul vostru de cavaler. Acum că aţi aflat, alegeţi ce vă e mai mult pe plac.» Soţul meu i-a răspuns : «Primim lupta, căci în zadar am purta arme, dacă de frica unei primejdii nu le-am folosi în scopul pentru care au fost hărăzite ; dar de vom fi în-

vingători ce siguranţă avem că va fi respectată legea de care vorbiţi ?» «Nici una — a zis uriaşul — în afară de cuvîntul meu pe care, nici la bine, nici la rău, nu-l voi călca niciodată de bună voie şi m-aş lăsa mai curînd călcat eu în picioare ; şi la fel l-am pus să jure pe fiul meu, ce se află aici, şi pe toţi slujitorii şi vasalii mei.» «Aşa să ne-ajute Dumnezeu ! — a spus soţul meu. Porunciţi să ni se dea caii şi armele mie şi feciorului meu şi pregătiţi-vă de luptă.» «Aşa vom face îndată», a spus uriaşul. Şi şi-au îmbrăcat armurile şi ei şi uriaşul şi au încălecat într-un loc întins, înconjurat de stînci, aflat la intrarea în castel, care e foarte puternic. Atunci, fiul meu cel fără de noroc s-a rugat atît de mult de taică-su, încît acesta, deşi cu inima strînsă, l-a lăsat pe el să se înfrunte primul cu uriaşul ; acesta l-a lovit atît de tare, încît şi el şi calul s-au prăbuşit groaznic la pămînt şi şi-au pierdut viaţa în aceeaşi clipă şi om şi animal. Soţul meu s-a năpustit spre uriaş şi l-a izbit în scut, dar parcă ar fi lovit cu lancea într-un turn ; uriaşul s-a apropiat de el şi l-a apucat atît de zdravăn de un braţ, încît cu toate că e înzestrat cu destulă forţă, pe potriva trupului voinic şi a anilor săi, l-a smuls din şa de parcă ar fi fost un copil. După asta, a poruncit ca fiul meu să fie lăsat acolo pe cîmp, iar pe soţul meu, pe mine şi pe o fată a noastră, pe care o luasem să o slujească pe Melicia, sora voastră, ne-a dus sus la castel, în vreme ce pe slujitorii noştri i-a azvîrlit într-o temniţă. Cînd am văzut toate acestea, am început să urlu ca o femeie ieşită din minţi, cum eram în clipele acelea, şi să spun : «Oh, rege Perion al Gaulei, de ce nu eşti aici tu ori vreunul dintre feciorii tăi, căci cu tine sau cu oricare dintre ei n-aş mai duce grijă că nu scap de această mare nenorocire !» Cînd uriaşul a auzit asta, a spus : «De unde îl cunoşti tu pe acest rege ? Nu cumva e tatăl unui cavaler ce se numeşte Amadis de Gaula ?» «Ba da — am răspuns eu —, şi de s-ar afla unul dintre ei aici, n-aţi mai fi în stare să îmi faceţi nici un rău, fiindcă ei m-ar ocroti, căci mi-am petrecut toată viaţa slujindu-i.» «Dacă ai atîta încredere în ei — a zis el —, am să-ţi îngădui să-l chemi pe care din ei doreşti, dar mai mult m-aş bucura să fie Amadis, cel atît de vestit în toată lumea, pentru că acesta l-a ucis pe tatăl meu,

Madanfabul, în bătălia dintre regele Cildadan şi regele Lisuarte, cînd îl smulsese din şa chiar pe regele Lisuarte şi îl purta sub braţ spre corăbii ; atunci, acest Amadis, care pe vremea aceea îşi spunea Frumosul Întunecat, l-a urmărit şi, cu toate că a izbutit să-l pălească pe tatăl meu, fără ca el să-l vadă şi să se ferească, pentru a-şi apăra seniorul şi pe cei din tabăra lui, nu trebuie să socotim această faptă o dovadă de mare curaj şi vitejie şi nici o mare ruşine pentru tatăl meu ; aşa că dacă vrei să te apere acest cavaler atît de vestit, pe care l-ai slujit aşa de mult, ia barca aceea, eu îţi voi da un vîslaş, şi pleacă în căutarea lui ; şi pentru a-i aţîţa mai tare mînia şi dorinţa de răzbunare, îl vei lua cu tine şi pe fiul tău mort, aşa îmbrăcat în armură ; iar dacă te iubeşte aşa cum gîndeşti şi este atît de curajos pe cît spune toată lumea, văzîndu-ţi marea durere, nu va şovăi să vină aici.» Cînd am auzit asta, i-am zis : «Dacă fac ce spui şi îl aduc aici în insula ta pe acest cavaler, de unde ştiu că îţi vei ţine cuvîntul ?» «De asta — a spus el — să n-ai grijă şi nici el să n-aibă, că deşi am eu alte cusururi, că sînt rău şi trufaş, cuvîntul mi l-am respectat şi mi-l voi respecta toată viaţa şi mai degrabă aş muri decît să nu-mi ţin făgăduielile ; şi îţi promit că voi face la fel indiferent ce cavaler va veni cu tine, dar mai cu seamă dacă e vorba de Amadis de Gaula, ce nu va avea a se teme decît de persoana mea.» Şi-atunci, domnule, auzind vorbele uriaşului şi văzîndu-i pe fiul meu mort, iar pe soţul şi stăpînul meu şi pe fiica mea captivi, cu toţi slujitorii noştri, m-am încumetat să vin cum aţi văzut, punîndu-mi nădejdea în Domnul Dumnezeul nostru şi în soarta voastră bună că voi fi răzbunată împotriva cruzimii diavolului ce săvîrşeşte atîtea împotriva Celui de Sus şi a acelui trădător, întru marea voastră slavă". Amadis, după ce a ascultat toată povestea tare s-a mai amărît din pricina nenorocirii acelei doamne, care era foarte iubită de tatăl lui, regele Perion, şi de mama lui, regina, precum şi de toţi ceilalţi şi era socotită printre doamnele ca ea una dintre cele mai bune din lume, cugetînd, de asemenea, că încercarea va fi grea, nu atît datorită luptei primejdioase, dată fiind faima acelui Balan, cît pentru că trebuia să ajungă pe insulă, printre oameni unde se cerea să fie foarte măsurat ; dar, încre-

dinţîndu-şi întreaga soartă acelui Stăpîn atotputernic peste toţi şi înduioşîndu-se foarte de soţul acelei doamne şi de ea, care nu înceta cu plînsul, izgonind orice teamă, a îmbărbătat-o cu mult curaj, spunîndu-i că, foarte curînd, va fi răzbunată pentru pierderea ei, dacă Domnul va vrea să ducă el la bun sfîrşit această ispravă.

Şi aşa cum auziţi, au mers ei două zile şi două nopţi şi, în zorii celei de-a treia, au zărit în stînga lor o insulă mică, avînd un castel ce părea foarte înalt. Amadis l-a întrebat pe marinar dacă ştie a cui este acea insulă. El i-a răspuns că e a regelui Cildadan şi se numeşte Insula Prinţului. „Atunci, du-ne acolo — a spus Amadis —, să luăm ceva merinde cu noi, că nu se ştie ce s-o mai întîmpla". Atunci, marinarul a cîrmit barca şi, în scurt timp, au ajuns la insulă ; iar cînd au atins poalele stîncii, au văzut un cavaler ce cobora la vale şi care, cînd s-a apropiat de ei, le-a dat bineţe şi l-a întrebat pe Amadis cine este. Ei i-au răspuns la salut şi Amadis i-a spus : „Eu sînt un cavaler din Insula Ferecată şi am venit să-i fac dreptate acestei doamne, cu voia lui Dumnezeu, căci mare silnicie a suferit şi nu departe de-aici, în altă insulă". „În ce insulă ?", a întrebat cavalerul. „În Insula Turnului Roşu", a răspuns Amadis. „Şi cine i-a făcut această nedreptate ?", a întrebat cavalerul. Amadis a răspuns : „Balan, uriaşul, ce mi s-a spus că e stăpînul acelei insule". „Şi cum îi veţi face dreptate domnia voastră, singur ?" „O să mă lupt cu el — a zis Amadis — şi o să-i frîng trufia prin care a jignit-o pe această doamnă şi pe mulţi alţii ce nu meritau aşa ceva". Cavalerul a început să rîdă oarecum dispreţuitor şi a spus : „Domnule cavaler din Insula Ferecată, nu vă lăsaţi stăpînit de marea nebunie de a vrea de bună voie să-l întîlniţi pe cel de care fuge toată lumea, căci şi de-ar sosi stăpînul insulei de unde veniţi, Amadis de Gaula, şi cei doi fraţi ai săi, don Galaor şi don Florestan, ce astăzi sînt floarea şi fruntea tuturor cavalerilor de pe pămînt, şi s-ar lupta toţi trei cu acest Balan, cei ce îl cunosc ar socoti că săvîrşesc o mare nebunie. De aceea vă sfătuiesc să nu porniţi într-acolo, fiindcă mi-ar părea rău să vă văd învins şi vătămat, ştiindu-vă cavaler şi prieten al celor atît de iubiţi şi preţuiţi

de regele Cildadan, stăpînul meu, căci mi s-a spus că el şi regele Lisuarte s-au împăcat de-acum cu Amadis, dar nu ştiu în ce fel, ci doar că între ei domneşte o mare dragoste şi înţelegere ; şi dacă urmaţi calea pe care aţi pornit, nu înseamnă altceva decît a vă îndrepta cu bună ştiinţă spre moarte". Amadis i-a răspuns : „Moartea şi viaţa sînt în mîna Celui de Sus, iar aceia dintre noi ce vor să fie slăviţi trebuie să înfrunte primejdii şi să săvîrşească fapte pe care ceilalţi nu se încumetă a le face ; şi nu spun asta fiindcă mă socotesc dintre aceia, ci pentru că doresc să ajung aşa, şi de aceea vă rog, domnule cavaler, să nu mă înfricoşaţi mai mult decît sînt şi nu sînt puţin. Şi vă mai rog, de binevoiţi, să ne ajutaţi cu niscaiva merinde, să ne putem ţine de-o fi să avem vreun necaz". „O voi face cu mare plăcere — a spus cavalerul din insulă —, ba mai mult, ca să văd o faptă atît de deosebită, vreau să vă întovărăşesc pînă ce soarta voastră, bună ori rea, va pune capăt luptei cu acel uriaş".

CAPITOLUL CXXVIII

Cum se îndrepta Amadis cu acea doamnă spre insula uriasului numit Balan, însoţit de cavalerul guvernator al Insulei Prinţului

Cavalerul de care vorbeşte istoria noastră a poruncit să se aducă merinde, cîte a socotit el de cuviinţă şi, aşa, fără armură, cum era, s-a urcat într-o barcă avînd mai mulţi vîslaşi, şi au plecat împreună din portul acela spre insula lui Balan. Şi pe cînd pluteau pe mare, cavalerul l-a întrebat pe Amadis dacă îl cunoaşte pe regele Cildadan. Amadis i-a răspuns că îl cunoaşte, că îl întîlnise de multe ori şi îi văzuse marile isprăvi cavalereşti în bătăliile purtate de regele Lisuarte cu Amadis şi că poate spune fără greş că este unul dintre cei mai curajoşi şi mai viteji regi din lume. „Aşa este, într-adevăr — a spus cavalerul din Insula Prinţului —, dar soarta-i potrivnică s-a arătat mai

dușmănoasă cu el decît a fost vreodată cu orice alt om de pe lume care prețuiește cît el, căci l-a făcut supus și vasal al regelui Lisuarte, deși un asemenea rege e făcut mai mult să poruncească și să fie stăpîn, decît să fie supus și vasal". „A scăpat de acest jug — a zis Amadis —, căci marele curaj al inimii sale și vitejia sa au îndepărtat această povară de care nu era vinovat de pe umerii măreției sale". „Cum ați aflat asta, cavalere ?" „Domnule — a spus el —, am aflat-o, fiind de față". Și i-a povestit ce făcuse regele Lisuarte pentru a-l răsplăti pe regele Cildadan, așa cum v-am istorisit în această carte. Cînd a auzit asta, cavalerul a îngenuncheat în barcă și a spus : „Doamne Dumnezeule, binecuvîntat să fii de-a pururea, fiindcă ai binevoit să-i dai acestui rege ceea ce merită marea lui virtute și noblețe". Amadis l-a întrebat : „Dar spuneți-mi, domnule, îl cunoașteți pe Balan ?" „Foarte bine", a răspuns celălalt. „Mult vă rog, dacă vă e pe plac, de vreme ce nu avem a vorbi despre altele, să-mi spuneți ce știți despre el, mai cu seamă ce se cuvine să știu despre persoana lui". „Așa voi face — a zis cavalerul — și întîmplarea face că nu veți găsi un altul să vă poată spune atîtea despre el. Aflați că acest Balan este feciorul acelui brav Madanfabul, uriașul ucis de Amadis de Gaula, pe cînd se numea Frumosul Întunecat, în bătălia celor o sută de cavaleri ai regelui Cildadan cu cei o sută ai regelui Lisuarte, în care au pierit și alți mulți uriași și cavaleri voinici din neamul lor, ce stăpîneau prin părțile astea multe insule foarte bogate ; aceștia, din mare dragoste și prietenie pentru regele Cildadan, stăpînul meu, au vrut să-l slujească în luptă și aproape toți au pierit ; iar acest Balan de care mă întrebați era foarte tînăr cînd a murit taică-su și a moștenit această insulă, cea mai îmbelșugată dintre toate, cu fructe de tot soiul și toate mirodeniile cele mai prețuite și mai scumpe din lume ; din această pricină, mulți negustători trăiesc acolo și o mulțime vin fără teamă din alte locuri, ceea ce îi aduce uriașului foarte mari cîștiguri ; și să știți că după ce a devenit cavaler, acest Balan s-a dovedit mai presus decît taică-su întru curaj și vitejie, iar firea și purtările lui, de care voiați să aflați, sînt foarte diferite și cu totul altfel de cele ale altor uriași, ce, de felul lor sînt trufași și vi-

cleni ; acesta nu e aşa, ci dimpotrivă, e foarte potolit şi foarte drept în tot ceea ce face, încît e de mirare că un om ce se trage din asemenea stirpe poate fi atît de diferit ca fire de ceilalţi ; şi toţi socotesc că asta e din pricina maică-sii, sora Gromadazei, ţiganca cea afurisită, femeia lui Famongomadan de la Lacul care fierbe, nu ştiu dacă aţi auzit de ea ; căci aşa cum a întrecut-o cu mult în frumuseţe pe soră-sa, Gromadaza, şi pe multe alte femei frumoase din vremea ei, tot astfel a fost foarte deosebită prin felul ei bun de a se purta, una fiind foarte crudă şi prea iute la mînie, iar cealaltă blîndă şi supusă virtuţii şi smereniei ; şi aşa cum femeile ce sînt urîte şi au trăsături mai mult bărbăteşti decît femeieşti se dovedesc mai trufaşe şi mai necruţătoare decît bărbaţii, ce trebuie să fie aşa prin natura lor, cele frumoase, ce sînt înzestrate cu însuşirile proprii femeilor sînt opuse primelor, firea fiindu-le pe potriva glasului gingaş, al pielii albe şi mătăsoase, al marii frumuseţi a chipului, făcîndu-le să fie cumpătate şi lipsite în mare parte de cruzime, aşa cum este această urieşiţă, soţia lui Madanfabul şi mama lui Balan, de la care fiul său a moştenit firea aceasta blîndă şi potolită. Numele ei este Madasima şi datorită ei i s-a dat acelaşi nume şi unei frumoase fete a lui Famongomadan, care s-a căsătorit cu un cavaler ce se numeşte don Galvanes, bărbat de stirpe foarte aleasă ; şi toţi cîţi o cunosc zic că şi ea are o fire foarte nobilă şi se poartă cu toată lumea cu multă blîndeţe. Acum vreau să aflaţi cum de ştiu tot ce v-am spus şi încă multe altele despre neamul urieşesc. Să ştiţi că eu sînt guvernatorul Insulei Prinţului, unde m-aţi întîlnit, de cînd regele Cildadan era prinţ şi stăpînea insula, fără să aibă alte avuţii ; şi mai mult datorită marelui său curaj şi purtărilor sale alese, decît rangului său, a trimis soli în regatul Irlandei să o ia de soţie pe fiica regelui Abies, care moştenise regatul după ce Abies a fost omorît de Amadis de Gaula ; pe mine m-a lăsat în continuare guvernator al insulei şi, cum trăiesc printre aceşti uriaşi, care îi poartă toţi o mare dragoste regelui, stăpînul meu, am deseori de-a face cu ei şi ştiu că fiii uriaşilor ce au muri în bătălia de care v-am pomenit, acum bărbaţi în toată firea, nutresc ma-

rea dorinţă de a răzbuna moartea taţilor şi rudelor lor, dacă ar avea un temei pentru asta".

Amadis, după ce a ascultat aceste vorbe, a spus : „Bunule domn, mi-a făcut mare plăcere ce mi-aţi povestit ; îmi pare rău doar că cel pe care am pornit să-l caut este un om atît de bun, căci mai mult mi-ar fi plăcut să fie cu totul altfel, foarte nemilos şi trufaş, pentru că pe aceştia mînia şi pedeapsa Domnului nu întîrzie mult pînă să-i lovească ; şi nu vă ascund că mi-e mai teamă de el decît pînă acum. Dar oricum ar fi, tot îi voi face dreptate acestei doamne, de-mi va sta în putinţă, pentru răul şi silnicia îndurate fără să le merite, dar pînă atunci aş vrea să aflu de la domnia voastră dacă acest Balan este însurat". Cavalerul din insulă i-a spus că e însurat cu fata unui uriaş ce se numeşte Gandalac, stăpînul Stîncii Galtares, şi au un băiat de vreo cincisprezece ani, care, dacă va avea zile, va moşteni insula. Cînd Amadis a auzit aceasta, s-a tulburat niţel şi tare i-a părut rău că nu aflase mai înainte acest lucru, pentru că îi purta o mare dragoste lui Gandalac şi feciorilor săi, deoarece acesta îl crescuse pe fratele său, don Galaor, şi îi păzea toate bunurile ca şi cum ar fi fost ale lui însuşi. Şi i-a zis cavalerului : „Mi-aţi spus lucruri ce mă fac să mă tem mai mult ca-nainte". Şi asta o spusese în legătură cu cele aflate despre Gandalac. Cavalerul a bănuit, însă, că se teme de luptă, dar nu era aşa, că şi de-ar fi fost să lupte cu fratele său, don Galaor, de care se temea mai mult decît de uriaş, n-ar fi dat înapoi cu nici un chip, fără să-i facă dreptate acestei doamne, ori să-şi piardă viaţa, fiindcă obiceiul lui a fost întotdeauna să-i ajute pe cei ce îi cereau sprijinul cu dreptate.

Şi sporovăind ei aşa despre ce aţi auzit şi despre multe alte lucruri, au călătorit toată ziua aceea şi toată noaptea, iar în ziua următoare, cam pe la nămiezi, au zărit Insula Turnului Roşu, ceea ce mult i-a bucurat, şi au înaintat pe mare pînă au ajuns aproape de ea. Amadis privea insula şi i se părea tare frumoasă, atît pămîntul cu munţi ce păreau de nepătruns, cît şi aşezarea castelului cu foarte mîndre şi solide turnuri, mai cu seamă cel numit Turnul Roşu, cel mai mare, construit din cea mai ciudată piatră din cîte

se pot afla în lume. În unele istorii se poate citi că în vechime, cînd insula a început să fie locuită, cel care a ridicat acest turn şi cea mai mare parte a acelei fortăreţe a fost Iosif, fiul lui Iosif din Arimatia, cel ce a adus Sfîntul Graal în Marea Britanie ; şi fiindcă în vremea aceea mai toate acele ţinuturi erau păgîneşti, văzînd acea frumoasă insulă, a adus acolo creştini şi a înălţat acel vajnic turn, unde se adăposteau el şi toţi ai săi cînd se vedeau în vreo primejdie mai mare ; dar, cu timpul, insula a fost stăpînită de uriaşi, pînă a ajuns în puterea acestui Balan ; locuitorii ei au rămas, însă, întotdeauna creştini, cum erau şi acum, şi trăiau foarte asupriţi de obidiţi de stăpînii lor, pentru că mai toţi aceştia erau păgîni ; dar îndurau şi răbdau totul datorită marii bogăţii a pămîntului ; şi dacă au avut parte de o viaţă mai bună a fost tocmai sub domnia acestui Balan, datorită purtării sale blînde faţă de ei şi fiindcă, din dragoste pentru maică-sa, se apropiase mai mult decît toţi ceilalţi de învăţătura lui Hristos şi avea să se apropie şi mai mult de-atunci încolo, aşa cum vă vom povesti.

Cînd au ajuns acolo, Amadis i-a spus cavalerului din Insula Prinţului : „Bunul meu domn, dat fiind că îl cunoaşteţi pe acest Balan, dacă nu vă e cu supărare, fiţi atît de bun şi duceţi-vă la el să-i spuneţi că doamna cu fiul ucis şi soţul şi fiica întemniţaţi de el a sosit cu un cavaler din Insula Ferecată ca să o despăgubească pentru răul ce i l-a pricinuit şi dacă nu voieşte, cavalerul se va lupta cu el şi îl va sili să o facă împotriva voinţei sale ; şi cereţi-i să chezăşuiască pentru acest cavaler, cum că nimeni în afară de el nu îi va face vreun rău, oricum se vor petrece lucrurile“. Cavalerul i-a răspuns : „Sînt bucuros să fac aceasta şi puteţi fi sigur că nu îşi va călca făgăduiala“. Apoi cavalerul s-a urcat cu oamenii săi în barcă şi a pornit spre port, iar Amadis a rămas cu doamna în cealaltă barcă la oarece depărtare. Cum a ajuns, cavalerul a fost recunoscut pe dată de slujitorii uriaşului şi condus în faţa acestuia ; el l-a primit cu bunăvoinţă, căci se întîlniseră de mai multe ori, şi l-a întrebat : „Domnule guvernator, cu ce treburi în ţara mea ? Spune-mi fără înconjur, că doar ştii că te socotesc prieten“. Cavalerul i-a răspuns : „Aşa gîndesc şi eu şi îţi mulţumesc

mult pentru asta, dar n-am venit pentru mine ci dintr-o pricină ciudată, și anume, pentru că am întîlnit un cavaler din Insula Ferecată care vine de bună voie să se lupte cu tine și mult m-am mirat că se încumetă să facă asta". Cînd a auzit aceste vorbe, uriașul a spus : „Cavalerul acesta de care vorbești e însoțit de o doamnă ?" „Da", a răspuns cavalerul. „Trebuie să fie fără nici o îndoială acel Amadis de Gaula — a spus uriașul —, ce se bucură de atîta slavă și faimă în lume, ori unul din frații lui, căci doamna aceea a plecat de-aici ca să-l aducă pe unul dintre ei și pentru asta i-am îngăduit să plece". Atunci cavalerul a spus : „Nu știu cine-o fi, dar află că e un cavaler foarte frumos și bine făcut la trup și cumpătat la vorbă ; și nu-mi dau seama dacă prostia sau inima sa foarte vitează l-a împins la această nebunie. Și am venit să-ți cer chezășie că nimeni în afară de tine nu-i va face vreun rău". Uriașul a zis : „Știi bine că nu-mi voi călca niciodată cuvîntul de bună voie ; adu-l aici fără teamă și astfel vei vedea cu propriii-ți ochi ce l-a împins să facă asta". Cavalerul s-a întors la barcă si i-a adus lui Amadis răspunsul, iar acesta, de cum l-a auzit, a intrat fără teamă în port și pe dată au coborît pe uscat ; Amadis l-a luat deoparte pe omul ce o adusese pe doamnă cu barca în Insula Ferecată și i-a spus : „Prietene, te rog să nu spui nimănui cum mă numesc, că de-o fi să mor aici, se va afla ; iar de-o fi să ies învingător, mult bine îți voi face". Marinarul s-a învoit.

Apoi au urcat la castel și l-au aflat pe uriaș în marea piață din fața porților, fără armură ; cum au ajuns, uriașul l-a privit îndelung pe Amadis și i-a spus doamnei : „Acesta e vreunul din fiii regelui Perion, așa cum ne-am înțeles ?" Doamna a răspuns : „Acesta este un cavaler ce îți cere să plătești pentru răul pe care mi l-ai făcut". Atunci Amadis a spus : „Balan, nu e nevoie să știi cine sînt ; e de-ajuns că vin să-ți cer să îndrepți răul pe care i l-ai făcut acestei doamne, fără să merite aceasta, ucigîndu-i fiul și întemnițîndu-i soțul și fiica ; dacă o vei face, mă scutești de a mă înfrunta cu tine, iar de nu, pregătește-te de luptă". Uriașul i-a răspuns rîzînd : „Cel mai bun lucru pe care pot să-l fac pentru ea, este să te scutesc de făgăduiala ce i-ai făcut-o și de moarte, fiindcă dacă

ai venit plin de bunăvoinţă să îndrepţi răul ei, viaţa ta trebuie preţuită la fel ca a ei şi, cu toate că nu obişnuiesc să fac asta cu nimeni mai înainte de a-mi fi cunoscut tăişul spadei, o voi face pentru tine, deoarece ai venit prostește să-ţi cauţi pierzania". „Dacă m-aş teme de ameninţările tale atît pre cît gîndeşti — a zis Amadis —, n-aş veni să te caut de pe meleaguri aşa de îndepărtate. Să nu crezi, Bălan, că te chem la luptă din prostie, fiindcă ştiu că eşti unul dintre cei mai vestiţi uriaşi din lume, dar cum obiceiul statornicit de tine aici este atît de potrivnic slujirii Atotputernicului, iar motivele mele sînt întru totul încuviinţate de sfintele sale legi, nu pun mare preţ pe vitejia ta, pentru că El va împlini ceea ce eu nu voi fi în stare ; dar fiindcă te preţuiesc şi ţin la tine datorită altora care te iubesc, te rog să-i faci dreptate acestei doamne, aşa cum se cuvine". Cînd uriaşul a auzit aceasta, a spus : „Ai vorbit atît de bine, încît, de n-ar fi să mă acopăr de ruşine, aş face tot ce pot pentru a o mulţumi pe această doamnă, dar mai înainte, vreau să-i văd şi să-i pun la încercare pe cavalerii din Insula Ferecată. Şi fiindcă s-a făcut tîrziu, îţi voi trimite bucate să te ospătezi, doi cai foarte buni, să-ţi alegi unul după plac, şi două lănci ; şi adună-ţi tot curajul, că multă trebuinţă îţi va face pentru lupta ce o vom da de acum în trei ceasuri ; şi ca să-ţi fiu pe plac, dacă doreşti alte arme, o să ţi le dau pe cele mai bune, căci, crede-mă, am destule, de la cavalerii pe care i-am învins". „Te porţi ca un cavaler adevărat, şi cu cît te văd mai curtenitor, cu atît mă doare că nu-ţi dai seama deloc care ţi-e datoria ; primesc un cal şi o lance, dar nu şi alte arme, pentru că sîngele celui ucis aşa de nedrept de tine, care le pătează, îmi va da mai multă putere să-l răzbun". Uriaşul a intrat în castel fără să-i răspundă, iar Amadis cu însoţitorii săi şi cavalerul din Insula Prinţului, ce n-a vrut să se despartă de el, cu toate rugăminţile uriaşului de a veni la castel, au rămas sub portalul unui templu aflat la capătul acelei pieţe, unde, în scurtă vreme, li s-a adus de mîncare.

Acolo s-au odihnit, tăifăsuind despre lucruri plăcute şi aşteptînd ceasul să iasă uriaşul. Cavalerul se uita deseori la chipul lui Amadis, să vadă dacă se schimbase în aştep-

tarea grelei înfruntări, și după cum i se părea, se arăta tot mai curajos, ceea ce mult îl minuna.

Cînd a sosit ceasul hotărît de uriaș, lui Amadis i s-au adus doi cai foarte voinici și frumoși, cu bogate harnașamente de luptă, iar el l-a ales pe cel care i s-a părut cel mai bun ; și după ce s-a uitat cum e înșeuat, a încălecat, și-a pus coiful, și-a petrecut scutul pe după gît și a rămas pe cîmpul acela, poruncindu-i slugii ce adusese caii să-l ducă înapoi pe celălalt și să-i spună uriașului că îl așteaptă, să nu lase să treacă ziua de pomană. Cei mai mulți dintre locuitorii insulei ce putuseră veni, se adunaseră în jurul pieții, să vadă lupta, iar meterezele și ferestrele castelului erau înțesate de doamne și domnișoare ; și pe cînd Amadis stătea așa cum auziți, a văzut în marele turn roșu trei trîmbițași sunînd din trîmbițe nespus de frumos ; acesta era semnalul că uriașul pornește la luptă și așa obișnuia să facă de fiecare dată. Amadis i-a întrebat pe cei din jur ce înseamnă asta, iar ei i-au spus de ce sună trîmbițele ; lui Amadis i s-a părut un lucru foarte frumos și pe potriva unui mare senior, zicîndu-și că, dacă atunci cînd se va afla în Insula Ferecată cu doamna sa va avea prilejul să se înfrunte cu cineva care îl va chema la luptă, va porunci, de asemenea, să sune trîmbițele, fiindcă i se părea că acel cînt îi dă mai mult curaj cavalerului a cărui sosire o vestește.

Cînd trîmbițele au tăcut, porțile castelului s-au deschis și uriașul a ieșit călare pe celălalt cal trimis lui Amadis, cu lancea în mînă și îmbrăcat într-o armură din oțel strălucitor ca oglinda, ca și scutul și coiful, și niște zale ce îi acopereau aproape tot trupul ; și de cum l-a văzut pe Amadis, i-a spus : „Acum, că mă vezi înarmat, mai cutezi să-mi ții piept ?“ „Vreau să îndrepți răul făcut acestei doamne chiar acum — a spus el —, ori de nu, ferește-te de mine“. Atunci uriașul s-a năpustit spre el cît de iute îl putea duce calul, și era atît de mare, că nu se afla cavaler pe lume, oricît de curajos ar fi fost, să nu se înfricoșeze ; dar cum venea foarte tare și dorind grozav să-l izbească pe celălalt, și-a aplecat mult lancea, ca să nu greșească lovitura, încît a nimerit calul lui Amadis în mijlocul frunții și lancea a trecut prin capul animalului și s-a înfipt o bună bucată în gîtul acestuia ; Amadis, pe

care mărimea şi vitejia uriaşului nu-l tulburau, căci ştia cum sînt cei asemeni lui, l-a lovit în scutul mare şi solid atît de puternic, încît, din izbitură, l-a azvîrlit pe uriaş din şa şi l-a prăvălit pe pămîntul foarte tare, astfel că din buşitura asta zdravănă, uriaşul a rămas foarte zdrobit ; calul lui Amadis s-a prăbuşit mort la pămînt cu el cu tot, dar Amadis a ieşit de sub cal cît mai iute cu putinţă, deşi cu multă trudă, fiindcă îi prinsese un picior sub el ; dar s-a ridicat de jos şi a văzut că şi uriaşul se sculase şi era niţel năucit, dar nu într-atît încît să nu pună mîna pe spada sa dintr-un oţel foarte tare, căci, înarmat cu ea, socotea că nu se află pe lume cavaler atît de voinic să cuteze a-i ţine piept la două lovituri fără să rămînă schilodit ori mort. Amadis a apucat preabrava lui spadă şi, acoperindu-se cu scutul, a pornit spre el, iar uriaşul, de asemenea, spre Amadis, cu braţul ridicat să-l pălească, dar foarte îngrijorat atît în marea-i trufie, cît şi pentru că lancea lui Amadis îl izbise drept în inimă şi cu atîta forţă, că i se lipise scutul de piept cu putere, zdrobindu-i carnea şi frîngîndu-i coastele, astfel că îl săgeta o durere ascuţită şi respiraţia îi devenise greoaie. Amadis, văzîndu-l astfel, şi-a dat seama că e pierdut, şi a ridicat scutul cît mai sus ca să se apere de lovitură ; uriaşul l-a pălit aşa de năprasnic, iar spada tăia aşa de uşor, că i-a retezat o treime din scut de sus pînă jos, şi noroc că nu l-a nimerit mai la mijloc, că altfel, o dată cu bucata de scut ar fi căcut pe pămînt şi braţul lui Amadis. Amadis, cum era tare priceput în meşteşugul luptei şi ştia să scape din astfel de primejdii, fără să piardă din vedere şi să uite nimic din ce trebuia să facă, mai înainte de-a apuca uriaşul să-şi tragă braţul, i-a dat o asemenea lovitură aproape de cot, încît, cu toate că mîneca loricii era foarte solidă şi din zale foarte groase, nu i-a fost de folos şi nu a putut împiedica brava lui spadă să nu-i reteze o bună bucată din muşchiul braţului şi unul din oase. Uriaşul a simţit tare lovitura şi s-a tras oleacă îndărăt, dar Amadis s-a repezit pe dată asupra lui şi i-a dat o nouă lovitură în coif cu toată forţa, că au scăpărat scîntei de parcă i-ar fi dat foc, sucindu-i coiful în cap astfel că i-a acoperit ochii.

Cînd cavalerul guvernator al Insulei Prinţului care îl însoţise pe Amadis a văzut loviturile date de acesta, atît

cu lancea, cînd azvîrlise din şa un bărbat aşa de viteaz şi voinic ca uriaşul, cît şi cu spada, a prins să se închine de mai multe ori şi i-a spus doamnei aflată lîngă el : „Doamnă, unde l-aţi găsit pe împieliţatul ăsta ce săvîrşeşte asemenea isprăvi cum n-a mai făcut nici un alt cavaler dintre muritori ?“ Doamna i-a răspuns : „Dacă ar umbla prin lume mulţi diavoli ca acesta, nu ar mai fi atîţia oameni oropsiţi şi batjocoriţi de cei trufaşi şi ticăloşi, cîţi sînt“. Uriaşul şi-a dus foarte iute mîinile la coif ca să-l îndrepte şi a simţit că în braţul drept nu mai are multă putere şi de-abia mai poate ţine spada în mînă, aşa că s-a tras şi mai îndărăt, dar Amadis l-a ajuns pe dată, ca la început, şi i-a mai dat o lovitură zdravănă în marginea scutului, cu gîndul să-l izbească în cap, dar n-a izbutit, fiindcă uriaşul, văzînd cum vine lovitura aceea năprasnică, şi-a ridicat scutul să se apere şi spada s-a înfipt aşa de adînc în el, încît, Amadis n-a putut s-o scoată cînd a dat s-o facă, iar uriaşul a vrut să-l lovească, dar n-a putut înălţa braţul decît puţin, aşa că lovitura a fost slabă Amadis trăgea cu toate puterile lui de spadă, iar uriaşul de scut, şi, datorită marii forţe a amîndorura, cureaua cu care era petrecut pe după gît s-a rupt şi Amadis a rămas cu scutul înfipt în spadă, ceea ce putea fi foarte primejdios, căci nu se mai putea folosi de spadă în nici un fel. Uriaşul, văzîndu-l aşa, iar el fiind fără scut, şi-a trecut spada în mîna stîngă şi a prins să-l pălească pe Amadis ; el se ferea cu multă sprinteneală, apărîndu-se cu scutul lui, dar nu într-atît încît loviturile uriaşului să nu-i sfîrtece lorica în cîteva locuri şi să nu-i atingă trupul ; şi de bună seamă, că, dacă uriaşul l-ar fi putut păli cu mîna dreaptă, ar fi fost în mare primejdie de moarte, dar cu stînga, deşi loviturile erau grele şi date cu multă forţă, erau tare nesigure şi cele mai multe îşi greşeau ţinta şi nimereau în gol. Amadis, cu toate că ridica spada, o dată cu ea ridica şi scutul, aşa că nu putea face alta decît să se apere; dar văzîndu-se la ananghie şi în mare primejdie, s-a hotărît să îndrepte lucrurile cît mai repede şi, dîndu-se niţel înapoi, şi-a scos de după gît scutul lui şi l-a aruncat pe jos între el şi uriaş, apoi a pus piciorul pe scutul uriaşului şi a tras de spadă cu amîndouă mîinile atît de tare, că a izbutit s-o scoată. În acest răstimp, uriaşul

a apucat scutul lui Amadis cu mîna dreaptă, dar cu toate că era destul de ușor, de-abia l-a putut ridica și ține pe braț, fiindcă rana era mare, aproape de cot și cum pierduse mult sînge, avea mîna aproape moartă și cu greu o putea înălța, iar de apucat, de-abia izbutea ; și ce îl împiedica și îl chinuia mai mult era carnea zdrobită și oasele rupte în dreptul inimii, de pe urma loviturii de lance de care ați auzit, luîndu-i aerul, că de-abia mai putea respira ; dar cum era foarte voinic și cu sufletul viteaz și se vedea în primejdie de moarte, se stăpînise din răsputeri cîtă vreme, după lovitura grea dată de Amadis, acestuia îi rămăsese spada înfiptă în scut și nu mai izbutise defel să-l pălească ori să-l atace ; dar de cum și-a scos spada și s-a văzut liber în mișcări, Amadis a apucat de mîner scutul uriașului, pe care de-abia îl putea ridica, atît de greu era, și a pornit să-i dea nenumărate lovituri grele, arătîndu-și toată puterea, astfel că uriașul a fost atît de copleșit de năvala lui Amadis, trudindu-se să se apere și să lovească și el, încît a simțit o gheară în inimă și s-a prăbușit ca mort pe jos.

Cînd cei din castel, atît bărbații, cît și doamnele și domnișoarele care priveau lupta, au văzut asta, au început să strige și să țipe : „A murit stăpînul nostru ! Să piară trădătorul care l-a ucis“. Amadis, de cum s-a prăbușit uriașul s-a repezit la el, i-a scos coiful din cap și proptindu-și vîrful spadei în obraz, i-a spus : „Balan, te ucid, dacă nu îndrepți răul pe care l-ai făcut doamnei“. El însă nu i-a răspuns și nici n-a înțeles ce i se spusese, fiindcă era ca mort. Atunci s-a apropiat de ei cavalerul din Insula Prințului, ce venise acolo cu Amadis, și a întrebat : „Domnule cavaler, a murit uriașul ?“ „Socotesc că nu, dar n-a mai avut aer și de-asta zace așa, că nu văd să aibă vreo rană mortală“. Și spunea adevărul, căci Amadis nu văzuse și nu simțise cînd îi dăduse lovitura aceea în piept, care îi tăiase răsuflarea. Cavalerul i-a spus : „Domnule, vă rog să fiți atît de bun și să nu-l ucideți pînă nu-și vine în fire și va fi cu mintea limpede, să poată îndrepta silnicia suferită de această doamnă, dar și fiindcă dacă moare, nimeni nu va fi atît de puternic să vă apere viața“. „Nu din pricina asta n-aș face cum mi-e voia, dar din dragoste pentru voi și datorită legăturii sale de rudenie

cu Gandalac, nu-l voi ucide pînă nu voi şti din gura lui dacă va vrea să facă ce îi cer". Pe cînd vorbeau ei aşa, l-au zărit ieşind din castel pe feciorul uriaşului cu vreo treizeci de bărbaţi înarmaţi, ce se apropiau strigînd : „Moarte, moarte trădătorului !"

Cînd a auzit Amadis aceste vorbe, vă puteţi închipui cît preţ a mai pus pe viaţa lui, căci toţi veneau buluc să-l omoare ; dar s-a hotărît să nu-i lase să-şi facă mendrele şi să moară după ce va fi făcut tot ce-i stă în puteri, fără să lase deoparte nimic din ce trebuie să facă ; şi privind de jur împrejurul său, a văzut o deschizătură printre stîncile ce înconjurau piaţa, căci locul acela fusese făcut de mîna omului, îndepărtîndu-se toţi bolovanii şi stîncile, ce fuseseră îngrămădite pe margine ; Amadis s-a îndreptat într-acolo, luînd cu el scutul uriaşului, ce era foarte mare, şi s-a aşezat în dreptul acelei deschizături, în aşa fel încît nu putea fi atacat din nici o altă parte decît din faţă, şi nici chiar de sus, că deasupra piatra era ca o streaşină.

Oamenii s-au apropiat, unii de uriaş să vadă dacă e mort, şi ceilalţi de Amadis ; trei dintre ei, ce erau în frunte, şi-au aruncat lăncile, dar nu i-au făcut nici un rău, căci scutul era foarte mare şi solid, cum v-am spus, şi îi acoperea aproape tot corpul şi parte din picioare, ceea ce, după Dumnezeu, i-a salvat viaţa ; unul din cei trei s-a apropiat cu spada în mînă să-l pălească, iar Amadis, văzîndu-l atît de aproape, s-a năpustit spre el şi i-a dat o asemenea lovitură în cap, că i l-a despicat pînă la gît şi l-a lăsat mort la picioarele sale. Cînd ceilalţi au văzut că ieşise din vizuina aceea, au năvălit toţi să-l ucidă, dar el a intrat pe dată în adăpost şi pe cel mai apropiat de el l-a izbit în umăr de nu i-a mai fost de folos armura şi braţul i-a căzut pe jos într-o parte, iar stăpînul braţului s-a prăbuşit mort în cealaltă parte. Aceste două lovituri i-au speriat atît de tare pe ceilalţi că nici unul nu s-a mai încumetat să-l atace, dar l-au înconjurat din părţi şi din faţă, că de altundeva nu puteau, şi azvîrleau în el cu ploaie de suliţi, săgeţi şi pietre, atît de mult că mormanul îi ajunsese pînă la brîu, dar nu-l puteau lovi, căci îl apăra scutul.

În acest timp, uriașul a fost dus la castel cu multă jale și întins în patul lui ca un mort, fără simțire ; apoi cei ce îl aduseseră s-au întors pe dată să-și ajute tovarășii ; cînd au ajuns acolo, au văzut cele două cadavre și că nimeni nu se apropie de Amadis ; și cum erau odihniți, tare mînioși, și nu aflaseră și nici nu văzuseră loviturile sale nemiloase, s-au apropiat să-l atace cu lăncile, dar Amadis a rămas pe loc bine apărat de scut și, cum s-a apropiat unul dintre ei mai mult și l-a izbit cu lancea în scut cu toată forța, i-a dat o asemenea lovitură în cap, încît i l-a rostogolit hăt-departe ; atunci s-au dat îndărăt și aceștia, la fel ca primii, și nici unul nu mai cuteza să se apropie, așa că stăteau acolo și nu făceau alta decît să arunce cu o mulțime de pietre și săgeți ; cavalerului din Insula Prințului i s-a făcut foarte milă văzîndu-l pe Amadis în această situație și cugeta că dacă va fi ucis, va muri cel mai viteaz cavaler din cîți au îmbrăcat armura vreodată, așa că s-a dus pe dată la fiul uriașului, ce nu lupta, datorită vîrstei sale fragede, și i-a spus : „Bravor, de ce faci asta împotriva cuvîntului și făgăduielii tatălui tău, ce pînă azi n-au fost niciodată încălcate ? Nu uita că ești fiul lui și trebuie să-i semeni în alesele-i purtări ; tatăl tău a chezășuit că acest cavaler nu trebuie să se teamă de nimeni în afară de el și, dacă tu treci peste cuvîntul lui și îngădui să fie omorît, niciodată nu vei mai putea apărea în fața unor nobili și întotdeauna vei fi înjosit și disprețuit foarte“. Bărbatul i-a răspuns : „Dar cum să rabd să-mi văd tatăl mort și să nu mă răzbun pe cel care l-a ucis ?“ „Tatăl tău — a zis celălalt — nu e mort și nici nu are vreo rană mortală, că l-am cercetat chiar eu cînd zăcea pe jos, iar cavalerul acela nu l-a ucis, deși îi stătea în putere s-o facă, la rugămintea mea și pentru că, din cîte mi-a spus, îl prețuiește mult fiindcă e rudă cu Gandalac“. „Și-atunci, ce să fac ?“, a întrebat băiatul. „Îți spun eu — a răspuns cavalerul. Ține-l pe cavaler încercuit așa toată noaptea, fără să i se facă nici un rău, și pînă mîine vom vedea cum se va simți tatăl tău și, după cum îi va fi, vei lua o hotărîre, căci viața ori moartea cavalerului sînt în mîna și în vrerea ta, și nu poate pleca de-aici fără porunca ta“. Băiatul a spus : „Îți

mulţumesc mult pentru sfat, căci dacă moare cavalerul şi tatăl meu rămîne în viaţă, sînt sigur că n-aş putea afla văgăună în lumea asta unde să mă ascund şi să nu mă caute ca să mă ucidă". „Dacă ştii asta — a zis celălalt —, fă cum te-am sfătuit". „Lasă-mă să vorbesc mai întîi cu mama şi cu bunica şi să le cer şi lor încuviinţarea". „Foarte bine — a spus cavalerul —, dar între timp porunceşte oamenilor tăi să nu facă mai mult decît pînă acum". Băiatul a spus : „Porunca va fi de prisos, căci, după cîte mi se pare, cavalerul acela îşi apără atît de bine pielea, că altfel decît prin înfometare nu văd cum l-am putea omorî, dar pentru că aşa m-ai sfătuit, aşa voi face".

Apoi le-a poruncit oamenilor săi să rămînă acolo şi să îl păzească bine, să nu iasă de unde se află, dar să nu-i facă nici un rău, cîtă vreme se duce el pînă la castel. Toţi cîţi se aflau acolo i-au împlinit porunca, iar el s-a dus să stea de vorbă cu acele doamne ; şi cu toate că ura şi durerea lor erau mari, socotind că acel cavaler n-are cum să plece şi văzînd că uriaşul începe să-şi mai vină în fire şi în simţiri, temîndu-se să-i calce cuvîntul, l-au sfătuit să facă aşa cum spusese cavalerul din Insula Prinţului ; aici avusese un cuvînt greu de spus mama băiatului, cînd a aflat că acel cavaler ţine la tatăl ei, Gandalac, temîndu-se să nu fie don Galaor, cel crescut de tatăl ei, căruia Galaor îi redase stăpînirea asupra Stîncii Galtares, ucigîndu-l pe Albadan, uriaşul cel rău ce i-o luase cu sila, cum v-am povestit mai pe îndelete în prima carte a acestei istorii ; pe Galaor ea îl cunoştea foarte bine şi îl iubea din inimă, căci copilăriseră împreună, şi dacă soţul ei n-ar fi fost în acea stare, încît fapta ei să fie socotită un act de mare necredinţă, s-ar fi dus ea însăşi să afle dacă acel cavaler e don Galaor ori vreunul din fraţii săi, că îi cunoscuse pe toţi la curtea regelui Lisuarte, unde stătuse o vreme, cînd se dăduse lupta dintre regele Lisuarte şi regele Cildadan, la care luaseră parte şi făcuseră minuni de vitejie, în slujba regelui Lisuarte, tatăl şi fraţii ei, din dragoste pentru don Galaor, cum povesteşte mai pe larg cartea a doua a acestei istorii. O dată luată această hotărîre, băiatul s-a întors în piaţă, dar se făcuse noapte neagră aşa că a

poruncit să se aprindă un foc mare în faţa adăpostului lui Amadis, care nu ştia nimic de hotărîrea lui, punîndu-şi oamenii să stea de pază înarmaţi şi cu ochii-n patru, pentru ca nu cumva să iasă cavalerul din adăpost şi să-i spulbere, căci acum se temeau de el ca de moarte.

Amadis a rămas în acelaşi loc dinainte, cu scutul sprijinit în pămînt şi o mînă pe marginea lui şi cu spada în cealaltă mînă, nădăjduind că mai curînd va muri decît se va lăsa prins, cugetînd cu dreptate că dacă acei oameni îl atacaseră cu gîndul să-l omoare, trecînd peste cuvîntul lui Balan, acesta nu-şi va ţine nici o altă făgăduială făcută şi n-avea de gînd să ceară îndurare, chiar de-ar fi ştiut că moare de-o mie de ori, decît lui Dumnezeu, căruia i s-a încredinţat cu inima deschisă întotdeauna şi în toate faptele sale, şi mai cu seamă acum, cînd nu aştepta altă salvare decît din partea sa.

CAPITOLUL CXXIX

Cum se jeluia Darioleta datorită marii primejdii în care se afla Amadis

Darioleta, doamna care îl adusese acolo pe Amadis, văzîndu-l încercuit astfel de toţi duşmanii săi, fără vreun ajutor ori vreo speranţă de ajutor de la cineva, a prins să se jeluiască amarnic şi să-şi blesteme soarta care o lovise cu o asemenea nenorocire şi durere, spunînd : „Oh, soartă nefericită ! Ce-o să se-ntîmple cu mine ? Datorită mie moare cel mai viteaz cavaler ce s-a născut vreodată. Cum o să mai cutez să apar în faţa tatălui, mamei şi fraţilor săi, ştiind că eu am fost pricina morţii sale ? Că dacă atunci cînd s-a născut m-am străduit să-i salvez viaţa, trudindu-mă cu priceperea mea să fac acel cufăr în care să poată scăpa, şi m-am acoperit de multă glorie pentru asta, dacă atunci, zic, ar fi pierit, ar fi murit o fiinţă fără însemnătate. Acum, însă, nu numai că am pierdut tot ce am făcut în trecut, dar merit să mor în cele mai

mari suferinţe şi chinuri îndurate de cineva, pentru că am dus la moarte floarea şi faima întregii lumi. Oh, nefericita de mine ! De ce nu i-am lăsat vreme, atunci cînd a venit la mine pe ţărmul mării, să se întoarcă în Insula Ferecată şi să aducă nişte cavaleri să-l ajute ori, cel puţin, să moară cu dreptate alături de el ? Dar ce mai pot spune decît că uşurinţa şi izbucnirea mea date sînt femeii ?“ Aşa cum auziţi, Darioleta jelea sub portalul acelui templu cu inima foarte zbuciumată şi fără nici o nădejde că nu-l va vedea foarte curînd mort pe Amadis, iar ea, soţul şi fiica ei nu vor fi zvîrliţi într-o temniţă de unde nu vor mai ieşi niciodată. Amadis stătea la gura acelii scobituri între stînci, cum v-am povestit, şi a văzut-o pe Darioleta jelind, căci focul cel mare din faţa lui lumina toată piaţa, deşi aceasta era destul de întinsă ; şi tare s-a mai necăjit văzînd-o cum plînge înălţînd mîinile spre cer şi cerînd îndurare ; aşa că mînia i-a sporit atît de mult, încît şi-a ieşit din fire şi a socotit că primejdia pentru el va fi mai mare cînd se va lumina de ziuă decît acum, noaptea, cînd mai toţi locuitorii insulei se odihnesc şi nu trebuie să se păzească decît de cei din faţa lui ; dar o dată cu dimineaţa ar fi putut fi atacat de mult mai mulţi şi n-ar mai fi avut cum să scape de moarte, căci, presupunînd că acolo unde stătea nu îi puteau face nimic, somnul şi foamea avea să-l doboare şi să-l silească să se predea ; şi, cuprins de mînie, a hotărît să rişte totul, aşa că, petrecîndu-şi scutul pe braţ şi cu spada în mînă, a privit spre duşmanii săi ; dar cavalerul din Insula Prinţului ce era foarte amărît de cele întîmplate, căci se făcuse chezaş pentru uriaş şi făgăduiala acestuia fusese astfel călcată, stătea în mijlocul lor, avînd multă grijă să nu se apropie de Amadis, pînă nu vor vedea în ce stare este uriaşul, convins fiind că atunci cînd acesta îşi va vei în fire va îndrepta lucrurile şi îi va pedepsi, pentru a-şi ţine cuvîntul dat ; aşa că, văzîndu-l pe Amadis că porneşte spre duşmani, s-a îndreptat cît mai iute spre el şi i-a spus : „Domnule cavaler, rogu-vă, aveţi bunătatea de a mă asculta puţin înainte de-a ieşi de-acolo“. Amadis a rămas pe loc şi cavalerul i-a povestit tot ce vorbise cu Bravor, feciorul uriaşului, şi cum izbutise deocamdată să potolească lucrurile pînă la venirea dimineţii, răstimp în

care uriaşul se va simţi mult mai bine, şi îşi va veni în simţiri ; şi i-a mai spus că poate fi sigur că atunci îşi va îndeplini toate îndatoririle faţă de el, chiar de-ar fi să se vadă în primejdie de moarte ; aşa că să binevoiască a se stăpîni atîta vreme cît el se încrede în Dumnezeu că va repara totul şi să lase asta în seama lui. Amadis, auzindu-i vorbele, a socotit că spune adevărul, pentru că, atît cît avusese de-a face cu el, i se păruse un om cumsecade, şi i-a spus : „De dragul vostru mă voi stăpîni de data asta, dar să ştiţi, cavalere, că toată osteneala voastră va fi zadarnică, dacă, în primul rînd, nu i se va face dreptate doamnei". Cavalerul i-a răspuns : „I se va face cu prisosinţă, căci altminteri nu m-aş mai socoti cavaler şi nu l-aş mai preţui pe uriaş cum am făcut-o întotdeauna, fiindcă îl cred cinstit şi plin de virtute". Amadis a rămas, atunci, în adăpostul lui, ca mai înainte. Şi aşa cum auziţi, era înconjurat de duşmani, pitit între stîncile acelea sălbatice, aşteptînd şi el şi ceilalţi dimineaţa.

Acum istoria ne spune că după ce uriaşul a fost dus la castel de oamenii săi, atît de pierit de parcă ar fi fost mort, şi culcat în patul său, a zăcut aşa cea mai mare parte din noapte fără să poată vorbi şi nu făcea alta decît să-şi ducă mîna în dreptul inimii, arătînd că de-acolo i se trage răul ; maică-sa şi nevastă-sa, văzînd asta, au pus doftorii să-l cerceteze şi aflînd aceştia pe dată pricina răului, atîta l-au oblojit şi i-au dat tot soiul de leacuri şi altele ce au lucrat asupra lui, că mai înainte de ivirea zorilor şi-a venit în simţiri pe de-a-ntregul şi, de cum a izbutit să vorbească, a întrebat unde se află. Doctorii i-au răspuns că e în patul lui. „Şi lupta pe care am dus-o cu cavalerul — a zis el — cum s-a sfîrşit ?" Ei i-au spus tot adevărul, neîndrăznind să-l mintă cu nimic, aşa cum se cuvine să li se spună oamenilor cinstiţi, povestindu-i cum se petrecuse totul şi cum, pe cînd era la pămînt la picioarele cavalerului din Insula Ferecată, feciorul său, Bravor, socotind că murise, a ieşit cu oamenii săi din castel şi l-au încolţit pe cavaler între stîncile ce înconjoară piaţa unde se dăduse lupta, aşteptînd porunca sa. Cînd uriaşul a auzit asta, a întrebat : „Cavalerul trăieşte ?" „Da", au răspuns ei. „Atunci — a zis —, chemaţi-l aici pe fiul meu şi pe toţi cîţi îl însoţesc şi spuneţi-le să-l lase în libertate

pe cavaler". Ceea ce s-a făcut pe dată, iar uriaşul, cînd a dat cu ochii de fiul său, i-a spus : „Trădătorule, de ce mi-ai călcat cuvîntul ? Ce cinste ori ce cîştig ai fi avut de pe urma acestei fapte ? Căci dacă aş fi fost mort, nu mi-ai fi putut reda viaţa în nici un chip, şi ţi-ai ucis mai abitir cinstea, călcîndu-mi vorba şi făcînd ceea ce ai făcut întru mai mare pierdere pentru neamul meu, decît dacă ai fi murit, ca un cavaler ce nu-şi calcă îndatoririle, căci ştii bine că dacă aveam să scap cu viaţă, n-ai fi putut scăpa în nici un colţişor fără să fii ucis de mine, fiindcă tu şi toţi cei ce nu-şi respectă cuvîntul merg prea departe în intenţiile lor şi socotind că răzbună o jignire, cad ei înşişi în păcatul de a jigni, cu mai multă ruşine şi ocară decît înainte ; aşa că te voi pedepsi ca pe un ticălos". Şi a poruncit să i se lege mîinile şi picioarele, să fie dus în faţa cavalerului din Insula Ferecată şi să i se spună acestuia că acel ticălos de fiu al său îi călcase cuvîntul, aşa că poate cere să fie pedepsit cum îi e pe plac. Aşa l-au dus legat şi l-au lăsat la picioarele lui Amadis. Mama băiatului, văzînd asta şi temîndu-se ca acel cavaler, ca tot omul în suferinţă, să nu-i facă vreun rău, a ieşit fără ştirea uriaşului şi s-a dus cît mai iute cu putinţă în piaţă, unde se afla Amadis ; la vremea aceea, Amadis îşi ţinea coiful în mînă, că pînă atunci, cîtă vreme fusese împresurat nu şi-l scosese o clipă din cap, şi îşi vîrîse spada în teacă, ca să-l dezlege pe fiul uriaşului şi să-i dea drumul ; doamna, cum s-a apropiat şi i-a văzut chipul, l-a recunoscut pe dată pe Amadis şi îndreptîndu-se spre el neînsoţită de nimeni, i-a spus plîngînd : „Domnule, mă cunoaşteţi ?" Amadis, deşi a văzut de îndată că e fiica lui Gandalac, tutorele lui don Galaor, fratele lui, i-a răspuns : „Doamnă, nu vă cunosc". „Cu toate acestea — a spus ea — seniore Amadis, eu ştiu prea bine că sînteţi fratele stăpînului meu, don Galaor, dar dacă doriţi să nu vi se afle numele, aşa voi face ; dacă vreţi, însă, să vi-l spuneţi, nu vă temeţi de uriaş, mă pun eu chezaşă pentru el şi vedeţi bine, acum, că îşi ţine cuvîntul dat, căci iată, vi-l trimite pe fiul meu, ce i-a călcat cuvîntul, pentru a vă lua răzbunarea dorită asupra lui şi pentru care eu vă cer îndurare". „Buna mea doamnă — a spus Amadis —, ştiţi bine cît de îndatoraţi sîntem toţi fraţii şi prietenii lui don

Galaor tatălui vostru și fiilor acestuia și mi-ar plăcea să vă dovedesc asta în alt chip, iar de data asta nici nu trebuie să-mi mulțumiți, fiindcă tocmai îi dădeam drumul fără să mă fi rugat domnia voastră, căci eu nu mă răzbun decît pe cei ce vor să-și apere fărădelegile cu arma în mînă. Cît despre ce ați spus în legătură cu numele meu, de vreau să mi-l spun ori să-l tăinuiesc, cred că mai curînd mi-ar plăcea ca uriașul să știe cine sînt ; și spuneți-i că nu voi pleca de-aici cu nici un chip pînă ce nu va repara nedreptatea făcută doamnei ce m-a adus aici, așa cum îi voi porunci ; și dacă e atît de drept cum spun toți, să vină aici, în piață, așa cum se află, învins, pentru a-i hotărî soarta cum mi-e voia, căci dacă atunci cînd a fost dus de-aici își pierduse simțirea, poate afla oarece iertare, dar acum, cînd și-a venit în fire, nu se poate dezvinovăți cinstit în nici un chip". Doamna i-a mulțumit cu multă umilință și i-a spus : „Domnul meu, nu vă îndoiți de soțul meu, căci va face așa cum spuneți sau ce veți porunci și veniți cu mine la el fără nici o teamă". „Buna mea doamnă și prietenă — a răspuns el —, vouă mi-aș încredința viața fără teamă, dar n-am încredere în firea uriașilor, care arareori sînt călăuziți de judecată și se supun acesteia, fiindcă în mai tot ce fac sînt stăpîniți de o mare furie și înverșunare". „E-adevărat — a spus doamna —, dar cunoscîndu-l pe acesta, vă rog să veniți cu mine fără teamă". „Dacă asta vă e dorința — a zis Amadis —, așa voi face". Așa că și-a pus coiful în cap, și-a luat scutul și spada și a plecat cu ea, cugetînd că așa ar putea fi mai în siguranță decît așteptîndu-și moartea, fără speranță în vreun ajutor, căci chiar de i-ar fi omorît pe toți acei oameni care îl încercuiseră, tot n-ar fi putut scăpa, deoarece mai înainte de a putea găsi o corabie să plece, toate aflîndu-se în puterea oamenilor uriașului, l-ar fi ucis chiar locuitorii insulei, pentru că, deși în alte locuri unde stăpîneau uriașii aceștia erau urîți datorită trufiei și marii lor cruzimi, nu la fel se petreceau lucrurile cu Balan, care își ocrotea și apăra toți supușii, fără să le ia nimic din ce le aparține. Deci, era cu neputință să-și închipuie că se va putea descurca de unul singur și de aceea s-a hotărît să riște și să intre în castel, fără altă chezășie decît prima făgăduială făcută de uriaș și cea a doamnei, așa înarmat cum era,

cu gîndul că dacă i se întinde o cursă şi va fi atacat, mai înainte de-a fi ucis, va săvîrşi minuni de vitejie.

Şi aşa cum povesteşte istoria, Amadis a plecat cu uriesiţa, nevasta lui Balan, spre castel şi cum a ajuns înăuntru, uriaşul a fost înştiinţat că a sosit cavalerul ce se luptase cu el şi vrea să-i vorbească. El a poruncit să fie adus în odaia unde se afla în patul lui şi s-a făcut întocmai. Cînd a intrat în odaie, Amadis i-a spus : „Balan, am a mă plînge foarte de tine, pentru că am crezut în cuvîntul tău şi în chezăşia dată doamnei ce a venit după mine şi, apoi, cavalerului din Insula Prinţului, după ce am sosit aici să te caut şi să mă lupt cu tine, aflîndu-mă în puterea ta, iar oamenii tăi, călcîndu-ţi făgăduiala, au vrut să mă ucidă mişeleşte. Şi sînt convins că asta nu ţi-e pe plac şi nu ai poruncit-o tu, fiindcă nu erai în stare să dai porunci, dar asta nu m-a scutit de primejdie, căci am fost la un pas de moarte ; dar cu toate acestea, mă socotesc mulţumit cu ce i-ai făcut fiului tău şi te rog, Balan, să-i faci dreptate acelei doamne ce m-a adus aici, că altminteri nu te pot ierta de luptă pînă nu vom ajunge la capăt, deşi lupta s-a încheiat, căci în puterea mea a fost să te omor sau să-ţi las viaţa. Eu ţin la tine şi te preţuiesc mai mult decît gîndeşti, datorită înrudirii tale cu Gandalac, uriaşul de la Stînca Galtares, căci am aflat că eşti căsătorit cu fiica lui ; dar cu toate acestea nu pot să nu-i fac dreptate acestei doamne“. Uriaşul i-a răspuns : „Cavalere, deşi durerea şi mîhnirea de a mă vedea învins de un singur cavaler sînt mai mari decît însăşi moartea şi sînt atît de uimit cum n-am mai fost niciodată pînă azi, mi-e mică suferinţa pe lîngă cea încercată datorită faptei feciorului şi oamenilor mei ; şi dacă forţele mi-ar fi îngăduit să-i pedepsesc eu însumi, ai fi văzut ce putere are cuvîntul meu. Dar n-am putut face alta decît să ţi-l dau pe vinovat, cu toate că numai el este oglinda în care ne privim maică-sa şi eu ; dar dacă mai doreşti ceva, cere şi vrerea-ţi va fi împlinită“. Amadis i-a zis : „Sînt mulţumit cu ce ai făcut. Dar acum, spune-mi ce vei face pentru acea doamnă“. „Ce crezi tu că pot face — a răspuns uriaşul —, căci fiul nu i-l mai pot înapoia, fiindcă e mort. Aşa că, rogu-te mult, cere-mi ce este cu putinţă“. „Aşa

voi face — a spus Amadis —, că altminteri ar fi o sminteală". „Spune, atunci, ce dorești", a zis el. „Vreau — a spus Amadis — să-i scoți din temniță pe dată pe soțul și fiica acelei doamne, cu toți însoțitorii lor, să le înapoiezi tot ce e al lor, precum și corabia, iar în locul feciorului ucis de tine să îl dai pe al tău drept soț fetei, căci, deși ești un mare senior, să știi de la mine că ei nu-ți sînt cu nimic mai prejos ca stirpe și rang, fiindcă, pe lîngă faptul că nu sînt lipsiți de avuții și măreție, pămînturi întinse și venituri, sînt guvernatori ai unuia dintre regatele tatălui meu". Atunci, uriașul, auzind aceste vorbe, s-a uitat la el mai bine ca-nainte și a zis : „Rogu-te, fii bun și spune-mi cine ești, tu care îmi ceri toate acestea, și cine este tatăl tău". „Află — a răspuns Amadis — că tatăl meu este regele Perion al Gaulei, iar eu sînt fiul lui, Amadis". Cînd uriașul a auzit asta, a ridicat pe dată capul cum a putut și a spus : „Cum ? E-adevărat că tu ești acel Amadis care l-a omorît pe tatăl meu ?" „Eu sînt cel care pentru a-i veni în ajutor regelui Lisuarte — a zis el —, ce se afla în pragul morții, am omorît un uriaș ce se spune că a fost tatăl tău". „Află, Amadis — a spus uriașul —, că nu știu pe seama a ce să pun această mare îndrăzneală a ta de-a veni în țara mea : a marelui tău curaj ori a faimei că nu îmi calc cuvîntul. Dar pricina trebuie să fie inima ta viteză, ce nu s-a temut niciodată și nu s-a dat înapoi în fața primejdiilor, învingîndu-le pe toate ; și pentru că soarta îți este atît de favorabilă, n-are rost să încerc de-acum încolo a sta împotriva puterii tale, căci tot ea mi-a dovedit că am destulă putere și eu pentru a-ți face rău ; iar cît despre fiul meu, ți-l dau să faci cu el ce vrei, nu pentru că este bun, cum nădăjduiam, ci pentru că e rău, fiindcă acela care nu-și respectă cuvîntul, nu poate avea nimic de laudă ; de asemenea, îi eliberez pe cavaler și pe fiica lui cu toată suita lor, așa cum poruncești și vreau să-ți rămîn prieten și să-ți împlinesc poruncile întotdeauna cînd vei avea nevoie de mine". Amadis i-a mulțumit și i-a spus : „Prieten te socotesc și eu, fiindcă ești prieten cu Gandalac, și ca prieten te rog ca, de azi înainte, să te lepezi de acest obicei rău statornicit în insulă, căci dacă nu te pui în slujba Domnului, urmîndu-i sfintele învăță-

turi, toate celelalte lucruri, chiar de îţi aduc o oarecare speranţă de cinstire şi folos, pînă la urmă nu te vor scăpa să nu fii lovit de mari nenorociri, după cum ai putut vedea acum, căci El a vrut să mă poarte aici, cum nici nu gîndeam, şi să-mi dea puterea să te înfrunt şi să te învinge, fiindcă pe cît eşti de voinic la trup, de curajos şi cu inimă vitează, n-aş fi putut să-ţi fac nici un rău fără harul său. Dar să lăsăm asta acum, căci socotesc că vei face ce îţi cer ; iartă-l pe fiul tău, atît pentru vîrsta lui fragedă ce l-a împins să greşească, cît şi pentru dragostea mamei sale, pe care o socotesc o soră, şi cheamă-i aici pe el şi pe domnişoară, să se căsătorească pe dată". „Fiindcă m-am hotărît să-ţi fiu prieten — a spus uriaşul — voi face tot ce socoteşti că e bine".

Apoi a poruncit să fie aduşi acolo cavalerul, soţul doamnei, şi fiica lor, cu toţi însoţitorii, iar Darioleta s-a bucurat atît de mult că e iarăşi împreună cu ei şi că lucrurile se rînduiseră astfel, de parcă ar fi ajuns stăpîna lumii ; şi în faţa lor, precum şi a mamei şi bunicii băiatului, tinerii s-au logodit şi Amadis le-a cerut să facă pe dată nunta. Acum istoria vă spune rostul acestei căsătorii. În primul rînd, pentru a vă aduce la cunoştinţă cum a sfîrşit Amadis această măreaţă aventură întru cinstea şi mulţumirea acelei doamne ce îl adusese acolo, învingîndu-l pe puternicul Balan şi încumetîndu-se, deşi îi era duşman datorită faptului că îi ucisese tatăl, să păşească pe insula lui, unde a trecut printr-o mare primejdie, cum aţi auzit. În al doilea rînd, ca să aflaţi că din căsătoria acelui Bravor, feciorul lui Balan, şi acea fată a Darioletei, s-a născut un băiat, pe nume Galeote, că aşa i-a spus maică-sa, care n-a fost atît de voinic şi de înalt ca uriaşii. Acest Galeote a fost stăpînul acelei insule după moartea lui Bravor, tatăl său, şi s-a căsătorit cu o fiică a lui don Galvanes şi a Madasimei, soţia lui, şi au avut un băiat căruia i-au pus numele Balan, ca străbunicul lui ; şi aşa au urmat unii după alţii, stăpînind mereu acea insulă vreme îndelungată, pînă s-a născut din stirpea lor acel viteaz şi curajos don Segurades, văr primar cu cavalerul bătrîn ce a sosit la curtea regelui Arthur la vîrsta de o

sută douăzeci de ani şi în ultimii patruzeci, cînd din pricina vîrstei nu mai îmbrăcase armura, îi doborîse fără lance pe toţi cavalerii foarte vestiţi ce se aflau la curte în vremea aceea. Acest Segurades a trăit în vremea regelui Uter Padragon, tatăl regelui Arthur şi senior al Marii Britanii, şi a avut un fecior ce a stăpînit insula, pe numele lui Bravor cel Brun, căruia i se spunea aşa fiindcă era peste măsură de brav şi în limba de-atunci, „brav" se spunea „brun". Pe acest Bravor l-a ucis Tristan de Leonis în luptă chiar pe acea insulă, unde o furtună îl azvîrlise pe el şi pe Isolda, fiica regelui Languines al Irlandei, cu toată suita ei, pe cînd Tristan o aducea să-i fie soţie regelui Mark din Cornwall, unchiul său ; pe acest Bravor cel Brun l-a moştenit acel mare principe preacurajos Galeote cel Brun, seniorul Insulelor Lungi, mare prieten al lui Lancelot din lac. Aşa că acum, dacă aţi citit ori veţi citi cărţile despre Tristan şi Lancelot, unde sînt pomeniţi aceşti Bruni, veţi şti cum s-a născut stirpea lor ; şi fiindcă sînt urmaşii acelui uriaş, fecior al lui Balan, întotdeauna li s-a spus uriaşi, deşi nu erau pe potriva acestora la trup, dinspre partea mamei, aşa cum v-am povestit, dar toţi din neamul lor au fost foarte puternici şi viteji în luptă şi au moştenit mult din trufia şi viclenia urieşească.

Dar acum îl vom lăsa pe Amadis în insula aceea, unde s-a odihnit cîteva zile ca să-şi oblojească rănile pe care i le făcuse Balan în timpul luptei, dar şi pentru că uriaşul şi soţia lui îl rugaseră să rămînă şi a fost slujit cum nu se poate mai bine, iar istoria vă va povesti ce-a făcut Grasandor după ce vînătorul i-a transmis solia lui Amadis şi a aflat că acesta plecase cu o doamnă într-o barcă pe mare.

V-am povestit cum mai înainte de a pleca pe mare cu doamna într-o barcă şi de a-şi îmbrăca armura cavalerului mort, Amadis a trimis pe unul din oamenii săi la Grasandor să-i spună că pleacă, să-l îngroape pe acel cavaler şi să dobîndească pentru el iertarea doamnei sale, Oriana. Acest om s-a dus pe dată spre locul unde vîna Grasandor, ce nu ştia nimic de plecarea lui Amadis, gîndind ca şi toţi ceilalţi, că stă la pîndă cu cîinele său acolo unde îl lăsaseră, şi i-a transmis mesajul lui Amadis. Cînd l-a auzit, Gra-

sandor s-a minunat foarte, întrebîndu-se ce pricină atît de însemnată l-a împins pe Amadis să se despartă de el şi mai cu seamă de doamna sa, Oriana, fără să îi vadă ; aşa că a lăsat pe dată vînătoarea şi i-a poruncit mesagerului să-l călăuzească la locul unde se află cavalerul mort ; ajuns aici, a văzut cavalerul pe pămînt, dar pe mare nu se zărea nimic, că barca în care se afla Amadis dispăruse deja ; atunci, a pus să fie urcat pe un cal cavalerul mort şi, strîngîndu-şi toţi însoţitorii, s-a întors în Insula Fericată, cugetînd adînc la ce are de făcut ; cînd au ajuns la poalele stîncii, le-a poruncit celor ce îl însoţeau să-l îngroape pe cavaler în mănăstirea de-acolo, ridicată de Amadis cînd se înapoiase de pe Stînca Săracului în cinstea Fecioarei Mariei, cum povesteşte cartea a doua a acestei istorii, iar el s-a dus la Oriana şi la Mabilia, soţia lui ; aceste doamne, văzîndu-l singur, l-au întrebat unde a rămas Amadis ; el le-a povestit tot ce i se întîmplase lui Amadis şi ştia de la el, fără să uite nimic, prefăcîndu-se vesel, ca să nu le sperie. Cînd Oriana a auzit povestea, o vreme a rămas tăcută, fără să poată vorbi datorită unei mari tulburări, iar cînd şi-a revenit, a spus : „Sînt convinsă că dacă Amadis a plecat fără domnia voastră şi fără ştirea mea, n-a făcut-o fără o pricină însemnată". Grasandor i-a spus : „Doamna mea, aşa gîndesc şi eu, dar vă cer iertare pentru el, căci aşa mi-a trimis vorbă prin vînătorul care l-a văzut plecînd". „Bunul meu domn — a spus Oriana —, mai multă nevoie e să ne rugăm Domnului să-l apere cu marea-i bunătate, decît să mă rugaţi pe mine să îl iert, căci ştiu prea bine că nu mi-a greşit niciodată pînă acum şi n-o va face nici de-acum înainte şi am toată încrederea în marea dragoste pe care mi-o poartă. Dar ce socotiţi că ar fi de făcut ?" Grasandor i-a răspuns : „Doamnă, eu chibzuiesc că ar fi bine să plec în căutarea lui, şi de izbutesc să-l găsesc, să împart cu el binele ori răul, căci nu-mi voi afla odihnă ziua şi noaptea pînă nu voi da de el". Toate doamnele au încuviinţat ca Grasandor să plece de îndată ; doar Mabilia n-a încetat să plîngă toată noaptea din pricina asta, socotind că o asemenea călătorie nu poate fi fără mari primejdii şi încercări ; în cele din urmă, însă, ţinînd seama mai mult de cinstea so-

ţului ei decît de satisfacerea propriilor dorinţe, a încuviinţat şi ea să plece.

Cînd s-a făcut dimineaţă, deci, Grasandor s-a sculat, a ascultat liturghia şi, luîndu-şi rămas bun de la Oriana, Mabilia şi celelalte doamne, s-a urcat pe o corabie, luîndu-şi cu el armele, calul, doi scutieri cu merindele de trebuinţă şi un cîrmaci, şi a pornit pe mare în aceeaşi direcţie în care plecase Amadis. Grasandor a plutit pe mare drept înainte, fără să ştie încotro să se îndrepte şi lăsîndu-se în voia sorţii, că nu avea nici o siguranţă cu privire la drum, decît că într-acolo pornise şi Amadis. Şi călătorind el aşa cum auziţi toată ziua aceea, noaptea următoare şi a doua zi, fără să întîlnească pe nimeni de la care să poată afla veşti, spre nenorocirea lui, cînd s-a înnoptat, a trecut foarte aproape de Insula Prinţului, dar n-a zărit-o din pricina beznei, căci de-ar fi acostat acolo, nu s-ar fi putut să nu dea de urma lui Amadis, fiindcă ar fi aflat că şi el ajunsese acolo şi plecase însoţit de cavalerul guvernator al insulei şi, în cele din urmă, s-ar fi îndreptat spre Insula Turnului Roşu ; dar a fost să fie altfel, că în noaptea aceea n-a mers prea departe şi-a mai plutit toată ziua următoare, iar la căderea nopţii a ajuns la o plajă pe ţărmul mării, unde Grasandor a poruncit să se arunce ancora pînă dimineaţa, ca să afle ce ţinut e acela. Şi au rămas acolo pînă s-a luminat de ziuă şi au putut zări uscatul, părîndu-li-se că trebuie să fie un ţinut întins şi foarte frumos, cu păduri dese. Grasandor a poruncit să i se scoată calul, şi-a îmbrăcat armura şi i-a spus cîrmaciului să nu se mişte din locul acela pînă nu se întoarce, pentru că el vrea să afle unde acostaseră şi să încerce să dea de urma celui căutat. Şi a pornit călare, urmat de scutieri pe jos, fiindcă nu luaseră cai şi pentru ei, ca să fie corabia mai uşoară.

Şi-a umblat el aşa o bună parte din zi, fără să întîlnească suflet de om, şi tare se mai minuna că pămîntul acela e nelocuit ; aşa că a descălecat la marginea unei păduri pe unde mergea, lîngă un izvor, şi scutierii i-au dat să mănînce şi i-au hrănit calul ; şi după ce-a sfîrşit de mîncat i-au spus : „Stăpîne, întoarceţi-vă la corabie, că pămîntul acesta e pustiu“. Grasandor le-a răspuns : „Rămîneţi voi aici, că n-o să vă puteţi ţine după mine, iar

eu o să mai umblu pînă aflu ceva, iar de nu, mă întorc aici ; iar de vedeţi că zăbovesc, întoarceţi-vă la corabie că voi veni şi eu de-mi va sta în putinţă". Scutierii, care nu mai puteau merge de obosiţi ce erau, l-au binecuvîntat şi i-au spus că vor face aşa cum a poruncit.

Şi Grasandor a pornit prin pădurea aceea, cînd, după o vreme, a ajuns într-o vale foarte adîncă, acoperită de un codru des, iar la capătul ei a zărit o mănăstire mică, ascunsă în cel mai de nepătruns desiş al pădurii ; şi a pornit pe dată într-acolo, iar cînd a ajuns, a găsit poarta deschisă şi, descălecînd, şi-a priponit calul de un belciug şi a intrat ; aici s-a dus de-a dreptul la biserică şi s-a rugat Domnului, aşa cum s-a priceput mai bine, să îl călăuzească în călătoria aceea pentru a-l sluji întru cinstea lui şi să-l îndrepte astfel încît să îl poată afla pe Amadis.

Pe cînd stătea el aşa în genunchi, a văzut intrînd în biserică un călugăr în rasă albă şi, strigîndu-l, l-a întrebat : „Părinte, ce ţinut e acesta şi din ce regat face parte ?" Călugărul i-a răspuns : „Ţinutul acesta aparţine regatului Irlandei, dar acum nu se mai află sub porunca regelui, pentru că nu departe de-aici trăieşte un cavaler ce se numeşte Galifon, împreună cu doi fraţi de-ai săi, cavaleri foarte puternici, ca şi el, într-un castel foarte întărit, care a pus stăpînire pe toţi aceşti munţi, cu pămînturi îmbelşugate şi locuri destul de bogate, şi îi atacă pe cavalerii rătăcitori ce trec pe aici ; aceştia trei umblă mereu împreună şi cînd întîlnesc un cavaler, cei doi fraţi se ascund, iar Galifon îl înfruntă singur şi, dacă cel de la castel învinge, ceilalţi doi rămîn pe loc, dar dacă văd că nu îi merge bine în timpul luptei, ies din ascunzătoare şi îl învinge ori îl ucid cu uşurinţă pe cel ce e singur. Chiar ieri s-a întîmplat ca doi călugări de la mănăstirea aceasta, ce plecaseră să ceară de pomană prin aceste locuri, să-i vadă pe cei trei fraţi cum au învins un cavaler şi l-au rănit foarte greu ; cei doi călugări l-au cerut pe rănit, rugîndu-i, ca în numele iubirii de Dumnezeu să nu-l ucidă, fiindcă oricum nu se mai poate apăra ; şi atîta au stăruit, că pînă la urmă au izbutit şi l-au adus pe un catîr aici, unde se află şi acum ; la scurtă vreme după asta a sosit un tovarăş de-al lui şi, cum a aflat ce s-a întîmplat, a plecat cu puţin înainte de venirea domniei tale, cu gîndul de-a muri ori de

a-l răzbuna pe cel rănit și e sigur că viața sa e în mare primejdie". Cînd Grasandor a auzit aceasta, i-a cerut călugărului să i-l arate pe cavalerul rănit, iar acesta a făcut întocmai și l-a condus într-o chilie, unde pe un pat zăcea cavalerul rănit ; Grasandor, de cum l-a văzut, l-a recunoscut pe Eliseo, fratele lui Landin, nepotul lui don Cuadragante, iar cavalerul l-a recunoscut pe Grasandor, căci se întîlniseră de multe ori și stătuseră de vorbă în timpul războiului dintre regele Lișuarte și Amadis ; cînd l-a văzut, Eliseo i-a spus : „Oh, viteazul meu domn Grasandor, rogu-vă, în numele curteniei, să-i veniți în ajutor lui Landin, vărul meu, care se află în mare primejdie, și apoi vă voi povesti ce nenorocire mi s-a întîmplat, că dacă zăboviți acum să vă istorisesc, ajutorul vostru nu-i va mai fi de folos". Grasandor a întrebat : „Unde îl pot găsi ?" „Trecînd valea aceasta — a răspuns Eliseo —, o să dați de un cîmp întins și un castel întărit ; acolo îl veți afla, căci a plecat să-l cheme la luptă pe cavalerul ce stăpînește castelul, și care mi-a făcut răul acesta". Grasandor și-a dat seama pe dată că acel călugăr spusese adevărul și, încredințîndu-se Domnului, și-a încălecat calul și a plecat cît mai grabnic cu putință pe drumul arătat de călugăr, de unde putea zări mai bine castelul ; și de cum a trecut valea, l-a zărit pe dată, pe un colnic mai înalt decît cîmpia din jur, și a pornit într-acolo ; iar cînd a ajuns la marginea unei păduri pe care o străbătuse, l-a văzut pe Landin că strigă ceva la poarta castelului, dar nu înțelegea ce spune, că era cam departe ; așa că și-a oprit calul în niște tufișuri dese, fiindcă nu voia să se arate mai înainte de-a vedea dacă Landin are nevoie de ajutor. Și pe cînd stătea el așa, nu după multă vreme, a văzut că pe poarta castelului în fața căreia se afla Landin a ieșit un cavaler destul de voinic și bine legat ce a schimbat cîteva vorbe cu Landin și apoi s-au depărtat unul de altul și s-au năpustit unul împotriva celuilalt în cea mai mare goană a cailor, așa că, izbindu-se în lănci, s-au prăbușit amîndoi la pămînt ; dar cavalerul din castel a căzut mult mai rău, fiind foarte zdruncinat ; totuși s-a ridicat cît mai iute cu putință și a pus mîna pe spadă să se apere. Landin s-a sculat, că era foarte sprinten și viteaz și, văzînd că potrivnicul lui e pregătit să-i țină piept, și-a apucat spada, s-a acoperit cu

scutul şi a pornit spre el ; celălalt a pornit şi el şi au prins să-şi dea lovituri grele de spadă în coifuri, de ieşeau scîntei din ele, scrijelindu-şi scuturile şi sfîrtecîndu-şi armurile în multe locuri, încît spadele tăiau acum în carne vie ; şi s-au luptat ei aşa o bucată bună de vreme, pălindu-se cît mai rău cu putinţă ; dar nu după mult timp, Landin a început să cîştige teren şi făcea ce voia cu cavalerul din castel, care nu mai izbutea alta decît să se ferească de lovituri, fără să dea nici una ; şi văzînd asta, a prins să le facă semne cu spada celor din castel, să-i vină în ajutor, că zăbovesc prea mult. Atunci au ieşit doi cavaleri în cea mai mare goană a cailor, cu lăncile în mînă, strigînd : „Trădătorule ticălos, nu-l ucide !“ Cînd Landin i-a văzut venind aşa, s-a pregătit să-i întîmpine ca un cavaler viteaz, fără să se tulbure cîtuşi de puţin, pentru că i se spusese că, dacă primului îi va merge rău în luptă, va fi ajutat de ceilalţi doi ; aşa că le-a răspuns astfel : „Voi sînteţi trădători şi ticăloşi, că îi ucideţi prin minciună şi trădare pe cavalerii viteji şi cinstiţi“.

Grasandor, care privea totul, văzîndu-i venind pe cei doi, şi-a înfipt cît mai zdravăn pintenii în burta calului şi s-a îndreptat spre ei spunînd : „Lăsaţi-l în pace pe cavaler, ticăloşilor şi trădătorilor !“ ; şi l-a izbit pe unul din ei cu lancea în scut atît de puternic, încît într-o clipită l-a azvîrlit peste crupa calului şi l-a trîntit pe jos ; şi cum pămîntul era tare, iar căzătura grea, acela şi-a frînt braţul drept, pe care căzuse, şi a rămas atît de zdrobit, că nu s-a mai putut scula. Celălalt cavaler a vrut să-i dea o lovitură de lance lui Landin ori să-l calce în picioarele calului, dar n-a izbutit, fiindcă s-a ferit cu atîta sprinteneală şi pricepere, că celălalt nu l-a putut atinge, dar a trecut atît de iute pe lîngă el, că nici Landin nu l-a putut lovi, cu toate că se gîndise să-i reteze picioarele calului. Grasandor i-a spus : „Luaţi-l pe ăsta, care e pe jos şi lăsaţi-mi-l mie pe cel călare“. Cînd Landin a văzut ce se întîmplă, tare s-a mai bucurat, dar nu pricepea cine e cavalerul ce îi sărise în ajutor în ceasul acela ; şi s-a întors pe dată spre cavalerul cu care se luptase mai înainte şi a început să-i dea lovituri de spadă zdravene şi grele, încît, cu toate că acesta se trudea din răsputeri să se apere, nu i-a fost de nici un folos, că Landin făcea ce voia cu el. Grasandor se înfrunta

cu cel călare și își dădeau lovituri grele cu spada, că Grasandor îi tăiase lancea și îl rănise la mînă ; și astfel, toți patru se străduiau să-și facă unul altuia cît mai mult rău cu putință. Dar după scurtă vreme, Landin și-a culcat vrăjmașul la picioarele sale și cînd celălalt, călare, a văzut asta, a rupt-o la fugă spre castel mîncînd pămîntul, urmat de Grasandor, ce nu îl slăbea un pas ; și cum alerga în neștire, cavalerul n-a nimerit pe podul mobil și a căzut cu cal cu tot în șanțul care era foarte adînc și plin cu apă, așa că, în scurtă vreme, datorită greutății armurii s-a înecat, fiindcă cei din castel nu i-au putut veni în ajutor, deoarece Grasandor s-a așezat la capătul podului împreună cu Landin ce a sosit îndată după el, pe unul din caii rămași pe cîmp ; și văzînd că lupta se încheiase și nu mai au ce face acolo, s-au întors amîndoi spre locul unde îi lăsaseră pe cei doi cavaleri, să vadă dacă muriseră ; Landin a întrebat : „Domnule cavaler, cine sînteți domnia voastră ce ați venit să-mi dați ajutor tocmai la ceasul acesta cînd aveam atîta nevoie ?“ Grasandor i-a răspuns : „Domnul meu, sînt Grasandor, prietenul vostru, și îi aduc multe mulțumiri lui Dumnezeu că v-am găsit cînd aveați nevoie de mine“. Cînd Landin a auzit aceste vorbe, tare s-a mai minunat cum de l-a purtat soarta pe acele tărîmuri, căci știa foarte bine că rămăsese în Insula Ferecată cu Amadis, cînd plecase de-acolo flota lor spre ținutul Sansueñei și țara regelui Arabigo, și l-a întrebat : „Bunule domn, ce v-a adus aici pe acest meleag atît de îndepărtat de locul unde ați rămas cu Amadis ?“ Grasandor i-a istorisit tot ce ați auzit mai înainte și că din pricina asta pornise în căutarea lui Amadis, întrebîndu-l dacă știe ceva de el. Landin i-a răspuns : „Aflați, domnule, că Eliseo, vărul meu, și eu venim din locurile unde l-am lăsat pe don Cuadragante, unchiul meu, și pe don Bruneo de Bonamar, cu acei cavaleri ce i-ați văzut plecînd din Insula Ferecată, cu solie de la unchiul meu pentru regele Cildadan, să ne dea niște oșteni, că am purtat o bătălie cu un nepot de-al regelui Arabigo, ce a pus stăpînire pe țară și cînd a aflat că unchiu-su e învins și captiv. Și cu toate că am învins noi și le-am făcut mari pagube dușmanilor, am avut de suferit și am pierdut mulți oameni, așa că am pornit la drum să mai aducem ; acum vreo trei zile am poposit în Insula

Prinţului şi am aflat că un cavaler ce însoţea o doamnă sosise acolo într-o barcă, doar cu un vîslaş, spunînd că se duce în Insula Turnului Roşu să se lupte cu Balan Uriaşul, dar oamenii de-acolo n-au ştiut să-mi spună pricina, ci doar că guvernatorul insulei a plecat cu acel cavaler să vadă lupta, pentru că din cît se zice, acel uriaş este cel mai viteaz din cîţi se află în toate insulele ; şi după cum spuneţi că Amadis a plecat pe mare cu o doamnă, socotesc că el trebuie să fie acest cavaler, că asemenea faptă e pe potriva lui". „Mult m-aţi bucurat cu aceste veşti — a spus Grasandor —, dar nu mă pot împiedica să nu fiu mîhnit foarte că nu mă aflu lîngă el în această înfruntare". „Nu fiţi mîhnit — a zis Landin — că pe el Dumnezeu l-a adus pe lume pentru a-l dărui doar pe el singur cu cinstea şi marea glorie pe care toţi ceilalţi pămînteni la un loc n-ar putea-o dobîndi". „Acum povestiţi-mi — a spus Grasandor — ce vi s-a întîmplat, că mai înainte l-am întîlnit într-o mănăstire, acolo jos într-o vale adîncă, pe vărul vostru Eliseo rănit greu, de la care n-am putut afla ce s-a întîmplat, că mi-a spus doar că aţi plecat să vă luptaţi cu acest cavaler, iar călugării de la mănăstire mi-au istorisit prin ce viclenie el şi fraţii săi îi învingeau şi îi batjocoreau pe cavalerii ce se luptau cu ei ; şi n-am mai aflat nimic alta, ca să nu mai zăbovesc". Landin i-a spus : „Aflaţi că ieri am părăsit corabia, ca să ne îndreptăm pe uscat spre regele Cildadan, fiindcă ne simţeam tare rău din pricina călătoriei pe mare ; şi cînd am ajuns în apropierea mănăstirii pe care aţi văzut-o, am întîlnit o domniţă ce venea plîngînd şi care ne-a cerut ajutor. Eu am întrebat-o de ce plînge, spunîndu-i că dacă o pot ajuta cu dreptate, o voi face. Ea mi-a răspuns că un cavaler l-a întemniţat pe nedrept pe soţul ei, pentru a-i lua o moşie bogată moştenită de el în ţinutul său, şi îl ţine într-un turn, legat în lanţuri, la vreo două leghe în dreapta mănăstirii ; eu am pus-o pe domnişoară să jure că îmi spune adevărul, ceea ce ea a făcut pe dată, şi i-am spus vărului meu Eliseo să rămînă la acea mănăstire, fiindcă îi era mai rău decît mie de pe urma drumului pe mare, în vreme ce eu voi pleca cu acea domniţă, şi că dacă Dumnezeu mă va ajuta, mă voi întoarce curînd la el. Dar el a stăruit atît de mult, că n-am putut să nu-l iau cu mine ; şi pe cînd mergeam prin valea aceea, printre

tufişuri dese, călăuziţi de domniţă, am zărit un cavaler în armură, călare, ce ajunsese tocmai la gura văii. Atunci Eliseo mi-a spus : „Vere, mergeţi mai departe cu domniţa, că eu mă duc să văd ce-i cu cavalerul acela". Şi s-a despărţit de mine, iar eu am ajuns la turnul unde era întemniţat soţul domniţei şi l-am chemat pe cavalerul ce îl făcuse captiv ; acesta a ieşit să stea de vorbă cu mine neînarmat şi cînd m-a văzut, m-a recunoscut pe dată şi m-a întrebat ce doresc ; eu i-am spus tot ce îmi istorisise domniţa, rugîndu-l să-i dea drumul de-ndată soţului ei şi să nu mai săvîrşească fărădelegi de aici înainte, iar el a făcut întocmai din dragoste pentru mine, fiindcă nu voia cu nici un chip să ne luptăm, şi mi-a făgăduit că va face tot ce îi cer ; eu l-am dojenit aspru, spunîndu-i că un om atît de avut ca el nu se cuvine să facă asemenea lucruri ; şi mi-am îngăduit asta pentru că îmi e prieten şi pe cînd eram cavaleri neofiţi am umblat o vreme împreună în căutarea aventurilor.

O dată această poveste încheiată, m-am înapoiat la mănăstire cum fusese înţelegerea şi, aflîndu-l pe Eliseo rănit greu, l-am întrebat ce i s-a întîmplat ; el mi-a spus că pe cînd mergea pe urmele acelui cavaler, după ce s-a despărţit de mine, strigîndu-i să se întoarcă, după o bucată de drum, acela s-a întors şi au purtat o luptă straşnică, în care, după părerea lui, se dovedise mai puternic şi aproape îl învinsese pe cavaler, cînd au ieşit din pădure alţi doi cavaleri şi l-au izbit atît de tare cu lăncile, că l-au doborît cu cal cu tot şi l-au rănit foarte rău, şi dacă Dumnezeu n-ar fi adus la ceasul acela doi călugări de la mănăstire, ce i-au rugat mult pe cei trei să-i lase viaţa, ar fi sfîrşit prin a-l ucide, dar de dragul lor l-au lăsat în pace şi călugării l-au luat cu ei". „Povestea cu vărul vostru o ştiam — a spus Grasandor —, că mi-au istorisit totul călugării, dar despre domnia voastră nu ştiam decît că aţi plecat de la mănăstire să vă luptaţi cu aceşti ticăloşi şi făţarnici cavaleri ; dar ce hotărîţi să facem cu ei dacă n-au murit ?" Landin i-a răspuns : „Să vedem în ce stare se află şi apoi vom hotărî". Şi s-au apropiat de locul unde zăcea întins pe pămînt Galifon, stăpînul castelului, ce nu se mai putuse ridica defel, dar răsufla ceva mai uşor decît înainte şi îşi mai venise în fire ; de asemenea l-au găsit şi pe fratele

lui în viaţă, dar foarte zdrobit ; Landin a chemat doi scutieri, unul al său şi celălalt al vărului său, care îi însoţiseră, le-a poruncit să descalece şi i-au aşezat pe cavaleri de-a curmezişul pe şeile cailor, iar scutierii au încălecat în spatele lor şi au pornit spre mănăstire, cu gîndul că dacă Eliseo e mort sau în primejdie să-şi piardă viaţa, să-i omoare, iar dacă se simte mai bine, să ia altă hotărîre.

Şi aşa cum auziţi, au ajuns la mănăstire şi l-au aflat pe Eliseo în afara oricărei primejdii, căci unul dintre călugări, priceput în cele doftoriceşti, îl oblojise şi îl lecuise mult.

La vremea aceasta, acel Galifon, seniorul castelului, îşi venise în simţire pe de-a-ntregul şi de cum l-a văzut pe Landin fără armură l-a recunoscut, căci atît el cît şi fraţii lui erau vasalii regelui Cildadan. Dar cînd au aflat că regele pleacă să-l ajute pe regele Lisuarte în războiul contra lui Amadis, aceşti trei fraţi au rămas în ţară, că nu i-a putut lua cu el ; şi cîtă vreme a zăbovit el cu acele treburi, ei au făcut multe rele în ţinut, dispreţuindu-l pe regele Cildadan că a ajuns sub stăpînirea regelui Lisuarte, fiindcă atunci cînd soarta se schimbă din bună în rea, nu e potrivnică şi duşmănoasă doar în cele însemnate, ci în multe altele ce se trag de pe urma unei prăbuşiri, cum se întîmplă cu micile păcate născute din păcatul de moarte ; Galifon a spus : „Domnule Landin, aş putea spera în bunăvoinţa voastră ? Şi dacă socotiţi că faptele mele rele nu o merită, faceţi-o în numele faptelor voastre bune şi nu ţineţi seama de greşelile mele, ci de ceea ce, domnia voastră, prin rangul şi stirpea din care vă trageţi, sînteţi dator a face“. Landin i-a răspuns : „Galifon, nu mă aşteptam la asemenea fărădelegi din partea voastră, căci un cavaler ce a fost crescut la curtea unui rege aşa de bun şi în tovărăşia atîtor viteji e dator să urmeze doar calea virtuţii şi sînt mirat să văd că aţi călcat în picioare buna voastră creştere, ducînd această viaţă mişelească şi necinstită“. „Pofta de a stăpîni — a zis Galifon — m-a abătut de la calea virtuţii, aşa cum s-a întîmplat cu mulţi alţii, mai de preţ şi mai înţelepţi decît mine, dar leacul se află în mîna şi vrerea voastră“. „Ce-mi cereţi să fac ?“, a întrebat Landin. „Să dobîndiţi pentru mine iertarea regelui, stă-

pînul meu — a răspuns el —, iar eu pentru bunăvoinţa arătată, îl voi sluji de îndată ce voi putea încăleca.“ „Va fi aşa cum doriţi — a spus Landin —, dacă de azi înainte vă veţi purta aşa cum cere ordinul cavaleresc“. „Aşa va fi, fără nici o îndoială“, a spus Galifon. „Atunci sînteţi liber — a spus Landin —, împreună cu fratele vostru, numai să vă înfăţişaţi de azi în douăzeci de zile regelui Cildadan, stăpînul meu, şi să faceţi ce vă va porunci, iar în acest răstimp eu vă voi dobîndi iertarea“. Galifon i-a mulţumit mult şi i-a făgăduit că va face ce i s-a poruncit.

După aceasta, în noaptea aceea au rămas acolo cu toţii împreună şi, a doua zi de dimineaţă, Grasandor a ascultat liturghia şi şi-a luat rămas bun de la Landin şi vărul lui, ca să se întoarcă la corabia sa ce îl aştepta la ţărmul mării, cu multă bucurie în inimă, datorită veştilor aflate de la Landin, fiind sigur că acel cavaler ce acostase în Insula Prinţului cu o doamnă şi plecase să se lupte cu uriaşul Balan este Amadis. Şi s-a întors pe drumul pe care venise, astfel că a ajuns înainte de a se înnopta la corabie, unde i-a aflat pe scutierii săi şi mult s-au bucurat şi el şi ei de revedere. Grasandor l-a întrebat pe marinar dacă ştie drumul spre insula numită a Prinţului. El i-a răspuns că-l ştie, că după ce ancoraseră aici izbutise să-şi dea seama unde se află, deşi mai înainte de-a ajunge nu ştia, şi că îl va duce în Insula Prinţului. „Atunci, să pornim într-acolo“, a spus Grasandor. Şi au ridicat ancora şi au mers toată noaptea aceea, iar a doua zi pe la ceasul înserării au ajuns la insulă ; Grasandor a coborît pe uscat şi a urcat sus, în cetate, unde i s-a istorisit tot ce i se întîmplase lui Amadis cu uriaşul, căci oamenii aflaseră de la guvernator, care se întorsese ; Grasandor a stat de vorbă şi cu el, ca să fie mai sigur, şi acesta i-a povestit tot ce văzuse, aşa cum v-a spus şi istoria noastră. Grasandor i-a spus : „Bunule domn, mi-aţi dat nişte veşti ce m-au umplut de bucurie şi asta nu pentru că pun mare preţ pe faptul că Amadis a dus la capăt această ispravă întru marea sa cinste, căci noi, cei ce cunoaştem marile încercări şi primejdii prin care a trecut nu ne putem mira de altele, oricît de însemnate ar fi, ci pentru că am dat de urma lui, fiindcă nu-mi puteam afla tihnă şi pace niciunde, cîtă vreme nu aveam veşti despre

el". Cavalerul i-a spus : „Sînt sigur că cei ce s-au aflat o vreme în preajma acestui cavaler au văzut multe dintre isprăvile sale ce sînt vestite în toate colţurile lumii ; dar să ştiţi că dacă toţi ar fi putut vedea isprava aceasta, pe care am văzut-o eu, ar fi socotită, de bună seamă, printre cele mai primejdioase".

Apoi au schimbat vorba şi Grasandor i-a spus : „Rogu-vă cavalere, să aveţi bunătatea de a-mi da pe cineva să mă călăuzească spre insula unde se află Amadis". „Cu plăcere o voi face — a răspuns el — şi de aveţi trebuinţă şi de niscai merinde la drum, vă voi da pe dată". „Vă mulţumesc mult — a spus Grasandor —, dar am tot ce îmi trebuie". Cavalerul din insulă a spus : „Iată omul ce vă va călăuzi, că ieri s-a întors de-acolo". Grasandor i-a mulţumit şi s-a urcat pe corabie cu călăuza, după care au pornit la drum şi au tot mers, pînă au ajuns fără nici un necaz în portul Insulei Turnului Roşu, unde se afla Amadis. Oamenii uriaşului l-au înconjurat pe dată pe Grasandor şi l-au întrebat ce vrea. El le-a răspuns că venise să îl caute pe un cavaler ce se numeşte Amadis de Gaula, căci i se spusese că se află în acea insulă. „E-adevărat ce spuneţi — au zis ei. Urcaţi cu noi la castel, că acolo îl veţi găsi". Atunci Grasandor a coborît de pe corabie îmbrăcat în armură, cum se afla, şi a urcat sus la castel împreună cu oamenii uriaşului, iar cînd a ajuns la poartă, Amadis a fost înştiinţat că a sosit un cavaler care îl caută. Amadis şi-a zis pe dată că trebuie să fie unul din prietenii săi şi a ieşit la poartă. Şi cînd a văzut că e Grasandor, a fost cel mai bucuros om din lume şi l-a îmbrăţişat cu multă veselie, iar Grasandor de asemenea pe Amadis, ca şi cum ar fi trecut vreme îndelungată de cînd nu se văzuseră. Amadis l-a întrebat ce face doamna sa, Oriana, şi dacă plecarea lui i-a supărat foarte tare. Grasandor i-a răspuns : „Viteazul meu domn, Oriana şi toate celelalte doamne sînt foarte bine şi sănătoase ; Oriana, să ştiţi că a fost foarte jignită şi tulburată cînd a aflat de la mine de plecarea voastră, dar cum este plină de înţelepciune, a socotit că doar o pricină însemnată v-a făcut să porniţi la drum şi fiţi sigur că singura durere şi supărare ce i-a mai rămas e că nu vă va putea vedea atît de curînd pe cît doreşte ; dar cu toate că am venit să vă aduc înapoi, m-aş bucura să mai zăbo-

bovim aici vreo patru-cinci zile, că mi-a făcut tare rău călătoria pe mare". „Socotesc că e bine să facem aşa — a spus Amadis —, că şi eu am nevoie de odihnă şi mă simt slăbit de pe urma rănilor primite, ce nu s-au lecuit încă ; şi sînt tare bucuros de cele ce mi-aţi spus despre doamna şi stăpîna mea, căci pe lîngă supărarea ei, toate celelalte cîte mi s-ar putea întîmpla, lupte grele ori chiar moartea, nu înseamnă nimic pentru mine".

CAPITOLUL CXXX

Cum, pe cînd Amadis se afla în Insula Turnului Roşu, stînd pe o stîncă la malul mării şi tăifăsuind cu Grasandor despre doamna sa, Oriana, a zărit apropiindu-se o corabie ce aducea veşti despre flota plecată spre Sansueña şi Insulele Landelor

Şi aşa cum auziţi, Amadis şi Grasandor îşi treceau vremea cu multă plăcere în acea Insulă a Turnului Roşu şi Amadis îl tot întreba despre doamna sa, Oriana, căci spre ea se îndreptau toate dorinţele şi gîndurile lui, deoarece, deşi acum îi aparţinea, iubirea lui pentru ea nu scăzuse nici un pic, ba mai mult chiar, inima îi era mai înrobită ca niciodată şi era hotărît să-i urmeze vrerea cu mai multă supunere ; şi pricina era că această mare iubire dintre ei doi n-a fost o întîmplare, cum păţesc mulţi, ce cu cît se îndrăgostesc mai iute, cu atît mai iute ajung să urască, ci a fost profundă, crescînd cu gînduri foarte curate şi pe potriva cinstei, aşa cum se întîmplă cu toate cele clădite şi înălţate pe temelia virtuţii ; dar, în general, toţi urmăm o altă cale, dorinţele noastre fiind înclinate mai mult spre potolirea şi satisfacerea voilor şi poftelor ticăloase, decît spre bunătatea şi dreptatea pe care sîntem datori să le avem în minte şi în faţa ochilor, necugetînd că dacă am

pune în gură toate lucrurile dulci şi delicioase, iar la sfîrşit am simţi un gust amar, nu numai că gustul dulce ar dispărea, dar mintea ni s-ar tulbura într-atît, încît ultima înghiţitură ar face ca primele să ne pricinuiască o mare supărare, aşa că putem spune pe drept cuvînt că sfîrşitul ne aduce cea mai mare glorie şi desăvîrşire. Şi dacă e aşa, de ce nu recunoaştem că deşi lucrurile necinstite, atît iubirea cît şi cele de alt soi, ne-au adus la început dulceaţă şi la sfîrşit amărăciune şi căinţă, cele virtuoase şi curate, care la început par neplăcute şi amare, la sfîrşit ne aduc mulţumire şi bucurie ; dar în privinţa poveştii acestui cavaler şi a doamnei sale, nu putem despărţi răul de bine, nici tristeţea de bucurie, pentru că de la început, de cînd gîndul lor veşnic a fost să ajungă la sfîrşitul cinstit de acum, şi au îndurat frămîntări şi chinuri unul pentru altul, şi nu puţine, cum povesteşte această măreaţă istorie, să nu credeţi că datorită lor au suferit şi pătimit, ci dimpotrivă, au aflat în ele multă tihnă şi bucurii, fiindcă de fiecare dată cînd îşi aminteau de marea lor iubire, se vedeau unul pe altul în faţa ochilor, de parcă ar fi fost aievea, ceea ce le aducea mare mîngîiere şi era leac pentru dulcile lor suferinţe, astfel că pentru nimic în lume n-ar fi vrut să îndepărteze acea desfătătoare amintire.

Dar să nu mai vorbim despre această iubire plină de credinţă, atît pentru că n-am sfîrşi niciodată, cît şi pentru că s-a scurs şi se va mai scurge multă vreme pînă cînd se va ivi alta la fel, care să rămînă întru aducere aminte într-o scriere atît de însemnată.

Şi aşa stătea de vorbă Amadis cu Grasandor despre acele lucruri foarte plăcute, cînd s-a întîmplat că, aflîndu-se amîndoi aşezaţi pe o stîncă înaltă la ţărmul mării, au zărit îndreptîndu-se spre port o corabie mică şi n-au vrut să plece de-acolo mai înainte de a afla cine soseşte cu acea corabie. Cînd corabia a intrat în port, l-au trimis pe unul din scutierii lui Grasandor să afle cine sînt noii veniţi ; acesta s-a dus pe dată şi, cînd s-a întors, le-a spus : „Domnilor, pe corabie se află un majordom al Madasimei, soţia lui don Galvanes, în drum spre Insula Mongaza". „Şi de unde vine ?" a întrebat Amadis. „Domnule — a răspuns scutierul —, mi-a spus că din locurile unde se află don Galvanes şi don Galaor, dar n-am mai aflat nimic

altceva". Cînd Amadis a auzit asta, a coborît de pe stîncă împreună cu Grasandor şi s-a dus în port, unde se afla corabia ; şi de cum a ajuns, l-a recunoscut pe Nolfon, căci acesta era numele majordomului, şi i-a spus : „Nolfon, prietene, tare mă bucur că vă văd, căci îmi veţi da veşti despre fratele meu, don Galaor, şi despre don Galvanes, că de cînd au plecat din Insula Ferecată nu mai ştiu nimic de ei". Cînd majordomul l-a văzut şi l-a recunoscut pe Amadis, mult s-a minunat că îl găseşte în acel loc, căci ştia foarte bine că insula este a uriaşului Balan, cel mai mare duşman al lui Amadis, fiindcă acesta îi ucisese tatăl ; şi pe dată a coborît pe uscat şi a îngenuncheat în faţa lui, vrînd să-i sărute mîinile, dar Amadis nu i-a îngăduit şi l-a îmbrăţişat. Majordomul a spus : „Domnule, ce întîmplare v-a adus pe aceste meleaguri, atît de depărtate de locul unde v-am lăsat ?" Amadis i-a răspuns : „Bunul meu prieten, Dumnezeu m-a adus aici, pentru un lucru pe care-l veţi afla mai tîrziu ; acum spuneţi-mi tot ce ştiţi despre fratele meu, don Galvanes şi Dragonis". „Domnule — a zis el —, Dumnezeu fie lăudat, vă pot spune lucruri ce o să vă bucure. Aflaţi că don Galaor şi Dragonis au plecat din Sobradisa cu oaste multă şi bine înarmată, iar don Galvanes, stăpînul meu, cu cît mai multă oştire a putut strînge în Insula Mongaza, s-a întîlnit cu ei în largul mării, în dreptul unei stînci hotărîtă ca loc de întîlnire, ce se cheamă Stînca Domniţei Vrăjitoare, nu ştiu dacă aţi auzit de ea". Amadis a spus : „În numele credinţei datorate Domnului, dacă ştiţi cîte ceva despre această stîncă, domnule majordom, povestiţi-mi, fiindcă don Gavarte de la Valea Temătoare mi-a spus că, într-o călătorie pe mare, a trecut pe la poalele acestei stînci de care aţi pomenit, dar cum era foarte bolnav, n-a putut urca pe ea să vadă o sumedenie de lucruri, dar a aflat de la cei ce fuseseră acolo să trebuie să treci printr-o încercare grea, pe care cavalerii nu izbutesc să o ducă la capăt". Majordomul i-a spus : „Am să vă povestesc cu plăcere tot ce-am aflat şi a rămas în amintirea oamenilor. Aflaţi că stînca poartă acest nume, fiindcă în urmă cu mult timp a trăit acolo o domniţă ce stăpînea acel ţinut, ce s-a trudit din greu să înveţe magia şi necromanţia ; şi le-a învăţat atît de bine, încît izbutea să facă tot ce-şi punea în gînd ; cîtă vreme a vie-

ţuit acolo, şi-a ridicat o casă, cea mai frumoasă şi mai bogată din cîte s-au văzut vreodată ; şi deseori s-a întîmplat ca în jurul stîncii să se adune multe corăbii ce treceau pe mare dinspre Irlanda, Norvegia şi Sobradisa, spre Insulele Landelor ori Insula Adîncă, şi cu nici un chip nu mai puteau pleca de-acolo dacă domniţa nu dezlega vraja prin care le ţinea legate cu sila, luîndu-le în schimb tot ce-îi era pe plac ; iar dacă pe corăbii se aflau cavaleri îi ţinea acolo cît îi era voia şi îi punea să se lupte între ei pînă se învingeau ori chiar se ucideau unii pe alţii, căci nu le stătea în puteri să facă altminteri, şi asta o bucura foarte. Şi a mai făcut ea şi altele, dar ar fi prea mult de povestit ; dar cum e lucru sigur că cei ce înşală sînt înşelaţi şi pedepsiţi pe lumea asta şi pe cealaltă, căzînd chiar în capcanele întinse de ei, după o vreme pe care această domniţă rea şi-a petrecut-o în mare bogăţie şi plăceri, crezînd că pătrunde cu ştiinţa ei adîncile taine ale Domnului, El a îngăduit să fie înşelată de cineva cu totul neştiutor în ale vrăjitoriei şi iată cum : printre acei cavaleri aduşi de ea pe stîncă era unul de fel din Creta, bărbat frumos şi destul de viteaz în luptă, în vîrstă de douăzeci şi patru de ani, de care domniţa s-a îndrăgostit atît de pătimaş, încît îşi ieşise din minţi şi nici marea-i ştiinţă, nici împotrivirea, nici frîul ce-l punea voinţei sale tulburate şi învinse nu au putut-o împiedica să nu-l facă stăpîn pe ceea ce nimeni pînă atunci nu avusese, şi anume, pe propria-i fiinţă ; cu acesta a petrecut o vreme întru mare desfătare a sufletului ei şi el de asemenea cu ea, dar mai mult din interes decît datorită frumuseţii ei, căci natura o dăruise cu foarte puţină. Şi pe cînd trăiau astfel acea domniţă şi iubitul ei, cavalerul, cugetînd el că în acel loc atît de singuratic şi ciudat puţin folos ar avea şi de-ar fi stăpînul lumii, a început să chibzuiască în ce fel ar putea scăpa din acea temniţă şi a socotit că vorba dulce şi chipul drăgăstos împreună cu plăcute dovezi de iubire, chiar prefăcute, au marea putere de a tulbura şi a suci minţile oricărei fiinţe îndrăgostite ; şi a prins să se arate mult mai mult ca înainte subjugat şi pătimaş în iubirea lui, atît de faţă cu lumea, cît şi în taină, rugînd-o cu multă căldură să facă astfel încît el să nu-şi închipuie că aceasta se datorează puterii vrăjilor ei, ci doar pentru că aşa gîndeşte şi simte. Şi a stăruit aşa de

mult, încît ea, crezînd că îi aparţine cu totul şi socotind, cu inima ei înrobită şi înlănţuită, că el o iubeşte fără vicleşug, aşa cum îl iubea ea, i-a dat libertatea să facă ce doreşte. Cînd cavalerul s-a văzut astfel, dorind mai mult ca înainte să scape de acea viaţă, pe cînd stătea de vorbă într-o zi cu domniţa, privind marea, îmbrăţişînd-o şi arătîndu-i multă dragoste, cum făcuse adesea, a azvîrlit-o de sus de pe stîncă şi în marea cădere domniţa a ajuns jos fărîme. Îndată după asta, cavalerul a luat toate bogăţiile de-acolo şi pe toţi locuitorii, bărbaţi şi femei şi, lăsînd stînca pustie, a plecat în insula Creta ; dar într-una din odăile celui mai mare palat al domniţei a lăsat o mare comoară, din cîte se spune, pe care n-a putut-o lua nici el, nici nimeni altcineva pînă în ziua de azi, fiindcă e vrăjită ; şi cei ce, la vremea marilor îngheţuri, cînd se ascund şerpii, au cutezat să urce stînca, zic că au ajuns la uşa încăperii, dar n-au izbutit să intre, şi că pe o uşă sînt scrise nişte slove roşii ca de sînge, iar pe alta, alte slove ce îl numesc pe cavalerul care va intra înăuntru şi va dobîndi comoara, după ce va scoate o spadă împlîntată în uşă pînă la mîner, şi atunci acestea se vor deschide ; asta-i tot ce pot să vă răspund la întrebarea voastră, domnule".

Amadis, după ce l-a ascultat, s-a gîndit o vreme cum ar putea să ducă el la capăt acea încercare, unde dăduseră greş atîţia, dar a tăcut şi n-a spus nimic despre asta, întrebîndu-l însă, pe Nolfon despre fraţii şi prietenii săi ; el i-a spus : „Domnule, după ce flotele s-au împreunat acolo la poalele stîncii de care aţi auzit, au pornit spre Insula Adîncă, dar n-au putut ajunge acolo neştiuţi, fiindcă s-a aflat de venirea lor de la alţi călători pe mare, şi toată insula s-a ridicat la luptă în frunte cu un văr primar al regelui mort ; aşa că, de cum am intrat în port, ne-a întîmpinat toată suflarea şi am purtat cu ei o bătălie mare şi primejdioasă, ei de pe uscat şi noi de pe nave ; dar în cele din urmă, don Galaor, Dragonis şi don Galvanes au sărit pe pămînt, în pofida duşmanilor, şi au secerat atîta moarte în rîndurile lor împreună cu mulţi alţii de-ai noştri care i-au ajutat, că i-au îndepărtat din partea aceea a ţărmului şi am putut coborî de pe corăbii ; şi apoi, toţi laolaltă ne-am năpustit asupra lor, că nu ne-au putut ţine

piept şi au dat dosul ; dar isprăvile săvîrşite de don Galaor nu le-ar putea nimeni povesti, că acolo şi-a luat plata pentru tot ce pierduse în timpul lungii sale boli ; şi printre cei uciși de el a fost şi acea căpetenie, vărul regelui, ceea ce ne-a ajutat să-i împingem mai iute pe toţi vrăjmaşii în cetate şi să-i încercuim din toate părţile ; dar cum erau slabi de înger şi nu aveau nici o căpetenie, căci mai marii insulei au murit o dată cu regele, stăpînul lor, în lupta de la Luvaina, iar mulţi alţii au fost făcuţi captivi, văzînd că sîntem stăpîni pe cîmpul de luptă, iar ei n-au cum fi ajutaţi, au început pe dată negocierile, cerînd chezăşie că le vom lăsa avuţiile şi le vom îngădui să trăiască ca pînă acum dacă se predau ; şi aşa am şi făcut şi, în opt zile de la sosire, toată insula a fost a noastră, iar Dragonis uns rege ; şi fiindcă don Galvanes, stăpînul meu, şi don Galaor au fost răniţi, dar nu prea greu, au hotărît să mă trimită pe mine cu veşti la stăpîna mea, Madasima, şi la regina Briolanja, iar eu, domnule, am trecut pe-aici ca s-o văd pe Madasima, mătuşa stăpînei mele, pe care ea o iubeşte şi o preţuieşte foarte, pentru că e o doamnă foarte nobilă şi plină de bunătate, şi nu cu gîndul de a vă afla în aceste locuri". Amadis s-a bucurat de aceste veşti şi i-a adus multe mulţumiri Domnului pentru că le dăduse o asemenea victorie fratelui său şi acelor cavaleri pe care mult îi mai iubea, şi l-a întrebat dacă ştie ce făcuseră don Cuadragante, don Bruneo de Bonamar şi cavalerii ce plecaseră cu ei. „Domnule — a răspuns el —, după ce am cucerit insula, am dat peste cîţiva oameni ce fugiseră din Insulele Landelor şi din oraşul Arabia, cu gîndul că acolo vor fi mai în siguranţă şi neştiind nimic de sosirea noastră ; aceştia ne-au spus că, mai înainte de a pleca de-acolo, ai noştri avuseseră o mare bătălie cu un nepot al regelui Arabigo şi cu oastea din oraş şi din insulă, dar, în cele din urmă, cei din insulă au fost nimiciţi şi zdrobiţi ; cît despre ceilalţi nu mai ştiau nimic alta".

Cu aceste veşti, toţi au urcat la castel cu mare veselie şi Amadis a vorbit cu Balan Uriaşul, ce încă nu se ridicase din pat, spunîndu-i că va trebui să plece şi rugîndu-l să poruncească să i se înapoieze Darioletei şi soţului ei tot ce le luase şi corabia ca să plece în Insula Ferecată ;

şi că i-ar face plăcere, de asemenea, să-i trimită cu ei şi pe fiul său, Bravor, cu soţia lui, ca să-i cunoască Oriana şi să rămînă acolo împreună cu alţi coconi de neam mare pînă va fi vremea să devină cavaler, cînd i-l va trimite înapoi cu multă cinste, cum i se cuvine unui bărbat de rang atît de înalt. Uriaşul i-a spus : „Domnule Amadis, aşa cum pînă acum gîndul meu a fost stăpînit de dorinţa de a-ţi face tot răul cu putinţă, tot astfel acest gînd s-a schimbat pe de-a-ntregul şi te iubesc cu dragoste curată, socotind o cinste să te slujesc ; iar ceea ce porunceşti se va face pe dată şi eu însumi, cînd mă voi ridica şi voi fi în toate puterile, vreau să vin să-ţi văd curtea şi insula şi să rămîn alături de tine cîtă vreme îţi va face plăcere". Amadis i-a răspuns : „Se va face totul precum zici şi crede-mă că întotdeauna vei avea în mine un frate, pentru cît preţuieşti şi cine eşti, precum şi pentru rudenia ta cu Gandalac, pe care eu şi fraţii mei îl socotim ca un tată ; şi-acum, îngăduie să te părăsim, că mîine devreme voim să plecăm, şi nu da uitării ce mi-ai făgăduit".

Dar aş vrea să ştiţi că Balan n-a făcut călătoria aceea atît de grabnic cum gîndea, căci, aflînd că don Cuadragante şi don Bruneo asediau oraşul Arabia şi aveau nevoie de oşteni, a strîns cît mai mulţi oameni a izbutit din insula lui şi din altele ale prietenilor săi şi a pornit în ajutorul lor cu asemenea oaste, încît ceea ce a început cu multă cinste s-a încheiat tot astfel ; şi nu s-a mai despărţit de ei pînă nu au fost cucerite cele două ţinuturi, cel al Sansueñei şi cel al regelui Arabigo, aşa cum vă va spune istoria mai departe.

Acum istoria povesteşte că Amadis şi Grasandor au plecat într-o luni dimineaţă din marea insulă numită a Turnului Roşu, unde era senior acel puternic uriaş numit Balan, şi Amadis l-a rugat pe Nolfon, majordomul Madasimei, să-i dea un om de-al său ca să-l călăuzească la Stînca Domniţei Vrăjitoare. Nolfon i-a răspuns că îi dă cu plăcere şi că de vrea să urce stînca, acum e vremea cea mai bună, fiindcă e miezul iernii şi gerul cel mai mare; şi că dacă îi cere să-l însoţească, o va face din toată inima. Amadis i-a mulţumit şi i-a spus că nu e nevoie să-şi amîne drumul la care pornise, fiindcă lui îi e de ajuns o călăuză.

„Facă-se voia Domnului — a spus majordomul — şi El sa vă călăuzească şi să vă ajute în tot ce veţi face cum a făcut pînă acum".

Apoi şi-au luat rămas bun unii de la alţii şi majordomul a pornit la drum spre Anteina, iar Amadis şi Grasandor au plecat pe mare cu acea călăuză şi au călătorit cinci zile bune fără să zărească stînca, deşi vremea era frumoasă ; dar în dimineaţa celei de-a şasea au zărit-o, şi era atît de înaltă de părea că atinge norii. Şi au plutit pînă la poalele ei, unde au văzut o barcă trasă la ţărm, nepăzită de nimeni, ceea ce i-a mirat, dar şi-au zis că a lăsat-o acolo cineva care urcase stînca. Amadis i-a spus lui Grasandor : „Bunul meu domn, eu vreau să urc pe stîncă şi să văd dacă e adevărat tot ce ne-a povestit majordomul şi mult vă rog, chiar dacă asta vă mîhneşte, să mă aşteptaţi aici pînă mîine seară, cînd o să mă întorc, ori o să vă fac semn de sus, să ştiţi ce-i cu mine ; iar dacă nu mă întorc în acest răstimp ori în a treia zi, puteţi fi sigur că mi s-a întîmplat ceva şi veţi lua ce hotărîri credeţi de cuviinţă". Grasandor i-a răspuns : „Mult mă doare, domnule, că nu mă socotiţi îndeajuns de curajos pentru a trece prin orice încercare, pînă la moarte, mai cu osebire aflîndu-mă în tovărăşia voastră, cînd curajul ce vă prisoseşte l-ar putea cumpăni pe cel ce mi-ar lipsi mie, şi de-o fi să ne meargă bine ori rău, vreau să urc şi eu pe stîncă". Amadis l-a îmbrăţişat rîzînd şi a spus : „Domnul meu, nu înţelegeţi greşit vorbele mele, căci ştiţi prea bine că pot aduce mărturie pentru curajul vostru şi dacă asta vă e dorinţa, vom face precum aţi spus". Aşa că au poruncit să li se aducă de mîncare şi porunca le-a fost îndeplinită, iar după ce au mîncat cît le făcea trebuinţă pentru urcuşul acela greu cu piciorul, căci era cu neputinţă să meargă călare, şi-au luat toate armele, în afară de lănci, şi au pornit pe drumul tăiat în stîncă, foarte anevoios de urcat ; şi au mers ei o bună parte din zi, făcînd popasuri dese şi iar mergînd, căci greutatea armelor făcea urcuşul foarte trudnic ; şi pe la jumătatea drumului au dat de o căsuţă, ca un schit, cioplită în piatră, înăuntrul căreia se afla o statuie, ca un idol de metal, cu o coroană înaltă pe cap, din acelaşi metal, iar pe piept cu o placă mare pătrată de metal, aurită, pe care statuia o ţinea cu amîndouă mîinile, de parcă o strîngea la piept, cu nişte

slove mari, foarte bine desenate, în greceşte, ce se puteau citi cu uşurinţă, deşi fuseseră scrise pe timpul Domniţei Vrăjitoare şi trecuseră de-atunci peste două sute de ani ; că domniţa asta era fiica unui mare învăţat din oraşul Argos, din Grecia, priceput în toate ştiinţele pămînteşti şi mai abitir în cele ale magiei şi necromanţiei, ce se numea Finetor, iar fata lui se născuse cu o minte atît de ascuţită, că se apucase să înveţe toate acestea şi ajunsese să le stăpînească mult mai bine decît taică-su şi decît oricine altcineva din vremea ei, şi apoi venise să locuiască pe stînca aceea, dar pentru a nu ne întinde prea mult şi a nu ne abate de la povestea noastră, istoria nu vă mai spune şi în ce fel a ajuns acolo.

După ce au intrat în acea capelă, Amadis şi Grasandor s-au aşezat pe o bancă de piatră aflată înăuntru, ca să se odihnească, şi, după o vreme, s-au sculat şi s-au dus să privească statuia, ce li s-a părut foarte frumoasă ; şi au privit-o ei vreme îndelungată, iar Amadis a prins să citească inscripţia, că pe cînd fusese în Grecia învăţase oleacă limba şi buchile greceşti, iar pe cînd călătorea pe mare, maestrul Helisabad îl învăţase bine limba, cum îl învăţase şi limba vorbită în Germania şi pe cele din alte ţări, pe care le cunoştea foarte bine, pentru că era un mare învăţat în toate şi cutreierase multe meleaguri ; şi slovele grăiau aşa : „La vremea cînd marea insulă va înflori şi va fi stăpînită de puternicul rege şi, la rîndu-i, va fi stăpînă peste multe regate şi cavaleri vestiţi în lume, se vor uni culmea vitejiei în luptă cu floarea frumuseţii, ce nu-şi vor afla pereche în zilele lor, şi vor da naştere celui ce va scoate spada, împlinindu-şi astfel menirea de cavaler, iar grelele uşi de piatră se vor deschide, dînd la iveală marea comoară“.

După ce a citit inscripţia, Amadis l-a întrebat pe Grasandor : „Domnule, aţi deslușit slovele ?“ „Nu — a răspuns el —, că nu le înţeleg. În ce limbă sînt ?“ Amadis i-a spus tot ce scrie, şi că, după părerea lui, profeţia e veche şi nici unul din ei nu va duce la bun sfîrşit încercarea, cu toate că, după mintea lui, cei doi ce aveau să-l zămislească pe cavalerul care o va duce la capăt ar fi putut fi prea bine

el şi doamna sa, Oriana, dar despre asta n-a mai zis nimic ; Grasandor i-a spus : „Dacă domnia voastră nu o duceţi la bun sfîrşit, care sînteţi fiul celui mai viteaz cavaler din lume, ce a dat dovadă toată viaţa de cea mai mare vitejie în luptă, şi al reginei care, din cîte am aflat, a fost una dintre cele mai frumoase femei din vremea sa, mult timp va mai trece pînă să o ducă cineva la capăt ; aşa că să urcăm în vîrf şi să nu lăsăm nimic nevăzut ori neîncercat, că dacă pentru alţii o asemenea încercare grea e un lucru deosebit, cu atît mai deosebit va fi pentru voi să o duceţi la bun sfîrşit, şi de se va întîmpla asta, voi vedea ceea ce nimeni pînă azi n-a izbutit să vadă în vremurile noastre“. Amadis a rîs cu poftă şi n-a răspuns nimic, dar şi-a dat prea bine seama că vorbele lui n-au mare temei, fiindcă nici vitejia în luptă a tatălui său, nici frumuseţea mamei sale nu ajungeau nici pe departe la vitejia lui şi frumuseţea Orianei ; şi a spus : „Să urcăm şi dac-om putea, să ajungem sus înainte de căderea nopţii“.

Aşa că au ieşit din capelă şi au început să urce cu multă trudă, fiindcă stînca era foarte înaltă şi sălbatică, astfel că, mai înainte de-a ajunge în vîrf i-a prins noaptea şi au fost nevoiţi să se adăpostească sub un ţanc de piatră, şi au petrecut toată noaptea vorbind despre întîmplări trecute şi cel mai mult despre iubitele şi soţiile lor, la care le erau inimile, şi despre celelalte doamne ce se aflau cu ele. Şi Amadis i-a spus lui Grasandor că dacă nu s-ar teme de mînia şi pedeapsa doamnei sale, după ce vor coborî de pe stîncă, s-ar duce să-i ajute pe don Cuadragante, don Bruneo, Agrajes şi ceilalţi prieteni. Grasandor i-a spus : „Aşa mi-ar plăcea şi mie, dar nu e bine, pentru că, după graba cu care aţi plecat din Insula Ferecată, iar eu am pornit în căutarea voastră la cererea Orianei, dacă zăbovim pe-aici, mare durere şi tristeţe i-aţi pricinui iubitei voastre, mai cu seamă că nu ştie cum să vă găsească, aşa că socotesc că mai înainte de a porni în orice altă călătorie, ce mai suferă amînare, trebuie să mergeţi s-o vedeţi pe ea, şi între timp vom mai afla veşti de la cavalerii pe care i-aţi pomenit şi vom lua cea mai bună hotărîre, iar de vor avea nevoie de ajutorul nostru, să-i ajutăm cu mai mulţi oameni decît ne însoţesc acum“. „Aşa vom face — a spus Amadis — şi vom porni spre Insula Prin-

ţului, de unde unul din scutierii voştri va pleca pe mare cu carte din partea mea către Balan Uriaşul, în care îl voi ruga să trimită o solie acolo unde se află prietenii noştri, ca să putem fi iute vestiţi despre soarta lor în Insula Ferecată, unde vom aştepta". „Aşa e foarte bine", a spus Grasandor. Şi au stat ei sub steiul acela, tăifăsuind şi mai picotind, pînă s-a făcut ziuă şi au pornit să urce cît le mai rămăsese ; iar cînd au ajuns în vîrf, au privit în jurul lor şi au văzut un plai foarte mare cu multe clădiri în ruină, iar în mijlocul acelei întinderi, nişte palate foarte mari, în bună parte prăbuşite, pe care s-au dus pe dată să le vadă ; şi au trecut pe sub un arc de piatră foarte frumos, deasupra căruia se afla o statuie de piatră a unei domnişoare, cioplită cu mare artă, ce avea în mîna dreaptă o peană din aceeaşi piatră şi o ţinea de parcă ar fi vrut să scrie, iar în mîna stîngă o tăbliţă cu nişte slove greceşti, ce grăiau aşa : „Adevărata înţelepciune este cea care foloseşte mai mult în faţa zeilor decît a oamenilor, iar cealaltă este deşertăciune" Amadis a citit inscripţia şi i-a spus lui Grasandor ce scrie. Şi apoi a adăugat : „Dacă înţelepţii şi-ar da seama de darul ce îl primesc de la Dumnezeu cînd le dă o asemenea parte din harul lui încît să îi conducă, sfătuiască şi călăuzească pe mulţi alţii, dacă ar vrea să-şi folosească ştiinţa pentru a se strădui să îndepărteze din sufletul lor cele ce pot fi îndepărtate pentru a rămîne curat şi limpede cum l-a adus pe lume acel preaînalt Domn, oh, cît de fericiţi ar fi şi cît de rodnică şi folositoare ştiinţa lor ! Dar datorită aplecării şi firii noastre rele, cum se întîmplă de cele mai multe ori, ne folosim ştiinta ce ne-a fost dată spre mîntuirea noastră pentru acele lucruri ce, făgăduindu-ne glorie, desfătare şi bunuri vremelnice pe lumea asta, ne fac să pierdem lumea cealaltă, cea veşnică şi nesfîrşită. Aşa cum a făcut această nefericită domniţă ce, în aceste puţine vorbe, dovedeşte o aşa de mare înţelepciune şi ştiinţă şi o minte atît de înzestrată şi desăvîrşită cu cele mai profunde învăţături. dar care şi-a dat atît de puţin seama de marea ei ştiinţă şi n-a ştiut să o folosească cum ar fi trebuit. Dar să lăsăm asta acum şi, ţinînd seama de greşelile înaintaşilor, să nu urmăm aceeaşi cale, şi să mergem mai departe, să vedem ce ne mai aşteaptă". Aşa că au trecut pe sub arcul acela

şi au intrat într-o curte mare, unde erau mai multe izvoare, alături de care părea să se fi înălţat nişte mari clădiri, acum prăbuşite, astfel că, din casele ce se aflaseră acolo în alte vremuri nu se mai vedeau decît pereţii de piatră ce rămăseseră în picioare şi nu putuseră fi măcinaţi de apă ; printre ruinele acelea au dat şi peste multe cuiburi de şerpi, ce-şi făcuseră lăcaş acolo, şi au gîndit că nu vor putea vedea ceea ce caută fără a trece prin mari primejdii, dar nu s-a întîmplat aşa, că n-au văzut nici şerpi, nici altceva să le stea în cale. Aşa că au înaintat printre casele acelea, cu scuturile pe braţ, coifurile în cap şi spadele goale în mînă şi, după ce au străbătut curtea, au intrat într-o mare sală boltită, unde datorită rezistenţei mortarului şi pietrei se mai putea vedea mare parte din bogăţia lucrăturii ; şi la capătul acestei săli au zărit nişte uşi de piatră închise, atît de lipite că nu părea să poată trece ceva printre ele, dar în împreunarea lor se afla înfiptă o spadă pînă la mîner, şi au înţeles pe dată că acolo este încăperea vrăjită unde e ascunsă comoara. Mult au privit lucrătura, dar nu şi-au putut da seama din ce e făcut mînerul spadei, atît era de ciudat, mai cu seamă garda, căci atunci cînd au strîns mînerul în pumn, li s-a părut că e dintr-un os străveziu ca un cristal, şi scînteietor şi roşu ca un rubin din cele fine ; de asemenea, în partea dreaptă a uneia dintre uşi, au văzut şapte slove, săpate foarte frumos în piatră, roşii ca sîngele, iar în partea cealaltă, alte slove, mult mai albe ca piatra, scrise în latineşte, ce glăsuiau aşa : „În zadar se va trudi cavalerul ce va voi să scoată această spadă de aici, oricît de puternic şi de viteaz ar fi, dacă nu este cel de care vorbeşte inscripţia de pe placa ţinută în mîini de statuie şi nu are pe pieptul său şapte slove roşii ca focul asemeni celor de-aici ; căci pentru el a păstrat comoara cea care, prin marea ei ştiinţă, a izbutit să afle că nici în vremea lui, nici mulţi ani după aceea nu se va mai naşte altul să-i stea alături".

Amadis, de cum a citit asta şi a privit slovele purpurii, şi-a adus aminte pe dată că sînt la fel cu cele pe care le are fiul său Esplandian pe partea stîngă a pieptului şi şi-a zis că pentru el, cel mai viteaz dintre toţi, care îl va întrece şi pe el în vitejie, a fost păstrată această încercare ;

şi i-a spus lui Grasandor : „Ce părere aveţi de aceste slove ?“ „Înţeleg foarte bine ce spun cele albe — a răspuns el — dar pe cele purpurii nu izbutesc să le deslușesc“. „Nici eu, deşi după mintea mea, am mai văzut altundeva unele la fel şi socotesc că le-aţi văzut şi domnia voastră“. Atunci Grasandor a privit slovele mai atent ca înainte şi a zis : „Apără-mă, Sfîntă Fecioară ! Sînt aceleaşi cu cele de pe pieptul fiului vostru şi lui îi este hărăzită această încercare ; acum vă pot spune că veţi pleca de aici fără să o duceţi la capăt şi n-aveţi a vă plînge decît de voi înşivă că aveţi un fecior care vă întrece“. Amadis i-a răspuns : „Credeţi-mă, bunule prieten că atunci cînd am citit inscripţia de pe placa pe care o ţine în mîini statuia din capela pe unde am trecut, m-am gîndit la ce spuneţi, dar fiindcă nu mă socotesc atît de viteaz cum se zice acolo că va fi cel ce îl va zămisli pe acel cavaler, n-am îndrăznit să vă spun ; însă aceste slove mă fac să cred că e aşa cum spuneţi“. Grasandor i-a spus rîzînd şi vesel la chip : „Să coborîm şi să ne întoarcem la cei ce ne-aşteaptă, că după cum se pare şi glăsuieşte inscripţia, vom rămîne doar cu gloria şi amintirea acestei călătorii ; şi să lăsăm încercarea pentru acel tînăr ce începe să urce spre locul de unde domnia voastră coborîţi“.

Aşa că au ieşit de-acolo amîndoi, glumind unul cu altul, iar cînd au ajuns dincolo de palatele cele mari, Amadis a spus : „Să ne uităm dacă nu se poate intra prin alt loc, cu vreun şiretlic, în încăperea vrăjită“. Şi au dat ocol palatelor în partea unde se afla încăperea şi au văzut că e toată tăiată dintr-o singură bucată de piatră, fără nici o îmbinare. „E bine păzită camera — a spus Grasandor — şi bine ar fi s-o lăsăm stăpînului ei, iar domnia voastră să nu vă lepădaţi spada ce aţi dobîndit-o cu atîtea suspine şi mult zbucium al sufletului vostru, în nădejdea acesteia pe care aţi venit s-o cîştigaţi“. Grasandor spusese asta fiindcă Amadis dobîndise spada aceea pentru că a fost cel mai mare şi mai credincios îndrăgostit din vremea sa, şi nu putuse ajunge la ea fără ca sufletul lui să nu treacă prin multe şi mari suferinţe, aşa cum se povesteşte în partea a doua a acestei istorii.

Apoi şi-au continuat drumul pe cîmpul acela, părîndu-li-se că aşezarea se întinde mai departe, şi au dat peste

nişte bazine foarte mari în apropierea unor izvoare, nişte băi în ruină, nişte chioşcuri mici, foarte frumos făcute, cu statui din metal şi altele de piatră, precum şi de alte lucruri vechi. Şi pe cînd umblau ei aşa cum auziţi, au văzut venind spre ei un cavaler cu armură şi toate armele albe, cu spada în mînă, urcînd pe unde veniseră şi ei, că nu era alt drum ; şi cînd s-a apropiat de ei, le-a dat bineţe, ei i-au răspuns, şi cavalerul i-a întrebat : „Domnilor cavaleri, sînteţi din Insula Ferecată ?“ „Da — au răspuns ei —, dar de ce întrebaţi ?“ „Pentru că am întîlnit jos, la picioarele stîncii, nişte oameni cu o corabie, care mi-au spus că aici, sus, se află doi cavaleri din Insula Ferecată, dar nu mi-au spus şi cum se numesc ; şi cum eu însumi sînt tot de-acolo, nu vreau să am cu cei de-acolo nici o întîlnire altfel decît paşnică, fiindcă am pornit în căutarea unui cavaler mîrşav, ce am aflat că s-a ascuns aici cu o domnişoară pe care a răpit-o cu sila“. Amadis, cînd a auzit asta, a zis : „Cavalere, în numele curteniei, vă cer să-mi spuneţi numele vostru, ori să vă scoateţi coiful“. „Dacă domniile voastre îmi spuneţi şi vă juraţi pe credinţa voastră că sînteţi din Insula Ferecată — a răspuns el —, o să vă spun cum mă numesc ; altminteri, e de prisos să mă întrebaţi asta“. „Vă jur pe credinţa noastră — a zis Grasandor — că sîntem de-acolo de unde vi s-a spus“. Atunci cavalerul şi-a scos coiful de pe cap şi a zis : „Acum veţi putea vedea dacă am spus adevărul“. Şi de cum l-au văzut, l-au recunoscut pe Gandalin. Amadis s-a dus spre el cu braţele deschise şi i-a spus : „Oh, bunul meu prieten şi frate, ce fericire pentru mine să te întîlnesc !“ Gandalin a rămas foarte mirat, că încă nu îl recunoscuse, şi Grasandor i-a spus : „Gandalin, te îmbrăţişează Amadis“. Cînd a auzit aceasta, Gandalin a îngenuncheat, i-a luat mîinile şi i le-a sărutat de mai multe ori, dar Amadis l-a ridicat şi l-a îmbrăţişat din nou, căci îl iubea din toată inima. Apoi Amadis şi Grasandor şi-au scos coifurile şi l-au întrebat ce soartă îl mînase acolo. „Vitejilor seniori, asta v-aş putea întreba şi eu, cugetînd unde v-am lăsat şi în ce loc sălbatic şi singuratic vă aflu acum, dar vreau să vă răspund la întrebare. Aflaţi că, pe cînd eram cu Agrajes şi cu ceilalţi cavaleri ce îl însoţeau pentru a cuceri meleagurile pe care

le ştiţi, după ce învinsesem într-o mare bătălie purtată cu un nepot al regelui Arabigo, cînd mulţi oameni au suferit din greu şi i-am împresurat pe vrăjmaşi în oraşul Arabia, într-o zi, a intrat în cortul lui Agrajes o doamnă din regatul Norvegiei, înveşmîntată toată în negru, care s-a aruncat la picioarele lui Agrajes, cerîndu-i cu multă stăruinţă să binevoiască a o ajuta într-o mare nenorocire ce o lovise. Agrajes a ridicat-o de jos, a poftit-o să stea lîngă el şi i-a cerut să-i spună care îi e necazul, că o va ajuta dacă e cu putinţă s-o facă întru dreptate. Doamna i-a spus : «Senior Agrajes, eu sînt din regatul Norvegiei, de unde e şi stăpîna mea, Olinda, soţia voastră, şi fiindcă sînt supusă şi vasală a regelui, tatăl ei, am venit la domnia voastră datorită rudeniei voastre cu acest senior şi dragostei ce-i purtaţi, să vă cer să-mi daţi de ajutor un cavaler viteaz care să mi-o înapoieze pe fiica mea, răpită cu forţa de un cavaler mîrşav, stăpînul turnului cel mare de la ţărm, pentru că n-am vrut să i-o dau de nevastă deoarece nu e de neam si rang înalt ca ea, căci soţul meu a fost văr primar cu don Grumedan, tutorele reginei Brisena a Marii Britanii, ci de obîrşie mai joasă, dar a ajuns să fie stăpînul acelui turn şi astfel a subjugat multă lume ce trăieşte în părţile acelea ; şi n-a vrut să mi-o mai înapoieze cu nici un chip, zicînd că altfel decît prin forţa armelor să nu nădăjduiesc că o voi mai vedea lîngă mine». Agrajes i-a răspuns : «Doamnă, de ce nu vă face dreptate regele, stăpînul vostru ?» «Domnule — a răspuns ea —, regele e foarte bătrîn şi suferind, aşa că nu mai poate cîrmui pe alţii şi nici pe sine.» «Şi e departe de-aici — a întrebat Agrajes — locul unde se află acel cavaler ?» «Nu — a răspuns ea —, că pe mare se poate ajunge acolo într-o zi şi-o noapte, dacă vremea e bună.» Cînd am auzit eu acestea, l-am rugat mult pe Agrajes să-mi îngăduie să plec cu acea doamnă, spunîndu-i că mă voi întoarce curînd, dacă mă va ajuta Dumnezeu să înving. Agrajes mi-a dat încuviinţarea sa, dar mi-a poruncit să nu mă încurc în altă aventură în afară de asta şi i-am făgăduit că aşa voi face. Aşa că mi-am luat calul şi armele şi am urcat cu doamna pe corabia cu care venise ; şi am plutit noi tot restul acelei zile şi noaptea următoare şi, a doua zi la amiază, am coborît pe uscat împreună cu doamna ; aceasta

m-a dus spre turnul cavalerului și cînd am ajuns acolo, am bătut în poartă și mi-a răspuns un slujitor, de la o fereastră, întrebîndu-mă ce doresc. Eu i-am răspuns că vreau să-i cer cavalerului, stăpînul acelui turn, să o înapoieze pe dată pe domnișoara pe care i-o răpise doamnei ce mă însoțește, ori să dovedească pe ce temei poate și are dreptul s-o păstreze, căci de nu, poate fi sigur că nu va mai ieși suflet de om din turn fără să fie ucis ori luat captiv de mine. Slujitorul mi-a răspuns astfel : «Nu punem mare preț aici pe ce poți face tu, dar așteaptă, că în curînd vei avea ce ceri». Atunci m-am îndepărtat de turn și, după o vreme, porțile s-au deschis și s-a ivit un cavaler destul de voinic, într-o armură de culoare galbenă, pe un cal mare, care mi-a spus : «Cavalere ce amenințI fără minte, ce vrei și ce dorești ?» Eu i-am răspuns : «Nu te amenințț și nu te chem la luptă pînă nu-mi vei spune ce temei ai să o ții aici cu forța pe o domnișoară, fiica acestei doamne, care zice că i-ai răpit-o». «Și chiar dacă doamna spune adevărul — a zis el —, ce poți face tu ?» «Să te pun să plătești pentru asta — am zis eu —, dacă așa va vrea Domnul.» Cavalerul mi-a spus : «O să-ți plătesc cu vîrful acestei lănci». Și a pornit într-un iureș spre mine, eu m-am năpustit contra lui și ne-am luptat o bucată bună din zi ; dar, în cele din urmă, cum eu luptam pentru adevăr, iar el nu, Dumnezeu a vrut să-mi dăruiască victoria și să-l văd pe cavaler întins la picioarele mele , dar cînd am vrut să-i tai capul, mi-a cerut îndurare și să nu-l ucid, că va face tot ce voiesc ; eu i-am poruncit să i-o înapoieze mamei pe domnișoară și să se jure că nu va mai răpi niciodată vreo femeie cu sila, iar el a încuviințat. Atunci i-am dat drumul și el mi-a cerut îngăduința să intre în turn și să o aducă el însuși pe domnișoară ; eu i-am cerut un zălog și l-am lăsat să plece, dar, la scurt timp după ce a intrat în turn, a ieșit pe o altă poartă, spre mare, și după ce s-a urcat cu domnișoara într-o barcă, așa înarmat cum era, mi-a strigat : «Cavalere, nu fii mirat că nu îmi țin cuvîntul ; pricina e marea putere a dragostei, că fără această domnișoară n-aș mai putea trăi nici o oră măcar ; și pentru că nu mă pot stăpîni și conduce pe mine însumi, rogu-te, nu mă învinovăți pentru ceea ce vezi ; și ca să-ți pierzi nădejdea că o vei salva și va fi din

nou a mamei sale, privește cum plecăm împreună pe mare într-un loc unde va trece multă vreme pînă să afle cineva de mine și de ea» ; și cum a spus asta, s-a îndepărtat cît mai iute de țărm cu ajutorul unei vîsle pe care o ținea cu amîndouă mîinile și a plecat drept înainte pe mare, cu domnișoara ce plîngea amarnic. Cînd am văzut asta, am simțit o asemenea durere și mîhnire, că mai bine aș fi murit decît să mai rămîn în viață, fiindcă doamna ce mă adusese acolo și-a sfîșiat vălurile și straiele în fața mea, cu cea mai mare jale din lume, de te înfiorai de durere, zicînd că eu îi făcusem mai mult rău decît cavalerul, căci, atîta vreme cît fiică-sa se afla în turnul acela, tot mai avea o speranță să o recapete, dar acum totul se sfîrșise, pentru că s-a dus unde n-o va mai putea vedea niciodată și pricina sînt eu, care, cu toate că am izbutit să-l înfrîng pe cavaler, n-am fost destul de înțelept ca să-i fac dreptate cum se aștepta, și nu numai că nu-mi mulțumește pentru ceea ce făcusem, dar se va plînge de mine lumii întregi. Eu am mîngîiat-o cum m-am priceput mai bine și i-am spus : «Doamnă, mă socotesc foarte vinovat că n-am știut să duc la capăt fapta pentru care m-ați adus aici. Ar fi trebuit să-mi închipui că un cavaler ce v-a luat fiica în chip silnic și atît de necinstit este în toate cele la fel de lipsit de virtute ; și pentru că lucrurile stau așa, vă făgăduiesc că nu-mi voi afla tihnă și liniște nici o clipă, pînă nu voi da de el, pe mare ori pe uscat, și sau vă voi înapoia fiica, sau îmi voi pierde viața ; vă rog doar să rămîneți în ținutul vostru și să mă ajutați dîndu-mi corabia cu care am venit și pe unul din slujitorii voștri drept cîrmaci». Doamna s-a mai liniștit, mi-a spus să iau corabia și a poruncit unuia dintre slujitorii săi să meargă cu mine și să fie atent la ce făgăduisem și ce voi face ; apoi mi-am luat rămas bun de la ea și m-am întors pe drumul pe care venisem, dar cînd am ajuns la corabie, era noapte neagră, așa că am fost nevoit să aștept dimineața ; cînd s-a luminat, am pornit în direcția spre care se îndreptase cavalerul cu domnișoara și am mers toată ziua aceea fără să aflu ceva despre el ; și am plutit așa cinci zile, lăsîndu-mă dus peste tot unde mă mîna soarta, pînă în dimineața asta, cînd am întîlnit niște oameni care pescuiau și mi-au spus

că zăriseră un cavaler în armură şi o domnişoară într-o barcă, ce se îndreptau spre stînca aceasta, de i se spune a Domniţei Vrăjitoare. Cum am aflat asta, i-am poruncit cîrmaciului să mă ducă aici şi cînd am ajuns la poalele stîncii am dat de oamenii voştri şi de o barcă goală ceva mai departe ; şi i-am întrebat de cavaler şi domnişoară. Ei mi-au spus că nu văzuseră decît barca aceea goală de pe ţărm şi din pricina asta am urcat aici sus, fiind sigur că aici s-a adăpostit acel cavaler necinstit, dar şi pentru a vedea de pot duce la capăt o încercare, că pescarii aceia mi-au povestit că aici se află o încăpere vrăjită, iar de nu voi putea, măcar să pot istorisi despre ea celor ce nu au auzit de asta". Grasandor i-a spus rîzînd : „Bunul meu prieten Gandalin, în privinţa cavalerului cu domnişoara, nedreptatea trebuie reparată, dar cu încercarea de care aţi pomenit, lăsaţi-o mai moale, că nu e atît de uşor de dus la bun sfîrşit". Şi i-au povestit toate cîte le văzuseră, iar Gandalin tare s-a mai minunat. Amadis i-a spus : „Noi am străbătut o bună bucată din plaiul acesta şi am cercetat casele, dar n-am văzut ţipenie de om ; însă dacă zici că-i pe-aici, să-l căutăm toţi, ca să-ţi împlineşti voia" ; şi au început toţi trei să caute prin casele acelea prăbuşite şi, după scurtă vreme, l-au aflat pe cavalerul cu domnişoara între zidurile unor băi ; acesta, de cum i-a văzut, a ieşit afară cu ea, ducînd-o de mînă, şi a spus : „Domnilor cavaleri, pe cine căutaţi ?" „Pe voi, domnule ticălos — a răspuns Gandalin —, că acum nu veţi mai scăpa cu şiretlicuri şi minciuni să nu-mi plătiţi pentru felul cum m-aţi batjocorit şi osteneala de a vă găsi". Cavalerul şi-a dat seama pe dată, după armura albă, că este cel ce îl învinsese şi a zis : „Cavalere, ţi-am mai spus că marea dragoste pentru această domnişoară mă face să nu mai fiu stăpîn pe mine, şi dacă tu sau vreunul din aceşti cavaleri ştiţi ce înseamnă iubirea adevărată nu-mi veţi afla vină pentru fapta mea. Poţi avea de la mine tot ce-ţi pofteşte inima, dar de această femeie nu mă va despărţi decît moartea". Amadis, cînd a auzit aceste vorbe, şi-a dat seama, datorită propriei sale inimi şi marii iubiri dintotdeauna pentru doamna sa, că acel cavaler e nevinovat şi că n-are destulă putere să se împotrivească iubirii, şi a grăit aşa : „Ca-

valere, cu toate că pentru ceea ce spuneţi sînteţi iertat în parte de marea voastră vină, totuşi, cel ce vă caută nu poate să nu-i facă dreptate mamei acestei domnişoare, căci de ar face aşa, pe bună dreptate ar fi învinuit de toţi gentilomii". Cavalerul a răspuns : „Bunule domn, recunosc că e aşa şi dacă binevoieşte, să mă ducă la doamna aceea la a cărei cerere s-a luptat cu mine, ca ea să facă ce vrea cu mine, şi să-mi fie şi sprijin, căci de vreme ce fiica e mulţumită, va fi şi mama, şi mi-o va da de soţie". Amadis a întrebat-o pe domnişoară dacă e adevărat ce spune cavalerul. Ea a răspuns că e adevărat, că deşi pînă atunci se aflase în puterea lui împotriva voinţei ei, văzînd cît de mult o iubeşte şi prin cîte trece pentru ea, inima ei s-a învoit să îl iubească şi să îl vrea şi s-a hotărît să îl ia de soţ. Amadis i-a spus lui Gandalin : „Du-i pe amîndoi în faţa acelei doamne şi de poţi, fă astfel încît cavalerul să o ia de soţie, dacă asta e dorinţa ei".

Cu aceste vorbe au pornit toţi să coboare stînca şi în noaptea aceea au dormit în capela cu statuia de metal, unde au şi cinat din merindele luate de cavaler şi domnişoară pentru ei. A doua zi au coborît la locul unde îi aşteptau bărcile şi Gandalin s-a despărţit de ei şi a plecat cu domnişoara şi cavalerul, dar, mai înainte, Amadis şi Grasandor au stat de vorbă cu el şi i-au spus să-i transmită multe salutări lui Agrajes şi prietenilor lor, iar dacă vor avea nevoie de oaste, să le dea de ştire în Insula Ferecată, că vor veni ori le vor trimite pe dată ajutoare. Aşa s-au despărţit unii de alţii, şi Gandalin, ajuns acasă la doamnă, i-a adus în faţa acesteia pe cavaler şi pe fiica ei, şi aşa cum acea domnişoară îşi schimbase gîndul datorită dragostei ce i-o arătase cavalerul, cum obişnuiesc să facă femeile, tot aşa, din fericire, maică-sa, fiind din aceeaşi plămadă ca fiica, şi-a schimbat gîndul datorită vorbelor lui Gandalin şi ale altora ce au vrut să rînduiască lucrurile, astfel că, spre plăcerea şi mulţumirea tuturor cei doi s-au căsătorit.

După aceasta, Gandalin s-a întors la Agrajes, ce mult s-a bucurat de venirea lui şi de veştile despre Amadis ; aici toţi erau foarte veseli, pentru că le mersese bine în timpul asediului, căci după ce îi încercuiseră pe vrăjmaşi

în oraș, așa cum ați auzit, dăduseră mari bătălii în care cei mai mulți și mai viteji dintre cavalerii din oraș fuseseră uciși ori răniți greu, mai cu seamă după sosirea lui don Galaor și don Galvanes ce, după ce l-au lăsat pe Dragonis rege în Insula Adîncă, s-au urcat iute pe corăbii și fără să le mai stea nimic în cale, veniseră să-i ajute ; și așa cum se întîmplă cu bolnavii care, sculîndu-se după o boală grea și recăpătîndu-și sănătatea, nu se gîndesc decît la lucrurile ce le sînt mai pe plac și potrivite lor, crezînd astfel că îndepărtează ultimele rămășițe ale bolii, acest rege al Sobradisei, don Galaor, văzîndu-se scăpat de acea boală grea în timpul căreia crezuse de multe ori că își va da duhul, nu socotea să-și mulțumească sufletul și să-și recapete pe deplin sănătatea decît făcînd ceea ce îi cerea brava și curajoasa sa inimă, căci acestea erau cele mai mari bucurii și desfătări pentru el, cel ce, din ziua cînd fratele său Amadis îl făcuse cavaler în fața castelului de la marginea drumului, sub ochii Urgandei Necunoscuta, avusese în minte tot timpul dorința de a ști toate cîte privesc ordinul cavaleresc și de a le duce la îndeplinire, căci în tot locul unde este pomenit de această măreață istorie, isprăvile sale sînt povestite fără să se țină seama că acum devenise un rege puternic, alături de preafrumoasa regină Briolanja ; și după cîte isprăvi săvîrșise în trecut, ar fi putut cu multă dreptate și temei să se odihnească o lungă bucată de vreme și sufletul său să-și afle tihna, dar socotind el că gloria nu are sfîrșit și că este atît de plăpîndă încît puțină uitare o poate întuneca, mai cu seamă cînd e vorba de cei pe care soarta i-a înălțat pe culmile ei, lăsînd totul deoparte, acest rege curajos a vrut să-i vină în ajutor lui Dragonis, vărul său, cum ați auzit, dar nefiind mulțumit doar cu acea bătălie și trudă, a pornit pe dată, în cea mai mare grabă cu putință, să-i ajute și pe acești cavaleri, mari prieteni ai săi. Oh, cum ar mai trebui să cugete la aceasta cei ce s-au născut pe lumea asta pentru a urma drumul faptelor cavalerești și cum ar mai trebui să gîndească că, deși o vreme își păstrează neștirbită onoarea, dacă își dau uitării marile îndatoriri, nu numai armele se acoperă de rugină ci și faima lor, astfel că timp foarte îndelungat nu o mai pot îndepărta, căci așa cum meșterii în orice meserie, dacă sînt harnici, trăiesc după rangul lor,

în cinste şi fără nevoi, iar dacă se lenevesc şi nu muncesc cu grijă pierd ce-au cîştigat şi trăiesc în mizerie şi sărăcie, tot aşa şi cavalerii, dacă uită ce sînt datori să facă, după cum le cere cinstea, faima şi virtutea lor sînt pătate şi azvîrlite cu multă pagubă în mizerie. Şi acest nobil rege, don Galaor, pentru a nu cădea în această greşeală, avîndu-i tot timpul în faţa ochilor pe regele Perion, tatăl său, şi pe fraţii săi, care erau aşa cum aţi auzit, de cum s-a sfîrşit cucerirea Insulei Adînci, a plecat, cum v-am spus, împreună cu don Galvanes, să-i ajute pe ceilalţi să-şi dobîndească pămînturile ; şi sosirea sa i-a îmbărbătat atît de mult pe prietenii săi, cavalerii, înspăimîntîndu-i atît de tare pe potrivnici, că din ziua cînd a sosit, aceştia n-au mai cutezat să iasă dintre zidurile cetăţii, astfel că acei cavaleri nădăjduiau ca, în scurtă vreme, să cucerească întreg regatul. Dar acum să-i lăsăm în tabăra lor luînd hotărîrea să-şi atace duşmanii, de vreme ce aceştia nu mai îndrăzneau să iasă să lupte, şi vă vom povesti despre Amadis şi Grasandor care s-au despărţit de Gandalin la Stînca Domniţei Vrăjitoare şi au plecat spre Insula Ferecată.

Istoria spune că după ce Amadis şi Grasandor s-au despărţit de Gandalin la picioarele Stîncii Domniţei Vrăjitoare, au tot plutit pe mare şi, într-o dimineaţă, au ajuns fără vreo piedică ori vreun necaz în marele port al Insulei Ferecate, unde au coborît de pe corabie, şi-au încălecat caii şi îmbrăcaţi în armuri, cum se aflau, mai înainte de-a urca la castel, au intrat să se roage în mănăstirea de la piciorul stîncii, care fusese înălţată după cum poruncise Amadis la vremea cînd plecase de-acolo, aşa cum făgăduise în faţa icoanei Maicii Domnului aflată în schitul de-atunci ; şi cînd au ajuns la poartă, au văzut o doamnă înveşmîntată în straie cernite, însoţită de doi scutieri, şi caii lor priponiţi în apropiere. Ei i-au dat bineţe şi ea le-a răspuns ; dar în timpul cît Amadis şi Grasandor au stat îngenuncheaţi în faţa altarului, doamna a aflat de la cineva din mănăstire că acela este Amadis şi l-a aşteptat la uşa bisericii ; şi cînd l-a văzut venind, s-a îndreptat spre el plîngînd, a îngenuncheat pe pămînt şi i-a spus : „Seniore Amadis, nu sînteţi voi cavalerul care îi ajută pe cei mîh-

niţi şi nefericiţi şi mai cu osebire pe doamne şi domnişoare ? Desigur, căci de n-ar fi aşa, nu v-aţi bucura de atîta faimă în toate colţurile pămîntului. Aşa că eu, una dintre cele mai triste şi mai nenorocite femei, vă cer îndurare". Şi l-a apucat de poalele loricii cu amîndouă mîinile, ţinîndu-l atît de tare, că nu mai putea face un pas. Amadis a vrut s-o ridice de jos, dar n-a putut, şi i-a zis : „Bună prietenă, spuneţi-mi cine sînteţi şi cum vreţi să vă ajut, căci după cît sînteţi de îndurerată, chiar de-ar fi să greşesc faţă de toate celelalte doamne, pentru voi aş trece prin orice primejdii şi încercări". Doamna i-a răspuns : .,Cine sînt nu veţi afla pînă nu voi avea siguranţa că îmi veţi îndeplini rugămintea ; iar cît despre ajutorul cerut, ascultaţi : sînt căsătorită cu un cavaler pe care îl iubesc mult, dar spre marea lui nenorocire, şi a mea, a ajuns să zacă în temniţa celui mai mare duşman al său de pe lumea asta şi nu poate scăpa de-acolo ; şi nu mi-l puteţi da înapoi decît domnia voastră ; şi credeţi-mă că genunchii mei nu se vor ridica de pe pămînt şi nici mîinile mele nu se vor desprinde de lorica voastră, dacă nu mă veţi izgoni cu multă asprime şi necuviinţă, pînă nu îmi veţi făgădui ceea ce vă cer". Amadis, cînd a văzut-o astfel şi a auzit ce spune, n-a ştiut ce să-i răspundă, căci îi era teamă să-şi dea cuvîntul pentru ceva ce, mai apoi, ar fi putut fi o mare ruşine pentru el. dar văzînd-o cît de amarnic boceşte, agăţată cu înverşunare de zalele sale şi în genunchi pe pămînt, l-a cuprins o asemenea milă, încît uitînd să-i ceară chezăşie că pricina ei e dreaptă, a zis : „Doamnă, spuneţi-mi cine sînteţi şi vă făgăduiesc că îl voi scoate din temniţa unde se află pe soţul vostru şi vi-l aduc înapoi, dacă stă în puterile mele". Atunci doamna l-a apucat de mîini şi i le-a sărutat cu forţa, spunîndu-i apoi lui Grasandor : „Domnule cavaler, aţi auzit ce-mi făgăduieşte Amadis" ; şi a adăugat : „Aflaţi, seniore Amadis, că eu sînt nevasta lui Arcalaus Vrăjitorul, întemniţat de voi ; vă cer să mi-l daţi şi să-l lăsaţi să plece undeva unde să nu mă tem că îl pierd iarăşi, căci voi sînteţi cel mai temut duşman al lui şi vi-l cer ca unui duşman de moarte, pentru a vi-l face prieten, de voi putea". Cînd Amadis a auzit asta, tare s-a mai neliniştit văzînd că a fost înşelat

cu atîta iscusinţă de acea doamnă, şi de ar fi găsit un mijloc cinstit de a-şi lua vorba înapoi, cu mare plăcere ar fi făcut-o, fiindcă se temea mai mult de primejdiile şi relele cu care acel cavaler ticălos i-ar fi putut lovi pe mulţi oameni nevinovaţi, decît de ce ar fi putut să i se întîmple lui. Dar, dîndu-şi seama de însemnătatea pricinii acelei doamne şi că nu i se poate aduce nici o vină, căci era datoare să-şi salveze soţul, dar mai ales, dorind ca vorba şi făgăduielile sale să nu fie puse cu nici un chip la îndoială, a hotărît să facă aşa cum îi ceruse doamna, şi i-a spus : „Doamnă, greu lucru mi-aţi cerut, căci puteţi fi convinsă că socotesc mai mare încercarea de a-mi înfrînge voinţa şi a mă învoi cu ce îmi cereţi, decît de a-mi lua curajul de a-l scoate pe soţul vostru de oriunde s-ar fi aflat prin puterea armelor, orice primejdie aş fi avut de înfruntat, şi pot spune că din clipa cînd am devenit cavaler e prima dată cînd slujesc şi ajut o doamnă ori o domnişoară împotriva voinţei mele".

Apoi el şi Grasandor au încălecat şi Amadis i-a spus doamnei să-i urmeze, şi au urcat la castel. Cînd Oriana şi Mabilia au aflat de sosirea lor, nu se poate povesti ce mare le-a fost bucuria şi plăcerea ; şi, pe dată, împreună cu toate doamnele ce se aflau acolo, le-au ieşit în întîmpinare la poarta grădinii unde erau încăperile lor. Gesturile şi vorbele din clipele revederii lui Amadis cu doamna sa e de prisos să le mai povestim, pentru că, deşi cîtă vreme au fost iubiţi le-am amintit, acum, căsătoriţi fiind, trebuie date uitării, cu toate că erau pline de aceeaşi dragoste adevărată dintotdeauna.

Olinda cea cumpătată şi Grasinda i-au îmbrăţişat pe Amadis şi Grasandor, şi toţi împreună au intrat în încăperile lor din marele turn ce se afla în grădină, cum aţi mai auzit, unde au petrecut cu multă plăcere, ca cei ce se iubesc din toată inima.

Amadis a poruncit ca doamna să fie găzduită şi să i se dea tot ce îi face trebuinţă, şi, a doua zi dimineaţa, au ascultat toţi liturghia în odaia Grasindei, iar după ce slujba s-a sfîrşit, soţia lui Arcalaus i-a cerut lui Amadis să-şi îndeplinească făgăduiala. El a încuviinţat şi au plecat cu toţi laolaltă spre fortăreaţă, unde se afla închis Arcalaus în cuşca de fier, căci de cînd vorbise cu el în

cetatea Luvaina, cînd fusese prins, Amadis nu mai voise să-l vadă şi nici acele doamne nu-l văzuseră, nici cînd ieşiseră în întîmpinarea regelui Lisuarte, nici cu prilejul nunţilor, iar în rest nu părăsiseră niciodată grădina ; cînd au ajuns, l-au aflat pe Arcalaus îmbrăcat într-o giubea căptuşită cu blănuri ale unor sălbăticiuni din insulă, foarte preţuite, pe care i-o dăduse don Gandales, tutorele lui Amadis, fiindcă era iarnă, citind o carte trimisă tot de acesta cu foarte frumoase pilde şi învăţături împotriva nenorocirilor date de soartă ; barba o avea foarte lungă şi căruntă şi, cum era foarte mare la trup şi urît la faţă şi tot timpul stătea încruntat, dar mai cu seamă atunci, văzîndu-i venind spre el, doamnele s-au înspăimîntat foarte privindu-l, mai ales Oriana, ce şi-a amintit cum o luase cu forţa Arcalaus şi o scăpase Amadis din mîinile lui şi ale celorlalţi patru cavaleri, cum se povesteşte în prima carte a acestei istorii. Cînd au ajuns lîngă el, Arcalaus a lăsat cartea şi s-a ridicat în picioare, astfel că a văzut-o pe nevastă-sa, dar n-a spus nimic. Amadis l-a întrebat : „Arcalaus, o cunoşti pe această doamnă“ ? „Da, o cunosc“. „Te bucuri de venirea ei“ ? „Dacă e spre binele meu — a răspuns el —, numai tu poţi judeca ; dar dacă roadele venirii ei sînt doar cele ce se văd, e spre răul meu, căci fiind eu hotărît în sinea mea să îndur toate suferinţele ce s-ar putea abate asupra mea şi împăcat cu aceasta în sufletul meu, dacă vederea ei nu-mi aduce speranţa în mai bine, e pricină de mai mare durere pentru mine“.

Amadis i-a spus : „Dacă prin sosirea ei scapi de temniţă, ai să-mi mulţumeşti şi ai să recunoşti aceasta de-acum înainte“. „Dacă ai trimis după ea din propria-ţi voinţă ca să faci ceea ce spui — a răspuns el —, întotdeauna voi preţui nespus fapta ta. Dar dacă a venit ea, fără voia şi ştiinţa ta, şi ai apucat să-i făgăduieşti ceva, nu-ţi pot mulţumi, pentru că faptele bune săvîrşite cînd eşti împins de nevoie, nu de milă, nu sînt demne de a fi preţuite prea mult. De aceea, te rog mult să-mi spui, dacă binevoieşti, ce pricină v-a îndemnat pe ea şi pe tine împreună cu aceste doamne, să veniţi să mă vedeţi ?“ Amadis i-a răspuns astfel : „Am să-ţi spun adevărul, totul aşa cum s-a întîmplat şi rogu-te mult să-mi răspunzi tot astfel“. Şi i-a povestit cum soţia lui, printr-un şiretlic, l-a rugat

să-i făgăduiască ceva, apoi cum i-a cerut să-l elibereze şi tot ce i-a spus el, fără să uite nimic ; Arcalaus i-a spus lui Amadis : „Orice-ar fi să mi se întîmple o să-ţi mărturisesc adevărat tot ce gîndesc în sinea mea, de vreme ce vrei să ştii asta. Cînd la Luvaina ţi-am cerut să ai milă şi îndurare de mine, redîndu-mi libertatea, am crezut, într-adevăr, că tot restul vieţii mele îţi voi rămîne îndatorat şi că prin faptele mele îţi voi fi veşnic un prieten adevărat ; dar dîndu-mi libertatea acum, fără să doreşti s-o faci şi neavînd încotro, aşa cum această faptă bună vine din partea unui duşman, tot aşa o primesc şi eu şi o preţuiesc după cum merită, căci tu însuţi m-ai dispreţui şi m-ai socoti un laş, dacă ţi-aş mulţumi atunci cînd ar trebui să te urăsc". „Mi-a făcut mare plăcere ce mi-ai spus — a zis Amadis — şi e adevărat că nu trebuie să-mi fii recunoscător că îţi dau drumul, fiindcă eram, într-adevăr, hotărît să te ţin multă vreme aici, socotind că e mai bine să te pedepsesc eu pe drept, decît să-i pedepseşti tu pe alţii pe nedrept ; dar datorită făgăduielii făcute acestei doamne, voi porunci să fii scos din temniţă şi apărat de primejdii. Un singur lucru te rog, şi anume, să îi ierţi pe cei ce nu ţi-au făcut rău niciodată, chiar dacă nu mă vei ierta pe mine şi faptele mele şi te vei purta cu mine cu aceeaşi duşmănie pe care mi-ai purtat-o întotdeauna ; fă asta pentru acel Dumnezeu care, atunci cînd nu mai aveai nici o speranţă din partea mea, a hotărît să pună capăt nenorocirilor tale, aşa cum face, în nemăsurata-i milosîrdie, cu cei răi după ce i-a pus la încercare, pentru ca, după asemenea pedepse şi munci, să pună capăt faptelor ce le săvîrşesc împotriva slujirii sale, şi, cînd îşi dau seama că aşa trebuie să se poarte, le dăruieşte un frumos sfîrşit pe lumea aceasta, iar pe lumea cealaltă, cea a fericirii, bucurii fără de număr ; iar dacă nu se poartă astfel, cu dreptate îşi primesc pedeapsa pe care o merită, fără nici o speranţă în mîntuirea sufletelor ce s-au despărţit de nefericitele lor trupuri". Arcalaus i-a răspuns : „În ceea ce te priveşte, e lucru ştiut că nu te voi putea iubi cu nici un chip şi nici nu-ţi făgăduiesc că nu le voi face rău altora, de voi putea. Nu ştiu ce voi face, pentru că după cum am îmbătrînit în acest năravul meu, făptuind atîtea rele, slabă speranţă îmi pun în Cel de Sus că îmi va da iertarea fără s-o merit,

iar dacă mă dezbar de năravi, firea mea tot n-ar putea rezista şi nu s-ar putea împotrivi unor fapte rele defel pe placul Domnului ; dar chiar şi de-aş izbuti, n-aş face-o, pentru că m-ai sfătuit tu, şi nu vreau să dobîndeşti prin mine gloria, aşa cum ai dobîndit-o prin alţii ; şi dacă Dumnezeu îmi dăruieşte ceva e doar faptul de a nu-ţi mulţumi şi a nu-ţi purta recunoştinţă în inima mea, fiindcă, deşi ţi-am cerut cu atîta umilinţă să mă eliberezi, a vrut să faci asta împotriva voinţei tale şi cu părere de rău, astfel încît să nu fiu nevoit să-ţi rămîn în vreun fel dator".

Tare s-au mai înspăimîntat acele doamne auzind vorbele lui Arcalaus şi mult s-au rugat de Amadis să nu îl slobozească, căci mai mare greşeală ar fi faţă de Dumnezeu să lase în libertate un asemenea om rău, ca să-şi ducă la îndeplinire liber dorinţele-i ticăloase, decît să îl ţină întemniţat şi să-şi calce făgăduiala. Amadis le-a spus : „Doamnele mele, aşa cum adesea se întîmplă ca, în urma unor mari nenorociri, oamenii să se schimbe şi să se îndrepte, sufletele lor crezînd cu tărie şi nestrămutare în iertarea şi milosîrdia Domnului, tot astfel, cei cărora le lipseşte această credinţă ajung, tocmai din pricina asta, la deznădejde şi se îndreaptă fără nici o scăpare spre pierzanie ; şi aşa s-ar putea întîmpla şi cu acest Arcalaus dacă l-aş ţine aici, ştiind că nu se poate îndrepta şi schimba în acest fel ; aşa că îmi voi ţine cuvîntul şi făgăduiala şi restul las în seama Atotputernicului ce, într-o clipă, îl poate aduce pe calea sfintei sale slujiri, cum a făcut cu alţii mai păcătoşi ca el".

Cu asta, vorba lor s-a sfîrşit şi, la porunca lui Amadis, doamna a fost băgată în cuşca de fier să-i ţină tovărăşie în noaptea aceea soţului ei, iar el cu celelalte doamne s-au întors la turnul din grădină ; a doua zi de dimineaţă, Amadis a poruncit să fie chemat Ysanjo, guvernatorul insulei, şi l-a rugat să îi scoată pe Arcalaus şi pe soţia lui din temniţă, să îi dea un cal şi arme şi să le poruncească fiilor săi să îl ducă împreună cu zece cavaleri într-un loc unde să fie la adăpost de primejdii, împlinind astfel făgăduiala făcută soţiei sale ; ceea ce s-a făcut întocmai, căci feciorii lui Ysanjo au mers cu el pînă la castelul Val-

derin, unde l-au lăsat ; dar cînd au dat să-şi ia rămas bun de la el, Arcalaus le-a zis : „Domnilor cavaleri, spuneţi-i lui Amadis că în cuşti sînt vîrîte de obicei fiarele sălbatice şi animalele din codru, nu cavalerii ca mine, şi să se păzească bine de mine, că nădăjduiesc să mă răzbun în curînd pe el, chiar dacă o are în ajutor pe tîrfa aia ticăloasă de Urganda Necunoscuta“. Ei i-au răspuns : „Dacă porniţi pe drumul ăsta, iute vă veţi întoarce de unde aţi ieşit“ ; şi au făcut cale întoarsă. Acum putem crede că soţia lui Arcalaus a fost o femeie foarte pioasă şi cu frica lui Dumnezeu, şi mare mîhnire şi durere simţea în inimă pentru toate omorurile şi faptele crude săvîrşite de soţul ei, abătîndu-l de la toate cîte putea, şi pentru meritele sale a primit răsplata de a-l elibera pe soţul ei de acolo de unde toată omenirea n-ar fi putut-o face. Aşa că femeia bună şi soţia credincioasă trebuie să fie foarte preţuită şi respectată, pentru că deseori, prin ea, Domnul îngăduie ca fiii şi soţul să fie feriţi de mari primejdii.

Şi aşa cum auziţi, Amadis şi Grasandor petreceau cu soţiile lor întru marea desfătare a inimilor în Insula Ferecată, unde, după scurtă vreme, a sosit şi Darioleta cu soţul şi fiica ei şi cu bărbatul acesteia, Bravor, ceea ce le-au sporit şi mai mult bucuria.

Dar acum istoria nu va mai vorbi despre ei şi va povesti ce a mai făcut Balan Uriaşul, seniorul Insulei Turnului Roşu. Zice istoria că la cincisprezece zile de la plecarea lui Amadis şi Grasandor din Insula Turnului Roşu, unde îl lăsaseră zdrobit pe uriaşul Balan, acesta a părăsit patul şi a poruncit să li se dăruiască Darioletei, soţului şi fiicei ei multe giuvaieruri de preţ şi o corabie foarte bună cu care să plece, şi l-a trimis cu ei şi pe Bravor, fiul lui, aşa cum îi făgăduise lui Amadis ; şi de îndată ce aceştia au plecat, Balan a pregătit o flotă destul de mare, alcătuită atît din corăbiile sale, cît şi din cele luate de la cei aflaţi în trecere pe-acolo, a încărcat-o cu arme, merinde şi oameni, cît a putut aduna, şi a pornit la drum pe o mare liniştită, cu vînt prielnic, astfel că a plutit fără vreo supărare şi, după zece zile, a ajuns în portul unei mici cetăţi, pe numele ei Licrea, din regatul regelui Arabigo, unde a

aflat că marele oraș Arabia este încercuit de cavalerii din Insula Ferecată și că asediul e foarte straşnic, mai cu seamă după sosirea regelui din Sobradisa, don Galaor, și a lui don Galvanes ; așa că a poruncit pe dată ca toată oastea să coboare pe uscat cu cai și arme, cu arbaletieri și arcași, precum și toate celelalte trebuincioase unei oștiri, și, lăsînd pe corăbii un număr suficient de oameni ca să fie bine păzită, a pornit de-a dreptul spre locul unde i se spusese că își au tabăra regele don Galaor și don Galvanes ; aceștia, aflînd de sosirea lui de la solii trimiși de uriaș, au ieșit să-l întîmpine călare, cu o suită numeroasă. Uriașul a sosit cu oastea lui foarte bună, îmbrăcat într-o armură bogată, călare pe un cal foarte chipeș și voinic, așa încît puțini îi puteau sta alături ca înfățișare, ținută și măreție ; ceilalți aflaseră ce i se întîmplase cu Amadis, căci le povestise totul Gandalin ; don Galaor l-a lăsat pe don Galvanes în frunte fiindcă, deși nu era de rang la fel de înalt, era mult mai în vîrstă decît el, și din această pricină, precum și datorită stirpei alese din care cobora și frumoaselor sale purtări, Amadis, frații săi și Agrajes întotdeauna îi arătaseră mult respect. Uriașul nu îl cunoștea, că nu îl văzuse niciodată, deși îi știa povestea amănunțit de la Madasima, mama acestui Balan, cum v-am mai istorisit, și, cînd a ajuns în fața lui, uriașul a întrebat : „Viteazul meu domn, voi sînteți don Galaor ?“ „Nu — a răspuns el —, ci don Galvanes, care mult v-a dorit“. Atunci uriașul l-a îmbrățișat și i-a spus : „Seniore don Galvanes, rude fiind, n-ar fi trebuit să treacă atîta vreme fără să ne cunoaștem, dar dușmănia mea pentru cel ce vă este așa de prieten a fost pricina acestei întîrzieri, ce acum a fost înlăturată de mîna celui ce nu-și află pereche în înțelepciune și curaj“. Regele don Galaor s-a apropiat să-l îmbrățișeze rîzînd vesel la chip ; și i-a spus : „Bunul meu domn și prieten, eu sînt cel de care ați întrebat“. Balan l-a privit și a spus : „Într-adevăr, bun martor al vorbelor voastre vă este chipul, după cît de mult seamănă cu cel datorită căruia doream să vă cunosc“. Uriașul spusese asta pentru că Amadis și don Galaor semănau atît de tare, încît în multe locuri erau luați unul drept celălalt ; doar că don Galaor era ceva mai înalt, iar Amadis mai îndesat.

Apoi, cu regele Galaor între ei, s-au îndreptat spre tabără, unde don Galvanes l-a poftit pe don Balan în cortul său, pînă avea să fie înălţat al lui, şi aici au fost serviţi şi unul şi celălalt după rangul fiecăruia

CAPITOLUL CXXXI

Cum Agrajes, don Cuadragante şi don Bruneo de Bonamar cu mulţi alţi cavaleri au venit să-l cunoască pe uriaşul Balan şi ce au făcut împreună

Agrajes, don Cuadragante şi don Bruneo de Bonamar, cînd au aflat de sosirea acelui uriaş, i-au luat cu ei pe Angriote de Estravaus, don Gavarte de la Valea Temătoare, Palomir, don Brian de Monjaste şi mulţi alţi cavaleri vestiţi foarte, ce veniseră să-i ajute să cucerească acele regate de care aţi auzit, şi s-au dus toţi în tabăra regelui don Galaor şi a lui don Galvanes, unde trăsese uriaşul, pe care l-au aflat în cortul lui don Galvanes, ce era mai bogat şi mai frumos lucrat decît oricare cort ce l-ar fi putut avea vreun împărat ori rege, şi îl primise de la Madasima, nevasta lui ; ea îl moştenise de la Famongomadan, tatăl ei, care, în fiecare an, punea să fie înălţat într-o luncă din faţa castelului Lacul care fierbe şi înăuntru îl aşeza pe un jilţ bogat pe fiul său Basagante, căruia veneau să-i sărute mîinile toate neamurile sale, multe la număr, ce îi arătau supunere datorită marii sale puteri şi bogăţii, precum şi vasalii şi mulţi alţii, pe care îi supusese prin puterea armelor, numindu-l rege al Marii Britanii ; şi cu gîndul acesta trimisese solie regelui Lisuarte, cerînd-o pe Oriana în căsătorie pentru acest fecior al lui, Basagante, şi fiindcă regele nu voise să i-o dea îşi pusese în minte să poarte crunt război cu acesta, în vremea cînd Amadis i-a ucis pe amîndoi şi i-a eliberat din mîinile lor pe Leonoreta, sora Orianei, şi pe cei zece cavaleri luaţi captivi o

dată cu ea, cum povesteşte mai pe îndelete cartea a doua a acestei istorii.

Cînd au sosit acei cavaleri, uriaşul era fără armură, înfăşurat într-o pelerină de mătase galbenă presărată cu nişte trandafiri de aur, şi, cum era voinic, frumos şi în floarea vîrstei, tuturor le-a fost pe plac, dar mai mult încă, după ce au stat de vorbă cu el, căci ştiind ei că uriaşii de felul lor sînt puternici, dar răi şi trufaşi din fire, nesupunîndu-se judecăţii drepte, nu-şi închipuiau că vreunul ar putea fi cu totul altfel, cum era acest Balan, şi pentru asta l-au preţuit mai mult decît pentru marea-i vitejie, deşi mulţi dintre ei îi cunoşteau marile fapte de arme, pentru că marele curaj este deseori urît cînd nu e însoţit de bună purtare şi înţelepciune.

Şi pe cînd stăteau ei aşa toţi laolaltă în cortul acela mare şi uriaşul îi privea şi îi admira, neputînd crede că se pot afla în vreun loc atît de mulţi cavaleri viteji, după ce a văzut că s-au liniştit, le-a spus : „Dacă am venit cu inima deschisă în ajutorul vostru, să nu vă miraţi, deşi nu speraţi şi nu vă gîndeaţi la asta ; am făcut-o, însă, pentru că nu mi-aş fi putut închipui că vreo pricină ar fi în stare să mă împiedice a vă fi duşman de moarte pînă la sfîrşitul zilelor mele. Dar cum îndeplinirea gîndurilor se află mai mult în mîna Domnului decît a acelora ce vor să le ducă la capăt cu multă străşnicie, printre multe lupte grele şi crîncene pe care le-am purtat întru cinstea mea, am avut una, în urma căreia, silit la început, la sfîrşit mi-am schimbat de bună voie gîndul şi am socotit drept cinste ceea ce toată viaţa mea am gîndit a fi o ruşine, pînă nu voi fi fost răzbunat ; şi cînd ceea ce doream cel mai mult pe lumea asta mi s-a împlinit după voie, a luat sfîrşit marea mea furie şi înverşunare, dar nu în felul cum credeam eu, ci aşa cum i-a plăcut mai mult sorţii mele potrivnice. Veţi fi aflat că eu sînt fiul acelui viteaz şi curajos Madanfabul, stăpînul Insulei Turnului Roşu, ucis de Amadis de Gaula, pe cînd se numea Frumosul Întunecat, în bătălia ce a avut loc între regele Lisuarte şi regele Cildadan, şi fiind fiul unui tată atît de cinstit, atît de dator să răzbun această moarte, nici o clipă nu mi-a ieşit din minte cum să-mi duc la îndeplinire această mare dorinţă, luîndu-i viaţa celui ce i-a luat-o tatălui meu ; şi cînd îmi

pierdusem aproape orice speranţă, soarta şi marele curaj al acelui cavaler au făcut să-mi cadă în mînă, pe pămîntul meu, singur, fără nimeni care să-l ajute ; am fost învins însă de marea lui forţă, dar s-a purtat cu mine cu multă curtenie, căci are parte şi de una şi de alta mai mult decît oricare dintre muritori, astfel că marea duşmănie de moarte pe care i-o purtam, s-a preschimbat într-o mai mare prietenie şi adevărată dragoste, ce m-au îndemnat să vin aici, după cum vedeţi, ştiind că aveţi oarece nevoie de ajutoare şi socotind că gloria şi cîştigul vostru se revarsă în cea mai mare parte asupra lui". Apoi le-a istorisit tot ce păţise cu Amadis, de la începutul începutului, cum s-au luptat unul cu celălalt şi toate cîte s-au mai întîmplat, fără să uite nimic, aşa cum v-a povestit istoria noastră, iar la sfîrşit le-a spus că, pînă nu se va termina acel război, el nu se va despărţi de ei şi că, după aceea, doreşte să se ducă în Insula Ferecată, cum îi promisese lui Amadis. Toţi acei seniori s-au bucurat foarte de cele auzite, pentru că, deşi aflaseră de la Gandalin că Amadis se luptase cu uriaşul şi îl învinsese, nu ştiau pricina luptei pînă nu le-a povestit totul uriaşul, şi le-a făcut multă plăcere sosirea lui, atît pentru că era un cavaler viteaz, cît şi pentru că adusese cu el o oaste numeroasă şi bună, de care aveau multă trebuinţă în urma pierderilor din bătăliile trecute, şi i-au mulţumit mult pentru bunăvoinţa arătată şi ajutorul dat în numele dragostei pentru Amadis.

CAPITOLUL CXXXII

Care vorbeşte despre răspunsul dat de Agrajes uriaşului Balan, după cele spuse de acesta

Agrajes i-a răspuns astfel : „Viteazul meu senior Balan, vreau să vă răspund eu în legătură cu cele spuse despre duşmănia voastră pentru seniorul şi vărul meu, Amadis, acum, după ce eu şi aceşti domni v-am mulţumit pentru ce ne-aţi făgăduit ; şi dacă răspunsul meu nu va fi pe

potriva vrerii voastre, socotiţi că vine din partea unui cavaler, căci, chiar dacă nu vă stau alături în privinţa faptelor de arme, datorită vîrstei şi faptului că am trecut prin mai multe asemenea împrejurări, ştiu mai bine decît domnia voastră ce trebuie făcut pentru a săvîrşi astfel de fapte. Şi spun că acei cavaleri ce pornesc la luptă pentru pricini drepte şi îşi fac datoria fără să aducă vreo vătămare temeiurilor drepte ce îi obligă să lupte, chiar atunci cînd îşi îndeplinesc un jurămînt, sînt demni de toată lauda, căci nu rămîn datori în cuget şi în faptă. Dar cei ce vor să treacă hotarul dreptăţii cu sminteală, aceştia, cu cît ajung mai sus pe culmile gloriei, cu atît sînt judecaţi ca fiind mai trufaşi şi mai nebuni. Tuturor le este foarte cunoscut şi vouă, domnule, nu trebuie să vi se ascundă, felul cum a murit tatăl vostru, pentru că aşa cum, dacă soarta i-ar fi îngăduit să-şi ducă la capăt cutezanţa de a-l răpi pe regele Lisuarte, cum a făcut-o, i s-ar fi adus multe laude şi s-ar fi acoperit de slavă pînă la ceruri, tot astfel, un hău de ruşine şi dispreţ i-ar fi înghiţit pe cei ce îl slujeau şi ajutau pe acest rege ; de aceea, nu e de mirare că Amadis, plin de invidie pe gloria ce nădăjduia s-o dobîndească tatăl vostru, a dorit-o pentru el, cum se întîmplă ori ar trebui să se întîmple cu toţi vitejii. Şi socotind că fiecare doreşte să-şi ucidă potrivnicul, cugetînd că astfel se dobîndeşte multă cinste, o asemenea moarte nu ar trebui răzbunată ca cele săvîrşite cu mişelie, a căror iertare înseamnă a-ţi primejdui cinstea în bună măsură. Aşa că, domnul meu, în privinţa tatălui vostru şi a celor ce vi s-a întîmplat cu Amadis nu se poate afla pricină dreaptă de plîngere, fiindcă atît domnia voastră cît şi el aţi îndeplinit în chipul cel mai desăvîrşit tot ce sînt datori să facă nişte cavaleri, şi dacă se poate aduce vreo vină cuiva, este doar sorţii, ce a vrut să-l ajute şi să i se arate binevoitoare lui, cu mai multă căldură decît domniei voastre. Aşa că, viteazul meu prieten, socotiţi-vă mulţumit că, păstrîndu-vă neştirbită şi nepătată defel cinstea, aţi dobîndit prietenia acestui atît de nobil cavaler şi a tuturor seniorilor şi curajoşilor cavaleri ce se află aici, precum şi a multor altora pe care îi veţi cunoaşte, de veţi avea vreodată nevoie de ei".

Cînd a auzit aceste vorbe, Balan a spus : „Domnule Agrajes, deşi nu era nevoie să mi se atragă atenţia în vreun fel pentru a mă socoti împăcat în sinea mea, vă mulţumesc mult pentru tot ce mi-aţi spus, fiindcă dacă de astă dată vorbele voastre ar putea fi de prisos, nu înseamnă că nu-şi au rostul pentru viitor ; dar să nu mai vorbim despre aceasta, căci e un lucru trecut, şi să ne străduim să sfîrşim acest război cu curajul şi grija de care trebuie să dea dovadă cei ce, lăsîndu-şi în pază bună pămînturile lor, vor să cucerească altele". Don Galvanes i-a spus : „Domnul meu, să plece aceşti cavaleri la corturile lor, căci e vremea să cinăm şi apoi să vă odihniţi în noaptea asta şi mîine, iar între timp vor fi ridicate corturile voastre şi găzduită oastea ; şi după aceea, ne vom sfătui cu domnia voastră pentru a rîndui ce trebuie să facem".

Aşa că acei seniori s-au întors în taberele lor şi cu uriaşul au rămas don Galvanes şi regele don Galaor, cu care acesta a cinat în seara aceea în cortul acela mare şi bogat, cum v-am spus, cu multă plăcere ; după ce au sfîrşit cina, regele a plecat la corturile sale, iar ei au rămas să doarmă acolo, în nişte paturi bogate ; şi, cînd s-a făcut dimineaţă, uriaşul i-a spus lui don Galvanes că vrea să încalece şi să dea o raită în jurul cetăţii, să vadă cum e apărată şi pe unde poate fi mai bine atacată. Don Galvanes l-a înştiinţat pe regele don Galaor şi au plecat amîndoi cu el să dea ocol acelui mare oraş, ce era întărit cu turnuri şi ziduri puternice, căci fiind cetatea de scaun a întregului acel mare regat şi al Insulelor Landelor, ce ţineau de el, şi cel mai de seamă sălaş al regilor, toţi aceştia, după cum îşi urmau unul altuia la tron, se străduiau cît mai mult să îi sporească numărul de locuitori şi puterea, astfel că oraşul ajunsese foarte însemnat ca măreţie şi forţă După ce au privit întăriturile, Balan a spus : „Domnii mei, ce socotiţi că am putea face împotriva unei cetăţi atît de mari ?" Don Galaor a răspuns : „Nu se află pe lume ceva mai puternic şi mai mare ca inima omenească şi dacă cei dinăuntru sînt curajoşi, tare mă tem că nu îi vom putea cuceri prin forţă ; dar cum sînt neînţelegeri între mulţi dintre ei şi, mai cu osebire, cum soarta le este potrivnică şi de-aici li se trage slăbiciunea, nu mă îndoiesc că o vom putea

cuceri, căci multe lucruri de necucerit au fost date pierzării de astfel de pricini".

Şi stînd ei de vorbă despre asta şi alte lucruri, s-au îndreptat toţi trei spre taberele lui don Cuadragante, don Bruneo şi ceilalaţi tovarăşi ai lor, ce se aflau în partea unde ajunseseră ei, privind în ce loc ar putea da mai bine atacul, iar cînd au ajuns în apropierea corturilor lui Agrajes, a venit la ei viteazul şi curajosul Enil şi a spus : „Seniore Balan, Agrajes vă roagă să veniţi să-l vedeţi pe regele Arabigo, ce se află captiv în cortul meu, căci voieşte să vă vorbească şi, de cum i s-a spus că aţi sosit, l-a rugat cu multă căldură şi dragoste fierbinte pe Agrajes să îi îngăduie să vă întîlnească şi să vă roage să vă învoiţi". Uriaşul i-a răspuns : „Viteazule cavaler, sînt bucuros să fac asta şi s-ar putea ca această întrevedere să dea mai multe roade decît marile bătălii de la care se aşteaptă mai mare folos". Şi s-au dus toţi la cortul lui Enil, de unde regele don Galaor şi don Galvanes au plecat la don Bruneo, iar uriaşul a descălecat şi a intrat într-o încăpere despărţită de celelalte, împodobită cu covoare şi tapiserii bogate, unde se afla regele Arabigo, slujit, din porunca lui Agrajes, ca un rege ; el era îmbrăcat în straie frumoase, dar tîra după el nişte lanţuri atît de grele şi groase, că de-abia putea face un pas ; uriaşul, cînd l-a văzut, a îngenuncheat în faţa lui şi a vrut să-i sărute mîinile, dar regele nu i-a îngăduit şi, îmbrăţişîndu-l, i-a spus plîngînd : „Prietene Balan, ce părere ai, mai sînt eu acel rege pe care l-aţi văzut adesea tatăl tău şi tu, la curtea mea, înconjurat de prinţi de seamă şi cavaleri şi alţi regi, prieteni de-ai mei, aşa cum m-ai întîlnit de multe ori, sperînd să cuceresc şi să stăpînesc o mare parte a lumii ; nu, de bună seamă, şi mai curînd cred că mă socoteşti un om de nimic, captiv, nefericit şi ruşinat, aflat în puterea duşmanilor mei, după cum bine vezi, şi cea mai mare durere a sufletului meu este că pe cei de la care aşteptam mai mult ajutor îi văd venind să pună capăt nimicirii mele totale". După ce-a spus asta, n-a mai putut vorbi, fiindcă l-a înecat plînsul. Balan i-a răspuns : „Ţin bine minte, căci te-am văzut cu ochii mei, şi e adevărat ce-ai spus, viteze rege Arabigo, cum că aveai o suită aleasă şi ţi se arăta mare cinste, că nutreai speranţa de-a cuceri regate întinse, şi, dacă acum

te văd atît de schimbat, să nu crezi că nu simt o mare mîhnire în suflet, pentru că, deşi rangul meu e departe de a-l atinge în măreţie pe al tău, m-au încercat şi pe mine loviturile grele şi crude ale sorţii, căci ştii, viteazule rege, că acel preacurajos Amadis de Gaula l-a ucis pe tatăl meu, Madanfabul, şi, cînd nădăjduiam mai tare să pot răzbuna această moarte, soarta mea potrivnică şi duşmănoasă a vrut să fiu învins şi supus prin puterea armelor chiar de acest Amadis, fiind în puterea lui să-mi ia viaţa ori să mi-o lase, dar pentru că mîhnirea şi marea ta tristeţe te copleşesc şi nu ţi-ar îngădui să asculţi o poveste atît de lungă ca cea pe care ţi-aş putea-o spune despre asta, află doar că învins de cel pe care doream aşa de mult să-l învîng şi să-l ucid cu mîinile mele, de mi-ar fi fost cu putinţă, am venit aici, unde, cu dreaptă cauză aş putea vărsa tot atîtea sau şi mai multe lacrimi decît ai vărsat din pricina sosirii mele. Aşa că şi eu aş avea nevoie nu mai puţin decît tine să fiu mîngîiat, dar cunoscînd cît de mari şi felurite sînt cărările de urmat în această lume şi că trebuie să păşim pe drumul judecăţii înţelepte, am hotărît să devin prietenul acelui duşman de moarte cum nu se mai află altul, de vreme ce, datorită slabelor mele forţe, nu mi-a mai rămas nimic de făcut din ceea ce eram dator să fac. Iar tu, nobile rege, dacă îmi asculţi sfatul, la fel vei face, pentru că ştiu prea bine că va fi spre folosul tău, iar eu, care acum, în vreme de izbelişte şi de vrăjmăşie te socotesc duşman, ţi-aş putea deveni prieten credincios în vreme de pace". Cînd a auzit aceste vorbe, regele a spus: „Ce pace pot încheia cînd îmi pierd regatul ?" „Mulţumeşte-te — a răspuns uriaşul — cu ce vei putea dobîndi prin bună înţelegere". „E mai bine să mor — a zis el —, decît să mă văd sărac şi fără de onoare". „Cum moartea spulberă orice speranţă — a spus Balan —, pe cînd viaţa şi trecerea timpului aduc adesea împlinirea dorinţelor şi repararea marilor pierderi, decît să le doreşti moartea, mult mai bine e să-i ajuţi să trăiască pe cei care pot face asta pierzîndu-şi mai mult avuţiile decît cinstea". „Balan, prietene — a spus regele —, vreau să mă călăuzesc după sfatul tău şi las pe seama ta tot ce crezi că trebuie să fac, dar mult te rog ca, dacă acolo, afară, cînd nu sînt de faţă,

te vei arăta dușmanul meu, cînd vei fi aici, cu mine, în această închisoare, să mă sfătuiești prietenește". „Așa voi face negreșit", a spus uriașul. Și luîndu-și rămas bun de la el, s-a dus împreună cu Enil la cortul lui don Bruneo de Bonamar, unde i-a aflat pe regele don Galaor, Agrajes, don Galvanes și încă alți mulți cavaleri de seamă, care l-au primit în mijlocul lor cu mare bucurie ; el le-a spus că trebuie să le aducă la cunoștință unele lucruri pe care le vorbise cu regele Arabigo și i-a întrebat dacă socotesc că mai trebuie să fie și alții de față. Agrajes a răspuns că ar fi bine să fie chemați și don Cuadragante, don Brian de Monjaste și Angriote de Estravaus, și s-a făcut întocmai, iar aceștia au sosit însoțiți de alți cavaleri foarte vestiți.

Atunci uriașul le-a spus tot ce vorbise cu regele Arabigo, fără să uite nimic și că, lăsînd deoparte faptul că el e alături de ei oricum, la viață și la moarte, părerea lui este că, dacă regele Arabigo s-ar mulțumi cu una din acele Insule ale Landelor, cea mai depărtată, și ar porunci ca restul regatului său să se predea, fără alte pierderi de vieți omenești, înțelegerea și pacea ar fi bune, mai cu seamă că mai au de cucerit și ținutul Sansueñei, unde au de înfruntat cetăți și oșteni vajnici. Mult i-au mulțumit acei seniori uriașului pentru vorbele sale și l-au prețuit ca pe un om foarte înțelept, neputîndu-și închipui și crede că cineva din neamul urieșesc dă dovadă de atîta judecată, și era drept să gîndească astfel, fiindcă marea și nemăsurata lor trufie nu îngăduia cu nici un chip judecății să-și facă sălaș în mintea lor, dar deosebirea dintre acest Balan și ceilalți uriași se datora faptului că Madasima, mama sa, fiind de felul ei foarte bună, cum v-a povestit această istorie, și neavînd cu Madanfabul decît acest fecior, s-a străduit foarte mult, chiar în pofida soțului ei, ce era rău și trufaș, să îl crească sub îndrumarea unui mare învățat adus din Grecia, și cu cele învățate de la acesta, pe de o parte, și de la maică-sa, ce era de o mare noblețe în toate, pe de altă parte, Balan a ajuns să fie atît de bun și de înțelept, încît puțini bărbați aflai cu atîta judecată și așa de cinstiți ca el.

Și după ce acei domni s-au sfătuit între ei, au chibzuit că, dacă se poate înfăptui ce le spusese uriașul, s-ar alege cu un cîștig frumos și multă tihnă, chiar dacă o parte din

regat i-ar rămîne regelui Arabigo, aşa că i-au răspuns lui Balan că, fiindu-le cunoscute dragostea şi gîndul bun cu care venise şi le vorbise despre ceea ce au de făcut, prin el mai curînd decît prin altcineva, vor izbuti să ajungă la înţelegerea hotărîtă cu acel rege. De unde se vede că dacă în marile neînţelegeri lipsesc oamenii bine intenţionaţi care să caute îndreptarea lucrurilor, se ivesc şi sporesc morţii, captivii, jafurile şi alte nesfîrşite rele. Auzind aceasta, uriaşul a stat de vorbă cu regele Arabigo şi după multe negocieri şi sfaturi, ce e de prisos să le înşirăm aici, atît pentru a nu încărca povestea, cît şi pentru a nu ne abate de la subiect, s-a hotărît ca regele Arabigo să predea acel mare oraş şi ţinuturile din jur aflate sub stăpînirea sa, iar una dintre cele trei Insule ale Landelor, cea mai îndepărtată, pe numele ei Liconia, aflată la miazănoapte, să-i rămînă lui şi să fie rege acolo, iar celelalte două să le dea cavalerilor cu restul regatului său, şi don Bruneo să fie regele Arabiei. O dată hotărît acest lucru şi încuviinţat de nepotul regelui Arabigo, ce îl apăra pe unchiu-su, cum aţi auzit, şi de cei mai de vază locuitori ai oraşului, regatul a fost predat, aşa cum fusese înţelegerea, iar regele Arabigo a fost eliberat şi a plecat spre Insula Liconia cu nemăsurată suferinţă şi zbucium în suflet, în vreme ce don Bruneo a fost uns rege spre marea bucurie şi veselie a celor din tabăra sa, dar şi a potrivnicilor, căci, cunoscîndu-i vitejia şi marele-i curaj, nădăjduiau că datorită lui vor fi apăraţi şi foarte slăviţi. Sfîrşindu-se toate acestea, cum v-am povestit, după ce cavalerii s-au odihnit şi au petrecut scurtă vreme cu regele don Bruneo, şi-au rînduit oastea şi toate cele trebuincioase pentru drum şi au plecat de-acolo, luînd calea cetăţii Califan, cea mai apropiată de locul unde avuseseră tabăra ; dar locuitorii din Sansueña, aflînd că oraşul Arabia fusese cucerit şi că regele Arabigo căzuse la înţelegere cu duşmanii, temîndu-se de ce va urma, s-au strîns cu toţii, cavaleri şi pedeştri, în număr foarte mare, căci ţinutul era întins şi oştenii mulţi, bine înarmaţi şi pricepuţi la războaie, fiindcă întotdeauna avuseseră seniori foarte trufaşi şi gîlcevitori ce îi tîrau în multe bătălii ; şi cînd s-au văzut laolaltă în număr atît de mare, le-au crescut inimile şi, cu multă trufie şi îndrăz-

neală, şi-au rînduit pîlcurile şi, alegînd căpitani dintre cei mai de vază nobili ai ţinutului, au pornit în întîmpinarea vrăjmaşilor lor ; şi mai înainte ca aceştia să ajungă la cetatea Califan, s-au întîlnit unii cu alţii şi au dat o bătălie cruntă şi sălbatică, mulţi fiind răniţi în ambele tabere ; în timpul luptei acesteia s-au săvîrşit minuni de vitejie şi mulţi cavaleri şi alţi oşteni au pierit ; dar ce au făptuit acolo cavalerii noştri şi acel brav şi viteaz uriaş nu s-ar mai sfîrşi de povestit cu nici un chip, aşa că vom spune doar că, datorită marilor isprăvi şi inimilor lor pline de curaj, cei din Sansueña au fost învinşi şi nimiciţi, astfel că cea mai mare parte din ei au rămas morţi şi răniţi pe cîmpul de luptă, iar restul atît de zdrobiţi, încît nu s-au mai încumetat să se apere nici în locurile întărite. Aşa că don Cuadragante cu toţi acei seniori şi oştenii rămaşi în viaţă după bătălie, deşi avînd mulţi morţi şi răniţi, s-au văzut stăpîni pe cîmpul de luptă, fără să mai întîmpine nici o rezistenţă. Şi dacă istoria nu vă povesteşte mai pe îndelete marile isprăvi cavalereşti şi vitejeştile fapte de arme săvîrşite în timpul tuturor acelor lupte şi bătălii pentru cucerirea acelor regate, este din pricină că această poveste este despre Amadis şi marile lui fapte şi nu se cuvine să istorisim decît pe scurt faptele celorlalţi, pentru că altminteri, nu numai că această carte prea lungă şi întortocheată i-ar plictisi şi supăra pe cititori, dar nici mintea nu le-ar fi de-ajuns să urmărească şi una şi alta, aşa că potrivit este să ne ocupăm mai mult de ţelul nostru principal şi anume de acel curajos şi viteaz cavaler Amadis, decît de celelalte, amintite de istoria noastră în legătură cu el ; de aceea nu vom mai spune nimic, decît că, după ce s-a sfîrşit această mare şi primejdioasă bătălie, în scurtă vreme acel întins ţinut al Sansueñei a fost cucerit în întregime, cetăţile mai slab apărate, fără nădejde să se schimbe ceva, recunoscîndu-l de bună voie drept senior pe don Cuadragante, iar cele puternice, de nevoie, silite de luptele aprige. Dar acum îi vom lăsa foarte mulţumiţi şi răsplătiţi pentru victoriile lor, şi vă vom istorisi ce s-a mai întîmplat cu regele Lisuarte, căci de multă vreme n-am mai amintit de el.

CAPITOLUL CXXXIII

Cum, după ce regele Lisuarte s-a întors în tara sa din Insula Ferecată, a fost făcut captiv prin fermece şi ce s-a mai petrecut după aceea

Istoria povesteşte că după ce regele Lisuarte a plecat din Insula Ferecată cu regina Brisena, soţia lui, cînd se căsătoriseră fiicele sale şi celelalte doamne ce făcuseră nunta odată cu ele, cum aţi auzit, a pornit de-a dreptul spre cetatea sa, Fenusa, pentru că era port la mare, înconjurată de păduri întinse, unde se afla mult vînat şi era un loc sănătos şi vesel, unde mult îi plăcea să petreacă ; şi cînd a ajuns aici, pentru a-şi odihni şi linişti sufletul după frămîntările prin care trecuse, la început s-a ocupat de vînătoare şi lucruri ce îi puteau oferi numai plăceri, şi aşa a petrecut o bucată de vreme ; dar cum această viaţă îl plictisea, ca toate lucrurile de pe lume pe care omul le face mereu, a început să se gîndească la vremurile trecute şi la cavalerii vestiţi ce se aflau la curtea sa, la isprăvile săvîrşite de aceştia, ce îi aduceau multă cinste şi mare faimă, încît faptele sale erau vestite şi slăvite pînă la ceruri în toate colţurile pămîntului, astfel că, deşi vîrsta înaintată îi cerea odihnă şi tihnă, voinţa, crescută şi obişnuită cu totul altfel timp de atîţia ani, se împotrivea ; şi aşa s-a făcut că, avînd în minte dulceaţa gloriei trecute şi amărăciunea de a nu o mai avea şi nici de o mai dobîndi acum, regele Lisuarte s-a văzut copleşit de asemenea gînduri negre, că deseori parcă îşi ieşea cu totul din minţi şi nimic din ce vedea nu-l mai putea bucura ori mîngîia; dar ceea ce îi chinuia cel mai tare sufletul era amintirea faptului că în bătăliile purtate cu Amadis şi în cele întîmplate cu el în trecut, onoarea lui a fost ştirbită şi că, după părerea tuturor, pusese capăt sfadei dintre ei mai mult silit de împrejurări decît de bunăvoie.

Şi datorită unor asemenea gînduri, tristeţea a pus stăpînire pe el astfel că el, care era un rege atît de puternic, omenos şi temut de toţi, devenise trist şi gînditor, retras, nevrînd să vadă pe nimeni, cum se întîmplă de cele mai

multe ori cu cei ce își petrec viața avînd parte doar de noroc, fără să fie loviți de necazuri ori supărări care să îi doară tare, și, slăbindu-le forțele, nu mai pot îndura și nici nu știu să facă față loviturilor grele și crunte ale soartei potrivnice.

Obiceiul acestui rege era ca, în fiecare dimineață, după liturghie, să-și încalece calul, luînd cu el doar viteaza și prețuita lui spadă și un arbaletier, și să plece la plimbare prin pădure, lăsîndu-se în voia gîndurilor și uneori mai trăgînd cu arbaleta ; și astfel i se părea că-și află tihna. Și într-o zi s-a întîmplat că, aflîndu-se el departe de cetate, afundat în desimea codrului, a zărit o domnișoară călare venind în cea mai mare goană a calului, ce striga, cerîndu-i ajutor Domnului; regele, de cum a văzut-o, s-a apropiat de ea și a întrebat-o: „Domnișoară, ce vi s-a întîmplat ?“ „Ah, domnule — a spus ea —, în numele lui Dumnezeu, binevoiți a-i veni în ajutor sorii mele, ce e-aici în apropiere, unde un bărbat vrea s-o siluiască“. Regelui i s-a făcut milă de ea și i-a spus: „Domnișoară, luați-o înainte și eu vă voi urma“. Ea s-a întors și a pornit pe drumul pe care venise, îmboldindu-și cît mai tare calul, și au mers o vreme, pînă ce regele a zărit printre niște tufe dese un bărbat fără armură ce o apucase de plete pe o domnișoară și o smucea s-o trîntească la pămînt, în vreme ce domnișoara striga ca din gură de șarpe.

Regele s-a apropiat și i-a strigat să-i dea drumul domnișoarei, iar bărbatul, cînd l-a văzut aproape de el, a lăsat-o și a fugit printre tufișurile dese. Regele l-a urmărit călare, dar n-a putut înainta prea mult, că îl împiedica hățișul, așa că a descălecat cît mai iute, dorind foarte să-l prindă pe acela și să-l pedepsească după cum merita fapta sa, fiind sigur că e un supus al său ; și alergînd după el să-l ajungă și tot strigîndu-l, a trecut de desișul pădurii și s-a trezit pe o pășune netedă ca-n palmă, unde se înălța o șură, în care intrase în mare grabă bărbatul urmărit de el. Regele s-a apropiat de poarta șurii și a văzut o femeie și în spatele ei, pe bărbatul care fugise, cu gîndul să se ascundă acolo. Regele a întrebat : „Doamnă, ce-i cu bărbatul acesta ?“ „De ce mă întrebați ?“, a zis ea. „Pentru că vreau să mi-l dați să-l judec, căci de n-aș fi fost eu, ar fi siluit o domnișoară în locul unde l-am întîlnit“.

Doamna a zis : „Domnule cavaler, intraţi şi vă voi asculta, că de e aşa cum spuneţi, vi-l voi da, fiindcă şi eu am fost tînără şi am pus mare preţ pe cinstea mea, şi nu voi îngădui să fie necinstită nici o domnişoară". Regele s-a îndreptat spre doamnă şi, cum a făcut primul pas, a căzut pe jos fără simţire, de parcă ar fi murit. Atunci au sosit şi domnişoarele ce veneau în urma lui şi, împreună cu doamna şi bărbatul, l-au luat pe braţe pe rege, aşa fără cunoştinţă cum se afla; apoi doi bărbaţi s-au ivit din păduре şi au dărîmat şura şi toţi s-au îndreptat spre ţărmul mării, aflat foarte aproape, unde aveau ascunsă o corabie acoperită toată cu crengi că de-abia se vedea ce este, s-au urcat pe corabie, l-au întins pe rege într-un pat şi au pornit la drum pe mare. Toate acestea s-a petrecut atît de repede şi pe ascuns, şi într-un asemenea loc, că nimeni n-a văzut ori auzit ce s-a întîmplat. Arbaletierul regelui, cum mergea pe jos, nu l-a putut urma, fiindcă acesta se zorise tare să-i vină în ajutor domnişoarei, iar cînd a ajuns în locul unde îşi lăsase calul, tare s-a mai minunat văzîndu-l singur şi a intrat cît mai adînc cu putinţă în hăţişul de tufe, căutîndu-l peste tot, fără să dea de el şi, în scurt timp, a ajuns la păşunea unde se aflase şura ; de-aici s-a întors unde era priponit calul, a încălecat şi a umblat o vreme de colo-colo, căutîndu-l prin codru şi pe ţărmul mării, dar cum n-a găsit nici o urmă, a hotărît să se întoarcă în cetate ; cînd a ajuns în apropierea acesteia, cîţiva drumeţi ce l-au întîlnit şi-au zis că îl trimisese regele să-i aducă ceva, iar el n-a spus nimic pînă n-a ajuns la palat, unde a descălecat în mare grabă şi i s-a înfăţişat reginei, spunîndu-i tot ce se întîmplase cu regele şi cum îl căutase cu mult sîrg, fără să-l poată găsi. Cînd regina a auzit asta, s-a tulburat foarte şi a spus: „Ah, Sfîntă Marie ! Ce s-o fi întîmplat cu regele, stăpînul meu, că doar nu l-o fi lovit vreo nenorocire" ! Apoi a poruncit să fie chemaţi regele Arban, nepotul ei, şi Cendil de Ganota şi le-a spus vestea. Ei nu şi-au arătat îngrijorarea, spunîndu-i să nu se teamă, că regele nu poate fi în nici o primejdie, dar se putuse rătăci în codru, în dorinţa lui de a o răzbuna cît mai iute pe domnişoară ; însă, cum ştia locurile, căci vînase acolo adesea, n-o să întîrzie să se întoarcă, şi, dacă şi-a lăsat calul, a făcut-o doar fiindcă nu-i

era de folos în hăţişul codrului ; temîndu-se, însă, mai mult decît arătau, cei doi cavaleri s-au înarmat pe dată, au încălecat şi, poruncind să fie urmaţi de toţi cei din cetate, au intrat cît mai iute cu putinţă în pădure, călăuziţi de arbaletier ; ceilalţi s-au răspîndit peste tot prin codru, dar nici ei, nici acei cavaleri, cu toată osteneala ce şi-au dat-o căutîndu-l, n-au aflat nimic despre rege. Regina a aşteptat toată ziua veşti, cu sufletul foarte tulburat şi zbuciumat, dar nimeni nu s-a încumetat să se întoarcă fără nici un răspuns, iar cei ce plecaseră din cetate, cît şi cei din împrejurimi, ce aflaseră vestea, au continuat să-l caute fără răgaz, cu multă sîrguinţă. Cînd s-a făcut noapte, regina a hotărît să trimită soli în cea mai mare grabă şi scrisori în cît mai multe locuri cu putinţă, şi cu asta şi-a petrecut toată noaptea, fără să închidă ochii.

În zorii zilei au sosit don Grumedan şi Giontes, şi regina, cînd i-a văzut, i-a întrebat dacă ştiu ceva de rege, stăpînul lor. Don Grumedan a răspuns : „Nu ştim mai mult decît ni s-a spus lui Giontes şi mie în casa unde ne aflam, fiind la vînătoare, cum că e căutat de multă lume, şi cu gîndul să aflăm vreo veste despre el, am hotărît să trecem mai întîi pe-aici, dar de vreme ce nu ştiţi nimic, pornim pe dată în căutarea lui“. „Don Grumedan — a spus regina —, eu nu mă pot linişti, nu-mi aflu tihnă şi pace şi nu-mi pot închipui ce s-a întîmplat ; şi dacă rămîn aici, o să mor de durere, aşa că am hotărît să vă însoţesc, că de-o fi să avem veşti bune, mai curînd le voi afla acolo decît aici, iar de nu, pînă la moarte n-o să încetez să fac ceea ce, cu dreptate, se cuvine să fac“. Şi a poruncit îndată să i se aducă un cal şi, însoţită de don Grumedan, Giontes şi una din doamnele ei, soţia lui Brandoibas, a pornit spre pădure cît mai grabnic cu putinţă ; şi a cutreierat codrul trei zile, poposind mereu sub cerul liber şi, de n-ar fi fost don Grumedan, n-ar fi pus nimic în gură, dar el, cu mare greutate, o mai făcea să mănînce cîte ceva. În fiecare noapte a dormit sub frunzişul copacilor, căci deşi mai întîlneau cîte un cătun în drum, nu voia să intre în el, zicînd că marea-i suferinţă nu îi îngăduie.

Şi la capătul acestor trei zile, s-a întîmplat ca, printre mulţi alţii cu care se întîlniseră în pădure, să dea peste regele Arban de Norgales, ce era tare trist şi ostenit, cu

calul atît de obosit, că de-abia îl mai putea purta. Cînd l-a văzut, regina l-a întrebat : „Viteazule nepot, ce veşti îmi aduceţi despre rege, stăpînul meu?“ Lui i s-au umplut ochii de lacrimi şi a răspuns : „Doamnă, nici o veste în plus faţă de ce ştiam cînd m-am despărţit de voi şi, credeţi-mă, doamnă, că sîntem atîţia cei ce îl căutăm, cu atîta osteneală şi stăruinţă, că ar fi fost cu neputinţă să nu-l aflăm, dacă mai e de partea aceasta a mării ; dar eu cuget că de a fost înşelat în vreun fel, nu a fost lăsat în regatul lui, şi să ştiţi, doamnă, că niciodată nu mi-a plăcut că se îndepărta aşa în locuri pustii, avînd atît de puţină grijă de viaţa lui, pentru că principii şi marii seniori, ce trebuie să poruncească şi să-i cîrmuiască pe mulţi, nu o pot face cu dreptate şi bunătate, dacă nu sînt temuţi de supuşii lor, căci atunci cînd această teamă dispare, dragostea e înlocuită pe dată cu ura, şi de aceea trebuie să aibă grijă de vieţile lor, pentru ca cei mici să nu rîvnească la măreţia lor, căci deseori aceştia dau prilej altora să facă lucruri ce nici nu le gîndiseră ; şi deie Domnul, în bunătatea lui, să îl întîlnesc pe rege şi să îi spun toate acestea şi multe altele, cu speranţa că-mi va asculta sfatul, aşa cum trebuie să faceţi şi voi, doamnă“. Cînd regina a auzit aceste vorbe, şi-a pierdut cunoştinţa şi a căzut leşinată de pe cal. Don Grumedan a descălecat cît mai iute cu putinţă şi a luat-o în braţe, ţinînd-o aşa o bună bucată de vreme, căci îi părea mai mult moartă decît vie ; şi cînd şi-a venit în fire, a spus cu multă durere şi cu faţa scăldată în lacrimi : „Înşelătoare şi înfricoşătoare soartă, speranţă a nenorociţilor, vrăjmaşă crudă a fericiţilor, tu cea care răstorni toate cele pămînteşti, ce laude pot eu să-ţi aduc ? Căci dacă în trecut m-ai făcut stăpînă pe multe regate, ascultată şi respectată de multă lume, dar mai cu osebire m-ai unit prin căsătorie cu un rege atît de virtuos şi puternic, într-o singură clipă, răpindu-mi-l pe el, mi-ai luat şi mi-ai furat totul, căci pierzîndu-l pe el şi lăsîndu-mi avuţiile pămînteşti, acestea nu vor fi prilej ori speranţă să-mi redobîndesc liniştea şi bucuria, ci îmi vor pricinui mai mare durere şi amărăciune, pentru că le preţuiam şi mă bucurau doar datorită celui ce le stăpînea şi apăra. Sînt sigură că mai mult ţi-aş mulţumi dacă m-ai lăsa ca pe oricare femeie simplă, fără glorie şi slavă, pentru ca,

uitînd micile şi neînsemnatele mele necazuri, întocmai ca ea, să-mi vărs lacrimile pentru cele crunte şi cumplite ale altora. Dar de ce mă plîng de tine, de vreme ce înşelătoarele şi nemiloasele tale schimbări, ce îi prăbuşesc pe aceia înălţaţi tot de tine, sînt atît de cunoscute tuturor, încît nu de tine, ci de ei înşişi trebuie să se plîngă, dacă se încred în tine".

Aşa se jeluia această nobilă regină, aşezată pe pămînt, iar don Grumedan, tutorele ei, stătea în genunchi în faţa ei, ţinîndu-i mîinile şi îmbărbătînd-o cu vorbe foarte blînde, căci era întruchiparea întregii virtuţi şi înţelepciuni, cu aceeaşi pioşenie şi dragoste cu care-o legănase în copilărie ; dar nu de mîngîieri avea nevoie regina, căci leşina atît de des, pierzîndu-şi simţirea şi rămînînd ca moartă, că tare îi îndurera pe cei ce o priveau ; şi cînd şi-a mai venit oleacă în puteri, i-a spus lui don Grumedan: „Oh, crediciosul şi adevăratul meu prieten, rogu-te, fă ca în aceste braţe, ce m-au legănat în primele zile de viaţă, acum, în cele din urmă, să-mi primesc sfîrşitul". Don Grumedan, văzînd că răspunsul e de prisos, a tăcut şi n-a spus nimic, dar a chibzuit că ar fi bine să o ducă în vreo aşezare unde să-i caute ceva leacuri. Şi aşa au şi făcut : don Grumedan şi acei cavaleri aflaţi cu el au aşezat-o pe cal, cu don Grumedan în spatele ei să o ţină, şi au dus-o la casa unor vînători ai regelui ce locuiau chiar în pădure, să-i păzească hotarul ; apoi au trimis după paturi şi alte lucruri trebuincioase ca să aibă unde se odihni, dar regina n-a vrut cu nici un chip să stea decît în patul cel mai sărăcăcios ce se afla în casă. Şi a zăcut aşa cîteva zile, fără să ştie încotro să se îndrepte şi ce să facă, pînă cînd don Grumedan, văzînd că şi-a mai revenit, i-a spus : „Nobilă şi puternică regină, unde v-a fugit marea voastră înţelepciune, acum cînd vă face mai multă trebuinţă ? Şi fără minte vă doriţi moartea şi vă lăsaţi pradă ei, neţinînd seama că o dată cu ea pier şi toate cele lumeşti şi că nu ştim ce s-ar întîmpla cu iubitul vostru soţ dacă sufletul v-ar părăsi trupul. Credeţi cumva că astfel îi cumpăraţi sănătatea ori puneţi capăt nenorocirilor lui ? Dimpotrivă, sînt sigur că fapta voastră e cu totul potrivnică celor ce trebuie să facă oamenii cu judecată, căci inima şi înţelep-

ciunea pentru astfel de încercări au fost lăsate şi dăruite omului de acel atotputernic Domn, şi trebuie să le vină în ajutor prietenilor mai curînd cu mult curaj şi sîrguinţă decît cu belşug de lacrimi. Şi dacă ascultîndu-mi vorbele vă vine în minte un mijloc de a îndrepta lucrurile, vreau să aflaţi la ce mă gîndesc eu. Ştiţi bine, doamnă, că în afară de cavalerii şi numeroşii vasali ce trăiesc în regatele voastre, care vă vor asculta poruncile cu mare dragoste şi supunere, astăzi sîngele regeştii voastre case curge în vinele celor ce stăpînesc aproape întreaga creştinătate, atît prin curaj cît şi prin marile lor împărăţii şi regate, precum cerul stăpîneşte pămîntul ; şi-atunci, cine se îndoieşte că, aflînd de această mare nenorocire, nu vor voi, asemeni vouă înşivă, să vă ajute întru repararea ei ? Aşa că, dacă regele, soţul vostru, se află prin părţile acestea, îl vom găsi noi, supuşii săi, iar dacă cumva vrăjmaşii săi l-au trecut marea, pe ce meleag atît de îndepărtat şi cu oameni aşa de sălbatici ar putea trăi fără să se afle cine este ? Aşa că, buna mea doamnă, să dăm deoparte gîndurile ce aduc mai multă pagubă decît folos, şi prinzînd din nou curaj, să chibzuim şi să facem ce putem întru îndreptarea lucrurilor". Ascultînd vorbele rostite de domn Grumedan, regina parcă a revenit de la moarte la viaţă şi, dîndu-şi seama că are dreptate în tot ceea ce spune, punînd capăt lacrimilor şi bocetelor amarnice, a hotărît să trimită un sol la Amadis, căci se afla mai aproape, încredinţîndu-se stelei lui bune cum că va îndrepta lucrurile şi de astă dată, cum mai făcuse, aşa că i-a poruncit pe dată lui Brandoibas să-l caute cît mai grabnic cu putinţă pe Amadis şi să-i dea o carte din partea ei, ce grăia astfel :

Carte către Amadis de la regina Brisena

„Dacă în vremuri trecute, preafericite cavaler, această casă regală a fost păzită şi apărată datorită marelui vostru curaj, în aceste clipe cînd se află în cea mai mare nevoie de pînă acum, vă cheamă cu multă stăruinţă şi tristeţe ; iar dacă marile daruri pe care le-aţi primit nu le-aţi

socotit pe potriva marii voastre virtuţi, v-a mulţumit acel drept judecător atotputernic ce a vrut să ne plătească greşeala, ridicîndu-vă pe voi în slăvi pînă la cer, iar pe noi îngropîndu-ne în pămînt, căci să ştiţi preaiubitul meu fiu şi adevărat prieten, că aşa cum fulgerul în noaptea întunecată îţi sporeşte vederea cînd scînteiază în faţa ochilor şi apoi, dispărînd pe neaşteptate, te lasă în întuneric şi mai mare beznă, tot aşa, avînd eu în faţa ochilor regeasca persoană a regelui Lisuarte, soţul şi stăpînul meu, ce era lumina şi strălucirea lor şi ale tuturor simţurilor mele, după ce mi-a fost răpit într-o clipită, i-a lăsat atît de îndureraţi şi scăldaţi în lacrimi, încît nădăjduiesc să se închidă curînd, o dată cu moartea ; dar fiindcă întîmplarea e atît de dureroasă încît nici puterile, nici judecata nu mi-ar ajunge ca s-o aştern pe hîrtie, las solul să vă istorisească totul şi pun capăt scrisorii acesteia şi tristei mele vieţi, dacă nu întrezăresc o lumină cît mai curînd".

După ce a sfîrşit de citit, regina i-a poruncit lui Brandoibas să-i povestească în amănunt veştile nefericite, iar el a plecat pe dată cu acea supunere de care trebuia să dea dovadă un slujitor preacredincios ca el.

După aceasta, regina însoţită de acei cavaleri, a pornit fără zăbavă la drum spre Londra, pentru că oraşul acesta era cetatea de scaun a întregului regat şi acolo, mai degrabă decît oriunde, ar fi aflat dacă i s-a dat de urmă; dar n-a fost aşa şi, răspîndindu-se vestea peste tot, oamenii au fost atît de tulburaţi, încît cu mic cu mare, bărbaţi şi femei, îşi părăseau casele de parcă şi-ar fi ieşit din minţi şi cutreierau coclaurii strigînd, bocind şi chemîndu-l pe rege, stăpînul lor, în număr atît de mare, că înţesaseră toţi codrii şi munţii ; şi multe dintre doamnele şi domnişoarele de neam mare, despletite, îl jeleau amarnic pe cel ce le venise întotdeauna în ajutor şi le apărase. Oh, cît de fericiţi ar trebui să se simtă regii cînd vasalii lor îi iubesc aşa mult şi sînt atît de îndureraţi de necazurile şi chinurile lor, dar mai cu seamă cînd tot astfel se arată supuşii lor, ce pe bună dreptate pot şi trebuie să se poarte astfel, dacă regii lor sînt aşa cum fusese acest nobil rege pentru supuşii săi ! Dar din păcate, vremurile de azi sînt foarte deosebite de cele din trecut, cînd oamenii arată puţină

dragoste şi mai puţină credinţă regilor ; şi asta probabil din pricină că aştrii ce guvernează lumea au mai îmbătrînit şi, pierzîndu-şi cea mai mare parte din virtute, nu mai pot da roadele cuvenite, aşa cum pămîntul ostenit nu poate fi ferit nici prin arătura adîncă, nici prin sămînţa bună, de scaieţii, spinii şi celelalte buruieni de puţin folos ce răsar pe el. Deci să-l rugăm pe acel Stăpîn să schimbe această stare şi, dacă nu îi e pe plac să ne asculte pe noi, ce sîntem nedemni, să îi asculte pe cei ce se află încă în făurării şi nu au ieşit de acolo, făcîndu-i să se nască cu aceeaşi flacără a milosteniei şi iubirii ca cei din trecut, iar regii, îndepărtînd de la ei mînia şi patima, să îi cîrmuiască şi să îi apere cu dreptate şi îndurare. Şi întorcîndu-ne la povestea noastră, istoria spune că vestea a zburat foarte iute în toate părţile, datorită celor ce aveau negoţ însemnat cu Marea Britanie şi mai tot timpul călătoreau pe mare, astfel că, în curînd, a ajuns şi pe meleagurile unde se aflau don Cuadragante, seniorul Sansueñei, don Bruneo, regele Arabiei şi ceilalţi seniori, prietenii lor, care, chibzuind că în mare parte Amadis trebuie să repare dispariţia regelui ori pierderea regatului, de se va isca vreo sfadă pentru coroană, au hotărît, dat fiind că acolo nu mai aveau nimic de făcut şi puseseră stăpînire pe toate ţinuturile, să plece toţi laolaltă, cum se aflau acolo, în Insula Ferecată, pentru a fi alături de Amadis şi a-i urma poruncile ; şi după ce au luat această hotărîre, lăsîndu-l don Bruneo pe Branfil, fratele său, să cîrmuiască regatul, iar don Cuadragante pe Landin, nepotul său, ce sosise cu puţin timp înainte în ţinutul Sansueñei cu oaste de-a regelui Cildadan, adunînd cît mai mulţi oşteni au putut, şi lăsînd acolo cîţiva oameni erau de trebuinţă pentru apărarea acelor pămînturi, s-au urcat pe corăbii şi au pornit pe mare împreună cu uriaşul Balan, pe care toţi îl iubeau şi îl preţuiau. Şi au mers ei cu vînt prielnic astfel că, după douăsprezece zile de cînd plecaseră, au sosit în portut, şi lăsînd acolo cîţi oameni erau de trebuinţă pentru lăsat acolo de Urganda, cum v-a povestit istoria noastră, mult s-a mai minunat de asemenea ciudăţenie şi s-ar fi minunat încă mai mult, dacă cei ce veneau cu el nu i-ar fi povestit de ce fusese lăsat acolo.

În vremea cînd cavalerii soseau acolo, Amadis se afla alături de doamna sa, Oriana, şi nu cuteza să o lase singură, căci, după ce sosise Brandoibas cu cartea de la regina Brisena, cum aţi auzit, şi Oriana a aflat ce se întîmplase cu tatăl ei, durerea şi tristeţea ce au cuprins-o au fost atît de mari, că puţin a lipsit să nu-şi piardă viaţa; şi cînd i s-a vestit sosirea flotei acelor seniori, l-a rugat pe Grasandor să-i primească şi să le spună din ce pricină nu poate să le iasă în întîmpinare. Grasandor i-a împlinit porunca şi a plecat călare spre port, unde, cînd a ajuns, corăbiile tocmai se apropiau de ţărm, cu regele Sobradisei, don Galaor, regele Arabiei, don Bruneo, don Cuadragante, seniorul de Sansueña, uriaşul Balan, don Galvanes şi Angriote de Estravaus, Gavarte de la Valea Temătoare, Agrajes şi Palomir, precum şi mulţi alţi cavaleri de mare preţ, ce ar fi plictisitor să-i înşirăm.

Grasandor le-a spus ce e cu Amadis şi că acesta îi roagă să se odihnească în noaptea asta, iar mîine se va întîlni cu ei şi vor hotărî ce au de făcut în legătură cu întîmplarea ce le era cunoscută. Toţi au încuviinţat şi au urcat pe dată la castel, unde au tras fiecare în încăperile sale, iar Agrajes şi unchiul său don Galvanes l-au luat la ei pe Balan, pentru a-i arăta toată cinstirea.

După ce-a trecut, deci, noaptea şi au ascultat liturghia, cavalerii aceia s-au strîns toţi în grădina unde locuia Amadis ; acesta, cum a aflat, a lăsat-o pe doamna sa, ceva mai liniştită, în tovărăşia verişoarei sale, Mabilia, a sorei sale, Melicia, şi a Grasindei, şi a ieşit din turn, îndreptîndu-se spre ei. Cînd i-a văzut laolaltă, ajunşi acum regi şi mari seniori, scăpaţi din atîtea lupte şi primejdii prin care trecuseră încununaţi de victorii, deşi avea chipul trist din pricina necazului cu regele Lisuarte, în inimă a simţit o mare bucurie, mult mai mare decît dacă toate acele avuţii ar fi fost dobîndite pentru el singur, şi s-a dus să-i îmbrăţişeze, după cum toţi l-au îmbrăţişat pe el, dar cele mai mari dovezi de dragoste i le-a dat lui Balan Uriaşul, pe care l-a îmbrăţişat de mai multe ori, arătîndu-i cinstirea sa cu multă curtenie.

Şi stînd ei acolo cu toţii, regele don Galaor, ce suferea datorită dispariţiei regelui Lisuarte ca şi cînd ar fi fost

vorba de regele Perion, tatăl său, le-a spus că trebuie să hotărască fără nici un bob zăbavă ce e de făcut în legătură cu regele Lisuarte, fiindcă el, dacă îi îngăduie Amadis, ar porni de-ndată în căutarea lui, fără să-şi afle odihnă zi şi noapte, pînă îşi va pierde viaţa ori o va salva pe cea a regelui, dacă mai trăieşte. Amadis i-a răspuns: „Viteazule domn şi frate, nedrept ar fi ca un rege atît de viteaz, de slăvit şi gata întotdeauna să-i ajute pe cei drepţi, să nu fie ajutat de viteji cînd se află la mare ananghie, căci lăsînd la o parte legătura mea de rudenie cu el, toţi sîntem datori să facem aşa cum aţi spus, după cum datorită virtuţii şi marii sale nobleţi a meritat să fie slujit şi ajutat în bătăliile sale de toţi cei cu virtute şi judecată". Apoi a poruncit să se înfăţişeze Brandoibas, ca să afle ce se făcuse pentru căutarea regelui şi să le spună cum ar putea-o sluji şi mulţumi mai bine pe regină. El le-a spus tot ce ştia, cum îndată după ce regele a dispărut, multă lume a pornit să-l caute, şi că trebuie să fie convinşi că, de se află captiv în codrul acela, ori întemniţat undeva în regatul său, asemenea lucru nu se poate tăinui ; de aceea gîndul reginei şi al tuturor celorlalţi este că fusese răpit şi dus pe o corabie pe mare, ori înecat în valuri, căci după cît de iute s-a pornit în ajutorul lui, vrăjmaşii n-ar fi avut timp nici să-l îngroape ; şi le-a mai spus că, după părerea lui, cum întreg regatul se arătase foarte îndurerat, toţi supuşii o vor sluji mai departe pe regină cu multă dragoste şi ascultare, neaşteptîndu-se nimeni să i se împotrivească cineva ; aşa că ei, avînd acea flotă numeroasă, ar trebui să plece în cele patru zări, căci, după cum soarta le-a fost prielnică foarte în toate cîte le-au început a face, n-avea să se schimbe acum, cînd pornesc la această faptă plini de însufleţire şi de dragoste. Tuturor acelor domni li s-a părut înţelept sfatul lui Brandoibas şi au hotărît să facă întocmai, aşa că l-au rugat pe Amadis să chibzuiască în ce locuri să înceapă căutările, pe mare şi pe uscat, ca să nu rămînă necercetat nici un colţişor, dar mai întîi, să îi conducă pe dată înaintea Orianei, pentru că voiesc să jure şi să făgăduiască în faţa ei că nu vor înceta căutările pînă nu vor şti dacă tatăl ei, regele, e mort ori e viu, socotind că astfel îi vor mai alina tristeţea. Şi pe cînd se îndreptau

cu toţii spre intrarea în turn, a sosit un om şi le-a spus : „Domnilor, o femeie a ieşit din pîntecele balaurului cel mare şi credem a fi Urganda Necunoscuta, că alta n-ar fi avut puterea să intre acolo“. Cînd Amadis a auzit asta, a spus : „Dacă e ea, să fie bine venită, căci în aceste clipe trebuie să ne bucurăm de sosirea ei mai mult decît de a oricui altcineva“. Şi pe loc au trimis după cai, să îi iasă în întîmpinare, dar n-au putut ajunge atît de repede, aşa că Urganda apucase să coboare pe uscat şi, călare, însoţită de cei doi pitici ai săi ce îi duceau calul de dîrlogi, ajunsese la intrarea în grădină. De cum au văzut-o, acei seniori s-au îndreptat spre ea şi primul a ajuns regele don Galaor, care a luat-o în braţe şi a coborît-o de pe cal. Toţi au salutat-o şi i s-au închinat cu multă curtenie, iar ea le-a spus : „Cred că sînteţi convinşi, vitejii mei domni, că nu mi se pare ciudat să vă aflu aici laolaltă, pentru că atunci cînd am plecat de-aici am prevestit că aşa se va întîmpla, dintr-o pricină neştiută vouă. Dar să nu mai vorbim acum despre asta, căci mai înainte de a vă spune alte lucruri, vreau să o văd şi să o mîngîi pe Oriana, fiindcă suferinţa şi durerea ei mă chinuie mai mult ca ale mele proprii“. Aşa că au plecat toţi cu ea spre încăperile Orianei. Cînd Oriana a văzut-o intrînd pe uşă, a podidit-o amarnic plînsul şi a spus : „Oh, buna mea doamnă şi prietenă, cum de n-aţi făcut nimic pentru a împiedica această mare nenorocire care l-a lovit pe regele ce vă iubeşte atît de mult, voi ce ştiţi dinainte toate cîte urmează să se întîmple? Acum îmi dau seama că dacă domnia voastră nu aţi izbutit să-l ajutaţi, nimeni nu va izbuti“ ; şi, lovindu-se cu palmele peste faţă, s-a lăsat să cadă într-un jilţ. Urganda s-a apropiat de ea şi, îngenunchind, a luat-o de mînă şi i-a spus : „Iubită doamnă şi fiică, nu vă mîhniţi şi nu vă întristaţi atîta, căci împărăţiile şi marile ranguri cu care aţi fost dăruită din belşug întotdeauna pricinuiesc asemenea necazuri şi fără de ele nu le poţi avea, fiindcă de s-ar întîmpla altfel, cu multă dreptate ne-am putea plînge, cei ce avem puţine bogăţii, de atotputernicul Stăpînitor, de vreme ce, fiind toţi dintr-o plămadă şi de acelaşi fel, stăpîniţi de plăceri şi patimi, şi, în cele din urmă, de-o seamă în faţa morţii, ne-a făcut atît de feluriţi în privinţa

bunurilor acestei lumi: pe unii seniori, pe alţii vasali, atît de supuşi şi smeriţi, încît pe drept ori pe nedrept, sîntem siliţi să îndurăm temniţa, moartea, surghiunul şi alte nenumărate pedepse, după cum e vrerea, dorinţa şi porunca celor mai mari ; şi dacă cei astfel înrobiţi şi asupriţi află vreo mîngîiere în marea lor suferinţă, aceasta nu e alta decît jocul sorţii ce pricinuieşte aceste primejdioase prăbuşiri, dar aşa e rînduit şi îngăduit de regeasca sa maiestate, cum sînt toate celelalte cîte ne înconjoară pe lumea asta, şi nimănui nu îi e dată puterea, oricît de înţelept sau învăţat ar fi, să poată schimba ceva. Aşa că, preaiubită doamnă, cumpănind răul cu binele şi tristeţea cu veselia, veţi afla multă alinare pentru suferinţa voastră ; cît despre cele spuse despre tatăl vostru, e adevărat că ştiam dinainte ce se va întîmpla, cum am vestit cu vorbe învăluite atunci cînd am plecat de-aici, dar nu am puterea de a putea schimba ceea ce e rînduit ; voi face însă tot ce îmi este îngăduit să fac venind aici, şi, cu ajutorul Celui de Sus, vom afla astfel leac pentru marea tristeţe ce v-a copleşit". Apoi a lăsat-o şi s-a întors la cavalerii ce, laolaltă, rînduiau unde să plece fiecare, şi le-a spus : „Vitejii mei domni, vă amintiţi, de bună seamă, că atunci cînd am plecat din această insulă, lăsîndu-vă pe toţi împreună, v-am vestit că la vremea cînd coconul Esplandian va fi făcut cavaler, dintr-o pricină neştiută de domniile voastre, cei mai mulţi vă veţi fi întors aici, şi că s-a întîmplat astfel, stă mărturie prezenţa voastră. Eu am sosit aşa cum v-am făgăduit, atît pentru acest eveniment, cît şi pentru a vă scuti de luptele şi grelele munci ce vă pot aştepta pe toţi în aceste căutări ale voastre, fără să izbutiţi cu nici un chip ceea ce doriţi să împliniţi, căci şi de-ar încerca să-l găsească pe regele Lisuarte, dîndu-şi toată silinţa, toţi cîţi s-au născut pe lume şi ar mai fi în viaţă, precum şi cei ce stau să se nască, aflîndu-se unde este, ar fi cu neputinţă să izbîndească ; şi de aceea, domnii mei, nu vă lăsaţi inimile stăpînite de o mare nebunie, vrînd să aflaţi cu puţină judecată şi după ce aţi fost preveniţi de mine, ceea ce vrerea celui mai puternic Domn nu îngăduie să fie ştiut, şi lăsînd asta pe seama celui căruia, prin marele-i har, îi este îngăduit să o facă, ţinînd seama că zăd-

bava putea pricinui mult rău, duceţi la bun sfîrşit ce se cuvine şi, aşa cum vă aflaţi aici, împreună cu frumosul cocon Esplandian, Talanque şi Maneli cel Cumpătat şi Ambor, fiul lui Angriote de Estravaus, veniţi să-mi fiţi oaspeţi noaptea asta şi o parte a zilei de mîine, pe acea mare corabie ce seamănă cu un balaur".

După ce acei domni au ascultat cele spuse de Urganda, au tăcut cu toţii, că nici unul nu ştia ce să răspundă, fiindcă, după cum cele vestite de ea în trecut se dovediseră atît de adevărate, au fost siguri că şi cele spuse acum se vor adeveri, aşa că, fără să-i mai răspundă ceva, au hotărît să-i împlinească porunca, socotind că aşa e cel mai bine, şi, pe dată, încălecîndu-şi caii, cu ea, cu Esplandian şi cu ceilalţi coconi, au pornit spre ţărmul mării, cum le zisese Urganda, ca să ajungă cu o corabie pînă la marele balaur, ceea ce s-a făcut întocmai.

După ce au ajuns şi au urcat pe acea mare corabie, Urganda a intrat cu ei într-o sală mare şi bogată, unde le-a aşezat mese să cineze, iar ea şi coconii au intrat într-un paraclis aflat la capătul sălii, împodobit cu aur şi nestemate de foarte mare preţ, şi a cinat acolo cu ei, în sunetul mai multor lăute la care cîntau cu multă dulceaţă nişte domnişoare. Cînd s-a sfîrşit cina, Urganda, lăsîndu-i pe coconi acolo, a intrat în sala cea mare unde se aflau cavalerii şi i-a rugat să se ducă în capelă şi să le ţină tovărăşie neofiţilor. După o vreme, Urganda s-a întors şi ea în paraclis, ţinînd în mînă o armură, urmată de nepoata ei, Solisa, cu un coif, şi de Julianda, sora acestei Solisa, cu un scut ; toate aceste arme nu erau albe aşa cum obişnuiesc să poarte alţi neofiţi la începutul vieţii lor de cavaleri, ci mai negre decît ar fi putut fi orice altceva Urganda s-a dus la Esplandian şi i-a spus : „Preafericit cocon, mai fericit decît oricare altul din vremea ta, îmbracă această armură pe potriva negurii din inima ta viteză şi tare, datorată nenorocirii regelui, bunicul tău, căci, aşa cum strămoşii ce au înfiinţat ordinul cavaleresc au socotit că e potrivit ca într-o asemenea împrejurare nouă şi veselă cavalerii să primească arme noi şi albe, eu socotesc că la această mare tristeţe potrivit este să primeşti arme negre şi triste, pentru ca, privindu-le, să-ţi aminteşti să înlături pricina tristei lor culori".

Atunci, Esplandian şi-a îmbrăcat armura, ce era foarte solidă şi frumos lucrată. Solisa i-a aşezat coiful pe cap, iar Julianda i-a petrecut scutul pe după gît. Urganda s-a uitat la Amadis şi i-a spus : „Pe bună dreptate aceşti cavaleri ar putea să se întrebe de ce acestei armuri îi lipseşte spada, dar voi, viteazul meu domn, ştiţi unde se află şi că a fost păstrată pentru el de atîta amar de vreme de aceea care, în vremea ei, nu şi-a aflat pereche în stăpînirea tuturor ştiinţelor, în afară de cea a înşelătoarei iubiri a celui pe care îl iubea mai mult decît pe sine însăşi, ce a fost pricina nefericitului şi durerosului ei sfîrşit. Cu acea spadă fermecată, care are puterea să dezlege şi să spulbere toate celelalte vrăji, şi cu braţul lui puternic, Esplandian va săvîrşi asemenea fapte, încît cele ce pînă acum orbeau cu strălucirea lor, vor păli mult şi se vor întuneca".

După ce Esplandian a fost îmbrăcat în armură, cum aţi auzit, în capelă au intrat patru domnişoare, fiecare cu cîte o armură de cavaler, toate atît de albe şi strălucitoare ca luna, tivite şi împodobite cu multe pietre preţioase şi cu nişte cruci negre ; şi fiecare dintre domnişoare l-a îmbrăcat în armură pe unul din coconi ; apoi, îngenunchind toţi, cu Esplandian în mijloc, în faţa altarului Fecioarei Maria, cu capetele şi mîinile descoperite, au vegheat armele, aşa cum era datina în vremurile acelea ; şi Esplandian era atît de frumos, că îi strălucea chipul ca razele soarelui, făcîndu-i să se minuneze foarte pe toţi cîţi îl priveau îngenuncheat cu multă pioşenie şi adîncă umilinţă, rugînd-o pe Maica Domnului să-i ceară slăvitului ei Fiu să îl ajute şi să îl călăuzească astfel, încît să nu păteze marea cinste ce i se făcuse şi să îi mulţumească, pentru ca în nesfîrşita lui bunătate să îi îngăduie, lui mai curînd decît altcuiva, dacă regele Lisuarte mai este în viaţă, să îi redea cinstea şi regatul. Aşa a petrecut toată noaptea, fără să vorbească, ci doar făcîndu-şi aceste rugăciuni şi altele multe, socotind că nici forţa nici vitejia, oricît de mari ar fi, nu au mai multă putere decît cea pe care avea să o primească astfel. Aşa a trecut noaptea aceea, stînd toţi de veghe cu acei cavaleri neofiţi, cum aţi auzit, iar cînd a venit dimineaţa, pe spinarea balaurului s-a ivit un pitic foarte urît şi pipernicit cu o trîmbiţă mare în mînă, din care a sunat atît de tare, că s-a auzit mai în toată insula şi toată lumea s-a

neliniștit și a ieșit pe turnurile și meterezele castelului, pe cînd mulți alții s-au cățărat pe stînci și pe înălțimi ca să poată vedea mai bine, iar doamnele și domnișoarele din marele turn din grădină s-au urcat sus în vîrf în cea mai mare grabă cu putință, ca să afle ce se întîmplă de sună așa de tare acea trîmbiță. Cînd Urganda a văzut asta, le-a cerut cavalerilor să urce sus, unde se afla piticul, iar ea, avîndu-i în față pe cei patru cavaleri neofiți și ținîndu-l de mînă pe Esplandian, a urcat în urma lor ; după ei veneau șase domnișoare îmbrăcate în negru cu șase trîmbițe aurite ; și cînd au ajuns sus, Urganda i-a spus uriașului Balan : „Prietene Balan, așa cum natura a vrut să fii mai presus de toți cei din stirpea ta, făcîndu-te atît de deosebit de felul lor de-a fi și învățîndu-te ce este dreptatea și virtutea, cum nu s-a întîmplat pînă acum cu nici unul din strămoșii tăi, astfel că putem spune că acest dar ori har l-ai primit prin vrere dumnezeiască, tot așa, datorită dragostei nețărmurite pe care știu că i-o porți lui Amadis, vreau să fii alesul meu printre acești atît de însemnați cavaleri, ceea ce nimănui înaintea voastră, nici acum, nici în viitor nu i-a fost și nu-i va fi dat să izbutească, și cu mîna ta să-l faci cavaler pe acest cocon, fiindcă marile sale isprăvi vor sta mărturie că vorbele mele sînt adevărate și vor statornici gloria ce o dobîndești dîndu-i însemnele cavalerești celui ce va fi atît de vestit și mai presus decît toți vitejii“. Uriașul, cînd a auzit asta, s-a uitat la Amadis fără să răspundă nimic, șovăind parcă să facă ce spusese acea doamnă. Amadis, văzîndu-l nehotărît, și-a dat seama că așteaptă încuviințarea lui și a spus : „Viteazul meu domn, faceți ce vă spune Urganda, căci toți trebuie să ascultăm de poruncile ei și să nu-i stăm cu nimic împotrivă“. Atunci uriașul l-a luat de mînă pe Esplandian și l-a întrebat : „Frumosule cocon, vrei să fii cavaler ?“ „Vreau“, a răspuns el. Uriașul l-a sărutat pe dată, i-a legat pintenul drept și a spus : „Acel atotputernic Dumnezeu ce ți-a dat din înfățișarea și harul său mai mult decît oricărui muritor, să te facă un cavaler atît de viteaz, încît cu multă dreptate să-mi pot ține de pe acum cea de-a patra făgăduială a mea, și anume, să nu mai fac pe nimeni altul cavaler“. După aceasta, Urganda a spus :

„Amadis, domnul meu, dacă cumva aveţi în gînd să-i daţi vreo poruncă acestui cavaler neofit, faceţi-o pe dată, căci trebuie să se despartă grabnic de domnia voastră". Amadis, cunoscînd felul de-a fi al Urgandei şi ştiind că nu-i atrăsese astfel atenţia fără să fi avut o pricină însemnată, a spus : „Esplandian, fiule, în vremea cînd am trecut prin Insulele Romaniei şi am ajuns în Grecia, acel mare împărat mi-a arătat multă cinstire şi mi-a făcut multe daruri, şi încă mai mult m-a îndatorat după plecarea mea, cum au văzut aceşti domni, cînd ne-am aflat şi eu şi ei la ananghie, aşa că sînt dator să îl slujesc tot restul vieţii mele ; şi între alte dovezi de mare cinste ce mi s-au adus acolo, cea pe care trebuie să o preţuiesc deosebit este că preafrumoasa Leonorina, fiica acelui împărat, mai gingaşă şi mai frumoasă decît oricare domniţă din cîte s-ar putea afla pe lume, şi regina Menoresa cu alte doamne şi domnişoare de neam ales m-au primit în încăperile lor cu nespusă plăcere şi bucurie, arătîndu-mi atîta grijă, de parcă aş fi fost fecior al împăratului lumii, fără să ştie pe atunci nimic alta despre mine decît că sînt un cavaler sărac ; la plecarea mea, aceste doamne mi-au cerut să le îndeplinesc o rugăminte şi de-mi va fi cu putinţă să mă întorc acolo să o îndeplinesc, iar de nu, să le trimit un cavaler din neamul meu, care să le poată sluji ; eu le-am făgăduit că aşa voi face şi pentru că eu nu pot să le îndeplinesc rugămintea, îţi cer ţie să o faci, şi, dacă Dumnezeu, în mila lui, te va lăsa să duci la bun sfîrşit ceea ce dorim cu toţii, să nu uiţi că mi-am dat cuvîntul unei doamne de neam foarte mare ; şi ca să creadă că tu eşti cel ce vii din partea mea, ia acest frumos inel ce şi l-a scos însăşi Leonorina din deget pentru a-l pune în al meu". Si i-a dat inelul dăruit de acea prinţesă, cel cu nestemata pereche cu cel din bogata coroană, cum se povesteşte în cartea a treia a acestei istorii. Esplandian a îngenuncheat în faţa lui şi i-a sărutat mîinile, spunînd că va face cum i-a poruncit, dacă aşa va vrea Dumnezeu. Dar asta nu s-a întîmplat aşa de curînd cum socotiseră şi unul şi celălalt, căci mai înainte acest cavaler a trecut prin multe încercări primejdioase de dragul acestei frumoase domniţe, de care se îndrăgostise doar auzind de marea-i frumuseţe, cum vă vom povesti în altă istorie.

După aceasta, Urganda i-a spus lui Esplandian : „Frumosule fecior, faceţi-i cavaleri domnia voastră pe aceşti coconi, căci foarte curînd vă vor răsplăti pentru această cinste primită din mîna voastră“. Esplandian a făcut aşa cum i s-a poruncit, astfel că toţi o dată au intrat în ordinul cavalerilor. Atunci, cele şase domnişoare de care aţi auzit au sunat din trîmbiţe atît de dulce şi de plăcut la ureche, încît toţi acei domni cîţi se aflau acolo şi cei cinci cavaleri neofiţi au căzut într-un somn adînc, ca duşi pe altă lume, iar marele balaur a prins să arunce pe nări un fum aşa de negru şi de gros, că nimeni dintre cei ce priveau n-a mai putut vedea altceva decît pîcla aceea neagră ; dar în scurtă vreme, nu se ştie în ce fel şi chip, toţi acei domni s-au trezit în grădină, sub copacii unde îi aflase Urganda cînd sosise acolo, iar cînd s-a risipit fumul cel gros, balaurul cel mare nu s-a mai zărit şi n-au ştiut ce s-a întîmplat cu Esplandian şi ceilalţi tineri cavaleri, astfel că toţi s-au înspăimîntat foarte.

Cînd cavalerii s-au privit unii pe alţii, li s-a părut că totul s-a petrecut în vis, dar Amadis a văzut că are în mîna dreaptă o carte ce grăia astfel :

„Voi, regi şi cavaleri ce vă aflaţi aici, întoarceţi-vă în ţările voastre, lăsaţi sufletele voastre să se odihnească şi să-şi afle tihnă, lăsaţi slava, gloria şi faima faptelor de arme celor ce încep să urce cu marea roată a schimbătoarei sorţi, mulţumiţi-vă cu ce aţi dobîndit pînă acum, fiindcă i-a fost pe plac să-şi ţină pe loc şi nemişcată primejdioasa roată mai mult timp pentru voi decît pentru alţii din vremea voastră ; iar tu, Amadis de Gaula, ce din ziua cînd regele Perion, tatăl tău, te-a făcut cavaler la rugămintea doamnei tale, Oriana, ai învins mulţi cavaleri şi puternici şi viteji uriaşi, trecînd peste tot timpul prin mari primejdii pentru viaţa ta pînă în ziua de azi, făcînd să tremure fioroase şi înfricoşătoare sălbăticiuni, înfiorate de mare spaimă în faţa inimii tale viteze, de aici înainte odihneşte-ţi ostenitul trup, căci acea soartă prielnică ţie îşi întoarce roata pentru celălalt, şi, lăsîndu-i pe toţi dedesubt, doreşte ca el să ajungă sus. Începe să guşti din licoarea amară ce însoţeşte coroanele şi domniile, căci în curînd îţi va fi dat să o bei, şi aşa cum, pe cînd erai singur

şi trăind ca un biet cavaler, avînd doar un cal şi o armură, i-ai ajutat pe mulţi şi mulţi au avut nevoie de tine, acum, cînd te bucuri de avuţii ce făgăduiesc mincinoasă tihnă, va trebui să fii de mulţi ajutat, ocrotit şi apărat ; şi tu, care pînă acum n-ai făcut alta decît să-ţi cîştigi faima prin propria-ţi putere, socotind că astfel îţi faci datoria, acum va trebui să-ţi împarţi gîndurile şi grijile în atîtea şi felurite feluri, încît deseori vei vrea să te întorci la viaţa ta dinainte şi să nu-l ai decît pe piticul tău căruia să-i poruncești. Începe o viaţă nouă, cu gîndul mai mult să cîrmuieşti decît să lupţi, cum ai făcut pînă acum, lasă faptele de arme celui ce i-au fost hărăzite marile victorii de către acel înalt judecător deasupra căruia nu se află nimeni să-i poată schimba sentinţa, căci marile tale fapte de arme, vestite în toată lumea, vor pieri în faţa faptelor lui, aşa că mulţi neştiutori vor spune că fiul şi-a ucis tatăl, dar să ştii că nu e vorba de acea firească moarte căreia toţi îi sîntem datori, ci de o alta, care învingînd toate celelalte primejdii şi mari zbuciumări, dobîndeşte atîta glorie, încît cea a înaintaşilor este uitată, iar dacă mai rămîne totuşi în amintirea cuiva, nu se poate numi glorie ori faimă, ci umbra acestora".

După ce au sfîrşit de citit acea carte, s-au sfătuit multă vreme între ei ce trebuie ori ce pot face. Aşa că părerile erau foarte deosebite, deşi ţelul tuturora era acelaşi, şi atunci Amadis a spus : „Viteji domni, cu toate că nu e îngăduit să se dea crezare vrăjitorilor şi celor pricepuţi la farmece şi vrăji, cele făptuite de această doamnă şi văzute de noi înşine, trebuie să ne dea speranţa că şi cele povestite de ea se vor adeveri, cu atît mai mult cu cît este în puterea Domnului, atoateştiutor şi atotputernic, să îngăduie ca mai curînd Urganda să repare această nenorocire şi să afle ceea ce pe alte căi cu multă osteneală am putea afla, aşa cum s-a dovedit pînă acum, şi de aceea, vitejii mei domni, socotesc că e bine să facem cum ne sfătuieşte şi ne porunceşte ; întoarceţi-vă în regatele voastre de-abia dobîndite, iar fratele meu, regele don Galaor, şi don Galvanes, unchiul meu, împreună cu Brandoibas, să se ducă la regina Brisena să o înştiinţeze despre felul cum am vrut să-i împlinim poruncile şi pricina ce ne-a oprit,

şi să afle totodată ce îi este mai pe plac să facem mai departe ; eu voi rămîne aici cu vărul meu Agrajes, pînă vom primi veşti de la ea, şi de va fi nevoie de sprijinul şi ajutorul nostru, mult mai iute vom şti risipiţi fiind, decît laolaltă, rămînînd ca cei ce află ceva să îi vestească şi pe ceilalţi să vină în ajutor".

Tuturor acelor seniori şi cavaleri li s-a părut înţeleaptă această hotărîre a lui Amadis şi au făcut întocmai : regele don Bruneo şi don Cuadragante, seniorul de Sansueña, s-au întors în regatele lor, luîndu-le cu ei pe preafrumoasele lor soţii, Melicia şi Grasinda, iar regele don Galaor, don Galvanes şi Brandoibas au plecat la Londra, unde se afla regina Brisena ; Amadis, Agrajes şi Grasandor au rămas în Insula Ferecată împreună cu acel puternic uriaş Balan, seniorul Insulei Turnului Roşu, hotărît să nu se despartă de Amadis cîtă vreme nu avea să primească veşti despre regele Lisuarte, iar de ar fi fost să aibă nevoie de ajutor, să treacă prin orice încercări şi primejdii, după cum îi va cere acesta.

AICI SE SFÎRŞESC CELE PATRU CĂRŢI ALE
NEÎNFRICATULUI ŞI PREAVIRTUOSULUI CAVALER
AMADIS DE GAULA,
FIUL REGELUI PERION ŞI AL REGINEI ELISENA,
ÎN CARE SE POVESTESC FOARTE PE LARG MARILE
AVENTURI ŞI TERIBILELE LUPTE CE
LE-AU DUS LA CAPĂT ŞI LE-AU PURTAT
ÎN VREMEA LUI
EL ŞI MULŢI ALŢI CAVALERI, ATÎT DIN NEAMUL SĂU,
CÎT ŞI PRIETENI DE-AI SĂI